DOKUMENTI PAR LATVIJAS VALSTS STARPTAUTISKO ATZĪŠANU, NEATKARĪBAS ATJAUNOŠANU UN DIPLOMĀTISKAJIEM SAKARIEM

1918 – 1998

DOKUMENTI PAR LATVIJAS VALSTS STARPTAUTISKO ATZĪŠANU, NEATKARĪBAS ATJAUNOŠANU UN DIPLOMĀTISKAJIEM SAKARIEM

1918 – 1998

99-5
L 26

Latvijas arhīvistu biedrība
Latvijas Republikas Ārlietu ministrija
Latvijas Valsts vēstures arhīvs

DOKUMENTI PAR LATVIJAS VALSTS STARPTAUTISKO ATZĪŠANU, NEATKARĪBAS ATJAUNOŠANU UN DIPLOMĀTISKAJIEM SAKARIEM

1918 – 1998

Sērija
LATVIJA STARPTAUTISKAJĀS ATTIECĪBĀS

NORDIK 1999

UDK 947.43:327
Do 277

Sastādītājs *Dr. hum.* Alberts Sarkanis
Projekta vadītāja Sarmīte Šāvēja

Redaktors Ainis Cinis
Mākslinieks Valdis Villerušs

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

99-366/
0309096588

© Latvijas arhīvistu biedrība, 1999
© Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, 1999
© Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 1999

ISBN 9984-510-64-6

Labi vārdi labam darbam, ko paveikuši labi cilvēki!

Latvija ir valsts ar unikālu pagātni un lielu nākotni.
Dokumentējot savu pagātni, mēs dokumentējam arī nākotni.
Materiāli par 1918.—1940. gadu, kuŗi atspoguļo Latvijas valsts rašanos,
starptautisko atzīšanu un ārpolitiskās darbības galvenos virzienus,
deviņdesmitajos gados atdzīvojās un apliecināja Latviju no jauna.
Pārmantojamība un pēctecība kļuva par atjaunotās Latvijas spēku.
Daudz paveikts kopš neatkarības atjaunošanas.
Daudzi pelnījuši labus vārdus par padarīto. Šī grāmata ir pateicība
Latvijas diplomātiem — visos laikos un visās zemēs.
Paldies visiem, kas strādāja,
lai taptu šī grāmata un Latvija un, apzinoties savu unikālo pagātni,
droši iesoļotu nākamajā tūkstošgadē.

Ārlietu ministrs *Dr.* VALDIS BIRKAVS

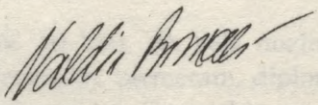

Ievads

Klajā nāk grāmata *Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atzīšanu, neatkarības atjaunošanu un diplomātiskajiem sakariem. 1918—1998*, ko sagatavojis Latvijas Ārlietu ministrijas arhīvs sadarbībā ar Latvijas Arhīvistu biedrības, Latvijas Valsts vēstures arhīva un Latvijas Universitātes zinātniekiem un speciālistiem.

Tas ir vēsturisku dokumentu apkopojums par Latvijas valsts nodibināšanu un atzīšanu, sākot no 1918. gada novembra, un tās likteni 20. gadsimtā starptautisko attiecību kontekstā. Šie materiāli ir skaidra liecība Latvijas valsts pastāvēšanas kontinuitātei 80 gadu garumā, neraugoties uz vairākām okupācijām no 40. līdz 90. gadiem. Pasaulē nav bijis šāda veida precedentu, kad vairākus gadu desmitus neatkarīga valsts pastāv *de iure*, kaut arī *de facto* tā ir citas valsts sastāvdaļa. Ilglaicīga *de iure* pastāvēšana ir starptautisko tiesību fenomens, kas tomēr bijis labvēlīgs Latvijai un tās kaimiņiem Igaunijai un Lietuvai.

1990.—1991. gadā Latvijas Republika atjaunoja valstisko neatkarību, un, lai gan citas valstis atzīšanas aktos lietoja dažādus formulējumus, nenoliedzami, ka valsts *de iure* pastāvēšanas atzīšana ir sekmējusi Latvijas starptautisko sakaru atjaunošanu.

Šī grāmata ir liecinājums arī tam, cik liela nozīme valsts suverenitātes nodrošināšanā ir ārlietu dienestam, piemēram, diplomātu K. Zariņa, A. Bīlmaņa, J. Feldmaņa, A. Ģinberga, O. Grosvalda un citu pašaizliedzīgajam darbam Latvijas valsts uzturēšanā okupācijas gados.

Valsts suverenitātes garantijas tiek balstītas uz savstarpēji izdevīgām divpusējām un daudzpusējām attiecībām, kā arī uz līdzdalību starptautisko drošību sekmējošos procesos un institūcijās. Arī šodien Latvijas suverenitātes nodrošināšanā, valsts sociālpolitiskajā, ekonomiskajā un cilvēciskajā attīstībā īpaša nozīme ir Latvijas ārlietu dienestam.

ALBERTS SARKANIS, *Dr. hum.*
Latvijas vēstnieks Somijā

Arheogrāfiskais priekšvārds

Grāmata *Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atzīšanu, neatkarības atjaunošanu un diplomātiskajiem sakariem. 1918—1998* radusies kā Ārlietu ministrijas arhīva uzziņu sistēmas turpinājums, lai atrastu, sakārtotu un sagatavotu publicēšanai valsts atzīšanas un starptautisko attiecību veidošanas pamatdokumentus. Krājumā sniegta Latvijas Republikas izveidošanās un pastāvēšanas periodu vēsturiskā analīze un juridiskais vērtējums no starptautisko tiesību viedokļa, apkopoti dokumenti par divpusējo attiecību nodibināšanu, neskarot Latvijas iesaistīšanos starptautiskajās organizācijās. Krājumu var izmantot ārlietu dienesta darbā, zinātniskās pētniecības un mācību nolūkiem, skaidrojot Latvijas Republikas valstiskuma vēsturi Latvijā un ārvalstīs.

Latvijas Republikas atzīšanas un diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas dokumenti apzināti un atlasīti publicēšanai vairāku arhīvu fondos:

1. Par Latvijas atzīšanu no 1918. līdz 1940. gadam ar ārlietu darbību saistīto Latvijas Republikas valsts varas un pārvaldes iestāžu fondos Latvijas Valsts vēstures arhīvā.

2. Par Latvijas neatkarības atjaunošanas atzīšanu un diplomātisko attiecību atjaunošanu un nodibināšanu, sākot no 1991. g. 21. augusta līdz mūsdienām:

- LR Ārlietu ministrijas arhīvā, Ministrijas fonda sērijā Nr. 210 "Dokumenti par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu un diplomātisko attiecību atjaunošanu un nodibināšanu" un vizuālo dokumentu sērijā;
- LR diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību arhīvos par notikumiem 1991. un turpmākajos gados;
- LR Saeimas arhīvā par Augstākās Padomes darbību saistībā ar ārlietām no 1990. gada un turpmākajos gados;
- LR Valsts kancelejas arhīvā par Ministru Padomes darbību 1991. un turpmākajos gados;
- Latvijas Valsts arhīvā par neatkarības atjaunošanu pēc 1991. g. 21. augusta LR Augstākās Padomes fondā.

3. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā.

4. Latvijas muzejos.

5. Citu valstu ārlietu ministriju arhīvos diplomātiskās sarakstes ceļā.

Krājums sastāv no trīs daļām, katrā ir attiecīgā perioda vēsturiskā analīze, 1. un 3. daļā ievietota pēc tematikas un hronoloģijas atbilstoša dokumentu daļa. Publicētajiem dokumentiem ir vienota numerācija.

Krājumam pievienoti vairāki pielikumi:

- publicēto dokumentu rādītājs hronoloģiskā secībā;

• Latvijas valsts atzīšanas, diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumu rādītājs valstu alfabētiskā secībā;
• biogrāfiskais rādītājs;
• bibliogrāfiskais rādītājs;
• krājumā pieminēto personu rādītājs;
• lietoto saīsinājumu rādītājs;
• satura rādītājs.

Publicēšanai 1. daļā izvēlēti oficiālie Latvijas valsts atzīšanas dokumenti no valsts izveidošanas līdz 20. gadu beigām. Līdzās *de iure* un *de facto* atzīšanas dokumentiem publicēti arī vairāku valstu apsveikumi, kuriem konkrētajā vēsturiskajā situācijā bija politiska nozīme.

3. daļā publicēti 1991. un turpmāko gadu neatkarības atjaunošanas atzīšanas dokumenti un diplomātisko attiecību atjaunošanas un nodibināšanas procesus noslēdzošie dokumenti. Ja diplomātisko attiecību nodibināšana notikusi notu apmaiņas ceļā, publicēta pēdējā nota, ar kuru vienošanās tiek noslēgta. Par neatkarības atzīšanu publicēšanai izvēlēti valdību, ārlietu ministriju vai augstāko valsts amatpersonu paziņojumi. Retos gadījumos tie ir preses paziņojumi.

Katram dokumentam sastādīts virsraksts, kurā uzrādīts autors, sastādīšanas laiks, dokumenta veids un saturs. Virsrakstos lietoti pilnie valstu nosaukumi, leģendā un skaidrojumos īsie nosaukumi. Dažos gadījumos virsrakstā sniegts notikuma datums, ja dokumenta sastādīšanas laiks atšķiras no notikuma laika. Pēc dokumenta teksta sniegta leģenda — norāde par dokumenta glabāšanas vietu, autentiskumu, valodu, tulkojumu, nosūtīšanas veidu, datēšanu, dienesta atzīmēm. Leģendās lietoti saīsināti arhīvu un dokumentu uzskaites vienību nosaukumi. Pirmo reizi pieminot, sniegts pilns pieraksts, piemēram: "Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 2570. fonds, 3. apraksts, 841. lieta, 3. lapa", turpmāk saīsināts pieraksts: "LVVA, 2570. f., 3. apr., 841. l., 3. lp.". Tekstuāla rakstura skaidrojumi sniegti pēc dokumenta leģendas un apzīmēti ar ciparіem. Dokumentos pieminētajiem personu vārdiem pievienota zvaigznīte, un tas nozīmē, ka vārds iekļauts personu vai biogrāfiskajā rādītājā. Biogrāfiskās ziņas par dokumentos pieminētajām personām sniegtas apjomā, kāds šobrīd ir sastādītāju rīcībā. Lielākā apjomā sniegtas ziņas par Latvijas ārlietu dienesta darbiniekiem; par vēstures literatūrā plaši aprakstītām personām sniegtas īsas ziņas, nosaukti ieņemamie amati publicēto dokumentu sastādīšanas laikā.

Lielākā daļa krājumā iekļauto dokumentu tiek publicēti pirmoreiz. Latvijas valsts atzīšana pēc 1918. gada aprakstīta, analizēta un daudzi atzīšanas dokumenti citēti 1941. gadā ASV Kalifornijas universitātes izdotajā pētījumā "Robežvalstu diplomātiskā atzīšana. 3. daļa. Latvija" (*Malbone W. Graham*. The diplomatic recognition of the border states. Part III: Latvia. — Berkeley,1941).

Apjomīgi dokumenti publicēti saīsinātā veidā, izlaižot daļas, kas nav tiešā veidā saistītas ar krājuma tematiku. Teksta izlaidumi apzīmēti ar kvadrātiekavām un norādīti izlaisto teksta daļu apzīmējumi un saturs.

Diplomātiskie dokumenti — sarakste vēstuļu un notu veidā, vienošanās, memorandi, kopīgie komunikē, deklarācijas, paziņojumi, ārlietu resoru preses paziņojumi un valdību lēmumu teksti — lielākoties publicēti tulkojumos. Divdesmitajos un trīsdesmitajos gados par diplomātiskās sarakstes valodu visbiežāk lietoja franču valodu, pēc Otrā pasaules kara diplomātijā dominē angļu valoda. Diplomātiskās sarakstes noteikumi paredz iespēju sagatavot dokumentus valsts valodā, bet, lai adresātam nerastos problēmas ar teksta tulkošanu, notām, vēstulēm vai citiem sarakstes dokumentiem pieņemts pievienot neoficiālu tulkojumu, visbiežāk šim nolūkam lietojot angļu valodu. Krājumā publicētie dokumenti tulkoti no oriģinālvalodas un dokumenta valoda parasti norādīta piezīmē par tulkojumu. Ja dokumentam ir identiski teksti vairākās valodās un tas ir minēts dokumentā, leģendās norāda tikai to valodu, no kuras izdarīts tulkojums. Ja publicē tulkojumu no neoficiālā tulkojuma, tad uzrāda arī to valodu, kādā sastādīts dokuments, un pievieno norādi "tulkojums no neoficiālā tulkojuma ... valodā ". Agrāko gadu dokumentu tulkojumos saglabātas stila īpatnības un mēģināts veidot mūsdienu valodai pieņemamas izteiksmes formas. No identiskiem dokumentu tekstiem (parasti līgumveida dokumentiem) svešvalodā un latviešu valodā publicēšanai izvēlēts teksts latviešu valodā. Latviešu valodā sastādītajos dokumentos saglabātas valodas un stila īpatnības, labotas gramatiskās kļūdas un pārrakstīšanās. Izlaistie vārdi, vārdu vai teikumu daļas iekļautas kvadrātiekavās. Izlaistās teksta daļas konstatētas, salīdzinot ar tekstiem citās valodās.

Dokumentu virsrakstos, leģendās, skaidrojumos, pielikumos lietots Latvijā pieņemtais īsais datuma pieraksts, dokumentu tekstos — pilnais datuma pieraksts.

Personu vārdiem saglabāta rakstība oriģinālvalodā un tie iespiesti kursīvā, ja dokuments tulkots no angļu, franču vai spāņu valodas. Ja dokuments ir latviešu valodā un personas vārds ir latviskots, sniegta latviskotā forma un biogrāfiskajā rādītājā aiz uzvārda iekavās rakstība oriģinālvalodā, ja tā ir zināma. No krievu valodas tulkotajos dokumentos personu vārdi latviskoti, ja personas vārds ir plaši zināms; mazāk zināmu personu vārdiem sniegta to rakstība angļu, franču vai spāņu valodā, kas noskaidrota citos dokumentos — pilnvarās, pavadnotās u. c.

Dokumentu autentiskums norādīts dokumenta leģendā. Bieži vien leģendās minēts "apliecināts noraksts" vai "apliecināta kopija" un pievienota norāde, ka publicētais valdības vai ārlietu resora dokuments nosūtīts Latvijas ārlietu resoram kā notas pielikums. Ļoti straujā notikumu attīstība 1991. g. augustā un septembrī prasīja arī ļoti ātru ārlietu dienesta darbību un

informācijas apmaiņu, tāpēc dokumentu nosūtīšanai bieži lietoja faksu vai teleksu. Leģendās atspoguļots arī dokumentu nosūtīšanas ceļš, kas no sastādītāju viedokļa palīdz radīt priekšstatu par ārkārtīgi saspringto laiku un ārlietu dienesta darba apstākļiem arī tehniskā ziņā. Dažkārt dokumenti tika sūtīti uz jebkuru Latvijas valsts iestādē darbojošos faksu ar lūgumu nogādāt tos adresātam. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc dokumenti atrodas vairāku iestāžu fondos. Ārlietu ministrijā 1991. g. augustā strādāja nedaudz vairāk par desmit darbiniekiem un ārlietu darbībā nebija skaidra funkciju sadalījuma starp valsts iestādēm.

Dokumentu krājums sastādīts LR vēstnieka Somijā *Dr. hum.* Alberta Sarkaņa vadībā.

Krājuma raksti par Latvijas valsts vēstures periodiem tapuši *Dr. habil. hist.* Ineša Feldmaņa zinātniskajā vadībā.

Recenzents *Dr. hist.* Ilgvars Butulis.

Redaktors Ainis Cinis.

1. daļas priekšvārda autors *Dr. habil. hist.* Inesis Feldmanis. Dokumentu atlasi un sagatavošanu publicēšanai veica *Dr. hist.* Ēriks Jēkabsons un Valters Ščerbinskis.

2. daļas priekšvārda autori *Dr. habil. hist.* Inesis Feldmanis, Astra Aleksandra Freimanis, Ainārs Lerhis un *Dr. iuris.* Ineta Ziemele.

3. daļas priekšvārda autori Ainārs Lerhis un Ineta Ziemele. Dokumentu atlasi un sagatavošanu publicēšanai veica Lolita Eriņa, Olga Krastiņa, Andis Kudors, Ainārs Lerhis, Sarmīte Šāvēja, Eva Vijupe.

Vizuālo materiālu publicēšanai izvēlējās Lolita Eriņa.

Diplomātiskos dokumentus tulkoja Elīna Čaklā, Lolita Eriņa, Astra Aleksandra Freimanis, Olga Krastiņa, Lolita Lenkeviča, Silvija Lūcija Līmane, Gundega Pumpure, Sarmīte Šāvēja, Eva Vijupe.

Anotāciju angļu valodā uzrakstīja Astra Aleksandra Freimanis.

Projekta vadītāja Sarmīte Šāvēja.

Informācijas vākšanā un precizēšanā piedalījās ministrijas un pārstāvniecību darbinieki.

Tikai septiņi gadi ir pagājuši kopš Latvijas neatkarības atgūšanas, vēl nav sakārtoti visi arhīvi un ir iespējami atradumi gan valsts iestāžu, gan personīgajos arhīvos. Krājuma sastādītāji iecerējuši izdot šo krājumu arī angļu valodā, tāpēc būsim pateicīgi par katru padomu un papildinājumu.

Gatavojot dokumentus publicēšanai, ir uzkrāta pieredze un radušās idejas gan diplomātiskās valodas pilnveidošanas, gan dokumentu publicēšanas jomā. Diplomātisko dokumentu publicēšana papildinās Latvijas mūsdienu vēstures avotus, un, ja šis krājums gūs atsaucību, tad iesāktā sērija "Latvija starptautiskajās attiecībās" varētu tikt turpināta un kļūt par nozīmīgu ieguldījumu Latvijas ārpolitikas un diplomātijas vēstures izpētē.

SARMĪTE ŠĀVĒJA

I
DAĻA

Latvijas valsts: rašanās, starptautiskā atzīšana un ārpolitiskās darbības galvenie virzieni (1918–1940)

Latvijas vēsturi daudzos tās posmos noteica un ietekmēja valsts ģeogrāfiskais izvietojums reģionā, kur gadu simteņiem nepārtraukti risinājās agresīvu valstu interešu sadursmes. Rezultātā tās ģeopolitiskais stāvoklis ilgstoši nebija labvēlīgs vietējo iedzīvotāju nacionālajai attīstībai. Kopš 13. gadsimta viņi zaudēja iespēju turpināt sava aizsāktā valstiskuma veidošanu, jo cieta sakāvi cīņās ar vācu krustnešiem. Latvijas (un arī Igaunijas) teritorija tika iekļauta iekarotāju izveidotajā Livonijas valstiņu konfederācijā, kas pastāvēja līdz 16. gs. 60. gadiem. Pēc Livonijas sabrukuma un vairākiem lielvalstu kariem par ietekmi un kundzību Baltijā latviešu apdzīvotās zemes uz ilgāku vai īsāku laiku nonāca dažādu nevācu valstu (Dānijas, Polijas-Lietuvas, Zviedrijas) pakļautībā. Un, beidzot, 18. gadsimtā visa Latvijas teritorija pakāpeniski četros posmos tika pievienota Krievijas impērijai.

Pēc Latvijas iedzīvotāju nokļūšanas svešzemju varā viņus skāra vairāki pretrunīgi procesi: Livonijas posmā Latvijā iedibinājās vācu muižnieku kundzība un latviešu zemnieki nonāca dzimtnieciskā atkarībā, bet Latvijas iedzīvotāji iekļuva Eiropas kultūras lokā un tuvinājās Eiropas tautu saimnieciskās attīstības līmenim. Livonijas pastāvēšanas beigu fāzē sākās arī vienotas latviešu tautas veidošanās process, kas noslēdzās turpmākajos divos gadsimtos. Sarežģītajā vēsturiskajā situācijā latviešiem kā tautai izdevās saglabāt savu nacionālo identitāti.

19. gs. vidū un otrajā pusē Baltijā kā Krievijas impērijas modernizācijas izmēģinājumu poligonā[1] veikto reformu gaitā latviešu zemnieki ieguva personisko brīvību un tiesības izpirkt savu senču zemi. Pakāpeniski tas noveda pie tā, ka daļa zemnieku kļuva turīgi, kā arī stabilizējās vispārējais latviešu tautas materiālais stāvoklis un palielinājās jaunatnes iespējas iegūt izglītību. Pat vācbaltiešu muižniecības aktīvā pretdarbība nespēja novērst latviešu nacionālās inteliģences rašanos, kuras topošie pārstāvji jau 19. gs. 50. gados sagatavoja sākušos tautas atmodu jeb jaunlatviešu kustību. Tās idejisko karogu pirmais pacēla K. Valdemāra vadītais nelielais Tērbatas universitātes latviešu studentu pulciņš.[2]

Svarīgs jaunlatviešu darbības virziens bija tautas nacionālās apziņas veidošana. Viņu sludinātais nacionālisms bija emancipējošs (atbrīvošanās no vācu paternitātes, nacionāla patstāvība), bet ne konfrontējošs ar cittautiešiem.[3] Viņi pievērsa lielu uzmanību latviešu valodai, uzskatot, ka tai jākļūst par mācību valodu pagastu un draudžu skolās un skolotāju semināros, kā arī par mācību priekšmetu ģimnāzijās. Tieši jaunlatvieši arī pirmo reizi lietoja jēdzienu "Latvija", ar to saprotot latviešu apdzīvotās teritorijas etnogrāfisku apzīmējumu.[4] Kā norāda vairāki tautas nacionālās atmodas vēstures pētnieki, ar vārdu "Latvija" tika apzīmētas ilgas pēc pārvaldes ziņā apvienotas tautas.[5]

Nacionālās pašapziņas veidošanās process bija nepieciešams nosacījums un reizē pirmais solis ceļā uz valsts veidošanu nākotnē. Lai gan dažkārt jaunlatvieši pauda ar realitāti mazsaistītas romantiskas domas par Latvijas valstiskuma iespējām,[6] tautas atmodas kustība nepārauga politiskā nacionālismā[7] un 19. gs. 80. gados nonāca strupceļā. Sākoties pastiprinātai rusifikācijai, jaunlatviešu politiskā platforma, kas akcentēja nedalītu un pārspīlētu lojalitāti Krievijas impērijai, izrādījās pilnīgi nederīga un cieta sakāvi. Nepiepildījās arī jaunlatviešu utopiskās cerības, ka cara valdības reformas nodrošinās visu nepieciešamo latviešu tautas attīstībai. Rezultātā radās pamats samērā straujai latviešu nacionālās kustības politiskai diferenciācijai, ko ievadīja Rīgas Latviešu amatnieku biedrības aprindu laikraksta "Dienas Lapa" iznākšana 1886. gadā. Tieši šajā vidē veidojās nozīmīgākā opozīcija toreizējam nacionālās kustības galvenajam centram — Rīgas Latviešu biedrībai un tās laikrakstam "Baltijas Vēstnesis".[8] No šīm opozicionārajām aprindām ar Jaunās strāvas (latviešu inteliģences pirmā kreisā kustība) starpniecību izauga spēcīga latviešu sociālistiskā kustība, kas mēģināja aizpildīt garīgo vakuumu, kāds bija radies tautā pēc jaunlatviešu kustības apsīkuma.

Latviešu politiskā nacionālisma rašanās

Vēstures literatūrā ir sastopami visai pamatoti apgalvojumi, ka "tieši latviešu sociāldemokrātiskajā kustībā, kas principā neatzina, ka latviešu tautai varētu būt kopīgas nacionālas intereses, dzima latviešu politiskais nacionālisms".[9] Runa gan nav par latviešu sociāldemokrātiem — dogmatiskā marksisma piekritējiem, bet par t. s. savienībniekiem — nelielu sociāldemokrātu politisko emigrantu grupu Šveicē, kas 1903. gadā nodibināja savu partiju — Latviešu sociāldemokrātu savienību. Par galveno tās ideologu kļuva M. Valters, kas iestājās par Krievijas impērijas sadalīšanu nacionālās valstīs.[10] Jau 1903. g. nogalē žurnālā "Proletārietis" publicētajā programmatiskajā rakstā viņš izvirzīja visai radikālu prasību: "Patvaldību nost, Krieviju nost."[11] Šo M. Valtera rakstu atsevišķi autori uzskata par Latvijas valsts idejas pamat-

dokumentu.[12] M. Valters, kas prasību par atdalīšanos no Krievijas aizstāvēja arī 1905. gada revolūcijas laikā publicētajos rakstos,[13] tiešām bija pirmais, kas pacēla neatkarīgas valsts idejas karogu, veicot radikālu pavērsienu latviešu nacionāli politiskās domas attīstībā.

Pārliecinošs ir secinājums, ka tieši 1905. gada revolūcijas laikā meklējams Latvijas valstiskuma veidošanās sākums mūsdienu izpratnē.[14] Vairāki autori bija un ir pārliecināti, ka 1905. gada revolucionārā cīņa sagatavoja ceļu neatkarīgās Latvijas demokrātiskās republikas izveidei. Viens no viņiem — pazīstamais 20. gs. pirmās puses latviešu publicists E. Blanks. Pēc viņa domām, kaut gan 1905. gada revolūcijā dominēja pretnacionālie kreisie spēki, kustība ieguva nacionālās atbrīvošanās cīņas raksturu, tai bija "vēsturiska un cēloniska sakarība ar Latvijas atsvabināšanos no Krievijas jūga".[15] Vēsturiskās attīstības kopsakarības un pēctecības aspektā šis atziņas pareizība nav noliedzama. 1905. gada revolūcijas laikā tautas masās radās jūtama interese par Latvijas valstiskuma izveides nepieciešamību.

Liela nozīme latviešu nacionāli politiskās domas attīstībā pēc 1905. gada revolūcijas sakāves bija tam, ka politiskā nacionālisma idejas sāka gūt atbalsi ietekmīgākajā partijā — Latvijas Sociāldemokrātijā (LSD).[16] M. Skujenieks, J. Rainis, F. Cielēns un citi šīs partijas pārstāvji veica nozīmīgu nacionālās un politiskās pašapziņas veidošanas darbu. M. Skujenieks, piemēram, 1913. gadā publicēja rūpīgi pārdomātu grāmatu, kurā iztirzāta nacionālā jautājuma vēsture Latvijā, atsegti tā teorētiskie aspekti un definēti nacionālo sociāldemokrātu darbības pamatuzdevumi (cīņa pret pārkrievošanas politiku utt.).[17] Savukārt F. Cielēns 1915. gadā izstrādāja Latvijas politiskās autonomijas projektu, kas sastāvēja no 27 pantiem. Lai gan projekts saturēja vairākus pozitīvus elementus, kas iezīmēja nākamās Latvijas valsts noteiktas kontūras, tas nebija īpaši radikāls, jo respektēja "piederību" Krievijai, kas spilgti atklājās jau 1. pantā, kurā norādīts, ka "Latvija ir lielās Krievijas autonoma sastāvdaļa".[18] Kā trāpīgi atzīmēts latviešu vēstures literatūrā, F. Cielēna projekts atspoguļoja latviešu politiķu mērenos pašnoteikšanās centienus Pirmā pasaules kara sākuma posmā.[19]

Pirmais pasaules karš, kas Latvijas teritoriju sasniedza 1915. g. pavasarī, vācu karaspēkam ieņemot Kurzemi, radīja latviešu tautai milzīgas problēmas (masveida bēgļu kustība,[20] lieli materiālie zaudējumi utt.), bet deva arī spēcīgus impulsus tās nacionālajiem un politiskajiem centieniem un kāpināja tās aktivitāti. Latvieši rosīgi iekļāvās palīdzības organizēšanā bēgļiem (tika izveidota aptveroša Latviešu bēgļu apgādāšanas organizācija ar Centrālkomiteju Pēterburgā), kā arī plaši iesaistījās cīņās pret vāciešiem. 1915. g. vasarā Krievijas valdība atļāva latviešiem dibināt brīvprātīgas nacionālas karaspēka vienības. Tā izveidojās latviešu strēlnieku bataljoni (vēlāk — pulki), kas izcēlās ar īpašām kaujas spējām un kam bija izcila nozīme latviešu tautas

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA
99-3.661

saliedēšanā un tās nacionālās pašapziņas kāpināšanā — arvien atklātāk un noteiktāk tika prasīta Latvijas politiskā autonomija.

Ceļā uz 1918. gada 18. novembri

Jaunā situācija, kāda radās Krievijā 1917. gadā pēc Februāra revolūcijas, kuras gaitā tika gāzts carisms un izveidota t. s. divvaldība (liberālā Pagaidu valdība un Petrogradas Strādnieku un zaldātu deputātu padome), bija labvēlīga latviešu nacionāli politiskās kustības attīstībai jaunā kvalitātē. Politisko tiesību un brīvību pasludināšana nodrošināja latviešiem līdz tam neiedomājamas politiskās darbības un aktivitātes iespējas, kuras pirmā aptvēra Maskavas latviešu inteliģences grupa (J. Akuraters, V. Eglītis, L. Laicens, J. Bankavs, K. Upītis, E. Blanks u. c.), kas pulcējās ap avīzi "Dzimtenes Atbalss", kuras 1917. g. 4. marta numurā jau publicēts ziņojums par Februāra revolūcijas uzvaru ar izteiksmīgu virsrakstu "Lai dzīvo brīvā Latvija!", kā arī ievietots redakcijas raksts "Kas latviešiem būtu jādara".[21] Rakstā uzsvērts, ka latviešiem iestājies izdevīgs laiks tautas nacionāli politisko centienu īstenošanai, bet, lai šo laiku izmantotu, jānodrošina nacionālās apziņas izaugsme un kopīgas politisko prasību platformas izstrāde. Tāpēc rekomendēta kopīga vispārnacionāla centra — Latviešu Nacionālās Padomes — izveidošana no visu lielāko politisko un sabiedrisko virzienu un grupu pārstāvjiem. Atsevišķu Latvijas vēsturnieku skatījumā šis priekšlikums ievadīja jaunu posmu latviešu nācijas vēsturē — praktisku darbību nolūkā radīt nacionālo pagaidu valdību, kā arī bija viens no soļiem ceļā uz 1918. g. 18. novembri.[22]

Pēc Februāra revolūcijas Krievijā izveidojās vairākas jaunas latviešu politiskās partijas, piemēram, Radikāli demokrātiskā partija, Latviešu Zemnieku savienība, kas ātri kļuva par lielāko, bet ne ietekmīgāko latviešu politisko partiju,[23] kā arī Latviešu nacionāldemokrātiskā partija, kas izvirzīja visradikālākās prasības un 1917. gadā bija latviešu nacionālo interešu viskonsekventākā aizstāve. Šī partija, kuru nodibināja jau pieminētā Maskavas latviešu inteliģences grupa, sākotnēji gan vēl neprasīja Latvijas pilnīgu atdalīšanos no Krievijas, bet tikai plašu politisko autonomiju. Tā iestājās par visu latviešu novadu (Kurzeme, Vidzeme, Latgale) apvienošanu autonomā Latvijas valstī, kas ietilptu Krievijas Federatīvajā republikā. Latvijai bija paredzēta demokrātiski ievēlēta saeima, kas noteiktu tās iekārtu un pārvaldi, kā arī sava nacionālā banka, tiesu sistēma, nacionālais karaspēks utt.[24]

1917. g. pavasarī Latvijas politiskās autonomijas problēmu iztirzāja visos latviešu preses izdevumos un pārrunāja gandrīz vai visās latviešu organizācijās un sapulcēs.[25] Tika daudzināts sauklis "Brīva Latvija brīvā Krievijā", kas

tolaik bija reāla politiska prasība, jo šķita, ka Krievija attīstīsies demokrātijas virzienā. Lai gan šā lozunga konkrēto saturu un Latvijas autonomijas jēdzienu interpretēja atšķirīgi, gandrīz visas latviešu politiskās partijas aizstāvēja tautu pašnoteikšanās tiesības un iestājās par apvienotu autonomu Latviju ar plašu, demokrātiski vēlētu pašpārvaldi. Autonomijas nepieciešamību atzina pat latviešu sociāldemokrāti-lielinieki (piemēram, P. Stučka), gan tikai ar teritoriāli administratīvu saturu, noliedzot neatkarīga valstiskuma principu.[26]

Latvijas autonomijas prasība dažādos variantos izvirzīta un aizstāvēta arī rezolūcijās, kuras pēc Februāra revolūcijas pieņēma Vidzemes un Kurzemes zemes sapulces un Latgales kongress.[27] Taču Krievijas Pagaidu valdība atklāti ignorēja latviešu mērenās politiskās prasības, kas izsauca uzticības krīzi un nacionālās kustības strauju radikalizēšanos. 1917. g. jūlijā un augustā jau visai rosīgi un skaidri tika propagandēta neatkarīgas Latvijas ideja. Atkal visaktīvāk to darīja Latviešu nacionāldemokrātiskās partijas pārstāvji, kuru izdotā avīze "Dzimtenes Atbalss" bija pārpilna ar rakstiem par neatkarības tēmu. Turklāt atsevišķu autoru (K. Upītis u. c.) rakstos Latvijas jautājums vairs netika aplūkots kā Krievijas, bet gan kā starptautiska problēma, kuru iespējams atrisināt, vienīgi saņemot atbalstu no Rietumu demokrātiskajām valstīm.[28]

Minēto ideju ātru izplatību latviešos veicināja Rīgas krišana vāciešu rokās 1917. g. septembrī, kas izgaisināja cerības uz Krievijas uzvaru un nostiprināja uzskatu, ka šo valsti sagaida nevis atjaunošanās process, bet gan iekšējs sabrukums. Daudziem latviešu politiķiem šķita, ka vienīgā reālā izeja no izveidojušās situācijas varētu būt politiskā orientācija uz Rietumu demokrātiskajām valstīm. Savos apsvērumos viņi balstījās uz to, ka Pirmais pasaules karš lielvalstu uzmanības centrā no jauna izvirzījis tautu pašnoteikšanās tiesības, kas pakāpeniski no politiska principa kļuva par starptautisko tiesību principu. Antantes valstis, arī ASV, kas karā iestājās 1917. g. aprīlī, formāli par vienu no saviem kara mērķiem uzskatīja tieši Eiropas mazo tautu interešu aizstāvēšanu saskaņā ar tautu pašnoteikšanās principu.[29] Kaut gan domātas bija galvenokārt Austroungārijas impērijas un Balkānu tautas, kā arī poļi, vienlaikus nebija izslēgta iespēja, ka, sabrūkot Krievijai, pašnoteikšanās princips tiks attiecināts arī uz citām tautām.[30]

Līdz ar Latvijas neatkarības idejas izvirzīšanos tika uzsākts organizatoriskais darbs, lai izmantotu jaunās iespējas Latvijas valstiskuma risinājumā un radītu institūciju, kas būtu tiesiska uzstāties visas latviešu tautas vārdā. Par tādu sākotnēji kļuva 1917. g. rudenī izveidotā Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome (LPNP), kas apvienoja gandrīz vai visas ietekmīgākās latviešu sabiedriskās organizācijas un politiskās partijas. Vienīgi sociāldemokrāti atteicās no sadarbības un nepiedalījās Nacionālās padomes darbā.[31] LPNP

konstituēšanos mēģināja traucēt arī Vidzemes zemes padome,[32] kurā tolaik dominēja sociāldemokrāti-lielinieki.[33]

LPNP darbības sākums sakrita ar boļševiku diktatūras nodibināšanu Krievijā oktobra apvērsuma rezultātā un lielinieciskās "Iskolata republikas"[34] izveidošanos Latvijas neokupētajā daļā (galvenokārt Vidzemē, izņemot Rīgu). Šo "republiku", kas pastāvēja no 1917. g. novembra līdz 1918. g. februārim, kad vācu karaspēks ieņēma visu Latvijas teritoriju, atsevišķi vēsturnieki uzskata par pirmo latviešu valstisko veidojumu, norādot, ka Iskolata patstāvība lēmumu pieņemšanā bija ļoti augsta.[35] Lai gan Iskolata periodā Latvijas statusā tiešām vērojamas zināmas izmaiņas, saistītas ar varas decentralizāciju Krievijā un tās koncentrēšanos pēc šķiriski politiskiem kritērijiem uz vietām veidoto iestāžu rokās,[36] tomēr jānorāda, ka runa nav par neatkarīgu valstisku veidojumu, jo suverēnā vara netika nodota latviešu tautai un paši Latvijas sociāldemokrāti-lielinieki 1917. g. nogalē nepavisam nevēlējās atdalīties no Padomju Krievijas un veidot ārpus tās Latvijas valsti. Viņi iestājās vienīgi par autonomiju, kuru ierobežotu Padomju Krievijas konstitucionālo tiesību normas. 1918. g. 6. janvārī Iskolats pieņēma Latvijas pašnoteikšanās deklarāciju, bija pasludināts, ka "Latvijas proletariāts nekad nevar gribēt un prasīt patstāvīgas latviešu valstiņas dibināšanu".[37]

Atšķirībā no Iskolata LPNP darbība bija mērķtiecīgi virzīta uz neatkarības izcīnīšanu un valsts izveidošanu. Jau savā pirmajā sesijā Valkā 1917. g. novembrī un decembrī tā sevi nosauca par "topošās Latvijas augstāko valsts iestādi",[38] kā arī deklarēja, ka "Latvija, t. i., Kurzeme, Vidzeme un Latgale, ir autonoma un nedalāma valsts vienība, par kuras iekšējo iekārtu un attiecībām uz ārieni lems viņas Satversmes sapulce, kura izteiks tautas gribu".[39] Ja šo atturīgo atzinumu vēl ir visai pagrūti viennozīmīgi interpretēt kā neatkarīgas valsts pieteikumu,[40] tad LPNP paziņojums otrajā sesijā Petrogradā 1918. g. 30. janvārī runāja pavisam skaidru valodu un neatstāja vairs nekādu vietu šaubām: "Dibinādamās uz visas pasaules demokrātiju pasludinātām tautu pašnoteikšanās tiesībām, Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome: 1) atzīst, ka Latvijai jābūt neatkarīgai demokrātiskai republikai, kura apvienotu Kurzemi, Vidzemi un Latgali; 2) protestē pret jebkuru Latvijas sadalīšanas mēģinājumu,[41] sevišķi pastrīpojot, ka latvju tautas pirmā un neatlaidīgā prasība ir Latvijas teritoriālā un etnogrāfiskā nedalāmība; 3) protestē pret katru miera noslēgšanas mēģinājumu, kurš pārkāpj tautu pašnoteikšanās principu, un, pēdīgi, 4) nosoda tautas gribas viltošanu zem okupācijas un kara apstākļu spaidiem."[42]

Ar šo lēmumu tika likts pamats Latvijas valstij.[43] Atbilstoši jaunajai situācijai LPNP aktivizēja darbību, lai panāktu Latvijas valsts atzīšanu. Ļoti nozīmīgi šajā ziņā bija kontakti, kurus LPNP Ārlietu nodaļa nekavējoties nodibināja ar ārvalstu pārstāvniecībām Petrogradā. Sarežģītāks izrādījās uzdevums

nodrošināt delegātu nosūtīšanu uz ārzemēm, kas darbotos pie Antantes valstu valdībām un informētu tās par latviešu politiskajiem mērķiem, kā arī sagatavotu šo valstu sabiedrisko domu Latvijas starptautiskai atzīšanai. Lai gan attiecīgs lēmums bija pieņemts jau Valkas sesijas laikā, tikai 1918. g. jūlijā kā pirmo LPNP pilnvaroto pārstāvi uz Londonu caur Stokholmu nosūtīja Z. A. Meierovicu.[44] Viņam izsniegtajā pilnvarā bija norādīts, ka "pārstāvis visur aprādīs suverēnas un nedalītas Latvijas vajadzību".[45] Pirms ierašanās Anglijā Z. A. Meierovics Stokholmā nodibināja Informācijas biroju, kas izvērsa plašu un nozīmīgu darbību, regulāri sagatavojot materiālus un sniedzot ziņas ārzemju presei par Latviju un latviešu neatkarības centieniem.

LPNP aktivitātes bija savlaicīgas, jo sakarā ar Vācijas un Krievijas parakstītajiem līgumiem tika izmainīts un dažādots Latvijas un Igaunijas atsevišķu teritoriju statuss, kā arī arvien vairāk "internacionalizēts" Baltijas jautājums. Tā 1918. g. 3. martā noslēgtais Brestas miera līgums fiksēja Krievijas piekrišanu, tai paturot Latgali, nodot Kurzemi, Rīgu un Sāmsalu Vācijas varā, bet jautājumu par Vidzemes un Igaunijas turpmāko piederību atstāja atklātu.[46] Savukārt saskaņā ar Berlīnes līgumu (papildinājums pie Brestas miera līguma), kas tika parakstīts gandrīz pusgadu vēlāk — 27. augustā —, Krievija atteicās no "augstākās varas" arī pār Vidzemi un Igauniju.[47] Tātad faktiski vairs neeksistēja nekādi juridiska rakstura šķēršļi, kas varētu aizkavēt īstenot vācu militāro aprindu un daudzu Latvijā dzīvojošo vācbaltiešu politiķu plānus pievienot minētās teritorijas tādā vai citā formā Vācijai. Taču vācu valdība, kas, neskatoties uz ārējām aktivitātēm, jau tāpat visu 1918. g. vasaru apzināti nesteidzās risināt Baltijas jautājumu, bija tikpat kā zaudējusi interesi par šo reģionu.[48] Acīmredzot Berlīne, kuras rīcību arvien stiprāk ietekmēja, reizēm pat gandrīz vai paralizēja bezcerīgais stāvoklis Rietumu frontē, kā arī tuvojošās sakāves apziņa un demokrātiskās kustības pacēlums valstī, nezināja, ko ar Baltiju iesākt. Rezultātā tā gluži vienkārši tika pamesta "savam liktenim".[49] 22. septembrī Vācijas ķeizars Vilhelms II pat pasludināja Baltiju par "brīvu un patstāvīgu apgabalu".[50] Šāda oficiālā vācu politika nebūt nesaskanēja ar latviešu centieniem izveidot savu neatkarīgu valsti, tomēr objektīvi tā veicināja šo procesu.

Situācija, kāda veidojās Latvijā un ap to, sekmēja Z. A. Meierovica diplomātiskās akcijas panākumus Londonā. Neskatoties uz Krievijas politisko emigrantu rosīgo pretdarbību, viņam izdevās pārliecināt angļus par Latvijas valsts nepieciešamību. 1918. g. 23. oktobrī Lielbritānijas ārlietu ministrs A. Dž. Belfūrs Z. A. Meierovicam paziņoja, ka angļu valdība ir nolēmusi provizoriski atzīt "Latviešu Nacionālo Padomi par Latvijas valdību", līdz Miera konference galīgi izšķirs Latvijas statusu.[51] Tādējādi LPNP pirmo reizi starptautisko tiesību izpratnē tika atzīta par Latvijas valdību, kas apliecināja Nacionālās padomes izvēlētās taktikas un ārpolitiskās orientācijas pareizību ceļā uz neatkarīgas, starptautiski atzītas valsts izveidošanu.

A. Dž. Belfūra paziņojumu Nacionālās padomes politiķi uztvēra kā Latvijas *de facto*[52] atzīšanu. 1918. g. 30. oktobrī Z. A. Meierovics nosūtīja A. Dž. Belfūram vēstuli, kurā lūdza sniegt rakstisku deklarāciju par Latvijas neatkarības atzīšanu, piebilstot, ka latviešiem ir svarīgi "iegūt visus tekstus ar .. neatkarības atzīšanu, it īpaši, ja tos devuši attiecīgo zemju lielākie valstsvīri".[53] Izpildot šo lūgumu, A. Dž. Belfūrs oficiālā vēstulē, kas datēta ar 11. novembri, Z. A. Meierovicam paziņoja, ka Lielbritānijas valdība "labprāt no jauna apliecina savu gatavību dot pagaidu atzīšanu Latviešu Nacionālajai Padomei kā *de facto* neatkarīgai struktūrai" un pieņem viņu pašu "kā Latviešu Pagaidu valdības neoficiālo diplomātisko pārstāvi".[54] No vēstules teksta izriet, ka Anglija par Latvijas Pagaidu valdību atkal atzina Nacionālo padomi. Britu uztverē šī institūcija bija Latvijas leģitīmā augstākā pārstāvība.

LPNP tomēr nebija vienīgā latviešu nacionālo centienu izteicēja un cīnītāja par Latvijas valsti. Latvijas valsts tapšanā liela nozīme bija arī Demokrātiskajam blokam, kas izveidojās Rīgā 1917. g. rudenī. Blokā darbojās sociāldemokrātu (P. Kalniņš, F. Menders, M. Skujenieks u. c.), Zemnieku savienības (K. Ulmanis, M. Valters) un citu politisko partiju pārstāvji. Vācu okupācijas apstākļos viņi centās uzturēt spēkā un aktualizēt pašnoteikšanās ideju. Regulāri par situāciju Latvijā, vācu militāro aprindu Kurzemes aneksijas plāniem un Demokrātiskā bloka prasībām neatkarības jautājumā tika informēti vācu neatkarīgie sociāldemokrāti — reihstāga deputāti. Rezultātā Baltijas jautājumu bieži iztirzāja Vācijas parlamentā un demokrātiskajā vācu presē.

Demokrātiskais bloks, kas savā politikā neizslēdza Vācijas faktoru, nereti iesniedza Vācijas augstākajām militārajām un valsts amatpersonām dažādas nacionāla rakstura prasības. Piemēram, 1917. g. 18. decembrī tika iesniegts lūgums Austrumu frontes virspavēlniekam Bavārijas princim Leopoldam, lai viņš atļautu sasaukt latviešu tautas pārstāvju sapulci Latvijas nākotnes apspriešanai.[55] Savukārt 1918. g. 19. oktobrī, kad Vācijā pie varas atradās pirmā parlamentārā valdība ar Bādenes princi Maksi priekšgalā, kas bija sākusi realizēt uz tautu pašnoteikšanās tiesību atzīšanu orientētu austrumu politiku,[56] Demokrātiskā bloka pārstāvji M. Valters un E. Traubergs nodeva vācu kancleram iesniegumu, kurā uzsvērts, ka latviešu tauta ir stingri apņēmusies panākt "Latvijas teritorijā starptautiski atzītu valsts neatkarību".[57] Dokumentā nepārprotami pateikts, ko latvieši gaida no jaunās Vācijas — ka "tā neliks Latvijas tautai šķēršļus ceļā uz tūlītēju neatkarīgas valsts celtniecības sākumu".[58]

Bādenes princis Maksis nepaguva atbildēt uz minēto iesniegumu ar skaidru savas valdības lēmumu, jo sākās strauja notikumu attīstība — 3. novembrī Vācijā izcēlās revolūcija, bet 9. novembrī tā no monarhijas kļuva par republiku. Bādenes princim Maksim nācās nodot kanclera amatu vairākuma sociāldemokrātu līderim F. Ēbertam. Vēl pēc divām dienām Vācija parakstīja

Kompjenas pamiera līgumu, kura 12. pants fiksēja Berlīnes piekrišanu izvest karaspēku no okupētās pirmskara Krievijas teritorijas (arī no Latvijas — *I. F.*) tikai tad, kad Antantes lielvalstis to uzskatīs par vajadzīgu.[59]

Gan revolūcija Vācijā, gan arī Kompjenas pamiers radīja izdevīgus apstākļus Latvijas valsts izveides turpināšanai. Atsevišķi vēsturnieki (angļu autors Dž. Haidens u. c.) norāda, ka tieši pamiera noslēgšana bija izšķirošais moments Baltijas tautu nacionālo valstu tapšanas procesā. Viņu skatījumā pamiers būtībā nozīmēja vāciešu atteikšanos no visiem Baltijas aneksijas plāniem, jo pēc Vācijas sakāves un demokratizācijas par tiem vairs nevarēja būt ne runas.[60] Vācu ārpolitiku pakāpeniski sāka noteikt jauni spēki. Militārās aprindas arvien vairāk zaudēja savu ietekmi.[61]

Berlīnes austrumu politikas jaunā realitāte Latvijā izpaudās kā oficiālās Vācijas intereses zudums par vācbaltiešu ieplānoto Baltijas valsti, kurai vajadzēja ietvert Kurzemi, Vidzemi un Igauniju. Formāli šī valsts 1918. g. 7.—8. novembrī pat tika izveidota, kad Vidzemes, Igaunijas, Sāmsalas un Rīgas apvienotā zemes padome kā Pagaidu valdību ievēlēja t. s. reģentu padomi ar baronu Ā. Pilāru fon Pilhausu priekšgalā.[62] Turklāt 11. novembrī Latvijas teritorijā esošās vācu 8. armijas vadība atļāva veidot Baltijas landesvēru kā minētās Baltijas valsts zemessardzi, kurā dominējošā vieta bija ierādīta vācbaltiešiem.[63] Taču Baltijas valsts palika uz papīra, jo bija piedzimusi nedzīva, neatbilstoša politiskās realitātes prasībām. Berlīne tai nesniedza vai nespēja sniegt palīdzību, ignorēja tās lūgumus un nostādnes.

Vācijas jaunā provizoriskā valdība — Tautas pilnvaroto padome, kas tika sastādīta 1918. g. 10. novembrī un sastāvēja vienīgi no vairākuma un neatkarīgajiem sociāldemokrātiem, — 15. novembra sēdē Demokrātiskā bloka pārstāvju iesnieguma sakarā pieņēma lēmumu iecelt līdzšinējo Vācijas valsts komisāru Baltijas provincēs A. Vinnigu par vācu ģenerālpilnvaroto Baltijas zemēs. Viņam tika uzdots "vest sarunas ar latviešiem un igauņiem", ievērojot viņu prasības dibināt neatkarīgas valstis.[64] Tātad F. Ēberta valdība turpināja jau Bādenes prinča Makša iesākto Baltijas politiku, faktiski atzīstot, ka latviešiem (arī igauņiem) ir tiesības uz pašnoteikšanos. Tomēr gan vācu valdībā, gan ārpus tās valdīja pretrunīgi priekšstati par turpmākās vācu politikas ievirzi Baltijā.

Latvijas valsts proklamēšana

Vācijas militārā sakāve un tās politikas maiņa Baltijā deva spēcīgu impulsu latviešu politiskās dzīves aktivizācijai, kas noveda pie lielām pārmaiņām un valsts pasludināšanas. Lai gan LPNP bija jau starptautiski atzīta, vairāki ietekmīgi latviešu politiķi uzskatīja šo institūciju par

nepietiekami demokrātisku, jo tā nepārstāvēja visus Latvijas iedzīvotāju slāņus. Demokrātiskā bloka aprindās izvirzījās un nobrieda ideja (tai vēlāk piekrita arī daudzi Nacionālās padomes politiķi), kā uz plašākiem pamatiem izveidot jaunu priekšparlamentu — Latvijas Tautas Padomi, kurā ieietu arī sociāldemokrāti, nacionālo mazākumtautību pārstāvji utt. Turklāt ne sociāldemokrātus, ne vairākus Zemnieku savienības politiķus, arī tās līderi K. Ulmani, kas bija izvirzījies par vienu no vadošajiem latviešu politiķiem, neapmierināja Nacionālās padomes uzbūves principi, jo līdzās politiskajām partijām tā apvienoja arī nepolitiskās organizācijas. Viņi bija pārliecināti, ka iecerētā Tautas padome ir jādibina vienīgi politiskajām partijām, pēc savstarpējās vienošanās nosakot katrai partijai zināmu pārstāvju skaitu.[65] Atsevišķos Latvijas novados (Kurzemē, Latgalē) politiskās partijas gan vēl nedarbojās.

1918. g. 17. novembrī izveidojās Latvijas Tautas Padome, kuras sākotnējā sastāvā bija 40 delegātu (bez tam vēl Kurzemei vajadzēja sūtīt 21, bet Latgalei — 18 delegātus), kas pārstāvēja astoņas partijas. Vislielākais pārstāvju skaits bija Latviešu Zemnieku savienībai — 13, Latvijas Sociāldemokrātiskajai strādnieku partijai — 10,[66] Demokrātiskajai partijai — 5, Radikāldemokrātiskajai partijai — 5, Revolucionāro sociālistu partijai — 3, Nacionāldemokrātiskajai partijai — 2, Republikāņu partijai — 1 un Neatkarības partijai — 1.[67] Pirmajā sēdē tika pieņemtas divas rezolūcijas (Zemnieku savienības izvirzītā rezolūcija vēstīja, ka Tautas padome turpinās Nacionālās padomes un Demokrātiskā bloka iesākto darbu) un Politiskā platforma, kas pasludināja, ka līdz Satversmes sapulces sasaukšanai "suverēnā vara Latvijā pieder Latvijas Tautas Padomei",[68] kā arī notika vadošo amatpersonu vēlēšanas. Par Latvijas Tautas Padomes priekšsēdētāju tika izraudzīts J. Čakste, bet par viņa vietniekiem (pirmo un otro biedru) kļuva M. Skujenieks un G. Zemgals. Pēc Zemnieku savienības ierosinājuma par pirmo Latvijas Ministru prezidentu ievēlēja K. Ulmani un uzticēja viņam sastādīt Pagaidu valdību.[69]

Latvijas valsts svinīga pasludināšana notika 1918. g. 18. novembrī.[70] Savā pirmajā runā Ministru prezidents K. Ulmanis uzsvēra, ka Pagaidu valdības neatliekams uzdevums būs "Latvijas valsts izbūve un nostiprināšana uz ārieni un iekšieni". Viņš pasludināja arī visu Latvijas pilsoņu vienlīdzību un tiesības piedalīties valsts dzīvē neatkarīgi no viņu etniskās izcelsmes, kas sasaucās ar jau Tautas padomes politiskajā platformā deklarētajām nacionālo mazākumtautību tiesībām sūtīt savus pārstāvjus uz Tautas padomi un pārvaldes orgāniem. Runu K. Ulmanis nobeidza ar vārdiem, ka Latvija "būs demokrātiska taisnības valsts, kurā nedrīkst būt vietas ne apspiešanai, ne netaisnībai".[71] Tātad jau 1918. gadā tika skaidri formulēti Latvijas valsts nacionālās politikas pamatprincipi.

Attiecību noregulēšana ar Vāciju. Atbrīvošanās kara sākums

Pagaidu valdību veidoja, visai stingri ievērojot paritātes principu — pusi ministru deva Nacionālā padome, pusi — Demokrātiskais bloks.[72] Kopš savas darbības sākuma tā īpašu uzmanību pievērsa attiecību noregulēšanai ar Vāciju, kurai Latvijā joprojām piederēja faktiskā vara. Jaunā valdība centās panākt, lai pēc iespējas ātrāk Vācija to atzītu un vācu okupācijas iestādes tai nodotu valsts pārvaldes funkcijas. Jau 18. novembra vakarā K. Ulmanis un G. Zemgals informēja Vācijas ģenerālpilnvaroto Baltijas zemēs A. Vinnigu par Latvijas valsts nodibināšanu, kā arī aizrādīja, ka joprojām turpinoties pārtikas izvešana uz Vāciju.[73]

Neņemot vērā reģentu padomes protestu,[74] Vācijas provizoriskā valdība nevilcinoties izlēma nodibināt attiecības ar K. Ulmaņa Pagaidu valdību un kabineta sēdē dažas dienas pēc 18. novembra nosprieda atzīt K. Ulmaņa valdību par provizorisku augstāko varu "latviešu etnogrāfiskajā teritorijā" un Tautas padomi par tās "kontrolējošo instanci".[75] 25. novembrī K. Ulmanis saņēma no A. Vinniga šādu rakstu: "Pagodinos prezidenta kungam paziņot, ka vācu valdība ir ar mieru provizoriski atzīt Latvijas Tautas Padomi par patstāvīgu varu un Pagaidu valdību par tās izpildu komiteju *(Vollzugausschuß)* līdz tam laikam, kamēr Miera konference izšķirsies par Latvijas nākotni saskaņā ar tautu pašnoteikšanās tiesībām."[76]

Nepārliecina latviešu vēstures literatūrā sastopamais apgalvojums, ka "Vācijas atzīšanai bija slepens nolūks iesaistīt Latviju Vācijas ietekmes sfērā",[77] jo šis Vācijas solis vispirms būtu jāvērtē kā tās jaunās austrumu politikas loģiska konsekvence. Cita lieta, ka atzīšana no Vācijas puses bija ierobežota un attiecās tikai uz valdību. Tas bija daļēji saistīts ar nepieciešamību atrast tādu atzīšanas formulu, kurai piekristu dažādu viedokļu aizstāvji. Pat tiem diviem politiskajiem spēkiem, kuru pārstāvji veidoja Vācijas valdību, šajā jautājumā pastāvēja principiālas domstarpības. Piemēram, pretēji vairākuma sociāldemokrātiem vācu neatkarīgie sociāldemokrāti uzskatīja, ka pēc tam, kad Kompjenas pamiera līgums atcēla Brestas miera līgumu un tā papildnoteikumus, Padomju Krievija ir atguvusi tiesības uz savām kādreizējām Baltijas provincēm.[78]

1918. g. nogalē Latvijas un Vācijas attiecībās bija jārisina vairāki ar vispārējo militāro situāciju Baltijā saistīti jautājumi. Vācu karaspēks (8. armija), kas atradās Latvijā, neievēroja disciplīnu, bija revolucionarizējies. Turklāt vācu karavīri par visu vairāk gribēja ātrāk atgriezties dzimtenē un piespieda savu vadību organizēt šo procesu. Antantes lielvalstis nespēja nodrošināt, ka Vācija pildītu Kompjenas pamiera līguma 12. pantu un aizkavētu lielinieku virzīšanos uz priekšu Baltijā, kas bija sākusies novembra otrajā pusē, pēc tam,

kad Padomju Krievija anulēja Brestas miera līgumu. Latvijas teritoriju lielinieki sasniedza decembra pirmajos datumos. Sākās Atbrīvošanās karš.

Latvijā šajā laikā jau norisinājās brīvprātīgo militāro formējumu organizēšana. Novembrī bija iesākts veidot pieminēto Baltijas landesvēru, kurā dominēja vācbaltieši. Savukārt no vācu armijas karavīriem tika formēta cita brīvprātīgo vienība — t. s. dzelzsbrigāde (vēlāk — dzelzsdivīzija). Veidojās arī atsevišķas latviešu rotas.

1918. g. 7. decembrī Latvijas apsardzības ministrs J. Zālītis parakstīja līgumu ar A. Vinnigu par landesvēra sastāvu, paredzot to izveidot uz brīvprātības pamatiem no 18 latviešu, 7 vācu un 1 krievu rotas, kā arī 3 latviešu un 2 vācu baterijām.[79] Līgums atzina Vāciju (tās karaspēku Latvijā) par okupācijas varu, kas uzņēmās saistības uz kredīta piešķirt vajadzīgo bruņojumu un dot naudas līdzekļus. Tādējādi vācu puse, pamatojoties uz 1907. gadā pieņemtajām Hāgas konvencijām, no kurām viena noteica okupētājvalsts tiesības un pienākumus, varēja iejaukties Latvijas iekšējās lietās, ko vēlāk arī plaši praktizēja, mēģinot, piemēram, izmantot ierobežotās veto tiesības uz Pagaidu valdības lēmumiem, lai aizkavētu vispārējo mobilizāciju. Pavisam neveiksmīgs risinājums minētajā līgumā bija arī vecā nosaukuma — Baltijas landesvērs — saglabāšana, jo ar tādu nosaukumu jau darbojās vācbaltiešu brīvprātīgo formējumi.

Stratēģiskās situācijas nepārtraukta pasliktināšanās un neiespējamība aktivizēt brīvprātīgo pieteikšanos (daudzi latvieši, neizprotot politisko situāciju, nosodīja Pagaidu valdības sadarbību ar vāciešiem un simpatizēja lieliniekiem) spieda K. Ulmaņa valdību sagatavot un 29. decembrī parakstīt jaunu līgumu ar A. Vinnigu, apņemoties piešķirt Latvijas pilsoņu tiesības vācu brīvprātīgajiem par vismaz četru nedēļu ilgu cīnīšanos pret lielinieku armiju.[80] Par to, vai slēgt šo līgumu, kurš neapšaubāmi bija virzīts uz vācu pozīciju nostiprināšanu Baltijā, K. Ulmanis vispirms apvaicājās Anglijas pārstāvim V. Bosenketam. Nav šaubu, ka tas bija tālredzīgs diplomātisks solis, jo ļāva izvairīties no ārpolitiskajiem sarežģījumiem, kurus līgums varētu izraisīt.

Pavisam bezcerīgā situācijā Pagaidu valdība nokļuva 1918./1919. g. mijā. 30. decembrī sociāldemokrāti atteicās no sadarbības un izstājās no Tautas padomes, bet 3. janvārī Rīgā ienāca lielinieku spēki un, turpinot uzbrukumu, īsā laikā okupēja gandrīz visu Latvijas teritoriju. Latviju sāka pārvaldīt P. Stučkas valdība, kas pārstāvēja formāli neatkarīgo Latvijas Sociālistisko Padomju Republiku. Šī valsts, kura tika proklamēta 1918. g. decembrī, bija iecerēta kā Padomju Krievijas taktisks atbildes manevrs latviešu nacionālās atbrīvošanās kustībai, kas bija vainagojusies ar nacionālas valsts nodibināšanu. Taču Padomju Latvija nespēja veikt tai paredzētās funkcijas. P. Stučkas

valdības politika, kas balstījās uz marksisma dogmām un teroru, izrādījās tik nepieņemama Latvijas iedzīvotājiem, ka viņi pakāpeniski zaudēja interesi par lielinieku idejām.

Cīņā pret lieliniekiem Pagaidu valdībai, kas darbojās Liepājā, nozīmīgu, bet reizē bīstamu palīdzību sniedza Vācija, kuru satrauca Sarkanās armijas ofensīva Austrumprūsijas robežu tuvumā. Uz Kurzemi no Berlīnes apkārtnes tika pārvietota 1. gvardes rezerves divīzija.[81] Baltijas landesvēra un dzelzsdivīzijas komandēšanu pārņēma pieredzējuši, bet pret latviešiem naidīgi noskaņoti vācu virsnieki. Par visu vācu bruņoto spēku pavēlnieku Kurzemē un Ziemeļlietuvā, kā arī par Liepājas gubernatoru februāra sākumā tika iecelts "politiskais" ģenerālis R. fon der Golcs, kas pirms tam bija palīdzējis Somijas valdībai sakaut lieliniekus.Viņam izdevās ātri stabilizēt stratēģisko situāciju un ievadīt sekmīgu uzbrukumu Kurzemē.

R. fon der Golcam bija tālejoši, arī pret Latvijas neatkarību vērsti plāni, lielas politiskās un militārās ambīcijas. Viņš gribēja "zem lieliniecisma apkarošanas karoga" "izmainītā formā" turpināt ķeizariskās Vācijas austrumu politiku, lai "no nelaimīgā kara iznākuma glābtu to, kas vēl glābjams", jo Vācija taču "austrumos karu bija uzvarējusi".[82] Saskaņā ar R. fon der Golca iecerēm tieši Baltijā bija jāsākas vācu revanšam.[83] Savu pretinieku nometnē viņš ar laiku ieskaitīja ne vien lieliniekus un Antanti, bet arī Latvijas Pagaidu valdību, kuru uzskatīja par puslieliniecisku un vāciešiem naidīgu.[84]

Pēc R. fon der Golca ierašanās Liepājā strauji pasliktinājās K. Ulmaņa valdības un Vācijas attiecības, kas pakāpeniski tuvojās nulles punktam, ko noteica un veicināja dažādi faktori: abu pušu atšķirīgā nostāja dažādos Latvijai svarīgos jautājumos (orientācija uz Antanti u. c.), vācbaltiešu un vācu karavīru patvaļa, R. fon der Golca plāni un viņa mēģinājumi traucēt Pagaidu valdības bruņoto spēku attīstību, 16. aprīļa valsts apvērsums — K. Ulmaņa valdības gāšana, ko īstenoja vācu landesvēra trieciennodaļa, — un provāciskās A. Niedras valdības izveidošana. Sava loma te bija arī Vācijas valdošo aprindu šaubām, vai vispār būtu vēlama Latvijas un citu Baltijas valstu pastāvēšana, ja tās pilnībā orientējas uz Antanti. Nākotnē tas varētu traucēt Vācijai nodibināt ekonomiskās un politiskās attiecības ar Krieviju (Baltijas valstis kā "sabiedroto barjera" starp Berlīni un Maskavu). Vadoties no atziņas, ka Vācijai un Krievijai ir jāsadarbojas un jāatbrīvojas no Antantes jūga, Vācijas pilnvarotais pārstāvis Latvijā V. Burhards (A. Vinniga vietnieks) 1919. g. pavasarī pat iesniedza savai valdībai izskatīšanai priekšlikumu par iespējām sadalīt Baltiju interešu sfērās. Šā priekšlikuma otrais variants paredzēja, ka Krievija iegūst Rīgu, Dienvidvidzemi un Latgali. Igaunija apvienojas ar Somiju, bet Kurzeme ar Lietuvu (te dominētu Vācijas ietekme).[85]

Latvijas starptautiskās atzīšanas jautājums Parīzes Miera konferencē

Lai gan sākotnēji (1919. g. pirmajos mēnešos) Anglija bija ar mieru Baltijas valstis atzīt *de iure*, ja tās sabiedrotie rīkotos līdzīgi,[86] pakāpeniski tomēr tikpat pretrunīgu un nenoteiktu politiku pret Latviju kā Vācija sāka īstenot arī Antantes valstis. Īpaši uzskatāmi tas atklājās Parīzes Miera konferencē, kas darbojās no 1919. g. janvāra līdz 1920. g. janvārim. Sabiedroto pārstāvji, kas padomju varu Krievijā uzskatīja par īslaicīgu parādību, nebija ieinteresēti ignorēt Baltijas agrāko piederību Krievijas impērijai. Gan Francijas, gan Anglijas valstsvīri, kas aizvien izteiktāk sāka aizstāvēt vienotas Krievijas ideju, gribēja jautājumu par Latvijas un citu Baltijas valstu neatkarību atstāt izlemšanai nākamai Krievijas Satversmes sapulcei. Tāpēc viņi bieži atkāpās no pašu deklarētā tautu pašnoteikšanās tiesību principa un nereti noraidoši izturējās pret Latvijas un citu jauno valstu prasībām, kuras izvirzīja Parīzē ieradušās šo valstu delegācijas.

Latvijas delegāti J. Čakste, Z. A. Meierovics, J. Seskis u. c., kas uz pirmo sēdi Parīzē sanāca 23. janvārī, par savu svarīgāko uzdevumu uzskatīja panākt "Latvijas patstāvības atzīšanu", kā arī nodrošināt Latvijai pārtikas piegādes, aizņēmumus un militāro palīdzību cīņā pret lieliniekiem.[87] Ņemot vērā to, ka tieši piedalīties Miera konferences darbā viņi nevarēja, galvenais viņu darbības veids bija iesniegumu piesūtīšana konferences komisijām un kontaktu uzturēšana ar konferences vadītājiem un dalībvalstu pārstāvjiem. Visā savas darbības laikā (1919. g. 23. janvāris—15. decembris) Latvijas delegācija iesniedza Antantes valstu valdībām un Miera konferencei 34 dažādus labi pamatotus iesniegumus.[88] Pēc Latvijas diplomāta O. Grosvalda ziņām, nekādas atbildes uz tiem faktiski netika saņemtas.[89]

1919. gadā Latvijas delegāti, kas Parīzē izmantoja katru izdevību, lai izvirzītu Latvijas atzīšanas jautājumu, sākumā bija noskaņoti ļoti optimistiski, īpašas cerības saistot ar Francijas premjera Ž. Klemanso 16. martā doto solījumu personīgi iestāties "par jauno valstu atzīšanu Miera konferencē".[90] Kā liecina pārskati par delegācijas darbību, tad vēl 9. aprīlī viņi bija pilnīgi pārliecināti, ka "Baltijas valstu atzīšana .. tuvā nākotnē ir nodrošināta".[91] Vēlāk gan delegātu optimisms krietni vien saplaka. Speciāli Miera konferences ietvaros izveidotās Baltijas komisijas vadītājs E. Hovards sarunā ar Z. A. Meierovicu maija beigās lika viņam saprast, ka Latvijas valdībai būs jāsamierinās ar Anglijas valdības jau doto "pagaidu atzīšanu", jo krievi (domāti — krievu pretlielinieciskie spēki, piemēram, admirāļa A. Kolčaka valdība utt. — *I. F.*) "stingri uzstājoties pret Latvijas neatkarību".[92] E. Hovards gan neizslēdza iespēju, ka nākotnē situācija mainīsies un Latvija varētu tikt atzīta *de iure*.[93]

1919. g. 10. jūnijā sanāca Baltijas komisijas sēde, kurā Latvijas kārtējo memorandu nolasīja Z. A. Meierovics. Memorandā bija norādīts, ka vairāku lielvalstu pārstāvji ir izteikuši morālu atbalstu Latvijai cīņā par valstisko neatkarību un atzinuši tās Pagaidu valdību *de facto*. Dokumenta beigās bija izteikta prasība atzīt Latviju kā suverēnu un neatkarīgu valsti.[94] Taču komisijas locekļu attieksme pret šo prasību bija viennozīmīgi negatīva. E. Hovards gan apstiprināja, ka Sabiedrotie arī turpmāk izpildīs dotos solījumus attiecībā uz "*de facto* neatkarības atzīšanu", tomēr akcentēja neiespējamību ievērot Latvijas galveno prasību — atzīt to *de iure*. Pēc E. Hovarda domām, Latvijas kā valsts statusa jautājumu nevar izšķirt bez Krievijas. Viņš savu nostāju nemainīja arī pēc Z. A. Meierovica iebildes, ka Latvijas jautājums ir starptautisks, bet "pret Krieviju tā ieņem tādu pat stāvokli kā Somija un tāpēc Sabiedrotajiem .. vajadzētu izšķirt Latvijas nākotni tāpat, kā tie ir noteikuši Somijas likteni".[95]

Kaut gan Miera konferencē Latvijas delegācijai neizdevās panākt savas galvenās prasības izpildi, noteikti rezultāti tomēr tika sasniegti. 1919. g. 28. jūnijā Versaļā parakstītais miera līgums ar Vāciju saturēja Baltijas valstīm labvēlīgus nosacījumus un netiešas garantijas to neatkarībai. Tā 116. pants paredzēja, ka Vācija apsolās respektēt to teritoriju neatkarību, kas līdz 1914. g. 1. augustam piederēja Krievijas impērijai.[96] Savukārt 292. pantā bija fiksēta Berlīnes atteikšanās no visiem ar Krieviju vai tās bijušajām sastāvdaļām noslēgtajiem līgumiem,[97] bet saskaņā ar 433. pantu Vācija uzņēmās saistības paturēt karaspēku Baltijā, neiejaucoties Igaunijas, Latvijas un Lietuvas pagaidu valdību darbībā valsts aizsardzības jomā, kā arī atvilkt šo karaspēku pēc Antantes valstu pieprasījuma.[98] Latvijas diplomātu skatījumā visas valstis, kas parakstīja Versaļas miera līgumu, atzina Baltijas valstis par *de facto* pastāvošām valstīm.[99] Šim apstāklim bija īpaši liela nozīme, jo Versaļas miera līgumu parakstīja 32 valstis, bet ar oficiāliem rakstiem Latvijas valdību *de facto* tolaik bija atzinušas vienīgi Anglija, Vācija, Japāna un Haiti. Pēdējās divas valstis to izdarīja 1919. g. janvārī: attiecīgi 10.[100] un 30. datumā.[101]

Atbrīvošanās kara norise. Kara pieteikums Vācijai

Neatkarības atzīšanas jautājumā Latvijai gūt lielākus panākumus objektīvi traucēja arī ļoti sarežģītā un neskaidrā iekšpolitiskā situācija — 1919. g. pavasarī Latvijā bija trīs valdības: Sabiedroto, īpaši Anglijas, atbalstītā K. Ulmaņa valdība (kopš 16. aprīļa valsts apvērsuma atradās uz kuģa "Saratova"), R. fon der Golca un vācbaltiešu atbalstītā A. Niedras valdība (oficiālā Vācija simpatizēja šai valdībai, jo uzskatīja, ka tā aizstāv vāciešu intereses, bet formāli to atzīt neuzdrošinājās[102]) un Padomju Krievijas atbalstītā

P. Stučkas valdība. Aiz katras no šīm valdībām stāvēja noteikti militāri formējumi. K. Ulmaņa valdībai palika uzticīgs latviešu karaspēks, A. Niedras valdību aizstāvēja vācbaltiešu un valsts vāciešu karaspēks, bet P. Stučkas valdību atbalstīja Sarkanā armija. Līdz Rīgas ieņemšanai, ko veica vācu spēki 1919. g. 22. maijā, pret lieliniekiem kopīgi sadarbojās K. Ulmanim un A. Niedram uzticīgais karaspēks. Taču pēc šā notikuma situācija mainījās. No Igaunijas uz Ziemeļlatviju, ko draudošā ielenkuma dēļ atstāja P. Stučkas valdības armija, virzījās igauņu un Igaunijā saformētais latviešu karaspēks, kas simpatizēja K. Ulmanim, bet neatzina A. Niedras valdību. Vācieši (R. fon der Golcs), kas vēlējās palielināt savu ietekmi Latvijā, bija ieinteresēti nepieļaut, lai šīs militārās vienības ieņemtu kaut cik vērā ņemamu Latvijas teritorijas daļu, jo tas nostiprinātu K. Ulmaņa un viņu atbalstītāju pozīcijas. Tāpēc A. Niedras valdībai uzticīgais karaspēks (galvenokārt vācu landesvērs, kurā pakāpeniski tika iekļautas arī dzelzsdivīzijas daļas) devās uz Cēsu pusi, lai ieņemtu Vidzemi. Izšķirošā bruņotā sadursme 19.—23. jūnijā pie Cēsīm (Cēsu kaujas) beidzās ar vācu landesvēristu un dzelzsdivīzijas sakāvi. A. Niedras valdība bija spiesta pamest politisko skatuvi. 27. jūnijā K. Ulmaņa Pagaidu valdība atjaunoja darbību Liepājā, bet pēc pusotras nedēļas ieradās Rīgā.

Sabiedrotie, kas nebija zaudējuši cerības no jauna iesaistīt vāciešus cīņā pret Sarkano armiju, nevēlējās pieļaut viņu pilnīgu sagrāvi un piespieda igauņus un latviešus 3. jūlijā noslēgt ar vāciešiem pamieru. Atbilstoši Strazdumuižas pamiera noteikumiem landesvēram un citām vācu daļām līdz 5. jūlija vakaram bija jāatstāj Rīga.[103] Vācu karaspēkam tika izvirzīta formāla prasība "visdrīzākā laikā atstāt Latvijas teritoriju". Līgumā bija norādīts, ka "vācu karaspēks Latvijas robežās pārtrauc visas uzbrukuma darbības, izņemot kaujas darbību pret padomju Krievijas spēkiem".[104]

Lai gan Antantes valstis pēc Strazdumuižas pamiera noslēgšanas laiku pa laikam atkārtoja prasību, lai valsts vāciešu karaspēks atstāj Latviju, vācu puse, neskatoties uz daudzajiem solījumiem, tos nesteidzās izpildīt. Tieši otrādi, no Vācijas R. fon der Golcs sistemātiski saņēma jaunus papildspēkus. Uz Kurzemi tika sūtītas arī krievu karaspēka daļas, kas tika saformētas krievu karagūstekņu nometnēs Vācijā. Sabiedrotie bija paredzējuši tās izmantot militārajās operācijās pret Padomju Krieviju. Tā kā šo krievu karaspēku Kurzemē uzturēja vācieši, tas politiski bija atkarīgs no Vācijas.

Vācu karavīru noskaņojums pret Latviju nebija labvēlīgs. 1919. g. 25. augustā viņu izvirzītie delegāti pieņēma paziņojumu, kurā bija pieprasīts, lai K. Ulmaņa valdība izpilda 1918. g. 29. decembra līgumu un piešķir viņiem Latvijas pavalstniecību ar tiesībām iegūt zemi.[105] Prasība nebija pamatota, jo 29. decembra līgumā vācu brīvprātīgajiem zeme tieši netika solīta. Turklāt saskaņā ar Versaļas miera līguma 292. pantu minētais līgums bija zaudējis savu juridisko spēku. Tā to uztvēra arī Vācijas valdība. Ārlietu ministrs

H. Millers pat apgalvoja, ka Ministru kabinets nekad nav īpaši atzinis 1918. g. decembrī ar Latviju noslēgtās vienošanās.[106]

1919. g. augustā un septembrī, lai nebūtu jāatstāj Kurzeme, vācu karavīri pārgāja P. Bermonta vadītajā krievu karaspēkā, t. s. Krievijas brīvprātīgo rietumu armijā. Antantes valstis sākumā pret to īpaši neiebilda, jo P. Bermonts deklarēja, ka viņa vienības iesaistīsies cīņā pret boļševikiem Krievijā. 14. augustā viņš paziņoja admirālim A. Kolčakam, ka ar savu karaspēku dosies uzbrukumā Daugavpils — Veļikije Luku — Višņijvoločkas — Vologdas virzienā, lai pārtrauktu satiksmi starp Petrogradu un Maskavu.[107] Šā P. Bermonta nodoma īstenošana nozīmētu, ka viņš okupē faktiski gandrīz vai visu Latvijas teritoriju. K. Ulmaņa valdībai šāda iespējamība šķita ļoti bīstama, un tā nevēlējās to pieļaut.[108]

R. fon der Golca ietekmē, kurš nebija atteicies no utopiskajām iecerēm par "Versaļas važu" saraušanu, P. Bermonts savus tuvākos plānus saistīja ar Baltijas sagrābšanu. Krievijas brīvprātīgo rietumu armijas virsnieku apspriedē Jelgavā 1. oktobrī tika nolemts uzbrukt Rīgai, gāzt Latvijas un Igaunijas valdības, pārvērst abas šīs valstis par Krievijas provincēm ar ierobežotu autonomiju un bez tiesībām turēt savu karaspēku, kā arī pilnībā atjaunot visas vācbaltiešu muižniecības privilēģijas.[109] Divas dienas vēlāk, kad P. Bermonts pārņēma pavēlniecību pār visu Kurzemē paliekošo karaspēku, tika parakstīts slepens līgums, saskaņā ar kuru vācu karavīriem tika apsolīta Krievijas pavalstniecība, saņemot pie tam zemi.[110]

Vāciešu un krievu sadarbība izrādījās ļoti bīstama Latvijas neatkarībai. 8. oktobrī sākās bermontiešu uzbrukums Rīgai, kas tika apturēts Pārdaugavā. Izšķirošie notikumi risinājās novembrī. Latvijas armijai, kas tolaik piedzīvoja strauju izaugsmi, izdevās gūt virsroku un P. Bermonta armiju sakaut. Decembra sākumā bermontiešu daļu atliekas šķērsoja Vācijas robežu.

P. Bermonta avantūra un tās sekas radīja nopietnas izmaiņas Latvijas starptautiskajā stāvoklī un tās attiecībās ar Vāciju. 1919. g. 18. novembrī Latvijas armijas virspavēlnieks J. Balodis saņēma vācu ģenerālleitnanta M. Eberharda radiotelegrammu, kurā bija norādīts, ka P. Bermonta armija tiek pakļauta vācu virspavēlniecībai.[111] Uz Latvijas ārlietu ministra Z. A. Meierovica pieprasījumu, vai Vācijas valdība akceptē šo M. Eberharda soli, Vācijas ārlietu ministrs atbildēja apstiprinoši.[112] Pēc šīs atbildes saņemšanas Latvijas valdība konstatēja, ka Vācija ir Latvijai uzbrukusi un abas valstis atrodas karastāvoklī. 25. novembrī Z. A. Meierovics nosūtīja Vācijas Ārlietu ministrijai notu, kurā bija teikts, ka Latvija pārtrauc ar Vāciju diplomātiskos sakarus, "atsauc savus priekšstāvjus pie vācu valdības" un uztic "Latvijas pilsoņu interešu pārstāvēšanu Vācijā Igaunijas valdībai".[113]

Latvijas kara pieteikums Vācijai bija pārsteidzīgs un nevajadzīgs solis, kas izraisīja vienīgi sarežģījumus. Taču tas atspoguļoja abu valstu attiecību

attīstības gaitu un raksturu 1919. gadā.[114] Februārī sākušās nesaskaņas pakāpeniski padziļinājās un noveda pie arvien jaunām domstarpībām un konfliktiem. Pieminētajā Z. A. Meierovica notā uzskaitīti deviņi raksturīgākie gadījumi, kad vācu valdība pēc 3. jūlija pamiera noslēgšanas "ir rīkojusies naidīgi pret Latviju un tās valdību". Pirmais gadījums — Vācijas valdības bezatbildīgā nostāja karaspēka izvešanas jautājumā, bet pēdējais — P. Bermonta karaspēka uzbrukums Rīgai, uzsverot, ka tas lielākoties sastāvējis no vācu militārajiem formējumiem.[115]

Atbrīvošanās kara beigas

P. Bermonta "Baltijas pasākuma" izgāšanās ievadīja Atbrīvošanās kara noslēguma fāzi. Ar Polijas atbalstu 1920. g. sākumā tika padzīta Sarkanā armija no Latgales. Savu eksistenci beidza Padomju Latvijas valdība. Vēl šo cīņu laikā sākās Latvijas un Padomju Krievijas pamiera sarunas, kas noslēdzās 30. janvārī ar pamiera līguma parakstīšanu. 1. februārī tas stājās spēkā.[116] Atbrīvošanās karš bija noslēdzies. Ar ieroču spēku izcīnot uzvaru pār visiem ienaidniekiem un nodibinot savas institūcijas visos novados, reāli bija tapusi Latvijas valsts un uzvarējis nacionālais valstiskums, kuru sākumā pārstāvēja LPNP un Demokrātiskais bloks, bet vēlāk Tautas padome. Galvenais tā uzvaras cēlonis bija lielās demokrātiskās potences un latviešu tautas interešu ievērošana. Latvijas Republika izvēlējās demokrātiskās attīstības modeli, kas guva tautas atbalstu Satversmes sapulces vēlēšanās 1920. g. aprīlī. Turpretī iecerētās Baltijas valsts uzbūves pamatā bija likts kārtu un mantas cenzs, bet Padomju Latvijai — šķiriskais princips. Baltijas valsts un Padomju Latvija cieta neveiksmi arī tāpēc, ka šo alternatīvu nesēji bija tieši atkarīgi no Vācijas un Krievijas interesēm.[117]

Atbrīvošanās kara beigu fāze un tā noslēgums ievadīja virzību uz priekšu Latvijas neatkarības atzīšanā. 1919. g. 21. jūlijā Latvija un Igaunija noslēdza līgumu par aizdevumu kārtošanu, robežu noteikšanu un citiem jautājumiem,[118] kas nozīmēja arī savstarpēju *de facto* atzīšanu. 1919. g. rudenī un 1920. g. pirmajā pusē vairākas valstis atzina Latviju *de facto* ar formāliem rakstveida paziņojumiem. Runa šajā gadījumā ir par Somiju,[119] Poliju,[120] Lietuvu,[121] Beļģiju, Franciju[122] un atsevišķām citām valstīm. Īpaši liela nozīme bija atzīšanas raksta saņemšanai no Francijas, kas ieņēma visai atturīgu attieksmi Baltijas jautājumā, jo pirms kara bija Krievijai aizdevusi 13 miljardus zelta rubļu un tāpēc negribēja pieļaut Krievijas sabrukumu.

XX. pants.

Pehz schi lihguma ratifikazijas Kreewijas Waldiba atswabina Latwijas pilsoņus un Latwijas pilsonibas optantus, bet Latwijas Waldiba — Kreewijas pilsoņus un Kreewijas optantus, kà militaras, tà ziwilas kahrtas, no sodeem par wisàm politiskàm un disziplinaràm leetàm. Bet ja spreedumi schais leetàs wehl naw taisiti, tad wiņu isteesaschana isbeidsama.

Amnestija neatteezas us personàm, kuŗas augschà minetos darbus isdarijuschas pehz schi lihguma parakstischanas.

Personas, kuŗas atrodas ismekleschanà waj sem teesas, waj kuŗas apzeetinatas kà apwainotas lihds schi lihguma ratifikazijai isdaritos kriminalos noseegumós un pahrkahpumos, kà ari tàs, kuŗas par teem iszeesch sodu, us wiņu waldibas peeprasijumu nekawejotees isdodamas. Wiņas isdodot, isdodami lihds ari atteezigee ismekleschanas waj teesas materiali.

Reisè ar to abas lihdsejas puses atswabina ari sawus paschu pilsoņus no sodeem par noseedsigeem darbeem, kuŗus wiņi lihds schi lihguma parakstischanai isdarijuschi otras puses labà.

Peesihme 1. Ziktahl pehz schi panta noteikumeem sinamas personas amnestejamas waj isdodamas, tiktahl jau no schi lihguma parakstischanas momenta par scheem noseegumeem un pahrkahpumeem peespreestee sodi atteezibà us wiņàm naw ispildami.

Peesihme 2. Schis pants neatteezas us Kreewijas pilsoņeem un Kreewijas pilsonibas optanteem, kuŗi peedalijuschees 1919. g. 16. aprija saswehrestibà un Bermondta usbrukumà.

XXI. pants.

Publiski-teesiska un priwatteesiska rakstura jautajumus, kuŗi iszeltos starp abàm lihdsejàm pusèm, kà ari atsewischķus jautajumus starp abàm walstim waj starp walstim un otras walsts pilsoņeem, isschķir sewischķa jaukta komisija, ar weenadu skaitu lozekļu no abàm pusèm, kuŗa nodibinama tuhlit pehz schi lihguma ratifikazijas, un kuŗas sastahws, teesibas un peenahkumi nosaziti instrukzijà pehz abu lihdseju walstu weenoschanàs.

XXII. pants.

Schis lihgums sastahdits latweeschu un kreewu walodàs.

Wiņu istulkojot abi teksti usskatami kà autentiski.

XXIII. pants.

Schis lihgums ir ratifizejams un stahjas spehkà no ratifikazijas momenta, ja lihgumà paschà naw teikts kas zits.

Ratifikazijas grahmatu apmaiņai janoteek Maskawà.

Wisur, kur schai lihgumà kà terminsch minets lihguma ratifikazijas moments, sem ta saprotams ratifikazijas grahmatu apmaiņas moments.

To apleezinot, abu walstu pilnwarneeki paschrozigi parakstija scho lihgumu un apstiprinaja wiņu ar saweem sihmogeem.

Originals diwos eksemplaros.

Sastahdits Maskawà, pabeigts un parakstits Rigà, 11. augustà tuhkstots dewiņi simti diwdesmità gadà.

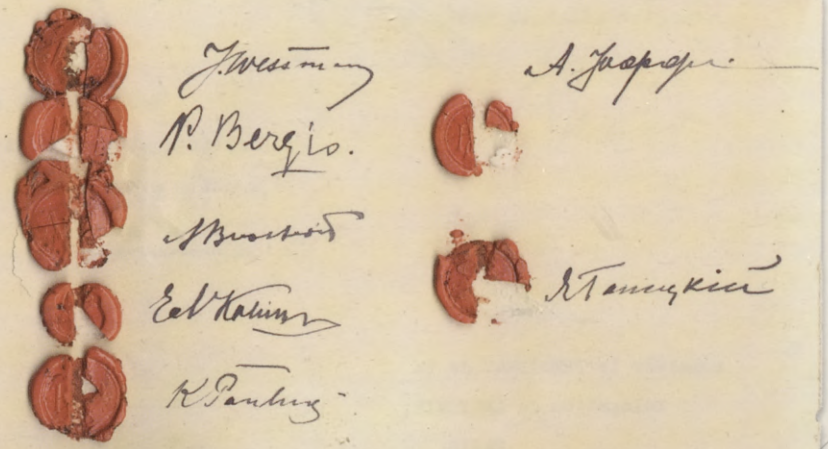

Latvijas un Krievijas miera līguma pēdējā lapa. 1920. gada 11. augusts.

94

CONFERENCE INTERALLIEE

Le Président

PARIS, le 26 Janvier 1921.

Monsieur le Président,

Le Conseil Suprême des Puissances alliées, prenant en considération les demandes présentées à diverses reprises par votre Gouvernement, a décidé, dans sa séance d'aujourd'hui, de reconnaître la Lettonie comme Etat de jure.

Les Puissances tiennent à marquer par là la sympathie qu'elles éprouvent pour le peuple letton et à rendre hommage aux efforts qu'il a accomplis, afin d'organiser dans l'ordre et la paix sa vie nationale.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, les assurances de ma haute considération,

Monsieur le PRESIDENT de la
Délégation de LETTONIE,
PARIS.

Sabiedroto konferences prezidenta nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
1921. gada 26. janvāris.

Deutsche Diplomatische Vertretung
für Lettland.

J.Nr. A 414.

P. 2326. 3/III

Riga, den 1. Februar 1921.

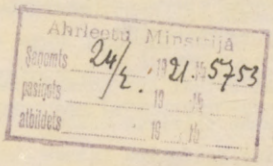

Herr Minister !

Von meiner Regierung habe ich den Auftrag erhalten, Euer Hochwohlgeboren schriftlich zu bestätigen, dass das Deutsche Reich in Ausführung des Art. 2 des vorläufigen Abkommens vom 15. Juli 1920 die Republik Lettland de jure anerkannt hat.

Ich entledige mich hiermit dieses Auftrages und möchte bei dieser Gelegenheit der Hoffnung Ausdruck geben, dass auf der rechtlich gefestigten Grundlage die Beziehungen zwischen den beiden Ländern sich zu beiderseitigem Wohle weiterentwickeln mögen.

Ich benutze diesen Anlass zum Ausdruck meiner ausgezeichnetsten Hochachtung.

Der Deutsche Gesandte.

An

den Minister der
auswärtigen Angelegenheiten,
Herrn Meierowicz,
hier.

Vācijas nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.
1921. gada 1. februāris.

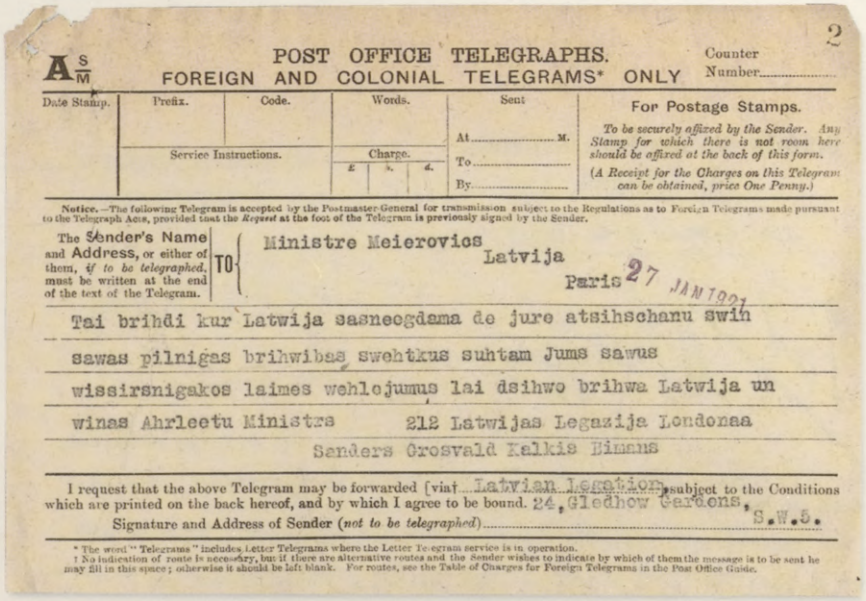

2

A S/M

POST OFFICE TELEGRAPHS.
FOREIGN AND COLONIAL TELEGRAMS* ONLY

Counter Number.....

Date Stamp.	Prefix.	Code.	Words.	Sent	For Postage Stamps.
	Service Instructions.		Charge. £ s. d.	At ..... M. To ..... By	*To be securely affixed by the Sender. Any Stamp for which there is not room here should be affixed at the back of this form.* *(A Receipt for the Charges on this Telegram can be obtained, price One Penny.)*

Notice.—The following Telegram is accepted by the Postmaster-General for transmission subject to the Regulations as to Foreign Telegrams made pursuant to the Telegraph Acts, provided that the *Request* at the foot of the Telegram is previously signed by the Sender.

The Sender's Name and Address, or either of them, *if to be telegraphed*, must be written at the end of the text of the Telegram.

TO { Ministre Meierovics
Latvija
Paris 27 JAN 1921

Tai brihdi kur Latwija sasneegdama de jure atsihschanu swin
sawas pilnigas brihwibas swehtkus suhtam Jums sawus
wissirsnigakos laimes wehlejumus lai dsihwo brihwa Latwija un
winas Ahrleetu Ministrs 212 Latwijas Legazija Londonaa
Sanders Grosvald Kalkis Bimans

I request that the above Telegram may be forwarded [via† Latvian Legation, subject to the Conditions which are printed on the back hereof, and by which I agree to be bound. 24, Gledhow Gardens, S.W.5.
Signature and Address of Sender (*not to be telegraphed*).....

* The word "Telegrams" includes Letter Telegrams where the Letter Telegram service is in operation.
† No indication of route is necessary, but if there are alternative routes and the Sender wishes to indicate by which of them the message is to be sent he may fill in this space; otherwise it should be left blank. For routes, see the Table of Charges for Foreign Telegrams in the Post Office Guide.

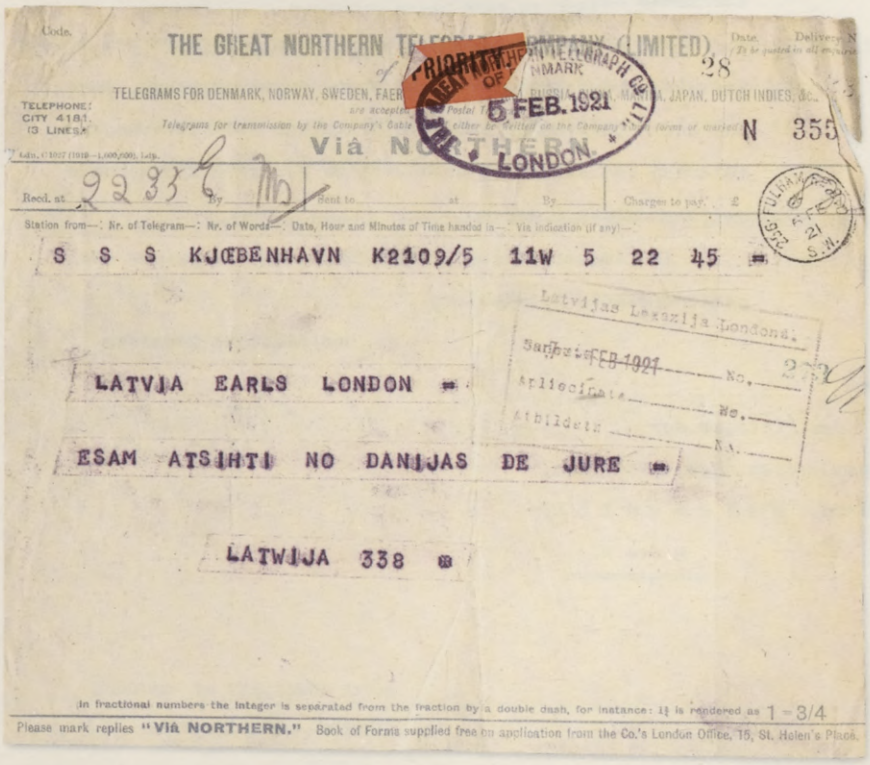

Code.

THE GREAT NORTHERN TELEGRAPH COMPANY (LIMITED).

Date. Delivery No. (To be quoted in all enquiries)

28

TELEGRAMS FOR DENMARK, NORWAY, SWEDEN, FAER[illegible] RUSSIA, [illegible], JAPAN, DUTCH INDIES, &c.

TELEPHONE: CITY 4181. (3 LINES.)

are accepted [illegible] Postal T[illegible]

Telegrams for transmission by the Company's Cable [illegible] either be written on the Company's [illegible] forms or marked

Viâ NORTHERN

N 355

PRIORITY — THE GREAT NORTHERN TELEGRAPH CO. OF DENMARK — 5 FEB. 1921 — LONDON

Ldn. C1027 (1919—1,000,000). Ldp.

Recd. at 2235 By Mb Sent to ..... at ..... By ..... Charges to pay £

Station from—: Nr. of Telegram—: Nr. of Words—: Date, Hour and Minutes of Time handed in—: Via indication (if any)—:

S S S KJŒBENHAVN K2109/5 11W 5 22 45 =

Latvijas Legazija Londonā.
Sanders 7 FEB 1921 No. 2[illegible]
Apliecinata No.
Atbildets No.

LATVIA EARLS LONDON =

ESAM ATSIHTI NO DANIJAS DE JURE =

LATWIJA 338 =

In fractional numbers the integer is separated from the fraction by a double dash, for instance: 1¾ is rendered as 1 = 3/4

Please mark replies "Viâ NORTHERN." Book of Forms supplied free on application from the Co.'s London Office, 15, St. Helen's Place.

Latvijas sūtniecības Londonā apsveikuma telegramma ārlietu ministram Z. A. Meierovicam sakarā ar Latvijas *de iure* atzīšanu. 1921. gada 27. janvāris.

Telegramma LR sūtniecībai Londonā ar paziņojumu, ka Dānija atzinusi Latviju *de iure*. LR pārstāvis Kopenhāgenā. 1921. gada 5. februāris.

Cīņa par Latvijas starptautiski tiesisko atzīšanu 1920. gadā

Latvijas un citu Baltijas valstu kā starptautisko tiesību subjektu atzīšana 1920. g. pirmajā pusē joprojām bija lielvalstu uzmanības lokā. 10. jūnijā Anglijas ārlietu ministrs Dž. N. Kērzons nolēma šo jautājumu apspriest ar pārējām Antantes valstīm. Itālija un Japāna izteicās par Baltijas valstu *de iure* atzīšanu, Francija ieņēma izvairīgu nostāju, bet ASV kategoriski iebilda.[123] ASV šaubījās, vai Latvija, Lietuva un Igaunija spēs ilgstoši pastāvēt kā neatkarīgas valstis, kā arī nevēlējās radīt precedentu, kas varētu Japānai dot iespēju "drupināt" Krievijas impēriju Tālajos Austrumos. Japānas nostiprināšana nebija ASV interesēs.[124]

Nepamatotas izrādījās cerības panākt *de iure* atzīšanu no Polijas un Somijas, kas it kā bija gatavas ar Latviju slēgt militārus līgumus. Šīs valstis negribēja "aizsteigties" priekšā Antantei. Polijas nostāju, protams, ietekmēja arī citi apsvērumi. Kā secināja Latvijas pārstāvis Varšavā A. Ķeniņš pēc 1920. g. 21. februārī notikušās sarunas ar valsts vadītāju J. Pilsudski, Poliju satrauca Latgales jautājums, jo, atzīstot Latviju *de iure*, tas būtu "izšķirts par labu Latvijai". Taču, pēc poļu domām, "Latvijas liktenis vēl nav pilnīgi skaidrs", un, ja tā "svērtos uz Krievijas pusi", tad viņi tai "nekādā ziņā neatdotu Latgali un Daugavpili".[125]

1920. g. pirmajā pusē Latvija jau bija guvusi lielus panākumus starptautisko sakaru izveidē. Rīgā atradās 16 valstu dažāda veida pārstāvniecības: Lielbritānijas politiskā un militārā misija, Francijas militārā misija un konsulāts, Itālijas sūtniecība, ASV pārstāvniecība un konsulāts, Igaunijas sūtniecība, militārā misija un konsulāts, Lietuvas sūtniecība un konsulāts, Polijas sūtniecība, militārā misija un konsulāts u. c., kā arī Zviedrijas, Norvēģijas, Dānijas, Šveices un Holandes konsulāti. Turpretī Latvijai pašai bija pārstāvniecības 17 valstīs: sūtniecība un konsulāts Lielbritānijā, konsulāts ASV, sūtniecības Francijā, Itālijā, Igaunijā, Lietuvā, Somijā, Polijā, Zviedrijā, ģenerālkonsulāts Dānijā un konsulāti Holandē, Norvēģijā, Šveicē, Čehoslovākijā utt.[126]

Ļoti svarīgs un neatliekams uzdevums Latvijas diplomātiem šajā laikā izvirzījās miera līguma noslēgšana ar Krieviju un diplomātisko sakaru atjaunošana ar Vāciju. Sarunas ar abām lielvalstīm sākās 1920. g. pavasarī un ilga vairākus mēnešus, jo bija jārisina daudzi sarežģīti jautājumi.

Latvijas pozīcijas sarunās ar Berlīni šķita visai stabilas un stipras. Latvijas rīcībā bija nonākuši dokumenti, kuri apliecināja oficiālās Vācijas atbalstu Krievijas brīvprātīgo rietumu armijai un no kuriem izrietēja, ka bermontieši saņēmuši no Vācijas valdības algu līdz 1919. g. 15. oktobrim. P. Bermonta karaspēks no Berlīnes tika apgādāts arī ar karamateriāliem uz kredīta, paredzot vēlāku norēķināšanos.[127]

Minētie dokumenti ietekmēja vācu pusi un padarīja to sarunās piekāpīgāku. Vācieši jau pirmajā sarunu raundā piekrita atzīt Latviju *de iure* pēc tam, kad to izdarīs Antantes valstis.[128] Viņi deva arī nenoteiktu solījumu, ka atlīdzinās Latvijai zaudējumus (saskaņā ar īpašas komisijas slēdzienu), kurus tai nodarījuši vācu militārie formējumi. Vācieši ierosināja nesaukt paredzamo līgumu par *Friedensvertrag* (miera līgumu), bet vienkārši par *Vertrag* (līgumu).[129]

Pagaidu līgums par sakaru atjaunošanu starp Latviju un Vāciju tika parakstīts 1920. g. 15. jūlijā (dok. Nr. 13). Tas izbeidza formālo karastāvokli starp abām valstīm un pasludināja minēto formulu jautājumā par Latvijas *de iure* atzīšanu. Nozīmīga Latvijai bija arī saistība, ko saturēja līguma 3. pants, atspoguļojot abu pušu apņemšanos "nepabalstīt un savās robežās nepielaist nekādus centienus, kuri būtu vērsti pret otras valsts likumīgo valdību".[130] Toties par neapšaubāmu līguma mīnusu jāuzskata tajā fiksētā Vācijas atteikšanās atzīt atbildību par P. Bermonta avantūru.[131] Līdz ar to faktiski savu jēgu zaudēja Latvijas kara pieteikums.

1920. g. 11. augustā Latvija parakstīja miera līgumu ar Krieviju, kura 2. pantā norādīts, ka "Krievija bez ierunām atzīst Latvijas valsts neatkarību, patstāvību un suverenitāti un labprātīgi un uz mūžīgiem laikiem atsakās no visām suverēnām tiesībām, kuras piederēja Krievijai attiecībā uz Latvijas tautu un zemi kā uz bijušās valsts tiesiskās iekārtas, tā arī uz starptautisko līgumu pamata, kuri še aprādītā nozīmē zaudē savu spēku uz nākošiem laikiem" (dok. Nr. 14). Būtiska bija šā panta beigu daļa, kas noteica, ka Latvijai, kaut arī tā agrāk piederēja Krievijai, nav nekādu pienākumu vai saistību pret šo valsti. Tas nozīmēja, ka Krievija vairs nepretendēs uz tās suverēnās varas atjaunošanu Latvijas teritorijā. Līgums nosprauda abu valstu robežas, kā arī risināja saimnieciskus un cita rakstura jautājumus.[132]

Latvijas un citu Baltijas valstu miera līgumiem ar Krieviju[133] bija īpaši svarīga nozīme. Šie līgumi ne vien atzina jaunās valstis *de iure*, bet arī atrisināja vienu no sarežģītākajām Baltijas reģiona problēmām. Krievija pati atteicās no pretenzijām uz Latvijas, Igaunijas un Lietuvas teritoriju, tādējādi novēršot nopietnu šķērsli, kas traucēja šīm valstīm sekmīgi izvērst dažādas diplomātiskās aktivitātes, lai nodrošinātu sava valstiskuma vispārēju juridisko atzīšanu.

Latvija, kuru bez Krievijas *de iure* bija atzinušas Igaunija un Lietuva,[134] plānoja šo mērķi sasniegt, iestājoties Tautu Savienībā — pasaules vēsturē pirmajā starpvalstu organizācijā, kas tika izveidota Parīzes Miera konferencē. Jautājumu par Latvijas un citu Baltijas valstu uzņemšanu izskatīja Tautu Savienības Asamblejas izveidotā V komisijas I apakškomisija. 1920. g. 25. novembrī tā uzklausīja Latvijas, bet 30. novembrī — Igaunijas delegāciju un izvirzīja vairākus iebildumus pret šo valstu iespējamo līdzdalību Tautu Savienībā. Lūk, galvenie no tiem: 1) Latvija un Igaunija robežojas un ir at-

dalījušās no valsts (Krievijas), kurā valda anarhija un kuru Tautu Savienība ne ar kādiem līdzekļiem nevar ietekmēt; 2) Baltijas valstis nav atzītas *de iure* un pret to juridisko atzīšanu iebilst ASV un Francija.[135] Sakarā ar šo iebildumu būtu jānorāda, ka Tautu Savienības juristi nespēja vienoties par to, vai kādas valsts uzņemšana Tautu Savienībā nozīmē reizē arī tās *de iure* atzīšanu. Jautājums palika atklāts.

Tautu Savienības Asambleja Baltijas valstu (arī Gruzijas) uzņemšanas iespēju apsprieda 1920. g. 16. decembrī. Debatēs minētie iebildumi tika gan atkārtoti, gan apstrīdēti (Kolumbija, Portugāle). Tomēr neviena no pretendentēm nekļuva par Tautu Savienības pilntiesīgu dalībvalsti. Par Latvijas uzņemšanu balsoja 5 valstis (Itālija, Kolumbija, Paragvaja, Persija un Portugāle), pret 24, bet 13 atturējās vai arī nepiedalījās balsošanā. Taču Latvijai, kā arī Lietuvai, Igaunijai un Gruzijai tika atļauts darboties ar Tautu Savienību saistītajās starptautiskajās nevalstiskajās organizācijās,[136] piemēram, Sarkanajā Krustā, Pasta ūnijā, kā arī atsevišķās Tautu Savienības komisijās. Diplomāti Ženēvā (tur atradās Tautu Savienības mītne) uzskatīja, ka minētās valstis pēc šā lēmuma ir pusceļā starp iegūto *de facto* un vēlamo *de iure* atzīšanu.[137]

Latvijas atzīšana *de iure*

1920. gads neatnesa Latvijai gaidīto juridisko atzīšanu, kas izsauca dziļu vilšanos politiķos un presē. Tomēr tieši šā gada beigās iezīmējās lūzums Francijas politikā un sāka mainīties tās nostāja Krievijas jautājumā. Līdz ar Vrangeļa armijas sakāvi Krimā izzuda cerības uz vecās Krievijas atjaunošanu. Vienīgā Krievija bija boļševiku Krievija. Taču, kā savā 3. decembra ziņojumā uz Rīgu rakstīja Latvijas pārstāvis Parīzē O. Grosvalds, bija nepieciešams zināms laiks, "lai pēdējo notikumu sekas reāli izpaustos" un nobriestu "atziņa par nacionālo valstu nozīmi un nākotni".[138]

Situācijā, kāda izveidojās pēc neveiksmīgā mēģinājuma iestāties Tautu Savienībā, Latvijas diplomātu aktivitāte bija savlaicīga un mērķtiecīga. Ārlietu ministrs Z. A. Meierovics nolēma apmeklēt Itāliju, Franciju un Angliju, lai tur no jauna pamatotu Latvijas *de iure* atzīšanas nepieciešamību. Itālijā visi vadošie politiķi viņam apliecināja, ka atbalsta Baltijas valstu juridisko atzīšanu un ir ar mieru šajā jautājumā izrādīt iniciatīvu.[139] Šī Romas labvēlīgā nostāja skaidrojama ar vairākiem apstākļiem: 1) tai nebija plašu ekonomisko interešu Krievijā, kas stimulētu to cīnīties par vienotas Krievijas atjaunošanu; 2) Itālija nebija apmierināta ar Versaļas un citiem miera līgumiem, tāpēc vairākos starptautisko attiecību jautājumos apzināti ieņēma no Anglijas un Francijas atšķirīgu pozīciju; 3) Itālija bija ieinteresēta Krievijas novājināšanā, jo baidījās no tās ietekmes pieauguma Balkānos.

Latvijas delegācija Tautu Savienībā.
1. rindā no kreisās: Miķelis Valters, Zigfrīds Anna Meierovics, Jānis Lazdiņš;
2. rindā no kreisās: Oļģerts Grosvalds, Georgs Bisenieks, Jānis Tepfers.
Parīze, 1920. gada novembris

Kad Z. A. Meierovics 24. decembrī ieradās Parīzē, franču politiskajās aprindās jau bija populāra ideja, ka ar militāru iebrukumu palīdzību nav iespējams ne atjaunot veco, ne arī radīt jauno Krieviju.[140] Šāda gaisotne atviegloja viņam uzdevuma izpildi. Lai gan franču parlamentā joprojām bija spēcīga opozīcija pret Baltijas valstīm, Z. A. Meierovicam izdevās panākt Francijas prezidenta A. Miljerāna solījumu atbalstīt Latvijas valstiskuma starptautisko atzīšanu. 29. decembrī Francijas valdība izsūtīja citām lielvalstīm notas ar ierosinājumu atzīt Baltijas valstis *de iure*.[141] Beidzot franču politiskā elite bija nonākusi pie atziņas, ka Baltijas valstu jautājumu var arī izšķirt, neatrisinot Krievijas jautājumu. Tā bija liela un radikāla izmaiņa Francijas politikā.

Londonā Z. A. Meierovicam neizdevās gūt drošu pārliecību, ka angļi iestāsies par Latvijas valsts atzīšanu. Viņš tikās ar britu ārlietu ministru Dž. N. Kērzonu, kas asi pret to iebilda.[142] Turpretī Anglijas premjers D. Loids Džordžs ieņēma svārstīgu nostāju. Viņš gan negribēja atstāt Baltijas valstis likteņa varā, bet tajā pašā laikā dažkārt apgalvoja, ka tās ir vajadzīgas Krievijai, lai tai būtu brīva pieeja Baltijas jūrai.[143] Tāpēc nebija izslēgta iespēja, ka viņš Baltijas valstu jautājumā varētu piekāpties Dž. N. Kērzonam. Taču

šīs bažas izrādījās veltīgas. D. Loids Džordžs ar īsti diplomātisku viltību "apspēlēja" savu ārlietu ministru un sekmēja minētā jautājuma pozitīvu atrisinājumu.

1921. g. 26. janvārī Antantes Augstākā padome vienbalsīgi nolēma atzīt Latviju (arī Igauniju) *de iure*,[144] un Latvijas puse saņēma šo lēmumu apstiprinošu oficiālu rakstu (dok. Nr. 15).[145] Anglija, Francija, Japāna, Beļģija un Itālija bija atzinušas Latviju bez jebkādiem ierobežojumiem vai noteikumiem. Šajā sakarā Z. A. Meierovics, uzstājoties 18. februārī Latvijas Satversmes sapulcē, norādīja: "Mēs esam panākuši *de iure* atzīšanu bez kaut kādām klauzulām un varam tagad savu nākamību veidot kā pilntiesīga valsts, tā kā mūsu intereses to vislabāk prasa."[146]

Pēc Antantes lielvalstu 26. janvāra lēmuma, kuru lielā mērā noteica šo valstu centieni atzīt un nostiprināt Krievijas rietumu pierobežā radušos neatkarīgo valstu joslu kā nodrošinājumu pret jebkuru Padomju Krievijas ekspansiju, sākās vispārēja Latvijas *de iure* atzīšana. Vispirms to ar atpakaļejošu datumu steidza darīt Latvijas potenciālās sabiedrotās Polija (1920. g. 31. decembrī) (dok. Nr. 16)[147] un Somija (1921. g. 26. janvārī) (dok. Nr. 17),[148] kuru piemēram februārī sekoja Vācija (dok. Nr. 20),[149] Norvēģija (dok. Nr. 21),[150] Zviedrija (dok. Nr. 22),[151] Dānija (dok. Nr. 23),[152] Persija (dok. Nr. 24),[153] Austrija (dok. Nr. 25),[154] Portugāle (dok. Nr. 26)[155] un Rumānija (dok. Nr. 27).[156] Atsevišķu atzīšanas rakstu 8. martā piesūtīja Japāna (dok. Nr. 28),[157] lai gan tā bija pārstāvēta Sabiedroto Augstākajā padomē. Pēdējā no lielvalstīm Latviju *de iure* atzina ASV — 1922. g. 28. jūlijā (dok. Nr. 47). Turklāt attiecīgā deklarācija saturēja nelielu atrunu, ka ASV valdība vienmēr ir bijusi pret "Krievijas teritoriju atdalīšanu".[158] Pavisam kopā Latviju starpkaru periodā *de iure* atzina 42 valstis.

Bez sarežģījumiem norisinājās Latvijas iestāšanās Tautu Savienībā 1921. g. septembrī. Par tās uzņemšanu balsoja 38 valstis, pret — neviena, atturējās vai nebija klāt 10 valstis.[159] Latvija bija ieguvusi šķietami lielāku drošību, jo Tautu Savienības Statūti (galvenokārt 10. un 16. pants) paredzēja kopīgas garantijas katras dalībvalsts politiskajai neatkarībai un teritoriālajai neaizskaramībai. Pati par sevi šīs organizācijas izveidošana nozīmēja mēģinājumu aizvietot individuālu valstu "pašaizsargāšanās" principu pret to neatkarības un integrācijas apdraudējumiem ar mazām valstīm neapšaubāmi izdevīgāko "kolektīvās drošības" sistēmu.[160]

Latvijas starptautiskā atzīšana tika panākta laikā, kad Eiropā "sita demokrātijas lielā stunda", kas noteica tās ārpolitikas vispārējo orientāciju un pamatvērtības. Starptautiskajā arēnā Latvija uznāca kā Parīzes miera līgumos fiksētās jaunās miera kārtības (Versaļas sistēmas) aizstāve un kolektīvās drošības un starpvalstu sadarbības principu piekritēja. Kopā ar daudzām

Plakāti Rīgas ielās sakarā ar Latvijas *de iure* atzīšanu.
Rīga, 1921. gada 27. janvāris. Foto M. Lapiņš

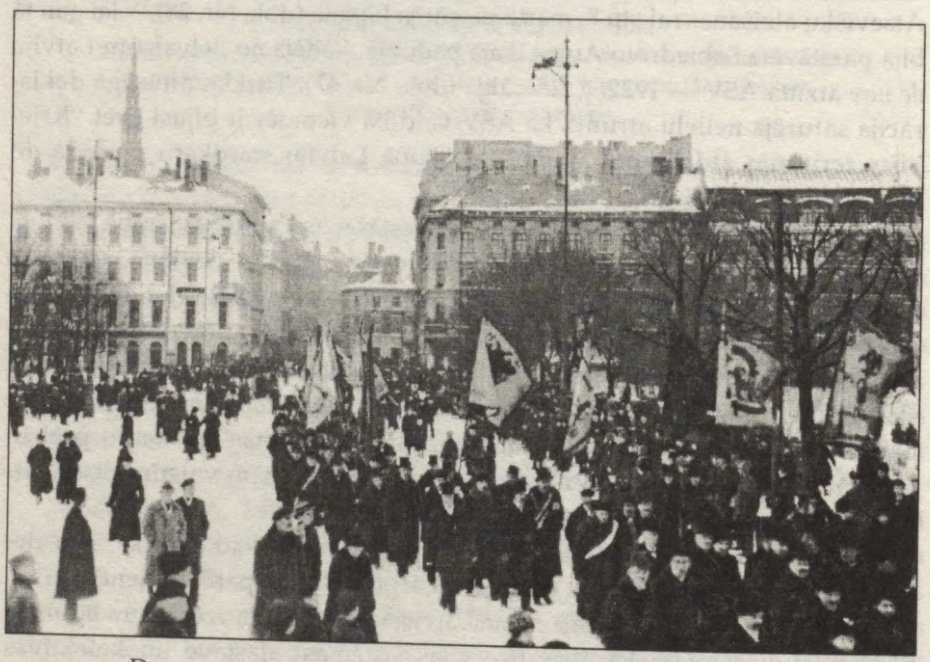

Demonstrācija Rīgas ielās sakarā ar Latvijas *de iure* atzīšanu.
Rīga, 1921. gada 30. janvāris. Foto V. Rīdzenieks

citām valstīm tā stiprināja demokrātijas potenciālu Eiropā, kas bija miera nodrošināšanas labākā garantija. Latvija nepiederēja pie tām valstīm, kuras starptautiskajās attiecībās apzināti ienestu destruktīvus elementus.

Latvijas ārējās drošības problēma parlamentārisma periodā

Kļūstot par pilntiesīgu starptautisko tiesību subjektu, Latvijai pavērās plašas iespējas iekļauties vispārējā miera nostiprināšanas procesā, atbalstot Tautu Savienību un iztiesāšanas principu starptautisko strīdu gadījumos. Raksturīga Latvijas ārpolitiskās darbības iezīme bija izvairīšanās no citu valstu savstarpējiem konfliktiem un atturēšanās no izteikti ciešiem kontaktiem ar kādu no lielvalstīm, kuru intereses sadūrās Baltijas reģionā.

Z. A. Meierovica iedibinātā Latvijas patstāvīgā ārpolitiskā orientācija paredzēja nodrošināt vispusīgu Baltijas valstu sadarbību, lai tās varētu sakopot spēkus savas neatkarības aizsardzībai pret varbūtējiem Krievijas tīkojumiem, novēršot tās vēlēšanos palikt agresīvai. Latvijas ārpolitikas pirmais vadītājs iestājās arī par labu attiecību izveidi ar Angliju, Franciju, Krieviju un Vāciju. Atkarībā no vispārējās situācijas, kādā atradās Latvija, priekšplānā izvirzījās kāds no ārpolitiskās darbības virzieniem. Ja 20. gadu pirmajā pusē Latvijas ārpolitikā dominēja "vertikālā līnija", kas izpaudās centienos izveidot Baltijas savienību, tad 1925. gadā to sāka aizstāt "horizontālā līnija", mēģinājumi atrast *modus vivendi* ar Vāciju un PSRS, lai tādējādi palielinātu Baltijas valstu drošību un uzlabotu starptautisko situāciju visā Austrumeiropā.[161]

Visā parlamentārisma periodā (līdz 1934. g. maijam) Latvijai nozīmīgākā bija un palika ārējās drošības problēma. To noteica Latvijas atrašanās ģeopolitiskā reģionā, kur sadūrās vairāku lielvalstu intereses, kā arī valsts visai ierobežotās iespējas izvērst savus nacionālos bruņotos spēkus. Šādā situācijā Latvijas diplomātiem vajadzēja aktīvi darboties un nepārtraukti meklēt papildu garantijas valsts neatkarībai. Šie meklējumi norisinājās dažādos virzienos un līmeņos, ievērojot ģeopolitisko realitāti un izmantojot jaunās iespējas, kas pavērās pēc Pirmā pasaules kara sakarā ar kolektīvās drošības un varas kontroles principu izvirzīšanos starptautiskajās attiecībās. Variantu šajā jomā bija tik daudz, ka, uzskaitot vienīgi galvenos, iznāk raiba palete: Latvijas centieni arvien pilnīgāk iekļauties pēc Pirmā pasaules kara izveidojušos suverēno valstu sistēmā, vispārējo drošības garantiju nodrošināšana un paplašināšanas ieceres, kurss uz "lielās" vai "mazās" Baltijas savienības izveidošanu, neitralitātes politika, Baltijas valstu neitralizācijas iespēju zondēšana, orientācija ārpolitikā uz Angliju vai Franciju kā valstīm —

status quo aizstāvēm, neuzbrukšanas līgumu slēgšana ar lielvalstīm, lielvalstu garantiju meklējumi un reģionālo drošības paktu izveides nepieciešamības aizstāvēšana.

Latvijas pirmie soļi savas drošības garantiju meklējumos bija saistīti ar Baltijas savienības izveides plāniem. Taču visi centieni šajā virzienā izrādījās diezgan nesekmīgi. 1923. g. 1. novembrī parakstītais līgums par aizsardzības savienību starp Latviju un Igauniju 20. gados faktiski palika vienīgais reālais panākums iecerētās Baltijas savienības izveides procesā. Starpvalstu attiecības Austrumeiropā ietekmēja faktori, kas izslēdza iespēju panākt ciešu kooperāciju Baltijas telpā un nodibināt "lielo" (Latvija, Igaunija, Somija, Polija, atsevišķos sākotnējos variantos arī Lietuva) vai "mazo" (Latvija, Lietuva, Igaunija) Baltijas savienību. Par galveno šķērsli paredzētās sadarbības ceļā kļuva Polijas un Lietuvas konflikts, kas sākās 1920. g. oktobrī, kad poļi okupēja Viļņu. Nevēloties, lai otra puse nostiprinātos, Polija pretojās "mazās", bet Lietuva — "lielās" Baltijas savienības nodibināšanai. Turklāt abas valstis iecerēto Baltijas savienību neuzlūkoja par kopējās drošības garantu. Gan Polijas, gan Lietuvas skatījumā šai savienībai vajadzēja kļūt par līdzekli, lai nostiprinātu savas pozīcijas Viļņas jautājumā. Šādā veidā Polijas un Lietuvas konflikts kā apburts loks paralizēja visu Baltijas valstu aizsardzības sistēmu.[162]

Baltijas valstu sadarbību drošības nostiprināšanas jomā centās aizkavēt PSRS un Vācija, kas kā potenciālās pretendentes uz minēto valstu teritoriju negribēja pieļaut *status quo* nostiprināšanu Austrumeiropā. Taču šo abu lielvalstu iespējas nebija gluži vienādas. 20. gados un 30. gadu sākumā vienīgi PSRS varēja reāli apdraudēt un iekarot Baltiju. Vācija šajā laikā nebija nopietns militāras varas faktors — Versaļas miera līgums bija to gandrīz pilnīgi atbruņojis. Berlīnei vajadzēja ar to rēķināties, nosakot un īstenojot savu politiku.

Vācijas negatīvā attieksme pret Baltijas valstu savienības plāniem bija cieši saistīta ar izraudzīto ārpolitisko stratēģiju un taktiku. Berlīne bija ieinteresēta, lai nākotnē, kad Vācija no jauna būs atguvusi spēku, saglabātos visas iespējas izdarīt pārkārtojumus Baltijas telpā.[163] Vācu ārpolitikas vadītāji skaidri apzinājās, ka angļu vai franču ietekmei pakļauta nomaļvalstu[164] bloka izveidošanās Polijas virsvadībā nopietni apgrūtinātu revīzijas politikas īstenošanu Austrumeiropā.

Izteikti destruktīvu politiku 20. gados īstenoja PSRS. Ļoti trāpīgs šīs politikas raksturojums ietverts Vācijas Ārlietu ministrijas IV nodaļā sastādītajā pārskatā (1930. g. 26. novembrī), kura skatījumā Maskava cenšoties aizkavēt Baltijas valstu savienības veidošanos Varšavas virsvadībā, uzturēt spēkā poļu un lietuviešu konfliktu Viļņas dēļ, vājināt Austrumeiropas mazo valstu kontaktus ar Rietumu lielvalstīm un Tautu Savienību, nostiprināt savu ietekmi nomaļvalstīs, slēdzot ar katru no tām atsevišķus līgumus.[165] Nebūs

pārspīlēts, ja atzīmēsim, ka jūtamu atbalstu PSRS šo mērķu sasniegšanā sniedza Lietuva, kas Poliju uzskatīja par galveno ienaidnieku, bet PSRS un Vāciju — par sabiedrotajiem. No drošības aspekta Kauņas ārpolitikas pamatprincips "Mūsu ienaidnieku ienaidnieki ir mūsu draugi" bija bīstams Baltijas valstīm.

Dienasgaismu neieraudzīja arī daudzie Austrumeiropas valstīs izvirzītie projekti, kas drošību reģionā paredzēja nostiprināt, attiecinot uz Austrumeiropu un Ziemeļeiropu Lokarno konferencē (1925. g. oktobrī) izvirzītos un sankcionētos Vācijas—Francijas un Vācijas—Beļģijas robežu (tās garantēja Anglija un Itālija) neaizskaramības nodrošināšanas speciālos principus. Šo projektu skaitā varētu minēt Latvijas Ārlietu ministrijas ģenerālsekretāra H. Albata 1925. g. novembrī izteikto ierosinājumu izveidot Austrumu Lokarno, Vācijai un PSRS kopīgi garantējot Baltijas valstis.[166] Plašāku starptautisku rezonansi nekā H. Albata projekts ieguva pazīstamā latviešu sociāldemokrāta F. Cielēna (Latvijas ārlietu ministrs no 1926. g. decembra līdz 1928. g. janvārim) pārstāvētais Baltijas Lokarno plāns, kura īstenošanas iespējas, starp citu, tā autors 1927. g. septembrī plaši apsprieda ar Vācijas, Francijas un Anglijas ārlietu ministriem — G. Štrēzemanu, A. Briānu un O. Čemberlenu.[167] F. Cielēns iestājās par to, lai Anglija, Vācija, Francija un PSRS noslēgtu vienošanos, kas garantētu Latvijas, Igaunijas, Somijas un Lietuvas neitralitāti un patstāvību.[168]

Runājot par vispārējām drošības garantijām, kuras Latvija un citas valstis ieguva, iestājoties Tautu Savienībā, jānorāda, ka 20. gados tās vairākkārt mēģināja papildināt un pilnveidot. Piemēram, 1924. g. 2. oktobrī Tautu Savienības Asambleja pieņēma t. s. Ženēvas protokolu (Lielā Miera Harta), kurā bija risinātas problēmas par starptautisko konfliktu izšķiršanu mierīgā ceļā. Taču protokols neguva vispārēju atbalstu un faktiski palika "uz papīra". Toties 1928. g. 26. septembrī stājās spēkā Vispārējais akts par strīdu miermīlīgu atrisināšanu, kas prasīja starptautiskos konfliktus noregulēt ar izlīgšanas komisiju Pastāvīgajā starptautiskajā tiesā un šķīrējtiesu starpniecību.[169] Diemžēl tikai 23 valstis tam pievienojās.

Latvija piedalījās Tautu Savienības organizētajā Atbruņošanās konferencē, kā arī citās tās institūcijās. Taču jau 20. gados kļuva pilnīgi skaidrs, ka Tautu Savienība universalitātes trūkuma dēļ (ASV atteicās iestāties, ilgstoši ārpus tās atradās Vācija un Krievija) nespēj izpildīt tai atvēlēto lomu starptautiskajās attiecībās, kas bija viens no Versaļas sistēmas vājuma simptomiem.[170] Tautu Savienība neattaisnoja uz to liktās cerības ne kā augstākā arbitrāžas instance, ne arī kā miera garants. Tai neizdevās jūtami ierobežot spēka faktora nozīmi starptautiskajās attiecībās. Idejas līmenī palika Tautu Savienības izveides autora, ASV prezidenta V. Vilsona, iecerētā pāreja no valstu tradicionālās spēka politikas uz kvalitatīvi jaunu pakāpi — visu valstu

sadarbību miera nodrošināšanā. Starptautisko drošību Eiropā 20. gados uz noteiktu laiku garantēja Francijas šķietamā hegemonija, Vācijas vājums un Krievijas izslēgšana no Eiropas politikas. Taču visi šie faktori bija mainīgi un varēja ātri izzust.

Latvija bija arī to 63 valstu skaitā, kas pievienojās 1928. g. 27. augustā noslēgtajam Parīzes (Briāna—Keloga[171], arī Keloga—Briāna) paktam par atteikšanos no kara kā nacionālās politikas līdzekļa, kura tapšanā Tautu Savienība tieši nepiedalījās. Pakta 1. pantā dalībvalstis nosodīja karu starptautisko konfliktu risināšanā un atteicās no kara kā nacionālās politikas līdzekļa. Pakta 2. pants noteica, ka visi konflikti jāatrisina vienīgi mierīgā ceļā.[172] Taču šā pakta nozīme starptautiskajās attiecībās nebija īpaši liela, jo tas nesaturēja agresora definīciju un nenoteica institūciju, kurai būtu jāseko paktā paredzēto saistību izpildei. Kā to pierādīja vēlākie notikumi, Tautu Savienība nespēja piespiest nepaklausīgo dalībvalsti ievērot uzņemtās saistības.

Briāna—Keloga pakts stājās spēkā 1929. g. 24. jūlijā. Taču pēc padomju puses ierosinājuma PSRS, Latvija, Igaunija, Polija un Rumānija februārī parakstīja t. s. Maskavas protokolu, kas paredzēja, ka šo valstu attiecībās Briāna—Keloga pakts stājas spēkā pirms termiņa.[173] Nav šaubu, ka šis protokols, kā arī 1932. gadā noslēgtie PSRS neuzbrukšanas līgumi ar Poliju, Latviju, Igauniju un Somiju uz laiku šķietami stabilizēja situāciju Austrumeiropā. Jānorāda vienīgi, ka 1939. un 1940. gadā PSRS pārkāpa visus šos līgumus un tajos ietvertos principus par spēka nelietošanu savstarpējās attiecībās.

Reizē ar Briāna—Keloga paktu cīņā pret spēka pielietošanu starptautiskajās attiecībās paliekoša nozīme bija Stimsona doktrīnai, kuru ASV pasludināja 1932. g. sākumā sakarā ar Japānas agresiju Mandžūrijā.[174] Šīs doktrīnas starptautisko atzīšanu sekmēja Tautu Savienības Asamblejas 1932. g. 11. janvārī pieņemtā rezolūcija, kurā deklarēts, ka nekāda Tautu Savienības dalībvalsts teritoriālās integritātes aizskaršana un pārmaiņas tās politiskajā neatkarībā, kas notikušas pretēji Tautu Savienības Statūtu 10. panta vai Briāna—Keloga pakta noteikumiem, nav atzīstamas par spēkā esošām.[175]

Kā papildinājums Briāna—Keloga paktam bija iecerēta pēc PSRS iniciatīvas 1933. g. 3. jūlijā Londonā noslēgtā konvencija "Par agresijas definīciju", kuru parakstīja Latvija, Igaunija, Polija, PSRS, Rumānija, Turcija, Persija (Irāna) un Afganistāna. 1934. gadā šai konvencijai pievienojās arī Somija. Atbilstoši definīcijai par agresoru tika kvalificēta ikviena valsts, kas pirmā piesaka karu citai valstij vai arī izdara bruņotu iebrukumu svešā teritorijā ar vai bez kara pieteikšanas, veic jūras blokādi un atbalsta svešas valsts teritorijā iebrukušas bruņotas bandas. Konvencija arī noteica, ka nekādi politiski, ekonomiski un citi apsvērumi nevar kalpot par attaisnojumu agresijai.[176]

Ar starptautiskajiem līgumiem, kas bija spēkā 30. gadu sākumā, Latvijas

un pārējo Eiropas valstu neatkarība būtu pilnīgi nodrošināta, ja vien pastāvētu ticība, ka tie tiks ievēroti. Taču tā tas nebija, un, neskatoties uz panāktajām vispārējās drošības garantijām, Latvija pastāvīgi jutās apdraudēta, jo tās starptautiskā drošība nebija pietiekami "pārapdrošināta". 20. gados un 30. gadu sākumā Latvijai neizdevās panākt ne daudzpusēju savienību izveidi, ne arī noslēgt līgumus, kas paredzētu lielvalstu garantijas. Kopā ar citām Austrumeiropas valstīm tā neprata atrisināt reģionā aktuālo drošības problēmu un aizpildīt tur vācu un krievu impēriju ģeopolitiskā sabrukuma rezultātā izveidojušos "varas vakuumu". Jaunās valstis nespēja izmantot sev labvēlīgo situāciju, kas nodrošināja tām noteiktu handikapu iepretim potenciāli galvenajiem apdraudētājiem — PSRS un Vācijai, kuras pēc Pirmā pasaules kara bija stipri novājinātas.

Situācijā, kad Latvijas drošība nebija pietiekami "pārapdrošināta", to vairāk garantēja Baltijas jūras reģiona lielvalstu (Krievijas, Vācijas un Polijas) nosacīts spēku līdzsvars. Sava loma, protams, bija Anglijas un Francijas kā *status quo* lielvalstu nostājai, lai gan to ieinteresētība Latvijas un citu Austrumeiropas valstu neatkarības nostiprināšanā ne tuvu nebija tik liela, kā to nereti bija iedomājušies Rīgas ārpolitikas vadītāji. Baltijas valstu stāvokli stabilizēja (it īpaši attiecībās ar Krieviju) arī Veimāras Republikas ekonomiskās intereses un vācu-poļu antagonisms.

Latvijas ārpolitiskās darbības galvenie virzieni autoritārisma periodā

30. gadu pirmajā pusē vispārējo situāciju Baltijā jūtami sāka ietekmēt jauni faktori (nacistu nākšana pie varas Vācijā, Polijas "izlīgums" ar Vāciju, PSRS aktivitātes), kas aktualizēja trīs Baltijas valstu savienības nodibināšanu. 1934. g. 12. septembrī Ženēvā tika parakstīts Latvijas, Lietuvas un Igaunijas līgums, kas paredzēja Baltijas valstu sadarbību ārpolitikā un savstarpēju diplomātisku atbalstu starptautiskajos jautājumos (ne retāk kā divas reizes gadā vajadzēja sasaukt triju valstu ārlietu ministru konferenci). Līguma 5. pantā bija fiksēts, ka jānodibina ciešāki kontakti starp Lietuvas, Latvijas un Igaunijas diplomātiskajiem un konsulārajiem pārstāvjiem ārzemēs. Īpaša klauzula noteica, ka Lietuvas "specifiskās problēmas" ir izņēmums un uz tām neattiecas ieplānotā kopējā sadarbība un diplomātiskā palīdzība.[177] Konfidenciālais protokols, kas tika parakstīts reizē ar līgumu, konkretizējot visu trīs valstu pozīcijas, "specifiskās problēmas" ierobežoja ar Viļņas jautājumu.[178]

K. Ulmaņa izveidotā autoritārā režīma pirmajā gadā noslēgtā Baltijas Antante par saprašanos un sadarbību bija nozīmīgs notikums Latvijas ārpolitikā — ar to tika institucionalizēta ārpolitiskā sadarbība Baltijas telpā.

Potenciāli Baltijas Antantei varēja būt arī lielāka nozīme, ja vien tiktu pārvarēts tās "iekšējais vājums", kuru noteica Lietuvas "specifiskās problēmas". Ideāls variants šajā ziņā rastos, ja būtu izmantota iespēja panākt Polijas un Lietuvas izlīgumu pirms vai īsi pēc Baltijas valstu saprašanās un sadarbības līguma parakstīšanas. Šādā gadījumā jūtami pieaugtu Baltijas Antantes pilnveidošanās iespējas: to varētu paplašināt vai pārvērst par militāru savienību. Taču praksē Baltijas Antante nekļuva par īstu stabilitātes un drošības faktoru reģionā. Tā neveidoja nopietnu spēku, ar kuru vajadzētu rēķināties lielvalstīm, un tai nebija nozīmes Baltijas valstu aizsardzības stiprināšanā.

Līdzās Baltijas Antantei kā varbūtēju starptautiskās drošības nostiprināšanas līdzekli PSRS un Vācijas savstarpējo attiecību saasināšanās apstākļos Latvijas ārpolitiskā vadība neizslēdza Francijas un Krievijas 1934. g. jūlijā kopīgi izvirzīto Austrumu pakta projektu, kas sastāvēja no trim daļām: līguma par reģionālo savstarpējo palīdzību, līguma par PSRS un Francijas savstarpējo palīdzību, kā arī vispārējā akta. Līgumā par reģionālo savstarpējo palīdzību vajadzēja piedalīties PSRS, Vācijai, Polijai, Čehoslovākijai, Somijai un Baltijas valstīm, kas savstarpēji garantētu robežu neaizskaramību un sniegtu palīdzību tam vienošanās dalībniekam, kurš būtu kļuvis par neprovocētas agresijas upuri. Pēc franču un padomju līguma noteikumiem, Francijai bija jākļūst par Austrumu pakta, bet PSRS — par Lokarno līguma garantu. Savukārt vispārējais akts paredzēja PSRS iestāšanos Tautu Savienībā, kā arī atrunāja pārējo līgumslēdzēju pušu pienākumus un tiesības pret šo starptautisko organizāciju.[179]

Austrumu pakts vispirms atbilda Francijas un Krievijas interesēm, bet visumā bija pieņemams arī Latvijai, jo ietvēra ideju par *status quo* garantēšanu Baltijā.[180] 1934. g. 16. jūlijā Ārlietu ministrija izsūtīja instruktīvu vēstuli sūtņiem ārzemēs, no kuras izrietēja, ka Latvija ir ieinteresēta paktā, ja to akceptē visas ieplānotās dalībvalstis.[181] Latvijas sūtnis PSRS A. Bīlmanis tika pilnvarots ierosināt Igaunijas ārlietu ministram J. Seljamā, kas tolaik atradās Maskavā, dot kopēju pozitīvu atbildi uz padomju puses izvirzīto priekšlikumu noslēgt Austrumu paktu. J. Seljamā tam piekrita, un 29. jūlijā abi diplomāti deklarēja PSRS ārlietu tautas komisāram, ka Latvija un Igaunija labvēlīgi izturas "pret Austrumeiropas reģionālā savstarpējās palīdzības pakta ideju".[182]

Paralēli Austrumu paktam, kas Vācijas un Polijas noraidošās nostājas dēļ pakāpeniski nogrima aizmirstībā, kā cits iespējams pretspēks, kas varētu mazināt Latvijas neatkarībai naidīgu tendenču bīstamību lielvalstu politikā (krievu un vācu ekspansionisms), diplomātiskajās aprindās tika uzlūkota Baltijas valstu permanentā neitralizācija. Taču viss palika ideju līmenī, un netika ievadītas nekādas ārpolitiskas akcijas, lai mēģinātu īstenot šo variantu. Latvija turpināja vispārējos vilcienos ievērot tradicionāli neitrālo stāju pret

PSRS un Vāciju, kas nereti tika dēvēta par šūpoļu politiku vai arī uztverta kā šurp un turp svārstīšanās starp Austrumiem un Rietumiem. Jānorāda gan, ka šī relatīvā neitralitāte visu laiku nebija absolūti vienādi izbalansēta uz abām pusēm. 1935. g. vasarā neitralitātes politikas ietvaros iezīmējās nosacīts pagrieziens Maskavas virzienā, kas turpinājās aptuveni līdz 1938. g. pavasarim, kad izveidojās Lielvācija. Šā paša gada rudenī notikušās Minhenes konferences rezultātu ietekmē (Vācija iegūst Sudetiju un nostiprina savas pozīcijas Viduseiropā) Latvijas ārpolitika kļuva vairāk provāciska nekā prosovetiska.

30. gadu vidū un otrajā pusē jaunu kvalitāti ieguva Latvijas līdzdalība Tautu Savienībā. 1936. g. oktobrī Latvijas pārstāvis (ārlietu ministrs V. Munters) uz trim gadiem tika ievēlēts Tautu Savienības Padomē par nepastāvīgo locekli. Nav šaubu, ka šo ievēlēšanu nodrošināja Baltijas valstu nozīmes un autoritātes pieaugums starptautiskajā arēnā pēc kopējās ārpolitiskās alianses izveidošanas. Sava loma, protams, šā svarīgā rezultāta sasniegšanā bija Latvijas diplomātu enerģiskai rīcībai un pareizi izvēlētai taktikai.[183] K. Ulmanis Latvijas ievēlēšanu Tautu Savienības Padomē 1936. g. 13. oktobra Ministru kabineta sēdē novērtēja šādi: "Šis notikums ir vispirms uzticības parādīšana mūsu ārpolitiskai līnijai un mūsu taktikas atzīšana. Es gribētu piezīmēt, ka jo redzamu vietu šai politikā un taktikā ieņem Baltijas valstu Antantes nodibināšana."[184]

Laikā, kad sākās V. Muntera darbība Tautu Savienības Padomē, šī organizācija pārdzīvoja dziļu krīzi un atradās norieta stadijā. Latvija un daudzas citas Eiropas mazās valstis jau bija zaudējušas ticību Tautu Savienības visvarenībai un tās darbības efektivitātei. Šīs organizācijas autoritāti iedragāja atbruņošanās idejas neveiksme, nespēja novērst agresijas aktus un karus, sankciju atcelšana pret Itāliju[185] un citi lēmumi. Arvien redzamāka kļuva Tautu Savienības bezspēcība cīņā pret mieru un stabilitāti apdraudošām tendencēm, kas izrietēja no politiskās situācijas, kāda izveidojās 30. gadu otrajā pusē, un tālaika realitātēm.

Krass pavērsiens Latvijas politikā pret Tautu Savienību iezīmējās 1938. g. septembrī, kad tā atteicās no šīs organizācijas izvirzītajiem valstu kolektīvās drošības principiem (V. Munters deklarēja, ka Latvija vairs obligāti neuzskatīs sev par saistošiem 16. pantā paredzētos noteikumus)[186] un tādējādi pasludināja kursu no relatīvas uz absolūtu neitralitāti. Tas bija neadekvāts un kļūdains lēmums, kas neuzlaboja Latvijas izredzes saglabāt valstisko neatkarību strauji mainīgajā starptautiskajā situācijā. Latvija pati jūtami devalvēja vienu savas ārpolitikas pamatelementu — sadarbību ar Tautu Savienību. 16. pants bija Latvijas un citu Baltijas valstu neatkarības "vienīgā starptautiskā garantija, uz ko tās varēja atsaukties kādas ārvalsts uzbrukuma gadījumā".[187] Turpretī pāreja uz absolūtu neitralitāti izrādījās tikai iedomāta Latvijas drošī-

bas garantija. Tai nebija reāla pamata, jo Latvija nespēja panākt, lai citas valstis respektētu un garantētu šo neitralitāti.

1939. g. pavasarī lielvalstu politikā iezīmējās tendences, kas bija klaji bīstamas Baltijas valstīm un parādīja, cik nedrošs ir to ģeopolitiskais stāvoklis. Gan Vācijas lēmums atrisināt "poļu problēmu" ar militāriem līdzekļiem, gan Krievijas neieinteresētība aizstāvēt Poliju, gan arī Anglijas nespēja efektīvi palīdzēt Polijai un Baltijas valstīm veicināja tādas situācijas veidošanos, kad reāli varēja tikt īstenoti PSRS un Vācijas agresīvie nolūki Baltijā. Vienalga, lai arī kādu politiku Latvija, Lietuva vai Igaunija izvēlētos, tām bija grūti cerēt uz suverenitātes saglabāšanu pilnā apjomā.

Latvija, kas iestājās par neitralitātes politikas turpināšanu, 1939. g. 7. jūnijā parakstīja neuzbrukšanas līgumu ar Vāciju. Lai gan Latvijas ārpolitiskā vadība jau kopš 1934. gada piešķīra īpašu nozīmi šāda līguma noslēgšanai, jo uzskatīja to par svarīgu drošības elementu Austrumeiropā, konkrētajā gadījumā runa vairāk bija par Berlīnes iniciatīvu un vācu diplomātijas spēju izmantot Latvijas centienus savās interesēs. Vācija gribēja panākt, lai Latvija nepieņemtu angļu, franču un krievu garantijas un koncentrētu visu uzmanību aizsardzības organizēšanai pret iespējamo PSRS agresiju.

Jautājums par Baltijas valstu neatkarības garantēšanu tika apspriests PSRS, Anglijas un Francijas sarunās, kas sākās 1939. g. pavasarī. Latvija ieņēma noraidošu nostāju pret trīs lielvalstu iespējamām garantijām Maskavas izvirzītajā variantā, kas paredzēja palīdzību agresijā cietušajai valstij bez tās piekrišanas un beigās pat ietvēra t. s. netiešās agresijas formulu, kura pavērtu iespēju PSRS jebkurā laikā iejaukties garantējamo valstu iekšējās lietās. Latvijas ārpolitiskā vadība pamatoti uzskatīja šīs garantijas par ieganstu PSRS izplānotajai Baltijas valstu okupācijai. Šādā situācijā ārlietu ministrs V. Munters bija pārliecināts, ka Latvija drīkst pieņemt vienīgi neitralitātes garantijas, ja tās nodrošina PSRS, Francija, Anglija un arī Vācija. Taču iegūt šādas garantijas nebija reāli.

Latvijas liktenis tika izlemts PSRS un Vācijas sarunās, kas noslēdzās 1939. g. 23. augustā ar Neuzbrukšanas līguma un slepenā papildu protokola (Molotova—Ribentropa pakts) parakstīšanu. Slepenā protokola 1. pants noteica, ka Latvija kopā ar Somiju un Igauniju tiek "atdota" PSRS: "Teritoriāli politiskas pārkārtošanās gadījumā pie Baltijas valstīm (Somijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas) piederīgos apvidos Lietuvas ziemeļu robeža ir vienlaikus Vācijas un PSRS interešu sfēru robeža."[188] Savukārt protokola 2. pants fiksēja Polijas sadalīšanu krievu un vācu interešu sfērās, kā arī tās valstiskuma iespējamo izzušanu: "Jautājumu, vai abu pušu interesēm atbilst neatkarīgas Polijas valsts saglabāšana un kādām jābūt tās robežām, galīgi varēs noskaidrot tikai tālākās politiskās attīstības gaitā."[189]

23. augusta līgums bija prettiesisks un cinisks darījums, izlīgums uz trešo

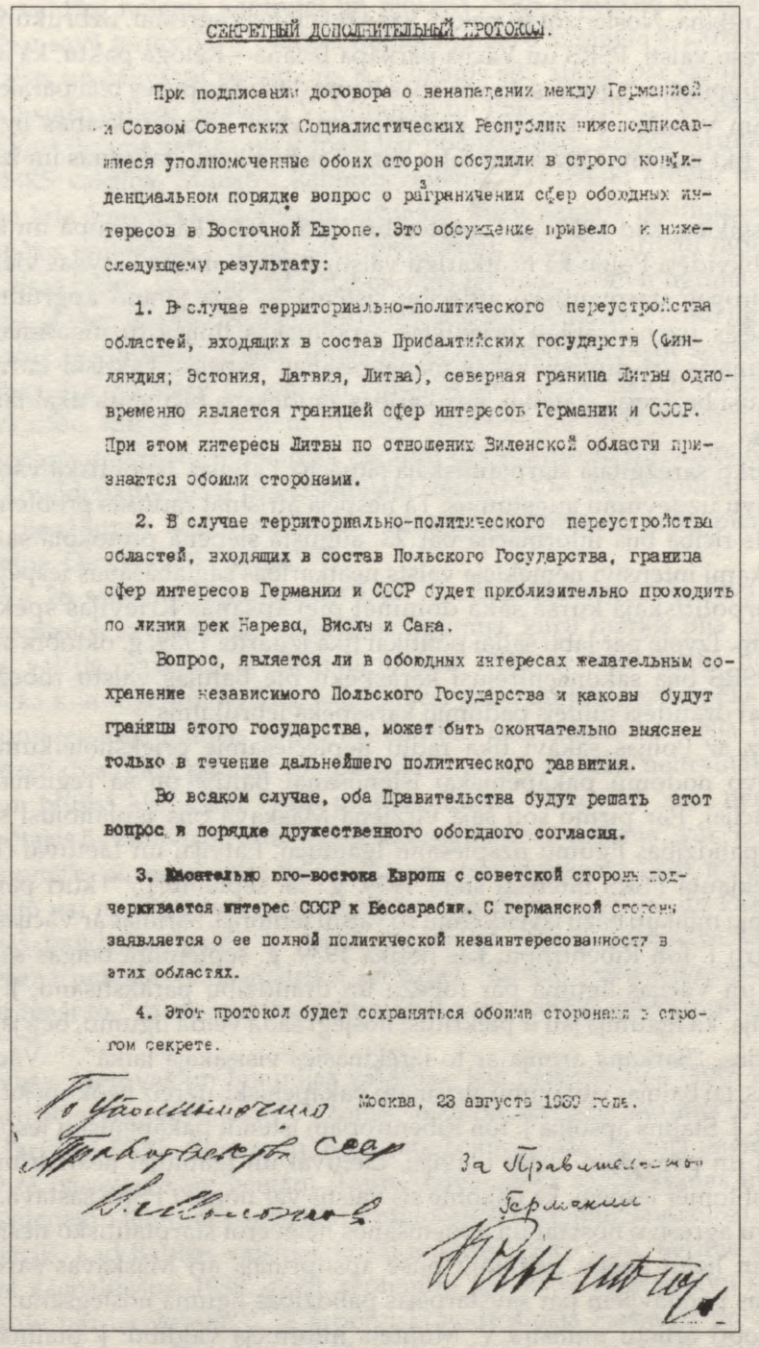

СЕКРЕТНЫЙ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ.

При подписании договора о ненападении между Германией и Союзом Советских Социалистических Республик нижеподписавшиеся уполномоченные обоих сторон обсудили в строго конфиденциальном порядке вопрос о разграничении сфер обоюдных интересов в Восточной Европе. Это обсуждение привело к нижеследующему результату:

1. В случае территориально-политического переустройства областей, входящих в состав Прибалтийских государств (Финляндия, Эстония, Латвия, Литва), северная граница Литвы одновременно является границей сфер интересов Германии и СССР. При этом интересы Литвы по отношению Виленской области признаются обоими сторонами.

2. В случае территориально-политического переустройства областей, входящих в состав Польского Государства, граница сфер интересов Германии и СССР будет приблизительно проходить по линии рек Нарева, Вислы и Сана.

Вопрос, является ли в обоюдных интересах желательным сохранение независимого Польского Государства и каковы будут границы этого государства, может быть окончательно выяснен только в течение дальнейшего политического развития.

Во всяком случае, оба Правительства будут решать этот вопрос в порядке дружественного обоюдного согласия.

3. Касательно юго-востока Европы с советской стороны подчеркивается интерес СССР к Бессарабии. С германской стороны заявляется о ее полной политической незаинтересованности в этих областях.

4. Этот протокол будет сохраняться обоими сторонами в строгом секрете.

Москва, 23 августа 1939 года.

За Правительство Германии

PSRS un Vācijas 1939. gada 23. augusta Neuzbrukšanas līguma slepenais papildu protokols (Molotova—Ribentropa pakts).

valstu rēķina. Noslēdzot šo paktu, kas sankcionēja agresiju, uzbrukuma karu pret trešo valsti, PSRS un Vācija pārkāpa Briāna—Keloga paktu, kā arī daudzus divpusējos līgumus, kurus abas līgumslēdzējas puses bija parakstījušas ar citām valstīm. Pateicoties padomju un vācu Neuzbrukšanas līgumam, varēja tikt izraisīts Otrais pasaules karš. Tas bija kara, dalīšanas un iznīcības pakts.

Apstākļos, kad 1939. g. 1. septembrī Vācija sāka karu Eiropā un kopā ar PSRS likvidēja Poliju kā neatkarīgu valsti, stipri mainījās Latvijas vieta Austrumeiropas starptautisko attiecību sistēmā — bija jūtami apgrūtināta iepriekšējās uz neitralitāti orientētās ārpolitiskās līnijas turpināšana. Stipri samazinājās arī diplomātiskās manevrēšanas iespējas. Faktiski Latvija bija nonākusi bezizejas stāvoklī, neatkarības zaudēšana bija vairs tikai laika jautājums.

Izteikti sarežģītajā starptautiskajā situācijā Latvijas ārpolitiskā vadība nebija savu uzdevumu augstumos. Tā nespēja atrisināt radušās problēmas. Lai gan tās rīcībā bija informācija par 23. augusta slepenā protokola saturu, tā pietiekami intensīvi nemeklēja valsts neatkarības saglabāšanas iespējas. Latvijas ārpolitiskajā kursā sāka dominēt piekāpšanās Krievijas spēka spiedienam. Izvēle par labu šādai politikai tika izdarīta 1939. g. oktobra sākumā, kad PSRS bija sakoncentrējusi karaspēku pie Baltijas valstu robežām un Latvijai draudēja tūlītējs padomju karaspēka iebrukums.

Līdz ar Polijas sakāvi tika radīti nepieciešamie priekšnoteikumi PSRS agresīvo nodomu pakāpeniskai īstenošanai Baltijā un šā reģiona valstu okupācijai. Par pirmo soli šajā virzienā Maskava bija ieplānojusi savstarpējās palīdzības līgumu uzspiešanu Igaunijai, Latvijai un Lietuvai (Lietuva tika iekļauta PSRS interešu sfērā 1939. g. 28. septembrī),[190] kuri paredzētu padomju militāro bāžu izveidošanu šo valstu teritorijā. Sarunās ar Vācijas ārlietu ministru J. fon Ribentropu, kas notika 1939. g. septembra beigās sakarā ar PSRS un Vācijas līguma par robežu un draudzību parakstīšanu, J. Staļins norādīja, ka Igaunija jau ir piekritusi noslēgt šāda veida līgumu, bet, ja Latvija pretosies, "Sarkanā armija ar to izrēķināsies visīsākajā laikā".[191] Vācu puse iestājās, lai Baltijas jautājumu atrisinātu pakāpeniski, uzreiz neokupējot Baltijas valstis. J. Staļins apsolīja J. fon Ribentropam īstenot pakāpenisku iespiešanos Baltijā un pagaidām atstāt Latvijai, Lietuvai un Igaunijai neatkarību, neizslēdzot tomēr iespēju, ka nākotnē šīs valstis var nonākt PSRS sastāvā.[192]

Savu agresīvo nostāju un apņemšanos neievērot starptautisko tiesību normas un lietot spēku padomju puse apstiprināja arī Maskavas sarunās ar Latvijas pārstāvjiem par savstarpējās palīdzības līguma noslēgšanu. 1939. g. 3. oktobrī ārlietu ministrs V. Munters informēja valdību: J. Staļins viņam teicis, ka "vāciešu dēļ mēs varam jūs okupēt", kā arī piedraudot norādījis uz iespēju PSRS paņemt no Latvijas "teritoriju ar krievu mazākumtautību".[193]

Latvijas valdība nolēma kapitulēt un piekrist PSRS prasībām un ielaist tās karaspēku savā teritorijā. 3. oktobrī notika Ministru kabineta ārkārtējā sēde, kurā Valsts un Ministru prezidents K. Ulmanis sīki ziņoja par sarunu gaitu Maskavā starp ārlietu ministru V. Munteru un PSRS valdību. Pēc pārrunām par nākamā līguma saturu un it īpaši par noteikumiem, kādus sarunā izvirzījusi PSRS valdība, Ministru kabinets nolēma: "1) izteikt ārlietu ministra Muntera līdz šim Maskavā vestām sarunām, kuru pamatā Igaunijas—PSRS savstarpējās palīdzības līgums, savu piekrišanu; 2) uzdot ārlietu ministram pielikt visas pūles, lai panāktu uzlabojumus igauņu—krievu līguma tekstā, cenšoties, ja vien iespējams, iegūt visizdevīgākos noteikumus PSRS līgumam ar Latviju; 3) pilnvarot ārlietu ministru V. Munteru parakstīt savstarpējās palīdzības līgumu starp Latviju un PSRS; 4) sūtīt uz Maskavu sarunām ar PSRS valdību, kurās bez ārlietu ministra Muntera piedalās arī sūtnis Maskavā Kociņš un Ārlietu ministrijas Līgumu departamenta direktors Kampe, Senāta Civildepartamenta priekšsēdētāju senatoru Osvaldu Ozoliņu, uzticot viņam pienākumu nodot ministram Munteram kabineta sēdē pieņemtos atzinumus. Dievs, svētī Latviju!"[194]

1939. g. 28. septembrī Igaunija, bet 5. un 10. oktobrī Latvija un Lietuva parakstīja uzspiestos savstarpējās palīdzības līgumus, kuru mērķis bija iznīcināt Baltijas valstis. Saskaņā ar šiem līgumiem PSRS ieveda Baltijā noteiktu karaspēka kontingentu, ierīkoja sauszemes, gaisa un jūras karaspēka bāzes. Šie līgumi ievadīja Baltijas valstu neatkarības gala sākumu un bija 1940. g. jūnija prelūdija. Līdz pilnīgai okupācijai šīs valstis zaudēja neitralitāti ārpolitikā un būtībā kļuva par PSRS protektorātiem. Neko šajā ziņā nemainīja pieminētajos līgumos uzsvērtā "valstiskās neatkarības atzīšana" vai "neiejaukšanās pretējās puses iekšējās lietās", kā arī atsaukšanās uz 1920. gada miera līgumiem vai noslēgtajiem neuzbrukšanas līgumiem. Latvijas un PSRS Savstarpējās palīdzības pakta 5. pantā, piemēram, bija pasludināts: šā pakta realizēšana nekādā veidā nedrīkst ietekmēt "līdzēju pušu suverēnās tiesības", it īpaši to "valsts iekārtu, saimniecisko un sociālo sistēmu un militāro rīcību".[195]

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valdības, kas piekāpšanos PSRS uztvēra kā "varmācīgi uzspiestu aktu",[196] tomēr lojāli pildīja bāzu līgumus un cerēja, ka to darīs arī PSRS. Suverenitātes ierobežojumus tās plānoja paciest tikai līdz Otrā pasaules kara beigām. Tautu dzīvā spēka saglabāšanas interesēs netika pieņemti lēmumi par militāru pretošanos Padomju Savienībai.

Situācijā, kad Baltijas valstis faktiski nokļuva PSRS varā, Berlīne steidzās paglābt vācbaltiešus. 1939. g. 28. septembrī parakstot ar Maskavu speciālu protokolu par izceļošanu,[197] tā ārpolitiski nodrošināja Igaunijas un Latvijas vāciešu izceļošanu. Pēdējie priekšdarbi Latvijā šai akcijai starpvalstu līmenī tika pabeigti 30. oktobrī, kad Vācija noslēdza ar Latviju attiecīgu līgumu. Tas

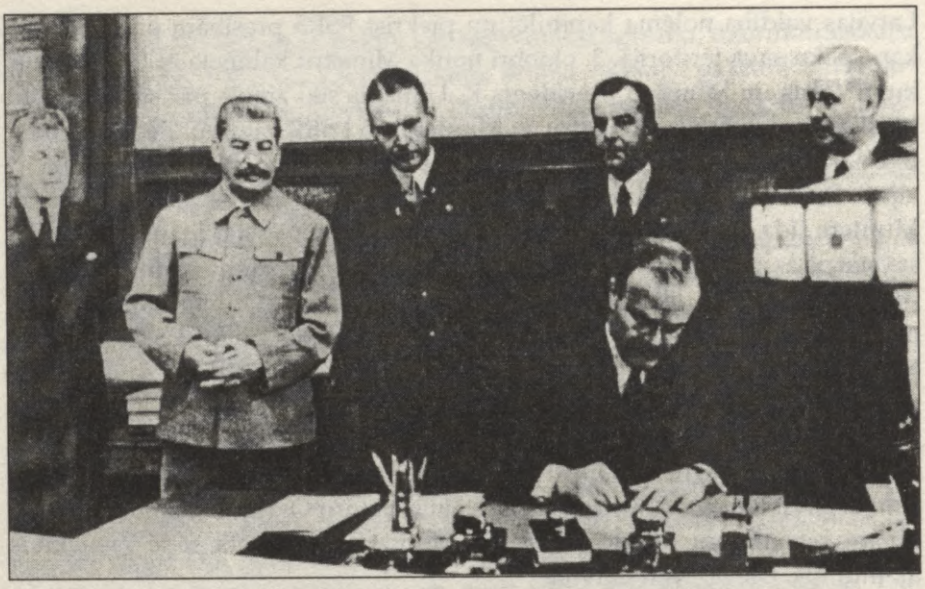

Latvijas un PSRS Savstarpējās palīdzības pakta parakstīšana.
Sēž: PSRS TKP priekšsēdētājs, ārlietu tautas komisārs V. Molotovs.
Stāv (no kreisās): PSRS pilnvarotais pārstāvis Latvijā I. Zotovs, VKbP CK sekretārs J. Staļins, Latvijas ārlietu ministrs V. Munters, Latvijas sūtnis PSRS F. Kociņš, PSRS ārlietu tautas komisāra pirmais vietnieks V. Potjomkins. Maskava, 1939. gada 5. oktobris

kalpoja par juridisku pamatu vācbaltiešu aizbraukšanai, kam vajadzēja noslēgties decembra vidū.[198] Latviju atstāja "tautas grupa", kas bija veikusi nenovērtējamu kultūras darbu. Nav attaisnojama K. Ulmaņa valdības politika, kas bija virzīta uz to, lai veicinātu un paātrinātu Latvijas vāciešu izceļošanu.[199]

Pēc Vācijas uzbrukuma Francijai, Holandei un Beļģijai, kas sākās 1940. g. maijā, PSRS, izmantojot tai labvēlīgo starptautisko situāciju, aktivizēja tiešo gatavošanos Baltijas valstu pilnīgai okupācijai. Šoreiz par pirmo upuri tika izraudzīta Lietuva. Maskava, lai radītu ieganstu savu agresīvo ieceru īstenošanai, izvirzīja Lietuvas valdībai izdomātu apsūdzību: tā esot sagūstījusi vairākus padomju karavīrus (viens pat ticis nogalināts), lai izspiestu no viņiem militāros noslēpumus. Pakāpeniski saasinot šo mākslīgi radīto konfliktu ar Lietuvu, PSRS naktī uz 1940. g. 15. jūniju izvirzīja tai ultimātu izveidot Lietuvā jaunu valdību, kas spētu "godīgi pildīt" 1939. g. 10. oktobra Savstarpējās palīdzības paktu un atļautu Lietuvā ieiet jaunām padomju karaspēka daļām. Lietuvas valdība jutās spiesta pieņemt ultimātu bez protesta un pretošanās. Par noteiktu protesta formu gan var uzskatīt Lietuvas prezidenta A. Smetonas lēmumu 15. jūnijā doties trimdā un ar savu palikšanu Lietuvā neatvieglot okupantu rīcību.[200]

1940. g. 15. jūnijā notika PSRS karaspēka vienību uzbrukums Latvijas robežsargiem Masļenkos, kas bija iecerēts vai nu kā provokācija, lai radītu ieganstu Latvijas okupācijai, vai arī kā staļinisma garā izteikts brīdinājums Latvijas valdībai nekādā gadījumā nepretoties. 16. jūnijā padomju ārlietu tautas komisārs V. Molotovs nolasīja Latvijas sūtnim F. Kociņam odiozo un melīgo PSRS valdības ultimātu, kurā bija pieprasīta Latvijas valdības atkāpšanās un neierobežota padomju karaspēka kontingenta ielaišana Latvijā.[201] 16. jūnija vakarā K. Ulmaņa valdība, piekāpjoties varas lietošanas draudu priekšā, ultimātu pieņēma un atkāpās.[202] Militāru pretošanos Ministru kabinets noraidīja, jo uzskatīja, ka tā izraisīs asinsizliešanu, bet neglābs Latvijas valsti.[203] K. Ulmaņa valdība neizšķīrās arī par simbolisku militāro pretošanos un neriskēja izteikt Maskavai pat diplomātisku protestu, kas neapšaubāmi bija grūti izprotama politiska tuvredzība. Turklāt Latvijas sūtnis Londonā K. Zariņš nesaņēma nekādas konkrētas instrukcijas par 1940. g. 17. maijā viņam piešķirto ārkārtas pilnvaru iedarbināšanu, lai varētu efektīvi politiski un diplomātiski turpināt cīņu par Latviju.

1940. g. 17. jūnijā padomju karaspēks okupēja Latviju, kam sekoja komēdija ar A. Kirhenšteina vadīto marionešu valdību, falsificētiem vēlēšanu rezultātiem un valsts "labprātīgu" pievienošanos PSRS. K. Ulmanis palika prezidenta amatā līdz 21. jūlijam un faktiski sadarbojās ar okupācijas varu. Viņa rīcība bija izdevīga Maskavai, jo atviegloja okupācijas norisi un aneksijas sagatavošanu. Kritiskajā situācijā K. Ulmanis neveica savu galveno uzdevumu — maksimāli apgrūtināt okupācijas lèģitimāciju, tās juridiski formālu nostiprināšanu.

INESIS FELDMANIS

Atsauces un skaidrojumi

[1] Runa ir par dzimtniecības atcelšanu Baltijā (1817—1819), kā arī Vidzemes zemnieku pagaidu likumiem, kas tika izdoti 1849. gadā.

[2] *Drībins L.* Nacionālais jautājums Latvijā 1850—1940. — R., 1997, 13. lpp.

[3] Turpat, 18. lpp.

[4] *Bērziņš J.* Latvijas valstiskuma ideja 1905. gada revolūcijā // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1992, Nr. 3, 88. lpp.

[5] *Dreimanis P.* Latvju tautiskā atmoda un valstiskā neatkarība. — Jelgava, 1934, 28. lpp.

[6] *Bērziņš J.* Latvijas valstiskuma ideja, 90. lpp.

[7] *Ģērmanis U.* Ceļā uz Latviju. Raksti par mūsu vēsturi. — R., 1993, 5. lpp.

[8] *Ronis I.* Latvijas valsts izveidošanās vēsturiskie priekšnoteikumi // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1993, Nr. 3, 81. lpp.

[9] *Ģērmanis U.* Ceļā uz Latviju, 5. lpp.

[10] *Cielēns F.* Laikmetu maiņā. Atmiņas un atziņas. 1. gr. — R., 1997, 65. lpp.

[11] *Arnis E.* Latvju tautas politiskā atmoda. — R., 1934, 34.—36. lpp.

[12] *Šilde Ā.* Pirmā republika. Esejas par Latvijas valsti. — Ņujorka, 1989, 45. lpp.

[13] *Valters M.* Vēlreiz par nacionālo jautājumu // Revolucionārā Baltija, 1905, Nr. 3—4, 9. lpp. u. c.

[14] *Bērziņš J.* Latvijas valstiskuma ideja, 87. lpp.

[15] *Blanks E.* Latvju tautiskā kustība. — R., 1994, 286. lpp.

[16] 1904. gadā izveidojās Latviešu sociāldemokrātiskā strādnieku partija (LSDSP), kurā pārsvars bija dogmatiskā marksisma piekritējiem, kas uzskatīja, ka cīņa par nacionāliem mērķiem var sašķelt un vājināt revolucionāro kustību. 1906. gadā šī partija kā teritoriāli autonoma organizācija apvienojās ar Krievijas sociāldemokrātisko strādnieku partiju un tika pārdēvēta par Latvijas Sociāldemokrātiju (LSD).

1905. gada revolūcijas laikā LSDSP neiestājās par Latvijas politisko autonomiju, bet izvirzīja prasību pēc plašas demokrātiskas pašpārvaldes (*Ģērmanis U.* Ceļā uz Latviju, 6. lpp.; *Dopkewitsch H.* Die Entwicklung des lettländischen Staatsgedankens bis 1918. — Berlin, 1936, S. 27-28).

[17] *Skujenieks M.* Nacionālais jautājums Latvijā. — Pēterburga, 1913, 210. lpp.

[18] *Cielēns F.* Laikmetu maiņā. Atmiņas un atziņas. 1. sēj. — Lidingo, 1961, 396. lpp.

[19] *Šilde Ā.* Pirmā republika, 111. lpp.

[20] Latviju atstāja aptuveni 750 000 cilvēku, tātad apmēram puse latviešu vairs neatradās savā zemē, kas apdraudēja latviešu nācijas turpmāko eksistenci.

[21] Dzimtenes Atbalss, 1917, 4. marts.

[22] *Dribins L.* Nacionālais jautājums Latvijā, 108. lpp.

[23] Latvijas Zemnieku Savienības vēsture. Izcelsme, attīstība, mūsdienas. — R., 1995, 42. lpp.

[24] Dzimtenes Atbalss, 1917, 29. marts.

[25] *Vigrabs J.* Valsts tapšana un starptautisko attiecību izveidošana // Latvija divdesmit gados. — R., 1938, 5. lpp.

[26] *Dribins L.* Nacionālais jautājums Latvijā, 115. lpp.

[27] Vēlētas minēto teritoriju pašpārvaldes institūcijas.

[28] Dzimtenes Atbalss, 1917, 1. augusts.

[29] *Seskis J.* Latvijas valsts izcelšanās pasaules kara notikumu norisē. Atmiņas un apcerējumi (1914—1921). — R., 1992, 146. lpp.; *Vigrabs J.* Valsts tapšana, 5. lpp.

[30] Turpat.

[31] *Šilde Ā.* Pirmā republika, 142. lpp.

[32] Vidzemes zemes padomes kā pašvaldības iestādes vēlēšanas notika 1917. g. 2. septembrī.

[33] *Vigrabs J.* Valsts tapšana, 7. lpp.

[34] Iskolats — Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja. Terminu "Iskolata republika" ieviesis ASV dzīvojošais vēsturnieks A. Ezergailis.

[35] *Ezergailis A.* Latvian Impact on the Bolshevik Revolution. — N. Y., 1983, pp. 92-93.

[36] *Blūzma V.* Lielinieku tiesību doktrīna un tās piemērošana "Iskolata republikā" (1917. g. novembris—1918. g. februāris) // Latvijas Vēsture, 1997, Nr. 3, 68. lpp.

[37] Dokumenti stāsta. Latvijas buržuāzijas nākšana pie varas. — R., 1988, 37. lpp.

[38] *Šilde Ā.* Pirmā republika, 142. lpp.

[39] *Līgotnis J.* Latvijas valsts dibināšana (Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome). Latvijas valsts tapšanas pirmais posms (līdz 1918. g. 18. novembrim). — R., 1925, 193.—194. lpp.

[40] Atsevišķi autori, piemēram, Ā. Klīve un E. Dunsdorfs, uzskata, ka tieši 1917. g. 2. decembrī tika proklamēta Latvijas neatkarība (*Klīve Ā.* Brīvā Latvija. Latvijas tapšana. Atmiņas, vērojumi un atzinumi. — Ņujorka, 1969, 228.—229. lpp.; *Dunsdorfs E.* Kārļa Ulmaņa dzīve. Ceļinieks. Politiķis. Diktators. Moceklis. — R., 1992, 81. lpp.).

[41] Šajā laikā Brestļitovskā norisinājās Krievijas un Vācijas sarunas par miera līguma noslēgšanu, kas paredzēja sadalīt Latvijas teritoriju.

[42] *Līgotnis J.* Latvijas valsts dibināšana, 195.—196. lpp.

[43] Latviešu vēsturnieks Ā. Šilde uzskata, ka ar 1918. g. janvāri saistās Latvijas valsts dibināšanas pirmais etaps. Savu viedokli pamatojot, viņš min LPNP 30. janvāra deklarāciju un Nacionālās padomes uzdevumā sniegto J. Goldmaņa paziņojumu Krievijas Satversmes sapulcē 18. janvārī par Latvijas atdalīšanos no Krievijas (*Šilde Ā.* Pirmā republika, 150. lpp.).

[44] Turpat, 147. lpp.

[45] *Vigrabs J.* Valsts tapšana, 7. lpp.

[46] Документы внешней политики СССР, т. 1. — М., 1957, с. 122.

[47] Turpat, 440. lpp.

[48] *Grundmann K. H.* Deutschtumspolitik zur Zeit der Weimarer Republik. — Hannover, 1977, S. 95.

[49] *Andersons E.* Latvijas vēsture 1914—1920. — Stokholma, 1967, 275. lpp.

[50] Dokumenti stāsta, 47. lpp.

[51] Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk — LVVA), 2798. f., 1. apr., 22. l., 88.—89. lp.

[52] Ir jāšķir *de facto* un *de iure* atzīšana. Atzīšana *de facto* nozīmē nosacītu, nepilnīgu, iepriekšēju atzīšanu, respektīvi, valsti vai valdību atzīst kā faktu un parasti nodibina konsulārās un tirdzniecības, bet ne pilnas diplomātiskās attiecības. *De facto* atzīšanu var anulēt.

[53] LVVA, 2575. f., 1. apr., 1. l., 4. lp.

[54] Turpat, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 3.—4. lp. (Sk. 1. dok.)

[55] Dokumenti stāsta, 26. lpp.

[56] Sk.: *Volkmann H. E.* Die deutsche Baltikumpolitik zwischen Brest-Litowsk und Compiegne. — Köln, 1970, S. 205-215.

[57] LVVA, 6033. f., 1. apr., 35. l., 55. lp.

[58] Turpat, 57. lp.

[59] Der Waffenstillstand 1918-1919. — Berlin, 1928, S. 37.

[60] *Hiden J.* The Baltic States and Weimarer Ostpolitik. — London, 1987, pp. 12-15.

[61] Sk.: *Haupt L.* Deutsche Friedenspolitik 1918-1919. Eine Alternative zur Machtpolitik des Ersten Weltkrieges. — Düsseldorf, 1986, S. 19-20.

[62] Sk.: Dokumenti stāsta, 52.—54. lpp.; *Krupņikovs P.* Melu un patiesības palete. — R., 1980, 121. lpp.; *Rauch G. v.* Geschichte der baltischen Staaten. — München, 1977, S. 56; *Bērziņš V.* Latvija Pirmajā pasaules karā. — R., 1987, 250. lpp. u. c.

[63] *Garleff M.* Die Deutschbalten als nationale Minderheit in den unabhängigen Staaten Estland und Lettland // Deutsche Geschichte im Osten Europas // Baltische Länder. — Berlin, 1994, S. 466.

[64] *Volkmann H. E.* Das Deutsche Reich und die baltischen Staaten 1918 bis 1920 // Von den baltischen Provinzen zu den baltischen Staaten 1918-1920. — Marburg/Lahn, 1977, S. 38.

[65] Sk.: *Dunsdorfs E.* Kārļa Ulmaņa dzīve, 91.—93. lpp.

[66] No sociāldemokrātiem uz pirmo sēdi bija ieradusies tikai puse paredzēto deputātu, bet no pārējām partijām — visi (Latvijas Tautas Padome. — R., 1920, 5. lpp.).

[67] Vēlāk, pievienojoties Kurzemes, Latgales un mazākumtautību pārstāvjiem, Latvijas Tautas Padomes delegātu skaits jūtami pieauga. Tā kā katrai partijai bija noteikts vienīgi deputātu skaits, bet ne konkrēti personas, kas to pārstāvēs, partiju valdes bieži sūtīja uz sēdēm reizi pa reizei dažādas personas. Pavisam kopā Tautas padomē darbojās 183 deputāti.

[68] Latvijas Tautas Padome, 6. lpp.

[69] Turpat, 8. lpp.

[70] Tā kā sakarā ar karu Tautas padomē apvienojušies politiķi no Demokrātiskā bloka un LPNP netika leģitimēti visas tautas demokrātiskās vēlēšanās, atsevišķi vēsturnieki, piemēram, D. Henings, uzskata 18. novembra aktu par valsts apvērsumu (*Henings D.* Nacionālā kustība un nacionālās valsts tapšana Latvijā. Pētījumu rezultāti // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1995, Nr. 1, 72. lpp.; *Henning D.* Nationalbewegung und Nationalstaatswerdung Lettlands. Fazit der Forschung // Nationalbewegung und Staatsbildung. Die baltische Region im Schulbuch. — Frankfurt am Main, 1995, S. 106.

[71] LVVA, 1307. f., 1. apr., 327. l., 40. lp. (Sk. 2. dok.)

[72] *Dunsdorfs E.* Kārļa Ulmaņa dzīve, 101. lpp.

[73] LVVA, 1307. f., 1. apr., 327. l., 62. lp.

[74] 1918. g. 21. novembrī reģentu padomes vadītājs Ā. Pilārs fon Pilhauss nosūtīja uz Vācijas Ārlietu ministriju telegrammu, kurā protestēja pret Latvijas valsts proklamēšanu (Akten zur deutschen auswärtigen Politik 1918-1945. Ser. A 1918-1925, Bd. 1. — Göttingen, 1982, S. 31).

[75] *Volkmann H. E.* Das Deutsche Reich, S. 382.

[76] *Dunsdorfs E.* Kārļa Ulmaņa dzīve, 103. lpp. (Sk. 3. dok.; šajā krājumā citā tulkojumā.)

[77] Turpat, 104. lpp.

[78] *Volkmann H. E.* Das Deutsche Reich, S. 383.

[79] Dokumenti stāsta, 77. lpp.

[80] LVVA, 6033. f., 1. apr., 16. l., 2. lp.

[81] *Rauch G. v.* Geschichte der baltischen Staaten, S. 66.

[82] *Goltz R. v. der.* Als politischer General im Osten 1918-1919. — Leipzig, 1936, S. 85

[83] *Goltz R. v. der.* Meine Sendung in Finnland und im Baltikum. — Leipzig, 1920, S. 127-128.

[84] *Goltz R. v. der.* Als politischer General, S. 86.

[85] *Volkmann H. E.* Das Deutsche Reich, S. 393.

[86] *Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika I. — Stokholma, 1982, 69. lpp.

[87] LVVA, 1313. f., 2. apr., 24. l., 2. lp. — Pārskats par Latvijas miera delegācijas un ārlietu ministra darbību Parīzē no 1919. g. 23. janvāra līdz 7. martam.

[88] *Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika I, 476. lpp.

[89] *Grosvalds O.* Z. A. Meierovics Parīzē // Z. A. Meierovics. Latvijas pirmā ārlietu ministra darbības atcerei veltīts rakstu krājums. — R., 1935, 132. lpp.

[90] LVVA, 1313. f., 2. apr., 24. l., 8. lp. — Pārskats par Latvijas miera delegācijas un ārlietu ministra darbību Parīzē no 1919. gada 10. līdz 17. martam.

[91] Turpat, 25. lp.

[92] Turpat, 43. lp.

[93] Atzīšana *de iure* nozīmē, ka valsts kļuvusi par starptautisko tiesību subjektu, un tā ir nepieciešama, lai starp valstīm nodibinātu diplomātiskas attiecības. *De iure* atzīšanai ir neatsaucams un pastāvīgs raksturs.

[94] LVVA, 1313. f., 2. apr., 24. l., 50. lp. — Pārskats par Latvijas miera delegācijas un ārlietu ministra darbību Parīzē no 1917. gada 1. līdz 15. jūnijam.

[95] Turpat, 51. lp.

[96] *Коровин Е.* Международные договоры и акты нового времени. — М, 1924, с. 67.

[97] Turpat, 83. lpp.

[98] Turpat, 95.—96. lpp.

[99] *Vigrabs J.* Valsts tapšana, 13. lpp.

[100] LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 84. lp. (Sk. 5. dok.)

[101] Turpat, 29. lp. (Sk. 6. dok.)

[102] *Volkmann H. E.* Das Deutsche Reich, S. 395.

[103] Dokumenti stāsta, 204. lpp.

[104] *Pelkaus E.* Bermontiāde // Latvijas likteņgadi, III. — R., 1988, 18. lpp.

[105] LVVA, 2574. f., 4. apr., 93. l., 26. lp.

[106] *Volkmann H. E.* Das Deutsche Reich, S. 398.

[107] *Pelkaus E.* Bermontiāde, 22. lpp.

[108] *Rauch G. v.* Geschichte der baltischen Staaten, S. 74.

[109] *Pelkaus E.* Bermontiāde, 24. lpp.

[110] Turpat, 23. lpp.

[111] LVVA, 2574. f., 4. apr., 93. l., 113. lp.

[112] Turpat, 119. lp.

[113] Turpat, 122. lp.

[114] Vēstures literatūrā ir pārstāvēts viedoklis, ka, piesakot karu Vācijai, Latvija cerēja iegūt Antantes sabiedrotās statusu un radīt zināmu juridisku pamatu reparāciju pieprasīšanai no Vācijas. Taču šajā ziņā Latvija pārrēķinājās. Antante jau bija beigusi karu ar Vāciju, bet Baltijas valstis vēl nebija atzinusi *de iure*, kā arī nebija ieinteresēta kaut ko piešķirt Latvijai no Vācijas maksājumiem (*Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika I, 282. lpp.).

[115] LVVA, 2574. f., 4. apr., 93. l., 122. lp.

[116] Turpat, 1313. f., 2. apr., 34. l., 213. lp.

[117] *Ronis I.* Latvijas valsts izveidošanās, 84. lpp.

[118] LVVA, 6033. f., 1. apr., 13. l., 10.—12. lp. (Sk. 7. dok.)

[119] Turpat, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 24. lp. (Sk. 8. dok.)

[120] Turpat, 21. lp. (Sk. 9. dok.)

[121] Turpat, 19. lp. (Sk. 10. dok.)

[122] *Vigrabs J.* Latvijas atzīšana *de iure* un uzņemšana Tautu Savienībā // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1938, Nr. 4, 577. lpp. Pēc J. Vigraba domām, kā Latvijas *de facto* atzīšanu no Itālijas puses varēja uzskatīt savstarpēju diplomātisko pārstāvju iecelšanu 1919. g. beigās un 1920. g. sākumā.

[123] *Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika I, 58.—59. lpp.

[124] Turpat, 66. lpp.

[125] LVVA, 1313. f., 1. apr., 16. l., 20.—21. lp.

[126] *Vigrabs J.* Valsts tapšana, 14. lpp.

[127] LVVA, 2574. f., 4. apr., 39. l., 6. lp.

[128] Turpat.

[129] Turpat.
[130] Turpat, 91. l., 17. lp.
[131] Turpat.
[132] Latvijas okupācija un aneksija. 1939.—1940. Dokumenti un materiāli. — R., 1995, 36.—49. lpp.
[133] Miera līgumu ar Krieviju Igaunija parakstīja 1920. g. 2. februārī, bet Lietuva — 12. jūlijā.
[134] *Vigrabs J.* Valsts tapšana, 15. lpp. J. Vigrabs uzskatīja, ka Lietuvas raksts (1919. g. 23. oktobrī) būtībā saturēja Latvijas *de iure* atzīšanu. Runājot par Igauniju un Latviju, viņš atzīmēja, ka *de iure* atzīšana starp šīm valstīm nav notikusi ar kaut kādu speciālu aktu. Latvija un Igaunija vienmēr viena otru atzinušas par patstāvīgām un neatkarīgām valstīm (*Vigrabs J.* Latvijas atzīšana *de iure*, 577.—578. lpp.). Latvijas pirmais ārlietu ministrs Z. A. Meierovics uzsvēra, ka Latviju 1920. g. rudenī *de iure* bija atzinusi vienīgi Krievija (Latvijas Satversmes sapulces stenogrammas. III sesija. — R., 1921, 202. lpp.).
[135] *Vigrabs J.* Latvijas atzīšana *de iure*, 585.—589. lpp.
[136] Resolutions adoptees par L'Assemble an cours de sa Première Session (du 15 nov. an 18 dec. 1920). — Geneve, 1921, p. 27.
[137] *Meierovics Z. A.* Par ceļojumu Latvijas tiesiskās atzīšanas panākšanai // Z. A. Meierovics. Latvijas pirmā ārlietu ministra darbības atcerei veltīts rakstu krājums, 340. lpp.
[138] LVVA, 2574. f., 4. apr., 117. l., 168. lp.
[139] *Meierovics Z. A.* Par ceļojumu Latvijas tiesiskās atzīšanas panākšanai, 343. lpp.
[140] Turpat.
[141] Turpat, 344. lpp.
[142] *Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika I, 62.—63. lpp.
[143] *Hinkanen-Lievonen M. L.* British trade and enterprise in the Baltic States 1919—1925. — Helsinki, 1984, p. 84.
[144] Valdības Vēstnesis, 1921, 1. februāris.
[145] LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 27. lp. (Sk. 15. dok.)
[146] Latvijas Satversmes sapulces stenogrammas, 204. lpp.
[147] LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 33. lp.
[148] Turpat, 31. lp.
[149] Turpat, 42. lp.
[150] Turpat, 46. lp.
[151] Turpat, 44. lp.
[152] Turpat, 48. lp.
[153] Turpat, 50. lp.
[154] Turpat, 53. lp.
[155] Turpat, 57. lp.
[156] Turpat, 60. lp.
[157] Turpat, 35. lp.
[158] Turpat, 155.—157. lp.
[159] *Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika I, 64. lpp.
[160] Grundelemente der Weltpolitik. — München, 1986, S. 311.
[161] Sk.: *Feldmanis I., Stranga A., Virsis M.* Latvijas ārpolitika un starptautiskais stāvoklis (30. gadu otrā puse). — R., 1993, 11. lpp.
[162] *Butkus Z.* Lietuvos ir Latvijos santykiai 1919-1929 metais. — Vilnius, 1993, 14 psl.
[163] *Kangeris K.* Das Baltikum im Rahmen der schwedisch-sowjetischen Beziehungen in der Zwischenkriegs-Zeit // Contact or Isolation? Soviet-Western Relations in the Interwar Period. — Stockholm, 1991, p. 358.
[164] Par nomaļvalstīm (Randstaaten) Vācijā dēvēja jaunās valstis, kas izveidojās pēc Pirmā pasaules kara, atdaloties no Krievijas impērijas.
[165] Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, R 84613, K 663394.
[166] Brīvā Zeme, 1925, 14. novembris.
[167] *Cielēns F.* Laikmetu maiņā. Atmiņas un atziņas. 3. sēj. Latvijas neatkarīgās demokrātiskās republikas lielais laiks. — Lidingo, 1963, 360. lpp.
[168] LVVA, 1303. f., 1. apr., 68. l., 473. lp.
[169] *Vigrabs J.* Valsts tapšana, 18. lpp.
[170] *Bracher K.* Die Krise Europas seit 1917. — Berlin, 1993, S. 31.

[171] Pakts nosaukts tā iniciatoru Francijas ārlietu ministra A. Briāna un ASV valsts sekretāra F. Keloga vārdā.

[172] Valdības Vēstnesis, 1929, 14. februāris.

[173] Turpat.

[174] 1931. gadā Japāna okupēja Mandžūriju. Protestējot pret to, ASV valsts sekretārs H. Stimsons 1932. g. 7. janvārī nosūtīja Japānai notu, kas vēlāk ieguva Stimsona doktrīnas nosaukumu. H. Stimsons Japānai paziņoja, ka ASV valdība nevar atzīt nekādu Ķīnas teritorijā izveidojušos *de facto* situāciju.

[175] *Bojārs J.* Starptautiskās tiesības. — R., 1996, 54. lpp.

[176] Valdības Vēstnesis, 1933, 10. decembris.

[177] Turpat, 1934, 26. septembris.

[178] LVVA, 2574. f., 3. apr., 3279. l., 90. lp. Otra Lietuvas "specifiskā problēma" bija Klaipēdas (Mēmeles) jautājums.Pēc Pirmā pasaules kara Klaipēdas (Mēmeles) apgabals tika atdalīts no Vācijas. Eiropas diplomātu aprindās valdīja uzskats, ka varētu šo apgabalu atdot kā kompensāciju Lietuvai, ja tā atteiktos no Viļņas. 1923. g. 18. februārī vēstnieku konferencē (Versaļas miera līguma izpildes komiteja) pieņēma lēmumu, ka Klaipēdas (Mēmeles) apgabals jāiekļauj Lietuvas sastāvā.

Ja 20. gados Klaipēdas (Mēmeles) apgabals Kauņas un Berlīnes uztverē reizēm vēl bija "kopēju rūpju bērns", tad 30. gadu pirmajā pusē tas stabili kļuva par strīda ābolu un permanenta vāciešu un lietuviešu konflikta cēloni. Vācija arvien skaidrāk lika saprast, ka tā nevēlas uz ilgu laiku samierināties ar šā apgabala zaudēšanu.

[179] Sīkāk sk.: *Feldmanis I., Stranga A., Virsis M.* Latvijas ārpolitika un starptautiskais stāvoklis, 22.—23. lpp.

[180] 1934. g. 28. februārī instruktīvajā vēstulē sūtņiem ārvalstīs Ārlietu ministrijas ģenerālsekretārs V. Munters par Latvijas ārpolitikas otro pamatuzdevumu izvirzīja "attīstīt tālāk ideju par *status quo* garantēšanu Austrumbaltijas piekrastē". — LVVA, 2575. f., 15. apr., 92. l., 411. lp.

[181] Turpat, 2574. f., 3. apr., 3065. l., 28. lp.

[182] Turpat, 3066. l., 224. lp.

[183] Par Latvijas pārstāvja Tautu Savienībā J. Feldmaņa darbību, lai panāktu Latvijas ievēlēšanu Padomē, sk.: *Zemīte L.* Tautu Savienība un Latvija 1930.—1939. — R., 1992, 57.—65. lpp.

[184] LVVA, 1307. f., 1. apr., 308. l., 219. lp.

[185] 1935. g. oktobrī izcēlās Itālijas un Etiopijas karš. Tautu Savienība atzina Itāliju par agresoru un pasludināja pret to statūtu 16. pantā paredzētās ekonomiskās sankcijas. Taču jau 1936. g. jūlijā šīs sankcijas tika atceltas, kas neapšaubāmi bija pretrunā ar Tautu Savienības principiem.

[186] Piektais gads. 1938. 15. V—1939. 15. V. — R., 1939, 218.—219. lpp. Tautu Savienības statūtu 16. pants paredzēja kolektīvu ekonomisku un militāru sankciju lietošanu pret agresoru.

[187] *Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika II. — Stokholma, 1984, 22. lpp.

[188] Akten zur deutschen auswärtigen Politik 1918-1945. Serie D 1937-1941, Bd. 7. — Baden-Baden, 1956, S. 205.

[189] Turpat.

[190] 1939. g. 28. septembrī PSRS un Vācija parakstīja līgumu par robežu un draudzību, kas sankcionēja Polijas neatkarības iznīcināšanu. Šo līgumu pavadīja dažādas slepenības pakāpes papildu protokoli. Saskaņā ar vienu no tiem tika izmainītas 23. augusta līguma slepenajā protokolā noteiktās Vācijas un Krievijas interešu sfēras robežas. Lietuvu iekļāva PSRS interešu sfērā, bet Ļubļinas vojevodisti un daļu no Varšavas vojevodistes — Vācijas interešu sfērā. — Akten zur deutschen auswärtigen Politik 1918-1945. Serie D 1937-1941, Bd. 8. — Baden-Baden, 1961, S. 129.

[191] Документы внешней политики. 1939 год. Книга вторая. — М., 1992, с. 611.

[192] Turpat, 608.—611. lpp.

[193] Latvian — Russian Relations. Documents. — Washington, 1944, pp. 193-194.

[194] LVVA, 1307. f., 2. apr., 1. l., 98. lp.

[195] Valdības Vēstnesis, 1939, 10. oktobris.

[196] Kārlis Ulmanis trimdā un cietumā. — R., 1994, 143. lpp.

[197] Akten zur deutschen auswärtigen Politik 1918-1945. Serie D 1937-1941, Bd. 8, S. 128.

[198] LVVA, 2570. f., 3. apr., 368. l., 8.—12. lp.

[199] Piemēram, Latvijas Politpārvaldes priekšnieks J. Fridrihsons 1939. g. 30. novembrī izdeva rīkojumu, ka visiem Politiskās policijas pārvaldes rajonu priekšniekiem steidzami jānoskaidro, kuri no rajona robežās dzīvojošiem vāciešiem negrib izceļot. J. Fridrihsons ieteica pie šiem vāciešiem

nosūtīt politiskās policijas ierēdņus, lai izdibinātu palikšanas iemeslus un oficiāli pateiktu, ka viņu atteikšanās izceļot uz Vāciju nozīmē savas tautības noliegšanu. Reizē ar to šo ierēdņu uzdevums bija vāciešiem paliktgribētājiem paskaidrot, ka viņi turpmāk tiks uzskatīti vienīgi par Latvijas valsts konjunktūras pilsoņiem, kurus te saista tikai ekonomiskās intereses. — LVVA, 3235. f., 1/8. apr., 357. l., 141. lp.

[200] Latvijas okupācija, 21. lpp.

[201] Valdības Vēstnesis, 1940, 17. jūnijs.

[202] Latvijas Valsts arhīvs, 270. f., 1. apr., 2. l., 84. lp.

[203] Latvijas okupācija, 21. lpp.

Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atzīšanu

(1918. g.–20. gadu beigas)

Dokumenti
par Latvijas valsts
starptautisko atzīšanu
(1918. g.–20. gadu beigas)

1.

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes ārlietu ministra 11.11.1918. nota par Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes kā *de facto* neatkarīgas struktūras atzīšanu.

Ārlietu ministrija
1918. gada 11. novembrī

Kungs,
man ir tas gods ar pateicību paziņot par Jūsu iepriekšējā mēneša 30. datumā rakstītās vēstules saņemšanu, kurai pievienota kopija no Jūsu aicinājuma Lielbritānijai un Sabiedrotajiem sniegt aizstāvību Latvijai. Priecājos par iespēju atkārtot apliecinājumu,[1] kuru sniedzu Jūsu nesenās vizītes laikā. Viņa Majestātes Valdība ar visdziļākajām simpātijām uzlūko latviešu tautas centienus un tās vēlēšanos atbrīvoties no Vācijas jūga. Viņi ir priecīgi vēlreiz apstiprināt savu gatavību dot pagaidu atzīšanu Latviešu [Pagaidu] Nacionālajai Padomei kā *de facto* neatkarīgai struktūrai[2] līdz brīdim, kamēr Miera konference liks pamatus jaunam Jūsu tautas brīvības un laimes laikmetam.

Līdz tam brīdim Viņa Majestātes Valdība būs priecīga pieņemt Jūs[3] kā neoficiālu Latvijas Pagaidu valdības diplomātisko pārstāvi.

paraksts[4]

Meierovica* kungam
115, Park Road
Regent's park
N. W.

Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 2570. fonds, 3. apraksts, 1126. lieta, 3.—4. lapa (turpmāk— LVVA, .. f., .. apr., .. l., .. lp.).
Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Lielbritānijas ārlietu ministrs jau 23.10.1918. paziņoja Z. A. Meierovicam par valdības lēmumu līdz Miera konferencei Latviešu [Pagaidu] Nacionālo Padomi atzīt par Latvijas Pagaidu valdību (skat. 1. daļas priekšvārdā: I. Feldmanis "Latvijas valsts..", 21. lpp.).
[2] Oriģinālā "as a de facto independent body".
[3] Z. A. Meierovicu.
[4] *Balfour Arthur James**.

2.

Izraksts no Latvijas Tautas Padomes 18.11.1918. sēdes protokola par Latvijas valsts pasludināšanu.

Rīgā 1918. gada 18. novembrī

Tautas Padomes priekšsēdētāja biedris zvērināts advokāts G. Zemgals* ap plkst. 4 1/2 atklāj Tautas Padomes sēdi, jo pirmais Tautas Padomes priekšsēdētājs zvēr[ināts] adv[okāts] J. Čakste* nav paspējis uz sēdi ierasties.

Priekšsēdētājs lūdz sekretāru nolasīt izvilkumu no 17. novembra sēdes protokola.

Protokolu nolasa pirmais sekretārs advokāts Bite*.

Pieminot Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa* vārdu, zālē atskan jūsmīgi aplausi.

Pēc protokola nolasīšanas, kuru saņem tāpat ar skaļiem aplausiem, priekšsēdētājs G. Zemgals paziņo, ka, pamatojoties uz notikušo vienošanās faktu, tagad uz Latvijas Tautas Padomi pārgājusi suverēnā vara.

Vārds tiek dots pirmam Latvijas ministru prezidentam Kārlim Ulmanim, kurš Pagaidu valdības vārdā pasludina par nodibinātu Latvijas valsti kā demokrātisku republiku. Kājās pieceļas Tautas Padomes un prezidija locekļi un klātesošie pilsoņi. Atskan no Latvju Operas dalībniekiem dziedāta tautas himna "Dievs, svētī Latviju", kuru nodzied trīs reizes.

Ministru prezidenta runa

Apzinoties šā soļa svarīgumu un nozīmi, kad Latvijas Tautas Padome mani iecej par Latvijas izpildošās varas vadītāju, es ņemu sev drošību tai vienprātībā, kura izteicas šai aicinājumā; tāpēc neturēju par iespējamu atteikties. Pagaidu valdības uzdevums būs Latvijas valsts izbūve un nostiprināšana uz ārieni un iekšieni. Valsts jānostiprina uz ārieni, lai tā stāvētu spēcīga un apvienota, labās attiecībās ar tāliem un tuviem kaimiņiem. Iekšējā pārvaldīšanas darbā stāv daudzi uzdevumi priekšā; bez kavēšanās jāizved zemē demokrātiskas reformas. Visus uzdevumus tagad neattēlošu sīkumos; minēšu tikai svarīgākos un neatliekamos. Mūsu priekšā atrodas grūti atrisināmais pārtikas jautājums; viņa nokārtošanai valdība izlietos visus spēkus un līdzekļus, un var cerēt, ka izdosies šo darbu veikt, ja visi pilsoņi uz laukiem, tāpat kā pilsētās, nāks valdībai talkā. Otrais uzdevums — nokārtot agrāro jautājumu. Vispārīgi valdības sociālās reformas un sociālā likumdošana būs plašas un dziļas, lai nodrošinātu darbaļaužu tiesības un stāvokli. Valdība arī apzinās savu pienākumu gādāt par to, lai visi gūstekņi

varētu atgriezties mājās un ātri atrast darbu un maizi. Neatliekami jāsper stingri soļi, lai nolīdzinātu visus asumus un grūtības, kuras savienotas ar šo ārkārtējo pārejas laikmetu. Bez minētiem jautājumiem valdībai stāv citi uzdevumi priekšā, kas savienoti ar Latvijas valsts izbūvi un nostiprināšanu. Lai veiktu šo darbu, vajadzīga visas tautas jo plaša un sirsnīga pretimnākšana, kā arī viņas ticība, ka patiesi tagad ejam pretī savu ilgu un vēlēšanu piepildīšanai. Grūtums lai neatbaida.

Darbs nebūs viegls, bet mani stiprina apziņa par Latvijas tautas spēku, izturību un ciešu apņemšanos novest iesākto lietu līdz galam. Šai brīdī atcerēsimies, ka ilgiem gadiem daudzi mūsu tautas locekļi lolojuši šo mūsu cerību, jau agrāk klusībā vai atklāti strādājuši priekš viņas un nesuši domu par brīvo Latviju savās sirdīs. Ar pateicību mums jāpiemin tie, kas centušies turēt tautas garu možu šai virzienā un nesuši brīvai Latvijai vislielāko upuri — savu dzīvību. Ja strādās ciešā kopībā, tad nav šaubu, ka rosīgs darbs aizvedīs pie mērķa. Izdosies dziedēt brūces, ko karš sitis. Tagad, kad esam brīvi un vairs negaidām no augšas vai ārienes pabalstu un palīdzību, paši veidosim savu dzīvi. Uzplauks atkal lauksaimniecība, mūsu rūpniecība un tirdzniecība, atjaunosies dzīvība visā mūsu dzimtenē vēl spilgtāk kā agrāk un pārspēs visu, kas līdz šim mums bijis. Pie šī darba varēs ņemt dalību visi Latvijas pilsoņi un varēs baudīt labumus, kas saistīti ar mūsu neatkarību. Visi pilsoņi, bez tautības izšķirības, aicināti palīdzēt, jo visu tautību tiesības būs Latvijā nodrošinātas. Tā būs demokrātiska taisnības valsts, kurā nedrīkst būt vietas ne apspiešanai, ne netaisnībai.

LVVA, 1307. f., 1. apr., 327. l., 40. lp. Noraksts.

3.

Vācijas ģenerālpilnvarotā Baltijas zemēs 25.11.1918. paziņojums par Latvijas Tautas Padomes un Pagaidu valdības atzīšanu.

Valsts ģenerālpilnvarotais Baltijas zemēs

Rīgā 1918. gada 25. novembrī

Pagaidu valdības Prezidenta kungam

Man ir tas gods paziņot Prezidenta kungam, ka Vācijas Valdība ir gatava atzīt Latvijas Tautas Padomi par patstāvīgu pie varas esošu sapulci un Pagaidu valdību par tās izpildkomisiju līdz turpmākam, kad savu lēmumu būs pieņēmusi Miera konference, kas attiecīgi lems par Latvijas turpmāko stāvokli, pamatojoties uz tautu pašnoteikšanās tiesībām.

Valsts ģenerālpilnvarotais Baltijas zemēm

paraksts
*August Winnig**

Vācijas Federatīvās Republikas Ārlietu ministrijas politiskais arhīvs Bonnā. Oriģināls. Tulkojums no vācu valodas.

4.

Amerikas Savienoto Valstu Senāta 10.12.1918. rezolūcija par Lietuvas, Latvijas un Igaunijas tiesībām uz neatkarību.

65. kongress
3. sesija

S[enāta] Rez[olūcija] 379.

Savienoto Valstu Senātā
1918. gada 10. decembrī
*Lodge** kungs iesniedza sekojošu rezolūciju, kas tika adresēta Ārlietu komitejai.

Rezolūcija.

Pieņemts, ka no Senāta viedokļa Lietuvai jābūt atdalītai no Krievijas un [tai] jāpiešķir neatkarība un ka tādām pašām tiesībām jābūt Latvijai[1] un Igaunijai. Visām šīm tautām jābūt brīvām un neatkarīgām, jo Baltijas jūras krasta piederība tām padara to neatkarību par nozīmīgu pasaules brīvības un miera nosacījumu nākotnē.

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 154. lp. Tipogrāfiski iespiests. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Oriģinālā "to the Letts".

5.

Japānas Impērijas sūtņa Lielbritānijā 10.01.1919. paziņojums par valdības lēmumu atzīt Latvijas Tautas Padomi par *de facto* neatkarīgu struktūru līdz Miera konferences lēmumam.

Japānas sūtniecība
Londona

1919. gada 10. janvārī

Kungs,
man ir tas gods paziņot par Jūsu divu vēstuļu saņemšanu, abas datētas ar pagājušā gada 12. novembri, kurās Jūs vēršaties pie Japānas Valdības ar lūgumu atzīt Latvijas [Tautas] Padomi par Latvijas Pagaidu valdību.

Priecājos Jums paziņot, ka Viņa Majestātes Valdība ar visdziļākajām simpātijām uzlūko latviešu tautas centienus un ir pilnvarojusi mani nodot Jums viņas lēmumu par Latvijas Tautas Padomes kā *de facto* neatkarīgas struktūras pagaidu atzīšanu līdz galīgajam lēmumam gaidāmajā Miera konferencē.

paraksts[1]

Meierovica* kungam
115, Park Road
Regent's Park, N. W.

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 84. lp. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] *Chinda**.

6.

Haiti Republikas ārlietu valsts sekretāra 30.01.1919. nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Tautas Padomi par neatkarīgu Latvijas Pagaidu valdību.

Haiti Republika
Ārlietu Valsts sekretariāts

Portoprensā 1919. gada 30. janvārī

Kungs,
Haiti sūtniecība Londonā, parādot savu uzmanību, nekavējoties nodeva Departamentam Jūsu 1918. gada 4. decembra vēstuli, kurā Jūs mani lūdzāt informēt Republikas Valdību jautājumā par Latvijas Tautas Padomes kā Latvijas Pagaidu valdības atzīšanu.

Šī svarīgā vēstule ar pielikumiem tika nodota Haiti Valdībai, kas to rūpīgi izskatīja. Sabiedrotās lielvalstis, kas ir cīnījušās par tiesību un brīvības principu uzvaru, nevar bez dziļām simpātijām neievērot to nāciju centienus, kuras iekarojušas tiesības lemt savu likteni. Es Jūs lūgtu ticēt, ka šajā pretrunīgajā situācijā Haiti Republikai nelikās, ka būtu jāsaglabā neitrāla attieksme, kā tas tika nolemts karadarbības sākumā, un tāpēc tā nevarēja palikt vienaldzīga pret Latvijas Tautas Padomes lūgumu.

Ņemot vērā šos apsvērumus un gaidot Miera konferenci, kas liks pamatus brīvības un labklājības ērai, uz ko cer daudzas tautas, es priecājos Jums paziņot par Haiti Valdības lēmumu atzīt Latvijas Tautas Padomi par neatkarīgu Pagaidu valdību.

Pieņemiet, lūdzu, kungs, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Z. Meierovica* kungam,
Latvijas pilnvarotajam pārstāvim
115, Park Road
Regent's Park
London N. W.

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 29. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Benoit**.

7.

Latvijas Republikas Pagaidu valdības un Igaunijas Republikas Pagaidu valdības 21.07.1919. līgums.

Līgums starp Latvijas un Igaunijas pagaidu valdībām

Starp Latvijas Republikas un Igaunijas Republikas valdībām noslēgts sekojošs līgums:

1.

Latvijas Republikas valdība izlieto visus no viņas atkarīgos līdzekļus, lai visas vācu karaspēka daļas, kurām saskaņā ar Versaļas miera līgumu un sabiedroto kara misijas priekšnieka uzstādīto pieprasījumu jāatstāj Latvija, līdz viņu galīgai evakuācijai nekādā ziņā nepārietu uz Daugavas labo krastu.

Latvijas Republikas valdība apņemas spert visus soļus, lai no visām Baltijas pašaizsardzības (landesvēra) vienībām, sastādītām no Latvijas Republikas vācu tautības pilsoņiem, tiktu izslēgti un aizsūtīti uz Vāciju visi Vācijas pavalstnieki.

Karaspēka daļām, kuru sastāvā ietilpst vairāk nekā 30% personu, kuras kalpojušas Baltijas pašaizsardzības (landesvēra) daļās, nav tiesība atrasties blakus Igaunijas karaspēkam.

2.

Latvijas Republikas valdība apņemas rūpēties par to:

1) lai uz Latvijas Republikas teritorijas neatrastos un neformētos nekādas Igaunijas Republikai naidīgas karaspēka daļas;

2) lai no karaspēka daļām, kuras atrodas vai ir tikušas formētas un papildinātas uz Latvijas Republikas teritorijas un ir nodomātas sūtīšanai uz Ziemeļrietumu (krievu) armiju vai arī pašas būtu izteikušas tādu vēlēšanos, taptu ieslēgti visi Vācijas pavalstnieki un Baltijas vācieši;

3) lai augšā norādītās karaspēka daļas tiktu sūtītas tikai uz Ingermanlandes, bet ne uz Pleskavas fronti;

4) lai viņu transports notiktu pa jūras ceļu.

3.

Atbildību par fronti pret lieliniekiem uz dienvidiem no Lubānas ezera Latvijas Republikas valdība uzņemas uz sevi, sākot no š. g. 22. jūlija divpadsmitiem dienā.

4.

Atbildību par fronti pret lieliniekiem uz ziemeļiem no Lubānas ezera līdz Alūksnes ezera rajonam Latvijas Republikas valdība uzņemas uz sevi tuvākā nākotnē pēc vajadzīgo ieroču saņemšanas.

5.

Kamēr fronte uz ziemeļiem no Lubānas ezera nav pārņemta no Latvijas Republikas karaspēka, dzelzceļa līnija Valka — Ramotska — Vecgulbene paliek Igaunijas Republikas karaspēka virspavēlniecības lietošanā, pie kam dzelzceļa ekspluatācija un pārvalde paliek Latvijas Republikas rokās. Igaunijas virspavēlniecībai ir tiesība turēt dzelzceļa stacijās savus komandantus priekš kara vajadzībām nodomāta transporta regulēšanai. Bez tam igauņu virspavēlniecība patur sev tiesību turēt savu karaspēku augšā norādītā dzelzceļa rajonā.

6.

Pēc tam, kad Latvijas Republikas karaspēks būs pārgājis fronti pret lieliniekiem uz dienvidiem no Alūksnes ezera, Igaunijas karaspēks ieņem no viņa pret krievu lieliniekiem nostiprināto līniju: Salacas—Sedas upe — dzelzceļa tilts uz dienvidiem no Strenču stacijas — Vijciems — Adzele — Jaunmuiža — Hopenhofa — Opekalns — Veclaicene — Šemerica — Poltānova.

7.

No 6. paragrāfā norādītās līnijas Igaunijas virspavēlniecības karapulki pāriet uz Igaunijas teritoriju termiņā, kuru noteic komisija, sastāvoša no Igaunijas un Latvijas virspavēlniecību, kā arī sabiedroto kara misijas priekšstāvjiem.

8.

No Igaunijas virspavēlniecības sastādītās un zem Igaunijas virspavēlniecības atrodošās Latvijas nacionālās karaspēka daļas pāriet pilnīgi Latvijas Republikas valdības pārziņā no acumirkļa, kad fronte pret lieliniekiem uz dienvidiem no Lubānas ezera tiek pārņemta no Latvijas Republikas karaspēka.

Piezīme. Tās Latvijas nacionālā karaspēka daļas, kuras zem igauņu virspavēlniecības cīnījušās pret landesvēru, skaitās par pilnīgi neatkarīgām no Igaunijas virspavēlniecības, sākot no š. g. 6. jūlija.

9.

Visas summas, kas no Igaunijas Republikas izdotas priekš no Igaunijas virspavēlniecības organizēto latviešu nacionālo karaspēku daļu apbruņošanas, apgādāšanas un uzturēšanas, ir no Latvijas Republikas Igaunijas Republikai atdodamas pie pirmās izdevības; ieroči un munīcija, un, ja iespējams, arī apģērbs jāatdod tādā pašā kārtā; citi izdevumi var tikt atlīdzināti naudā vai arī eksporta precēs (linos, koka materiālos, ādās), vai arī citādā ceļā pēc savstarpējas vienošanās. Atmaksāšana naudā sākas ne vēlāk kā pēc Latvijas valdības ārzemju aizņēmuma realizēšanas.

10.

Lai noteiktu to atmaksājamo izdevumu lielumu, kuri no Igaunijas Republikas izdarīti sakarā ar kara operācijām Latvijas teritorijā, kā arī atmak-

sāšanas kārtību, veidu un termiņus, atskaitot summas un to priekšmetu un krājumu vērtību, kurus Igaunijas iestādes jau saņēmušas Latvijas apgabalos, tiek iecelta jaukta komisija, kuras sastāvā ietilpst vienlīdzīgo locekļu daudzums no abām valdībām, pēc kam pēdējie no sava vidus izvēl komisijas priekšsēdētāju.

11.

Igaunijas Republikas pilsoņi, kuri dzīvo un uzturas Latvijas Republikas robežās, tiek atsvabināti no mobilizācijas priekš Latvijas karaspēka. Visām šīm personām ir atļauts bez kādiem šķēršļiem atstāt Latvijas Republikas robežas.

12.

Dēļ jautājumu apspriešanas par satiksmes nokārtošanu starp Latvijas apgabaliem uz ziemeļiem no 6. minētās līnijas un pārējo Latviju, kā arī par braukšanu caur apvidiem uz ziemeļiem no minētās līnijas tiek iecelta visīsākā laikā jaukta komisija no abu republiku valdību priekšstāvjiem pa 5 locekļiem no katras.

13.

Priekš jautājuma apspriešanas un noskaidrošanas par galīgu valsts robežu novilkšanu starp Igaunijas un Latvijas republikām tiek iecelta jaukta komisija pa 5 locekļiem no katras valdības.

14.

Šinī līgumā minētās komisijas noturēs savas sēdes Valkā.

Oriģinālā 6. paragrāfā vārdi: Adzele — Jaunmuiža — Hopenhofa ierakstīti, norakstā ietilpināti tekstā.

1919. gada 21. jūlijā
Rīgā

Paraksti: Igaunijas valdības piln[varotie]
J. Tenisons*, J. Rinks*

K. Ulmanis* —
Latvijas Ministru prezidents

LVVA, 6033. f., 1. apr., 13. l., 10.—12. lp. Noraksts. Tulkojums no krievu valodas.

Igaunijas Valsts arhīvs. (Eesti Riigi Arhiiv.) 31. f., 1. apr., 607. l., 1.—3. lp.
Apliecināts noraksts krievu valodā. Nav atrasts līguma oriģināls un publikācijas oficiālos Igaunijas valdības un Latvijas valdības izdevumos.

8.

Somijas Republikas ārlietu ministra 26.09.1919. nota par Latvijas Pagaidu valdības *de facto* atzīšanu.

Ārlietu ministrija
Helsingforsa

1919. gada 26. septembrī
Nr. 8016

Ministra kungs,
man ir tas gods paziņot par Jūsu Ekselences 16. jūnija vēstules saņemšanu, ar kuru Jūsu Ekselence paziņo Latvijas Valdības vēlmi saņemt Somijas Valdības piekrišanu Latvijas neatkarības un tās Pagaidu valdības atzīšanai.

Republikas prezidents, kas vienmēr ir jutis dziļas simpātijas pret Latviju, mani ir pilnvarojis paziņot Jūsu Ekselencei, ka viņam ir tas gods atzīt Latvijas Valdību par šīs valsts valdību *de facto* un ka viņš sūta vislabākos novēlējumus jaunās valsts uzplaukumam un draudzības saišu nostiprināšanai starp abām mūsu valstīm.

Lūdzu, pieņemiet, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselencei
Z. A. Meierovica* kungam,
Latvijas ārlietu ministram,
utt., utt., utt.
Rīgā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 24. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Rudolf Holsti**.

9.

Polijas Republikas ārlietu ministra 22.10.1919. nota par Latvijas Tautas Padomes kā neatkarīgas struktūras *de facto* atzīšanu.

Polijas Republikas
Ārlietu ministrija
Nr. D 11950/V/19 Varšavā 1919. gada 22. oktobrī

Ministra kungs,

man ir tas gods Jūs informēt, ka Polijas Valdība ir atzinusi Latvijas Tautas Padomi par neatkarīgu struktūru *de facto* līdz brīdim, kad Miera konference atzīs Latviju tādā statusā, kas atbilstu Latvijas tautas gribai.

Polijas Valdība cer, ka abu valstu kopējās intereses, kā arī dziļās abpusējās simpātijas tuvākā nākotnē kļūs par pamatu Latvijas un Polijas draudzības un sirsnīga atbalsta nostiprināšanai.

Tāpēc Polijas Valdība būtu gandarīta uzņemt Varšavā Latvijas pārstāvi un vēlētos lūgt Latvijas Valdību uzņemt Polijas īpašo misiju, kas ir ieradusies Rīgā *Bouffal** kunga vadībā, lai nodibinātu attiecības ar Latvijas Valdību.

Es izmantoju šo izdevību, lai lūgtu Jūs, ministra kungs, pieņemt visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Ārlietu ministrs
paraksts[1]

Meierovica* kungam,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 21. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Paderewski**.

10.

Lietuvas Republikas Ministru prezidenta 23.10.1919. nota par Latvijas Republikas neatkarības un Latvijas Pagaidu valdības atzīšanu.

Ministru prezidents — Kauņā 1919. gada 23. oktobrī

Nr. 1520

Latvijas Valdībai

Atzīstot neatkarības proklamēšanu brīvajā Latvijas Republikā par latviešu tautas pašnoteikšanās tiesību izpausmi, Lietuvas Valdībai ir tas gods paziņot, ka savās līdzšinējās attiecībās ar godājamo Latvijas Valdību tā vienmēr ir respektējusi šo lēmumu, atzīstot brīvās Latvijas Republikas neatkarību un Pagaidu valdību, kam pieder augstākā vara Latvijā.

zīmogs — paraksts[1]

[Ministru] Padomes prezidents

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 19. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Galvanauskas*.

11.

Krievijas Ziemeļrietumu apgabala ārlietu ministra 11.09.1919. nota par atbalstu Latvijas Pagaidu valdībai un gatavību nodibināt attiecības ar Latviju.

Krievijas Ziemeļrietumu apgabala[1]
ārlietu ministrs

Latvijas Republikas ārlietu ministra kungam

1919. gada 11. septembrī
Nr. 109

Krievijas Ziemeļrietumu Valdības Ministru Padome, ņemot vērā Jūsu 1919. gada 3. septembra notu un tai pievienotos dokumentus, ir mani pilnvarojusi:

I. Izteikt visdziļākās simpātijas Latvijas Pagaidu valdībai un novēlēt tai veiksmi cīņā pret boļševismu, kā arī tās veiktajā valsts atjaunošanas darbā uz demokrātijas pamatiem.

II. Izteikt Jums gandarījumu par faktu, ka Latvijas Satversmes sapulce drīzumā pieņems Konstitūciju, kā arī principus attiecību veidošanai ar ārvalstu valdībām. Ministru Padome cer, ka šie principi tiks nostiprināti un būs pieņemami abām valstīm.

III. Informēt Latvijas Pagaidu valdību, ka Krievijas Ziemeļrietumu Valdība ir gatava nodibināt ciešas attiecības ar Latviju, negaidot, kamēr Latvijas Satversmes sapulce noformulēs principus attiecībām ar ārvalstu valdībām.

Pieņemiet, ministra kungs, visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Ārlietu ministrs
paraksts[2]

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 26.—27. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] 1920. g. janvārī Latvijas neatkarību *de facto* atzina arī ģenerāļa A. Deņikina* Dienvidkrievijas pretlieliniecisko spēku valdība.

[2] *Lianosoff**.

12.

Ukrainas Tautas Republikas Direktorijas priekšsēdētāja 10.12.1919. nota par Latvijas Republikas neatkarības un Pagaidu valdības atzīšanu.

Ukrainas Tautas Republika

Godātajai Latvijas Republikas Valdībai

Vadoties pēc tautas brīvas izvēles principiem un katras nācijas pašnoteikšanās tiesībām attiecībā uz savas Valdības veidošanu, Ukrainas Tautas Republika uzskata par savu pienākumu veicināt visu brīvību alkstošo nāciju uzplaukumu un nolemj īstenot praksē Parīzes Miera konferencē svinīgi pasludināto nāciju brīvības principu.

Ukrainas Tautas Republika atzīst Latvijas Republiku tās etnogrāfiskajās robežās ar Kurzemes, Vidzemes un Latgales novadiem Pagaidu valdības vadībā, kuru iecēlusi Latvijas Tautas Padome, brīva un neatkarīga organizācija, kas izsaka Latvijas tautas gribu un suverēnās tiesības.

1919. gada 10. decembrī

paraksts[1]

Ukrainas Tautas Republikas Direktorijas priekšsēdētājs un Ukrainas Republikas armijas galvenais komandieris[2]

zīmogs

Ārlietu ministrijas vadītājs

paraksts[3]

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1126. l., 16. lp. Oriģināls. Nota ukraiņu un franču valodā. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Petljura**.
[2] Armijas komandiera amata nosaukums bija atamans.
[3] *Livitzky**.

13.

Latvijas Republikas un Vācijas 15.07.1920. Pagaidu līgums par sakaru atjaunošanu.

Pagaidu līgums par sakaru atjaunošanu starp Latviju un Vāciju

Berlīnē 1920. gada 15. jūlijā

Latvijas Republika un Vācu Valsts, abas vēlēdamās atjaunot normālas savstarpējās attiecības, nolēma šai nolūkā noslēgt Pagaidu līgumu. Ar šo nodomu abu valstu pilnvarotie

no Latvijas Republikas:
Ārlietu ministrijas juriskonsults Albats*,
Satversmes sapulces loceklis un Ārlietu komisijas priekšsēdētājs Menders*,
Satversmes sapulces loceklis Kviesis*;

no Vācu Valsts:
ministeriāldirektors Bērents*,
īstenais legācijas padomnieks fon Malcans*,
īstenais legācijas padomnieks Gauss*

sanāca kopā Berlīnē un pēc savu pienācīgā formā sastādīto un abpusēji atzīto pilnvaru priekšā stādīšanas vienojās par sekošiem noteikumiem:

1.

Latvija un Vācija visā drīzumā uzsāk savstarpējas attiecības, nosūtot pienācīgā kārtā pilnvarotus priekšstāvjus.

2.

Vācija apņemas Latviju atzīt arī *de iure*, tiklīdz viena no Versaļas miera līgumā minētām galvenām alliētām valstīm būs paziņojuse šādu atzīšanu.

3.

Abas līguma slēdzējas puses apņemas nepabalstīt un savās robežās nepielaist nekādus centienus, kuri būtu vērsti pret otras valsts likumīgo valdību. It sevišķi abas līguma slēdzējas puses nepielaidīs, ka viņu zemē organizējas vai iet cauri otrai valstij naidīgs karaspēks.

4.

Abu līguma slēdzēju valstu pilsoņi baudīs otras valsts robežās attiecībā uz viņu personas, īpašuma un valdniecības aizsardzību likuma un tiesas priekšā,

kā arī attiecībā uz nodokļiem ne mazākas tiesības kā citu draudzīgo valstu pilsoņi. Tāpat abas puses savstarpēji nodrošina tirdzniecībā, rūpniecībā, kā arī kuģniecībā vienlīdzīgas tiesības ar citu draudzīgo valstu pilsoņiem.

Abas puses nekavējoši atcels visus tos izņēmuma rīkojumus, kuri attiecas uz otras valsts pilsoņu privāttiesībām un kuri vērsti pret otras valsts pilsoņu privāttiesībām un kuri vērsti pret otras valsts pilsoņiem viņu valsts piederības dēļ.

5.

Abas valdības visā drīzumā stāsies pie savstarpējo atlīdzības prasību noteikšanas un šim nolūkam iecels sevišķu komisiju. Pie tam Vācija apņemas atlīdzināt Latvijai zaudējumus, kurus Latvijas robežās nodarījušas vācu vai zem vācu pavēlniecības stāvošas karapulku daļas; zaudējumu atlīdzība notiks saskaņā ar augšā minētās komisijas spriedumiem.

Komisija noteiks laikmetus, uz kuriem attiecas Vācijas pienākums atlīdzināt zaudējumus, kurus nodarījušas vācu vai zem vācu pavēlniecības stāvošas karaspēku daļas; tāpat komisija noteiks zaudējumu lielumu. Tālāk komisija noteiks to iebūvējumu vērtību, kas vispārības nolūkiem izdarīti Latvijas robežās ar Vācijas līdzekļiem un par kuriem Vācijai pienākas atlīdzība.

Komisijas apspriedēs neietilps tādi atlīdzības prasījumi, kuri jau atlīdzināti vai par kuru atlīdzināšanu jau panākta vienošanās starp visiem dalībniekiem.

6.

Vācijas valdība, kura vēlreiz atsakās no katras atbildības par Bermonta* uzņēmumu, no savas puses piekrīt tam, ka Bermonta pulku kara materiāls un karaspēka manta arīdzan izlietojami to zaudējumu atmaksai, kurus nodarījis šis karaspēks, un apsolās visiem spēkiem palīdzēt Latvijas valdībai sadabūt minēto kara materiālu līdz ar karaspēka mantu.

7.

Vācijas valdība apņemas gādāt par to, ka Latvijai dod preču kredītu, kura noteikumus izstrādās sevišķa komisija.

8.

Latvija piekrīt tam, ka preces, kuras ved tranzītā no Vācijas caur Latviju vai arī sūta no citām zemēm tranzītā caur Latviju uz Vāciju, neapliek ar ārkārtējām nastām un ārkārtējām nodevām.

Tranzīta satiksmes tuvākos noteikumus izstrādās sevišķa komisija.

9.

Arī visus citus saimnieciskos, finansu un satiksmes jautājumus nokārtos sevišķās komisijās.

10.

5., 7., 8. un 9. pantos minētās komisijas sastādās no abu valstu priekšstāvjiem vienlīdzīgā skaitā.

Piektā pantā minētās komisijas darbība norisināsies Rīgā, turpretim citu komisiju darbība pēc vajadzības Rīgā vai Berlīnē.

11.

Pagaidu līgums ratificējams pēc iespējas drīzā laikā un nāk spēkā līdz ar ratifikācijas dokumentu izmaiņu.

To apliecinādami, pilnvarotie pašrocīgi parakstīja šo līgumu.

Pagatavots divos pirmrakstos latviešu un vācu valodā.

H. Albats *Behrendt*
Menders Brīvkungs *A. v. Maltzan*
A. Kviesis *Gaus*

LVVA, 2570. f., 3. apr., 8. l., 1.—4. lp. Ratificētais līguma teksts. Iespiests tipogrāfiski latviešu un vācu valodā.

14.

Latvijas Republikas un Krievijas Sociālistiskās Federatīvās Padomju Republikas 11.08.1920. Miera līgums.

Miera līgums starp Latviju un Padomju Krieviju

Latvija, no vienas puses, un Krievija, no otras, nopietni vēlēdamās izbeigt starp viņām izcēlušos karu, nolēma uzsākt miera sarunas, pēc iespējas drīzāk noslēgt paliekošu, cienīgu un taisnīgu mieru un galīgi izšķirt visus jautājumus, kuri ceļas no Latvijas agrākās piederības pie Krievijas, un šai nolūkā iecēla par saviem pilnvarniekiem:

Latvijas Demokrātiskās Republikas Valdība:
Jāni Jāņa dēlu Vesmani*,
Pēteri Remberta dēlu Berģi*,
Ansi Kristapa dēlu Buševicu*,
Eduardu Andreja dēlu Kalniņu* un
Kārli Jēkaba dēlu Pauļuku*;

Krievijas Sociālistiskās Federatīvās Padomju Republikas Valdība:
Ādolfu Ābrama dēlu Joffe* un
Jakovu Staņislava dēlu Haņecki*.

Minētie pilnvarotie, sanākuši Maskavā un savstarpēji uzrādījuši savas pilnvaras, kuras atzītas par pienācīgā formā sastādītām un pilnīgā kārtībā esošām, vienojās par sekošo:

I pants.

No šī miera līguma spēkā nākšanas dienas karastāvoklis starp līdzējām pusēm top izbeigts.

II pants.

Izejot no Krievijas Sociālistiskās Federatīvās Padomju Republikas pasludinātām visu tautu tiesībām uz brīvu pašnoteikšanos, neizņemot pat pilnīgu atdalīšanos no valsts, kuras sastāvā viņas ietilpst, un ievērojot Latvijas tautas noteikti izsacīto gribu uz patstāvīgu valsts dzīvi, Krievija bez ierunām atzīst Latvijas valsts neatkarību, patstāvību un suverenitāti un labprātīgi un uz mūžīgiem laikiem atsakās no visām suverēnām tiesībām, kuras piederēja Krievijai attiecībā uz Latvijas tautu un zemi kā uz bijušās valsts tiesiskās iekārtas, tā arī uz starptautisko līgumu pamata, kuri še aprādītā nozīmē

zaudē savu spēku uz nākošiem laikiem. No agrākās piederības pie Krievijas Latvijas tautai un zemei neizceļas nekādas saistības attiecībā uz Krieviju.

III pants.

Valsts robeža starp Latviju un Krieviju iet:
no Igaunijas robežas starp Babinas un Vimorskas ciemiem, caur Vimorskas ciemu, pa Glubicas upi, caur Vaškovu, tālāk pa Opočnas upīti un Opočkas un Vjadas upēm līdz Dubiņinai, no turienes visīsākā taisnā līnijā pāriet uz Kuhvas upi, tālāk pa Kuhvas upi un viņas pieteku Pelegas upi līdz Umernišiem, no turienes taisnā līnijā uz Utrojas upi līdz Kailovas uzraksta "v" burtam, pa Utrojas upi līdz viņas līkumam pie Mazās Meļņicas, no turienes taisnā līnijā uz Ļšas upes līkumu, kurš atrodas divas verstes uz ziemeļiem no uzraksta "Starina", tālāk pa Ļšas upi un Ludzes, Rēzeknes un Daugavpils apriņķu administratīvo robežu ar Opočkas, Sebežas un Drisas apriņķiem līdz Pasinai uz Osuņicas upes, tālāk taisnā līnijā caur Beloje ezeru, Černoje ezeru, caur ezeru, kas atrodas starp Vasiļevu un Mosiškiem, caur f. Saveikiem uz upītes grīvu, kura ietek Daugavā starp Koskovciem un f. un c. Novoje Selo, tālāk pa Daugavu līdz Šafranovai.

Uz 14. dienu pēc miera līguma ratificēšanas abas līdzējas puses apņemas atvilkt savu karaspēku līdz valsts robežai uz savas teritorijas.

Piezīme 1. Šai pantā aprakstītās robežas apzīmētas ar sarkanu krāsu uz kartes (3 verstes 1 collā), kura šim pantam pielikta. Ja rastos nesaskaņa starp tekstu un karti, izšķirošā nozīme pieder tekstam.

Piezīme 2. Latvijas un Krievijas valstu robežu novilkšanu un robežu zīmju nostādīšanu izdara sevišķa jaukta robežu komisija ar vienlīdzīgu locekļu skaitu no abām pusēm. Velkot robežu dabā caur apdzīvotiem punktiem, šo punktu piederību pie vienas vai otras līdzējas puses teritorijas minētā robežu komisija nosaka uz etnogrāfisku un ekonomisku pazīmju pamata. Tais gadījumos, kad, rēķinoties ar etnogrāfiskām un ekonomiskām pazīmēm, minētā jauktā komisija velk robežu pa upēm vai ezeriem, robeža iet pa upes vai ezera vidu, neievērojot to, ka vecā administratīvā robeža gājusi pa šīs upes vai ezera vienu vai otru krastu.

Piezīme 3. Mākslīga ūdens novilkšana no robežu upēm un ezeriem, ja tai seko viņu vidējā ūdens līmeņa krišana, nav atļauta.

Kuģošanas un zvejas kārtība un noteikumi šais upēs un ezeros nosakāmi sevišķas vienošanās ceļā; zvejai var izlietot tikai tādus līdzekļus, kuri neizposta zivju bagātību.

Pielikums. (Karte.)

[No IV līdz XVIII pantam par noteikumiem, kas ievērojami katras valsts teritorijā no starptautisko tiesību viedokļa, par bēgļu atgriešanos un saimnieciskiem jautājumiem.]

XIX pants.

Diplomātiskie un konsulārie sakari starp līdzējām pusēm nodibināmi tūlīt pēc šī līguma ratifikācijas.

[No XX līdz XXI pantam par publiski tiesisku un privāttiesisku jautājumu risināšanu.]

XXII pants.

Šis līgums sastādīts latviešu un krievu valodā. Viņu iztulkojot, abi teksti uzskatāmi kā autentiski.

XXIII pants.

Šis līgums ir ratificējams un stājas spēkā no ratifikācijas momenta, ja līgumā pašā nav teikts kas cits.

Ratifikācijas grāmatu apmaiņai jānotiek Maskavā.

Visur, kur šai līgumā kā termiņš minēts līguma ratifikācijas moments, zem tā saprotams ratifikācijas grāmatu apmaiņas moments.

To apliecinot, abu valstu pilnvarnieki pašrocīgi parakstīja šo līgumu un apstiprināja viņu ar saviem zīmogiem.

Oriģināls divos eksemplāros.

Sastādīts Maskavā, pabeigts un parakstīts Rīgā 11. augustā tūkstots deviņi simti divdesmitā gadā.

zīmogs paraksts[1]
zīmogs paraksts[2]
zīmogs paraksts[3]
zīmogs paraksts[4]
zīmogs paraksts[5]

zīmogs paraksts[6]
zīmogs paraksts[7]

LVVA, 2570. f., 3. apr., 9. l., 1.—11. lp. Oriģināls.

[1] J. Vesmanis.
[2] P. Berģis.
[3] A. Bušević.
[4] Ed. Kalniņš.
[5] K. Pauļuks.
[6] Ā. Joffe.
[7] J. Haņeckis — tā dokumentā, pareizi — J. Gaņeckis*.

15.

Sabiedroto konferences prezidenta 26.01.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.

Sabiedroto konference
Prezidents

Parīzē 1921. gada 26. janvārī

Delegācijas vadītāja[1] kungs,

Sabiedroto lielvalstu[2] Augstākā padome, ņemot vērā Jūsu valdības vairākkārtējos lūgumus, savā šīsdienas sēdē pieņēma lēmumu atzīt Latvijas valsti *de iure*.

Ar šo lielvalstis vēlas paust simpātijas, ko tās jūt pret latviešu tautu, un apliecināt atzinību tās pieliktajām pūlēm, lai kārtībā un mierā organizētu savu nacionālo dzīvi.

Pieņemiet, Prezidenta kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[3]

Latvijas delegācijas vadītājam
Parīzē

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 27. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Z. A. Meierovics*.
[2] Lielbritānija, Francija, Itālija, Beļģija, Japāna.
[3] *Briand**.

16.

Polijas Republikas ārlietu ministra [26.01.1921.] nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Polijas Republika
Ārlietu ministrija

4329/D/V
Nr. 155

Ministra kungs,
man ir tas gods darīt zināmu Jūsu Ekselencei, ka Polijas valsts vadītājs pēc Ministru Padomes ieteikuma nolēmis atzīt Latvijas Republiku par neatkarīgu un suverēnu valsti.

Esmu pārliecināts, ka šis cīņā pret kopīgo ienaidnieku radušos draudzības saišu apliecinājums tikai veicinās un stiprinās mūsu valstu sadarbību.

Tāpat es ceru, ka Polijas piemēram nekavēsies sekot arī citu valstu valdības.

Es izmantoju šo izdevību, lai no jauna izteiktu Jums, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Ārlietu ministrs
paraksts[1]

Varšavā 1920. gada 31. decembrī[2]

Viņa Ekselence
Z. A. Meierovica* kungs,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 33. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Sapieha**.

[2] Dokumentu pirms iesniegšanas Latvijas valdībai 26.01.1921. ar atšķirīgu datumu — 31.12.1920. — datēja Polijas diplomātiskais pārstāvis Latvijā V. Kameņeckis*.

17.

Somijas Republikas ārlietu ministra 26.01.1921. nota par Latvijas valsts un Latvijas Pagaidu valdības *de iure* atzīšanu.

Ārlietu ministrija

Helsingforsā 1921. gada 26. janvārī

Ministra kungs,
ar 1919. gada 16. jūnija notu Jūsu Ekselence vērsās pie Somijas Republikas Valdības ar lūgumu atzīt Latvijas neatkarību un tās Pagaidu valdību par šīs valsts augstāko izpildvaru.

Atbildot uz šo notu, ar 1919. gada 16. jūlija vēstuli man bija tas gods darīt Jums zināmu, ka Somijas Republikas Valdība vienmēr izjutusi visdziļākās simpātijas pret Latviju un ir devusi pagaidu atzīšanu Latvijas valsts neatkarībai un Valdībai.

Šodien man ir liels prieks par iespēju darīt zināmu Jūsu Ekselencei, ka Republikas prezidents, ņemot vērā veiksmīgo sadarbību, kas gadu gaitā izveidojusies starp Somiju un Latviju kā Helsingforsā, tā Rīgā, nolēmis atzīt Latviju par brīvu un suverēnu valsti *de iure*.

Izsaku savus vissirsnīgākos vēlējumus, lai Latvija ietu pa progresa un labklājības ceļu, kā arī lai mūsu valstīm izveidotos stipras, uz vienotiem taisnīguma un brīvības ideāliem balstītas draudzības saites.

Izsakot lūgumu paziņot Jūsu Valdībai šo lēmumu, es izmantoju gadījumu, lai izteiktu Jums, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselence
Z. A. Meierovica* kungs,
ārlietu ministrs
Rīga

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 31. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Rudolf Holsti**.

18.

Gruzijas Republikas ārlietu ministra 27.01.1921. apsveikums sakarā ar Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.

Gruzijas Republikas[1]
ārlietu ministrs

1921. gada 27. janvārī

Ekselence,
ar lielu gandarījumu es uzzināju, ka Augstākā padome ir apstiprinājusi Latvijas tautas likumīgās gribas izpausmi, *de iure* atzīstot Jūsu valsts neatkarību.

Atļaujiet Jūs silti sveikt gan manā personīgā, gan Gruzijas Valdības vārdā ar šo priecīgo notikumu, kas iezīmē Latvijas kā brīvas un neatkarīgas valsts ieiešanu lielajā starptautiskajā saimē.

Gruzijas tauta, kas jau trīs gadus cīnās par savu neatkarību, pievienojas Latvijas tautas priekam šajās vēsturiskajās dienās.

Es izmantoju šo izdevību, lai izteiktu Jums, Ekselence, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Ārlietu ministrs
paraksts[2]

Viņa Ekselencei
Latvijas diplomātiskajam pārstāvim
Parīzē

LVVA, 2575. f., 7. apr., 131. l., 119. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Sabiedroto lielvalstu Augstākā padome Gruzijas Republiku *de iure* atzina 26.01.1921. tāpat kā Latvijas Republiku. 1921. gada pavasarī tur izveidojās komunistisks režīms.
[2] *Gegechkori**.

19.

Azerbaidžānas Republikas delegācijas vadītāja Miera konferencē Parīzē 28.01.1921. apsveikums sakarā ar Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.

Azerbaidžānas Republikas[1]
Miera delegācija
37, Rue De Camps

1921. gada 28. janvārī
Nr. 735

Latvijas Republikas delegācijas vadītāja[2] kungam

Delegācijas vadītāja kungs,
Azerbaidžānas delegācijas vārdā, kuras vadītājs es esmu, man ir tas gods izteikt Latvijas delegācijai Parīzē un Jums, vadītāja kungs, mūsu vissirsnīgākos apsveikumus sakarā ar Sabiedroto Augstākās padomes lēmumu par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.

Mēs Jums būtu ļoti pateicīgi, ja šis apsveikums tiktu nodots Latvijas Valdībai un Latvijas tautai, kurai mēs novēlam pilnībā sasniegt savas kultūras, nacionālās un politiskās vēlmes pašu radītajā jaunajā valstī.

Es Jūs lūdzu, vadītāja kungs, pieņemiet visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[3]

Azerbaidžānas Republikas
Miera delegācijas
vadītājs

LVVA, 2575. f., 7. apr., 131. l., 79. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Neatkarīgā Azerbaidžānas Republika pastāvēja 1918.—1920. g., taču valsts *de iure* atzīšanu tai neizdevās panākt.
[2] Z. A. Meierovics*.
[3] *Toptchibacheff**.

20.

Vācijas diplomātiskā pārstāvja Latvijā 01.02.1921. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.

Vācijas diplomātiskā
pārstāvniecība Latvijā
J. Nr. A 414

Rīgā 1921. gada 1. februārī

Ministra kungs!

Esmu saņēmis no savas Valdības uzdevumu Jūsu Ekselencei rakstiski apstiprināt, ka Vācija saskaņā ar 1920. gada 15. jūlijā noslēgtā Pagaidu līguma 2. pantu[1] ir atzinusi Latvijas Republiku *de iure*.

Ar šo izpildu savu pienākumu un izmantoju izdevību izteikt cerību, ka uz tiesiska pamata nostiprinātās attiecības starp abām valstīm varēs turpmāk attīstīties abpusēji izdevīgi.

Izmantoju šo izdevību, lai izteiktu visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Vācijas sūtnis
paraksts[2]

Ārlietu ministram
Meierovica* kungam
Šeit

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 42. lp. Oriģināls. Tulkojums no vācu valodas.

[1] Skat. 13. dokumentu šajā krājumā.
[2] *Wever**.

21.

Norvēģijas Karalistes konsula Rīgā 05.02.1921. nota par Latvijas valsts un valdības *de iure* atzīšanu.

Norvēģijas Karalistes konsulāts

Rīgā 1921. gada 5. februārī

Ministra kungs,
man ir tas gods darīt Jums zināmu, ka saskaņā ar Karaļa Valdības rīkojumu Norvēģija ar vislielāko prieku atzinusi Latviju un tās Valdību *de iure*.

Viņa Majestātes Valdība izsaka savu gandarījumu par to, ka neatkarīgo un suverēno valstu skaitam piepulcējas brīvā Latvijas valsts, kā arī izmanto šo gadījumu, lai vēlreiz izteiktu Latvijai visdziļākās draudzības apliecinājumus un vissirsnīgākos vēlējumus.

Pieņemiet, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Norvēģijas Karalistes konsula Rīgā vārdā

paraksts[1]

zīmogs

Latvijas ārlietu ministram
Rīgā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 46. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Zimmermann*.*

22.

Zviedrijas Karalistes konsula Rīgā 05.02.1921. nota par Latvijas Republikas kā brīvas un neatkarīgas valsts atzīšanu.

Zviedrijas konsulāts

D. Nr. 13/1921

Rīgā 1921. gada 5. februārī

Ministra kungs,

saskaņā ar saņemtajiem rīkojumiem man ir tas gods darīt Jums zināmu, ka V[iņa] A[ugstības] Zviedrijas Karaļa Valdība atzinusi Latvijas Republiku par brīvu un neatkarīgu valsti.

Zviedrijas Valdība izsaka savu gandarījumu par to, ka neatkarīgo un suverēno valstu skaitam piepulcējas brīvā Latvijas valsts, kā arī izmanto šo gadījumu, lai vēlreiz izteiktu Latvijai savus visdziļākās draudzības apliecinājumus un vissirsnīgākos vēlējumus.

Pieņemiet, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

zīmogs

Latvijas ārlietu ministra kungam

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 44. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Holmgreen**.

23.

Dānijas Karalistes konsula Rīgā 07.02.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.

Dānijas Karalistes konsulāts
Rīgā 1921. gada 7. februārī

Ministra kungs,
saskaņā ar saņemtajiem rīkojumiem man ir tas gods darīt Jums zināmu, ka V[iņa] M[ajestātes] Dānijas Karaļa Valdība ar lielāko prieku atzinusi Latviju un tās Valdību *de iure*.

Dānijas Valdība izsaka savu gandarījumu par to, ka neatkarīgo un suverēno valstu skaitam piepulcējas brīvā Latvijas valsts, kā arī izmanto šo gadījumu, lai vēlreiz izteiktu savus vissirsnīgākos vēlējumus tās nākotnei.

Pieņemiet, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

zīmogs paraksts[1]
Dānijas konsuls

Latvijas ārlietu ministra kungam

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 48. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Hansen**.

24.

Persijas Impērijas sūtņa Itālijā 10.02.1921. nota par Latvijas neatkarības atzīšanu.

Persijas Impērijas[1]
sūtniecība

Romā 1921. gada 10. februārī

Nr. 240

Ministra kungs,
man ir tas gods informēt Jūsu Ekselenci, ka Persijas Impērijas Valdība atzinusi Latvijas neatkarību, un man ir dots uzdevums izteikt Jums manas Valdības vārdā apsveikumus un labklājības vēlējumus Jūsu valstij, kā arī vēlmi, lai sekmīgi attīstītos mūsu valstu attiecības.

Izpildot šo patīkamo uzdevumu un novēlot Jums labākos panākumus patriotiskā uzdevuma veikšanā, man ir tas gods lūgt pieņemt, Jūsu Ekselence, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[2]

Viņa Ekselence
Zigfrīds A. Meierovica* kungs,
Latvijas ārlietu ministrs

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 50. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Tagad Irānas Islama Republika.
[2] *Khan**.

25.

Austrijas Republikas ārlietu ministra 17.02.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.

Austrijas Ārlietu ministrija

Z. 571/ 3 Vīnē 1921. gada 17. februārī

Latvija, atzīšana no Austrijas.

Augsti cienījamais brīvkungs!

Ar š[ā] m[ēneša] 10. datuma rakstu Jūsu Labdzimtība paziņoja Ārlietu ministrijai, ka Sabiedroto konference Parīzē 26. janvārī latviešu delegācijas vadītājam Parīzē oficiāli darījusi zināmu, ka sabiedroto spēku Augstākā padome nolēmusi Latviju atzīt par valsti *de iure* un ka Vācija arī ir atzinusi Latviju *de iure*.

Man ir tas gods Jūsu Labdzimtībai paziņot, ka sakarā ar Latvijas atzīšanu *de iure* no Antantes valstu puses Austrijas Valdībai nav nekādu šķēršļu Latviju arī no savas puses atzīt par valsti *de iure*.

Tā kā man īpašu prieku sagādā šo darīt zināmu Jūsu Labdzimtībai, es atļaujos Jūsu Labdzimtībai lūgt to darīt zināmu savai Valdībai un vienlaikus ar Austrijas un tās tautas labākajiem novēlējumiem atjaunotās neatkarīgās Latvijas plauksmei apliecināt, ka Austrijas Valdība patiesi centīsies jau pastāvošās attiecības starp abām brīvvalstīm izveidot vēl draudzīgākas.

paraksts[1]

Jūsu Labdzimtībai
baronam E. Rozenberga* kungam,
Latvijas diplomātiskajam pārstāvim
Wien IV, Starhemberggasse 37.1.

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 53. lp. Oriģināls. Tulkojums no vācu valodas.

[1] *Mayr**.

26.

Portugāles Republikas sūtņa Francijā 19.02.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.

Portugāles Republikas sūtniecība
Francijā

Parīzē 1921. gada 19. februārī

Sūtņa kungs,

atbildot uz Jūsu 16. datuma vēstuli, man ir tas gods Jums darīt zināmu, ka Portugāles Republikas Valdība ir nolēmusi atzīt Latviju *de iure*.

Jums, protams, ir zināms, ka es pats personīgi kā Portugāles sūtnis Ženēvas asamblejā aizstāvēju Jūsu valsts pieteikumu par uzņemšanu Tautu Savienībā. Man neatliek nekas vairāk kā izteikt manas Valdības novēlējumus, kas ir gandarīta, ka efektīvi darbojusies, veicinot Jūsu valsts oficiālu atzīšanu.

Pieņemiet, sūtņa kungs, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

O. Grosvalda* kungs,
Latvijas sūtnis Francijā
Latvijas sūtniecība Francijā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 57. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Chagas**.

27.

Rumānijas Karalistes sūtņa Dānijā un Zviedrijā 26.02.1921. telegramma par Latvijas neatkarības atzīšanu.

Telegramma

Rīga
Viņa Ekselence
Zigfrīds Meierovics*,
Latvijas ārlietu ministrs

no Kopenhāgenas, 26. [februārī]

Priecājos paziņot Jūsu Ekselencei, ka Karaļa Valdība man uzdevusi Jums darīt zināmu, ka Rumānijas Valdība ir atzinusi Latvijas neatkarību.[1] Izmantoju gadījumu, lai izteiktu Viņa Ekselencei manus personīgos vēlējumus Jūsu valsts labklājībai. Lūdzu, apstipriniet šīs telegrammas saņemšanu.

*Pacliano**, Rumānijas ministrs pie Viņa Majestātes Dānijas Karaļa un Viņa Majestātes Zviedrijas Karaļa

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 60. lp. Telegramma. Saņemta Rīgā 26.02.1921. Tulkojums no franču valodas.

[1] Rumānijas valdība 15.02.1921. atzina Latvijas valsti *de iure* un uzdeva saviem diplomātiskajiem pārstāvjiem to paziņot Latvijas pārstāvjiem.

28.

Japānas Impērijas vēstnieka Francijā 08.03.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.

Japānas Impērijas vēstniecība

Parīzē 1921. gada 8. martā[1]

Prezidenta kungs,

savā 1921. gada 26. janvāra sanāksmē Sabiedroto Augstākā padome nolēma atzīt Latvijas valsti *de iure*.

Japānas Impērijas Valdība nolēma formāli atbalstīt šo Augstākās padomes lēmumu un uzdeva man to paziņot Latvijas Valdībai.

Darot zināmu Jūsu Ekselencei šo manas Valdības lēmumu, atļaujos Jums atkārtoti izteikt tās labvēlīgo attieksmi pret Latvijas tautu un cieņas apliecinājumus tās centieniem, organizējot savu neatkarīgo pastāvēšanu.

Pieņemiet, Ministru prezidenta kungs, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[2]

Latvijas Ministru Padomes
prezidenta kungs

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 35. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Japānas valdība Latvijas Republiku *de iure* atzina kopā ar Sabiedrotajām lielvalstīm Miera konferencē 26.01.1921.

[2] *Ishii**.

29.

Nīderlandes Karalistes sūtņa Francijā 24.03.1921. nota par Latvijas valsts un tās valdības atzīšanu.

Nīderlandes sūtniecība

Parīzē 1921. gada 24. martā[1]

Nr. 873

Sūtņa kungs,

man dots uzdevums, un es jūtos pagodināts darīt Jums zināmu, ka Karalienes Valdība labvēlīgi uzņēmusi lūgumu, kuru Jūs nosūtījāt ar š. g. 16. februāra vēstuli Nīderlandes ministra k-gam. Manas valsts Valdība formāli atzīst Latviju par brīvu un suverēnu valsti un pašreizējo Jūsu valsts Valdību par likumīgu valdību.

Veicot šo atzīšanas aktu, Karalienes Valdība paredz, ka Latvijas tautai tiks piemērots vislielākās labvēlības statuss. Karalienes Valdība izteic vislabākos novēlējumus Latvijas labklājībai, kā arī mūsu valstu savstarpējās sadarbības attīstībai.

Pieņemiet, sūtņa kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[2]
pagaidu pilnvarotais lietvedis

O. Grosvalds*,
Latvijas sūtnis Francijā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 63. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Nīderlandes konsuls Rīgā *Hernmarck** 12.03.1921. nosūtīja Latvijas Republikas ārlietu ministram notu, kurā citēta V. M. Karalienes valdības 05.03.1921. vēstule par Latvijas atzīšanu. Notas apliecināts noraksts glabājas ĀMA.

[2] *Tjarda van Starkenborgh**.

30.

Spānijas Karalistes sūtņa Itālijā 09.04.1921. nota par valdības lēmumu atzīt Latviju par neatkarīgu un suverēnu valsti.

Spānijas vēstniecība Itālijā — Romā 1921. gada 9. aprīlī
Nr. 23

Diplomātiskā pārstāvja kungs,

steidzos nodot savai Valdībai notu, kuru Jūs man nosūtījāt 3. martā, darot zināmu, ka esat pilnvarots ar manu starpniecību lūgt Latvijas Republikas atzīšanu no Spānijas puses.

Esmu saņēmis atbildi no Karaļa Valdības, kas, vēloties uzturēt visdraudzīgākās attiecības ar visām likumīgi pastāvošajām valstīm, atzīst Latviju par neatkarīgu un suverēnu valsti. Karaļa Valdība cer, ka Latvija, kas ir bijušās Krievijas Impērijas teritoriju kopums, atzīs šai sakarā spāņu izcelsmes subjektu interešu daļu Krievijas Impērijas līgumsaistībās, kuras loģiski un proporcionāli atbilstu Latvijai, un ka Spānijas subjekti baudīs tādas pašas tiesības, kādas ir tikušas vai tiks piešķirtas citu nāciju subjektiem. Šie noteikumi tāpat būtu attiecināmi uz jebkura veida zaudējumiem, kas Latvijas teritorijā būtu nodarīti Spānijas interesēm kopš Latvijas Republikas dibināšanas brīža. Spānijas Karaliste izsaka vēlēšanos stiprināt abu valstu attiecības un visdrīzākajā laikā nodrošināt Spānijas pārstāvību Latvijā.

Spānijas Karalis novēl Latvijas Republikai labklājību un izsaka pārliecību, ka Spānijas un Latvijas Republikas attiecības attīstīsies sirsnības un draudzības garā.

Atļaujiet paust, diplomātiskā pārstāvja kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Dr. M. Valtera* kungs,
Latvijas diplomātiskais
pārstāvis Itālijā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 67. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *de Villaumbia**.

31.

Šveices Konfederācijas Federālā politiskā departamenta 23.04.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.

Federālais politiskais departaments
Ārlietu nodaļa

B.15.11.19. CM.

Bernē 1921. gada 23. aprīlī

Ministra kungs,

ar īpašu prieku Departaments šorīt paziņo Jūsu Ekselencei, ka atbilstoši Jūsu 5. marta notā Nr. 3699 izteiktajam lūgumam Federālā padome atzinusi Latvijas Republiku par brīvu un neatkarīgu valsti *de iure*.

Federālā padome tāpat ar prieku pieņēma Latvijas Valdības piedāvājumu piešķirt Šveices pilsoņiem vislielākās labvēlības statusu. Līdz starpvalstu līgumu noslēgšanas brīdim Šveices pārstāvji, kas ir citas valsts pilsoņi, baudīs tādu pašu personas un īpašuma aizsardzību kā Šveices pilsoņi. Arī attiecībā uz tirdzniecību, tranzītu un jebkura veida rūpniecību šie citu valstu pilsoņi būs pakļauti tādiem pašiem noteikumiem kā Šveices pilsoņi. Tiem nedrīkstēs tikt piemēroti augstāki nodokļi un nodevas kā tie, kas tiek piemēroti nācijām ar vislielāko labvēlības statusu.

Attiecībā uz uzņēmumu ierīkošanu un personu uzturēšanos Latvija un Šveice vadīsies pēc spēkā esošajiem ārzemnieku uzturēšanās noteikumiem valstī.

Mēs esam gatavi jebkurā laikā uzsākt sarunas par augstākminētajiem jautājumiem, kā arī par īpašu līgumu noslēgšanu ar Republikas Valdību vai pārstāvi, kuru tai labpatiksies izvēlēties.

Jūsu Ekselence izdarīs mums pakalpojumu, paziņojot savu viedokli par augstākminēto.

Pieņemiet, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Federālais politiskais departaments
paraksts[1]

Viņa Ekselence
Meierovica* kungs,
Latvijas Republikas ārlietu ministrs
Rīga

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 72. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Motta**.

32.

Svētā Krēsla valsts sekretāra 10.06.1921. nota par Latvijas Republikas atzīšanu.

Viņa Svētības Valsts
sekretariāts

Vatikānā 1921. gada 10. jūnijā

Nr. B. 21850

Šeit parakstījies, kardināls, Viņa Svētības valsts sekretārs, ar cieņu paziņo, ka Svētais Krēsls, atbalstot Latvijas Republikas Valdības izteikto vēlmi, formāli atzinis Latvijas Republiku.

Kardināls ir pārliecināts, ka Latvijas Valdība un cildenā tauta novērtēs šo atzīšanas aktu kā atkārtotu pierādījumu Svētā Krēsla dziļajai ieinteresētībai jaunās Republikas pilsoniskajā un garīgajā attīstībā.

Kardināls steidz izmantot šo gadījumu, lai izteiktu Jūsu Ekselencei visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselence
Latvijas Republikas Padomes
Prezidenta kungs

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 94. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Kardināls *Gasparri*.

33.

Panamas Republikas prezidenta 06.07.1921. lēmums par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.

Panamas Republika. — Nacionālā izpildvara. — Ārlietu sekretariāts. — Lēmums Nr. 33.

Panamā 1921. gada 6. jūlijā

Panamas Republikas prezidents savu juridisko pilnvaru ietvaros, ņemot vērā, ka:

1) nesenā Eiropas uzliesmojuma rezultātā virkne jaunu valstu ar izteikti etnisku raksturu, noteiktiem mērķiem un ideāliem un savu ģeogrāfisko teritoriju kļuvušas par neatkarīgām un suverēnām valstīm;

2) viena no šīm valstīm ir Latvijas Republika, kas izteikusi vēlēšanos nodibināt tirdznieciskas un diplomātiskas attiecības ar mūsu valsti;

3) Latvijas valsts ir izveidojusies kā demokrātiska valsts uz vispārēju, vienlīdzīgu, tiešu, aizklātu vēlēšanu pamata un ar proporcionālu pārstāvniecību,

nolemj:

Panamas Republika atzīst Latvijas Republikas pastāvēšanu *de iure*.

Reģistrēt, paziņot un publicēt.

paraksta vieta *Belisario Porras**

Valdības un tieslietu sekretārs, ārlietu pilnvarotais lietvedis
paraksta vieta *R. J. Alfaro**

Noraksts pareizs
Ārlietu sekretāra vietnieks
zīmogs paraksts[1]

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 76. lp. Apliecināts noraksts. Tulkojums no spāņu valodas.

[1] Paraksts nav salasāms.

34.

Ungārijas Karalistes ārlietu ministra 20.07.1921. nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Ilgu laiku Ungārija ar labvēlīgu interesi sekoja latviešu tautas cīņai par neatkarības iegūšanu un nostiprināšanu.

Tiklīdz es uzzināju, ka Eiropas lielvalstis ir atzinušas Latvijas Republikas neatkarību, Viņa Augstība Ungārijas Valdnieks man deva pavēli uzdot *Constantin de Masirevich** kungam, Ungārijas Karalistes ārkārtējam sūtnim un pilnvarotajam ministram Vīnē, paziņot V. E. baronam fon Rozenbergam*, Latvijas diplomātiskajam pārstāvim pie Austrijas Republikas Valdības, ka Ungārija atzīst Latvijas Republiku par neatkarīgu nāciju.[1]

Lai uzsvērtu Karaļa Valdības pozitīvos nodomus, man ir tas gods vērsties tieši pie Jūsu Ekselences, lūdzot uzskatīt šo paziņojumu par oficiālas atzīšanas liecību.

Es ticu, ministra kungs, ka abu valstu oficiālo attiecību pilnīga noregulēšana padarīs to sadarbību jo ciešāku, kā arī savstarpēji izdevīgu.

Izmantoju šo gadījumu, lai izteiktu Jūsu Ekselencei visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Budapeštā 1921. gada 20. jūlijā

paraksts[2]
ārlietu ministrs

Viņa Ekselencei
Zigfrīdam Meierovica* kungam,
Latvijas ārlietu ministram
Rīgā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 81. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Oriģinālā "la Hongrie reconnaît la République Lettonne comme Nation independante".
[2] Grāfs *Banffy**.

35.

Siāmas Karalistes ārlietu ministra 11.08.1921. nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

[Siāmas Karalistes][1] Ārlietu ministrija
Bangkokā 1921. gada 11. augustā

Ministra kungs,

man ir tas gods apliecināt Jūsu Ekselences 1920. gada 2. decembra vēstules un divu pielikumu saņemšanu, ar ko Jūs man Latvijas Valdības vārdā laipni iesniedzāt Viņa Majestātes mana Karaļa Valdībai oficiālu lūgumu par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Es neesmu kavējies iesniegt šo jautājumu izskatīšanai Karaļa Valdībai un esmu laimīgs, ka ar šo varu paziņot Jūsu Ekselencei, ka mana Valdība ir atzinusi Latvijas Republikas neatkarību.

Lūdzu, pieņemiet, ministra kungs, manas augstās cieņas apliecinājumu.

paraksts[2]
ārlietu ministrs

Viņa Ekselence
ārlietu ministrs
Rīga

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 86. lp. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Tagad Taizemes Karaliste.
[2] *Devawongse**.

36.

Kubas Republikas pilnvarotā lietveža Lielbritānijā nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republiku *de iure* ar 10.09.1921.

Kubas Republikas
sūtniecība
30, York Terrace, N. W. 1
Nr. 135 1921. gada 14. oktobrī

Kungs,
atsaucoties uz Jūsu šāgada 27. maija notu ar numuru 1559 ar lūgumu Kubas Republikai atzīt Latvijas Republiku *de iure*, esmu ļoti priecīgs informēt, ka mana Valdība Latvijas Republiku atzina *de iure* 10. septembrī.

Ticiet man, kungs,
Jūsu padevīgais kalps
paraksts[1]
pilnvarotais lietvedis

G. V. Bisenieka* kungam,
Latvijas pārstāvim Lielbritānijā
25 Gledhow Gardens
S. W.

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 95. lp. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] *Altanugua**.

37.

Čīles Republikas sūtņa Francijā 12.09.1921. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latviju par neatkarīgu valsti.

Čīles sūtniecība

Parīzē 1921. gada 12. septembrī

Ministra kungs,

atbildot uz Jūsu Ekselences šāmēneša 1. datuma vēstuli, man ir tas gods Jums paziņot, ka mana Valdība, atbildot uz manu telegrammu, ko nosūtīju kā pielikumu Jūsu vēstulei, uzdevusi man paziņot, ka no šodienas Čīles Valdība atzinusi Latviju par neatkarīgu valsti.

Pieņemiet, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselence
O. Grosvalda* kungs,
Latvijas ārkārtējais ministrs
Parīze

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 98. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Ibañez**.

38.

Brazīlijas Republikas vēstnieka Francijā nota par valdības lēmumu ar 05.12.1921. atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Brazīlijas vēstniecība
Francijā

Parīzē 1921. gada 14. decembrī

Ministra kungs,
atbildot uz Jūsu Ekselences š. g. 25. maija notu, man ir tas gods paziņot, ka mana Valdība ar 1921. gada 5. decembra Dekrētu oficiāli atzinusi Latvijas Republikas neatkarību.

Lūdzu Jūs nodot šo paziņojumu Jūsu Valdībai.

Vēlreiz pieņemiet, ministra kungs, manus sirsnīgākos apsveikumus un visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselencei
O. Grosvalda* kungam
Latvijas ministram[2] Francijā
Parīzē

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 106. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *da Cunha**.

[2] Sūtņa amata saīsināts nosaukums "ministrs" no pilnā nosaukuma "ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs".

39.

Čehoslovākijas Republikas Ministru Padomes prezidenta un ārlietu ministra 05.01.1922. nota par valdības lēmumu atzīt Latviju par suverēnu un neatkarīgu valsti.

Čehoslovākijas Republikas
Ārlietu ministrija
Prezidijs

Nr. 47772-21-II

Prāgā 1922. gada 5. janvārī

Ministra kungs,

ņemot vērā Tautu Savienības II asamblejas rezolūciju, kura pieņemta 1921. gada 22. septembrī un ar kuru Latvija tika uzņemta Tautu Savienībā, man ir tas gods paziņot Jūsu Ekselencei, ka Čehoslovākijas Republikas Valdība, vēloties intensificēt Latvijas un Čehoslovākijas Republikas attiecības, nolēmusi oficiāli atzīt Latvijas valsti par suverēnu un neatkarīgu valsti.

Uzskatot, ka līdz ar to abu valstu oficiālās attiecības ir nokārtotas arī formālā līmenī, Čehoslovākijas Republikas Valdība cer, ka draudzības saites, kas jau vieno abas valstis, kļūs aizvien ciešākas.

Darot zināmu augstākminēto, es lūdzu pieņemt, Jūsu Ekselence, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Čehoslovākijas Republikas
Ministru padomes prezidents
un ārlietu ministrs
paraksts[1]

Viņa Ekselencei
Zigfrīdam Meierovica* kungam,
Latvijas Ministru Padomes prezidentam
un ārlietu ministram
Rīgā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 111. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Benes'*.

40.

Venecuēlas Savienoto Valstu sūtņa Francijā 12.01.1922. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.

Venecuēlas Savienoto Valstu sūtniecība

Parīzē 1922. gada 12. janvārī

Ministra kungs,

atsaucoties uz notu, kuru Jūs man nosūtījāt 1921. gada 20. oktobrī, man ir tas gods Jums darīt zināmu, ka Venecuēlas Savienoto Valstu Valdība neredz šķēršļus Latvijas Republikas atzīšanai *de iure*.

Pieņemiet, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselence
O. Grosvalda* kungs,
Latvijas ministrs
Parīze

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 114. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Fortoul**.

41.

Haiti Republikas ārlietu valsts sekretāra 13.02.1922. nota par Latvijas Republikas atzīšanu.

Haiti Republika
Ārlietu valsts sekretārs

Portoprensā 1922. gada 13. februārī

Ministra kungs,

Jūsu Ekselence ar savu 1921. gada 13. decembra vēstuli, atsaucoties uz Latvijas ministra Londonā lūgumu par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu, izteikusi vēlēšanos, lai Haiti Republika oficiāli atzītu Latvijas Republiku.

Jūsu Ekselence, bez šaubām, ir informēta par Haiti Republikas Valdības labvēlīgo attieksmi pret Jūsu jauno valsti, kuras apliecinājumus Jums pašam ir bijusi iespēja saņemt; tāpat, ja Jūsu Ekselencei labpatiktos atsaukt atmiņā vēl pavisam nesenās pagātnes notikumus, kad Haiti Republika bija viena no pirmajām valstīm, kas apsveica jaunās Republikas izveidi, tāpēc esmu pārliecināts, ka nebūsiet pārsteigts, ja vēlreiz apliecināšu, ka mūsu labvēlība nav mazinājusies, bet, vērojot, cik cēli un noteikti Latvija ir spējusi cīnīties un uzvarēt nopietnas grūtības, tikai vairojusies. Tādēļ, lai uzsvērtu Haiti Valdības pozitīvos nodomus, man ir tas gods no visas sirds lūgt Jūsu Ekselenci uzskatīt šo paziņojumu par Latvijas Republikas oficiālas atzīšanas dokumentu.

Izmantojot šo laimīgo gadījumu, lai no jauna izteiktu Haiti Valdības sirsnīgākos novēlējumus Jūsu jaunās valsts izaugsmei un labklājībai, lūdzu, pieņemiet, Jūsu Ekselence, ministra kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselencei
Latvijas Republikas
Ministru Padomes prezidentam,
ārlietu ministram
Rīgā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 119. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Baray**.

42.

Argentīnas prezidenta 28.03.1922. lēmums par Latvijas valsts atzīšanu.

Noraksts

Nacionālā Izpildvara
Nr. 86 Buenosairesā 1922. gada 28. martā

Attiecībā uz Latvijas Valdības lūgumu Nacionālā Izpildvara nolemj:

1. pants. Atzīt Latviju par brīvu un neatkarīgu valsti.

2. pants. Izsludināt, publicēt oficiālajā Nacionālajā Biļetenā un reģistrēt Nacionālajā Reģistrā.

paraksta vieta *Yrigoyen**
paraksta vieta *H. Pueyrredon**

Norakstu apliecinu:
paraksts zīmoga vieta
Pilnvarotais lietvedis

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 125. lp.
Apliecināts noraksts. Nosūtīts ar Argentīnas sūtniecības Parīzē 05.04.1922. notu Latvijas sūtnim Parīzē. Tulkojums no spāņu valodas.

43.

Grieķijas ārlietu ministra 23.05.1922. nota par Latvijas valsts atzīšanu.

Ārlietu ministrija
Nr. 4545

Atēnās 1922. gada 10./23. maijā[1]

Ministra kungs,
man bija tas gods saņemt vēstuli, ko Jūsu Ekselence man nosūtīja no Dženovas šā mēneša 9. datumā.

Grieķijas Valdība ar patiesu prieku uzņēmusi ziņu par Latvijas tautas saliedēšanos brīvā un neatkarīgā valstī, kā arī par tās uzņemšanu Tautu Savienībā pilntiesīga locekļa statusā.

Tāpat jūtos pagodināts, ka Karaļa Valdības vārdā varu paziņot par Latvijas valsts atzīšanu, kā arī apliecināt Jūsu Ekselencei, ka draudzīgā sadarbībā ar Jums abu valstu interešu vārdā centīšos veidot ar Latviju vislabākās attiecības.

Pieņemiet, ministra kungs, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[2]

Viņa Ekselence
Latvijas ārlietu ministrs
Rīga

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 131. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Datums jaunajā un vecajā stilā.
[2] *Baltazzi*.

44.

Bulgārijas Karalistes sūtņa Francijā 24.05.1922. nota par Latvijas valsts atzīšanu.

Bulgārijas sūtniecība
38, Avenue Kleber

Parīzē 1922. gada 24. maijā

Nr. 1106

Ministra kungs,
man uzdots darīt zināmu Valdībai, kuru pārstāv Jūsu Ekselence, ka Bulgārijas Valdībai ir tas gods atzīt Latviju par brīvu un neatkarīgu valsti. Karaļa Valdība izsaka šajā sakarā vissirsnīgākos novēlējumus Latvijas labklājībai un varenībai.

Bulgārijas Valdība ir pārliecināta, ka tiks nodibinātas vislabvēlīgākās attiecības starp mūsu valstīm kā politiskajā, tā ekonomiskajā jomā.

Pieņemiet, ministra kungs, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Ģenerālis paraksts[1]
Bulgārijas ministrs

Viņa Ekselence
Oļģerts Grosvalda* kungs,
Latvijas ārkārtējais sūtnis un
pilnvarotais ministrs Francijā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 134. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Savoff**.

45.

Peru Republikas prezidenta 02.06.1922. lēmums par Latvijas Republikas atzīšanu.

Peru sūtniecība
Francijā

Limā 1922. gada 2. jūnijā

Pamatojoties uz Latvijas ministra Francijā oficiālo pieprasījumu, kurš iesniegts mūsu pārstāvim augstākminētajā valstī un kurā tiek lūgts oficiāli atzīt Latvijas Republiku, un ņemot vērā to, ka šo valsti jau atzinušas gandrīz visas pasaules valstis, nolemts:

atzīt Latvijas Republiku par brīvu un neatkarīgu valsti.

Reģistrēt, publicēt, paziņot.

Republikas prezidents *Salomon**.

Noraksts pareizs.

Parīzē 1922. gada 27. jūlijā
Sūtniecības sekretārs
paraksts[1]
zīmogs

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 139. lp. Apliecināts noraksts. Tulkojums no spāņu valodas.

[1] *Barreto**.

46.

Kolumbijas Republikas ārlietu ministra 08.07.1922. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.

Kolumbijas Republika
Ārlietu ministrija

Bogotā 1922. gada 8. jūlijā

Ministra kungs,
man ir tas gods apliecināt J[ūsu] E[kselences] notas saņemšanu, kurā Kolumbijas Valdība lūgta atzīt Latvijas Republiku par neatkarīgu valsti *de iure*.

Atbildot uz šo notu, vēlos apliecināt J[ūsu] E[kselencei], ka Kolumbijas Republika, kas ar prieku vērojusi Latvijas tautas tiekšanos pēc brīvības, atbalsta atzīšanas lūgumu un cer, ka tā kalpos par pamatu draudzīgu attiecību izveidošanai, sniedzot abpusēju izdevīgumu abām valstīm.

Izmantoju šo gadījumu, lai izteiktu J[ūsu] E[kselencei] visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselencei
Latvijas Republikas
ārlietu ministram
Rīgā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 149. lp. Oriģināls. Tulkojums no spāņu valodas.

[1] *Restrepo**.

47.

Amerikas Savienoto Valstu konsula Rīgā 28.07.1922. nota par Latvijas valdības atzīšanu.

Amerikas sūtniecība
Rīga 1922. gada 28. jūlijā
Nr. 1

Ekselence,
saskaņā ar manas Valdības instrukciju man ir tas gods informēt Jūs, ka Amerikas Savienoto Valstu Valdība pilnībā atzīst Latvijas Valdību.

Vienlaikus Savienoto Valstu Valdība sniedz līdzīgu atzīšanu Igaunijas un Lietuvas valdībām.

Izsludinot lēmumu atzīt Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valdības, Savienoto Valstu Valdība šodien ir publicējusi klātpievienoto paziņojumu.

Komisārs *Evan E. Young** turpinās pārstāvēt Savienoto Valstu Valdību Latvijā, Igaunijā un Lietuvā, un viņam ir piešķirts ministra rangs.

Pieņemiet, Ekselence, visaugstākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]
atbildīgais konsuls

Pielikums [Amerikas Savienoto Valstu Valdības paziņojums]

Viņa Ekselencei
ārlietu ministram
Rīgā, Latvijā

Savienoto Valstu Valdības paziņojums
1922. gada 28. jūlijā

Galveno Eiropas valstu valdības gan *de iure*, gan *de facto* ir atzinušas Latvijas, Igaunijas un Lietuvas valdības, un tām jau ir izveidojušās līgumattiecības ar kaimiņvalstīm.

Sniedzot tām atzīšanu, Savienoto Valstu Valdība ņem vērā, ka šīs valdības ievērojamu laiku jau ir pastāvējušas un ir nodrošinājušas politisku un ekonomisku stabilitāti savās robežās.

Savienotās Valstis, kas vienmēr ir uzskatījušas, ka nekārtības Krievijas ārlietu darbībā nevar būt par pamatu Krievijas teritoriju atdalīšanai,[2] uzskata, ka, atzīstot Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valdības, šis princips netiek pārkāpts.

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 155.—157. lp. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] *Quarton**.

[2] Oriģinālā "the alienation of Russian territory"; var tulkot arī "teritoriju atsvešināšana vai atsavināšana".

48.

Luksemburgas Lielhercogistes pilnvarotā lietveža Francijā 14.10.1922. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.

Luksemburgas sūtniecība

Luksemburgā 1922. gada 14. oktobrī

Pilnvarotā lietveža kungs,

apstiprinot Jūsu šāgada 23. septembra vēstules saņemšanu, man ir tas gods Jums paziņot, ka tūlīt to nodevu savai Valdībai.

Lielhercogistes Valdība man uzdevusi Jūs informēt, ka priecājas par Latvijas Valdības nodomu veidot ciešas politiskas un ekonomiskas saites starp Latviju un Luksemburgas Lielhercogisti.

Mana Valdība no savas puses darīs visu iespējamo, lai padarītu ciešākas mūsu valstu attiecības un intensificētu savstarpējos sakarus abu valstu labklājības interesēs.

Atbildot uz Jūsu Valdības lūgumu, Lielhercogistes Valdībai ir tas gods apliecināt, ka tā atzīst Latviju *de iure* par suverēnu un neatkarīgu Republiku.

Pieņemiet, pilnvarotā lietveža kungs, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]
pilnvarotais lietvedis

P. Sējas* kungs,
sūtniecības padomnieks,
Latvijas Republikas pilnvarotais lietvedis
Parīze

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 169. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Leclére**.

49.

Ķīnas Republikas sūtņa Lielbritānijā 16.08.1923. nota par Latvijas Republikas atzīšanu.

Ķīnas sūtniecība
49 Portland Place
G. 23/427

1923. gada 16. augustā

Saskaņā ar 16. augustā telegrafēto instrukciju no *Wai-Chiao Pu** Pekinā, man ir tas gods informēt Jūs, ka Ķīnas Republikas Valdība oficiāli atzīst Latvijas Republiku. Sekojošai procedūrai vajadzētu būt tādai pašai kā tai, kad Ķīna atzina Somiju un citas valstis.

Esmu saņēmis instrukciju vērsties pie Jums jautājumā par draudzības un tirdzniecības līguma sagatavošanu starp abām valstīm uz taisnīguma, vienlīdzības un savstarpēja izdevīguma pamata.

Lūdzu nodot šo ziņu Jūsu Valdībai un noskaidrot, kur un kad sarunas par līgumu varētu notikt.

Man ir gods ar visaugstāko cieņu būt,
kungs,
Jūsu vispaklausīgākajam pazemīgajam kalpam
paraksts[1]
pilnvarotais lietvedis

P. Z. Oliņa* kungs,
Latvijas pilnvarotais lietvedis
24, Gledhow Gardens, S. W. 5.

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 176. lp. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] *Chao-Hsin Chu**.

50.

Latvijas Republikas un Turcijas Republikas 03.01.1925. Draudzības līgums.

Draudzības līgums starp Latviju un Turciju

Latvija, no vienas puses, un Turcija, no otras puses, pārliecināti un patiesi vēloties nodibināt un nostiprināt draudzības saites starp Latvijas Republiku un Turcijas Republiku, kas veicinātu abu nāciju uzplaukumu un labklājību, nolēma noslēgt Draudzības līgumu un šajā nolūkā iecēla par saviem pilnvarotajiem:

Latvijas Republikas prezidents:
Mārtiņu Nukšu*, Latvijas Republikas ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru Polijā un Rumānijā;

Turcijas Republikas prezidents:
Doktoru *Ibrahim Taliy Bey**, Turcijas Republikas ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru Varšavā,

kuri, savstarpēji uzrādījuši savas pilnvaras, kas atrastas labā un pienācīgā formā, vienojās par sekojošiem nosacījumiem:

1. pants.

Starp Latvijas Republiku un Turcijas Republiku pastāvēs nesalaužams miers un pastāvīga un patiesa draudzība.

2. pants.

Augstās līgumslēdzējas puses vienojas abu valstu starpā nodibināt diplomātiskās attiecības saskaņā ar cilvēktiesību principiem; puses piekrīt, ka katras diplomātiskie pārstāvji uz reciprocitātes pamatiem otras teritorijā baudīs visas tiesības, kas noteiktas uz starptautisko tiesību pamatprincipu pamata.

3. pants.

Šis līgums ratificējams un ratifikācijas raksti apmaināmi Varšavā, cik drīz vien iespējams. Tas stāsies spēkā piecpadsmitajā dienā pēc ratifikācijas rakstu apmaiņas.

Šo apliecinot, pilnvarotie parakstījušies un tam piespieduši savus zīmogus.

Sastādīts Varšavā divos eksemplāros 1925. gada 3. janvārī.

paraksts[1]	paraksts[2]
zīmogs	zīmogs

LVVA, 2570. f., 3. apr., 99. l., 7.—8. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

51.

Serbu, Horvātu un Slovēņu Karalistes pārstāvja Tautu Savienībā [07.09.1926.] nota par Latvijas neatkarības *de iure* atzīšanu.

Serbu, Horvātu un Slovēņu Karalistes
Delegācija Tautu Savienības Asamblejā

Ženēvā 7. septembrī

Nr. 5

Ministra kungs,

lai precizētu Serbu, Horvātu un Slovēņu Karalistes ministra Bernē notu, ar kuru Karaļa Valdība oficiāli paziņoja lēmumu nodibināt pastāvīgas diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku un kuru tas iesniedza Latvijas ministram Šveicē, man ir tas gods paziņot Jūsu Ekselencei, ka šis Karaļa Valdības lēmums pilnīgi dabiski ietver sevī Latvijas Republikas, pilntiesīgas Tautu Savienības locekles, juridisku atzīšanu no Serbu, Horvātu un Slovēņu Karalistes puses, ņemot vērā faktu, ka Latviju par neatkarīgu un suverēnu valsti atzinušas visas Tautu Savienības dalībvalstis.

Pieņemiet, ministra kungs, visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselencei
V. Šūmaņa* kungam, Latvijas ministram Romā,
Pirmajam pārstāvim Tautu Savienības VII asamblejā Ženēvā

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148. l., 183. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Nintchitch**.

52.

Meksikas Savienoto Valstu pilnvarotā lietveža Zviedrijā 10.05.1927. nota par Latvijas Republikas un tās valdības atzīšanu.

Meksikas sūtniecība

Stokholmā 1927. gada 10. maijā

Ministra kungs,

atbildot uz vēstuli, ko Jūsu Ekselence adresējusi manam priekšgājējam š. g. 2. martā, man ir liels prieks darīt Jums zināmu, ka ar Meksikas Ārlietu ministrijas vakardienas telegrammu esmu pilnvarots paziņot Jūsu Ekselencei, ka Meksikas Savienoto Valstu Valdība atzīst kā *de facto*, tā *de iure* Latvijas Republikas neatkarību, kā arī tās Valdību.

Varat ticēt, ministra kungs, ka ar lielāko prieku steidzu izpildīt šo norādījumu, un būšu pateicīgs, ja Jūsu Ekselence darīs zināmu savai Valdībai augstākminēto lēmumu, lūdzot uzskatīt šo paziņojumu par oficiālas atzīšanas apliecinājumu.

Izsaku vissirsnīgākos manas Valdības un manus personiskos vēlējumus, lai šis atzīšanas fakts veicinātu savstarpēji izdevīgu un ciešu attiecību izveidošanos starp mūsu valstīm, un lūdzu Jūs pieņemt manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]
pilnvarotais lietvedis

V. E. Kārlis Zariņa* kungs,
Latvijas ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs,
utt., utt., utt.
Stokholma

LVVA, 2570. f., 3. apr., 1148 l., 190. lp. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] *Castillo, Armandariz del**.

53.

Ārkārtējam sūtnim un pilnvarotajam ministram Pēterim Sējam 28.01.1928. izsniegtais akreditācijas raksts, akreditējoties Albānijas Republikā.

Noraksts[1]

Gustavs Zemgals*, Latvijas Republikas prezidents

Viņa Ekselencei
*Achmed Zogu** kungam,
Albānijas Republikas prezidentam

Dārgais un godājamais draugs,
no sirds vēlēdamies saglabāt patiesas draudzības attiecības starp Latvijas Republiku un Albānijas Republiku, esmu nolēmis akreditēt pie Jūsu Ekselences kā ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru Pēteri Sēju*, ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru Romā.

Īpašības, kas piemīt šim kungam, mani pārliecina, ka rūpes, kuras viņš pieliks, lai izpildītu savu misiju vislabākajā veidā, iegūs Jūsu Ekselences uzticību un atzīšanu. Tāpēc lūdzu Jūsu Ekselenci viņu pieņemt un ar uzticību izturēties pret visu, ko viņš manā vārdā pavēsta, līdzko viņš būs paudis manas visdziļākās cieņas apliecinājumus un vislabākos novēlējumus Albānijas Republikas uzplaukumam.

Rīgā 1928. gada 28. janvārī

G. Zemgals

A. Balodis*

LVVA, 2570. f., 3. apr., 841. l., 3. lp. Noraksts. Tulkojums no franču valodas. Uz dokumenta dienesta atzīme "Akreditējies 03.04.1928.".

[1] Citi dokumenti par diplomātisko attiecību uzsākšanu ar Albāniju nav atrasti.

54.

Latvijas Republikas un Afganistānas Karalistes 16.02.1928. Draudzības līgums.

Draudzības līgums starp Latvijas Republiku un Afganistānas Karalisti

Latvijas Republikas Prezidents un Viņa Majestāte Afganistānas Karalis, vadoties no kopīgas vēlēšanās nostiprināt patiesas draudzības saites, kas pastāv starp abām zemēm, nolēma noslēgt draudzības līgumu un šai nolūkā iecēla par saviem pilnvarotiem:

Latvijas Republikas Prezidents:
Antonu Baloža* kungu, ārlietu ministri;

Viņa Majestāte Afganistānas Karalis:
Mirza Mohamed*, savu ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministri Maskavā,

kuri, savstarpēji uzrādījuši savas pilnvaras, kas atrastas labā un pienācīgā formā, vienojās par sekošiem nosacījumiem:

1. pants.

Starp Latvijas Republiku un Afganistānas Karalisti, kā arī starp abu valstu pilsoņiem pastāvēs nelaužams miers un pastāvīga un patiesa draudzība.

2. pants.

Augstās līgumslēdzējas puses vienojas, ka abu valstu starpā nodibināmi diplomātiski sakari; viņas savstarpēji baudīs tiesību sūtīt pienācīgi akreditētus diplomātiskos pārstāvjus, kuri uz reciprocitātes pamata baudīs zemē, kur viņi uzturas, visas tiesības, privilēģijas, imunitātes un brīvības, kuras uz starptautisko tiesību principu pamata piešķir tamlīdzīgiem ārvalstu pārstāvjiem. Katra no augstām līgumslēdzējām pusēm varēs iecelt ģenerālkonsulus un konsulus, kuri baudīs otrās puses teritorijā visas tās tiesības, kas atzītas tautu savstarpējā satiksmē.

3. pants.

Augstās līgumslēdzējas puses vienojas, ka, cik drīz iespējams, ievadāmas sarunas tirdzniecības līguma noslēgšanai.

4. pants.

Šis līgums ratificējams, un ratifikācijas grāmatas apmaināmas Rīgā, cik drīz iespējams. Tas stāsies spēkā piecpadsmitā dienā pēc ratifikācijas grāmatu apmaiņas.

5. pants.

Šis līgums sastādīts divos eksemplāros latviešu un persiešu valodā pie kam abi teksti ir vienādi autentiski viņu juridiskā nozīmē.

Šo apliecinot, pilnvarotie parakstījuši šo līgumu un tam piespieduši savus zīmogus.

Rīgā 1928. gada 16. februārī

paraksts[1] paraksts[2]

zīmogs zīmogs

(Dok. no Nr. 55 līdz Nr. 274 skat. III daļā.)

LVVA, 2570. f., 3. apr., 161. l., 7.—10. lp. Oriģināls.

II
DAĻA

II

Latvijas valsts okupācijas gados (1940–1991)

Latvijas Republikas militārā okupācija, aneksija un inkorporācija PSRS sastāvā (1940. g. jūnijā—augustā) kardināli mainīja latviešu tautas un Latvijas valstiskuma vēsturi. Latvijas valstiskā neatkarība *de facto* tika iznīcināta. Laikā no 1940. līdz 1991. gadam Latvija, Lietuva un Igaunija atradās citu valstu pilnīgā kontrolē.[1] Tomēr gan Baltijas valstu oficiālo pārstāvju un pilsoņu, gan starptautiskās sabiedrības acīs šīs valstis nebeidza pastāvēt kā starptautisko tiesību subjekti. Starptautiskā sabiedrība nespēja piekrist tam, ka spēka vai draudu piemērošana valstu attiecībās piešķir spēka pielietotājam jebkādas likumīgas tiesības. Baltijas valstu liktenis kļuva par daudzu politisku, diplomātisku un juridisku forumu, konferenču un diskusiju objektu. Triju valstu neatkarības atjaunošanas jautājuma uzturēšanai, kas ilga vairāk nekā piecdesmit gadus, starptautiskajā politikā un tiesībās nav precedenta.

Latvijas okupācija un aneksija 1940. gadā

PSRS ultimatīvās notas Baltijas valstu valdībām. Gatavojoties Baltijas valstu pilnīgai okupācijai, Padomju Savienība iesniedza šo valstu valdībām (14. jūnijā — Lietuvai, 16. jūnijā — Latvijai un Igaunijai) ultimatīvas notas ar prasību ielaist savā teritorijā padomju karaspēka neierobežotu papildkontingentu un sastādīt jaunas — Maskavai paklausīgas valdības. PSRS ultimāti saturēja arī Maskavas rīcības apzināti melīgu motivāciju. Latvijai iesniegtajā notā, piemēram, tai inkriminēja pret PSRS vērsta militāra pakta noslēgšanu, apvainoja to Savstarpējās palīdzības pakta nepildīšanā utt.[2] Savu agresiju PSRS centās pamatot ar Baltijas valstu it kā agresīvajiem nodomiem pret Padomju Savienību, tādējādi cerot novērst pasaules sabiedrības uzmanību no īstenotās starptautisko konvenciju un ar Baltijas valstīm noslēgto divpusējo līgumu laušanas politikas.

Neatkarīgi no ultimāta pieņemšanas vai nepieņemšanas padomju karaspēks bija saņēmis pavēli pāriet Latvijas robežu. Latvijai tika piedraudēts, ka atbildes nesaņemšanas gadījumā padomju karaspēks, vienalga, ieies Latvijā un ar spēku apspiedīs jebkuru pretestību.[3] Tādējādi tieši PSRS 16. jūnija nota bija pretrunā ar Savstarpējās palīdzības paktu, kas paredzēja līgumslēdzēju pušu neatkarības respektēšanu un neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās. PSRS ultimāts savās prasībās tālu pārsniedza minētā pakta ietvarus.

Latvijas pilnīga okupācija, valdības rīcībspējas un valsts neatkarības zaudēšana. 1940. g. 16. jūnija vakarā Latvijas valdība pieņēma padomju ultimātu un atkāpās.[4]

17. jūnijā lielas padomju karaspēka daļas pārgāja Latvijas robežu, īsā laikā īstenojot intervenci bez karadarbības, un izvietojās Rīgā un citos Latvijas stratēģiskajos centros. Daugavā iepretim Rīgas pilij, Latvijas Valsts prezidenta mītnei, iebrauca padomju karakuģis "Marat" un pavērsa pret to savu lielgabalu stobrus. 17. jūnijā kontroli pār situāciju valstī pārņēma PSRS sūtniecība Rīgā,[5] Latvija tika pilnīgi okupēta. Turpmākie notikumi risinājās ārvalsts karaspēka klātbūtnē un noteicošā ietekmē. Latvijas valdība zaudēja rīcībspējas, bet Latvijas valsts — neatkarību.

Latvijas valdības cerības saglabāt valsts suverenitāti ierobežotākā formā. Padomju okupācijas karaspēku ieveda Savstarpējās palīdzības pakta ietvaros, tāpēc Latvija juridiski turpināja skaitīties neatkarīga valsts. To daudzas reizes oficiāli apstiprināja PSRS pārstāvji — A. Višinskis un V. Derevjanskis. Piekāpjoties agresora prasībām, K. Ulmanis cerēja, ka izdosies saglabāt Savstarpējās palīdzības paktā paredzēto Latvijas suverenitāti, lai arī vēl ierobežotākā formā.[6] Latvijas valdība savas darbības pēdējās dienās (17.—20. jūnijā) neizteica Maskavai diplomātisku protestu un nolēma politiski neizskaidrot padomju ultimāta pieņemšanu. Valdība okupācijas brīdī neinformēja tautu par patieso stāvokli un notikumu gaitu valstī.

Kaut arī formāls diplomātisks protests būtu uzlabojis Latvijas valsts statusa jautājumu un starptautisko prestižu, tomēr Latvija nevarēja cerēt uz palīdzību no ārzemēm. Kara apstākļos Rietumu demokrātisko valstu militārā palīdzība nebija iespējama, Latvijas valdībai neizdevās iegūt arī Vācijas atbalstu. PSRS tobrīd arī vēl nebija apšaubījusi Latvijas kā neatkarīgas valsts statusu.

Latvijas suverēnās valdības piespiedu atkāpšanās un padomju marionešu valdības sastādīšana. Pēc karaspēka ievešanas PSRS aneksijas procesa maskēšanai kādu laiku vēl bija nepieciešams uzturēt spēkā ilūziju par Baltijas valstu un Padomju Savienības līdzāspastāvēšanu. Vienlaikus tika mēģināts radīt iespaidu, ka Latvijā un pārējās Baltijas valstīs it kā notiek revolūcija. Padomju varas iestādes organizēja Rīgā demonstrāciju pret Valsts prezidentu. 1940. g. vasarā demonstrācijas notika jau pilnīgi okupētā teritorijā. Lai izveidotu PSRS 16. jūnija notā pieprasīto prosovetisko Latvijas jauno valdību, Padomju Savienība nosūtīja uz Latviju jau pieminēto A. Višinski, kurš ieradās Rīgā 18. jūnijā un kura rokās nonāca faktiskā vara valstī. Jau 19. jūnijā A. Višinskis iesniedza K. Ulmanim jaunās valdības locekļu sarakstu, un 20. jūnijā tika izveidota Latvijas Tautas valdība A. Kirhenšteina vadībā, kuru izsludināja nevis K. Ulmanis, kas nolēma palikt Valsts prezidenta amatā, bet gan "Prezidenta sekretariāts".[7] Valdības maiņa notika ārvalsts armijas klātbūtnē, kas automātiski izraisīja šaubas par notikumu likumību un leģitimitāti.[8]

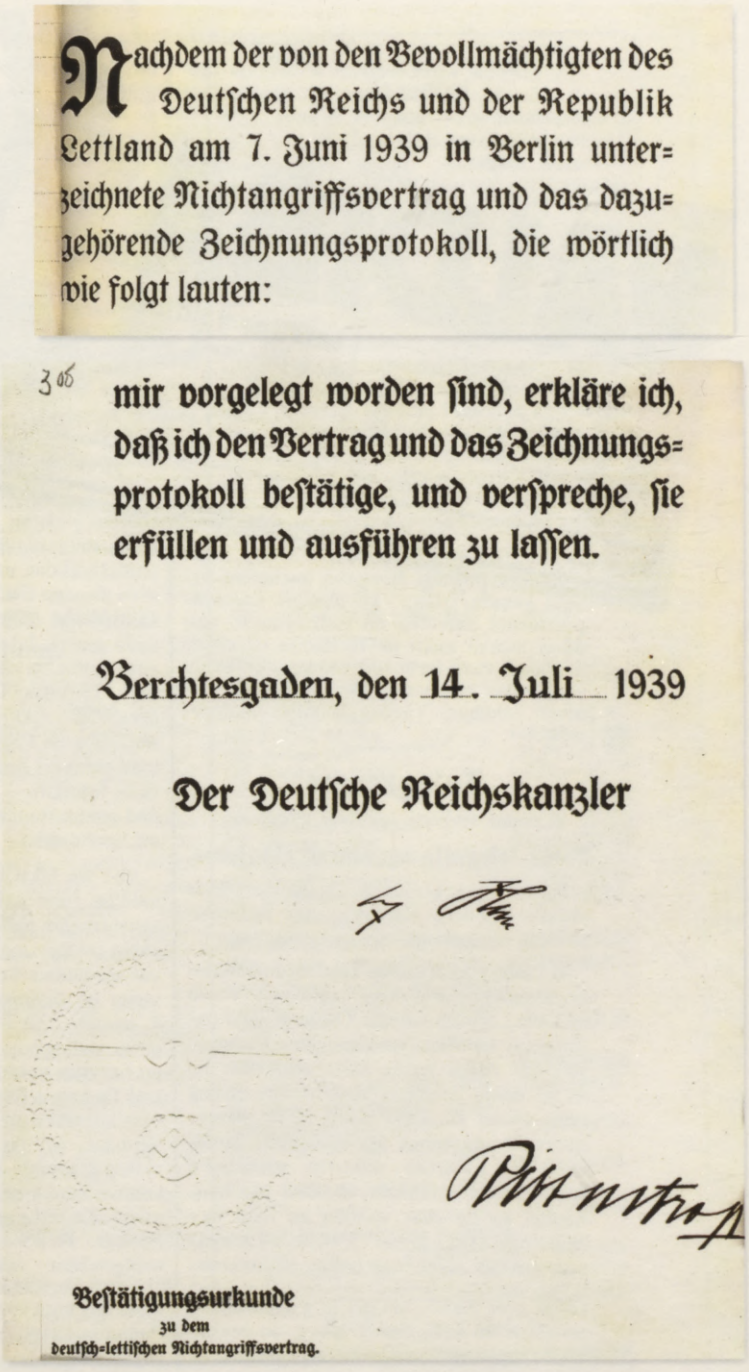

Nachdem der von den Bevollmächtigten des Deutschen Reichs und der Republik Lettland am 7. Juni 1939 in Berlin unterzeichnete Nichtangriffsvertrag und das dazugehörende Zeichnungsprotokoll, die wörtlich wie folgt lauten:

306

mir vorgelegt worden sind, erkläre ich, daß ich den Vertrag und das Zeichnungsprotokoll bestätige, und verspreche, sie erfüllen und ausführen zu lassen.

Berchtesgaden, den 14. Juli 1939

Der Deutsche Reichskanzler

Bestätigungsurkunde
zu dem
deutsch-lettischen Nichtangriffsvertrag.

Latvijas un Vācijas 1939. gada 7. jūnija Neuzbrukšanas līguma ratifikācijas raksts (bez līguma teksta). Ratificēts Vācijas Reihstāgā 1939. gada 14. jūlijā. Parakstījis reihskanclers Ā. Hitlers un ārlietu ministrs J. Ribentrops.

VALDIBAS VĒSTNESIS

Latvijas valdības
Iznāk katru dienu, izņemot
svētdienas un svētkudienas

oficials laikraksts

Redakcija:
Rīgā, Valdemāra ielā 6, 3. stāvā
Telefons 20032
Runas stundas no plkst. 9 līdz 12

Sludinājumu un abonementa pieņemšana no plkst. 8.30 līdz 15.30
Rīgā, Valdemāra ielā 6, 2. dzīv.
Telefons 2003

Sludinājumu maksa:
a) tiešu sludinājumu līdz 25 vienslej. rind. Ls 6,—
par katru tālāko rindiņu . . . . . „ —,25
b) tiesu sludin. par negodīgu un netīrīgu
vēlēšanu sodīšanu līdz 25 vienslej. r. „ 8,—
par katru tālāko rindiņu . . . . . „ —,30
c) citu iestāžu sludinājumu par katru vienslej. r. „ —,25
d) priv. pers. oblig. sludinājumu par katru vienslej. r. „ —,35
e) par nozaudētu dokumentu, izsludinājumu par katru dok. „ 1,50
f) par sadegušu dokumentu, izsludinājumu par katru dok. „ 1,—

Divdesmittrešais gads

Pirmdien, 1940. g. 17. jūnijā

Maksa par „Valdības Vēstnesi":
ar piesūtīšanu: par: Ls
gadu . . . . . 22,—
½ gadu . . . . 12,—
3 mēn. . . . . 6,—
1 „ . . . . . 2,—
atsevišķu num. . —,15

bez piesūtīšanas: (saņemot kantorī) par: Ls
gadu . . . . . 18,—
½ gadu . . . . 10,—
3 mēn. . . . . 5,—
1 „ 1,70
atsevišķu num. . —,10
pie atkalpārdev. . —,13

134. num.

Cienijama, sena, skaista ir lietuvju tautas vēsture, tās sasniegumi pēc neatkarības atgūšanas visās nozarēs ir lieli. Lietuvju tautas prasme radošā darbā visās dzīves

354. Kandava.
Kandavas iec. miertiesnesim.

jūnijā. TASS ziņo: vēstniecība Maskavā paziņojusi ārlietu komisariatam, ka bijušais Lietuvas prezidents Smetona un daži lietuvju valdības locekļi naktī uz 16. jūniju pārgājuši neoficiali vācu teritorijā, pie kam Smetonu un pārējās personas, kas pieder pie lietuvju valdības, Vācijas iestādes internējušas."

Telegramas.

(Latvijas telegrafa aģenturas telegramas.)

PSRS telegrafa aģenturas ziņojums.

Maskava, 17. jūnijā. Izsludināts šāds oficials TASS'a ziņojums par padomju-latviešu un padomju-igauņu attiecībām:

16. jūnijā PSRS tautas komisaru padomes priekšsēdētājs Molotovs valdības vārdā nodevis Latvijas sūtnim Kociņam šādu paziņojumu Latvijas valdībai: „Uz Padomju valdības rīcībā esošā faktu materiala un arī uz domu izmaiņas pamata, kas pēdējā laikā notika Maskavā starp PSRS tautas komisaru padomes priekšsēdētāju Molotovu un Lietuvas ministru prezidentu Merķi, Padomju valdība uzskata par konstatētu, ka Latvijas valdība ne tikai nav likvidējusi vēl pirms Padomju-Latvijas savstarpējās palīdzības pakta noslēgšanas

vērsta pret PSRS, bet arī to paplašinājusi, pievelkot šai savienībā Lietuvu, un cenšas ievilkt tajā arī Somiju. Līdz Padomju-Latvijas savstarpējās palīdzības pakta noslēgšanai 1939. gada rudenī Padomju valdība vēl varēja skatīt

tādas

militārsavienība būs

Tai vietā Latvija kopā ar citām Baltijas valstīm nodarbojusies ar augšminētās militarsavienības atdzīvināšanu un paplašināšanu, par ko liecina tādi fakti, kā divu slepenu trīs Baltijas valstu konferenču sasaukšana 1939. gada decembrī un 1940. gada martā, lai formali izveidotu paplašināto militarsavienību ar Igauniju un Lietuvu, Latvijas, Igaunijas un Lietuvas ģeneralštabu sakaru pastiprināšana, ko dara slepenībā no PSRS, speciala militaras Baltijas antantes preses organa radīšana 1940. gada februarī — „Revue Baltique", ko izdod angļu, franču un vācu valodās Tallinā, un tamlīdzīgi.

Visi šie fakti runā par to, ka Latvijas valdība rupji pārkāpusi Padomju-Latvijas savstarpējās palīdzības paktu, kas aizliedz abām pusēm „noslēgt jebkādas savienības vai piedalīties koalicijās, kas vērstas pret vienu no līgumslēdzējām pusēm" (līguma 4. pants). Šī Padomju-Latvijas savstarpējās palīdzības pakta rupjā pārkāpšana no Latvijas valdības puses notiek tai laikā, kad Padomju Savienība vedusi un turpina vest augstākā mērā labvēlīgu, noteikti prolatvisku politiku, punktuali izpildīdama visas Padomju-Latvijas savstarpējās palīdzības pakta prasības. Padomju valdība atrod, ka tādu stāvokli tālāk vairs nevar paciest. PSRS valdība uzskata par pilnīgi nepieciešamu un neatliekamu sekojošo: 1) nekavējoties sastādīt Latvijā tādu valdību, kas būtu spējīga un gatava nodrošināt Padomju-Latvijas savstarpējās palīdzības pakta godīgu izvešanu dzīvē; 2) bez kavēšanās nodrošināt Padomju karaspēka daļu brīvu ielaišanu Latvijas teritorijā, lai tās

tros
odro-
pa-
no-
ktus
iz-
ez
t-
u
krīsana
ēmiem.

tautas komisaru padomes priekšsēdētājs Molotovs 16. jūnijā nodevis Igaunijas sūtnim Rei paziņojumu Igaunijas valdībai, kas ir analoģisks paziņojumam Latvijas valdībai. Vēl vakar sūtnis Rei nodevis atbildi, kurā paziņota arī Igaunijas valdības piekrišana Padomju valdības noteikumiem.

Latvijas telegrafa aģenturas paziņojums.

Rīga, 17. jūnijā. Pēc Padomju valdības 16. jūnija paziņojuma saņemšanas valdība tūliņ sanāca uz ārkārtēju sēdi Valsts Prezidenta Dr Kārļa Ulmaņa vadībā. Valdība nolēma paziņot Padomju valdībai, ka tajā pašā uzticības garā, kādā viņa līdz šim pildījusi savstarpējās palīdzības paktu, viņa piekrīt Padomju valdības prasībai ielaist Latvijā Padomju karaspēka daļas. Bez tam valdība pilnā sastāvā iesniegusi Valsts Prezidentam savu demisiju. Valsts Prezidents uzdevis visiem ministriem turpināt vadīt savus resorus līdz jaunas valdības sastādīšanai.

Latvijas armijas pilnvarotais naktī izbrauca uz robežu, lai vienotos ar Padomju armijas pilnvaroto par karaspēka ienākšanas kārtību. Pirmās Padomju karaspēka daļas 17. jūnija agrā rīta stundā pārnāca Latvijas robežu.

Šorīt plkst. 10 valdība par jaunu sanāca uz sēdi Valsts Prezidenta Dr Kārļa Ulmaņa vadībā. Šai sēdē pieņēma lēmumu par noguldītāju interešu sargāšanu. Redakciju slēdzot valdības sēde vēl turpinas.

Noguldītāju interešu sargāšanai

uz valdības lēmuma pamata naudas iestādēs 17. un 18. jūnijā šinī gadā pārtrauktas izmaksas no tekošiem rēķiniem un noguldījumiem un arī aizdevumu izsniegšana.

PSRS iesniegusi prasības arī Igaunijai.

Tallina, 17. jūnijā. Tallinā izsludināts šāds oficials paziņojums: „PSRS valdība svētdien, 16. jūnijā, iesniegusi Igaunijas valdībai prasības, kuru mērķis ir nodrošināt savstarpējās palīdzības pakta izpildīšanu starp Igauniju un Pad. Savienību. Igaunijas valdība Valsts Prezidenta vadītā sēdē šīs prasības pieņēmusi un to paziņojusi Padomju valdībai. Sakarā ar to Igaunijas valdība iesniegusi atkāpšanās lūgumu, ko Valsts Prezidents pieņēmis. Tai pašā laikā viņš spēris vajadzīgos soļus jaunas valdības sastādīšanai. Uz vienošanās pamata ar PSRS valdību Padomju karaspēks novietosies dažādos Igaunijas centros, kur tas līdz šim vēl nav bijis. Igaunijas valdība pārliecināta, ka visi iedzīvotāji izturēsies pret Padomju karaspēka ienākšanu labvēlīgi, ar parasto pretimnākšanu un mieru."

KURSI.

Rīgas biržā 1940. gada 17. jūnijā.

Devizes:	Ls
1 Amerikas dolars	5,30—5,50
1 Anglijas mārciņa	— 20,25
100 Francijas franku	— 12,10
100 Beļģijas belgu	— 92,00
100 Šveices franku	119,75—122,75
100 Itālijas liru	27,10—27,70
100 Zviedrijas kronu	127,00—130,00
100 Norvēģijas kronu	— 124,50
100 Dānijas kronu	— 106,00
100 Holandes guldeņu	— 290,00
100 Vācijas marku	203,92—205,92
100 Somijas marku	10,57—11,17
100 Igaunijas kronu	127,00—130,00
100 Lietuvas litu	90,20—92,20
Vērtspapīri:	
Latvijas valsts 5% kreditzīmes	99,00—101,00
1931. g. iekš. ceļu aizņēm. oblig.	19,00—20,00
Valsts Zemes bankas 4% (6%) parādu pārjaunoš. II serijas ķīlu zīmes	99,00—100,00
6% Latv. Hip. bankas ķīlu zīmes (konvers.)	99,00—100,00
6% Rīgas hip. biedr. ķīlu zīmes	87,50—88,50
6% Rīgas privatu ķīlu zīmju kred. biedr. ķīlu zīmes	88,00—89,00
5½% Latvijas Hip. bankas ķīlu zīmes	95,00—96,50
5½% Valsts Zemes bankas ķīlu zīmes	95,50—96,50

Rīgas biržas kotacijas komisijas priekšsēdētājs K. Elksnis.
Zvērināts biržas maklers M. A. Zvirbulis.

Redaktors Jānis Ozols.

Šim numuram 8 lapas puses.

PSRS 1940. gada 16. jūnija nota Latvijas valdībai. Publicēta "Valdības Vēstnesī" 1940. gada 17. jūnijā.

Valsts Prezidenta Dr Kārļa Ulmaņa norādījumi tautai.

Valsts Prezidents Dr Kārlis Ulmanis vakar, 17. jūnija vakarā, plkst. 22.15, Ministru kabineta sēdes starplaikā teica šādu uzrunu tautai:

„Pilsoņi, pilsones!

Pēdējo 24 stundu notikumi ir saviļņojuši visus prātus, un es tādēļ uzskatu par savu pienākumu, kā es to arvien svarīgos momentos esmu darījis, jums visiem pateikt, ko valdība šajā brīdī domā un dara.

Mūsu zemē kopš šī rīta ienāk Padomju karaspēks. Tas notiek ar valdības ziņu un piekrišanu, kas savukārt izriet no pastāvošām draudzīgām attiecībām starp Latviju un Padomju Savienību. Es tādēļ vēlos, ka arī mūsu zemes iedzīvotāji ienākošās karaspēka daļas uzlūko ar draudzību. Tai pašā laikā jums jāzina, ka karaspēka kustībai jānorit bez traucējumiem, un to jūs variet veicināt, ierobežojot pārlieko ziņkāri un atturoties no kārtības traucējumiem.

Šorīt jūs arī dzirdējāt ziņu par to, ka valdība pilnā sastāvā man ir pieteikusi savu atkāpšanos, un ka es esmu uzdevis ministriem palikt savās vietās līdz jaunās valdības sastādīšanai. Pirmais uzdevums mums visiem ir līdzšinējā vienprātībā un darba gribā palikt savās vietās un turpināt kalpot tai lietai, kas mums ir augsta un svēta — Latvijas un mūsu tautas interesēm.

Ir neizbēgams, ka pārdzīvojamie notikumi ienes zināmu satraukumu un traucējumus mūsu līdzšinējās mierīgās dzīves ritumā. Bet tās ir pāreļošas parādības, kurām mēs pēc dažām dienām tiksim pāri. Šinī brīdī es jūs aicinu — pierādiet domās, darbos un stājā tautas dvēseles spēku, ko izraisījuši Atjaunotās Latvijas ziedu gadi. Tad es būšu drošs, ka viss, kas tagad notiek un tālāk notiks, nāks par labu mūsu valsts un tautas nākotnei un mūsu labām un draudzīgām attiecībām ar mūsu lielo austrumu kaimiņu — Padomju Savienību.

Tas ir pats galvenais mūsu kopējais uzdevums, kas stāv pāri visiem ikdienišķiem sīkumiem, un tam veltīsim šajās dienās savu labāko gribu un savus labākos centienus.

Bet šis moments prasa arī daudzu jaunu praktisku uzdevumu kārtošanu un pie tam steidzamu kārtošanu. Arī šajā brīdī es runāju valdības sēdes pārtraukumā, kur mēs apspriežam neatliekamus tekošus jautājumus. Esmu pārliecināts, ka jūs sapratīsiet rīkojumus, ko valdība devusi un dos, kaut arī tie vienā otrā gadījumā būs stingri un pat bargi. Pildiet tos apzinīgi, jo tiem nav cita mērķa, kā jūsu pašu miers un labklājība. Pienākuma apziņa un neatlaidība darbā lai vada jūs visus.

Mana sirds ir ar jums un es jūtu, ka arī jūsu sirdis pukst man pretī draudzīgā atbalsī. Tā iesim uz priekšu un veiksim savu darbu. Es palikšu savā vietā, jūs palieciet savās.“

Latvijas prezidenta Kārļa Ulmaņa uzruna tautai 1940. gada 17. jūnijā.
"Valdības Vēstnesis", 1940. gada 18. jūnijs.

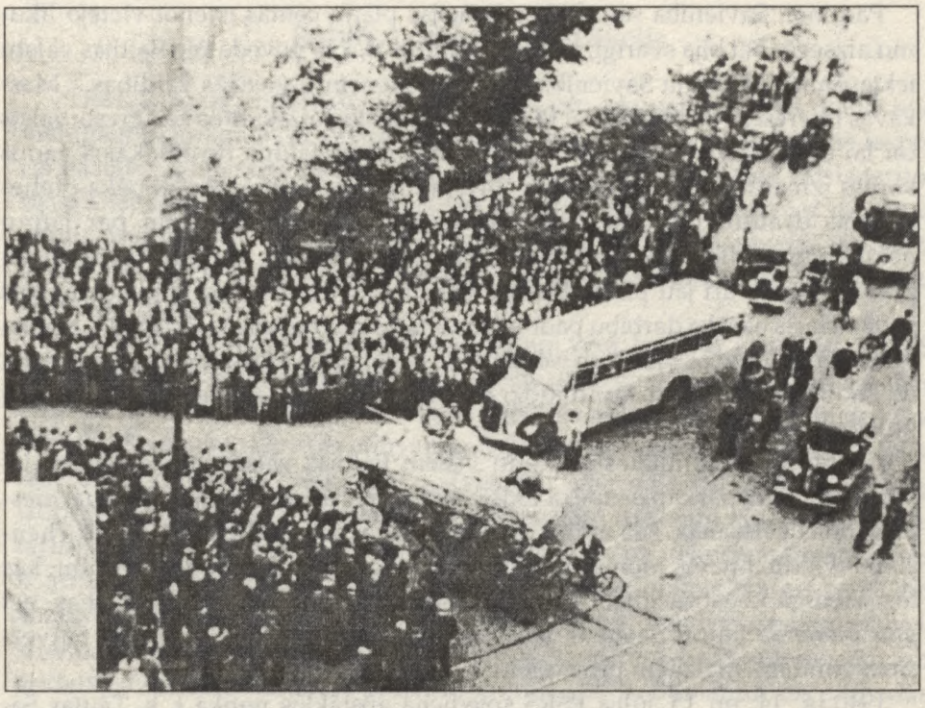

Latvijas okupācija. Sarkanās armijas tanki Rīgas centrā.
Rīga, 1940. gada 17. jūnijs

Jūnija beigās—jūlija sākumā Maskavai visumā izdevās radīt iespaidu, ka Latvija turpina pastāvēt kā neatkarīga valsts, bet "tautas" valdība, kuras izdotos likumus (līdz 21. jūlijam) parakstīja Valsts prezidents K. Ulmanis, īsteno patstāvīgu iekšējo un ārējo politiku. Līdz jūlija vidum A. Višinskis aktīvi propagandēja ideju par Latvijas valsti kā PSRS sabiedroto, kas arī Latvijas politiskajās aprindās bija visai izplatīta.[9] Taču Padomju Savienība ļāva Baltijas valstīm saglabāt formālu neatkarību tikai nepilnus divus mēnešus pēc militārās okupācijas.

Latvijas neatkarības iznīcināšana (1940. g. jūlijs—augusts). Padomju atsūtīto emisāru vadībā Baltijas valstu formālās neatkarības pēdējos mēnešos tika iesākts pakāpenisks šo valstu neatkarības likvidēšanas process un īstenota aneksijas juridiska noformēšana — vesela virkne politisku, militāru, organizatorisku un ideoloģisku pasākumu, kuru mērķis bija viltot Baltijas tautu politisko gribu un maldināt pasaules sabiedrisko domu. Īpašu uzmanību Padomju Savienība pievērsa tam, lai aneksijas process izskatītos šķietami likumīgs un leģitīms. Lieki piebilst, ka sasniegt iecerēto rezultātu PSRS neizdevās.

Padomju Savienība savu inkorporācijas plānu centās īstenot vietējo likumu aizsegā. Tai bija svarīgi, lai visus lēmumus, kas noveda pie Baltijas valstu iekļaušanas Padomju Savienībā, šķietami pieņemtu vietējās valdības.[10] Maskavas interesēs bija panākt, lai PSRS starptautiski neizskatītos kā agresorvalsts un lai aneksijas īstenošanas veidu un inspirētos faktus turpmākajos gados varētu izmantot propagandā par "brīvprātīgu pievienošanos". Spēka pielietošanas draudu politiku tā centās piesegt ar argumentāciju par jaunu neatkarīgu valdību veidošanu un parlamenta vēlēšanās izteiktu "tautas brīvu gribu". Tomēr arī jau pirms Baltijas valstu iekļaušanas Padomju Savienības sastāvā tajās uzsāka darbību padomju militārās un represīvās iestādes.[11] Notika ievērojamu Latvijas valsts un sabiedrisko darbinieku aresti un viņu izsūtīšana uz Padomju Savienību, kur daudzi no viņiem vēlāk tika nošauti vai gāja bojā gulaga nometnēs.

Lai radītu leģitimitātes iespaidu visiem Baltijas valstīs pieņemtajiem lēmumiem, tām, pārkāpjot spēkā esošās konstitūcijas un likumus, tika uzspiestas jaunas vēlēšanas, kas notika padomju karaspēka klātbūtnē.[12] A. Kirhenšteina valdība nevis piemēroja Satversmes sadaļu par Saeimas darbību, kas bija vienīgā konstitucionāli pieļautā iespēja rīkot parlamenta vēlēšanas, bet gan pieņēma jaunu Saeimas vēlēšanu likumu, kurš bija pretrunā Satversmes fundamentālajiem principiem.[13]

1940. g. 14. un 15. jūlijā PSRS spiediena apstākļos notika t. s. Tautas Saeimas vēlēšanas. Tajās tika atļauts tikai viens — "Darba Tautas bloka" kandidātu saraksts, un vēlēšanu rezultāti tika viltoti.[14] Tomēr publicētajā "Darba Tautas bloka" platformā nebija prasības ne pēc padomju varas Latvijā, ne tās iestāšanās PSRS sastāvā. 1940. gadā notikušajās vēlēšanās Latvijā vēlēšanu rīkošanai noteiktā konstitucionālā procedūra tika pārkāpta vairākos aspektos, tāpēc to nevar uzskatīt par tautas gribas izpausmi.[15]

Nelikumīgi ievēlētā Saeima 21. jūlijā pasludināja Latviju par sociālistisku republiku un iesniedza lūgumu to uzņemt PSRS sastāvā.[16] 21. jūlijā pieņemtā deklarācija "Par Latvijas iestāšanos Padomju Sociālistisko Republiku Savienības sastāvā" mainīja Latvijas valstisko iekārtu un likvidēja Latvijas neatkarību. Tika ignorēta tautas nobalsošanas nepieciešamība šajos jautājumos, kā tas ir noteikts Satversmes 77. pantā. Tādējādi deklarācija un tai sekojošā Latvijas iekļaušana PSRS sastāvā pārkāpa Satversmes 1., 2. un 3. pantu un ir uzskatāma par antikonstitucionālu.[17]

Latvijas kā PSRS sabiedrotas valsts alternatīva pēc Tautas Saeimas vēlēšanām vairs netika izvirzīta: 1940. g. 3. augustā Lietuva, 5. augustā Latvija un 6. augustā Igaunija tika pievienotas Padomju Savienībai kā savienotās republikas. PSRS pakāpeniski likvidēja visas Latvijas Republikas valsts un sabiedriskās struktūras; padomju varai neizdevās likvidēt vienīgi daļu LR diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību ārzemēs.

Latvijas diplomātu reakcija

Tieši Latvijas diplomātiskais dienests pēc okupācijas 1940. gadā bija vienīgais likumīgais LR valsts varas pārstāvis. Dienestam saglabājās iespējas pastāvēt, jo pārstāvniecības atradās ārpus okupētās Latvijas valsts teritorijas. Dienests turpināja darboties bez pārtraukuma visu Latvijas *de facto* okupācijas periodu līdz Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanai un ļoti ierobežotā apjomā turpināja pārstāvēt Latvijas Republikas un tās pilsoņu intereses ārvalstīs.

1940. g. 17. maija ārkārtējās pilnvaras. Ņemot vērā, ka 1940. g. pavasarī PSRS pastiprināja politisko spiedienu uz Latviju un arvien vairāk iejaucās valsts iekšējās lietās,[18] 17. maijā LR Ministru kabinets nolēma piešķirt sūtnim Londonā K. Zariņam ārkārtējas pilnvaras aizstāvēt Latvijas intereses visās valstīs, izņemot Igauniju, Lietuvu, Somiju, Zviedriju, Vāciju un Padomju Savienību; izdot saistošus rīkojumus visām Latvijas misijām (izņemot misijas jau minētajās zemēs); rīkoties ar valsts līdzekļiem, kustamo un nekustamo mantu, kas ir attiecīgo misiju rīcībā; uz laiku atcelt no amata sūtņus, kā arī atcelt no amata vai pārvietot visus citus misiju darbiniekus; likvidēt pārstāvniecības, izņemot sūtniecību ASV; iecelt delegātus sapulcēm un konferencēm un ārkārtējos apstākļos nodot šo pilnvaru sūtnim ASV A. Bīlmanim. Šīs pilnvaras stātos spēkā arī tad, ja kara apstākļu dēļ Latvijas valdībai nebūtu iespējams uzturēt sakarus ar Latvijas diplomātiskajām un konsulārajām misijām Rietumeiropā, bet spēkā stāšanās laiku noteiktu ārlietu ministrs, dodot attiecīgu rīkojumu sūtnim Londonā. Ja tehnisku iemeslu dēļ ārlietu ministram nebūtu iespējams nodot rīkojumu sūtnim Londonā, tam piešķirtās ārkārtējās pilnvaras stātos spēkā automātiski.[19] Saskaņā ar pilnvarām K. Zariņš kļuva par Latvijas diplomātiskā dienesta vadītāju.

Ministru kabineta lēmuma norakstu K. Zariņš saņēma 1. jūnijā.[20] 17. jūnijā viņš saņēma V. Muntera telegrammu: "Visā valstī ienāk padomju karaspēks un ieņem svarīgas iestādes." K. Zariņš saprata, ka Latvijas valdībai atņemtas rīcībspējas un ārkārtējās pilnvaras stājušās spēkā.[21]

Kaut arī pilnvarām piemita būtiski trūkumi un tās bija ierobežotas,[22] tomēr tām izrādījās svarīga politiska nozīme cīņā par Latvijas valsts *de iure* pastāvēšanas turpināšanos un Latvijas diplomātiskā un konsulārā dienesta tālākās darbības nodrošināšanā. Pilnvaras liecināja, ka Latvijas valdība paredzēja ārkārtas situāciju un nedomāja piekāpties potenciālas agresijas priekšā. Pilnvaras bija arī pierādījums tam, ka Latvija, tāpat kā pārējās Baltijas valstis, savu piespiedu piekāpšanos PSRS prasībām uzskatīja par varmācīgi uzspiestu aktu un agresijas draudu apstākļos veica priekšdarbus valsts pārstāvniecības nodrošināšanai ārzemēs. Pilnvaras tika uzskatītas par svarīgu posmu cīņā par Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu.[23]

Latvijas diplomātu darbības turpināšana saskaņā ar ārkārtējām pilnvarām pēc valsts okupācijas. Ignorējot Latvijas sūtņu brīdinājumus par Molotova—Ribentropa pakta slepeno protokolu esamību un pietiekami neievērojot viņu padomus ārpolitikas noteikšanā, valdība 1940. g. jūnija okupācijas dienās pārstāvniecībām ārzemēs neuzdeva starptautiski protestēt pret okupāciju un informēt pasauli par notikumu patieso gaitu Latvijā.[24] Latvijas sūtnis Londonā K. Zariņš papildus nesaņēma nekādas konkrētas instrukcijas par ārkārtas pilnvaru iedarbināšanu, lai varētu politiski un diplomātiski efektīvi turpināt cīņu par Latviju. Valdības starptautiska protesta trūkums ievērojami sarežģīja Latvijas sūtņu situāciju Rietumvalstīs.

Latvijas diplomātiskie darbinieki ārzemēs jūlija pirmajā pusē secināja, ka Latvija ir okupēta un Padomju Savienība Latvijā ar varu un viltu pakāpeniski īsteno aneksijas un inkorporācijas procesu. Informāciju no Baltijas valstīm vairs nesaņēma ne tikai to sūtņi, bet arī citas pasaules valstis, tāpēc Padomju Savienībai bija salīdzinoši vienkārši izplatīt pasaulē tādu informāciju, kādu tā uzskatīja par sev izdevīgu. Šādā situācijā Latvijas un pārējo Baltijas valstu diplomātu ātrai reakcijai pie citu valstu valdībām bija ļoti svarīga nozīme. Latvijas sūtņi K. Zariņa vadībā sāka rīkoties saskaņā ar viņam piešķirtām ārkārtējām pilnvarām. Baltijas valstu diplomāti neredzēja nekādu pamatu izbeigt savu darbību, jo PSRS inspirētās valdības Baltijas valstīs bija nelikumīgas.

Latvijas sūtņu protesti Rietumvalstīs pret valsts neatkarības likvidāciju. Vairākās Rietumvalstīs akreditētie Latvijas Republikas diplomātiskie pārstāvji jau 1940. g. jūlijā, divas nedēļas pirms Latvijas aneksijas un inkorporācijas procesa noslēguma, sāka diplomātisko cīņu pret PSRS agresiju. Diplomātu uzdevums bija nosargāt Latvijas valsts statusu, atsaucoties uz vardarbības aizliegumu valstu attiecībās un Latvijas—PSRS agrākajām līgumattiecībām. Šāda pozīcija Latvijas un citu Baltijas valstu diplomātiem saglabātu iespējas turpināt darbību un starptautiski aizstāvēt savu valstu un to pilsoņu intereses. Tas nozīmēja vispirms panākt, lai Baltijā īstenotā padomju okupācija, aneksija un inkorporācija starptautiski netiktu atzīta. Sūtņi uzņēmās iniciatīvu un rakstveidā iesniedza protestus pret padomju okupāciju to valstu valdībām, pie kurām bija akreditēti. Šajos diplomātiskajos protestos viņi kā Latvijas valsts oficiālā viedokļa paudēji aicināja šīs valdības neatzīt Baltijā notikušās politiskās pārmaiņas. Diplomāti savā darbībā balstījās uz starptautisko tiesību normām.

Baltijas valstu sūtņi varēja turpināt darbību tikai tajās rezidences valstīs, kuru valdības viņiem to atļāva un turpināja viņus uzskatīt par pilnvarotiem un pakļautiem pēdējo neatkarīgo valdību jurisdikcijai. Tomēr faktiski viņi kļuva par Baltijas valstu augstākajām amatpersonām. Tikai LR diplomātiskā dienesta vadītājam un sūtņiem saglabājās tiesības, iespējas un atbildība izteikt

LR sūtniecība Vašingtonā ar pusmastā nolaistu karogu pēc padomju varas pasludināšanas Latvijā.
Vašingtona, 1940. gada jūlijs

Latvijas valsts oficiālo viedokli par jebkuriem starptautiskās politikas jautājumiem un notikumiem, kuri skāra Latvijas valsts un tās pilsoņu intereses.

1940. g. jūlijā Latvijas sūtnis Londonā K. Zariņš un sūtnis Vašingtonā A. Bīlmanis iesniedza protestus attiecīgi Lielbritānijas un ASV valdībām sakarā ar padomju okupāciju un aicināja to neatzīt. K. Zariņš informēja angļus arī par ārkārtējām pilnvarām,[25] kuras savulaik pieteica Lielbritānijas Ārlietu ministrijā ne notas veidā, bet ar personīgu rakstu. Sūtnis uzskatīja, ka pilnvaras var būt noderīgas ne tikai diplomātiskā dienesta iekšējām vajadzībām, bet arī eventuālām uzstāšanās reizēm starptautiskajās konferencēs.[26] Izsniegto pilnvaru norakstus[27] K. Zariņš iesniedza ārzemju valdībām, un tām bija svarīga nozīme jau 1941. gadā, kad padomju iestādes centās pārņemt savā rīcībā Latvijas kuģus ārzemēs.[28] Kaut arī rakstveidā tas netika fiksēts, attieksme pret Baltijas valstu pārstāvjiem parādīja, ka Rietumvalstis atzina pilnvaras. K. Zariņš turpināja darbību, pamatojoties arī uz agrākajos gados piešķirto un Lielbritānijas valdības joprojām atzīto ģenerālkonsula eksekvatūru Kanādai, Jaunzēlandei, Austrālijai, Dienvidāfrikai un Īrijai.

Latvijas sūtnis Vašingtonā A. Bīlmanis jau 13. jūlijā paziņoja, ka paredzētās vēlēšanas Latvijā ir pretrunā Satversmei un spēkā esošajam vēlēšanu likumam,

kā arī prasīja aizsargāt Latvijas un tās pilsoņu īpašumus ASV pret Padomju Savienības mēģinājumiem tos pārņemt.[29] Savukārt 21. jūlijā diezgan garā deklarācijā A. Bīlmanis skaidroja Latvijas kā neizprovocētas agresijas upura stāvokli.[30] Atsaucoties uz pirmo protestu, ASV finansu valde no 15. jūlija nolēma bloķēt visus Latvijas, Igaunijas un Lietuvas kapitālus un īpašumus.[31] ASV iesaldēja Baltijas valstu kontus saskaņā ar Stimsona doktrīnas[32] tiesiskajiem principiem.[33] Arī turpmākajos gados ASV nenodeva Baltijas valstu zeltu Padomju Savienībai.[34]

22. jūlijā Latvijas pilnvarotais lietvedis Argentīnā un Brazīlijā P. Oliņš iesniedza Argentīnas Ārlietu ministrijai protestu par PSRS rīcību pret Latviju.[35] Rakstiskā atbildē Argentīnas ārlietu ministrs paziņoja, ka sūtņa nota esot "ņemta vērā ar vislielāko uzmanību", kas nozīmēja arī Latvijas valsts atzīšanas uzturēšanu spēkā (ar līdzīgu formulējumu Argentīnas Ārlietu ministrija bija atbildējusi arī Polijas, Norvēģijas un citu okupēto valstu sūtņiem).[36] Analogu protesta notu P. Oliņš piesūtīja Brazīlijas ārlietu ministram un protesta norakstu iesniedza Brazīlijas vēstniekam Buenosairesā.[37] Atbildē Brazīlijas ārlietu ministrs atkārtoja P. Oliņa protesta motīvus un pateicās par paziņojumu. Citās Dienvidamerikas valstīs (Bolīvijā, Čīlē, Ekvadorā, Kolumbijā, Paragvajā, Peru, Urugvajā un Venecuēlā) P. Oliņš nebija akreditēts, bet arī tās turpināja viņu uzskatīt par Latvijas diplomātisko pārstāvi.[38]

Latvijas sūtnis Šveicē un Dānijā un pastāvīgais delegāts pie Tautu Savienības J. Feldmanis 1940. g. 25. jūlijā iesniedza paziņojumu Šveices valdībai par PSRS nelikumīgo okupāciju.[39] Formāli Latvija varēja vērsties pie Tautu Savienības, bet tās rīcībspējas un ietekmes zuduma dēļ bija skaidrs, ka tas neko nedotu.[40] No 1940. g. jūnija Baltijas valstis reāli nevarēja piedalīties Tautu Savienības darbā, kaut arī saglabāja dalībvalsts statusu un turpināja maksāt dalības naudu. Latvija un pārējās Baltijas valstis bija Tautu Savienības locekles līdz 1946. g. 18. aprīlim, kad notika tās pēdējā sesija un šo starptautisko organizāciju likvidēja. Tomēr šajā sesijā Baltijas valstu pārstāvjiem neļāva piedalīties.[41]

1940. g. 5. augusta notikumu iespaidā A. Bīlmanis nākamajā dienā publicēja paziņojumu, kurā izteica protestu Padomju Savienībai, norādot, ka Maskavas rīcībai nav nekāda likumīga pamata un padomju vara nav ievērojusi pat tos likumus un lēmumus, uz kuriem tā pati bija atsaukusies; padomju agresija ir notikusi, balstoties uz karaspēku.[42]

Tādējādi Latvijas valsts oficiālie pārstāvji — diplomāti — starptautiski protestēja pret Latvijas okupāciju, aneksiju un inkorporāciju un pieprasīja neatzīt Padomju Savienības rīcību Latvijā par tiesisku un turpināt atzīt Latvijas Republiku. Latvijas diplomātisko pārstāvju protesti sekmēja to, ka vadošās Rietumu valstis 1940. g. vasarā attiecināja vardarbīgu iekarojumu

neatzīšanas principu arī uz Baltijas valstīm un aizsāka Latvijas un pārējo Baltijas valstu okupācijas un aneksijas *de iure* neatzīšanu.

Latvijas *de iure* statusa saglabāšanā sava loma bija arī vairākiem citiem faktoriem — Latvijas neatkarīgās valdības politikai 1940. g. jūnijā (valdības kļūdas tomēr nebija tik izšķirīgas, lai atņemtu okupētajai valstij *de iure* statusu) un it īpaši ārkārtējām pilnvarām.[43] Latvijas vadītāju neveiksmes un kļūdas nemazināja PSRS atbildību par Latvijas militāro okupāciju, aneksiju un inkorporāciju. Militārās pretošanās trūkums[44] gan ietekmēja Rietumvalstu politisko attieksmi, bet nepārtrauca Baltijas valstu neatkarības *de iure* atzīšanu.

Valstu reakcija

Padomju Savienība. Par spīti mēģinājumiem politiski, diplomātiski, juridiski un propagandiski maskēt un attaisnot Baltijā īstenoto okupāciju un aneksiju, Padomju Savienībai neizdevās novērst pasaules valstu negatīvu reakciju. 1940. gadā Maskava nespēja īstenot izstrādātā scenārija beidzamo posmu — panākt Baltijas valstu inkorporācijas starptautiski tiesisko atzīšanu. Tieši šis moments spieda Padomju Savienību visus turpmākos 50 gadus (līdz pat Baltijas valstu neatkarības atjaunošanai) pielikt daudz pūļu un līdzekļu sev tik vēlamā mērķa sasniegšanai. Taču panākumi tā arī netika gūti.

Savā argumentācijā PSRS izmantoja pabeigtā aneksijas un inkorporācijas procesa rezultātus. Kopš 1940. gada PSRS nemainīgi apgalvoja, ka Latvija un pārējās Baltijas valstis ir labprātīgi pievienojušās Padomju Savienībai un likumīgi ir šīs valsts sastāvdaļas. PSRS izstrādāja arī Baltijas valstu pievienošanas juridisko pamatojumu. PSRS neuzskatīja Baltiju par okupētu teritoriju, tāpēc tur netika veidotas ārvalsts okupācijas iestādes. Baltijas valstis tika iekļautas PSRS sastāvā kā savienotās padomju republikas. Pēc 1944. gadā mainītās padomju konstitūcijas tās formāli tika uzskatītas par suverēniem valstiskiem veidojumiem. Padomju Savienība izmantoja savās interesēs to apstākli, ka Latvijas vadītāji neizšķīrās par politisku, militāru un diplomātisku pretošanos okupācijai un ārkārtējā situācijā pieļāva vairākas kļūdas.

Kad Vācija 1941. g. jūnijā iebruka Padomju Savienībā un okupēja Baltijas valstis, PSRS uzskatīja, ka Vācija ir okupējusi PSRS sastāvā esošās Baltijas padomju republikas. Otrā pasaules kara beigās PSRS deklarēja, ka Sarkanā armija atbrīvo Baltiju kā vācu okupētu padomju republiku teritoriju. Savukārt baltiešu izpratnē padomju karaspēka otrreizēja iebrukšana Baltijā bija jauna padomju okupācija. Atšķirībā no citām Eiropas tautām Otrā pasaules kara beigās Baltijas tautas neatguva brīvību un neatkarību. Baltijā vienu okupācijas karaspēku nomainīja otrs okupācijas karaspēks.

PSRS daudzus gadus asi nostājās pret mēģinājumiem starptautiski izvirzīt Baltijas jautājumu, kvalificējot tos kā iejaukšanos PSRS iekšējās lietās vai pretenziju izvirzīšanu uz daļu no PSRS teritorijas. Padomju Savienība saglabāja minēto argumentāciju arī 80. gadu otrajā pusē, kad Baltijas jautājums starptautiski aktualizējās sakarā ar Baltijas tautu kustību izvirzītajām prasībām atjaunot Baltijas valstu neatkarību.

Pasaules valstu reakcija 1940. gadā. No Baltijas valstu okupācijas brīža starptautiskajā politikā un diplomātijā radās t. s. Baltijas jautājums. Pasaules valstīm jau 1940. gadā bija jāieņem noteikta politiska nostāja, jo no tās bieži bija atkarīga praktisku jautājumu risināšana: Baltijas valstu kuģu piederība, ārzemju bankās noguldītie Baltijas valstu kapitāli, šo valstu pilsoņu statuss, īpašuma lietas. Tas, kādā veidā trešās valstis izlēma risināt praktiskas dabas jautājumus, bieži liecināja par to vispārpolitisko attieksmi pret Baltijas valstīm un to statusu.[45]

Rietumos pakāpeniski virsroku guva viedoklis, ka Baltijā nepārprotami ir notikusi padomju militāra okupācija ar tai sekojošu aneksiju un inkorporāciju. Rietumvalstis konstatēja, ka PSRS ir klaji pārkāpusi starptautisko tiesību normas, virkni divpusējo un daudzpusējo vienošanos. Šī nelikumīgā rīcība nevarēja dot un nedeva agresoram nekādas juridiskas tiesības.[46] Vairākums pasaules valstu *de facto* atzina to, ka Padomju Savienība kontrolē Baltijas valstu teritorijas un ka tās PSRS sastāvā pastāv kā Baltijas padomju republikas. Taču tajā pašā laikā šis vairākums neatzina šo padomju aneksiju *de iure*. Attieksme pret Baltijas jautājumu rāda, ka Rietumvalstis, lai gan tās vairākkārt piekāpušās agresora priekšā 30. gadu otrajā pusē (Mandžūrija, Abesīnija, Austrija, Čehoslovākija), agresijas aizlieguma principu kopumā atbalstīja kā pamatprincipu valstu attiecībās. Diemžēl toreiz neatzīšanas politikā vēl nepastāvēja nekādas konkrētas vadlīnijas un katra valsts pati varēja izšķirties par konkrētu rīcību Baltijas valstu jautājumā.[47] Tāpēc dažādu valstu politika bija atšķirīga.

Rietumvalstis uzskatīja, ka trīs Baltijas valstis zaudējušas neatkarību līdzīgos apstākļos, neatkarīgi no nelielām atšķirībām šo valstu pēdējo pirmskara neatkarīgo valdību reakcijā uz padomju intervenci un okupāciju. Konkrētu jautājumu kārtošana (piemēram, pilnvaroto lietvežu apstiprināšana, valstu un pilsoņu tiesību un īpašumu aizsardzība utt.) turpinājās arī ar katru Baltijas valsti atsevišķi. Nereti tieši saistībā ar šiem jautājumiem daļai pasaules valstu bija jādeklarē vai no jauna jāapstiprina sava nostāja Baltijas jautājumā.

Amerikas Savienotās Valstis: 1940. g. 23. jūlija deklarācija. Baltijas valstu aneksijas neatzīšanas politiku aizsāka Amerikas Savienotās Valstis. ASV valsts sekretāra vietas izpildītājs S. Velss 1940. g. 23. jūlija paziņojumā precīzi definēja

amerikāņu pozīciju attiecībā uz padomju okupāciju Baltijā, stingri nosodot PSRS aplinkus ceļus un metodes Baltijas valstu neatkarības likvidēšanā, kas tobrīd ātri tuvojās nobeigumam. Šajā dokumentā tika pieminēti arī ASV ārpolitikas pamatprincipi (veselais saprāts, tiesiskums un likums), akcentētas mazo tautu tiesības uz pašnoteikšanos, pasvītrota cieņas nepieciešamība mazo un lielo valstu attiecībās, kā arī uzsvērts atzinums, ka valstis, kuras ignorē šos principus, pārkāpj modernās civilizācijas pamatvērtības.[48] Minētais paziņojums bija precedents daudziem citiem paziņojumiem un deklarācijām, kurus turpmākajos gados sniedza ASV, citas pasaules valstis un vairākas starptautiskās organizācijas. Deklarācijai bija ļoti liela nozīme Latvijas, Igaunijas un Lietuvas centienos atgūt brīvību un neatkarību, kā arī starptautisko tiesību attīstībā attiecībā uz teritoriālu pārmaiņu neatzīšanu, ja tās nav notikušas saskaņā ar iedzīvotāju brīvi izteiktu gribu.[49] ASV attiecināja Stimsona doktrīnas principus arī uz Baltijas valstīm un iekarojumu neatzīšanas doktrīnu uz PSRS teritoriālajiem ieguvumiem, tāpat kā tā to bija iepriekš attiecinājusi uz Japānas, Vācijas un Itālijas iekarojumiem.[50] To pastiprināja tūlīt pēc Otrā pasaules kara beigām izveidojusies valstu sadalīšanās divos naidīgos blokos. Šāda ASV prakse tikai nostiprināja nelikumīgas rīcības neatzīšanas principa vietu starptautiskajās tiesībās, kas bija ļoti nepieciešams Baltijas valstu pārstāvjiem.

Šī deklarācija vairākus gadu desmitus noteica ASV politiku Baltijas valstu jautājumā un nodrošināja Baltijas valstu diplomātisko pārstāvniecību darbības turpināšanos ASV.[51] Kopš šā akta pieņemšanas ASV neatzina Baltijas valstu iekļaušanu PSRS ne *de iure*, ne *de facto*.[52] Tas bija unikāls precedents starpvalstu attiecībās.

Lielbritānija. Kad PSRS bruņotie spēki 1940. g. jūnijā okupēja Baltijas valstis, Lielbritānija formāli neprotestēja pret šo vardarbības aktu, bet to arī neatzina ne *de iure*, ne *de facto*.[53] Lielbritānija atļāva turpināt Latvijas sūtniecības darbu Londonā un jaunu Latvijas diplomātisko un konsulāro pārstāvju apstiprināšanu citās valstīs saskaņā ar sūtņa K. Zariņa ārkārtējām pilnvarām.[54] 29. jūlijā britu valdība nolēma atstāt Baltijas valstu diplomātus Diplomātu sarakstā ar imunitātes tiesībām, mutiski no viņiem pieprasot necensties panākt oficiālu Lielbritānijas deklarāciju Baltijas valstu jautājumā. Tika pieņemts arī lēmums nepieciešamības gadījumā Baltijas valstu aneksiju atzīt *de facto*, bet ne *de iure*.[55] Savukārt 8. augustā britu Kara kabinets nosprieda neatzīt padomju aneksiju Baltijā pat *de facto*, lai nedotu iespēju PSRS sagrābt arī Somiju.[56] 9. augustā Lielbritānija formalizēja Baltijas diplomātu turpmāku oficiālu atzīšanu. Britu nostāju Baltijas valstu jautājumā oficiāli paziņoja ASV valdībai 1. septembrī, bet 5. septembrī premjerministrs V. Čērčils britu parlamenta sēdē paziņoja, ka Lielbritānija neatzīst nekādas kara laikā notikušas teritoriālas pārmaiņas Eiropā, jo to likumīgums jāizlemj starptautiskas

vienošanās ceļā.[57] Lielbritānijas valdība nolēma līdz pēckara Miera konferencei neatzīt nekādas kara laikā notikušas teritoriālas pārmaiņas, kas nav īstenotas ar pašu iedzīvotāju brīvu piekrišanu un gribu. 1940. g. beigās britu valdība nāca pie atziņas, ka Baltijas valstu jautājumā optimālais variants ir pieņemt ASV formulējumu — neatzīt vardarbīgās pārmaiņas Baltijā.[58]

Rietumvalstu nostāja Baltijas valstu trimdas valdību jautājumā

Lai arī ārkārtējās pilnvarās nebija konkrēti izvirzīts uzdevums K. Zariņam veidot valdību trimdā, viņš pilnvaru 6. pantu ("aizstāvēt Latvijas intereses pēc labākās apziņas...") saprata arī kā iespēju to darīt. 1940. g. rudenī K. Zariņš Londonā lūdza angļu valdību atļaut viņam ierosināt jautājumu par Latvijas trimdas valdības dibināšanu. Lielbritānijas valdība atteicās atzīt ārkārtējās pilnvaras kā pamatu šādas valdības izveidošanai. K. Zariņš šādā situācijā nevarēja riskēt pazaudēt Rietumu valstu doto atzīšanu savām pilnvarām, jo tad vairs neviens nebūtu pilnvarots pārstāvēt Latvijas intereses.[59]

Attiecībā uz 1940. g. otrajā pusē radušos ideju par Latvijas Nacionālās Komitejas izveidošanu ārzemēs K. Zariņš un A. Bīlmanis deklarēja, ka sūtņi kā legāli ieceltas, akreditētas un atzītas personas nevar atteikties no suverēnas valdības dotām pilnvarām un turpmākajā darbībā pakļauties izbijušām amatpersonām. Tas apdraudētu sūtņu atzīšanu no Rietumu lielvalstu puses.[60] Diplomātiem bija jāizvairās no neapdomīgas rīcības, jo tā rezultātā sūtniecības un konsulāti varētu tikt likvidēti.[61]

Anglija[62] un pārējās Rietumu valstis neatbalstīja Baltijas valstu trimdas valdību vai tām līdzīgu organizāciju dibināšanu savu valstu teritorijās.[63] Britu Ārlietu ministrija informēja K. Zariņu, ka neizsniegs vīzas trimdas latviešu politiķiem iebraukšanai Anglijā, lai dibinātu Latvijas Nacionālo Komiteju.[64] Arī ASV valdība paziņoja, ka neatzīs šādu Komiteju,[65] tāpēc oficiālu Latvijas trimdas valdību ārkārtējo pilnvaru nesējam izveidot neizdevās. Trimdas valdību izveidi atļāva tikai tām valstīm, kas bija cīnījušās pret nacionālsociālistisko Vāciju.[66]

Baltijas reģiona situācija bija ļoti sarežģīta (vairākas okupācijas varu maiņas, Baltijas tautu cīņa abās frontes pusēs u. tml.), un šajā reģionā radušās politiskās problēmas lielvalstīm kara apstākļos nešķita politiski pietiekami nozīmīgas. Rietumvalstis par Baltijas tautu likumīgajiem pārstāvjiem atzina tikai Baltijas valstu pēdējo suverēno valdību pārstāvjus, bet ne iespējamu jaunu struktūru veidotājus, kam nebija nekāda tautas pilnvarojuma veidot valdību un kas nepārstāvēja nekādas bijušas vai esošas or-

ganizācijas. Pēc Rietumvalstu uzskata, trimdas valdības būtu pilnīgi jaunas ārzemēs sastādītas valdības, kam nebūtu nekādu saikņu ar pēdējām suverēnajām Baltijas valstu valdībām.

1940. gada notikumu juridiskais novērtējums

Pasaules valstu reakcija uz notikumiem Baltijā 1940. gadā parādīja, ka PSRS īstenotā šo valstu aneksija tika uzskatīta par toreiz spēkā esošo starptautisko tiesību normu pārkāpumu. 1939. g. 23. augusta Molotova—Ribentropa pakts un no tā praksē izrietējusī Baltijas varmācīgā iekļaušana PSRS sastāvā ar tai sekojošu teroru un deportācijām tika vērtēta kā starptautisks noziegums.

Briāna—Keloga un Ļitvinova pakti, kā arī Baltijas valstu un PSRS divpusējie līgumi, tādi kā 1920. gada miera līgumi un 1939. gada Savstarpējās palīdzības pakti, garantēja Baltijas valstu neatkarību. Fakts, ka PSRS uz draudu pamata ieveda savu karaspēku Baltijas teritorijā un īstenoja šo valstu inkorporāciju, bija absolūtā pretrunā visiem minētajiem starptautiskajiem līgumiem.[67] Bez tam starptautiskās sabiedrības reakcija norādīja arī uz to, ka ir pārkāpti ne tikai līgumi, bet arī starptautisko tiesību principi, ieskaitot tautu tiesības uz pašnoteikšanos.[68]

Latvijas valdība tika izveidota pēc PSRS valdības pārstāvju diktāta. No starptautisko un nacionālo tiesību viedokļa šī valdība nebija nedz likumīga, nedz leģitīma, jo tā nepārstāvēja Latvijas tautu. Kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas Latvijas parlaments un valdība ir vairākkārt izteikuši savu viedokli, ka tautas apmānīšanas rezultātā prettiesiski izveidotā Tautas Saeima nepauda Latvijas tautas suverēno gribu.[69] Tai nebija konstitucionālo tiesību izlemt jautājumu par valsts iekārtas grozīšanu un Latvijas valsts suverenitātes likvidēšanu.[70]

LR iekļaušana Padomju Savienībā no starptautisko tiesību viedokļa nebija spēkā, un Latvijas Republika joprojām *de iure* pastāvēja kā starptautisko tiesību subjekts, ko atzina vairāk nekā 50 pasaules valstis.[71] Aneksijas neatzīšana bija svarīga latviešu, igauņu un lietuviešu tautām. Tā kalpoja par pamatu šo tautu pārstāvju prasībai pēc valstu neatkarības atjaunošanas.

Latvijas jautājums Otrā pasaules kara laikā

Okupācijas varu maiņas un to ietekme uz Latvijas dalību pēckara struktūrās. Kad 1941. g. vasarā, padzenot Sarkano armiju, Latviju, Lietuvu un Igauniju ieņēma nacistiskās Vācijas bruņotie spēki, tie iedibināja jaunu okupācijas režīmu. Vācija uzskatīja šīs valstis par iekarotām zemēm, ieņemtu ienaidnieka

(PSRS) teritoriju un iekļāva tās vācu administratīvajā apakšvienībā *"Ostland"*. Kaut arī Vācija iepriekšējos gados bija sadarbojusies ar PSRS, tās propaganda nekautrējās sevi dēvēt par Baltijas tautu atbrīvotāju. Savukārt PSRS uzskatīja, ka Baltija ir citas valsts okupācijā esoša Padomju Savienības sastāvdaļa.

Kamēr Baltija atradās vācu varā, Amerikā norisinājās vairāki tiesu procesi sakarā ar padomju mēģinājumiem pārņemt Baltijas valstu kuģus.[72] Savas pretenzijas pret Baltiju abas lielvalstis īstenoja vienlaikus.

Visu Otrā pasaules kara laiku Baltijas jautājumu sarežģīja tas, ka Lielbritānija (kopš 1941. g. 22. jūlija) un ASV (kopš 1941. g. 11. decembra) bija Padomju Savienības sabiedrotās cīņā pret Vāciju, tāpēc attiecībā pret Baltijas valstīm tās atradās ļoti neērtā situācijā.[73]

Atlantijas harta. ASV prezidentam F. D. Rūzveltam bija svarīgi, lai tikšanās ar Lielbritānijas premjerministru V. Čērčilu, kas notika lielā slepenībā 1941. g. 8. augustā uz karakuģa Atlantijas okeānā netālu no Ņūfaundlendas krastiem, parādītu pasaulei un pakļautajām tautām (*captive nations*), ka "angliski runājošās demokrātijas" iestājas par to, lai pēckara starptautiskā sabiedrība balstītos uz brīvības un taisnīguma principiem.[74] Abi valstsvīri pieņēma svarīgu ārpolitisko deklarāciju — Atlantijas hartu (*Atlantic Charter*) par ASV un Lielbritānijas kopīgajiem mērķiem pēc Otrā pasaules kara. Tajā tika noteikts: 1) neviena no valstīm, kas parakstījušas šo hartu, netīko kara rezultātā paplašināt savu teritoriju; 2) šīs valstis netiecas pēc citu valstu teritoriju paplašināšanas, ja to neatbalsta attiecīgā apgabala iedzīvotāji; 3) visas tautas demokrātiskā ceļā var ievēlēt savu valdību; 4) visām tautām jādod iespēja brīvi attīstīt savu ekonomiku un tirdzniecību; 5) pēc uzvaras pār nacionālsociālismu jāgarantē miers un savstarpējā drošība visām pasaules tautām – neatkarīgi no tā, vai tās pieder pie uzvarētājvalstīm vai pie zaudētājām.[75] Atlantijas harta regulēja t. s. četras brīvības. Baltijas valstīm bija ļoti svarīga tā "brīvība", kas noteica, ka hartas dalībvalstis ievēro visu tautu tiesības izvēlēties savas valdības formu. F. D. Rūzvelta skatījumā pakļautām tautām bija ar starptautiski uzraudzītu vēlēšanu starpniecību jāizvēlas sava valdība. Atlantijas hartu uzskatīja par mazo tautu un valstu tiesību nodrošināšanas aktu.

PSRS pievienošanās Atlantijas hartai. Jau 1941. g. 24. septembrī Atlantijas hartai pievienojās arī Padomju Savienība. PSRS atzina visas hartā deklarētās brīvības, izdarot atrunu attiecībā uz tautu pašnoteikšanās principu. PSRS piekrita atbalstīt šo principu ar noteikumu, ka to piemēro, ņemot vērā konkrēto situāciju, vajadzības un katras valsts vēsturiskās īpatnības.[76] Arī teritoriālās neaizskaramības principu PSRS bija ar mieru attiecināt uz 1941. gada robežām, tādējādi paturot sev tiesības uz tām teritorijām, kas tika iegūtas 1939.— 1940. gadā, — Austrumpoliju, Baltijas valstīm, Besarābiju un Ziemeļbuko-

vinu.[77] PSRS uzskatīja, ka, pēc kara risinot robežu jautājumu, šie teritoriālie ieguvumi būtu jāakceptē par Padomju Savienības sastāvdaļām. Pēc ASV iesaistīšanās karā viens no galvenajiem ASV un PSRS attiecību klupšanas akmeņiem izrādījās minētais tautu pašnoteikšanās princips. PSRS nekādā ziņā nevēlējās pieļaut šā principa attiecināšanu uz Baltijas valstīm.

Apvienoto Nāciju deklarācija. 1942. g. 1. janvārī Vašingtonā tika parakstīta Apvienoto Nāciju deklarācija, kurā tika apstiprināta apņemšanās ievērot Atlantijas hartas principus. Deklarāciju parakstīja pret Vāciju, Itāliju un Japānu cīņā iesaistītās 26 valstis.[78]

Latvija bija ieinteresēta būt Apvienoto Nāciju valstu saimē un kopīgā Rietumu demokrātisko valstu frontē pret Vāciju. Latvijas sūtnis ASV A. Bīlmanis jau 1942. g. 4. janvārī paziņoja, ka Latvija vēlas pievienoties hartai un deklarācijai,[79] tam piekrita arī K. Zariņš.[80] Taču nekādu atbildi A. Bīlmanis uz iesniegumu nesaņēma, jo ASV administrācija gribēja izvairīties no jauniem sarežģījumiem attiecībās ar PSRS, ko radītu Latvijas paraksts. Rietumvalstis liedza Baltijas valstu sūtņiem iespējas parakstīt Atlantijas hartu un Apvienoto Nāciju deklarāciju, kā arī piedalīties kara laika konferencēs.[81] Tomēr, tā kā Otrā pasaules kara laikā ASV un Lielbritānija neatzina ne padomju, ne vācu okupāciju Baltijā, Latvijas, Lietuvas un Igaunijas oficiālajiem pārstāvjiem bija pamats uzskatīt, ka Atlantijas harta attiecas arī uz viņu valstīm.

Atlantijas hartas un Apvienoto Nāciju deklarācijas parakstīšanas laikā no Latvijas valsts viedokļa abas karojošās lielvalstis — PSRS un Vācija — bija okupanti. Tāpēc Latvijas situācija bija daudz sarežģītāka nekā vairākām citām Austrumeiropas okupētajām valstīm, kuras skaitījās Anglijas sabiedrotie. Latvija oficiāli šādu "statusu" nevarēja iegūt, jo aliansu jautājumus varēja izšķirt tikai valdība, kuras Latvijai nebija.

Latvija neatradās karastāvoklī ar Vāciju un nebija tās ienaidniece (turklāt Vācija izdarīja mobilizāciju Latvijā), kas apgrūtināja Latvijas attieksmes noteikšanu pret Vāciju. Latvijai tik sarežģītajā starptautiskajā (kompromisa nepieciešamība starp antihitleriskās koalīcijas valstīm) un iekšpolitiskajā (vairākkārtējas okupācijas varu maiņas) situācijā tās oficiālajiem pārstāvjiem neizdevās panākt, lai tiktu noformēts Latvijas kā dalībvalsts statuss antihitleriskajā koalīcijā. Kaut arī Latvija nekļuva par Rietumvalstu sabiedroto, tās diplomātiskie pārstāvji ārzemēs allaž uzsvēra, ka Latvija pieder pie Rietumeiropas civilizācijas, atbalsta Rietumu demokrātisko valstu principus un savu nākotni un neatkarības atgūšanu saista ar Rietumu lielvalstu uzvaru Otrajā pasaules karā.[82]

Pieminētajā Atlantijas hartas tekstā tika svinīgi pasludināta tās principu attiecināšana uz visām valstīm. Tomēr neviena no Rietumu lielvalstīm ne Otrā pasaules kara laikā, ne arī pēc tam, lai nesaasinātu attiecības ar PSRS,

atklāti nepasludināja, ka Atlantijas hartas principi attiecas uz Baltijas valstīm. Taču tajā pašā laikā to arī nenoliedza.

Latvijas iedzīvotāju pretošanās PSRS un Vācijas centieniem pakļaut Latviju. Latvijas iedzīvotāji noraidīja Vācijas ieceres iekļaut Latviju "trešā reiha" sastāvā un vēlējās atjaunot Latvijas Republikas neatkarību, kas tiesiski nebija beigusi pastāvēt un tobrīd turpināja būt Tautu Savienības dalībvalsts. Latvijas iedzīvotāji ticēja, ka Otrajā pasaules karā uzvarēs ASV un Lielbritānija, kas attiecībā uz Latviju īstenos Atlantijas hartā pasludinātos principus. Par tiem Latvijas iedzīvotāji visumā bija informēti un tos viennozīmīgi atbalstīja.[83] Harta kļuva par cerību un uzticēšanās avotu Rietumu valstu politikai, kā arī radīja pārliecību, ka Latvijas neatkarība un valstiskā integritāte pēc kara tiks garantēta.[84]

Šādos apstākļos bija plaši izplatīts uzskats, ka savas zemes aizsardzība un cīņa pret abām okupācijas varām būtu iespējama, to uzsākot vācu organizētajā Latviešu leģionā pret Sarkano armiju, bet vēlāk turpinot pret pašiem vāciešiem.

Leģionāri bija labvēlīgi noskaņoti pret Rietumu demokrātijas valstīm — ASV, Lielbritāniju un citām, bet nelabvēlīgi pret antihitleriskās koalīcijas dalībvalsti PSRS. Viņi cīnījās, aizstāvot Latvijas zemi pret padomju karaspēka uzbrukumu. Kurzeme bija vienīgā PSRS agrāk okupētā teritorija, kuru Sarkanā armija nespēja ieņemt līdz pašām kara beigām. Pateicoties Kurzemes cietoksnim, vairāk nekā 150 000 latviešu bēgļu izdevās nokļūt rietumos, paglābties no represijām, izveidot plašu emigrāciju un kopā ar Latvijas sūtņiem turpināt cīņu par Latvijas neatkarības atgūšanu. Taču Rietumu demokrātiskā sabiedrība PSRS cīņu pret Vāciju nenodalīja no Rietumvalstu cīņas pret Vāciju. Tāpēc leģionāru traģēdija bija tā, ka viņu cīņa pret PSRS otrreizēju okupāciju pasaulē tika uztverta kā cīņa pret visu antihitlerisko koalīciju. Ne latviešu sarkanajiem strēlniekiem (kas PSRS armijas rindās deva nozīmīgu ieguldījumu antihitleriskās koalīcijas cīņā pret Vāciju), ne arī leģionāriem nebija iespējams nodrošināt Latvijai brīvību, cīnoties citu, turklāt savstarpēji naidīgu valstu armiju sastāvā. Cīņa par vienas armijas sakāvi nozīmēja otras armijas iekarojumu veicināšanu Latvijā. No Latvijas valsts un latviešu tautas viedokļa nebija uzvarētāju, bet abās armijās karojošie latvieši bija kara upuri. Latviešu mobilizācija Vācijas un PSRS armijās no starptautisko principu un normu viedokļa bija nelikumīga.

ASV nostāja. 1942. gadā PSRS palielināja spiedienu uz Savienotajām Valstīm, lai tās pārtrauktu atbalstīt Baltijas tautas. PSRS pieprasīja slēgt Baltijas valstu diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības un izbeigt kontu iesaldēšanu.[85] 5. oktobrī F. D. Rūzvelts informēja ārlietu ministru K. Hallu par ieceri paziņot J. Staļinam, ka sabiedrotās lielvalstis Baltijas valstu dēļ nekaros, bet pēc kara beigām divu gadu laikā mēģinās panākt jaunu plebiscītu

Baltijas valstīs.[86] Tādējādi amerikāņi ierosināja dot iespēju Baltijas tautām vēlreiz īstenot pašnoteikšanās tiesības vēlēšanu ceļā. 1943. g. 20. augustā F. D. Rūzvelts nolēma Baltijas valstu jautājumā neatzīt nekādas kara laikā notikušās teritoriālās pārmaiņas.[87]

Lielbritānijas nostāja. Jaunas iezīmes Anglijas politikā parādījās pēc Vācijas uzbrukuma Padomju Savienībai. PSRS atkal mēģināja panākt, lai Anglija oficiāli atzītu Baltijas valstu inkorporāciju. Taču Anglija, neskatoties uz svārstībām, palika iepriekšējās pozīcijās,[88] lai gan minētajā jautājumā tās nostāja nebija tik stingra kā Amerikas Savienotajām Valstīm.[89]

1941. g. 12. jūlijā Lielbritānija un PSRS noslēdza vienošanos par kopīgu darbību karā pret Vāciju. Parakstot šo vienošanos, briti nepieminēja Baltijas valstu jautājumu.[90] Lielbritānijas—PSRS savienības līgums, kas noslēgts 1942. g. 26. maijā, neprasīja Lielbritānijai atzīt padomju iekarojumus Austrumeiropā un saturēja Atlantijas hartas juridiskos principus.[91] Pateicoties ASV spiedienam,[92] arī šajā līgumā nepieminēja Baltijas valstis.[93]

Pēc ārlietu ministra A. R. Īdena ierosinājuma britu Kara kabinets 1942. g. 27. jūnijā pieņēma lēmumu, ka turpmāk Baltijas valstu sūtņus un sūtniecību darbiniekus vairs neminēs Diplomātu sarakstā, bet atsevišķā pielikumā. Baltijas valstu sūtņiem atļāva veikt parastās funkcijas, atskaitot politisko darbību.[94] 1944. g. 21. decembrī Lielbritānijas ārlietu ministrs deklarēja, ka britu valdība kopš izmaiņām, kas notika 1940. g. jūnijā, nav atzinusi nekādas Latvijas, Igaunijas un Lietuvas valdības.[95]

Baltijas jautājums lielvalstu starptautiskajās konferencēs. Kopš kara pirmajām dienām ASV darīja visu, lai panāktu PSRS piekrišanu Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) izveidošanai pēc Otrā pasaules kara beigām. ASV ļoti skaidri redzēja, ka vienīgā iespēja, kā izvairīties no jauna kara un teritoriju dalīšanas, ir kolektīvas starptautiskas organizācijas izveidošana, kas risinātu starpvalstu problēmas. PSRS sāka izmantot ANO ideju savās interesēs un pieprasīja, lai ASV un Anglija atzītu tās varu Baltijas telpā. Nevienā no starptautiskajām konferencēm to panākt Padomju Savienībai neizdevās.

Teherānas konference. Pirmā antihitleriskās koalīcijas lielvalstu — PSRS, ASV un Lielbritānijas — valdības vadītāju tikšanās notika Teherānā (1943. g. 28. novembris—1. decembris), kuras laikā risinājās vissmagākās sarunas par Baltijas valstīm starp F. D. Rūzveltu un J. Staļinu. Ja V. Čērčils bija gatavs piekāpties Krievijas prasībām, tad F. D. Rūzvelts negribēja samierināties ar domu, ka PSRS kontrolēs Baltijas valstis un Poliju. Viņš apliecināja J. Staļinam, ka gadījumā, ja padomju karaspēks pēc Vācijas karaspēka izdzīšanas atkal okupētu Baltijas valstis, ASV pret PSRS karu nesāktu, bet vēlētos, lai Baltijas tautām dotu tiesības sarīkot plebiscītu pašnoteikšanās jautājumā. J. Staļins plebiscīta ideju noraidīja.[96] Tādējādi ASV neiestājās pret Baltijas atkalpievienošanu Padomju Savienībai kara beigās.[97] F. D. Rūzvelts un J. Staļins

1. decembrī jau konkrēti pārrunāja arī padomju puses izvirzīto prasību par Austrumprūsijas ziemeļdaļas nodošanu PSRS, kas nozīmēja atdalīt Baltijas valstis no Rietumvalstīm.[98] Pieņemot, ka Baltijas valstis pēc kara tiks iekļautas PSRS, kā amerikāņi, tā angļi akceptēja šo prasību.[99]

Jaltas konference. Jaltas konferencē (1945. g. 4.—11. februāris) F. D. Rūzveltam neizdevās panākt, lai tieši tiktu apspriests Baltijas jautājums, jo J. Staļins to nevēlējās. Taču netieši šis jautājums tika skarts, pārrunājot, piemēram, ANO izveides principus.

Baltijas valstu inkorporācijas neatzīšanas politika uztrauca J. Staļinu. Jau 1944. g. februārī tika speciāli grozīta PSRS Konstitūcija, formāli atļaujot savienotajām padomju republikām iesaistīties ārpolitikā. PSRS gribēja ANO iegūt balsstiesības visām 16 padomju republikām, ieskaitot Latviju, Igauniju un Lietuvu. Rietumvalstu sabiedroto piekrišana šādam variantam nozīmētu Baltijas inkorporācijas atzīšanu. Tāpēc ASV to noraidīja, pieprasot balsstiesības visām toreizējām 48 savām pavalstīm.[100] PSRS piekāpās, tomēr prasīja līdz ar Ukrainas PSR un Baltkrievijas PSR uzņemt ANO kā pilntiesīgu locekli arī Lietuvas PSR. Lietuvas kandidatūra nostādīja ASV ārkārtējā situācijā, jo tās nevarēja piekrist atzīt Lietuvu par padomju republiku (tāds bija ASV delegācijas lēmums). PSRS bija spiesta atsaukt Lietuvas kandidatūru.[101] Vēlāk — Sanfrancisko konferencē (1945. g. 25. aprīlis—26. jūnijs) — Padomju Savienībai piešķīra tikai 3 balsis — PSRS, Ukrainas PSR un Baltkrievijas PSR.[102]

Konferencē tika uzsvērtas katras tautas tiesības izvēlēties sev pārvaldes formu. Pieņemtā "Deklarācija par atbrīvoto Eiropu" saskaņā ar Atlantijas hartu prasīja demokrātisku iekārtu un katras tautas tiesības pēc pašas ieskatiem risināt savas politiskās un ekonomiskās problēmas.[103] Tomēr bija skaidrs, ka Austrumeiropā nenotiks referendumi, ko kontrolētu starptautiskie novērotāji, jo tam nepiekrita PSRS, kuras dalība ANO bija absolūti nepieciešama.[104] Jaltā panāktā kompromisa rezultātā praktiski visa Austrumeiropa nonāca PSRS kontrolē.[105] ASV un Lielbritānija paturēja sev tiesības neatzīt PSRS teritoriālo ekspansiju Baltijā.

Potsdamas konference. Potsdamas konferencē (1945. g. 17. jūlijs—2. augusts) Rietumvalstu līderiem neizdevās novērst Eiropas galīgo sadalīšanu. Baltijas valstu nosaukumi pavīdēja protokolos. Austrumprūsiju sadalīja poļu un lietuviešu daļā, bet Lietuvas daļu Maskava iekļāva Krievijas PFSR,[106] nevis Lietuvas PSR. Polija ieguva zemes rietumos un ziemeļos kā kompensāciju par teritoriālajiem zaudējumiem, ko PSRS tai bija nodarījusi austrumos. Potsdamas konference Baltijas valstu jautājuma izšķiršanu atstāja Miera konferencei,[107] kas tā arī netika sasaukta.

Jaltas—Potsdamas sistēma un Latvija. Baltijas valstu pārstāvji cerēja, ka uzvarā pār Vāciju vislielāko ieguldījumu dos Anglija un ASV un tieši šīm

valstīm būs galvenā loma, nosakot pēckara kārtību Eiropā.[108] Tomēr izrādījās, ka noteicošo ietekmi prata nodrošināt Padomju Savienība. Padomju diplomātija darīja visu, lai diktētu Rietumu sabiedrotajām lielvalstīm savus noteikumus. Nebija iedomājams, ka PSRS attiecībā uz Baltijas valstīm vēlētos īstenot politiku saskaņā ar Atlantijas hartas principiem.

Otrā pasaules kara beigās uzvarētājas lielvalstis nelikvidēja visas kara sekas un neizlaboja visas netaisnības, bet, sadalot Eiropu, visa Austrumeiropa nokļuva PSRS ietekmes sfērā. PSRS paturēja gandrīz visas 1939. gadā notikušajā sadalē iegūtās teritorijas kā savas valsts teritorijā iekļautas sastāvdaļas. No visām Otrā pasaules kara laikā neatkarību zaudējušām valstīm tikai trīs Baltijas valstis *de facto* atradās PSRS sastāvā, kura vienīgā no uzvarētājām lielvalstīm karu pabeidza ar teritoriāliem ieguvumiem. Pēc kara padomju ietekmes sfērā nokļuvušās Austrumeiropas valstis drīz vien pārveidoja par sociālisma bloka satelītvalstīm. Atšķirībā no Baltijas valstīm Austrumeiropas valstis vismaz formāli saglabāja savu valstisko neatkarību. Austrumeiropas un Baltijas valstīm Otrais pasaules karš nebeidzās ar Vācijas sakāvi. Triju sabiedroto lielvalstu vienošanās, nevis Baltijas militārās pretošanās trūkums 1940. gadā, bija galvenais iemesls, kāpēc Baltijas valstu neatkarība pēc kara netika atjaunota. Eiropas sadale nebija atkarīga no izvērtējuma, kādos apstākļos katra okupētā valsts bija zaudējusi neatkarību. Abas Rietumu demokrātiskās lielvalstis bija spiestas piekāpties PSRS spiedienam.

Otrā pasaules kara beigās vēlreiz tika rupji pārkāptas trīs Eiropas valstu tautu pašnoteikšanās tiesības: Latvija, Igaunija un Lietuva palika vienīgās Eiropas valstis, kuru neatkarība netika atjaunota. Pēckara starptautiskā sistēma ieguva Jaltas—Potsdamas sistēmas nosaukumu. Par Latvijas valsts tiesisko statusu un faktiskās neatkarības atjaunošanu ļoti ierobežotos starpvalstu attiecību ietvaros turpināja cīnīties tikai nedaudzie Latvijas diplomātiskie pārstāvji.

Drīz pēc Otrā pasaules kara beigām sākās "aukstais karš", kas turpmākajos gadu desmitos būtiski ietekmēja starptautisko situāciju. Arī Baltijas jautājuma "iesaldēšanu" noteica aukstā kara un kodolkonfrontācijas laikmeta likumsakarības.

Iedzīvotāju pretestība otrreizējās padomju okupācijas apstākļos. Padomju varas atjaunošanu Latvijā pavadīja jaunas plānotas pamatiedzīvotāju deportācijas un terors, kam tika pakļauti gan pamatnācijas, gan citu Latvijā dzīvojošo tautu pārstāvji. PSRS īstenoja mērķtiecīgu genocīdu pret Latvijas tautu, pārkāpjot 1948. g. 9. decembra Konvenciju par genocīda nepieļaujamību, kā arī 1907. g. 18. oktobra Hāgas konvencijas 43., 46., 47., 53., 55. un 56. pantu.[109] Genocīda dēļ Latvija no 1940. līdz 1990. gadam zaudēja gandrīz 40% savu iedzīvotāju, un rezultātā latvieši kā pamatnācija 1989. gadā bija vairs tikai 52% iedzīvotāju. "Latvija ir vienīgā valsts Eiropā, kur okupācijas rezultātā ir

nomainījušies 50% tās iedzīvotāju."[110] Deportēto un nogalināto iedzīvotāju vietā Latvijā iepludināja simtiem tūkstošu iedzīvotāju no PSRS republikām — īpaši no Krievijas, Ukrainas un Baltkrievijas. Iedzīvotāju pārvietošanu īstenoja pakāpeniski un nepārtraukti, oficiāli argumentējot ar ekonomisku nepieciešamību, bet faktiski to darīja, lai rusificētu un sovjetizētu Latviju, neatgriezeniski iznīcinātu tās nacionālo identitāti un tādējādi atrisinātu jautājumu par Latvijas teritorijas piederību PSRS.

Pēc PSRS okupācijas atjaunošanas 1944.—1945. gadā pretpadomju bruņotā pretošanās kustība aptvēra plašus tautas slāņus. Tas notika apstākļos, kad deportācijas, karš un bēgļu gaitas bija latviešu tautai atņēmušas jau gandrīz 300 000 cilvēku. Kaut arī spēki bija nevienlīdzīgi, tomēr vēl 50. gados latvieši iespēju robežās izrādīja bruņotu pretestību padomju varai. Cīņā pret patriotiem tika iesaistītas lielas padomju karaspēka daļas. Nežēlīgais terors pakāpeniski salauza bruņoto pretošanās kustību, kurai trūka jebkāda ārēja atbalsta.[111] Latviešu, igauņu un lietuviešu tautas okupācijas gadu desmitos nekad iekšēji nesamierinājās ar valstiskuma zaudēšanu un apspiestību citas valsts sastāvā. Pēc 1959. gada, kad amatus zaudēja nacionāli domājošie Latvijas PSR vadītāji, Maskava pastiprināja Latvijā rusifikāciju un kolonizāciju. Latvieši turpināja nevardarbīgu pretošanos. Disidentu kustība saglabāja dzīvu brīvības ideju un pievērsa Baltijas jautājumam daudzu nozīmīgu starptautisku organizāciju uzmanību.[112] Aneksijas neatzīšanas politika deva cerību, morālu atbalstu un iedrošinājumu Baltijas tautu pretestības kustībām dzimtenē.

Baltijas valstu jautājums aukstā kara gados

Aukstā kara situācija noteica daudzus lēmumus un risinājumus. Baltijas jautājums divu valstu nesamierināmiem blokiem kļuva ne tikai juridiska, bet arī politiska principa jautājums. No vienas puses, tā bija garantija tam, ka Baltijas jautājums, kamēr pastāvēs konfrontācija, būs mazāk vai vairāk aktuāls. No otras puses, jebkāda reāla risinājuma iespējas tika atvirzītas nepārredzamā nākotnē.

Paradoksāli, ka, aukstajam karam sākoties, starptautiskā situācija kļuva Baltijas jautājumam labvēlīgāka un Baltijas valstu diplomāti varēja normāli turpināt pildīt savas funkcijas.[113] Tieši starptautisko tiesību normas un morāles principi bija lielākais atbalsts Baltijas valstu diplomātu darbībai. Ievērojams pluss bija arī Rietumvalstu sabiedriskā doma par labu Baltijas valstu neatkarībai.[114]

Ilgus gadus (1945—1987) savu ārpolitisko interešu dēļ Rietumvalstis neiz-

rādīja aktīvu iniciatīvu, lai mainītu prettiesiskās rīcības rezultātā radušos Baltijas valstu tautām netaisnīgo situāciju. Tāpēc vairāk nekā 40 gadus Baltijas valstu neatkarības jautājuma reāla atrisināšana nebija starptautiskās politikas un diplomātijas dienaskārtības aktuālākais jautājums. Tomēr tiesiskā ziņā Rietumu valstis nemainīgi un nepārtraukti uzturēja padomju aneksijas *de iure* neatzīšanas politiku. Daudzu Rietumvalstu nostāja Baltijas jautājumā atstāja cerības baltiešu tautām uz triju valstu neatkarības atjaunošanas jautājuma izvirzīšanas iespēju starptautiskajā mērogā nākotnē.

Baltijas valstu aneksijas un inkorporācijas neatzīšana: politiskās un praktiskās iezīmes. Vairums valstu neatzina *de iure* Baltijas valstu aneksiju. Tomēr tās atzina, ka *de facto* padomju iestādes īsteno efektīvu kontroli Baltijas valstīs. Daudzas valstis īpaši akcentēja neatzīšanas politikas nemainīgumu un nepārtrauktību. Svarīgi, ka šajos paziņojumos valstis un starptautiskās organizācijas parasti ne tikai konstatēja esošo prettiesisko situāciju, bet arī izteica cerību un atbalstu baltiešu centieniem panākt okupācijas beigšanos, atgūt brīvību un neatkarību tuvākā vai tālākā nākotnē. Daudzas Rietumvalstu deklarācijas Baltijas jautājumā tika izteiktas arī starptautiskos forumos, tieši padomju ārpolitisko iniciatīvu apspriešanas gaitā, un izmantotas kā pretarguments PSRS pozīcijai un priekšlikumiem, lai norādītu uz dubultstandartiem padomju ārpolitikā.[115]

Daudzas valstis nekad nesniedza oficiālus paziņojumus Baltijas valstu aneksijas jautājumā. Galvenokārt tās bija jaunās valstis, kas izveidojās pēc Otrā pasaules kara. Ja kāda no tām tomēr izteicās minētajā jautājumā, tad lielākoties Baltijas valstu aneksiju neatzina par atbilstošu starptautiskām tiesībām.

Pat to valstu attieksmi, kuras šo aneksiju bija atzinušas *de iure* un/vai *de facto*, nevarēja uzskatīt par galīgu. Līdz 80. gadu beigām tas īpaši attiecās uz Austrumeiropas "sociālisma nometnes" valstīm, kurās brīvas un demokrātiskas vēlēšanas nebija notikušas, tāpēc šo valstu valdību pretenzijas uz leģitimitāti bija apšaubāmas.[116] 1991. g. rudenī vairāku Austrumeiropas valstu demokrātiskās vēlēšanās ievēlētās valdības "ar atpakaļejošu datumu" apliecināja, ka tās nekad nav *de iure* atzinušas Baltijas valstu aneksiju un inkorporāciju PSRS. Vienlaikus tās uzsvēra, ka 1940. gada notikumi Baltijā bija starptautisks noziegums.

Nozīmīga bija arī samērā plašā tiesu prakse, kad, risinot praktiskus ar Baltijas valstu pilsoņiem un īpašumiem saistītus jautājumus, tieši vai netieši tika apstiprināts attiecīgās valsts valdības viedoklis par Latvijas kā valsts pastāvēšanas turpināšanos. Tomēr tiesu prakse varēja būt atšķirīga, ņemot vērā katras valsts tiesību sistēmas specifiku. Ne vienmēr tiesas, risinot civiltiesiskus strīdus, vadījās no politiskiem principiem. Tomēr pastāvēja zināma prakse piemērot Latvijas likumus un atzīt tās pilsoņus.[117]

Līdzās tiesu praksei valsts institūcijas turpināja spēkā uzturēt *de iure* arī līgumsaistības ar Latviju.[118] Daudzpusējie līgumi, kurus katra no Baltijas valstīm bija noslēgusi līdz 1940. gadam, tika pārņemti no Tautu Savienības un deponēti ANO ģenerālsekretāram.[119] Piemēram, 1983. gada Pasaules līgumu indeksā Latvija tika uzrādīta kā vairāku tādu daudzpusēju līgumu dalībvalsts, kuri ir slēgti līdz 1940. gadam un vēl joprojām ir spēkā.

Attieksme pret Baltijas valstu juridisko statusu ieguva zināmu nozīmi vairāku pasaules valstu politikā sakarā ar nepieciešamību risināt dažus praktiskus jautājumus (galvenokārt konsulārus, ekonomiskus, kultūras u. tml.) padomju kontrolētajā Baltijas teritorijā. Valstu valdībām bija jāizšķiras par konkrētu nostāju un rīcību, piemēram, gadījumos, kad ārvalstu diplomāti tika uzaicināti apmeklēt darba vizītēs Baltijas valstis kā savienotās padomju republikas, vai arī jāattiecina uz Baltiju ārvalstu konsulu (parasti Ļeņingradā) pilnvaras ar tajās norādītiem konsulārajiem apgabaliem utt. 70.—80. gados vairāku Rietumvalstu ģenerālkonsuli un citi diplomātiskie un konsulārie darbinieki apmeklēja Rīgu. No baltiešu pārstāvju puses par ASV diplomātisko un konsulāro darbinieku braucieniem uz Baltiju vienmēr tika aizrādīts ASV Valsts departamentam, un Latvijas diplomāti ārzemēs uzskatīja, ka tam bija arī zināmi panākumi, jo noruna par Baltijas valstu neapmeklēšanu no diplomātisko pārstāvju puses visumā tika ievērota.[120]

No otras puses, ārvalstu diplomātu braucieni uz Latviju 80. gadu beigās un uzturēšanās Rīgā deva iespēju iepazīties ar jaunajiem aizsākumiem un tendencēm Latvijas iekšpolitiskajā situācijā un nodibināt pirmos kontaktus ar Latvijas neatkarības idejas piekritējiem — Latvijas Tautas frontes (LTF), Latvijas Nacionālās neatkarības kustības (LNNK) un citu organizāciju pārstāvjiem. Šajās tikšanās reizēs ASV un citu valstu diplomāti uzsvēra inkorporācijas neatzīšanu un tāpēc kontaktu iespējamību vienīgi ar nevalstiskām organizācijām. Galvenokārt tieši praktisko jautājumu risināšanas nepieciešamības dēļ vairākums to valstu, kuras *de iure* neatzina Baltijas valstu aneksiju, *de facto* tomēr atzina to, ka Baltijas valstis kā trīs republikas faktiski atrodas PSRS varas iestāžu kontrolē. Tā bija racionāla pieeja problēmai, jo būtībā jau tā daudz cietušās tautas bez jebkādiem kontaktiem ar ārvalstu valdību pārstāvjiem ciestu vēl vairāk. Šādās situācijās bija runa nevis par abstraktu jēdzienu "valsts", bet par konkrētām cilvēku ikdienas vajadzībām.

Atsevišķu valstu nostāja. 1940. g. 19. augustā sūtnis K. Zariņš saņēma informāciju no Latvijas lietveža Argentīnā un Brazīlijā, ka šīs valstis arī turpmāk atzīs viņu par Latvijas nacionālās valdības diplomātisko pārstāvi.[121] Argentīna neatzina Baltijas valstu aneksiju,[122] tomēr tās valdība 1946. g. 30. novembrī likvidēja Baltijas valstu sūtniecības.[123] Mēģinājumi atjaunot Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības darbību Argentīnā 1956. g. martā beidzās neveik-

smīgi.[124] Latvijas pārstāvniecība kopš 1946. g. decembra turpināja darbību Brazīlijā.[125]

Otrā pasaules kara beigu posmā ASV un Lielbritānija nepakļāvās PSRS spiedienam, atteicās atzīt Baltijas tautu pārstāvjus par padomju pilsoņiem un pret viņu gribu izdot tos padomju repatriācijas iestādēm. 1945. g. 12. maijā Rietumu sabiedrotie pieņēma lēmumu nepieļaut Baltijas valstu pavalstnieku — bēgļu un pārvietoto personu — piespiedu nosūtīšanu uz PSRS kontrolētām teritorijām.[126] Tādējādi Rietumu lielvalstis izglāba daudzus tūkstošus igauņu, latviešu un lietuviešu, kuri bija nonākuši britu, amerikāņu vai franču okupācijas zonās Vācijā.[127] ASV ārlietu ministra palīgs Dž. K. Grjū 1945. g. 4. martā un 1946. g. 3. janvārī deklarēja, ka ASV nav atzinušas Baltijas valstu iekļaušanu PSRS ne *de iure*, ne *de facto*.[128]

ASV valdība apstiprināja savu principiālo nostāju Baltijas valstu jautājumā ar ASV galvenā tiesneša Nirnbergas kara noziedznieku prāvā (1945—1946) R. H. Džeksona deklarāciju 1945. g. 6. oktobrī,[129] kurai pievienojās ASV un Francijas tiesneši. Viņi solidarizējās arī ar ārlietu ministra Dž. F. Bērnsa protestu pret padomju valdības rīcību, iekļaujot PSRS delegācijā Padomju Latvijas, Padomju Igaunijas un Padomju Lietuvas pārstāvjus.[130]

Nirnbergas kara tribunālā pretēji Padomju Savienības nostājai notika arī diskusija par Molotova—Ribentropa pakta slepenajiem protokoliem, kurā atmaskoja Padomju Savienības sadarbību ar nacionālsociālistisko Vāciju. Rietumu valstis tādējādi apstiprināja savu agrāko viedokli, ka tās neatzīst padomju prasības Baltijas valstīs. Visas padomju pretenzijas par piespiedu repatriāciju tika noraidītas.[131]

Aneksijas neatzīšanas nepieciešamību pasvītroja ASV prezidents H. S. Trumens 1947. g. 12. marta uzrunā ASV Kongresa abu palātu kopīgajā sēdē, kas ieguvusi Trumena doktrīnas nosaukumu. ASV prezidents uzsvēra, ka "starptautiskais komunisms maršē", tāpēc ASV pienākums ir "atbalstīt brīvās tautas, kuras pretojas pakļaušanas mēģinājumiem...".[132]

1952. g. 14. jūnijā ASV prezidents H. S. Trumens, sniedzot paziņojumu Baltijas tautu pārstāvjiem Savienotajās Valstīs, precīzi un diplomātiskā valodā spēcīgos izteicienos definēja Amerikas nostāju Baltijas jautājumā. Viņš norādīja, ka ASV ir skaidri un nepārprotami negatīvi noskaņotas pret PSRS vardarbīgo un prettiesisko Baltijas valstu aneksiju. Prezidents apliecināja atbalstu Igaunijas, Latvijas un Lietuvas tautām, atkārtoja nostāju par Baltijas valstu inkorporācijas neatzīšanu, pauda cieņu Baltijas valstu diplomātisko un citu pārstāvju pūlēm savu valstu labā, kā arī izteica cerību, ka Baltijas tautas atkal atgūs brīvību un neatkarību brīvu nāciju saimē.[133]

ASV valsts sekretāra Dž. F. Dallesa 1953. g. 16. februāra deklarācija bija viens no tradicionālajiem paziņojumiem, kurus ASV valdība izplatīja sakarā ar Latvijas un pārējo Baltijas valstu neatkarības gadadienām. Tajā uzsvērts,

ka, neatzīstot Baltijas valstu inkorporāciju, ASV valdība izsaka amerikāņu tautas pārliecību, ka taisnībai un likumam jāvalda attiecībās starp lielām un mazām tautām.[134]

1953. g. 27. augustā sāka darboties ASV Kongresa Pārstāvju palātas speciālā komiteja Č. J. Kerstena vadībā, lai izmeklētu Baltijas valstu iekļaušanu PSRS. Komiteja darbojās 1953. g. 30. novembrī—11. decembrī, un tajā savas liecības sniedza ASV ārlietu ministrs Dž. F. Dalless, bijušais ASV prezidents H. K. Hūvers un citas ievērojamas personas.[135]

ASV valsts sekretārs Dž. F. Dalless 1953. g. 30. novembrī paziņojumā ASV Kongresa Pārstāvju palātas Komunistu agresijas komitejai (*Select Committee on Communist Aggression, House of Representatives*) par Baltijas valstu inkorporāciju PSRS lietoja nepārprotami kritisku terminoloģiju, minēja vairākus padomju despotisma un terorisma piemērus Baltijas valstīs un atkal aplieciināja, ka Savienotās Valstis saglabā 1922. gadā trim Baltijas valstīm doto diplomātisko atzīšanu un turpina uzturēt attiecības ar tiem diplomātiskajiem un konsulārajiem pārstāvjiem, kuri jau kalpoja šo valstu pēdējām neatkarīgajām valdībām. Dž. F. Dalless norādīja, ka Baltijas tautas ir "sagūstītas tautas" un "mocekļi".[136]

ASV Kongresa Pārstāvju palātas Komunistu agresijas komitejas trešajā ziņojumā (*Third Interim Report*), kas publicēts 1954. g. oktobrī, skaidri definēta, analizēta un klasificēta PSRS darbība Baltijas valstīs 1939.—1940. gadā. Ziņojumā precīzi un pakāpeniski izsekots, kā attīstījās padomju okupācijas un aneksijas process Baltijā, uzsverot Lietuvas, Latvijas un Igaunijas tautu suverēnās gribas un triju valstu konstitūciju pārkāpumus. Secinājumu daļā ļoti detalizēti uzskaitīti PSRS noziegumi, kuros Komiteja atzina Padomju Savienību par vainīgu. Baltijas valstu jautājuma aktualizēšanā bija svarīgi, ka Komiteja rekomendēja ASV valsts sekretāram konkrētus pasākumus, lai novērstu radušos ļoti reālos draudus globālajam mieram, kurus izraisīja padomju okupācijas turpināšanās Baltijā. Komiteja ieteica Savienoto Valstu valdībai pievērst ANO ĢA kārtējās sesijas uzmanību padomju darbībai Baltijā un šīs darbības radītajiem draudiem, kā arī ierosināja ASV delegācijai uzņemties iniciatīvu un Ģenerālajā Asamblejā iesniegt rezolūciju, kas pieprasītu PSRS militārā, politiskā un administratīvā personāla pilnīgu un ātru izvešanu no Baltijas valstīm.[137]

1957. g. 6. janvārī ASV prezidents D. D. Eizenhauers uzrunā ASV Kongresa abu palātu kopējā sēdē atgādināja Baltijas valstu likteni un no jauna apstiprināja Baltijas valstu tiesības uz neatkarību.[138] 1959. g. 16. februārī Dž. F. Dalless vēlreiz deklarēja, ka ASV nav aizmirsušas Baltijas valstis.[139]

1961. g. 6. februārī Kalifornijas senators T. H. Kjūkels iesniedza ASV Senātā rezolūciju ierosināt apspriest Baltijas valstu jautājumu ANO. Baltijas valstu intereses aizstāvēja arī vairākas citas parlamenta rezolūcijas, bet tās

neiespaidoja ASV administrāciju (1962. g. 20. martā ASV valdība gan protestēja pret Brazīlijas valdības lēmumu likvidēt Baltijas valstu diplomātiskās pārstāvniecības). ASV valdības ikgadējās deklarācijas Baltijas valstu dibināšanas dienu atcerei politiski kļuva arvien vājākas un pēc satura — vispārīgākas.[140] 1964. gadā ASV un PSRS noslēdza konsulāro līgumu, kas stājās spēkā 1968. g. 13. jūlijā. ASV ģenerālkonsulāta Ļeņingradā pakļautajā konsulārajā apgabalā 1970. g. februārī iekļāva arī Baltijas valstis. Minētā līguma ietvaros ASV ģenerālkonsuls bieži viesojās Baltijas zemēs, iepazīstoties ar administratīvajām, izglītības un mākslas iestādēm, bet izvairoties no sastapšanās ar valdību locekļiem, jo sevišķi ar Baltijas padomju republiku ārlietu ministriju darbiniekiem.[141] 70. gados ASV valdība joprojām oficiāli neatzina Baltijas valstu aneksiju, ASV vēstnieks Padomju Savienībā un ASV valdības ministri nedrīkstēja apmeklēt Baltijas padomju republikas, bet palīdzēja baltiešiem ģimeņu apvienošanas un vīzu jautājumos, kā arī atbalstīja sadarbību kultūras jomā.[142] 70. gadu pirmajā pusē Vašingtona Baltijas valstu sūtniecības jau uzskatīja par nepatīkamu traucēkli atslābuma (*détente*) politikas īstenošanā attiecībās ar PSRS.[143]

Situācija mainījās ASV prezidenta Dž. Ē. Kārtera administrācijas laikā (1977—1980), kad ASV un Rietumu valstis kopumā sāka pastiprināti pievērsties cilvēku tiesībām un valstu suverenitātes principiem.[144] Sakarā ar PSRS karaspēka iebrukumu Afganistānā 1979. g. decembra beigās, kas apdraudēja arī naftas piegādes Amerikai un Eiropas valstīm, ASV valdībai radās iemesls lielāku uzmanību pievērst arī Baltijas valstīm. 1980. g. 25. oktobrī prezidenta Dž. Ē. Kārtera speciālais padomnieks etniskajos jautājumos S. Aijello Čikāgā nolasīja neatzīšanas principa pastāvēšanas vēsturē unikālu deklarāciju, ka ASV valdība turpmāk par Baltijas valstu sūtniecību locekļiem akreditēs arī personas, kas nav bijušas Baltijas valstu neatkarības laika valdību diplomātiskajā dienestā, iecelšanu izdarot pēc sūtniecību vadītāju ieteikuma saziņā ar ASV valdību un Valsts departamentu. Šis lēmums nodrošināja Baltijas valstu diplomātisko pārstāvniecību turpmāko pastāvēšanu.[145] 1980. g. 7. novembrī ASV Valsts departaments oficiāli piekrita minētajam principam.[146] Nākamajos gados Savienoto Valstu amatpersonas atkārtoti izmantoja starptautiskos forumus Baltijas valstu jautājuma apspriešanai. 1983. g. 13. jūnijā ASV prezidents R. V. Reigans pasludināja 18. Baltiešu brīvības dienu un speciālā deklarācijā saistīja Stimsona doktrīnu ar tautu pašnoteikšanās tiesību principa pieaugošo nozīmīgumu.[147] Prezidents regulāri atbalstīja ikgadējās Baltiešu brīvības dienas, tikās ar Baltijas valstu diplomātiem Vašingtonā un trimdas baltiešu delegāciju pārstāvjiem.

Austrālija. No 1940. līdz 1974. gadam Austrālija neatzina Baltijas valstu aneksiju, konsekventi īstenoja teritoriju vardarbīgas iegūšanas neatzīšanas doktrīnu un regulāri atgādināja šo nostāju. Vēl 40. gados darbu turpināja un

līdz savai nāvei darbojās Latvijas goda konsuli Adelaidē, Brisbenā un Sidnejā. Latvijas Republikas konsuls Melburnā R. G. Mekkomass bija akreditēts pie Austrālijas valdības vēl 70. gadu sākumā.[148] 1974. g. 3. augustā Austrālijas leiboristu partijas līdera E. G. Vitlama valdība pārtrauca atzīt *de iure* Baltijas valstis un svītroja Latvijas goda konsulu Melburnā no konsulārā saraksta.[149] Šāds stāvoklis turpinājās līdz 1975. g. 13. decembrim, kad Austrālijā varu pārņēma jaunievēlētā liberāļu — lauku partiju koalīcija M. Dž. Frēzera vadībā, kas 1975. g. 19. decembrī atsāka Latvijas, Lietuvas un Igaunijas *de iure* atzīšanu un no jauna uzņēma Latvijas goda konsula R. G. Mekkomasa vārdu akreditēto konsulu sarakstā. Liela nozīme Austrālijas agrākās nostājas atjaunošanā bija vēl nepiedzīvotai trimdas baltiešu politiskajai aktivitātei visas Austrālijas mērogā.[150] Tā kā Igaunijas un Lietuvas konsulu Austrālijā nebija, Latvijas konsulāts bija vienīgā Baltijas valstu pārstāvniecība.[151] Kopš 1975. gada Austrālijas valdība vairākkārt apstiprināja, ka nav *de iure* atzinusi Baltijas valstu inkorporāciju Padomju Savienībā.[152]

Beļģija. Briseles Augstākā tiesa 1946. g. 26. oktobra spriedumā *Compagnie Belgo-Lithuanienne d'Electricite v. Société des Centrales Electriques Régionales* lietā atzīmēja, ka Beļģijas valdība nav atzinusi Lietuvas aneksiju *de iure* un nav pieņēmusi dokumentu par aneksijas atzīšanu *de facto*.[153] *Pulenckis v. Augustovskis* lietā Briseles civillietu tribunāls saskārās ar jautājumu — piemērot laulības šķiršanas sakarā Latvijas pirmsokupācijas laika vai PSRS likumus. Tiesa nosprieda, ka ir jāpiemēro PSRS likumi. Tā balstījās uz pieņēmumu, ka Latvijas aneksijas un inkorporācijas rezultātā indivīdu pilsonība mainījās. Tiesa pauda arī viedokli, ka tās skatījumā Latvija ir beigusi pastāvēt kā valsts. Šajā gadījumā tiesa neatsaucās uz Beļģijas valdības politiku Latvijas aneksijas neatzīšanas sakarā. Tiesas viedoklis bija: "civiltiesības un civilprasību izskatīšanai ir jāatbilst faktiem, nevis diplomātijas neskaidrībām".[154]

Beļģijas valdība pievienojās ASV un Lielbritānijas valdībām, atsakoties repatriēt Baltijas valstu pilsoņus no Beļģijas teritorijas uz Padomju Savienību.[155] Beļģijas Ārlietu ministrija 1975. g. 4. augustā paziņoja, ka Beļģija nav atzinusi Igaunijas, Latvijas vai Lietuvas aneksiju, un Beļģijas piedalīšanās EDSA Helsinkos Nobeiguma dokumenta parakstīšanā nemaina šo nostāju, jo Beļģija var atzīt robežu maiņu tikai īpašas vienošanās gadījumā.[156] (Domāts gaidītais miera līgums.)

Brazīlija. Kad 1946. g. novembrī Argentīnas diktators H. D. Perons likvidēja Latvijas pārstāvniecību Argentīnā, tā kopš 1946. g. decembra turpināja darbību Brazīlijā.[157] Arī Brazīlijas valdība 1961. g. 11. martā likvidēja Baltijas valstu sūtniecības, atstājot Baltijas diplomātus diplomātiskā korpusa sarakstā personīgā statusā (t. i., ārpus sūtniecības) ar tiesībām kārtot Latvijas pavalstnieku lietas.[158] 1962. g. aprīlī Latvijas pārstāvis P. Oliņš neveiksmīgi mēģināja panākt Latvijas sūtniecības darbības atjaunošanu.[159]

Čīle, Ekvadora, Filipīnas, Kolumbija, Korejas Republika, Kostarika, Ķīnas

Republika (Taivana), Panama, Urugvaja, Vatikāns. Čīle, Ekvadora un Kolumbija neatzina Baltijas valstu aneksiju.[160] 1968. ga- dā kā Filipīnu (līdz 1945. gadam tā nebija neatkarīga valsts) valdība,[161] tā Dienvidkorejas ārlietu ministrs paziņoja par Baltijas valstu aneksijas neatzīšanu.[162] Arī Kostarikas valdība ieņēma līdzīgu nostāju.[163] Šajā pašā gadā Ķīnas Republikas Ārlietu ministrija sniedza speciālu paziņojumu par Baltijas valstu aneksijas neatzīšanu. Līdz izslēgšanai no ANO 1970. gadā Ķīnas Republika bija viena no aktīvākajām Baltijas valstu jautājuma aizstāvēm ANO.[164] Oficiāli Baltijas valstu inkorporāciju neuzskatīja par likumīgu ne Panama,[165] ne Urugvaja,[166] ne Vatikāns.[167]

Dānija. Latvijas lietvedis Dānijā N. Ozoliņš pret PSRS rīcību protestēja 1940. g. 31. jūlijā, kad Dāniju jau bija okupējusi Vācija.[168] 1964. g. 27. februārī Maskavā Dānija un PSRS noslēdza līgumu par kompensāciju izmaksu Dānijai sakarā ar tās īpašumiem un ieguldījumiem, kas tika nacionalizēti Baltijā 1940. gadā.[169] Dānijas Ārlietu ministrija 1982. g. beigās deklarēja, ka nekad nav atzinusi Baltijas valstu aneksiju, kā arī pauda nevēlēšanos izteikties rakstiski tādā formā, ko PSRS varētu iztulkot kā aneksijas atzīšanu.[170]

Dienvidslāvija. Dienvidslāvijas vadītājs J. Brozs-Tito 1951. g. 29. jūlijā ļoti asos vārdos deklarēja, ka Krievijas valsts darbība izraisījusi briesmīgas sekas nekrievu tautām, turklāt dažas no tām agrāk ir bijušas neatkarīgas valstis, bet ar totālu nežēlību noslaucītas no zemes virsas — simtiem tūkstošu igauņu, latviešu un lietuviešu deportēti uz Sibīriju. Viņš izvirzīja jautājumu par atbildību par kriminālnoziegumiem un genocīdu.[171]

Francija. Latvijas sūtnis Francijā O. Grosvalds 1940. g. 7. augustā iesniedza Francijas valdībai protesta notu pret padomju inkorporāciju. Neskatoties uz enerģiskiem sūtņu protestiem, maršala H. F. O. Petēna vadītā Francijas pronacistiskā Višī valdība 15. augustā izdeva pavēli slēgt Baltijas valstu sūtniecības Parīzē.[172] 24. augustā franču policija pārņēma un nodeva Padomju Savienībai Baltijas valstu pārstāvniecības un konsulātus Francijas teritorijās, bet Baltijas valstu diplomāti saglabāja personīgo diplomātisko statusu.[173] 1940. g. beigās sākās Francijas un PSRS sarunas par Francijas bankās noguldītā Baltijas valstu zelta nodošanu Padomju Savienībai. 1941. g. martā Petēna valdība bija gatava atzīt PSRS prasības, bet Vācijas uzbrukums Padomju Savienībai pārtrauca sarunas.

Francijas prezidents V. Žiskārs d'Estēns 1975. gada Helsinku apspriedes Nobeiguma akta parakstīšanas laikā norādīja, ka parakstītie dokumenti nenozīmē Francijas nostājas izmaiņas.[174] Francijas ārlietu ministrs K. Šeisons 1981. g. 17. decembrī paziņoja, ka kopš Igaunijas, Latvijas un Lietuvas valstu aneksijas 1940. gadā Francija nav atzinusi aneksiju. 1985. g. rudenī vizītes laikā Francijā padomju vadītājs M. Gorbačovs pieprasīja Francijas prezidentam F. Miterānam nodot Padomju Savienībai Baltijas zeltu, kas visu šo laiku tika glabāts Francijas bankās. Francijas valdība atteicās to darīt.[175]

Grieķija, Itālija, Turcija. 1979. g. 9. novembrī VFR valsts ministre H. Bruhere atbildē uz VFR Bundestāga rakstiski iesniegtu jautājumu atbildēja, ka Grieķija, Itālija un Turcija ir to valstu skaitā, kuras nav atzinušas Baltijas valstu aneksiju.[176]

Islande. 1991. g. janvārī Islande atzina Lietuvas neatkarību. 23. janvārī Islandes valdība preses paziņojumā asi kritizēja PSRS rīcību Latvijā un Lietuvā un norādīja, ka Islande (lai arī personālūnijā ar Dāniju) ir atzinusi Baltijas valstu neatkarību 1921.—1922. gadā, bet nekad nav atzinusi Baltijas valstu vardarbīgo aneksiju PSRS sastāvā 1940. gadā. Islande piedāvāja PSRS un Baltijas valdībām starpniecības pakalpojumus, lai Baltijas krīzi atrisinātu miera ceļā.[177]

Īrija. PSRS pieprasīja tai atdot Baltijas valstu kuģus, kuri ieradās Īrijas ostās laikā no 1940. g. 26. jūlija līdz 15. augustam. Īrijas Augstākā tiesa kuģu piederības jautājumā 1941. g. maijā deklarēja, ka Īrijas valdība oficiāli neatzīst PSRS valdību kā likumīgu valdību Latvijas un Igaunijas republikās, un nosprieda, ka Padomju Savienībai nav īpašuma tiesību uz šiem kuģiem.[178]

Īrija oficiāli neatzina Baltijas valstu inkorporāciju. Tur turpināja darboties Baltijas valstu diplomātiskie pārstāvji.[179] Jau minētajā H. Bruheres atbildē Baltijas valstu aneksiju neatzinušo valstu skaitā minēta arī Īrija.[180] Atbildē uz Eiropas Padomes 1986. gada 15. maija pieprasījumu tās dalībvalstīm sakarā ar Parlamentārās Asamblejas paredzēto ziņojumu par Baltijas tautu tiesībām uz pašnoteikšanos, Īrijas delegācijas sekretārs Asamblejā apstiprināja Īrijas pozīciju, ka tā nekad nav atzinusi Baltijas valstu iekļaušanu Padomju Savienībā.[181]

Kanāda. Kanādas valdība periodiski apstiprināja teritoriju iekarošanas neatzīšanas politiku un turpināja to attiecināt uz Baltiju.[182] 1985. g. martā Kanādas ārlietu ministrs Dž. Č. Klārks deklarēja, ka inkorporācijas *de iure* neatzīšanu Kanāda nemainīgi uzturējusi spēkā vairāk nekā 40 gadus, jo vienas valsts vardarbīga iekļaušana otrā valstī ir pretrunā ar starptautiskajām tiesībām. Viņš arī atgādināja, ka šī pozīcija tika īpaši izskaidrota Helsinku Nobeiguma akta parakstīšanas laikā.[183] EDSA Madrides apspriedē izvērtējot Helsinku apspriedes Nobeiguma akta dalībvalstu ieguldījumu tā izpildē, Kanādas delegācija apsūdzēja PSRS par Baltijas tautu pakļaušanu, īstenoto rusifikācijas politiku, cilvēktiesību un brīvību apspiešanu Baltijas valstīs.[184]

Baltijas politikas plašāku apskatu Kanādas parlamentā 1987. g. 17. maijā sniedza Ārlietu ministrijas parlamentārais sekretārs Dž. G. Hadsons. Viņš uzsvēra, ka kopš 1940. gada ikviena Kanādas valdība ir atteikusies *de iure* atzīt vardarbīgo aneksiju un inkorporāciju, tomēr ir atzinusi to *de facto*. Valdība atļauj Baltijas valstu goda konsulu vietas izpildītājiem turpināt pildīt savus pienākumus Kanādā, kaut arī formāli nav tos atzinusi. Šiem konsuliem tāpēc nebija diplomātiskās imunitātes un privilēģiju. Cik bija iespējams, Kanādas

vēstnieki un citas amatpersonas neapmeklēja Baltijas valstis, lai izvairītos no kontaktiem ar vietējām varas iestādēm Baltijā.[185]

Ķīnas Tautas Republika. ĶTR valdība uzskatīja, ka Igaunijas, Latvijas un Lietuvas sagrābšana bija to principu pārkāpums, kuri veidoja pamatu Stimsona doktrīnai. Īpaši ĶTR— PSRS attiecību saasinājuma gados Pekinas valdība uzsvēra, ka Krievija nelikumīgi anektējusi plašas Eiropas un Āzijas teritorijas, un pieprasīja šo teritoriju atdošanu likumīgajiem īpašniekiem. 1964. gadā Ķīnas Komunistiskās partijas vadītājs Mao Dzeduns publiski minēja Krievijas anektētās teritorijas, to skaitā Baltijas valstis. 1967. g. augustā ĶTR vēstniecība Varšavā izplatīja pamfletus, kuros norādīja, ka nacionālā atbrīvošanās kustība Baltijas valstīs ir aktīva. Arī 70.—80. gados Ķīnas presē tika pausts Baltijas valstīm labvēlīgs viedoklis.[186]

Lielbritānija. 1954. g. 15. februārī britu valdība vēlreiz paziņoja, ka Baltijas valstu aneksiju *de iure* nav atzinusi un nedomā to darīt.[187] 1960. g. 28. novembrī britu delegāts ANO norādīja uz Baltijas valstu likteni PSRS koloniālajā impērijā. Tomēr 1967. g. 13. februārī PSRS un Lielbritānija vienojās par savstarpējo finansiālo saistību likvidēšanu uz Baltijas valstu rēķina. No Baltijas valstu līdzekļiem 22 miljonu britu mārciņu apmērā 1,5 miljonus samaksāja britu rūpniekiem par PSRS nododamām precēm un 20,5 miljonus paturēja, lai segtu britu prasības pret PSRS. 1967. g. 29. jūnijā britu valdība nodeva Baltijas valstu zeltu Padomju Savienībai. 1968. g. 12. janvārī britu valdība izdarīja maksājumus padomju valdībai un kompensēja zaudējumus cietušajiem britu ieguldītājiem. 1969. g. 27. martā šo darījumu atbalstīja britu parlamenta Augšnams (Lordu palāta) un 1. maijā arī tā Apakšnams (Pārstāvju palāta).[188]

Lielbritānija pieļāva Baltijas valstu sūtniecību tālāku eksistenci. 1979. gadā britu ārlietu viceministrs vēlreiz apstiprināja, ka britu valdība gan atzīst Baltijas valstu iekļaušanu PSRS *de facto*, bet ne *de iure*. Arī 1980. g. 27. maijā britu vēstniecība Vašingtonā formāli atzina, ka uzskata PSRS rīcību Baltijas valstīs par prettiesisku.[189] 1984. gadā britu Ārlietu ministrija rakstiski paziņoja Latvijas Atjaunošanas komitejas Eiropas centra (LAK EC) priekšsēdim J. Rankam, ka Anglija neatzīst *de iure* Baltijas valstu inkorporāciju PSRS.[190]

Luksemburga. Luksemburga ne *de iure*, ne *de facto* nav atzinusi Baltijas valstu aneksiju.[191]

Malta. 1965. g. 15. oktobrī Maltas delegāts ANO V. Grauči kritizēja PSRS par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas okupāciju un apsūdzēja Padomju Savienību par dubultstandartu lietošanu starptautiskajās lietās.[192]

Nīderlande. Vācijas okupācijas laikā Nīderlande bija spiesta atzīt Baltijas valstu okupāciju. Tālākā prakse rāda, ka šis lēmums nav vērtējams vienozīmīgi. Turpmākajos gados Nīderlande sekoja pārējo NATO valstu politikai. Tas nozīmēja, ka Nīderlande neapsprieda ar padomju valdību Baltijas valstis skarošus jautājumus un nesūtīja augsta līmeņa diplomātus oficiālās vizītēs uz anektētajām Baltijas republikām. Tomēr Nīderlande noslēdza ar

PSRS līgumu par savstarpēju īpašumu un finansiālo pretenziju nokārtošanu, kas bija saistītas ar Igaunijas, Latvijas, Lietuvas, Rietumbaltkrievijas un Rietumukrainas inkorporāciju Padomju Savienībā un pilsoņu savstarpējās repatriācijas izmaksām Otrā pasaules kara laikā un pirmajos pēckara gados. 1967. g. 20. oktobrī Maskavā parakstītā vienošanās nozīmēja padomju aneksijas *de facto* atzīšanu. Jau minētajā VFR valsts ministres H. Bruheres 1979. g. 9. novembra atbildē aneksiju neatzinušo valstu skaitā minēta arī Nīderlande.[193]

Norvēģija. Atbildē uz Eiropas Padomes Parlamentārās Asamblejas 1986. g. 15. maija vēstuli Baltijas valstu aneksijas jautājumā Norvēģijas delegācija paziņoja, ka Norvēģija nekad nav atzinusi *de iure* Baltijas valstu inkorporāciju Padomju Savienībā. Tomēr Norvēģija, līdzīgi kā daudzas citas valstis, kontaktējusies ar padomju valdību jautājumos, kuri attiecās uz šo reģionu, respektīvi, *de facto* atzinusi Baltijas valstu inkorporāciju. Jau 1959. g. 30. septembrī Maskavā Norvēģija noslēdza līgumu ar PSRS par finansiālo pretenziju nokārtošanu attiecībā uz Latvijas, Igaunijas un Lietuvas padomju republikām un Karēlijas autonomo padomju republiku.[194] Norvēģijas vēstnieks Maskavā oficiālos braucienos izvairījās apmeklēt Baltijas valstis, kā arī nepieņēma padomju Ārlietu ministrijas ielūgumus piedalīties vēstnieku braucienos uz šo reģionu.[195]

Polija. Kopš 1939. g. emigrācijā esošā Polijas trimdas valdība bija labvēlīgi noskaņota pret Baltijas valstīm. 1942. g. sākumā Polijas emigrācijas valdības premjerministrs ģenerālis V. Sikorskis informēja J. Staļinu, ka Polija neatzīst PSRS pretenzijas uz Baltijas valstīm, Austrumprūsiju, Moldāviju un Bukovinu. Savā 1942. g. 24. marta memorandā britu ārlietu ministram A. R. Īdenam V. Sikorskis atsaucās uz to, ka kara sākumā visas sabiedrotās un neitrālās valstis deklarējušas principu: jebkādas starpvalstu robežu maiņas, kas izdarītas ar spēka un agresijas palīdzību, nevar tikt atzītas un nekādu Eiropas politisko statusu nevar akceptēt pirms kara beigām. V. Sikorskis atzina, ka kara laikā izdarīto vardarbības aktu neatzīšana ir kļuvusi par demokrātisko valstu politikas pamatprincipu.[196] Pēc Otrā pasaules kara Polija kā sociālistiskās nometnes dalībvalsts neizteicās Baltijas valstu jautājumā, taču 1991. gadā to izdarīja "ar atpakaļejošu datumu". Attieksme Baltijas valstu jautājumā mainījās līdz ar režīma maiņu.

Portugāle. Portugāles valdība 1940. gadā paziņoja, ka tā neatzīst Baltijas valstu inkorporāciju Padomju Savienībā un aptur divpusējo līgumu darbību ar Baltijas valstīm līdz Baltijas jautājuma atrisināšanai. Portugāle atteicās atzīt par likumīgu teritoriju sagrābšanu ar bruņota spēka palīdzību.[197]

Somija. 1947. gada miera sarunu laikā Somija atzina faktu, ka Baltijas valstis atrodas padomju kontrolē. Parīzē noslēgtais miera līgums pieprasīja Somijai kā karu zaudējušai Vācijas sabiedrotajai pārdot tai piederošos Baltijas valstu aktīvus un atdot ieņēmumus Padomju Savienībai. Baltijas padomju republiku amatpersonas, kas apmeklēja Somiju PSRS oficiālo dele-

gāciju sastāvā, Somija uzskatīja par Padomju Savienības delegāciju locekļiem, nevis Baltijas valstu pārstāvjiem. Tādējādi Somija atzina Igaunijas, Latvijas un Lietuvas inkorporāciju *de facto*, bet ne *de iure*. 1979. g. 12. janvārī Somijas Ārlietu ministrijas Politiskā departamenta Austrumeiropas nodaļas vadītājs I. Tuomainens vēstulē vēlākajam Latvijas goda vicekonsulam Melburnā E. Dēliņam paskaidroja, ka Somijas valdība nekad nav sniegusi formālu paziņojumu par Baltijas valstu inkorporācijas atzīšanu vai neatzīšanu. Tiešas attiecības ar Baltijas padomju republikām Somija uzturēja kultūras, ekonomikas un sporta jomā, bet politiskie un parlamentārie kontakti ar dažādām padomju republikām notika Somijas—PSRS starpvalstu attiecību ietvaros.[198]

Spānija. Spānija atteicās atzīt par likumīgu teritoriju sagrābšanu ar bruņota spēka palīdzību.[199] Spānijas valdība apspriedēs ar Rietumos dzīvojošo baltiešu organizāciju vadītājiem regulāri uzsvēra, ka neatzīst padomju aneksiju Baltijā.[200] Taču oficiālu paziņojumu šajā jautājumā tā nesniedza.

Baltijas valstīm to neatkarības periodā nebija diplomātisko pārstāvniecību Madridē, bet 50. g. sākumā Spānija izteica vēlmi, lai Baltijas valstu pārstāvji nodibinātu pārstāvniecības Madridē. Spānijas vēstnieks Londonā Primo de Riviera 1952. g. 15. augusta vēstulē Latvijas sūtnim Lielbritānijā K. Zariņam paziņoja, ka Spānijas valdība ir gatava pieņemt Madridē Latvijas interešu pārstāvi, kuram, lai arī neiekļautam diplomātiskā korpusa sarakstā, tomēr būtu diplomātiskās privilēģijas un imunitāte. 1952. g. 13. novembrī[201] Latvijas valdības ārkārtējo pilnvaru nesējs K. Zariņš par Latvijas diplomātisko pārstāvi Spānijā iecēla R. Kampusu. Spānijas valdība piekrita arī pusoficiālas diplomātiskās pārstāvniecības darbībai.[202]

Šveice. 1940. g. augustā Šveice slēdza savus konsulātus Rīgā, Tallinā un Kauņā.[203] Kaut arī Šveice neatzina Baltijas valstu inkorporāciju, tā 1942. gadā aizliedza Baltijas valstu sūtniecību darbību, atļaujot J. Feldmanim un pārējiem Baltijas valstu diplomātiem palikt personālā statusā (ārpus sūtniecības) līdz 1946. g. beigām.[204] 1946. g. 15. novembrī Šveice atzina Baltijas valstu aneksiju PSRS *de facto*, bet ne *de iure*, un pārņēma Baltijas valstu arhīvus un vērtības, kas atradās federālās valdības pagaidu pārvaldē Šveicē.[205] 1947. gadā padomju misijas Šveicē vadītājs, pamatojoties uz valstu pēctecības principiem, pieprasīja nodot PSRS lietošanā Latvijas misijas namu Ženēvā. Šveice uzskatīja, ka šajā gadījumā runa nav par valstu pēctecību.[206] Latvijas bijušās sūtniecības nams turpināja atrasties Ženēvas īpašumu reģistra sarakstā kā Latvijas valdības īpašums, kaut gan namu savā pārvaldē bija pārņēmusi Padomju Savienība. PSRS vairākkārt centās mainīt nama īpašumtiesību ierakstu reģistrā, bet Šveices Ārlietu ministrija to noraidīja, uzsverot, ka Šveice nekad nav atzinusi Baltijas valstu aneksiju.

PSRS uzbūvēja savas pārstāvniecības ēkas visapkārt Latvijai piederošajai *"Villa Rosa"*. ASV prezidenta R. V. Reigana un padomju vadītāja

M. Gorbačova ieceri noturēt augstākā līmeņa tikšanos Latvijas sūtniecības namā Ženēvā Latvijas un pārējo Baltijas valstu diplomātiskie pārstāvji kritizēja kā neatzīšanas doktrīnas pārkāpumu. 1985. g. 11. decembrī, neilgi pēc minētās tikšanās, Šveices Konfederācijas prezidents no jauna pasvītroja, ka Šveice nekad nav atzinusi Baltijas valstu iekļaušanu Padomju Savienībā un nedomā mainīt šo viedokli.[207]

Vācija. 1940. g. 22. jūlijā pret PSRS rīcību Baltijas valstīs protestēja Latvijas sūtnis Berlīnē E. Krieviņš, bet viņa protesta notu nacistiskās Vācijas valdība viņam atdeva atpakaļ.[208] Berlīne saskaņā ar vācu—padomju slepenajiem protokoliem atteicās protestu akceptēt.[209] Ar Vācijas valdības piekrišanu PSRS 11. augustā pārņēma Latvijas sūtniecību, bet 12. augustā E. Krieviņam tika piešķirta personīgā imunitāte Vācijā.[210] Vācijas parakstīto robežu līgumu ar PSRS (1941. g. 10. janvārī) Vācijas parlaments līdz kara sākumam ar PSRS vēl nebija ratificējis, un tas nekad nekļuva Vācijai saistošs.[211] Taču nacionālsociālistiskā Vācija rīkojās Baltijas valstīs kā okupētā ienaidnieka teritorijā un neplānoja atjaunot Baltijas valstu suverenitāti.

Vācijas Federatīvā Republika 1951. g. 3. augustā deklarēja, ka Baltijas valstis ir okupētas zemes un Padomju Savienība ir agresors.[212]

VFR oficiāli atzina, ka nacionālsociālistiskās Vācijas slēgtie līgumi tai nav saistoši, ja tie ir pretrunā starptautiskām tiesībām. VFR Ārlietu ministrija 1953. g. 29. aprīlī nosūtīja vēstuli Berlīnes tiesu iestādēm, ka tā uzskata Latviju par joprojām pastāvošu valsti, jo ne Vācijas Reihs, ne Federālā Republika nekad nav atzinušas Latvijas aneksiju. Saskaņā ar VFR nostāju Baltijas valstis nekad nav zaudējušas savas suverēnās starptautiskās tiesības. VFR valdība turpināja atzīt Baltijas valstu konsulāro pārstāvju izdotās pases un akceptēja šo valstu pusoficiālus diplomātiskos pārstāvjus.[213] PSRS un VFR diplomātisko attiecību nodibināšana 1955. g. 13. septembrī nenozīmēja PSRS faktisko robežu atzīšanu *de iure*.[214] 1970. gadā VFR un PSRS Maskavā parakstīja līgumu, kas aicināja abas līgumslēdzējas puses "respektēt visu Eiropas valstu teritoriālo integritāti to pašreizējās robežās". Tomēr no šā līguma neizrietēja padomju aneksijas *de iure* atzīšana. Atbildē uz Baltijas valstu diplomātisko pārstāvju vēstuli par minētā līguma sekām Igaunijai, Latvijai un Lietuvai VFR Ārlietu ministrija 1970. g. 27. augustā publicēja komunikē, kurā norādīja, ka "Vācijas Federatīvā Republika nav mainījusi tās vispārzināmo nostāju Baltijas valstu jautājumā".[215]

Zviedrija. Latvijas sūtnis V. Salnais un pārējo Baltijas valstu sūtņi pret PSRS rīcību protestēja Zviedrijas valdībai 1940. g. 23. jūlijā.[216] Latvijas sūtniecība Stokholmā oficiāli beidza savu darbību 1940. g. 19. augustā (Latvijas sūtnis atteicās sūtniecību nodot PSRS). Nomāto sūtniecības namu piespiedu kārtā pārņēma Zviedrijas Ārlietu ministrijas pārstāvji, kas to tūlīt piešķīra PSRS diplomātiskajiem pārstāvjiem. Stokholmas diplomātiskā korpusa sarakstā

iekļautajiem Latvijas sūtniecības darbiniekiem zviedri atstāja personālo diplomātisko statusu līdz kara beigām.[217]

1940. g. rudenī Latvijas konsulāro pārstāvniecību pārņemšanā Padomju Savienībai izdevās iesaistīt Zviedrijas konsulātus, kas palīdzēja Padomju Savienībai tajās valstīs, kur tai nebija savu pārstāvniecību, — Portugālē, Spānijā, Dienvidāfrikā un Austrālijā.[218] Latvijas goda konsuli Austrālijā (Adelaidē, Sidnejā) un Dienvidāfrikā (Keiptaunā) uzturēja sakarus ar sūtni Londonā un ģenerālkonsulu Lielbritānijas impērijā K. Zariņu un atteicās nodot konsulātus ar to arhīviem un naudu Zviedrijas konsulārajiem pārstāvjiem. Sūtnis K. Zariņš bija dziļā sašutumā un neizpratnē par šādas Zviedrijas ieinteresētības un rīcības iespējamiem motīviem.[219] 1941. g. 30. maijā Zviedrija noslēdza vienošanos ar Padomju Savienību par savstarpējo ekonomisko attiecību nokārtošanu attiecībā uz Baltiju. Apmaiņā pret 20 miljonu zviedru kronu lielu PSRS maksājumu Zviedrija debloķēja Baltijas valstīm piederošo Zviedrijā noguldīto zeltu (18 miljonu zviedru kronu vērtībā) un arī tās ostās esošos Baltijas valstu kuģus.[220] Turpmāk Zviedrija izdeva Padomju Savienībai Baltijas kareivjus, kuri bija cīnījušies Vācijas armijas sastāvā pret PSRS (kopā 167 cilvēkus, to skaitā 7 igauņus, 11 lietuviešus un 149 latviešus). Zviedrija Igaunijas, Latvijas un Lietuvas iedzīvotājus oficiāli uzskatīja par padomju pilsoņiem, bet administratīvajā un juridiskajā praksē par politiskiem bēgļiem un kā tādus — par bezvalstniekiem, tādējādi ļaujot baltiešiem tālāk meklēt patvērumu ASV, Kanādā, Austrālijā u. c.

Ir pamats domāt, ka Zviedrija atzina Baltijas valstu aneksiju ne tikai *de facto*, bet arī *de iure*, pēc kara gan šo atzīšanu dažādi tulkojot.[221] 1944. g. 13. decembrī Zviedrijas ārlietu ministrs K. E. Ginters ziņojumā parlamenta augšpalātā paskaidroja, ka "praktiski apsvērumi" likuši Zviedrijai spert konkrētus soļus attiecībā uz Baltijas valstīm. 1977. gadā Zviedrijas Ārlietu ministrijas preses pārstāvis paziņoja, ka Zviedrijas valdība nav galīgi izlēmusi, vai atzīt inkorporāciju *de facto* vai *de iure*.[222] Pakāpeniski Zviedrijas nostāja kļuva draudzīgāka Baltijas valstīm.

Starptautisko organizāciju nostāja. Nepieciešamība ieņemt nostāju Baltijas jautājumā Rietumvalstīm radās 1975. g. augustā sakarā ar piedalīšanos Eiropas Drošības un sadarbības apspriedē Helsinkos un apspriedes Nobeiguma akta parakstīšanu. Pēc PSRS iniciatīvas šajā starptautiskajā dokumentā pirmo reizi kā valstu sadarbības pamats bija izvirzīts robežu negrozāmības princips. Līdz ar to rietumiem bija jānovērš padomju valdības mēģinājumi interpretēt šāda dokumenta parakstīšanu kā Padomju Savienības rietumu robežu negrozāmības atzīšanu. Šajā nolūkā Rietumu valstis vispirms nostiprināja Nobeiguma dokumentā arī tautu pašnoteikšanās principu, tādējādi ieviešot dokumentā abu minēto principu līdzsvaru. Otrkārt, Rietumvalstis uzskatīja par nepieciešamu norādīt, ka Nobeiguma dokumenta parakstīšana

nemaina šo valstu līdzšinējo nostāju Baltijas valstu aneksijas jautājumā. Tā, piemēram, 1975. g. 13. novembrī ASV Kongresa Pārstāvju palāta pieņēma rezolūciju, kurā deklarēja, ka ASV turpina atzīt suverēnas un neatkarīgas Baltijas valstis. Rezolūcija norādīja, ka Helsinku apspriedes Nobeiguma akts nav ietekmējis ASV neatzīšanas politiku attiecībā uz padomju aneksiju.[223] 1976. g. 26. jūlijā ASV Senāts vienbalsīgi pieņēma rezolūciju Nr. 319. Tā noteica, ka EDSA Helsinkos parakstītais Nobeiguma akts nekādā veidā nemaina ASV ilgstoši realizēto politiku par Padomju Savienības īstenotās triju Baltijas valstu — Igaunijas, Latvijas un Lietuvas — nelikumīgas sagrābšanas un aneksijas neatzīšanu.[224]

Latviešu tautā un trimdinieku vidū Helsinku konferences sagatavošanas posmā pastāvēja lielas bažas, ka šajā konferencē varētu tikt pieņemti lēmumi, kas legalizētu Baltijas valstu aneksiju. Baltieši nevēlējās arī, lai konferences lēmumi skartu triju nāciju likumīgās tiesības uz pašnoteikšanos. Taču viņu bažas izrādījās nepamatotas.

Tas, ka vairākām Rietumu valstīm (ASV, Francijai, Beļģijai u. c.) 1975. gadā sakarā ar Helsinku konferences Nobeiguma akta parakstīšanu tomēr bija svarīgas atrunas un tās sniedza atsevišķus paziņojumus tieši attiecībā uz Baltijas valstīm, neļāva Padomju Savienībai un vēlāk Krievijai viennozīmīgi apgalvot, ka visas Eiropas valstis, kas akceptēja *de iure* tobrīd Eiropā pastāvošās robežas, 1975. gadā bija piekritušas Baltijas valstu aneksijai un inkorporācijai.[225]

Eiropas Padome. Eiropas Padomes Parlamentārā Asambleja 1960. g. 29. septembrī pieņēma rezolūciju Nr. 189 par situāciju Baltijas valstīs sakarā ar 20. gadadienu kopš to vardarbīgas iekļaušanas Padomju Savienībā. Šajā dokumentā tika uzsvērts, ka prettiesiskā aneksija notikusi pret tautu gribu un izteikta līdzjūtība Baltijas tautu ciešanām, kā arī solīts Eiropas tautu atbalsts. Rezolūcija pauda cerību, ka komunistiskā apspiešana nesalauzīs baltiešu garu, un apstiprināja Baltijas valstu *de iure* pastāvēšanas atzīšanu no Rietumu valstu vairākuma puses. Atšķirībā no citiem šāda veida dokumentiem šajā rezolūcijā izskanēja aicinājums Rietumvalstu valdībām atbalstīt trimdas baltiešu aktivitātes līdz Igaunijas, Latvijas un Lietuvas kā brīvu valstu atjaunošanai Eiropas demokrātiskajās starptautiskajās institūcijās.[226] Minētais aicinājums pievērsa Rietumeiropas uzmanību Baltijas jautājumam.

Otru rezolūciju Baltijas jautājumā Eiropas Padomes Parlamentārā Asambleja pieņēma 1987. g. 28. janvārī. Sakarā ar šo rezolūciju izskatīšanai Asamblejā bija iesniegts Komitejas par attiecībām ar valstīm, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis, pārstāvja G. van der Berga (Nīderlande) ziņojums. Tajā bija uzsvērts vairākos starptautiskos dokumentos minētais nāciju pašnoteikšanās princips un norādīts, ka tautu pašnoteikšanās ir gan kolektīvas, gan individuālas tiesības. Pēc G. van der Berga domām, triju Baltijas

No. 1855-3

United States of America

DEPARTMENT OF STATE

To all to whom these presents shall come, Greeting:

I Certify *That the incorporation of Latvia by the Union of Soviet Socialist Republics is not recognized by the Government of the United States of America.*

In testimony whereof, *I,* JOHN FOSTER DULLES, *Secretary of State, have hereunto caused the seal of the Department of State to be affixed and my name subscribed by the Authentication Officer of the said Department, at the city of Washington, in the District of Columbia, this* twenty-ninth *day of* May, *19* 52.

John Foster Dulles
Secretary of State.

By Barbara Hartman
Authentication Officer, Department of State.

U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE 16—30046-4

Apliecinājums tam, ka ASV valdība neatzīst Latvijas inkorporāciju PSRS.
Valsts departaments, 1957. gada 29. maijs.

No. 1855-9

United States of America

DEPARTMENT OF STATE

To all to whom these presents shall come, Greeting:

I Certify That Dr. Arnolds Spekke is the Charge d'Affaires of Latvia to the United States of America and Acting Consul General of Latvia in the United States.

In testimony whereof, I, JOHN FOSTER DULLES, Secretary of State, have hereunto caused the seal of the Department of State to be affixed and my name subscribed by the Authentication Officer of the said Department, at the city of Washington, in the District of Columbia, this twenty-ninth day of May, 19 57.

John Foster Dulles
Secretary of State.

By Barbara Hartman
Authentication Officer, Department of State.

U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE 16—30046-4

Apliecinājums, ka Dr. Arnolds Spekke ir Latvijas pilnvarotais lietvedis un ģenerālkonsula vietas izpildītājs ASV. Valsts departaments, 1957. gada 29. maijs.

THE WHITE HOUSE

WASHINGTON

August 31, 1991

Dear Mr. President:

I am delighted to announce that the United States is prepared to resume diplomatic ties with your government.

As you know, American recognition of the Republic of Latvia has continued without interruption since 1922. The United States never recognized the forcible incorporation of Latvia into the Soviet Union, and we are proud that we stood with the Latvian people during the many difficult times of the last fifty-one years. I am thus especially pleased that recent developments have made it possible for you to resume your status as an independent state and for us to exchange diplomats. The United States looks forward to the development of warm and mutually beneficial relations between our two nations.

Over the past year, the courage and determination of the Latvian people have been an example and inspiration to all of us who love freedom. The world will not forget your own courageous and disciplined leadership during the dark days of January and during the recent attempted coup. I look forward to meeting you in the future and to regular and fruitful contacts between our two governments in the months and years ahead.

On behalf of the American people, please accept our congratulations to you and all the Latvian people for your well-deserved freedom and independence.

Sincerely,

George Bush

His Excellency
Anatoliy Gorbunovs
President of the Republic of Latvia
Riga, Latvia

ASV prezidenta Dž. Buša vēstule LR AP priekšsēdētājam A. Gorbunovam sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu. 1991. gada 31. augusts.

П Р О Т О К О Л

об установлении дипломатических отношений между Латвийской Республикой и Российской Советской Федеративной Социалистической Республикой

Латвийская Республика и Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика,

Основываясь на Конституционном законе о государственном статусе Латвийской Республики от 21 августа 1991 года и на Указе Президента РСФСР "О признании государственной независимости Латвийской Республики" от 24 августа 1991 года,

Договорились об установлении дипломатических отношений на уровне Посольств.

Стороны убеждены, что это будет способствовать укреплению добрососедства, взаимопонимания и сотрудничества между двумя государствами.

Стороны подтверждают свое стремление строить свои взаимоотношения в соответствии с буквой и духом Устава ООН, Заключительного акта Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе 1975 года, Парижской Хартии для новой Европы 1990 года, а также Договора об основах межгосударственных отношений Латвийской Республики и Российской Советской Федеративной Социалистической Республики от 13 января 1991 года.

Настоящий Протокол вступает в силу с момента его подписания.

Совершено в Москве 4 октября 1991 года в двух экземплярах на русском языке.

Министр иностранных дел Латвийской Республики

Я.Юрканс

Министр иностранных дел РСФСР

А.Козырев

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Krievijas Padomju Federatīvo Sociālistisko Republiku. 1991. gada 4. oktobris.

valstu iekļaušana Padomju Savienībā acīmredzami pārkāpj šīs tiesības, tāpēc Eiropas Padomes dalībvalstis, kā arī daudzas citas valstis nekad nav atzinušas inkorporāciju par likumīgu. Īpaši tika pieminētas valstis (ASV, Kanāda, Lielbritānija, Austrālija un Vatikāns), kuras joprojām atzina Baltijas valstu "koncepciju" un kuru teritorijās darbojās Baltijas valstu diplomātiskie pārstāvji.[227]

Eiropas Parlaments. Parlamenta deputāts O. fon Habsburgs 1982. gadā iesniedza Parlamentā ziņojumu, kurā aicināja apspriest Baltijas valstu neatkarības jautājumu ANO speciālajā Dekolonizācijas komitejā.[228] Eiropas Parlaments 1983. g. 13. janvārī rezolūcijā Baltijas valstu jautājumā atsaucās uz vairākiem svarīgiem juridiskiem aktiem un vēsturiskiem faktiem, kas parādīja Baltijas valstu agrāko un tagadējo stāvokli: kopš triju valstu nodibināšanās līdz deklarācijas pieņemšanas dienai. Konkrēti rezolūcija atsaucās uz šādiem faktiem: 1) 45 igauņu, latviešu un lietuviešu kopīgo deklarāciju (1979. g. aprīlī), kurā ANO tika aicināta atzīt Baltijas valstu tiesības uz pašnoteikšanos un neatkarību un pieprasīja referendumu šajā jautājumā; 2) 1920. gadā noslēgtajiem Baltijas valstu un Padomju Krievijas miera līgumiem, kas noteica Baltijas valstu teritorijas neaizskaramību; 3) 1975. gada EDSA (Helsinkos) Nobeiguma akta 8. pantu par tautu tiesībām uz pašnoteikšanos un to tiesībām brīvas gribas apstākļos noteikt savu iekšējo un ārējo politisko statusu; 4) faktu, ka 1940. gadā notika Padomju Savienības īstenotā Baltijas valstu okupācija saskaņā ar Molotova—Ribentropa paktu un ka šī okupācija joprojām turpinās; 5) to, ka padomju aneksiju Baltijas valstīs joprojām neatzīst lielākā daļa Eiropas valstu: ASV, Kanāda, Apvienotā Karaliste, Austrālija un Vatikāns "joprojām pieturas pie Baltijas valstu koncepcijas"; 6) igauņu, latviešu un lietuviešu ilgo bruņoto pretošanos un cīņu par savu brīvību; 7) to, ka simtiem tūkstošu Baltijas valstu iedzīvotāju padomju iestādes kopš 1940. gada deportējušas uz nometnēm Sibīrijā; 8) Eiropas Parlamenta komiteju ziņojumiem.

Eiropas Parlaments: 1) aicināja ārlietu ministru apspriedi censties izveidot kopēju labvēlīgu nostāju pret 1979. gadā ANO iesniegto deklarāciju; 2) ieteica ministriem iesniegt Baltijas valstu jautājumu ANO Dekolonizācijas apakškomitejā; 3) uzskatīja, ka Baltijas tautu stāvoklis jāizskata starptautiskās konferencēs, kurās izvērtēs Helsinku Nobeiguma akta izpildi; 4) izteica cerību, ka ārlietu ministru konference darīs visu, lai sasniegtu Baltijas valstu tautu centienu īstenošanos jautājumā par viņu valdību formu; 5) ieteica ārlietu ministru konferences prezidentam nosūtīt šo rezolūciju Eiropas Apvienības dalībvalstu ārlietu ministriem un valdībām.[229] Tomēr desmit Eiropas Ekonomiskās Asociācijas valstu ārlietu ministri (EEA Ministru Padome) nepiekrita Eiropas Parlamenta rezolūcijas aicinājumam par Baltijas valstu jautājuma iesniegšanu ANO Dekolonizācijas apakškomitejā,

jo nebija cerību uz panākumiem un Baltijas tautas vēl vairāk ciestu tādas akcijas rezultātā, kas būtu beigusies ar negatīvu rezultātu.[230]

Dažādu teritoriālu vai politisku pārmaiņu rezultātā valsts var beigt pastāvēt, ja to atzīst vairākums citu valstu un ja neviens neuztur prasību par konkrētās valsts pastāvēšanas turpināšanos un tautas tiesībām uz šo valsti atbilstoši starptautisko tiesību normām. Baltiešu trimda, neraugoties uz saviem spēcīgajiem pretiniekiem — PSRS diplomātiju un slepenajiem dienestiem —, sekmīgi veica savu vēsturisko misiju, nemitīgi atgādinot par varmācību pret Baltijas valstīm un tautām.[231] Latviešu trimda ar savu politisko darbību visus Latvijas okupācijas un aneksijas gadus parādīja, ka latviešu tauta vēl ir dzīva un aktīva, par spīti karam un apspiestībai, kā arī atgādināja par Latvijas valsts eksistenci un PSRS pārkāpumiem pret Latviju.[232] Trimda pasauli uzrunāja arī dzimtenes tautiešu vārdā, kas okupācijas režīma apstākļos nevarēja brīvi paust savu viedokli. Nevar runāt par Baltijas valstu aneksijas starptautisku atzīšanu, jo aneksiju atzina tikai dažas valstis, bet vairākums šajā jautājumā neizteicās vai arī oficiāli deklarēja savu negatīvo nostāju pret PSRS rīcību. Turklāt atsevišķas valstis, kas Baltijas valstu aneksiju bija atzinušas, vēlāk deklarēja, ka šī atzīšana tiek atsaukta vai arī nekad nav bijusi spēkā.

Pasaules valstu nostāja parādīja, ka ar Baltijas valstīm saistītie jautājumi praksē nebija viegli risināmi. Salīdzinoši viegli bija nemainīgi saglabāt Baltijas valstu inkorporācijas *de iure* neatzīšanas nostāju. Daudz grūtāk valstīm bija izvairīties no darījumiem ar padomju varas iestādēm Baltijas telpā un tādējādi konsekventi ieturēt inkorporācijas neatzīšanas *de facto* nostāju. Dažkārt praktiskie un humanitārie apsvērumi pamudināja dažādas valstis kaut kādā veidā risināt jautājumus attiecībā uz Baltijas valstu pilsoņiem, viņu tiesībām un statusu PSRS ietvaros.

Noteikums par spēka lietošanas aizliegumu kā starptautisko tiesību norma pirms Otrā pasaules kara atradās veidošanās procesā. Starptautiskās sabiedrības reakcija uz notikumiem Baltijas valstīs pierādīja, ka konkrētajā situācijā gandrīz visas valstis piekrita tam, ka Padomju Savienība ir rīkojusies nelikumīgi un pārkāpusi starptautiskās tiesības: gan daudzpusējos un divpusējos līgumus, gan vispārējos tiesību principus. Tas bija neparasts precedents starptautiskajā praksē. Turklāt arī faktam, ka padomju aneksijas neatzīšana turpinājās 50 gadus, nav līdzīga gadījuma starptautiskajā praksē. Baltijas situācija ir pierādījums tam, ka mūsdienās starptautiskā sabiedrība nekādos apstākļos neakceptē neatkarīgu valstu vardarbīgu pakļaušanu. Var teikt, ka ar attieksmi pret Baltijas valstu aneksiju 1940. gadā sākās lūzums valstu attiecībās. Valstis vairs nepieņēma faktisko situāciju par tiesību avotu. Vienīgi rīcība saskaņā ar tiesību normām piešķīra valstīm likumīgas tiesības.

Lai nostiprinātu tiesības uz nelikumīgi sagrābtu teritoriju, ir jābūt vismaz

vienam no šādiem priekšnosacījumiem: tiek saņemta cietušās valsts piekrišana, ir ilgstoši notikusi netraucēta attiecīgās teritorijas pārvaldīšana, ir iestājies noilgums vai notikusi starptautiska vienošanās, kas atzīst esošo situāciju. Neviena šā nosacījuma nebija tajā laikā, kamēr Padomju Savienība *de facto* pārvaldīja Baltijas valstis. Partizānu kustības militāra pretošanās pastāvēja gandrīz desmit gadus, pasīva civiliedzīvotāju pretošanās dažādos veidos pēc tam turpinājās līdz pat neatkarības atjaunošanai 1991. gadā, Rietumvalstu neatzīšanas politika kavēja iegūt noilguma tiesības, un nebija tādas vispārējas starptautiskas vienošanās, kas formāli būtu atzinusi padomju varu Baltijas valstīs par likumīgu.[233]

Kopš 1940. gada spēka pielietošanas aizliegšana valstu attiecībās ir kļuvusi par konstitucionāla rakstura normu starptautiskajās tiesībās (*ius cogens*). Tas nozīmē, ka nedz laiks, nedz valstu atzīšana principā nevarētu legalizēt šādas normas pārkāpšanu. Šādu apgalvojumu apstiprina valstu ilggadējā prakse līdz Latvijas neatkarības atzīšanai 1991. gadā, kā arī šajā gadā izteiktie valstu viedokļi par Latvijas kā valsts statusu.

Aneksijas *de iure* neatzīšana bija nepieciešams priekšnoteikums Baltijas valstu jautājuma saglabāšanai, aktualizēšanai un nepārtrauktai uzturēšanai. Kamēr daudzas pasaules valstis turpināja atzīt Baltijas valstis *de iure*, tās turpināja formāli pastāvēt kā starptautisko tiesību subjekti. Viens no aneksijas neatzīšanas politikas ieguldījumiem bija tas, ka šāda nostādne saglabāja un veicināja Baltijas valstu neatkarības atgūšanas iespējas pavisam konkrētā veidā — uz 1918. gadā izveidotā valstiskuma pamata. Citiem vārdiem sakot, saglabājās iespējas neatkarības procesā pamatoties uz latviešu, lietuviešu un igauņu tautu 1918. gadā izmantotām pašnoteikšanās tiesībām un atjaunot Baltijas valstu neatkarību, nevis dibināt pilnīgi jaunas valstis Baltijā. Šis scenārijs arī praktiski tika īstenots 1991. gadā.

Baltijas valstu jautājums tautu nacionālās atmodas gados

80. gadu otrajā pusē pirmo reizi kopš Baltijas valstu neatkarības zaudēšanas un Otrā pasaules kara beigām radās reāla iespēja risināt Baltijas jautājumu, lai arī PSRS turpināja tradicionālo propagandu "tā saucamajā Baltijas jautājumā" arī M. Gorbačova pasludinātās pārbūves ietvaros. Līdz neatkarības atjaunošanai trimdas baltieši un *de iure* atzīto Baltijas valstu diplomātiskie pārstāvji uzstājās arī savu tautu vārdā. Taču arī pašās Baltijas valstīs (tobrīd vēl Baltijas padomju republikās) vairākas organizācijas sāka paust savu nostāju Baltijas valstu nākotnes jautājumā.

1986.—1987. gads. Jau 1985. gadā tika sarīkots t. s. Kopenhāgenas tribunāls, kurā Padomju Savienībai tika izvirzīta apsūdzība par pārkāpumiem Baltijā.

1986. gadā drosmīgā cilvēktiesību aizsardzības organizācija "Helsinki-86" pirmo reizi publiski parādīja, ka Baltijas tautas nekad nebija samierinājušās ar padomju okupāciju un aneksiju. "Jau zināmu laiku pirms Padomju Savienības sairšanas Latvijas iedzīvotāji sāka apzināties savu spēku un vēlmi izbeigt ieilgušo savas suverēnās gribas apspiešanu."[234]

1987. gada notikumus ievadīja 1986. g. septembrī Jūrmalā notikusī PSRS un ASV sabiedrības pārstāvju tikšanās, kuras iniciators bija Čatokvas institūts (ASV). Tās laikā ASV prezidenta vecākais konsultants Dž. F. Metloks daļēji publiskā sanāksmē drosmīgi un atklāti paziņoja, ka ASV neatzīst Baltijas valstu varmācīgu iekļaušanu PSRS sastāvā.[235] Ziņas par notikumu Jūrmalā izplatījās Rīgas un Latvijas sabiedrībā, radot lielu saviļņojumu, kas jau 1987. gadā izpaudās mītiņu veidā.[236] Sabiedriskās domas atklāsme un attīstība bija strauja, un okupācijas jautājums kļuva par aktuālāko politisko jautājumu.[237] 1986.—1987. gadā arī Latvijas PSR apstākļos sākās latviešu tautas centienu un interešu, Latvijas valsts vēsturiskā mantojuma un juridiskā pamatojuma apzināšana, kas pakāpeniski pārauga plašā tautas prasībā pēc neatkarības atjaunošanas.

1988.—1989. gads. Tiklīdz 80. gadu beigās padomju režīms atslāba, Latvijā izveidojās vairākas sabiedriski politiskās organizācijas — Latvijas Nacio-

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas tautu akcija "Baltijas ceļš"
Molotova—Ribentropa pakta parakstīšanas 50. gadskārtā.
1989. gada 23. augusts. Foto P. Korsaks

nālās neatkarības kustība (LNNK), Latvijas Tautas fronte (LTF) un Pilsoņu Kongress, kas par savu mērķi izvirzīja Latvijas suverenitātes nostiprināšanu un demokrātijas izveidošanu. Baltijas tautu nacionālās atbrīvošanās kustību pārstāvji savu koncepciju Baltijas valstu neatkarības atgūšanai formulēja Baltijas Padomes 1989. g. 14. maija rezolūcijās un 1989. g. 23. augusta Aicinājumā "Baltijas ceļš". Baltijas asamblejā 1989. gada 13.—14. maijā Tallinā Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Tautas frontu pilnvarotie pārstāvji pieņēma Aicinājumu EDSA dalībvalstu vadītājiem, ANO ģenerālsekretāram un PSRS AP Prezidija priekšsēdētājam, kurā tika uzsvērtas nāciju tiesības uz vienlīdzību un pašnoteikšanos, atgādināta Baltijas tautu politiskā neatkarība 1918.—1940. gadā un Baltijas valstu aneksijas fakts, kā arī izteikta pārliecība, ka PSRS valdība 1989. gadā nosodīs Padomju Savienības 1939. un 1940. gada politiku pret Baltijas valstīm un pasludinās par nepamatotiem un jau kopš parakstīšanas brīža spēkā neesošiem padomju—vācu 1939. gada līgumus un neliks šķēršļus Igaunijas, Latvijas un Lietuvas valstiskās suverenitātes atjaunošanai starptautisku sarunu ceļā ar šo valstu tautu pilnvaroto pārstāvju piedalīšanos. Baltiešu pārstāvji lūdza pievērst uzmanību triju nāciju centieniem panākt pašnoteikšanos un neatkarību.[238]

Rietumvalstis, neskatoties uz morālo atbalstu baltiešu centieniem, sākotnēji atturējās šādu atbalstu paust oficiālā valdību līmenī. Baltijas jautājums atkal bija Rietumvalstu—PSRS attiecību jautājums, turklāt Rietumvalstis pirmoreiz vairāku gadu desmitu gaitā vispārējā starptautiskā saspīlējuma mazināšanas interesēs bija gatavas atbalstīt Padomju Savienību tās iesākto demokratizācijas reformu dēļ. Tautas kustību pārstāvji vadījās no apsvēruma, ka jaunajos apstākļos, kad "dialogs starp Austrumiem un Rietumiem ir reāls un produktīvs, jautājums par triju Baltijas valstu — Igaunijas, Latvijas un Lietuvas — valstiskās suverenitātes atjaunošanu ir kļuvis par visu pasaules valstu un tautu sirdsapziņas jautājumu".[239]

Tobrīd gan starptautiskās, gan arī pašas Baltijas sabiedriskās domas veidošanā baltiešu tautām dzimtenē bija svarīgi apzināties un formulēt savas tiesības un prasības un uzsākt to izvirzīšanu starptautiskajā arēnā. Minētajā Baltijas asamblejā pieņemtajā "Baltijas nāciju tiesību deklarācijā" uzsvērts, ka Baltijas nācijas balsta savas tiesības uz vispāratzītajām starptautiskajām normām. Baltijas asambleja, tiecoties realizēt nāciju dabiskās un neatņemamās tiesības, pasludināja vairākas tiesības, to skaitā tiesības uz pastāvēšanu savā vēsturiskajā teritorijā, tiesības uz pašnoteikšanos un sava politiskā statusa brīvu noteikšanu, uz patstāvīgu sadarbību ar citām tautām un valstīm.[240] 23. augusta Aicinājumā Baltijas Padome aicināja doties kopīgā "Baltijas ceļā" uz pēdējo koloniālo teritoriju atbrīvošanu Eiropā un trīs kādreiz Tautu Savienībā ietilpstošo Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu.[241]

Baltijas tautu centienu pierādījums un apliecinājums visai pasaulei bija 1989. g. 23. augusta manifestācija "Baltijas ceļš". Atzīmējot Molotova—Ribentropa pakta 50. gadadienu, tas parādīja visai pasaulei Baltijas valstu stingro apņēmību atjaunot neatkarību mierīgā, parlamentārā ceļā. Baltiešu pašnoteikšanās meklējumi tika īstenoti bez vardarbības, nepārkāpjot nevienas citas tautas intereses, bez jebkādiem draudiem Eiropas drošībai.[242]

LTF secināja, ka Baltijas jautājumu ir nepieciešams starptautiski aktualizēt, jo bija skaidrs, ka šaurā līmenī divpusējās sarunās ar PSRS valdību šo jautājumu nevarēs atrisināt. PSRS vienkārši neatzina šādas problēmas pastāvēšanu. Baltiešu ārpolitiskie mērķi bija krasā pretrunā ar oficiālās Maskavas iekšpolitisko un ārpolitisko nostāju. Neatkarības ideju atbalstošās organizācijas uzsāka nevalstisko "tautas diplomātiju" un īstenoja tādus pasākumus, lai iegūtu starptautisku atbalstu. Neatkarības ideja strauji attīstījās, ieguva neatgriezenisku raksturu, aktivizējās cīņa par tās piepildīšanu. Turpmāk vairāku Rietumvalstu valdības sāka atzīt un uzņemt LTF delegāciju pārstāvjus savās galvaspilsētās kā latviešu tautas likumīgo interešu paudējus, kaut arī viņi tobrīd vēl nepārstāvēja oficiālas valstiskas iestādes — Latvijas parlamentu vai valdību — un uzsāktie kontakti bija neoficiāli.

Diskutējot par to, uz kādiem pamatiem sasniedzama Latvijas un pārējo Baltijas valstu neatkarība, citu politisko argumentu vidū par vienu no galvenajiem tika nolemts izmantot Baltijas valstiskuma pastāvēšanas juridisko aspektu. Baltijas valstu pastāvēšana starpkaru periodā bija svarīgs arguments, lai pamatotu nepieciešamību nevis radīt jaunas valstis, bet reāli turpināt bijušo un gadu desmitiem uzturēto valstiskumu.[243]

Tādējādi Latvija iestājās par to, ka 1921. gadā *de iure* atzītā Latvijas valsts joprojām pastāv, jo tai ir sava teritorija (1920. gada Miera līgums ar Krieviju) un pilsoņi (1919. gada Pavalstniecības likums). Kopš 1940. g. 17. jūnija Latvijai trūka trešā valsts elementa — neatkarīgas valsts varas, jo tā prettiesiski tika likvidēta, un Latvijas Republikas kā valsts rīcībspēja bija lielā mērā ierobežota. Lai LR atgūtu pilnu rīcībspēju, tās teritorijā bija jārada sava suverēna un efektīva valsts vara un jāatjauno neatkarīga un efektīva valdība, kuru atzītu par Latvijas likumīgo valdību.

1990. gads. Daļēji demokrātiskās vēlēšanās ievēlētā AP 1990. g. maijā Latvijas neatkarības *de facto* atjaunošanai izveidoja pārejas perioda valdību. Ar tās izveidošanu beidzās agrākās "tautas diplomātijas" periods un sākās pāreja uz valstisko diplomātiju. LTF pārstāvji pārņēma likumdošanas un izpildvaru Latvijā, ieguva darbības iespējas augstākā — valstiskā līmenī. Attiecīgajā politiskajā situācijā 1990. g. pavasarī AP bija vienīgā, turklāt arī politiski reprezentatīvā institūcija, kura varēja reāli sākt likvidēt prettiesisko situāciju (PSRS valsts varas īstenošanu Latvijas teritorijā) un panākt suverēnas un efektīvas valsts varas atjaunošanu Latvijas Republikas teritorijā.[245] 1990. g.

Latvijas Republikas diplomātiskā un konsulārā dienesta vadītājs no 1970. līdz 1991. gadam Dr. Anatols Dinbergs.

4. maija "Deklarācija par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" balstījās uz starptautiskās tiesībās pamatoto 1918. g. 18. novembrī dibinātās Latvijas valsts turpināšanos. Deklarācijā tika pasludināta 1922. gadā pieņemtās Latvijas Satversmes darbības atjaunošana Latvijas teritorijā un tādējādi atzīta arī valstiskuma konstitucionālā turpināšanās. Tomēr neatkarības faktiskai atjaunošanai nepieciešamajā pārejas periodā Satversmes darbība tika daļēji apturēta. Pārejas perioda valdības galvenais uzdevums bija panākt prettiesiskās PSRS valsts varas realizācijas pilnīgu izbeigšanu Latvijas valsts teritorijā un varas pārņemšanu Latvijas valsts varas iestāžu kontrolē. Pēc 1990. g. 4. maija Deklarācijas pieņemšanas par Latvijas Ārlietu ministrijas galveno uzdevumu kļuva LR valdības ārpolitiskā kursa nodrošināšana, lai panāktu Latvijas neatkarības *de facto* atjaunošanu.[246]

Latvijas Republikas sūtniecība Vašingtonā atbalstīja 1990. gadā ievēlētās Augstākās Padomes centienus ceļā uz Latvijas neatkarību. Diplomāti tomēr uzskatīja, ka jaunievēlēto AP nevar atzīt par neatkarīgas Latvijas parlamentu,[247]

bet atzina par vēlamu iespēju robežās sadarboties un atbalstīt neatkarības centienus. Tika īstenoti pasākumi, lai paplašinātu Latvijas diplomātisko un konsulāro tīklu ārzemēs ar Latvijas Republikas sūtniecības Vašingtonā ieceltajiem pārstāvjiem vairāku Rietumvalstu galvaspilsētās. Atšķirībā no Latvijas jaunās pārejas perioda valdības LR diplomātiskā dienesta ārzemēs situācija bija būtiski citāda tieši starptautiski tiesiskā aspektā, kas arī bija noteicošais moments. Līdz pat 1991. g. augustam, kamēr Latvijas valstiskās neatkarības atgūšana nebija starptautiski atzīta, Rietumvalstis, tāpat kā agrākajos gadu desmitos, joprojām atzina tieši LR diplomātiskā un konsulārā dienesta vadītāja un sūtniecības Vašingtonā lietveža A. Dinberga ieceltos pārstāvjus (A. Dinbergs bija atzīts par pirmskara Latvijas Republikas un tās likumīgo valdību pārstāvošu diplomātu). Tieši Latvijas sūtniecība Vašingtonā, LR diplomātiskā un konsulārā dienesta darbinieki Rietumvalstīs 1989.—1991. gadā veltīja lielu uzmanību un sniedza vērtīgas konsultācijas Latvijas vadītājiem valsts tiesiskās turpināšanās jautājumos.

Latvijas neatkarības atjaunošanas varianti. 1989.—1991. gadā Latvijā risinājās svarīga konceptuāla diskusija par divām principiāli atšķirīgām alternatīvām Latvijas valstiskuma jautājumā: 1) faktiski atjaunot *de iure* pastāvošo Latvijas valsti ar 1922. gada Satversmi vai 2) radīt jaunu Latvijas Republiku ar jaunu konstitūciju. Latvijas *de iure* valsts diplomātu "iejaukšanās" bija ļoti svarīga un zināmā mērā pat izšķiroša diskusijās par Latvijas statusu nākotnē.

Pirmā ceļa aizstāvji aicināja konsekventi prasīt plānveidīgu un pilnīgu deokupāciju, LR atjaunošanu un kritizēja tos, kuri Latvijas neatkarību cerēja rast kādā jaunā, vēl nebijušā valstiskumā vai arī — leģitimētā un uzlabotā "postpadomju republikā" (t. s. otrajā republikā) un noliedza 1918. g. 18. novembra Latvijas Republikas ideju. Šāda nostāja būtu pretrunā ar pasaules valstu vairākuma nosodošo nostāju Baltijas aneksijas jautājumā un būtu padarījusi šo ilggadējo nostāju par veltīgu.[248]

Latvijas Republikas diplomātiskā un konsulārā dienesta Rietumvalstīs darbinieki gadskārtējā sanāksmē 1990. g. 23.—24. aprīlī Vašingtonā formulēja šādus pamatprincipus: 1) LR pastāvēšana joprojām balstās uz Latvijas—Krievijas 1920. g. 11. augusta Miera līgumu un LR 1922. g. 15. februāra Satversmi; 2) lai LR atkal būtu neatkarīga, ir nepieciešama Latvijas Satversmes atjaunošana visā pilnībā; 3) Latvijas AP kā pārejas laika orgāns nevar izdarīt grozījumus Satversmē, to var tikai Saeima; 4) prasības faktiski atjaunot Latvijas neatkarību nedrīkst piekāpties un aprobežoties ar kādu "jaunu Latviju" un ierobežotu neatkarību, pieņemt kādu "pagaidu neatkarību" un tās atzīšanu; 5) izstrādājot jaunu Latvijas Satversmi un radot jaunu Latvijas valsti, nebūs iespējams izmantot LR starptautiski atzīto eksistenci, kuru varētu pat pazaudēt; 6) Latvijas sūtniecība un konsulāti ārzemēs reprezentē LR *de iure*, kas ir

jāsaglabā Latvijas tautai; 7) tikai pēc pilnīgas Latvijas neatkarības atjaunošanas suverēnā tauta pati varēs lemt par tālāko ārpolitisko orientāciju.[249]

Ārpolitikas mērķu un līdzekļu noteikšana. Latvijas ārpolitikas mērķis pārejas periodā (1990—1991) bija radīt priekšnoteikumus, lai Latvija kā valsts pastāvīgi piedalītos starptautiskajā dzīvē un ietekmētu pasaules sabiedrisko domu, masu informācijas līdzekļus, valstu parlamentus un valdības tādā virzienā, kas atbilst Latvijas valsts interesēm. Tas nozīmēja piedalīties starptautiskajā sadarbībā ar citu valstu valdībām.

Sākotnēji Latvijas Republikas diplomātiskās aktivitātes pārsvarā norisinājās ap prasībām starptautiski atzīt neatrisināta Baltijas jautājuma esamību pasaules politikā, to atrisināt un atzīt neatkarības atgūšanu. Lai panāktu šo prasību izpildi, pakāpeniski kļuva skaidrs, ka ārpolitikā jāuzsver arī Eiropas un pasaules problemātika, jāatrod neatkarības atjaunošanas politikai mūsdienīgs konteksts, īpaši tāpēc, ka neatkarības atjaunošana paredzēja atgriešanos Eiropā, integrējoties tās politiskajās un ekonomiskajās struktūrās.[250]

Baltiešiem aktuāli bija arī Rietumvalstu paziņojumi, jo kardināli jaunajā situācijā radās nepieciešamība pēc Rietumvalstu vēlreiz izteikta viedokļa aneksijas neatzīšanas jautājumā. Tomēr vairākums valstu bija visai atturīgas, būtiski nepastiprināja savu nostāju, vienīgi apstiprināja līdzšinējo.

Rietumvalstis atzina Baltijas valstis *de iure* un principā atbalstīja Baltijas valstu likumīgās prasības pēc neatkarības atjaunošanas. Taču vienlaikus tās bija ieinteresētas Padomju Savienības pārveidošanā par demokrātisku valsti ar tirgus saimniecības sistēmu. Tās bija arī nobažījušās par iespējamu iekšpolitiskās situācijas saasināšanos Padomju Savienībā, kas varētu ietekmēt arī starptautisko drošību. Tāpēc tās nebija ieinteresētas padomju vadības pozīciju destabilizēšanā. Arī sakarā ar PSRS pretimnākšanu atbruņošanās jautājumos un svarīgos starptautiskos konfliktos Rietumvalstis centās uzturēt ar PSRS labas attiecības. Savu atbalstu Baltijas valstīm Rietumvalstis centās sabalansēt ar atbalstu Padomju Savienībai. Lai gan to attieksme pret Baltijas valstu neatkarību bija principā labvēlīga, tās vēl nebija gatavas atzīt Baltijas valstu valdību neatkarību.[251]

Latvijas ārpolitikas vadītājiem 1990.—1991. gadā izdevās panākt daudzas oficiālas tikšanās ar pasaules valstu pārstāvjiem, kuri izteica atbalstu Baltijas valstu centieniem panākt savu līdzdarbību starptautiskajās organizācijās, informācijas biroju atvēršanai, sadarbības līgumiem un protokoliem. Minētie pasākumi veidoja procesu, kas bija virzīts uz Latvijas reintegrāciju starptautiskajā apritē.

Šā procesa sastāvdaļa bija arī Latvijas pārejas perioda valdības starptautiskā atzīšana. Pakāpeniski Baltijas jautājums reāli kļuva par starptautisku jautājumu.[252] Daudzas pasaules valstu valdības (kuras bija saglabājušas

Latvijas okupācijas un aneksijas tiesiskās neatzīšanas politiku) nodibināja neoficiālus sakarus ar jauno valdību. To skaitā bija Lielbritānija, ASV, Francija, Beļģija, VFR, Nīderlande, Kanāda, Austrālija, Taivana, Japāna, Indonēzija un citas valstis.[253] Latvija bija ieinteresēta sākt veidot, attīstīt un padziļināt divpusējas starpvalstu attiecības ar iespējami lielāku pasaules valstu skaitu. Tā kā LR neatkarības atzīšana no Rietumvalstu puses tika saistīta ar progresu Latvijas sarunās ar PSRS, tad Latvija centās panākt, lai Rietumvalstis izdarītu spiedienu uz PSRS un veicinātu Latvijas—PSRS sarunas, kas reālpolitikas aspektā bija galvenās, jo no tām bija atkarīga Latvijas pilnīgas neatkarības sasniegšana.

Šādā situācijā Latvijas valdības trīs galvenie uzdevumi attiecībās ar pasaules valstīm bija šādi: pirmkārt, panākt Baltijas jautājuma lomas palielināšanu to attiecībās ar Padomju Savienību; otrkārt, dažāda veida politisku, saimniecisku, sabiedrisko un kultūras sakaru intensificēšana, lai veicinātu Latvijas attīstību un reintegrāciju Eiropā; treškārt, veicināt Latvijas jaunās valdības starptautiskās atzīšanas procesu.[254]

Balstoties uz šīm politiskajām pamatnostādnēm, Latvijas valdība savas attiecības ar valstīm bija ieinteresēta attīstīt šādos konkrētos virzienos: 1) diplomātisko aktivitāšu paplašināšana; 2) politisko, saimniecisko un kultūras kontaktu veicināšana un attīstīšana; 3) centieni panākt saimnieciskas, humanitāras un tehniskas palīdzības piešķiršanu Latvijai, īpaši cīnoties par uzņemšanu Austrumeiropai domātos attīstības fondos un programmās; 4) centieni panākt Latvijas iekļaušanos dažādu starptautisko organizāciju darbā (arī turpināt jau iesākto sakaru paplašināšanu ar Ziemeļu Padomi, Beniluksa Padomi, Eiropas asociācijas institūcijām, viens no svarīgākajiem tuvākās nākotnes uzdevumiem bija Latvijas uzņemšana novērotājas statusā Eiropas Padomē); 5) neatlaidīgu mēģinājumu turpināšana, lai iekļautos "Helsinku procesā", vispirms viesu un tad novērotāju statusā piedaloties EDSA konferencēs un speciālajās konferencēs; 6) "Latvijas Ārpolitiskā Dienesta" darbības pilnveidošana un Latvijas ārzemju biroju un pārstāvniecību tīkla paplašināšana, cenšoties tiem iegūt arvien augstāku statusu.[255]

Latvijas un PSRS attiecības. Gandrīz visas baltiešiem labvēlīgi noskaņotās pasaules valstu valdības norādīja, ka tās nevar starptautiskās attiecībās atzīt par saistošiem tādus vienpusējus aktus kā 1990. g. 4. maija Deklarāciju par Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu. Rietumvalstis uzsvēra, ka Baltijas valstīm un Padomju Savienībai nākotnē savas attiecības jānokārto tiešās divpusējās sarunās. Latvija un pārējās Baltijas valstis kā neatkarīgas valstis vēlējās līdztiesīgas sarunas ar Padomju Savienību. Savukārt PSRS vilcināja sarunu uzsākšanu un uzskatīja, ka tās var būt tikai sarunas starp PSRS valdību un savienoto republiku valdībām, nevis starpvalstu sarunas. Padomju Savienības valdība arī nevēlējās vest sarunas ar visām trim Baltijas valstīm ko-

pā — apvienotiem Baltijas valstu spēkiem (formula "3+1") —, bet gan ar katru atsevišķi. Latvijas mērķis šajās sarunās bija noteikt Latvijas valstisko statusu, kas balstītos uz starptautiskajām tiesībām, kā arī tiesisko attiecību regulēšanu saistīt ar Latvijas—Krievijas 1920. gada Miera līgumu un panākt Latvijas neatkarības atzīšanu no PSRS puses.

PSRS nebija gatava attiecībā uz Baltijas valstīm ievērot starptautiskās tiesības un aktīvi kavēja Baltijas valstu likumīgo interešu realizēšanu. PSRS diplomātija darīja visu iespējamo, lai Baltijas jautājumu starptautiski vispār nepieminētu. Taču tas vairs nebija PSRS spēkos. PSRS ultimatīvā nostāja pret baltiešu klātbūtni EDSA konferencē Parīzē 1990. g. novembrī tikai vēl vairāk aktualizēja Baltijas problēmu. Arī pati Padomju Savienība bija spiesta iesaistīties neizdevīgā diplomātiskā diskusijā ar dažām valstīm par Baltijas valstu jautājumu. Baltijas jautājums bija kļuvis par problēmu PSRS divpusējās attiecībās ar vairākām valstīm. Padomju Savienībā notika polarizācijas process starp vecās sistēmas piekritējiem un demokrātiski orientētiem spēkiem. Demokrātiskie spēki Padomju Savienībā un tās republikās uz Baltijas valstu tiesību realizēšanu raudzījās pamatā pozitīvi un bija ar mieru sadarboties. Vecās sistēmas piekritēju uzbrukums reformu kursam 1990. g. beigās—1991. g. sākumā sevišķi smagi izpaudās uzbrukumā tieši Baltijai.[256] PSRS militārās akcijas Baltijā atvēra starptautiskai sabiedrībai acis attiecībā uz PSRS agrākajiem apgalvojumiem par gatavību risināt Baltijas jautājumu demokrātiskā un mierīgā ceļā.

Latvijas—PSRS sarunu iespējas ietekmēja arī PSRS nestabilā iekšpolitiskā situācija un pārējie dezintegrācijas procesi. Nekādas skaidrības nebija par pašas PSRS jaunajiem pamatiem sakarā ar jauna Savienības līguma slēgšanas jautājumu.[257] Baltijas valstis vairākkārt aicināja PSRS prezidentu un valdību uz sarunām (nevis tikai uz ierobežotām konsultācijām) par strīdīgo jautājumu noregulēšanu un Baltijas valstu neatkarību. PSRS vēlmi uzsākt nopietnas sarunas ar Latviju ietekmēja arī Padomju Savienības starptautiskā stāvokļa izmaiņas un iekšpolitiskā konjunktūra.[258]

1991. gads. 1991. g. sākumā padomju militārās iejaukšanās dēļ Baltijas jautājums kļuva par Baltijas krīzi. PSRS represīvās struktūras centās likvidēt tautas likumīgi ievēlētos Baltijas valstu parlamentus un valdības, ar militāra spēka palīdzību izdarīt valsts apvērsumu, "atjaunot padomju varu" un nodibināt Baltijā PSRS prezidenta tiešo pārvaldi, lai panāktu, līdzīgi kā 1940. gadā, "brīvprātīgu pievienošanos", šoreiz — M. Gorbačova proponētā jaunā Savienības līguma noslēgšanu. Baltiešiem atkal bija pienācis izšķirīgs, vēsturisks izvēles brīdis. Baltijas tautas nevēlējās otro reizi "brīvprātīgi pievienoties" Padomju Savienībai. Gan 1991. g. janvārī, gan 1991. g. augustā Rietumvalstis plaši un asi reaģēja uz padomju represīvo iestāžu rīcību Lietuvā un Latvijā. Tāpēc Padomju Savienība neuzdrošinājās ar militāru spēku apspiest

Baltijas tautu neatkarības centienus. Turklāt Baltijas tautas uz barikādēm pauda apņēmību izrādīt pretestību padomju represīvo orgānu iespējamiem uzbrukumiem. 1991. g. janvārī tautas nemilitārā pretestība un Krievijas demokrātiskās vadības atbalsts Baltijai panāca to, ka valsts apvērsuma mēģinājums cieta neveiksmi.

Baltiešiem 1991. g. janvārī izdevās iegūt plašu starptautisku atbalstu. Atšķirībā no agrākajiem gadiem bija parādījies jauns svarīgs ārpolitisks faktors — jaunā iekšpolitiskā situācija pašās Baltijas valstīs. Pasaules valstīm bija pienācis laiks formulēt nostāju attiecībā pret jaunajām Baltijas valstu valdībām. Jaunajos apstākļos Latvijas ārpolitiskie uzdevumi bija: panākt Latvijas valdības atzīšanu un Baltijas neatkarības jautājuma izvirzīšanu ANO un EDSA; nodrošināt starptautisku komisiju nosūtīšanu uz Latviju un ekonomisku un kulturālu atbalstu Rietumos, Latvijas Ārlietu ministrijas biroju atvēršanu Rietumos un Rietumvalstu biroju radīšanu Rīgā; novērotāja statusa iegūšanu starptautiskajās konferencēs un konsulāro līgumu noslēgšanu.[259]

1991. g. pavasarī Latvijas valdībai tika formulēti šādi ārpolitiskie uzdevumi: 1) panākt, lai brīvās pasaules valstis ne vien deklarē, ka tās neatzīst Latvijas inkorporāciju PSRS, bet arī to, lai tās atzītu Latvijas neatkarību; 2) izstrādāt konkrētus priekšlikumus Baltijas valstu neatkarības atjaunošanai, piemēram, sasaucot starptautisku konferenci šajā jautājumā; 3) tikai pēc tam prasīt Latvijas valdības atzīšanu un diplomātisko attiecību nodibināšanu.[260]

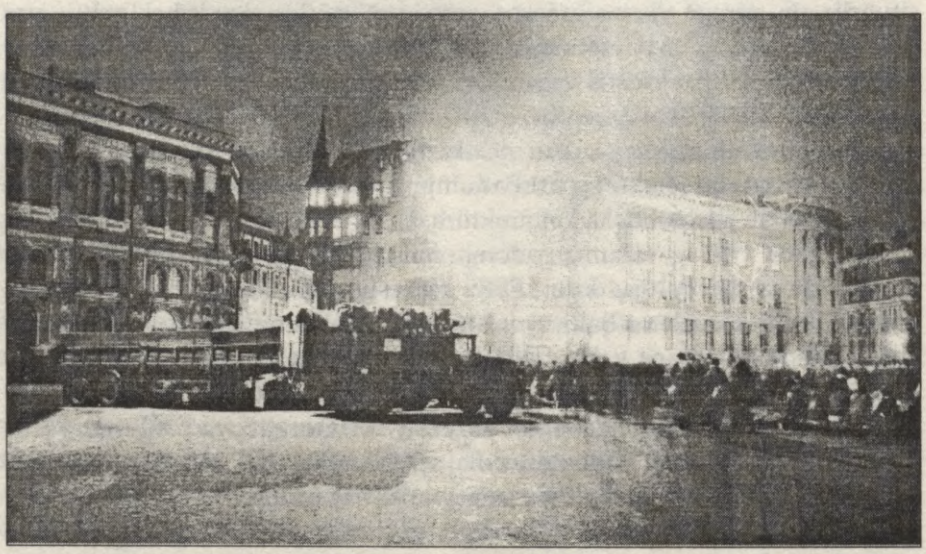

Barikāžu dienas.
Rīga, 1991. gada janvāris. Foto G. Jemeljanovs

Baltiešu protesta akcija Adelaidē.
Austrālija, 1991. gada 12. janvāris

Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas atzīšana bija pakāpenisks un ilgstošs process, kas sākās ar Latvijas valdības *de facto* atzīšanu (Latvijas politisko līderu pieņemšana pie Rietumvalstu vadītājiem u. c.), turpinājās ar Baltijas jautājuma atzīšanu par starptautiski risināmu jautājumu, tā iekļaušanu starptautisku forumu dienaskārtībā un ideju par speciālas starptautiskas komisijas izveidošanu šīs problēmas risināšanai, bet noslēdzās ar pilnvērtīgu diplomātisko attiecību nodibināšanu.[261]

Būtībā 1991. gadā Latvijas valdība jau bija atzīta *de facto*, jo tās pārstāvji ārvalstīs dažkārt jau tika pieņemti pat augstākajā līmenī saskaņā ar protokola prasībām.[262] Notika arī daudzas Latvijas pārstāvju pieņemšanas zemākā līmenī. Vairākas valstis "pieņēma zināšanai", ka Latvija ir nozīmējusi savus pilnvarotos pārstāvjus šajās valstīs.[263] Par *de facto* atzīšanu tika uzskatīta konsulāro attiecību izveidošana, starpvalstu līgumu slēgšana par informācijas birojiem utt.[264]

Lai īstenotu Latvijas ārpolitikas mērķus, svarīga un nepieciešama bija darbības koordinācija ar Rietumos dzīvojošajiem latviešiem — pirmām kārtām ar PBLA un sūtniecību Vašingtonā.[265] Līdzās LR sūtniecības Vašingtonā un LR diplomātiskā dienesta vadītāja (viņa tiesības iecelt bija starptautiski atzītas) pārstāvjiem savus pārstāvjus ārvalstīs sāka iecelt arī LR Ārlietu ministrija. Kopš 1991. g. pavasara LR ĀM uzdevumā Rietumeiropā izvērsa darbību

jaunas organizatoriskas vienības — "Latvijas Ārpolitiskā Dienesta" — vadītājs ar centru Kopenhāgenā. Latvijas sūtniecība Vašingtonā turpināja darboties neatkarīgi, bet konsultāciju līmenī ar ārpolitisko dienestu.[266] Dienesta darbības izvēršanā un aktivizēšanā liela nozīme tika piešķirta Latvijas informācijas centru vai biroju izveidošanai.

Latvijas, Igaunijas un Lietuvas AP priekšsēdētāji A. Gorbunovs, A. Rītels un V. Landsberģis 1991. g. 22. martā Jūrmalā parakstīja Baltijas valstu Padomes Aicinājumu EDSA dalībvalstīm, kā arī citām valstīm, kurā ierosināja sarīkot starptautisku konferenci vai konferenču sēriju par Baltijas jautājumu, kam būtu jāizanalizē Baltijas valstu problēmas starptautiski tiesiskie un militāri stratēģiskie aspekti, jāizstrādā priekšlikumi par Baltijas zemju valstiskās neatkarības atjaunošanas problēmas atrisināšanas veidu, ieskaitot EDSA pilntiesīgu dalībvalstu statusa piešķiršanu Baltijas valstīm.[267] Tika iecerēts, ka perspektīvā šāda konference būtu pieņemama arī Padomju Savienībai. Konferencē Baltijas jautājums tiktu aplūkots ne tikai PSRS un Baltijas attiecību aspektā, bet arī analizēti jautājuma dažādi (politiskie, tiesiskie, vēsturiskie, militārie, ekonomiskie, sociālie u. c.) aspekti un Baltijas problēma uzsvērta kā starptautiska Eiropas problēma, kā Otrā pasaules kara uzvarētāju un zaudētāju kopēja problēma. Tika ierosināts, ka konference varētu dot daudzpusīgas starptautiskas garantijas atjaunotajām Baltijas valstīm. Savukārt Rietumvalstis norādīja, ka konference neaizstās PSRS un Baltijas sarunas.

1990.—1991. gadā Baltijas jautājums EDSA tika aktualizēts vairākos forumos. Baltijas neatkarības centienus izteikti atbalstīja Skandināvijas valstis — Zviedrija, Dānija, Norvēģija, Somija un Islande. Starptautisku rezonansi Baltijas neatkarības problēmai piešķīra arī tās arvien biežāka izskatīšana Ziemeļu Padomē un Eiropas Padomē. Rietumu virzienā ārpolitika tika realizēta diplomātijas, "ceļojošās diplomātijas" un konferenču formās, kā arī organizējot tikšanās visaugstākajā līmenī. Šo metožu dominēšanu noteica tas, ka Latvijas valdība vēl nebija saņēmusi diplomātisku atzīšanu un ĀM vēl tikai veidoja savu ārpolitisko dienestu ārzemēs.[268] Baltijas valstis nevarēja tikt uzņemtas arī starptautiskajās organizācijās, jo to valdībām vēl nepiederēja augstākā vara valsts iekšienē.[269]

1991. gads apstiprināja jau iezīmējušos tendenci, ka Baltijas valstu neatkarības atgūšanas jautājums būs jāatrisina agri vai vēlu. Baltijas valstu valdību izstrādātajām pakāpeniskas darbības programmām par reālas neatkarības atgūšanu un starptautisku atzīšanu nebija lemts īstenoties iecerētajos variantos. Baltijas valstu neatkarības atgūšanu paātrināja 1991. g. augusta notikumi Padomju Savienībā.

INESIS FELDMANIS, ASTRA ALEKSANDRA FREIMANIS,
AINĀRS LERHIS, INETA ZIEMELE

Atsauces un skaidrojumi

[1] 1940./1941. gadā Baltijas valstu teritoriju kontrolēja PSRS, no 1941. līdz 1944./1945. gadam — Vācija, bet no 1944./1945. līdz 1991. gadam — no jauna PSRS.

[2] PSRS valdības paziņojums Latvijas valdībai // Latvijas okupācija un aneksija: 1939—1940: Dokumenti un materiāli / Sast. un koment. aut. *I. Grava-Kreituse, I. Feldmanis, J. Goldmanis, A. Stranga.* — R., 1995, 341. lpp. (turpmāk: Latvijas okupācija un aneksija).

[3] *Bojārs J.* Starptautiskās tiesības. 2., labotais un papildinātais izd. — R., 1998, 581. lpp.

[4] Latvijas sūtņa Padomju Savienībā F. Kociņa pārskats // Latvijas okupācija un aneksija, 348. lpp.

[5] Kad Latvijas valdība protestēja pret sakaru pārtraukšanu, PSRS pilnvarotais pārstāvis V. Derevjanskis atbildēja: "Kad ieroči runā, diplomātija klusē." — *Andersons E.* Latvijas vēsture, 1920—1940. Ārpolitika. 2. sēj. (turpmāk: *Andersons E.* Latvijas vēsture), 457. lpp.

[6] *Ronis I.* Kārlis Ulmanis Latvijas brīvvalsts likteņa stundās un viņa Golgātas ceļš // Kārlis Ulmanis trimdā un cietumā: Dokumenti un materiāli. Ar I. Roņa ievadeseju "Kārlis Ulmanis Latvijas brīvvalsts likteņa stundās un viņa Golgātas ceļš" / Sast. *I. Ronis, A. Žvinklis.* — R., 1994, 147. lpp. (turpmāk: *Ronis I.* Kārlis Ulmanis).

[7] Valsts prezidenta sekretariāta 20. jūnija paziņojums par Tautas valdības nodibināšanos un sastāvu, valdības pirmās sēdes protokols un tās programmas deklarācija; publ.: Padomju varas atjaunošana Latvijā un Latvijas PSR iestāšanās PSRS sastāvā. — R.: Zinātne, 1987, 208. lpp.; *Andersons E.* Latvijas vēsture, 470. lpp.

[8] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss // Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi. — R., [1995] (turpmāk: *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss), 9. lpp.

[9] Kad 1940. g. 1. jūlijā notika apspriede Ārlietu ministrijā ārlietu ministra A. Kirhenšteina vadībā, kurā pārrunāja Latvijas—PSRS 1939. g. 5. oktobra un 18. oktobra līgumu izpildes gaitu, arī A. Kirhenšteina valdība neatrada kādus būtiskus līgumu pārkāpumus no Latvijas puses. (*Stranga A.* Otrā pasaules kara sākums un Latvija // Lauku Avīze, 1988, 6. aug., 7. lpp.)

[10] *Ziemele I.* State Continuity and Nationality in the Baltic States: International and Constitutional Law Issues (Ph.D. thesis at the University of Cambridge, England, 1998, on file with authors), p. 158 (turpmāk: *Ziemele I.* State Continuity).

[11] Piemēram, jau 11. jūlijā PSRS aizsardzības tautas komisārs S. Timošenko izdeva pavēli par Baltijas kara apgabala izveidošanu ar centru neatkarīgās valsts galvaspilsētā Rīgā. Apgabala sastāvā ietilpa Latvijas un Lietuvas PSR, kā arī Kaļiņinas apgabala rietumu daļa. Igaunijas PSR šim apgabalam tika "pievienota" 17. augustā. (Военный энциклопедический словарь. — М., 1986, с. 586.)

[12] *Ziemele I.* State Continuity, p. 158.

[13] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss, 9. lpp.

[14] *Kusiņš G.* Latvijas valstiskuma konstitucionālā attīstība // Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi,15. lpp.

[15] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss. — Turpat, 9. lpp.

[16] Latvijas Tautas saeimas 1. sesija. Stenogrammu atreferējums. — R., 1940, 33.—35. lpp.

[17] *Kusiņš G.* Latvijas valstiskuma konstitucionālā attīstība, 15. lpp.

[18] *Levits E.* Latvija padomju varā // *Blūzma V., Celle O., Jundzis T., Lēbers D. A., Levits E., Zīle L.* Latvijas valsts atjaunošana. 1986—1993. — R., 1998, 43. lpp.

[19] Ārkārtējo pilnvaru teksts // Latvijas okupācija un aneksija, 278.—280. lpp.; *Andersons E.* Latvijas vēsture, 413. lpp.

[20] Latvieši Lielbritānijā. 1. grām.: Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā. — Daugavas Vanagu Fonds, 1995, 95.—96. lpp. (turpmāk: Latvieši Lielbritānijā).

[21] *Andersons E.* Latvijas vēsture, 459. lpp.

[22] Turpat, 414.—415. lpp.

[23] *Ronis I.* Kārlis Ulmanis, 143.—144. lpp.

[24] *Lūsis J.* Latvijas diplomātu darbs // Daugavas Vanagu Mēnešraksts, 1990, Nr. 3, 11. lpp.

[25] Note of K. Zarins, Latvian Envoy in London, protesting against the incorporation of Latvia into the U.S.S.R. as being unconstitutional and illegal // Baltic States: A Study of Their Origin and National Development; Their Seizure and Incorporation into the U.S.S.R. Third Interim Report of the Select Committee on Communist Aggression, House of Representatives, Eighty—Third Congress, Second Session, 1954, Under the Authority of H. Res. 346 and H. Res. 438; International

Military Law & Reprint Series, Vol. IV / Editors: Igor I. Kavass, Adolph Sprudzs. — Buffalo, New York, 1972, pp. 438—439; Latvieši Lielbritānijā, 98. lpp.

[26] K. Zariņa 11.10.1940. vēstule A. Bīlmanim; lieta "July to December 1940. Correspondence with Colleagues". — LR ĀMA.

[27] Latvian Government Apprehensive. Extraordinary Emergency Powers of Latvian State Authority abroad granted to the Latvian Minister in London, K. Zarins and his substitute A. Bilmanis, Latvian Minister in Washington // Baltic States: A Study, p. 433.

[28] Pilnvaras, ārkārtējās // Latvju Enciklopēdija. A. Švābes red., 1942. lpp. Ieskatam tiesu praksē juridiskā saimnieka noteikšanā Latvijas kuģiem ārvalstu ostās, sk.: *I. Ziemele*. The International Legal Status of the Republic of Latvia (Master Thesis, University of Lund, 1994) 37—39; 47—50.

[29] Statement of Dr. Alfred Bilmanis, Latvian Minister, about not recognizing the Saeima elections in Latvia to be held on July 14—15, 1940, as being illegal and unconstitutional. Released to the Press on July 13, 1940 // Baltic States: A Study, p. 435.; *Balodis A*. Latvijas un latviešu tautas vēsture. — R.,1991, 290. lpp.

[30] Latvia — a victim of unprovoked aggression of Soviet Russia. Statement of Dr. Alfred Bilmanis, Latvian Minister in Washington. Released to the Press on July 21, 1940 // Baltic States: A Study, pp. 436—437; *Balodis A*. Latvijas un latviešu tautas vēsture, 290. lpp.

[31] *William J. H. Hough, III*. The Annexation of the Baltic States and its Effect on the Development of Law Prohibiting Forcible Seizure of Territory // New York Law School, Journal of International and Comparative Law. — Vol. 6, Number 2, Winter 1985, p. 392 (turpmāk — *William J. H. Hough, III*. The Annexation of the Baltic States); *Balodis A*. Latvijas un latviešu tautas vēsture, 291. lpp.; *Andersons E*. Latvijas vēsture, 503.—504. lpp.

[32] ASV valsts sekretāra H. Stimsona 1932. g. 7. janvāra nota kļuva par ievērojamu soli uz priekšu pasaules starptautiskajās attiecībās. Tās ietekmē turpmāk līgumos tika formulēts un valstu praksē nostiprinājās princips, ka tās nedrīkst atzīt aktus vai citas valstu darbības, kur ar spēku vai draudu palīdzību sagrābj citu valstu teritorijas. Pirms Otrā pasaules kara spēka un draudu pielietošanas aizliegums starpvalstu attiecībās pamatā bija nostiprināts jau minētajos līgumos, t. i. Briāna—Keloga paktā un TS Statūtos. Papildus šiem līgumiem Baltijas valstis un Padomju Savienība reizē bija dalībnieces tādā reģionālā līgumā kā 1933. gada Konvencija par agresijas definīciju, ko citādi starptautiskajā diplomātijā dēvē arī par Ļitvinova paktu (Red.). Konvencija atsaucas uz Briāna—Keloga paktā noteikto visa veida aneksijas aizliegumu. (Sk.: International Legislation: A Collection of the Texts of Multipartite International Instruments of General Interest (Manley O. Hudson and Ruth E. Bacon ed.), Vol. VI, New York: Oceana Publ., Inc., 1972, p. 413.)

[33] *William J. H. Hough, III*. The Annexation of the Baltic States, p. 393; *Balodis A*. Latvijas un latviešu tautas vēsture, 291.—292. lpp.

[34] *Balodis A*. — Turpat.

[35] Protests of the Latvian Charge d'Affairs to Argentine and Brazil, Dr. P. Olins, submitted to the Governments of Argentine and Brazil, July 23, 1940 // Baltic States: A Study, pp. 437—438.

[36] P. Oliņa 09.11.1940. vēstule K. Zariņam; lieta "July to December 1940. Correspondence with Colleagues". — LR ĀMA.

[37] Protests of the Latvian Charge d'Affairs to Argentine and Brazil 23, 1940 // Baltic States: A Study, pp. 437—438.

[38] P. Oliņa 09.11.1940. vēstule K. Zariņam; lieta "July to December 1940". — LR ĀMA.

[39] *J. Feldmanis*. — [B.v.] Vaidava, 1963, 194.—195. lpp.

[40] K. Zariņa 1940. g. 14. novembra vēstule A. Bīlmanim; lieta "July to December 1940". — LR ĀMA. Sākoties II pasaules karam, TS savu faktisko darbību bija pārtraukusi. 1939. g. septembrī tika atcelta ikgadējā TS pilnsapulce, bet 1939. g. 14. decembrī PSRS tika izslēgta no šīs organizācijas.

[41] *Andersons E*. Latvijas vēsture, 1. sēj., 680.—681. lpp.

[42] The Latvian Minister in Washington does not recognize Incorporation of Latvia into the Soviet Union: Released to the Press on August 6, 1940 // Baltic States: A Study, p. 439.; *Balodis A*. Latvijas un latviešu tautas vēsture, 292. lpp.

[43] *Ronis I*. Latvijas drošība un aizsardzība [Recenzijas beigas] // Brīvība, 1996, Nr. 10, 14. lpp.

[44] Šķiet, visai precīzi un pragmatiski par Latvijas "pretošanās vai nepretošanās jautājumu" un tā ietekmes perspektīvām uz Latvijas neatkarības atgūšanas iespējām nākotnē jau 1940. gadā rakstīja J. Feldmanis: "Nemocīsimies ar jautājumiem, kas būtu noticies, ja mēs būtu aizstāvējušies, jo atbildi uz tiem ar drošību mēs tik un tā nevaram rast. Norvēģija, Holande, Beļģija aizstāvējās, bet Dānija ne. Vai tad no tā mēs varam secināt, ka pēdējās stāvoklis pēc kara būs sliktāks? Pie šo valstu likteņa

izlemšanas lomu spēlēs objektīvi apstākļi. Pirmkārt, kas uzvarēs, un, otrkārt, kādās attiecībās šīs valstis ir ar uzvarētājiem." (J. Feldmaņa 03.10.1940. vēstule K. Zariņam; lieta "July to December 1940". — LR ĀMA.)

[45] *Ritenis J., Strīķis M.* Baltijas valstu pašreizējais starptautiskais stāvoklis // Atmoda, 1989, 14. aug., 5. lpp.

[46] *Sprūdžs Ā. "Ex iniuria ius non oritur"* un Baltijas jautājums: īss ieskats Rietumu viedoklī // Baltijas valstis likteņgriežos. — R., 1998, 613. lpp.

[47] Šodien valstu rīcības brīvība ir ierobežota dažādu starptautisko struktūru ietvaros, piemēram, ANO un ES. Nav šaubu, ka kopš 1945. gada ar ANO izveidošanu un Statūtu pieņemšanu spēka pielietošanas aizliegums ir ieguvis pavisam konkrētu pienākumu izpausmes trešām valstīm pret valsti agresoru.

[48] Statement by the Acting Secretary of State, Mr. Welles, relating to the incorporation of the Baltic States. Released to the Press July 23, 1940 // Baltic States: A Study, p. 385.

[49] Sūtniecība Vašingtonā // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 4. sēj., 510. lpp. (turpmāk: Latvju Enciklopēdija).

[50] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 391.

[51] Sūtniecība Vašingtonā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 510. lpp.

[52] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 391. lpp.; sk. Dok. Nr. 102; Partnerības harta starp Latvijas Republiku, Igaunijas Republiku, Lietuvas Republiku un Amerikas Savienotajām Valstīm // Diena, 1998, 17. janv.

[53] *Andersons E.* Latvijas vēsture, 506. lpp.

[54] LR ĀMA.

[55] Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 506.—507. lpp.

[56] Turpat, 507. lpp.

[57] *Zunda A.* Latvijas un Lielbritānijas attiecības 1930—1940: Realitāte un ilūzijas. — R., 1998, 119. lpp. (turpmāk: *Zunda A.* Latvijas un Lielbritānijas attiecības).

[58] Turpat.

[59] LR ĀMA.

[60] A. Bīlmaņa 24.09.1940. vēstule K. Zariņam; lieta "July to December 1940". — Turpat.

[61] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 394. lpp.

[62] Atšķirībā no Baltijas valstīm kara laikā (1939—1945) britu valdība tomēr atļāva darboties beļģu, čehoslovāku, grieķu, holandiešu, norvēģu, poļu un dienvidslāvu trimdas valdībām Londonā, kaut tām īstenībā nebija nekādas efektīvas kontroles savās zemēs, un pieļāva arī šo valstu karaspēka veidošanu. (*William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 423—424; Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 509. lpp.)

[63] 1941. g. 11. septembrī britu valdība brīdināja K. Zariņu nedibināt trimdas valdību Lielbritānijā; tādu pašu brīdinājumu no ASV valdības saņēma Dr. A. Bīlmanis. (Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 393. lpp.)

[64] *Andersons E.* Latvijas vēsture, 507. lpp.

[65] Turpat, 514. lpp.

[66] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 393. lpp.

[67] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss, 10. lpp.

[68] Sk. pamatā: *Krystina Marek.* Identity and Continuity of States in Public International Law, Geneva: Libraire Dof., 1968, 2nded,); *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss, 10. lpp.

[69] LPSR Augstākās Padomes Deklarācija par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu // LR AP un Valdības Ziņotājs, 1990, Nr. 20, 1096.—1098. lpp.

[70] Turpat.; LR Saeimas 1996. g. 22. augusta Deklarācija par Latvijas okupāciju // Latvijas Vēstnesis, 1996, 27. aug.

[71] LPSR Augstākās Padomes Deklarācija par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu // LR AP un Valdības Ziņotājs, 1990, Nr. 20, 1096.—1098. lpp.

[72] German and Soviet Claims on the Baltic Countries. Address by the Honorable J. Kaiv, Acting Consul General and Charge d' Affaires of Estonia, delivered at the celebration of the 25th anniversary of the Proclamation of Independence of Lithuania, in New York City, February 14, 1943.; Lieta "Miscellaneous (War time), mainly Washington". — LR ĀMA.

[73] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 393. lpp. PSRS—Vācijas karam sākoties, ASV administrāciju uztrauca, kā uz PSRS piedāvājumu par sadarbību reaģēja Lielbritānija. Viens

no galvenajiem satraukuma iemesliem bija iespēja, ka Lielbritānija varētu iesaistīties arī slepenās vienošanās par teritoriālo sadalījumu Eiropā. Kad 1941. g. 12. jūlijā noslēdzās viens no PSRS un Lielbritānijas sarunu raundiem, ASV prezidents Rūzvelts nākamajā dienā telegrafēja britu premjerministram V. Čērčilam, ka Lielbritānijai un ASV ir īpaša atbildība par to, lai šā kara grūtības nenovērš mazo valstu atdzimšanu pēckara pasaules harmonijas labā. Starptautiskie komentētāji bija vienisprātis, ka F. Rūzvelts vispirms domāja Baltijas valstis un tās teritorijas, kuras Somija, Polija un Rumānija bija zaudējušas Padomju Savienībai. (*Russell R. B.* A History of The United Nations Charter: The Role of the United States 1940—1945. — Washington, D.C.: The Brooking Institution, 1958, pp. 33—34.)

[74] Great Britain, Miscellaneous No. 3, Cnd. 6315, 1941, pp. 4—6.

[75] *Balodis A.* Latvijas un latviešu tautas vēsture, 314. lpp.

[76] Great Britain, Miscellaneous No. 3, Cnd. 6315, 1941, pp. 4—6.

[77] Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 507. lpp.

[78] Apvienotās Nācijas // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 75. lpp.

[79] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 396.

[80] Pielikums "Latvijas pašreizējais stāvoklis". — LR ĀMA.

[81] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 393. lpp.

[82] Austrumeiropas trimdas valdības un arī to Austrumeiropas valstu oficiālie pārstāvji, kurām trimdas valdību nebija (piemēram, Latvijas sūtņi), uzskatīja: Austrumeiropas tautām tagad jāveido stingra pārliecība, ka Vācija būs kara zaudētāja un tātad ne tikai aiz patriotisma, bet arī aiz aprēķina latviešu patrioti nedrīkst ar Vāciju saistīties. Latvijas sūtņi mēģināja slepenā ceļā nosūtīt tautiešiem norādījumus nekādā ziņā nepadoties un gaidīt angļu-sakšu uzvaru. (*K. Zariņš.* Pārskats par pēdējā laika politiskiem notikumiem. 1943. g. 28. oktobrī. — 1. lpp.; lieta "Politiskie pārskati 1943. g.". — LR ĀMA.)

[83] "Statement by the Latvian people to the United Nations"; lieta "II pasaules kara laika un pēckara memorandi". — LR ĀMA.

[84] *Balodis A.* Latvijas un latviešu tautas vēsture, 314. lpp.

[85] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 394.

[86] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 393. lpp.; ASV un latvieši // Turpat, 1. sēj., 45. lpp.; *Andersons E.* Latvijas vēsture, 506. lpp.

[87] *Andersons E.* Latvijas vēsture, 2. sēj., 506. lpp.

[88] *Zunda A.* Latvijas un Lielbritānijas attiecības, 120. lpp.

[89] Turpat, 231. lpp.

[90] Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 507. lpp.

[91] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 413—414.

[92] Britu premjerministrs V. Čērčils uzskatīja, ka J. Staļina prasības A. Īdenam sarunu laikā Maskavā 1941. g. decembrī par PSRS 1941. gada robežu atzīšanu ir tiešā pretrunā Atlantijas hartas 1., 2. un 3. pantam, un noraidīja tālākas diskusijas par šo jautājumu līdz Miera konferencei pēc uzvaras karā. 1942. g. 8. janvārī V. Čērčils rakstīja A. Īdenam, ka "mēs nekad neesam citādi atzinuši Krievijas 1941. gada robežas kā vienīgi *de facto*". ASV Valsts departaments iebilda pret jebkādām britu un padomju diskusijām Baltijas valstu jautājumā. Kad britu vēstnieks E. Halifakss 1942. g. februārī tikās ar ASV prezidentu F. Rūzveltu, tas atteicās piekrist jebkādam kompromisam Baltijas jautājumā. Britu un padomju sarunu gaitā A. Īdens gandrīz bija ar mieru oficiāli atzīt padomju teritoriālās prasības. Padomju ārlietu tautas komisārs V. Molotovs vizītes laikā Londonā 1942. g. maijā sākotnēji kā minimālo priekšnoteikumu līguma parakstīšanai minēja tieši 1941. gada robežu atzīšanu. Vienlaikus ASV vēstnieks Maskavā A. Harimans ieteica padomju valdībai atteikties izvirzīt jautājumu par kara laikā notikušo robežu izmaiņām. Arī V. Čērčils izdarīja spiedienu un pieprasīja apspriest jaunu līguma variantu, kurā nebūtu minēts PSRS robežu jautājums. (*William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 413—414.)

[93] Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 507. lpp.

[94] Turpat.

[95] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 413—415.

[96] *Andersons E.* Latvijas vēsture, 506. lpp.; ASV un latvieši // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 45. lpp.

[97] *Liepa A.* No Vašingtonas raugoties... // Cīņa, 1989, 5. sept.

[98] *Andersons E.* Latvijas vēsture, 506. lpp.

[99] *Ritenis J., Strīķis M.* Baltijas valstu pašreizējais starptautiskais stāvoklis // Atmoda, 1989, 14. aug., 5. lpp.

[100] *Balodis A.* Latvijas un latviešu tautas vēsture, 315. lpp.; Apvienotās Nācijas // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 76. lpp.

[101] *Russell R. B.* A History of The United Nations Charter: The Role of the United States 1940—1945. — Washington, D.C.: The Brooking Institution, 1958, pp. 33—34.

[102] *Balodis A.* Latvijas un latviešu tautas vēsture, 315. lpp.; Apvienotās Nācijas // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 76. lpp.

[103] Foreign Relations of the United States: Diplomatic Papers (The Conference at Malta and Yalta, 1945) (1955).

[104] *Russell R. B.* A History of The United Nations Charter, p. 524.

[105] Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 508. lpp.

[106] *Balodis A.* Latvijas un latviešu tautas vēsture, 340. lpp.

[107] ASV un latvieši // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 45. lpp.

[108] 1944. g. 2. februārī Latvijas un Igaunijas (vēlāk arī Lietuvas) sūtņi Londonā un 14. februārī A. Bīlmanis Vašingtonā iesniedza lūgumu sabiedroto valstu sūtņiem ierosināt šo valstu valdībām deleģēt savus pārstāvjus — novērotājus, ja padomju karaspēks no jauna okupētu Baltiju. (K. Zariņa 12.07.1944. vēstule V. Salnajam Stokholmā, "1944. Sarakste ar kolēģiem". — LR ĀMA.) 1944. g. augustā K. Zariņš atkārtoti iesniedza britu Ārlietu ministrijā prasību par starptautisku komisiju. (K. Zariņa 25.08.1944. telegramma J. Feldmanim Ženēvā, "1944. Sarakste ar kolēģiem". — Turpat.) Latvijas sūtņi K. Zariņš un A. Bīlmanis uzskatīja, ka Latvijas pilnīgas neatkarības atjaunošana būtu iespējama tikai uz agrākās likumīgās un demokrātiskās Konstitūcijas (Satversmes) pamata.

[109] Latvijas starptautiski tiesiskais stāvoklis // Mūsu Domas, 1952, Nr. 9, 1. lpp.; lieta "LAK EC". — LR ĀMA.

[110] *Neiburgs U.* SS, Waffen SS, latviešu leģions un Latvijas valsts politika //Diena, 1998, 6. marts.

[111] *Niedre O.* Pretpadomju un propadomju pretošanās kustība okupācijas režīmam // Atmoda Atpūtai, 1994, 13. jūl., 8.—9. lpp.

[112] *Ronis I.* Latvijas drošība un aizsardzība // Brīvība, 1996, Nr. 8/9, 12. lpp.

[113] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 394. lpp.

[114] Turpat, 394.—395. lpp.

[115] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 433—434.

[116] *Eglītis O.* Pasaules valstis, kuras neatzīst Baltijas valstu varmācīgo sagrābšanu un PSRS tiesības uz to teritorijām // Atmoda, 1989, 17. jūl., 1. lpp.

[117] *Ziemele I.* State Continuity, pp. 198—199.

[118] *Eglītis O.* Pasaules valstis, kuras neatzīst Baltijas valstu varmācīgo sagrābšanu un PSRS tiesības uz to teritorijām // Atmoda, 1989, 17. jūl., 1. lpp.; *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss, 11. lpp.

[119] Turpat, 48.—49. lpp.

[120] Latvijas diplomātisko pārstāvju sanāksme Londonā no 18. līdz 20. augustam 1980. g. Sēžu protokols; lieta "LAK EC". — LR ĀMA.

[121] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 3. sēj., 394. lpp.

[122] Legation of Latvia. International Reaction to the Occupation of the Baltic States by the U.S.S.R. (1940—1991). A Summary of Statements of Non-Recognition of the Annexation of Estonia, Latvia and Lithuania, 1. lpp. — LR ĀMA (turpmāk: International Reaction).

[123] Sūtniecības Buenosairesā un Riodežaneiro // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 4. sēj., 516. lpp.

[124] Turpat.

[125] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 394. lpp.

[126] Turpat, 393.—394. lpp.

[127] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 404—405; *Andersons E.* Latvijas vēsture, 506. lpp.

[128] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 393. lpp.

[129] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 391.

[130] ASV un latvieši // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 44. lpp.

[131] *Balodis A.* Latvijas un latviešu tautas vēsture, 340. lpp.

[132] *McWilliams W. C., Piotrowsky H.* The World Since 1945 — A History of International Relations. — Lunne Rienner Publishers Boulder, Colorado, U.S.A., 1990, p. 34.

[133] Latvia 1918—1958. Published by the Latvian Legation, Washington D. C., 1958, in commemoration of proclamation of Latvia's independence, November 18, 1918, p. 48.

[134] LR ĀMA.

[135] ASV un latvieši // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 45. lpp.

[136] Latvia 1918—1958. Published by the Latvian Legation, Washington D. C., 1958, in commemoration of proclamation of Latvia's independence, November 18, 1918, pp. 48—50.

[137] Baltic States. A domestic issue, an international problem. By Senator *John W. Knight* and *E. Dēliņš*. — Latvian National Foundation, Stockholm, 1980, pp. 23—29; Latvia 1918—1958. Published by the Latvian Legation, Washington D. C., 1958, in commemoration of proclamation of Latvia's independence, November 18, 1918, pp. 51—52.

[138] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 406; ASV un latvieši // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 45. lpp.

[139] Turpat, 46. lpp.

[140] Turpat.

[141] Turpat.

[142] Turpat.

[143] Turpat.

[144] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 409.

[145] ASV un latvieši // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 46.—47. lpp.

[146] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 412.

[147] Turpat, 410.—412. lpp.

[148] International Reaction, p. 1.

[149] Sūtniecību pārstāvniecības Austrālijā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 520. lpp.

[150] Turpat, 520.—521. lpp.

[151] Turpat, 522. lpp.

[152] International Reaction, pp. 1—3.

[153] Turpat, 3.—4. lpp.

[154] *Ziemele I.* The International Legal Status of the Republic of Latvia (Master Thesis at the University of Lund, Sweden), 1994, pp. 47—48.

[155] International Reaction, pp. 3—4.

[156] Turpat, 4. lpp.; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of Baltic States, pp. 432—433.

[157] ASV un latvieši // Latvju Enciklopēdija, 1. sēj., 394. lpp.

[158] Sūtniecības Buenosairesā un Riodežaneiro // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 516.—517. lpp.

[159] Turpat, 517. lpp.

[160] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 444.

[161] International Reaction, p. 17; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 445.

[162] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, 445.

[163] International Reaction, p. 6; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 444—445.

[164] Turpat, 445. lpp.

[165] International Reaction, p. 17.

[166] Turpat, 27. lpp.; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 444.

[167] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 394. lpp.

[168] Turpat.

[169] *William J. H. Hough III.* The Annexation of Baltic States, p. 431.

[170] International Reaction, pp. 7—8; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of Baltic States, pp. 431—432.

[171] International Reaction, p. 27.

[172] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 430.

[173] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 394. lpp.

[174] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 430.

[175] Turpat, 430. lpp.

[176] Turpat, 434. lpp.

[177] International Reaction, p. 15.

[178] International Reaction, p. 15; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 426.

[179] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 394. lpp.

[180] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 434.
[181] International Reaction, pp.15—16.
[182] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 428.
[183] International Reaction, p. 5.
[184] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 429.
[185] International Reaction, pp. 5—6.
[186] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 445—446.
[187] Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 4. sēj., 508. lpp.
[188] *Andersons E.* Latvijas vēsture. Ārpolitika, 2. sēj., 513. lpp.; Sūtniecība Londonā // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 4. sēj., 509. lpp.
[189] Turpat.
[190] *Ritenis J., Strīķis M.* Baltijas valstu pašreizējais starptautiskais stāvoklis // Atmoda, 1989, 21. aug., 12. lpp.
[191] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 434; International Reaction, p. 16.
[192] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 433.
[193] Turpat, 434.—435. lpp.
[194] Turpat.
[195] International Reaction, p. 16.
[196] Turpat, 17. lpp.
[197] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 433; International Reaction, p. 18.
[198] Baltic States: a domestic issue, an international problem. By Senator *John W. Knight* and *E. Dēliņš*. — Stockholm, 1980, pp. 19—20; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic State, p. 437.
[199] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 433.
[200] International Reaction, p.18.
[201] K. Zariņa 13.11.1952. vēstule P. de Rivieram; R. Kampusa un Ī. Kampusa dokumentu kolekcija Madridē. — LR ĀMA.
[202] Sūtniecība Madridē // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 4. sēj., 519. lpp.
[203] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 435.
[204] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 3. sēj., 394. lpp.; Sūtniecība Ženēvā // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 4. sēj., 514. lpp.; Baltic States: a domestic issue, an international problem. By Senator *John W. Knight* and *E. Dēliņš*. — Stockholm, 1980, p. 17.
[205] Sūtniecība Ženēvā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 514. lpp.; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 436.
[206] Baltic States: a domestic issue, an international problem. By Senator *John W. Knight* and *E. Dēliņš*. — Stockholm, 1980, p. 17.
[207] International Reaction, pp. 18—19; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 436.
[208] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 391. lpp.
[209] *Bojārs J.* Vai spēks rada tiesības // Literatūra un Māksla, 1989, 22. jūl.
[210] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 391. lpp.
[211] Turpat, 394. lpp.
[212] *Andersons E.* Latvijas vēsture, 2. sēj., 508. lpp.
[213] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 426.
[214] Turpat, 426. lpp.
[215] Turpat.
[216] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija, 3. sēj., 394. lpp.
[217] Sūtniecība Stokholmā // Latvju Enciklopēdija, 4. sēj., 517. lpp.
[218] *Liepa A.* Latvijas ārlietas līdz 1940. gadam // Lauku Avīze, 1990, 20. jūl., 9. lpp.
[219] R. Kampusa personiskā fonda dokumenti; lietas "Consuls 1940" un "Consuls 1941". — LR ĀMA.
[220] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 440—441.
[221] Latvijas Diplomātija // Latvju Enciklopēdija. E. Andersona red., 3. sēj., 394. lpp.
[222] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 440—443; Baltic States: a domestic issue, an international problem. By Senator *John W. Knight* and *E. Dēliņš*. — Stockholm, 1980, p. 19.

[223] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 408.

[224] Baltic States // Digest of United States Practice in International Law / Ed. Eleanor C. McDowell, 1976, p. 273.

[225] *Eglītis O.* Par vispārcilvēciskajām vērtībām domājot. Baltijas valstu likumīgā pastāvēšana turpinās // Atmoda, 1989, 24. jūl.

[226] International Reaction, p. 7.

[227] Turpat, 7.—8. lpp.

[228] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 438.

[229] International Reaction, p. 11; *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, pp. 438—440.

[230] *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States, p. 440.

[231] *Ronis I.* Latvijas drošība un aizsardzība // Brīvība, 1996, Nr. 8/9, 12. lpp.

[232] Trimdas loma Latvijas valsts atjaunošanā: Jura Rozīša 18. novembra uzruna Gēteborgā un Stokholmā // Brīvība, 1996, Nr. 10, 8. lpp.

[233] *Sprūdžs Ā.* "*Ex iniuria ius non oritur*"un Baltijas jautājums: īss ieskats Rietumu viedoklī // Baltijas valstis likteņgriežos. — Rīga, 1998, 613.—614. lpp.

[234] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss // Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi. — R., [1995.] 10. lpp.

[235] *Ronis I.* Latvijas drošība un aizsardzība // Brīvība, 1996, Nr. 8/9, 13. lpp.; *Sprūdžs Ā.* "*Ex iniuria ius non oritur*" un Baltijas jautājums: īss ieskats Rietumu viedoklī // Baltijas valstis likteņgriežos. — R., 1998, 617. lpp.

[236] *Ronis I.* Latvijas drošība un aizsardzība // Brīvība, 1996, Nr. 8/9, 13. lpp.

[237] Turpat.

[238] Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Tautas frontu pārstāvju aicinājums Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes dalībvalstu vadītājiem, ANO ģenerālsekretāram un PSRS Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājam // Literatūra un Māksla, 1989, 20. maijā.

[239] Nacionālā neatkarība un nāciju tiesības: I. Kalniņa runa LNNK ārkārtējā kongresā // Literatūra un Māksla, 1989, 3. jūn.

[240] Baltijas nāciju tiesību deklarācija // Literatūra un Māksla, 1989, 20. maijā.

[241] Padomju Jaunatne, 1989, 23. aug.

[242] Turpat, 1989, 5. sept.

[243] *Eglītis O.* Par vispārcilvēciskajām vērtībām domājot. Baltijas valstu likumīgā pastāvēšana turpinās // Atmoda, 1989, 24. jūl.

[244] *Levits E.* 4. maija deklarācija: Latvijas valsts pašreizējais tiesiskais pamats, 1. lpp.; 1990. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[245] Turpat, 2. lpp.; 1990. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[246] "Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas gada atskaite par darbu kopš Deklarācijas par Latvijas neatkarības atjaunošanu pieņemšanas"; 1990. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[247] Latvijas sūtniecība Vašingtonā. "Neatkarīgās Latvijas ārlietu dienesta darbinieku apspriede, Vašingtonā, viesnīcā "Embassy Row" 1991. g. 14.—15. aprīlī"; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[248] *Eglītis O.* Par vispārcilvēciskajām vērtībām domājot. Baltijas valstu likumīgā pastāvēšana turpinās // Atmoda, 1989, 24. jūl.

[249] Laiks, 1990, 2. maijā.

[250] 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[251] *Levits E.* "Latvijas valdības uzdevumi ārpolitikā" [26.07.1991.]; 1.—2. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[252] Turpat, 2. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[253] "Latvia 1991. Backgrounder from the Legation of Latvia"; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[254] *Levits E.* "Latvijas valdības uzdevumi ārpolitikā" [26.07.1991.]; 4. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[255] Turpat, 6.—7. lpp.; LR ĀMA.

[256] *Levits E.* "Latvijas valdības uzdevumi ārpolitikā" [26.07.1991.]; 1. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[257] 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[258] 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[259] Konference par sadarbību. Jauns posms LR, Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības un PBLA attiecībās // Laiks, 1991, 27. febr.

[260] Latvijas sūtniecība Vašingtonā. Neatkarīgās Latvijas ārlietu dienesta darbinieku apspriede 1991. g. 14. un 15. aprīlī Vašingtonā, viesnīcā "Embassy Row" — 3. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[261] 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[262] Latvijas sūtniecība Vašingtonā. Neatkarīgās Latvijas ārlietu dienesta darbinieku apspriede 1991. g. 14. un 15. aprīlī Vašingtonā, viesnīcā "Embassy Row ", 6. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[263] *Levits E.* Latvijas starptautiskās atzīšanas jautājums un ārpolitiskais koncepts ceļā uz atzīšanu [12.02.1991.], 7.— 8. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[264] Konference par sadarbību. Jauns posms LR, Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības un PBLA attiecībās // Laiks, 1991, 27. febr.

[265] Turpat.

[266] Turpat.

[267] 1990. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[268] 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[269] *Ritenis J.* Latvijas neatkarības atzīšana, 6. lpp.; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

III
DAĻA

III

Latvijas neatkarības atjaunošana un atgriešanās starptautiskajā sabiedrībā (1991–1998)

Valsts apvērsums Padomju Savienībā 1991. gada augustā

Naktī no 18. uz 19. augustu Padomju Savienībā atstādināja PSRS prezidentu M. Gorbačovu, notika valsts apvērsums, nodibināja Valsts Ārkārtējā stāvokļa komiteju (VĀSK) un izsludināja ārkārtējo stāvokli vairākos PSRS reģionos. Reģioni apzināti netika minēti, tas pieļāva ārkārtas stāvokļa attiecināšanu uz visu Padomju Savienības teritoriju, īpaši uz Baltijas republikām, kas bija uzsākušas ceļu uz neatkarību.

Viens no galvenajiem apvērsuma iemesliem bija 20. augustā gaidāmā jaunā Savienības līguma parakstīšana, tieksme saglabāt PSRS negrozītā veidā. Valsts apvērsumu 19. augustā vispirms nosodīja Latvijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs (LR APP) un Ministru Padome (MP), pēc tam ārkārtas plenārsēdē arī Latvijas Republikas Augstākā Padome (LR AP).

Latvijas Republikas APP un MP 19. augustā paziņoja, ka uzskata VĀSK par nelikumīgu veidojumu, kam nav nekādu pilnvaru Latvijas teritorijā. Latvijas iedzīvotājus aicināja saglabāt mieru un sabiedrisko kārtību, nesadarboties ne ar kādiem nelikumīgiem varas veidojumiem, iesaistīties nevardarbīgas pilsoniskās nepakļaušanās kampaņā, prasot likumīgās varas — Tautas deputātu padomju un to izpildinstitūciju — darbības atjaunošanu. Tika uzsvērts, ka vienīgais likumīgās varas avots Latvijā ir Latvijas tauta.[1]

19. augustā Latvijas Republikas AP pieņēma Paziņojumu ANO, pasaules valstu parlamentiem, valdībām un tautām, aicinot parlamentus, valdības un starptautiskās organizācijas darīt visu iespējamo, lai nepieļautu demokrātiski ievēlēto institūciju darbības pārtraukšanu un vardarbību Latvijas Republikā.[2]

Jau 19. augusta vakarā sākās PSRS bruņotās akcijas Latvijā, kur kopīgi darbojās Rīgas Īpašo uzdevumu milicijas vienība (OMON)[3] un Baltijas kara apgabala karaspēka vienības, — no 19. līdz 21. augustam tika ieņemtas un izdemolētas daudzas valsts un sabiedrisko organizāciju ēkas un telpas. Ar mērķi gāzt Latvijas Republikas parlamentu un valdību aktivizējās PSKP filiāle Latvijā — Latvijas Komunistiskā partija.

Starptautiskā reakcija. 19. augusta rītā B. Jeļcins aicinājumā Krievijas pilsoņiem VĀSK darbību nosauca par reakcionāru, antikonstitucionālu un aicināja

Augusta pučs. Padomju armijas tanki Rīgas ielās.
Rīga, 1991. gada 21. augusts

uz vispārēju beztermiņa protesta streiku.[4] Tikmēr PSRS Ārlietu ministrija jau uzsāka pildīt VĀSK norādījumus. Tomēr Rietumu valstu (ASV, Lielbritānijas u. c.) oficiālā nostāja tika pausta skaidri un nepārprotami — noticis antikonstitucionāls valsts apvērsums, un tās nevēlējās iesaistīties attiecībās ar VĀSK.

20. augustā Eiropas Asociācijas[5] (EA) ārlietu ministri pieņēma kopīgu paziņojumu par stāvokli PSRS, kurā strikti nosodīja M. Gorbačova atstādināšanu. Francijas ārlietu ministrs R. Dimā uzsvēra, ka Francija uzskata Maskavā notikušo par valsts apvērsumu, lai kādi arī būtu jaunā režīma paskaidrojumi. Dānijas ārlietu ministrs U. Elemans-Jensens deklarēja, ka jāliek Maskavai nepārprotami saprast — nedrīkst pieļaut spēka lietošanu Baltijā.[6] Paziņojumā izteikts atbalsts Austrumeiropai un dziļas bažas sakarā ar militārajām akcijām Baltijas valstīs. Kremļa huntu neatzina arī Spānija, Vācija, Polija, Austrālija, Japāna, Francija.

Baltais nams Vašingtonā 19. augustā presei sniedza rakstisku paziņojumu, kurā, starp citu, teikts: "Mēs esam pret jebkādu vardarbības lietošanu Baltijas valstīs un jebkurā citā republikā." ASV Kongress uzskatīja, ka nekādas normālas attiecības ar PSRS nelikumīgo valdību nav iespējamas.[7]

LR Ārlietu ministrijas darbs puča dienās. No 19. augusta rīta Latvijas Republikas Ārlietu ministrija nepārtraukti informēja pasauli par notiku-

miem Latvijā, galvenokārt ar Latvijas sūtniecības Vašingtonā starpniecību, kā arī — stājoties tiešos sakaros ar pasaules ziņu aģentūrām. Sūtniecība Vašingtonā saņemto informāciju izplatīja tālāk Latvijas Ārpolitiskajam dienestam ārzemēs, arī LR goda konsuliem un Informācijas birojiem.[8]

21. augustā Ārlietu ministrija, izmantojot praktiski vienīgo nenobloķēto teleksa līniju Latvijā, izplatīja LR Konstitucionālā likuma "Par Latvijas Republikas valstisko statusu" tekstu.[9]

1991. g. 21. augusta Konstitucionālais likums par Latvijas Republikas valstisko statusu. 20. augusta vakarā sāka pienākt ziņas, ka apvērsuma mēģinājums Maskavā nonācis strupceļā, pučisti nespēj nostiprināt sākotnējos panākumus, negūst pārsvaru un zaudē iniciatīvu. 21. augusta pēcpusdienā kļuva skaidrs, ka pučs ir izgāzies.

Igaunijas AP 20. augusta vakarā pieņēma Neatkarības deklarāciju, ar to pārtraucot pārejas periodu un nosakot, ka sarunas ar PSRS jautājumā par Igaunijas atzīšanu bāzēsies uz jaunām metodēm.[10] Lietuva konstitucionāli neatkarību bija atjaunojusi jau 1990. g. 11. martā.

LR AP 21. augustā pieņēma Konstitucionālo likumu "Par Latvijas Republikas valstisko statusu".[11] Bruņota uzbrukuma draudu apstākļos likumu pieņēma kā steidzamu. Referējot par likumprojektu, LR AP priekšsēdētāja vietnieks A. Krastiņš uzsvēra, ka kopš 19. augusta valsts apvērsuma PSRS ir beigušas eksistēt šīs valsts konstitucionālās institūcijas, tāpēc LR pilnvarotai komisijai vairs nav iespējams vest sarunas ar PSRS. Viņš piebilda, ka prognozēt situāciju nav iespējams, tāpēc jārīkojas nekavējoties. (Doma laukumā un AP ēkas tiešā tuvumā manevrēja vairāki OMON bruņutransportieri.) Pastāvēja iespēja, ka kuru katru brīdi sāksies uzbrukums AP ēkai. Likumu pieņēma pāris minūtēs, bez iebildumiem no deputātu puses. Neilgi pēc tam tika saņemtas ziņas, ka pučs Maskavā cietis neveiksmi.[12]

Likumā pasludināts, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika, kurā valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai. Konstitucionālais likums atcēla 1990. g. maijā noteikto pārejas periodu Latvijas Republikas valsts varas atjaunošanai *de facto* un atjaunoja pilnīgu neatkarību. Ar pārejas perioda izbeigšanos spēku zaudēja arī tās LPSR Konstitūcijas normas, kuras vēl tika piemērotas pārejas periodā, ciktāl nebija pretrunā Satversmes 1., 2., 3. un 6. pantam. No šā brīža Latvijas Republikas 1922. g. 15. februāra Satversme kļuva par vienīgo Latvijas valstiskuma konstitucionālo pamatu. Tomēr Satversme nestājās spēkā pilnā apjomā, jo AP saglabāja tiesības realizēt Latvijā augstāko valsts varu līdz okupācijas un aneksijas likvidēšanai un Saeimas sasaukšanai.[13] Likuma pieņemšana nozīmēja, ka Latvija pieprasīja pilntiesīgu atgriešanos pasaules valstu saimē, atsāka pastāvēt kā *de facto* neatkarīga valsts, 1918. gadā nodibinātās Latvijas Republikas turpinājums.

Pēc Konstitucionālā likuma pieņemšanas LR sūtniecība Vašingtonā ar

gandarījumu akceptēja notikušo Latvijas pilnīgas neatkarības atjaunošanu, kādu tā bija agrāk minējusi savos ieteikumos un konsultācijās. Latvijas valdība vairs nebija pārejas perioda valdība, tā bija ieguvusi pilntiesīgu statusu. Pēc 1991. g. 21. augusta nenotika ne parlamenta pārvēlēšanas, ne jaunas valdības apstiprināšana. Pēc Latvijas valdības starptautiskās atzīšanas sūtniecība Vašingtonā un viss starptautiski *de iure* atzītās Latvijas Republikas diplomātiskais un konsulārais dienests Rietumvalstīs iekļāvās LR Ārlietu ministrijas vadītā ārpolitiskā resora sastāvā, kas kopš tā laika vienoti īsteno Latvijas valsts ārpolitisko darbību.

Puča rezultāti. Latvijas neatkarības atgūšanai bija izveidojušies visnotaļ labvēlīgi apstākļi: PSRS centrālās varas praktiska nespēja risināt jautājumus, Krievijas ietekmes straujš pieaugums un tās ieinteresētība atzīt Baltijas valstu neatkarību, Rietumvalstu atbalsts Baltijas valstīm, Latvijas tautas nelokāmība un ticība savas valsts brīvībai un neatkarībai.[14]

Neatkarības starptautiskās atzīšanas pirmie soļi 1991. gadā

Nopietnākais tomēr vēl bija priekšā — pasludinātā neatkarība jārealizē praksē. 1990.—1991. gadā Rietumu lielvalstis sāka atklāti paust viedokli, ka ne tikai Vācijas apvienošana, bet arī Baltijas jautājums ir Otrā pasaules kara rezultātā radīto neatrisināto problēmu skaitā. Tādējādi Baltija to statusa un tiesību ziņā tika nošķirta no bijušajām PSRS republikām, kuras kļuva par jaunām valstīm PSRS sabrukuma procesā 1991. g. beigās.

Starptautiskajā starpparlamentārajā konferencē Rīgā "Baltijas valstis un jaunā Eiropa" LR AP priekšsēdētājs A. Gorbunovs 1991. g. 22. augustā runā ārvalstu parlamentāriešu delegācijām izvērtēja PSRS politiku pēdējos mēnešos un aicināja pasaules valstis atzīt Latviju. Viņš konstatēja, ka ar Latvijas Republikas faktiskās neatkarības pasludināšanas aktu jaunā fāzē ieiet arī Latvijas attiecības ar pasauli, un akcentēja Latvijas gatavību nekavējoties sākt sarunas ar tādu PSRS varas institūciju, kura saprastu, ka šīm sarunām jābūt reālām, nevis konsultācijām.[15]

Pirmā Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu atzina Islande. Konsekventi turpinot savu ārpolitisko stratēģiju, Islande oficiāli deklarēja, ka Latvijas un Igaunijas atzīšana tiek apstiprināta vēlreiz, jo Islande nekad nav atzinusi šo valstu okupācijas un aneksijas likumību. (Lietuvu Islande atzina jau 1991. g. janvārī.) Islande apstiprināja gatavību atjaunot diplomātiskās attiecības. 26. augustā J. Jurkāns, L. Meri un A. Saudargs Islandes Ārlietu ministrijā parakstīja divpusējas deklarācijas[16] par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Islandi.[17]

Baltijas valstīs savstarpējas atzīšanas lēmumus pieņēma parlamenti.

1991. g. 22. augustā Viļņā Lietuvas Republikas AP pieņēma deklarāciju "Par Lietuvas Republikas attiecībām ar neatkarīgo Latvijas Republiku", kurā apsveica Latvijas tautu ar Latvijas Republikas neatkarības atgūšanu un diplomātisko attiecību nostiprināšanai izteica vēlmi apmainīties vēstniekiem.[18] Ar analoģisku deklarāciju Lietuvas Republikas AP 21. augustā apsveica Igaunijas Republiku.[19]

LR AP 23. augustā atzina Lietuvas un Igaunijas Republiku neatkarības atjaunošanu un nolēma ar tām atjaunot diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.[20]

22. augustā Tallinā tika pieņemta deklarācija par Igaunijas Republikas un Latvijas Republikas savstarpējām attiecībām, kurā Igaunijas Republikas AP priekšsēdētājs A. Rītels apsveica Latvijas tautu un tās valsts varas orgānus ar neatkarības pasludināšanu, pamatojoties uz 1922. gada Satversmi. Igaunijas Republika ierosināja atjaunot abu valstu diplomātiskās attiecības.[21]

Vispārēju atzīšanas procesu ievadīja Krievijas valdības politiskais lēmums atzīt Baltijas valstis kā neatkarīgas valstis. Pati Krievija 1990. g. 12. jūnijā bija pasludinājusi suverenitāti, tāpēc kā viena no padomju republikām tobrīd ļoti asi konfliktēja ar centrālo PSRS valdību.

24. augustā KPFSR prezidents B. Jeļcins Krievijas valsts vārdā parakstīja dekrētu "Par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu". Tajā bija teikts: 1. Sakarā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu par politiskās neatkarības pasludināšanu atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību. 2. KPFSR Ārlietu ministrijai sākt attiecīgas sarunas un parakstīt vienošanos par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp KPFSR un Latvijas Republiku. 3. Aicināt PSRS prezidentu atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību un noturēt sarunas starpvalstu attiecību noregulēšanai starp PSRS un Latvijas Republiku. 4. Aicināt starptautisko sabiedrību atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.[22]

Baltijas valstu neatkarības atzīšanai no Krievijas puses bija liela nozīme Baltijas valstu iekšpolitikā un ārpolitikā jo īpaši tāpēc, ka PSRS centrālā valdība kavējās ar Baltijas valstu neatkarības atzīšanu. Tomēr Krievija vēl nebija neatkarīga starptautisko attiecību dalībniece, turpretī PSRS tāda turpināja būt. Tāpēc PSRS nostājai arī turpmāk bija liela nozīme Baltijas jautājumā, lai arī, ņemot vērā aizsākušos Baltijas starptautisko atzīšanu, vairs ne tik izšķiroša kā pirms gada.

Pasaules valstīm Baltijas valstu neatkarības atzīšana, pirms to 6. septembrī izdarīja PSRS, nozīmēja principiālu politiskās nostājas maiņu attiecībās ar PSRS centrālo valdību. Savukārt arī PSRS vadībai bija jārēķinās ar to, ka plašs Baltijas valstu neatkarības starptautiskās atzīšanas process tik un tā bija sācies. Padomju Savienībai īpaši bija jāņem vērā tas, ka 2. septembrī Baltijas valstu neatkarību atzina ASV. Tas, ka Rietumvalstu aizsāktā Baltijas

valstu neatkarības atzīšanas procesa tālāku attīstību Padomju Savienība nespēja apturēt, piespieda arī PSRS pievienoties šim procesam.

Neatkarības atzīšanas process pavēra iespējas arī Latvijas diplomātisko pārstāvniecību nostiprināšanai ārvalstīs. Kļuva iespējama esošo pārstāvniecību līmeņa paaugstināšana un jaunu diplomātisko pārstāvniecību veidošana par vēstniecībām, kādu līdz šim Latvijai nebija, jo kopš pirmskara laikiem Latvijai bija sūtniecības. Vienlaikus notika arī ārvalstu diplomātisko pārstāvniecību atvēršana Rīgā un vēstnieku akreditācija Latvijā.

Neatkarības starptautiskās atzīšanas izvēršanās

Ietekmīgs Latvijas neatkarības starptautiskās atzīšanas iniciators bija Dānijas ārlietu ministrs U. Elemans-Jensens. Viņš iesniedza vēstuli LR ārlietu ministram par Dānijas gatavību atjaunot diplomātiskās attiecības. U. Elemans-Jensens arī nosūtīja vienpadsmit EA valstu ārlietu ministriem aicinājumu atzīt Baltijas valstis un piešķirt tām Eiropas Asociācijā asociatīvā locekļa statusu. Viņš aicināja baltiešiem piešķirt novērotāju statusu EDSA Cilvēktiesību konferencē septembrī Maskavā, kā arī uzaicināt Baltijas valstis septembrī piedalīties ANO Ģenerālās Asamblejas sesijā Ņujorkā.[23] 26. augustā tika parakstīts četru valstu Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Dāniju un katru no trim Baltijas valstīm. Lai praksē atjaunotu Dānijas diplomātiskās attiecības ar Latviju, Dānija apstiprināja speciālo uzdevumu vēstnieku Baltijas valstīs O. Borhu. 26. augustā vēstnieks ieradās Rīgā. Latvijas vēsturē pirmā ārvalstu vēstnieka akreditācija Latvijā notika Augstākajā Padomē 27. augustā.[24] Dānijas valdības pilnvarotais O. Borhs un LR ārlietu ministra pirmais vietnieks M. Virsis 27. augustā apmainījās notām par Latvijas un Dānijas diplomātisko attiecību atjaunošanu.[25]

25. augustā Latvijai tika iesniegts Ungārijas valdības vēstījums, kurā tā atzina LR likumīgo valdību un aicināja atjaunot diplomātiskās attiecības. Līdzīgus paziņojumus 25. augustā sniedza arī Norvēģija, Somija un Argentīna, kas bija pirmā valsts Amerikas kontinentā, kura atzina Baltijas valstu neatkarību. Šajā pašā dienā LR Augstākā Padome atzina Islandi.[26]

Dānija, Beļģija un Vācija aicināja EA dalībvalstis izskatīt Baltijas jautājumu kopīgā EA sanāksmē. Vācijas Ārlietu ministrijas pārstāvis izteicās, ka Baltijas valstu neatkarības atzīšana kļuvusi nepieciešama pēc apvērsuma Maskavā. H. D. Genšers mudināja arī pārējās EA valstis atjaunot/nodibināt diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm.[27]

26. augustā Kanāda, Polija, Bulgārija un Rumānija apsveica Latvijas neatkarību un izteicās par diplomātisko attiecību atjaunošanu; Malta, Sanmarīno, Ukraina un Moldova atzina Latvijas valstisko neatkarību un apņē-

mās nodibināt diplomātiskās attiecības. 27. augustā Austrālija atzina, ka Latvijas valdība pilnīgi kontrolē savu teritoriju un tāpēc abas valstis var nodibināt pilnīgas diplomātiskās attiecības. Tajā pašā dienā Latviju atzina Gruzija.[28]

27. augustā Baltijas valstu ārlietu ministri Oslo parakstīja deklarācijas par diplomātisko attiecību atjaunošanu[29] ar Norvēģiju, bet 28. augustā Bonnā tikās ar Vācijas ārlietu ministru H. D. Genšeru un parakstīja četrpusēju paziņojumu par Vācijas un triju Baltijas valstu diplomātisko attiecību atjaunošanu. Latvijas Republikas un Vācijas Federatīvās Republikas diplomātiskās attiecības tika atjaunotas ārlietu ministru vēstuļu apmaiņas ceļā.[30]

27. augustā Zviedrijas valdības pārstāvis L. Fredēns LR AP priekšsēdētājam A. Gorbunovam pasniedza Zviedrijas karaļa Kārļa Gustava XVI vēstījumu, kurā Latvija tika atzīta par neatkarīgu valsti,[31] un informēja arī par Zviedrijas nākamo soli — diplomātisko attiecību atjaunošanu. Šāda veida dokumentus Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Zviedrijas ārlietu ministri parakstīja 28. augustā Stokholmā.[32] Zviedrijas galvaspilsētā Baltijas valstu ārlietu ministrus pieņēma Zviedrijas karalis Kārlis Gustavs XVI, premjerministrs I. Karlsons un ārlietu ministrs S. Andersons. Zviedrijas konsulāta nodaļa Rīgā līdz ar Latvijas neatkarības atzīšanu beidza savus sakarus ar Ļeņingradas konsulātu un kļuva par Zviedrijas vēstniecību.[33] 29. augustā namā Rīgā, kur kopš 1990. g. marta atradās Zviedrijas ģenerālkonsulāta Ļeņingradā Rīgas nodaļa, svinīgi tika atklāta pirmā ārvalsts vēstniecība Latvijā — Zviedrijas vēstniecība.

27. augustā Briselē divpadsmit EA valstu ārlietu ministru ārkārtas sanāksmē dienaskārtības galvenie jautājumi bija Baltijas valstu neatkarības atzīšana un palīdzības sniegšana Padomju Savienībai. Koptirgus valstis vienbalsīgi pieņēma lēmumu atzīt Baltijas neatkarību. Pieņemtajā aicinājumā ārlietu ministri apsveica Baltijas valstu suverenitātes atjaunošanu un atzina to likumīgos varas orgānus, kā arī aicināja PSRS un Baltijas valstis savstarpējos jautājumus risināt konstruktīvu sarunu ceļā. EA uzskatīja, ka bez vilcināšanās ir jādibina diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm un jāatbalsta Latvijas, Lietuvas un Igaunijas uzņemšana ANO, EDSA, Eiropas Padomē.[34] EA ārlietu ministru sanāksmē Francija izvirzīja priekšlikumu par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas uzņemšanu ANO.[35] EA valstis vairs negaidīja PSRS nostāju Baltijas jautājumā, bet atzina tās par pilntiesīgām starptautiskās sabiedrības dalībniecēm bez īpašiem noteikumiem. Baltijas jautājums kļuva neatkarīgs no PSRS nākotnes jautājuma.

Augusta beigās par Latvijas neatkarības atzīšanu paziņoja Luksemburga, Spānija, Austrija, Jaunzēlande, Čīle, Čehoslovākija, Dienvidāfrikas Republika, Mongolijas Tautas Republika, Azerbaidžāna, Slovēnija un Kirgiz-

stāna. Latvija atjaunoja diplomātiskās attiecības ar Somiju, Poliju un Itāliju. 30. augustā LR Augstākajā Padomē Latvijas ārlietu ministrs J. Jurkāns un Francijas ārlietu ministrs R. Dimā parakstīja Komunikē par abu valstu diplomātisko attiecību atjaunošanu.[36]

Šo un citu valstu turpmākajos mēnešos un gados pieņemtajos līdzīgajos paziņojumos ietvertie formulējumi lielā mērā bija atkarīgi no tā, vai tās pirms kara bija atzinušas un iesaistījušās attiecībās ar Latviju un vai tās atzina vai neatzina Baltijas valstu okupāciju un inkorporāciju PSRS. Ja trešā valsts nebija atzinusi Baltijas inkorporāciju, tika apsveikta tās neatkarība, kas nenozīmēja Baltijas valstu atzīšanu šā akta juridiski formālā nozīmē. Valstu praktiskā interese bija atjaunot diplomātiskās attiecības ar Latviju iespējami īsākā laikā.[37]

1. septembrī, atrazdamies vizītē Maskavā sarunām ar M. Gorbačovu un B. Jeļcinu, Lielbritānijas premjerministrs Dž. Meidžers britu vēstniecībā Maskavā tikās ar Latvijas, Lietuvas un Igaunijas premjeriem I. Godmani, Ģ. Vagnori un E. Savisāru. Lielbritānijas premjers pauda stingrību un sirsnību Baltijas neatkarības jautājumā, pilnīgu politisko un ekonomisko atbalstu.[38]

1991. g. 2. septembrī A. Gorbunovam piezvanīja ASV prezidents Dž. H. V. Bušs un paziņoja, ka ASV atzīst Latvijas neatkarību. Viņš nodeva arī vislabākos novēlējumus Latvijas tautai. Tūlīt pēc telefonsarunas notikušajā preses konferencē A. Gorbunovs uzsvēra: "LR atzīšana no ASV puses pieliks mūsu neatkarībai neatgriezeniskuma akcentu."[39]

2. septembrī ASV prezidents Dž. H. V. Bušs preses konferencē Kenebankportā, Menas štatā, paziņoja: "ASV vienmēr atbalstīja Baltijas valstu neatkarību un tagad ir gatavas nekavējoties nodibināt diplomātiskās attiecības ar to valdībām." Dž. H. V. Bušs norādīja, ka Baltijas valstu tautas un to demokrātiski ievēlētās valdības "deklarējušas neatkarību un tagad veic pasākumus, lai nodrošinātu kontroli pār savu teritoriju". Tāpēc ASV gatavas darīt visu, kas viņu spēkos, lai palīdzētu pārvērst pasludināto neatkarību par reālu faktu. Atbildot uz jautājumu, vai ASV valdība varētu atzīt citu PSRS republiku neatkarību, viņš paskaidroja: "Baltijas republikas — tā ir īpaša lieta." Prezidents precizēja, ka katrā Baltijas valstī būs sava ASV diplomātiskā misija.[40]

4. septembrī ASV valsts sekretārs Dž. E. Beikers paziņoja, ka pārmaiņām PSRS teritorijā jānotiek mierīgi, ievērojot cilvēktiesības un Maskavas parakstītos starptautiskos nolīgumus. Dž. E. Beikers darīja zināmu, ka dosies uz Maskavu, lai par minētajiem jautājumiem informētu PSRS valdību. Vizītes laikā viņš ieplānoja doties arī uz Latviju, Lietuvu un Igauniju. Valsts sekretārs teica, ka vēlas apmeklēt šīs valstis, lai apliecinātu Amerikas uzticību ilgstošajai Baltijas neatkarības prasībai.[41]

LR ārlietu ministra pirmais vietnieks Mārtiņš Virsis (no labās) un ASV valsts sekretāra palīga vietnieks Kērtiss Kemons paraksta Latvijas Republikas un ASV saprašanās memorandu par diplomātiskajām attiecībām.
Rīga, 1991. gada 5. septembris. Foto Z. Segliņš

Latvijas ārlietu ministra pirmais vietnieks M. Virsis un ASV valsts sekretāra palīga vietnieks Kērtiss Kemons 5. septembrī parakstīja Latvijas Republikas Valdības un Amerikas Savienoto Valstu Valdības Saprašanās memorandu par diplomātiskajām attiecībām.[42] K. Kemons arī nodeva ASV prezidenta Dž. H. V. Buša 31. augusta vēstuli A. Gorbunovam.[43] Vienošanās paredzēja vēstniecību izveidošanu vai pārveidošanu (Latvijas pusei)[44] abās valstīs, kā arī apmaiņu ar vēstniekiem. 11. septembrī ASV prezidents Baltajā namā pieņēma triju Baltijas valstu diplomātiskos pārstāvjus — Lietuvas valsts vēstnieka amatā iecelto diplomātu S. Lozoraiti, Igaunijas ģenerālkonsulu E. R. Jāksonu un Latvijas pilnvaroto lietvedi A. Dinbergu. Pieņemšanā piedalījās arī baltiešu vadošo organizāciju pārstāvji Savienotajās Valstīs.[45] Pēc ASV atzinuma, septembra sākumā strauji pieauga Baltijas valstu neatkarību atzinušo un diplomātiskās attiecības atjaunojušo un nodibinājušo valstu skaits.

1992. gadā Latviju atzina 10 valstis, bet ar 26 valstīm tika vai nu atjaunotas, vai nodibinātas diplomātiskās attiecības. 1993. gadā Latvija uzsāka

LR ārlietu ministrs Jānis Jurkāns (no labās) un Svētā Krēsla titulārais Metas arhibīskaps, īpašais sūtnis Audris Bačkis paraksta kopīgo deklarāciju par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Latvijas Republiku un Svēto Krēslu. Rīga, 1991. gada 1. oktobris. Foto U. Pāže

diplomātiskās attiecības ar 12 valstīm. 1994. gadā tika uzsāktas diplomātiskās attiecības ar 9 valstīm, 1995. gadā — 5, 1996. gadā — 11 un 1997. gadā — 3, atjaunojot diplomātiskās attiecības ar Namībiju.[46] 1998. gadā Latvija nodibināja diplomātiskās attiecības ar 4 valstīm.

PSRS nostājas evolūcija Baltijas valstu neatkarības jautājumā

1991. g. 22. augustā Maskavā notikušās preses konferences iepriekš neplānotajā neoficiālajā daļā PSRS prezidents M. Gorbačovs uz jautājumu, vai ir mainījusies viņa pozīcija Baltijas jautājumā, atbildēja, ka viņa pozīcija neesot mainījusies: "Tā ir nejēdzība. To es nekad neatbalstīšu. Visam ir jānotiek pēc PSRS konstitūcijas, konstitucionālā ceļā."[47]

Latvijas un abu pārējo Baltijas valstu neatkarības atzīšana PSRS AP ārkārtas sesijā 26. augustā iestrēga. Savā runā M. Gorbačovs Baltijas jautājumam atsevišķi nepieskārās, taču vairs nerunāja par izstāšanos likuma kārtībā, bet par republiku "atdalīšanos" no PSRS.[48]

Noslēdzot diskusiju PSRS AP par Savienības varas saglabāšanas nepieciešamību, PSRS prezidents M. Gorbačovs aicināja noteikti saglabāt suverēnu valstu savienību (SVS). Prezidents neatkārtoja domu par republiku neatkarības jautājuma risināšanu sarunu ceļā, bet gan tikai ievērojot Savienības konstitūcijā un likumos noteikto kārtību.[49] PSRS tautas deputātu grupa no Latvijas 28. augustā paziņoja, ka jāpaliek Maskavā līdz AP sesijas un Tautas deputātu kongresa beigām un jāturpina cīnīties par Latvijas neatkarības atzīšanu. Viņu mērķis bija panākt Baltijas valstu atzīšanas jautājuma iekļaušanu kongresa darba kārtībā.[50]

29. augustā PSRS AP nobalsoja par ieteikumiem PSRS Tautas deputātu kongresa darba kārtībā. Kā 4. punkts tajā tika iekļauta Baltijas republiku neatkarības deklarāciju atzīšana. M. Gorbačovs pēdējās dienās konsekventi neatbildēja uz žurnālistu jautājumiem par Baltijas valstu neatkarības atzīšanu.[51] Situācija sāka mainīties dažas dienas vēlāk.

PSRS Tautas deputātu ārkārtas kongresā 2. septembrī sakarā ar PSRS prezidenta un republiku augstāko amatpersonu kopīgo paziņojumu ("10+1") tika ierosināts kongresā neizskatīt PSRS AP sesijas ieteikto darba kārtību, bet izskatīt tikai minēto paziņojumu.[52]

Mainoties PSRS Tautas deputātu kongresa darba kārtībai, 30 PSRS tautas deputātu no Latvijas 2. septembrī iesniedza PSRS prezidentam M. Gorbačovam aicinājumu nevilcinoties izdot dekrētu par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu.[53] Tomēr kongress jautājumu par Baltijas republiku atzīšanu nolēma atlikt uz 3. septembri.[54] Taču jautājumu neizskatīja arī tad.

5. septembrī PSRS Tautas deputātu kongresā tika pieņemts likums "Par PSRS valsts varas un pārvaldes orgāniem pārejas periodā". Saskaņā ar likumu, lai saskaņotu iekšpolitikas un ārpolitikas jautājumus, kas skar visu republiku intereses, tika izveidota PSRS Valsts Padome. To veidoja PSRS prezidents un savienoto republiku augstākās amatpersonas. Valsts Padomi vadīja PSRS prezidents.[55]

Kongress atzīmēja, ka tām republikām, kuras nolēmušas būt neatkarīgas un atteikties no atrašanās jaunajā savienībā, jāuzsāk pārrunas ar PSRS, lai atrisinātu visas problēmas, kas saistītas ar atdalīšanos no Savienības. Minētajām republikām nekavējoties jāpievienojas līgumam par kodolieroču neizplatīšanu, EDSA Nobeiguma dokumentam un citiem svarīgiem starptautiskiem līgumiem, ieskaitot tos, kuri garantē cilvēktiesības un brīvības. Kongress nolēma paātrināt savienības līguma sagatavošanu un parakstīšanu. Katra no tā dalībniecēm var noteikt piedalīšanās formu jaunajā savienībā.[56]

5. septembrī LR AP priekšsēdētājs A. Gorbunovs saņēma PSRS prezidenta M. Gorbačova telegrammu, kurā Latvijas pārstāvji tika uzaicināti uz PSRS Valsts Padomes sēdi. Tās dienas kārtībā pirmo bija paredzēts izskatīt Bal-

tijas republiku neatkarības atzīšanas jautājumu. Atbildes telegrammā A. Gorbunovs pateicās par uzaicinājumu un informēja, ka sēdē 6. septembrī Kremlī LR AP un valdību pārstāvēs AP LTF frakcijas vadītājs J. Dinēvičs un MP pilnvarotais pārstāvis Maskavā J. Peters.[57]

6. septembra rītā PSRS Valsts Padome pieņēma savu pirmo lēmumu — atzīt Baltijas valstu neatkarību. PSRS prezidents, pamatojoties uz Valsts Padomes lēmumu, vēlāk parakstīja attiecīgu dekrētu[58]. Lēmums tika pieņemts nevis balsojot, bet pēc konsensa principa. Saskaņā ar PSRS Tautas deputātu kongresa 5. septembrī pieņemto likumu Valsts Padome un PSRS prezidents tobrīd bija augstākās PSRS varas institūcijas, jo jaunā AP vēl nebija izveidota. Saskaņā ar minēto 5. septembra likumu Valsts Padomes lēmumiem bija obligāts raksturs.[59] PSRS ārlietu ministrs B. Pankins 6. septembrī preses konferencē paziņoja par Baltijas valstu neatkarības atzīšanu un to, ka PSRS sekmēs šo valstu uzņemšanu ANO.[60]

Tādējādi, apstākļu spiesta, mainījās M. Gorbačova nostāja Baltijas valstu neatkarības jautājumā. 1. septembrī, sniedzot interviju *CNN* un PSRS TV, M. Gorbačovs pirmo reizi nošķīra Baltijas jautājumu no PSRS problēmas. Tieši šis fakts stimulēja ASV prezidenta lēmumu par Baltijas valstu atzīšanu. Taču M. Gorbačovs vēl vairākas dienas meklēja izdevīgāko veidu, kā pasludināt Baltijas "brīvlaišanu". Viņa noskaņojuma maiņu noteica B. Jeļcina striktā nostāja, straujā Skandināvijas valstu reakcija, kā arī tas, ka Baltiju viena pēc otras atzina Francija, Vācija un visa EA.[61]

Baltijas valstis turpina uzskatīt, ka galvenie pamatlīgumi to attiecībās ar Krieviju joprojām ir Baltijas valstu—Krievijas 20. gadu sākumā noslēgtie miera līgumi. PSRS Valsts Padomes 1991. g. 6. septembra lēmums Latvijai, Igaunijai un Lietuvai bija svarīgs ne tik daudz no juridiskā, kā no politiskā viedokļa, jo tādējādi tās atjaunoja savu neatkarību jeb to statusu, ko jau paredzēja 1920. gada miera līgumi, mierīgā ceļā. Mierīgs jautājuma atrisinājums bija galvenā prasība, kuru Baltijas valstīm izvirzīja pārējās pasaules valstis. Mēģinājumi risināt PSRS—Baltijas attiecības sarunu ceļā nebija vienkārši.

25. septembrī PSRS prezidents M. Gorbačovs iecēla delegāciju vadītājus sarunām ar Baltijas valstīm. Par delegācijas vadītāju sarunām ar Latviju tika iecelts PSRS prezidenta padomnieks A. Jakovļevs, ar Lietuvu — bijušais PSRS ārlietu ministrs E. Ševardnadze, ar Igauniju — Sanktpēterburgas mērs A. Sobčaks.[62]

4. oktobrī Maskavā, KPFSR Ārlietu ministrijā Latvijas ārlietu ministrs J. Jurkāns un KPFSR ārlietu ministrs A. Kozirevs parakstīja protokolu par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstniecību līmenī.[63]

15. oktobrī Maskavā, PSRS Ārlietu ministrijas savrupmājā Latvijas Re-

LR ārlietu ministrs Jānis Jurkāns (no kreisās) un PSRS ārlietu ministrs Boriss Pankins paraksta dokumentus par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un PSRS.
Maskava, 1991. gada 15. oktobris. Foto I. Znotiņš

publikas ārlietu ministrs J. Jurkāns un PSRS ārlietu ministrs B. Pankins apmainījās notām par diplomātisko attiecību nodibināšanu.[64]

Novembra beigās Padomju Savienībā notika krasas pārmaiņas valsts iekšpolitikā un ārpolitikā. PSRS prezidenta M. Gorbačova izvirzītais Suverēno Valstu Savienības politiskais līgums nesaņēma republiku atbalstu. Baltijas valstīm tika paziņots, ka ir atcelti starpvalstu sarunu vadītāji un viņu vietā tiks iecelti sevišķu uzdevumu vēstnieki. Attiecības ar Baltijas valstīm tika nodotas PSRS ārlietu resoram. Nebija skaidrs, kam — PSRS vai Krievijai — turpmāk tiks pakļauts PSRS dislocētais karaspēks Baltijā. Taču sarunas, kurās varētu atrisināt militārā kontingenta pagaidu statusu un citus starpvalstu jautājumus, no PSRS puses tika kavētas. PSRS republikām nebija skaidrības par turpmāko sadarbību un varas pārdali. Pasaules valstis decembra sākumā redzēja, ka "centrs" nespēj novērst PSRS dezintegrāciju. Notika pakāpeniska novēršanās no "centra" un pievēršanās republikām (sākot ar Ukrainu). Decembra beigās tāda pati reakcija sekoja Krievijas starptautiskajā atzīšanā un tās atzīšanā par PSRS tiesību un pienākumu turpinātāju.

4. decembrī LR AP nobalsoja par lēmumu atzīt Ukrainas valstisko neatkarību.[65] Ukrainas starptautiskā atzīšana sākās tikai pēc 1. decembra referenduma, kurā tika atbalstīta Ukrainas AP 24. augusta deklarācija.[66]

8. decembrī Minskā Krievijas, Ukrainas un Baltkrievijas vadītāji vienojās izveidot Neatkarīgo Valstu Sadraudzību (NVS). Jau 9. decembrī A. Gorbunovs preses konferencē paziņoja, ka Latvijas turpmākās attiecības ar NVS balstīsies uz divpusējām starpvalstu attiecībām.[67] Baltijas valstis noraidīja piedāvājumu iestāties NVS.

10. decembrī PSRS prezidents izdeva dekrētu par PSRS delegāciju vadītājiem sarunām ar Baltijas valstīm — V. Kopteļcevu (sarunām ar Latviju), V. Smoļinu (ar Lietuvu) un J. Dubiņinu (ar Igauniju).[68] Viens no pēdējiem PSRS ārpolitiskajiem lēmumiem attiecās uz Baltiju, taču tas palika nerealizēts. Vēlāk sarunas netika uzsāktas, un Baltijas valstīm aktuālie jautājumi ar PSRS palika nerisināti. Kļuva skaidrs, ka turpmāk tie būs risināmi ar PSRS tiesisko mantinieci — Krieviju.

21. decembrī Alma-Atā 11 republiku — Krievijas, Ukrainas, Baltkrievijas, Kazahijas, Moldovas, Armēnijas, Azerbaidžānas, Kirgīzijas, Turkmēnijas, Tadžikijas un Uzbekijas — vadītāji parakstīja nolīguma protokolu par NVS izveidošanu. Līdz ar Sadraudzības izveidošanu saskaņā ar protokolu PSRS beidza pastāvēt. NVS augstākais varas pārstāvis — Valstu vadītāju padome — nolēma atbalstīt Krievijas centienus ieņemt PSRS vietu ANO un Drošības Padomē, kā arī citās starptautiskajās organizācijās. Tika nolemts, ka pilntiesīgie ANO locekļi — Baltkrievija, Ukraina un Krievija — atbalstīs citu Sadraudzības valstu vēlmes kļūt par minēto organizāciju loceklēm.[69] EA paziņoja, ka atzīst Krieviju par vienīgo PSRS tiesisko mantinieci. Lielais vairums pasaules valstu turpināja ar PSRS izveidojušās diplomātiskās un citas divpusējās attiecības uzturēt ar Krieviju. Krievija pārņēma PSRS vēstniecības un konsulātus. Tai nebija jāiet cauri starptautiskās atzīšanas procesam, kā tas parasti ir jaunu valstu rašanās gadījumā.

1992. g. 5. janvārī Latvijas, Lietuvas un Igaunijas vadītāji A. Gorbunovs, V. Landsberģis un A. Rītels pieņēma Baltijas Padomes[70] dokumentu, kurā apsveica NVS izveidošanos un uzskatīja to par likumsakarīgu vēsturisko pārmaiņu rezultātu. Dokumentā bija teikts, ka Baltijas valstis vēlas veidot attiecības pēc ANO Statūtos un citos starptautisko tiesību aktos fiksētiem principiem, kā arī balstīt tās uz labu kaimiņattiecību tradīcijām.[71] Janvārī Latvija atzina NVS dalībvalstu neatkarību.[72]

Latvijas uzņemšana Eiropas Drošības un sadarbības apspriedē

Vēl pirms valsts apvērsuma Maskavā Baltijas valstu ārlietu ministri gatavojās braukt un mēģināt piedalīties EDSA Cilvēkdimensijas konferences trešajā sanāksmē Maskavā, lai atgādinātu par sevi un vēlreiz pasaulei pastāstītu par savām problēmām.[73] Pēc 1991. g. augusta notikumiem situācija radikāli mainījās. Vācijas ārlietu ministrs H. D. Genšers 3. septembra runā VFR Bundestāgā aicināja 10. septembrī Maskavā vispirms sasaukt speciālu EDSA dalībvalstu ārlietu ministru sanāksmi un uzņemt Baltijas valstis par Helsinku procesa dalībvalstīm.[74] 10. septembrī Maskavā speciālā EDSA ārlietu ministru sēdē, ko vadīja VFR ārlietu ministrs, vienbalsīgi pieņēma lēmumu par Baltijas valstu uzņemšanu par pilntiesīgām EDSA dalībvalstīm. Sēdē Baltijas valstu pārstāvji piedalījās kā goda viesi. Līdz ar Baltijas valstu uzņemšanu EDSA kļuva par 38 dalībvalstu apspriedi. Tas notika pirms oficiālās EDSA Cilvēktiesību sanāksmes atklāšanas. Pēc sēdes Baltijas valstu pārstāvji ieņēma vietas konferences plenārsēžu zālē. Latvijas delegāciju vadīja LR ārlietu ministrs J. Jurkāns.[75]

Visi EDSA dalībvalstu pārstāvji, kas 10. un 11. septembrī uzstājās EDSA sanāksmē, pieminēja Baltijas valstis, izsakot prieku par to atgriešanos brīvo nāciju saimē, apsveicot tās, kā arī atgādinot, ka Latvija, Lietuva un Igaunija līdz ar to uzņemas atbildību ievērot EDSA dokumentus. J. Jurkāns norādīja, ka Latvijas likumīgā vieta pasaules valstu saimē ir atjaunota, pateicoties Latvijas tautas varonīgajai cīņai par neatkarību un mērķtiecīgajam demokrātisko valstu atbalstam. Viņš pateicās pasaules valstīm par ilggadējo atbalstu: "Pasaules nostāja izšķiroši ietekmēja Latvijas, Lietuvas un Igaunijas atbrīvošanos. Esam pārliecināti, ka mums būtu bijis daudz sarežģītāk izcīnīt mūsu brīvību, ja pasaule būtu ļāvusi Padomju Savienībai saglabāt Baltijas jautājumu kā iekšējo problēmu, kas neattiecas uz pārējo pasauli." Vienlaikus tika vērsta uzmanība uz latviešu asimilācijas draudiem, ko ne vienmēr saprot pat Latvijas draugi.[76] Atsevišķi un kopā ar abu pārējo Baltijas valstu ārlietu ministriem notika Latvijas delegācijas sarunas ar EDSA dalībvalstu pārstāvjiem. Ārpusvaldību organizāciju pārstāvju statusā konferencē piedalījās arī PBLA valdes priekšsēdis G. Meierovics un ALA, kā arī PBLA speciālo projektu vadītājs. ASV valsts sekretārs Dž. E. Beikers konferences dalībniekiem teica: "Latvija, Lietuva un Igaunija, kurām vardarbīgi atņēma neatkarību, beidzot ieņēmušas tām pēc tiesas un taisnības piederošās vietas mūsu vidū."[77]

EDSA Maskavas sanāksme (1991. g. 10. septembris—4. oktobris) bija pirmais EDSA pasākums, kurā Latvija, Igaunija un Lietuva piedalījās kā līdztiesīgi locekļi. Pēc tam, kad bija beigušās ārlietu ministru runas, turpinājās

pārējās Cilvēktiesību konferences sēdes, uz kurām ieradās jauni Latvijas delegācijas locekļi.[78] No 12. septembra konferencē darbs turpinājās ekspertu līmenī, notika pārrunas par konkrētām cilvēktiesību problēmām EDSA dalībvalstīs. Sākās jauns izskaidrošanas darbs par Latvijas problēmām, kuras okupācijas gados bija samilzušas un apdraudēja latviešu nācijas turpmāko pastāvēšanu.[79] Konferences dokumentam pirmo reizi pievienojās Baltijas valstis.[80]

15. oktobrī Helsinkos Latvija, Lietuva un Igaunija parakstīja 1975. gada EDSA Nobeiguma aktu. Tādējādi arī formāli trīs Baltijas valstis kļuva par pilntiesīgām EDSA dalībvalstīm. Noslēguma dokumenta tekstu pilī *Finlandia* parakstīja triju Baltijas valstu AP priekšsēdētāji.[81] 6. decembrī Elizejas pilī Parīzē notika EDSA 1990. g. Parīzes hartas "Jaunai Eiropai" parakstīšanas ceremonija. Baltijas valstu Augstāko Padomju priekšsēdētājus, ārlietu ministrus un vēstniekus pieņēma Francijas prezidents F. Miterāns.[82] Parakstot EDSA dokumentus, LR apliecināja savu apņēmību uzņemties atbildību pildīt no šiem dokumentiem izrietošās saistības, veicināt sadarbību ar citām procesa dalībvalstīm, kā arī nodrošināt Latvijā cilvēktiesību un brīvību īstenošanu.

Baltijas valstu iestāšanās ANO

Baltijas valstu atjaunotās neatkarības atzīšana radīja iespēju to uzņemšanai pasaules svarīgākajā starptautiskajā organizācijā — Apvienoto Nāciju Organizācijā. Ilggadējā trimdas baltiešu sadarbības organizācija ar ANO — BATUN (Baltiešu padome pie Apvienotajām Nācijām) intensificēja kontaktus gan ar ANO, gan Baltijas valstu valdībām un diplomātiskajiem dienestiem. Drošības Padomes dalībvalstis Lielbritānija un Francija uzņēmās virzīt jautājumu par Baltijas valstu uzņemšanu ANO. Iniciatīvas uzsākšanas brīdī vēl nebija skaidrs, vai Drošības Padomē PSRS atbalstīs Baltijas valstu uzņemšanu. Atbilstoši ANO procedūrai Drošības Padomei bija jāizskata un jāapstiprina uzņemšanas lūgums pirms tā iesniegšanas apstiprināšanai Ģenerālajā Asamblejā (ĢA). ANO Drošības Padomes pastāvīgajām loceklēm, to skaitā arī PSRS, bija jābalso par jaunas dalībvalsts uzņemšanu. Pretējā gadījumā jautājumu nevarēja likt izskatīšanai ĢA.

Bija bažas, ka PSRS varētu lietot savas veto tiesības Drošības Padomē. Tika apspriestas iespējas Baltijas valstīm savākt pietiekami daudz balsu, lai piedalītos ANO kā novērotājām — tas gan būtu tikai tik ilgi, kamēr Baltijas valstis atrisinātu savas attiecības ar PSRS.

1991. g. 3. septembrī Ņujorkā triju Baltijas valstu lūgumraksti par uzņemšanu ANO tika iesniegti ANO ģenerālsekretāram H. Peresam de Kueljaram. Lūgumus iesniedza Francijas vēstnieks Ž. B. Merimē un Lielbritānijas vēst-

nieks D. H. A. Hanejs. "Tas bija liels un vēsturisks solis," pēc ceremonijas teica D. H. A. Hanejs. Viņš pauda pārliecību, ka tālākā procedūra risināsies ātri. ASV Valsts departamenta pārstāvis paziņoja, ka ASV iesniegs rezolūciju Drošības Padomē, atbalstot Baltijas valstu uzņemšanu ANO un iesakot saīsināt parasto gaidīšanas laiku no 35 līdz 7 dienām.

PSRS misijas ANO pārstāvis A. Deņisovs intervijā aģentūrai *Associated Press* apgalvoja, ka PSRS ne tikai nebloķēšot, bet, tieši otrādi, — atbalstīšot Baltijas valstu uzņemšanu.[83] Kopš 6. septembrī Baltijas valstu neatkarību atzina PSRS, kļuva skaidrs, ka Baltijas valstis 17. septembrī tiks uzņemtas ANO. Par to saskaņā ar minēto PSRS Valsts Padomes lēmumu aktīvi iestājās PSRS.[84] 12. septembrī ANO Drošības Padome nobalsoja par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas uzņemšanu ANO sastāvā.[85]

ANO ĢA 46. sesijas pirmās dienas — 17. septembra — pēcpusdienas sēdē Ņujorkā par ANO pilntiesīgām loceklēm kļuva arī Latvija, Lietuva, Igaunija, Ziemeļkoreja, Dienvidkoreja, Mikronēzija un Māršala Salas. Turklāt Baltijas valstis bija pēdējās līdz šim ANO neuzņemtās valstis, kuras agrāk bija bijušas ANO priekšteces — Tautu Savienības dalībvalstis. Tāpēc Baltijas valstu uzņemšanu ANO ĢA sesija izjuta arī kā ilgstošas vēsturiskas netaisnības novēršanu, bet pašu Baltijas valstu pārstāvji — kā savu valstu senilgotu atgriešanos pasaules valstu saimē. Gandarījumu par vēsturiskās netaisnības novēršanu jau Drošības Padomes sēdē, apspriežot Baltijas valstu uzņemšanu organizācijā, izteica tās priekšsēdētājs.

Sekoja septiņu jauno dalībvalstu karogu pacelšana laukumā ANO mītnes priekšā. ANO ģenerālsekretārs H. Peress de Kueljars apsveikuma runā teica, ka ANO notiekošais ir atspoguļojums tām izmaiņām, kas notiek starptautiskajās attiecībās. Baltijas atzīšana simbolizējot šo tautu pašnoteikšanos.[86] Latvijas AP priekšsēdētājs A. Gorbunovs savā uzrunā teica, ka beidzot Baltijas valstis "ir pārnākušas no kara"; "arī PSRS, atdevusi brīvību Baltijai, pati ir kļuvusi brīvāka"; Latvijas tautas un valsts rūgtā vēstures pieredze varētu būt tās ieguldījums cilvēces pieredzē. Viņš minēja starptautiskās atzīšanas lavīnu un pateicās visām tām valstīm, kuras bija veicinājušas Latvijas valstiskās neatkarības atzīšanu un spērušas pirmos soļus diplomātisko attiecību atjaunošanā: "Mūsu draugi visā pasaulē guva iespēju juridiski izteikt to, ko viņi līdz tam dziļi bija jutuši savā sirdī." Norādot, ka 6. septembrī arī PSRS atzina Latviju par neatkarīgu valsti, viņš piebilda: "Par daudzām problēmām mums vēl ir jārunā un jāvienojas starpvalstu līmenī. Vēl joprojām Latvijā nav likvidētas visas Hitlera—Staļina noziedzīgā pakta sekas; bez jebkāda tiesiska pamata mūsu teritorijā vēl arvien atrodas PSRS bruņoto spēku daļas, jāatrisina vēl daudz citu svarīgu jautājumu, arī nelikumīgi atsavināto īpašumu problēma." A. Gorbunovs vērsās pie pasaules sabiedrības pēc morālas, finansiālas un ekonomiskas palīdzības, uzsvēra Latvijas

Pēdējo Latvijas diplomātiskā dienesta vadītāju Dr. Anatolu Dinbergu pēc 54 gadu ilgas prombūtnes dzimtenē sagaida atjaunotās Latvijas pirmais ārlietu ministrs J. Jurkāns.
Rīga, 1991. gada 15. novembris

apņemšanos turpināt īstenot tās demokrātiskās tradīcijas, kas starpkaru periodā guva atbalstu arī Tautu Savienībā: "Tāpēc šodien dziļi simboliski ir atcerēties to, ka Latvija tika uzņemta Tautu Savienībā tieši pirms 70 gadiem — 1921. gada septembrī."[87]

Baltijas valstu uzņemšanā ANO piedalījās tie politiski aktīvie Baltijas valstu pirmskara perioda diplomāti, kuri starptautiskajā arēnā ilgus gadus ārzemēs bija atgādinājuši par Baltijas valstīm nodarītajām netaisnībām un cīnījušies par Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu. Vecie Latvijas diplomāti savu valstisko misiju bija izpildījuši ar godu ārkārtīgi nelabvēlīgos apstākļos un nevienlīdzīgā cīņā. Tikai nedaudziem liktenis bija lēmis atkal pieredzēt neatkarību. Viņu piedalīšanās ieguva simbolisku nozīmi brīdī, kad pie ANO galvenās mītnes Ņujorkā mastos uzvijās Baltijas valstu karogi. Par Baltijas valstu pirmajiem vēstniekiem un pastāvīgajiem pārstāvjiem ANO kļuva leģendārie Baltijas valstu pirmskara neatkarības posmā diplomātisko darbību uzsākušie diplomāti.

Par pirmo Latvijas pastāvīgo pārstāvi un ārkārtējo un pilnvaroto vēstnieku Apvienotajās Nācijās tika iecelts ilggadējais Latvijas sūtniecības Vašingtonā lietvedis, Latvijas diplomātiskā un konsulārā dienesta vadītājs (līdz

1991. g. augustam) un pēc neatkarības atjaunošanas arī pirmais Latvijas vēstnieks Amerikas Savienotajās Valstīs A. Dinbergs. 8. oktobrī Ņujorkā viņš iesniedza akreditācijas rakstu ANO ģenerālsekretāram H. Peresam de Kueljaram.[88] A. Dinbergs pildīja šo amatu no 1991. g. 17. septembra līdz 5. decembrim. Viņu nomainīja A. Baumanis. Kopš savas darbības sākuma ANO (1991. gada septembrī) Latvija nodibināja savas pastāvīgās pārstāvniecības ANO Ņujorkā un Ženēvā.[89]

Latvijas uzņemšana citās starptautiskajās organizācijās

Latvija tika uzņemta vai atjaunota arī citās starptautiskajās organizācijās. 1991. g. 16. septembrī Strasbūrā Eiropas Padomes konferences atklāšanas ceremonijā tika apsveiktas Baltijas valstu delegācijas. Pirmo reizi kopš 1940. gada LR parlamentārieši bija devušies ceļā ar LR pasēm.[90] 18. septembrī Eiropas Padomes 43. plenārajā sesijā Latvija, Igaunija un Lietuva vienbalsīgi tika uzņemtas Eiropas Padomes speciālo viesu statusā.[91]

15. oktobrī Parīzē atklāja UNESCO ĢA 26. sesiju, kuras laikā organizācijas sastāvā tika uzņemtas Latvija un Igaunija. Lietuva UNESCO tika uzņemta jau 8. oktobrī.[92]

Oktobra vidū Latvija, Lietuva un Igaunija tika atjaunotas Starpparlamentu savienībā.[93] Latvija, Lietuva un Igaunija Madridē 18.—23. oktobrī notikušajā Ziemeļatlantijas asamblejas[94] 37. sesijā tika uzņemtas par šīs organizācijas asociētajām loceklēm. Vienā no sesijas rezolūcijām pēc Baltijas valstu iniciatīvas tika iekļauts papildinājums par iespējami ātrāku PSRS karaspēka izvešanu no šo valstu teritorijas, lai stabilizētu situāciju Baltijā. Sesijā piedalījās arī PSRS un Krievijas delegācijas. PSRS, tāpat kā Baltijas valstis, bija Ziemeļatlantijas asamblejas asociētā locekle.[95]

8. novembrī NATO valstu vadītāji divu dienu apspriedes Romā noslēguma dienā nolēma dibināt Sadarbības padomi, lai veidotu un stabilizētu attiecības ar PSRS, Austrumeiropas un Baltijas valstīm. Sadarbības padomes mērķis bija sniegt konsultācijas un attīstīt minēto valstu un NATO dalībvalstu sadarbību drošības sfērā. Praksē tas nozīmēja, ka katru gadu sanāks 25 dalībvalstu ārlietu ministri runāt par kopīgas drošības politikas veidošanu.[96] 20. decembrī Briselē notika 25 valstu Ziemeļatlantijas Sadarbības padomes pirmā tikšanās. Padome apvieno NATO un bijušā Varšavas pakta valstis, to skaitā arī Baltijas valstis. Kaut arī NATO līguma garantijas neattiecās uz valstīm, kas nav šā līguma dalībvalstis un padome nepretendēja papildināt vai aizstāt kopš NATO izveidošanas 1948. gadā iedibināto valstu uzņemšanas procedūru, ASV valsts sekretārs Dž. E. Beikers sanāksmē izteica iespēju, ka šādu garantiju piešķiršana Austrumeiropas valstīm nav izslēgta.[97]

11. novembrī Briselē tikās 24 pasaules rūpnieciski attīstītāko valstu (G-24) ārlietu ministri, lai spriestu par palīdzību ekonomiskajām reformām Centrālās un Austrumeiropas valstīs. Sanāksmē pirmo reizi piedalījās arī Latvijas, Igaunijas un Lietuvas ārlietu ministri. Atklājot sanāksmi, EA ārējo sakaru pilnvarotais F. Andrīsens apsveica Baltijas republiku un Albānijas uzņemšanu to valstu skaitā, kas saņem no G-24 finansiālu palīdzību.[98] Sanāksmē nolēma arī Latviju, Lietuvu un Igauniju iekļaut ekonomiskajām reformām paredzētajā palīdzības programmā.[99]

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas (ERAB) padome 4. decembrī paziņoja, ka tā vienbalsīgi nolēmusi uzņemt Baltijas valstis par pilntiesīgām bankas loceklēm. Saskaņā ar šo lēmumu Baltijas valstis turpmāk bija tiesīgas pieprasīt aizdevumus, padomus un tehnisko palīdzību no šīs bankas, kuras sēdeklis ir Londonā.[100]

Kopš neatkarības atjaunošanas Latvija atjaunojusi vai ieguvusi dalībvalsts statusu daudzās starptautiskajās organizācijās, piemēram, tādās ANO specializētajās iestādēs kā Starptautiskā atomenerģijas aģentūra, Starptautiskā darba organizācija,[101] Pārtikas un lauksaimniecības organizācija, Vispasaules veselības aizsardzības organizācija, Starptautiskā civilās aviācijas organizācija, Starptautiskā jūras organizācija, Vispasaules intelektuālā īpašuma organizācija, Pasaules Banka, Starptautiskais valūtas fonds. Latvija darbojas arī Vispasaules pasta ūnijā, Starptautiskajā elektrosakaru savienībā, Vispasaules meteoroloģiskajā organizācijā un reģionālajās organizācijās — Eiropas Padomē[102] un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijā. LR Saeima 1994. g. 24. novembrī apstiprināja brīvās tirdzniecības līgumu ar Eiropas Ekonomisko Asociāciju, bet Eiropas līgumu parakstīja 1995. g. 12. jūnijā Luksemburgā. Latvijas Republika ir viena no Baltijas jūras valstu padomes dibinātājām 1992. gadā, kurā tā prezidēja no 1996. g. jūlija līdz 1997. g. jūlijam. Latvijas Republika piedalās 1992. g. 16. jūnijā izveidotajā Rietumeiropas Savienības Konsultatīvajā forumā. No 1994. g. 9. maija tai ir asociatīvais statuss Rietumeiropas Savienībā. Baltijas valstis ir izveidojušas tādas reģionālās sadarbības institūcijas kā Baltijas asambleju,[103] Baltijas Padomi, kurā tiekas valstu vadītāji, un Baltijas Ministru Padomi, kas ir valstu valdību sadarbības institūcija.[104]

Baltijas valstu neatkarības atgūšanas starptautiski tiesiskie aspekti

Baltijas valstis starptautiski bija atzītas jau 20. gadu sākumā, to pastāvēšana *de iure* okupācijas gados netika pārtraukta. Principā 1991. gadā nebija nepieciešamības atzīt no jauna Baltijas valstiskumu, jo tās neizveidojās kā

LR vēstniece Francijā Aina Nagobads-Ābola (no labās) un Andoras vēstniece Francijā Maritksela Mateu Pi paraksta kopīgo komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Andoras Hercogisti.
Parīze, 1996. gada 27 augusts

jaunas valstis. Tika atjaunota šo valstu neatkarība. LR neatkarības atjaunošanas atzīšana šoreiz vairākumā gadījumu nozīmēja to, ka atzina rīcībspējīgu valdību. Tās valstis, kuras neatzina Baltijas aneksiju 1940. gadā, atzina tikai Latvijas valdību par Latvijas valsts suverēno valsts varu.[105] Vairums valstu praksē balstījās uz šiem principiem.

Tomēr bija divu veidu atzīšanas dokumenti. Ar valstīm, kas nekad neatzina Latvijas inkorporāciju PSRS sastāvā, tika atjaunotas diplomātiskās attiecības. Piemēram, Rumānija atjaunoja diplomātiskās attiecības, par pamatu ņemot draudzīgās attiecības, kuras bija pastāvējušas starp abām valstīm pirms Otrā pasaules kara. Polija pieņēma līdzīgu paziņojumu. Beļģija informēja Latviju, ka tai nav jāpieņem jauns atzīšanas akts, ja vien Latvija atbilst tiem pašiem valstiskuma kritērijiem, kuriem tā atbilda jau 1920. gadā, kad Beļģija atzina šo valsti. Austrālijas paziņojumā lietotais formulējums bija visizplatītākais veids, kādā tika atzīta Latvijas neatkarība un tās valstiskuma turpināšanās. Austrālija paziņoja, ka tā nav atzinusi Latvijas iekļaušanu PSRS, bet pieņēmusi kā realitāti PSRS faktisko kontroli pār Latvijas teritoriju, toties tagad Austrālija atzīst, ka Latvija pati realizē pilnīgu kontroli pār savu teritoriju.

Ar valstīm, kas atkāpās no neatzīšanas pozīcijas, tādējādi piekrītot inkorporācijai, un 1940. gadā neeksistējušām valstīm gan valstu atzīšana, gan diplomātiskās attiecības tika nodibinātas no jauna. Zviedrijas valdība bija atzinusi faktu, ka Baltijas valstis ir beigušas pastāvēt, tāpēc Zviedrija 1991. gadā atzina Latvijas valsti.[106] Zviedrijas pozīcija tomēr nebija viennozīmīga, jo tā uzskatīja par nepieciešamu atjaunot, nevis dibināt no jauna diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm.

Ir acīmredzams, ka valstis vēl 1991. gadā precizēja savu nostāju Baltijas jautājumā, un līdz ar to 1940. gada aneksijas nosodījums no starptautisko tiesību viedokļa bija plaši izplatīts diplomātiskajā sarakstē. Ir nopietns pamats apgalvojumam, ka starptautiskā sabiedrība ar atsevišķiem izņēmumiem principā atbalstīja Baltijas valstu prasību pēc to valstiskās nepārtrauktības turpināšanas, kas izrietēja no to okupācijas un aneksijas neatzīšanas.[107] Šo principiālo nostāju apliecināja vēlākā prakse, atjaunojot vai pārskatot pirmsokupācijas divpusējās attiecības.

Tas vienlīdz attiecas uz starptautisko organizāciju praksi arī tad, ja tās bija izveidojušās pēc Otrā pasaules kara.[108] Baltijas valstu uzņemšana ANO notika saskaņā ar ANO Statūtu 4. pantu, kas tiek attiecināts uz visām jaunām valstīm. ANO Statūti neparedz nekādu citu procedūru tādiem gadījumiem kā Baltija. Papildus tam ANO netiek uzskatīta par Tautu Savienības mantinieci attiecībā uz dalībvalstīm. Tādējādi Baltijas valstu uzņemšanas procedūra ANO nav pretrunā to valstiskās turpināšanās principam. Taču, lemjot jautājumu par triju Baltijas valstu dalības maksas likmēm, ANO vadījās no likmes, ko kādreiz maksājusi PSRS, it kā Baltijas valstis būtu Padomju Savienības pēcteces un tā rezultātā uzņemtos dalītu atbildību par tās dalības maksu. Šai politikai stingri pretojās visas trīs Baltijas valstis, kuras aizstāvēja uzskatu, ka šajā situācijā tiek pārkāpti divi principi, t. i., valstu maksātspēja un valstu suverēnās vienlīdzības princips. Šī situācija gan būtu jāskaidro ar ANO finansu sistēmas grūtībām, ņemot vērā milzīgās pārmaiņas, kas praktiski notika vienā laikā visā Austrumeiropā. Tādējādi arī šie notikumi nav jātulko kā Baltijas valstu turpināšanās principa noliegšana. ANO ir pieņēmusi triju Baltijas valstu paziņojumus, ka tās nav Padomju Savienības pēcteces attiecībā uz daudzpusējiem līgumiem, kas bija spēkā kādreizējās PSRS teritorijā, un ka tās turpmāk pašas izlems, kuriem ANO līgumiem pievienosies. Neviena no ANO dalībvalstīm neiebilda pret šādiem paziņojumiem. Turpmākā prakse atbilst paziņojumiem.[109] Tādējādi gan ANO, gan Eiropas Padome un citas organizācijas ir atzinušas Baltijas valstu nostāju to valstiskā statusa jautājumā un uzskata to par pamatprincipu Baltijas valstīm nodarītās vēsturiskās netaisnības kontekstā.

Latvijas valstiskās turpināšanās praktiskās sekas

Latvijas starptautiski tiesiskais statuss nosaka konkrētas vadlīnijas tās ārpolitikā, kas skar vairākus aspektus: 1) attiecības ar Krieviju, kurās ietilpst jautājumi par Latvijas īpašumiem, zemi, arhīviem un savstarpējiem parādiem; 2) attiecības ar pasaules valstīm, kuras skar pirmskara līgumattiecības un citus savstarpējos darījumus, arī īpašuma jautājumus. Nepārprotami, ka līdz Krievijas karaspēka izvešanai tā uzturēšanās Latvijā bija nelikumīga. To atzina gan ANO ĢA, gan EDSO.[110]

Diametrāli pretēja saglabājas Latvijas un Krievijas nostāja par to, uz kādiem juridiskiem principiem balstīt to jautājumu risināšanu, kuri ir cieši saistīti ar ilgstošās okupācijas sekām. Latvijas pozīcija balstās uz Latvijas—Krievijas 1920. g. 11. augusta Miera līgumu. Latvija joprojām uzskata, ka minētais līgums ir spēkā un pēc 1940. gada izdarītās teritoriālās izmaiņas nav uzskatāmas par likumīgām. Īpaši šī viedokļu nesaskaņa skar tā saucamo "Abrenes jautājumu".[111]

Savu viedokli Latvijas Republikas AP deklarēja 1993. g. 5. janvāra lēmumā "Par daudzpusējiem līgumiem, kurus Latvijas Republika ir ratificējusi vai kuriem pievienojusies līdz 1940. gadam": "Daudzpusējie līgumi, kurus Latvijas Republika ir ratificējusi vai kuriem pievienojusies līdz 1940. gadam un kuri saskaņā ar starptautisko tiesību principiem ir spēkā, ir saistoši Latvijas Republikai."[112] Laikā no 1920. līdz 1940. gadam LR noslēdza daudzus divpusējus līgumus, kuri formāli juridiski ir spēkā līdz brīdim, kad puses panāk jaunas vienošanās.

Ar vairākām valstīm, piemēram, Poliju, Norvēģiju, ASV, Latvija jau ir panākusi vienošanos par 20.—40. gados noslēgto līgumu piemērošanas turpināšanu vai anulēšanu.[113] Latvija un Lielbritānija atjaunoja bezvīzu ieceļošanas režīmu, kas bija iedibināts pirms Otrā pasaules kara, bet netika izmantots okupācijas laikā. Vairākas valstis, piemēram, Lielbritānija un Francija, ir atdevušas Latvijas īpašumā tās zelta krājumus šo valstu bankās, kas tur tika noguldīti pirms kara. Somija un Igaunija ir atdevušas vēstniecību ēkas, bet Vācija un Šveice ir kompensējušas īpašumus. Vēstniecības ēkas Parīzē jautājums tiek risināts.

Restitutio in integrum (atjaunošana pilnībā, atjaunošana pirmatnējā stāvoklī) princips līdz ar to ir viens no pamatprincipiem Latvijas valsts darbībā, apzinoties tomēr, ka pilnīga tā atjaunošana pēc piecdesmit gadiem nav iespējama.[114]

Nobeigums

Starptautiskajā politikā deklarēto tiesību īstenošana praksē bieži vien ir atkarīga no dažādiem politiskiem, drošības, ekonomiskiem un vēsturiskiem faktoriem. Kā tautu pašnoteikšanās principa deklarēšana 20. gadu sākumā nebūt praksē neieguva universālu pielietojumu un automātiski nepiešķīra Latvijai neatkarību un tās tiesisku atzīšanu, tāpat arī 90. gadu sākumā ārējiem faktoriem bija galvenā loma konkrētajos notikumos — lielvalstis vēlējās būt pārliecinātas, vai Baltijas valstu neatkarības atjaunošana un tās starptautiskā atzīšana saglabās reģionālo stabilitāti.

Tomēr arī starptautisko tiesību faktoram šajā vēsturiskajā procesā izrādījās ļoti liela nozīme. Baltijas valstu *de iure* pastāvēšanas fakts bija ļoti nozīmīgs Baltijas valstu neatkarības straujai atgūšanai pietiekami labvēlīgos apstākļos.[115] PSRS bija spiesta rēķināties ar šādu Rietumu valstu nostāju. Izvērtējot Latvijas situāciju starptautisko tiesību principu un normu kontekstā, juristi ir secinājuši, ka starptautisko tiesību gars kopš 20. gs. sākuma ir sācis kalpot par labu principam "no netaisnības nerodas tiesības" un arī valstu politiskā griba ir nostājusies šā principa pusē.[116] Baltijas valstu—ASV Partnerības hartā,[117] kuru parakstīja šo valstu prezidenti 1998. g. 17. janvārī Vašingtonā, vēlreiz tika jo spēcīgi apstiprināts Baltijas valstu nepārtrauktības princips.

AINĀRS LERHIS, INETA ZIEMELE

Atsauces un skaidrojumi

[1] Latvijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija un Ministru Padomes Paziņojums // Diena,1991, 19. aug.

[2] Latvijas Republikas Augstākās Padomes paziņojums ANO, pasaules valstu parlamentiem, valdībām un tautām // Turpat, 20. aug.

[3] Saīsinājums no vienības nosaukuma krievu valodā: Отряд милиции особого назначения.

[4] *Zīle Ļ.* Baltijas un Krievijas sadarbība neatkarības atjaunošanas periodā // Baltijas valstis likteņgriežos. — R., 1998, 464. lpp.

[5] Dokumentu tulkojumos lietots Latvijā biežāk izplatītais termins "Eiropas Kopiena".

[6] Pasaules valstis neatzīst Kremļa huntu // Diena, 1991, 21. aug.; Eiropas Asociācija par Baltiju // Turpat, 22. aug.

[7] *Streips K.* Nožēlojams stāvoklis // Diena, 1991, 22. aug.

[8] Pārskats par LR Ārlietu ministrijas darbību 19.—21. augustā; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[9] Turpat.

[10] *Kauliņš K.* Pieņemta Neatkarības deklarācija // Diena, 1991, 22. aug.

[11] Sk. dok. Nr. 56.

[12] *Krapāne L.* Latvija ir neatkarīga republika // Diena, 1991, 22. aug.

[13] *Kusiņš G.* Latvijas valstiskuma konstitucionālā attīstība // Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi. — R. [1995], 16. lpp.

[14] *Jundzis T.* Konfrontācija ar Latvijas neatkarības pretiniekiem // *Blūzma V., Celle O., Jundzis T., Lēbers D. A., Levits E., Zīle Ļ.* Latvijas valsts atjaunošana. 1986.—1993. — R., 1998, 293. lpp.

[15] Runa starptautiskajā starpparlamentārajā konferencē *Baltijas valstis un jaunā Eiropa*. Anatolijs Gorbunovs, Latvijas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētājs, Rīgā, 1991. gada 22. augustā // Diena, 1991, 23. aug.

[16] Sk. dok. Nr. 69.

[17] Pārskats par Ārlietu ministrijas darbu 1991. g. 26. augustā; 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.

[18] Sk. dok. Nr. 59.

[19] Lietuva atzīst Latvijas un Igaunijas neatkarību // Diena, 1991, 23. aug.

[20] LR AP 23.08.1991. lēmumi "Par Lietuvas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu" // LR AP un Valdības Ziņotājs, 1991, Nr. 35/36, 1656. lpp.; "Par Igaunijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat, 1657. lpp.

[21] Sk. dok. Nr. 57.

[22] Sk. dok. Nr. 63.

[23] *Sīlis J.* Pirmais vēstnieks gaidāms pirmdien // Diena, 1991, 26./27. aug.

[24] *Sīlis J.* LR atzīšana turpinās: Ieradies Dānijas vēstnieks // Turpat, 28. aug.

[25] Sk. dok. Nr. 62.

[26] LR AP 25.08.1998. lēmums "Par Islandes Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// LR AP un Valdības Ziņotājs, 1991, Nr. 35/36, 1665.—1666. lpp.

[27] Baltija ceļā uz neatkarības atzīšanu // Diena, 1991, 26./27. aug.

[28] Sk. dok. Nr. 79.

[29] Sk. dok. Nr. 81.

[30] Sk. dok. Nr. 87.

[31] Sk. dok. Nr. 82.

[32] Sk. dok. Nr. 88.

[33] *Sīlis J.* Atzīšanas process turpinās // Diena, 1991, 29. aug.

[34] Eiropas Kopienas dalībvalstu deklarācija par Baltijas valstu neatkarību. — Sk. dok. Nr. 78.

[35] Eiropas Asociācija sprież par Baltiju // Diena, 1991, 29. aug.

[36] Sk. dok. Nr. 98.

[37] LRAP 29.08.1991. lēmumi "Par attiecībām ar Horvātijas Republiku"// LR AP un Valdības Ziņotājs, 1991, Nr. 35/36, 1668.—1669. lpp.; "Par attiecībām ar Slovēnijas Republiku"// Turpat, 1669. lpp.; "Par attiecībām ar Izraēlu"// Turpat, 1669.—1670. lpp.

[38] *Dimants A.* Meidžers ticies ar Baltijas kolēģiem // Diena, 1991, 3. sept.

[39] *Sīlis J.* Bušs paziņo par LR atzīšanu // Turpat.

[40] Sk. dok. Nr. 105.

[41] Beikers par vizīti PSRS un Baltijā // Turpat, 6. sept.

[42] Turpat.

[43] Turpat.

[44] Memoranda noslēgšana nozīmēja iespēju paaugstināt LR diplomātiskās misijas līmeni Vašingtonā — sūtniecību paaugstināt par vēstniecību. Latvija un ASV uzturēja diplomātiskās attiecības bez pārtraukuma jau no 1922. gada.

[45] Bušs pieņem Baltijas valstu diplomātiskos pārstāvjus // Diena, 1991, 12. sept.

[46] Sk. pielikumu "Publicēto dokumentu hronoloģiskais rādītājs".

[47] Gorbačovs par Baltiju // Diena, 1991, 24. aug.

[48] *Dimants A.* Kremlī nesteidzas mūs atzīt // Turpat, 28. aug.

[49] *Dimants A.* Ja nebūs savienība, Gorbačovs atkāpsies //Turpat, 29. aug.

[50] *Dimants A.* Lukjanovam atņemta neaizskaramība // Turpat, 30. aug.

[51] *Dimants A.* Baltijas jautājums — PSRS kongresā // Turpat, 31. aug.

[52] *Dimants A.* Padomju Savienībā — pārejas periods // Turpat, 3. sept.

[53] Turpat.

[54] Turpat.

[55] *Dimants A.* PSRS maina varas struktūras // Turpat, 6. sept.

[56] *Dimants A. 10+1* paziņojums ņemts vērā // Turpat.

[57] *Skābardis T.* Pēdējais solis uz neatkarību // Turpat.

[58] PSRS Valsts Padomes lēmums "Par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu". Maskava, Kremlis, 6.09.1991. (Oficiāla publikācija: "Ведомости Съезда народных депутатов СССР и Верховного Совета СССР", № 37, 11 сент. 1991 г. Издание Верховного Совета СССР, Москва, с. 1498.)

[59] PSRS Valsts Padome atzīst Baltijas neatkarību // Diena, 1991, 7. sept.
[60] Turpat.
[61] *Jegermanis G.* Baltija iekļūst ANO? // Turpat.
[62] Iecelti delegāciju vadītāji // Turpat, 27. sept.
[63] Sk. dok. Nr. 163.
[64] Sk. dok. Nr. 168.; *Vilnītis J.* Pankins: svētki ir beigušies // Diena, 1991, 16. okt.
[65] LR AP 04.12.1991. lēmums "Par Ukrainas valstiskās neatkarības atzīšanu"// LR AP un Valdības Ziņotājs, 1991, Nr. 51, 2436. lpp.
[66] *Krapāne L.* Latvija atzīst Ukrainas neatkarību // Diena, 1991, 5. dec.
[67] *Andersone U.* Ar NVS — starpvalstu attiecības // Turpat, 10. dec.
[68] *Dimants A.* PSRS un Latvijas attiecības paliek nenokārtotas // Turpat, 14. dec.
[69] PSRS mirusi // Turpat, 24. dec.
[70] Uzziņām par starptautiskām organizācijām, kurām ir loma Latvijas ārpolitikā, sk.: Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi, 34.—43. lpp.
[71] *Vidauskis U.* Baltijas padome atkārtoti aicina izvest armiju // Diena, 1992, 7. janv.
[72] LR AP 08.01.1992. lēmumi: "Par Krievijas Federācijas valstiskās neatkarības atzīšanu"// LR AP un Valdības Ziņotājs, 1992, Nr. 4/5, 103. lpp.; "Par Armēnijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat; "Par Azerbaidžānas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat, 104. lpp.; "Par Baltkrievijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat; "Par Kazahijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat; "Par Kirgīzijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat; LR AP 28.01.1992. lēmumi: "Par Uzbekijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat, Nr. 6/7, 182. lpp.; "Par Tadžikijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat; "Par Turkmēnijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat, 183. lpp.; "Par Moldovas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"// Turpat.
[73] *Sīlis J.* Baltieši gatavojas EDSA Maskavas konferencei // Diena, 1991, 20. aug.
[74] Genšera priekšlikums // Turpat, 5. sept.
[75] *Dimants A.* Latvija atgriezusies Eiropā // Turpat, 11. sept.
[76] Latvijas Republikas ārlietu ministra Jāņa Jurkāna runa EDSA konferencē Maskavā 1991. gada 11. septembrī // Turpat, 17. sept.
[77] *Dimants A.* EDSA apsveic, uzklausa un atbalsta baltiešus // Turpat, 12. sept.
[78] *Dimants A.* EDSA konference Maskavā turpinās // Turpat, 13. sept.
[79] Vairāk pilnvaru cilvēktiesību ekspertiem // Turpat, 5. okt.
[80] *Dimants A.* Cilvēktiesības kļūst par ārpolitikas galveno jautājumu //Turpat, 8. okt.
[81] *Bojāre I.* Baltijas valstis pievienojas Helsinku Noslēguma aktam // Turpat, 16. okt.
[82] *Sīlis J., Baumanis R.* Dimā pasniedz Jurkānam LR vēstniecības atslēgas // Turpat, 7. dec.
[83] Lūgumraksti iesniegti ANO // Turpat, 5. sept.
[84] 1991. g. dokumenti. — LR ĀMA.
[85] ANO Drošības Padomes "par" Baltijas valstīm // Diena, 1991, 13. sept.
[86] Latvija uzņemta ANO // Turpat, 19. sept.
[87] Latvijas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētāja A. Gorbunova runa ANO Ģenerālajā Asamblejā Ņujorkā 1991. gada 17. septembrī // Turpat, 25. sept.
[88] Friends & Partners RFE/RL Archive. No. 192, 09 October 1991.
[89] 1993. g. 5. jūlijā oficiāli darbu sāka Latvijas Republikas pārstāvniecība ANO Ženēvā. Šajā dienā ANO Protokola departaments pieņēma LR pārstāvniecības vadītājas Sandras Kalnietes pilnvaras. (S. Kalnietes ziņojums 1993. g. 7. oktobrī, LR diplomātisko misiju vadītāju apspriedē Rīgā. — LR ĀMA.)
[90] *Blezūrs R.* Latvija Strasbūras konferencē // Diena, 1991, 18. sept.
[91] Latvijas ceļš — caur Strasbūru uz Eiropu // Turpat, 24. sept. Sk. sīkāk: *Ziemele I.* Eiropas Padome — Latvijas partneris Eiropas norisēs. — R.: Latvijas Ārpolitikas institūts, 1996.
[92] *Tomsone I., Svilāne T., Sīlis J.* Latvija uzņemta UNESCO // Diena, 1991, 16. okt.
[93] *Skābardis T.* Latvija atjaunota Parlamentu savienībā // Turpat, 17. okt. Sk.: Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi, 35. lpp. 18. septembrī Berlīnē Starptautiskās Olimpiskās Komitejas (SOK) izpildkomitejas sēdē Baltijas valstis tika atjaunotas šajā organizācijā.
[94] Turpat, 43. lpp. (Uzziņai par Ziemeļatlantijas asambleju.)
[95] *Krapāne L.* Baltija saistās ar Ziemeļatlantijas valstīm // Diena, 1991, 25. okt.; Krievija piedalās NATO asamblejā // Turpat, 26. okt.

[96] NATO nodrošinās mieru // Turpat, 9. nov.

[97] NATO tiekas ar ienaidniekiem // Turpat, 21. dec.

[98] Baltijai palīdzēs G-24 // Turpat, 12. nov.

[99] *Bojāre I.* Latvijai palīdzēs ekonomikas lielvalstis // Turpat, 13. nov.

[100] Baltijas valstis uzņemtas vienbalsīgi // Turpat, 5. dec.

[101] Latvija bija dalībvalsts līdz tās okupācijai un savu darbību organizācijā atjaunoja no 1992. gada.

[102] LR ir pilntiesīga dalībvalsts no 1995. g. 10. februāra.

[103] Izveidota 1991. g. 8. novembrī.

[104] Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi, 34.—36. lpp.

[105] *Grandavs E.* Atzīšanas svētki [Saruna ar starptautisko tiesību speciālistu un politologu Egilu Levitu] // Atmoda, 1991, 10. sept., 8.—9. lpp.

[106] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss // Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi, 10. lpp.

[107] *Ziemele I.* Valsts nepārtrauktības un cilvēktiesību loma pilsonības kontekstā Baltijas valstīs // Baltijas valstis likteņgriežos. — R., 1998, 240.—242. lpp.

[108] Sk. kopsavilkumam turpat.

[109] Turpat, 241. lpp.

[110] U. N. G. A. Res. 48/18, 15 November 1993; 1992 Helsinki Summit Declaration, reproduced in Arie Bloed (ed.), *The Conference on Security and Co-operation in Europe: Analysis and Basic Documents, 1972—1993* (Dodrecht: Kluwer Law Int., 1993) 705.

[111] Sk.: LR AP lēmums "Par Abrenes pilsētas un sešu Abrenes apriņķa pagastu aneksijas neatzīšanu" // LR AP un Valdības Ziņotājs, 1992, Nr. 6/7, 175.—176. lpp.

[112] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss // Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi, 11. lpp.

[113] Sk., piemēram: Latvijas Republikas un Polijas Republikas vienošanās par 1922.—1938. gadā noslēgtajiem divpusējiem līgumiem // Latvijas Vēstnesis, 1997, 16. maijā.

[114] *Ziemele I.* Valsts nepārtrauktības, 240. lpp.

[115] *Ronis I.* Latvijas drošība un aizsardzība // Brīvība, 1996, Nr. 8/9, 12. lpp.

[116] *Ziemele I.* Latvijas Republikas starptautiski tiesiskais statuss // Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie līgumi, 11. lpp.; *Sprūdžs Ā. "Ex iniuria ius non oritur"* un Baltijas jautājums: īss ieskats Rietumu viedoklī // Baltijas valstis likteņgriežos. — R., 1998, 613.—617. lpp.; *Lēbers D. A.* Latvijas valsts bojāeja 1940. gadā. Starptautiski tiesiskie aspekti // *Blūzma V., Celle O., Jundzis T., Lēbers D. A., Levits E., Zīle Ļ.* Latvijas valsts atjaunošana, 1986.—1993. — R., 1998, 30. lpp.

[117] Partnerības harta starp Latvijas Republiku, Igaunijas Republiku, Lietuvas Republiku un Amerikas Savienotajām Valstīm // Diena, 1998, 17. janv.

Dokumenti par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas atzīšanu un diplomātiskajiem sakariem

(1991–1998)

(Dok. no Nr. 1 līdz Nr. 54 skat. I daļā.)

55.

Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes 04.05.1990. deklarācija "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu".

Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes deklarācija "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu"

1918. gada 18. novembrī proklamētā neatkarīgā Latvijas valsts 1920. gadā tika starptautiski atzīta un 1921. gadā kļuva par līdztiesīgu Tautu Savienības locekli. Latviešu nācija savu pašnoteikšanos tiesiski īstenoja 1920. gada aprīlī, kad vispārējās, vienlīdzīgās, tiešās un proporcionālās vēlēšanās tautas uzticības mandāts tika dots Satversmes sapulcei. 1922. gada 15. februārī tā pieņēma valsts pamatlikumu — Latvijas Republikas Satversmi, kas *de iure* ir spēkā līdz šim brīdim.

1940. gada 16. jūnijā Latvijas Republikas valdībai iesniegtā toreizējās staļiniskās PSRS valdības ultimatīvā nota ar prasību mainīt valdību un 1940. gada 17. jūnija PSRS militārā agresija kvalificējama kā starptautisks noziegums. Tā rezultāts bija Latvijas okupācija un Latvijas Republikas suverēnās valsts varas likvidēšana. Latvijas valdība tika izveidota pēc PSRS valdības pārstāvju diktāta. No starptautisko tiesību viedokļa šī valdība nebija Latvijas Republikas suverēnās valsts varas izpildorgāns, jo tā pārstāvēja nevis Latvijas Republikas, bet gan PSRS intereses.

1940. gada 14. un 15. jūlijā okupētajā Latvijā politiska terora apstākļos, pēc prettiesiski pieņemta antikonstitucionāla vēlēšanu likuma notika Saeimas vēlēšanas. No 17 iesniegtajiem kandidātu sarakstiem vēlēšanās tika atļauts tikai "Darba Tautas bloka" kandidātu saraksts. "Darba Tautas bloka" pirmsvēlēšanu platformā nebija izvirzīta prasība par padomju varas pasludināšanu Latvijā un Latvijas Republikas iestāšanos Padomju Savienībā. Turklāt vēlēšanu rezultāti tika viltoti.

Tautas apmānīšanas rezultātā prettiesiski izveidotā Saeima nepauda Latvijas tautas suverēno gribu. Tai nebija konstitucionālu tiesību izlemt jautājumu par valsts iekārtas grozīšanu un Latvijas valsts suverenitātes likvidēšanu. Šos jautājumus bija tiesīga izlemt vienīgi tauta, taču brīva tautas balsošana nenotika.

Līdz ar to Latvijas Republikas iekļaušana Padomju Savienībā no starptautisko tiesību viedokļa nav spēkā un Latvijas Republika *de iure* pastāv kā starptautisko tiesību subjekts, ko atzīst vairāk nekā 50 pasaules valstis.

Ņemot vērā Latvijas PSR Augstākās Padomes 1989. gada 28. jūlija "Deklarāciju par Latvijas valsts suverenitāti", 1990. gada 15. februāra "Deklarāciju

jautājumā par Latvijas valstisko neatkarību" un 1990. gada 21. aprīļa Vislatvijas tautas deputātu sapulces Aicinājumu,

ievērojot Latvijas iedzīvotāju gribu, kas nepārprotami izpausta, ievēlot vairākumā tos deputātus, kuri savā priekšvēlēšanu programmā izteikuši apņēmību atjaunot Latvijas Republikas valstisko neatkarību,

nostājoties uz brīvas, demokrātiskas un neatkarīgas Latvijas Republikas *de facto* atjaunošanas ceļa,

Latvijas PSR Augstākā Padome n o l e m j:

1. Atzīt starptautisko tiesību pamatprincipu prioritāti pār valsts tiesību normām. Uzskatīt par prettiesisku PSRS un Vācijas 1939. gada 23. augusta vienošanos un no tās izrietošo 1940. gada 17. jūnija Latvijas Republikas suverēnās valsts varas likvidēšanu PSRS militārās agresijas rezultātā.

2. Pasludināt par spēkā neesošu kopš pieņemšanas brīža Latvijas Saeimas 1940. gada 21. jūlija pieņemto deklarāciju "Par Latvijas iestāšanos Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā".

3. Atjaunot Satversmes sapulces 1922. gada 15. februārī pieņemtās Latvijas Republikas Satversmes darbību visā Latvijas teritorijā.

Latvijas valsts oficiālais nosaukums ir LATVIJAS REPUBLIKA, saīsināti — LATVIJA.

4. Līdz Satversmes jaunās redakcijas pieņemšanai apturēt Latvijas Republikas Satversmi, izņemot tos pantus, kuri nosaka Latvijas valsts konstitucionāli tiesisko pamatu un kuri saskaņā ar Satversmes 77. pantu ir grozāmi tikai ar tautas nobalsošanu, proti:

1. pants — Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika;

2. pants — Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai;

3. pants — Latvijas valsts teritoriju starptautiskos līgumos noteiktās robežas sastāda Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale;

6. pants — Saeimu ievēlē vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās.

Satversmes 6. pants piemērojams, atjaunojoties tām neatkarīgās Latvijas Republikas valsts varas un pārvaldes struktūrām, kuras garantē brīvu vēlēšanu norisi.

5. Noteikt Latvijas Republikas valsts varas *de facto* atjaunošanai pārejas periodu, kurš beidzas ar Latvijas Republikas Saeimas sasaukšanu. Pārejas periodā augstāko valsts varu Latvijā realizē Latvijas Republikas Augstākā Padome.

6. Uzskatīt par iespējamu pārejas periodā piemērot Latvijas PSR Konstitūcijas normas un citus likumdošanas aktus, kas šīs Deklarācijas pieņemšanas brīdī darbojas Latvijas teritorijā, ciktāl tie nav pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmes 1., 2., 3. un 6. pantu.

Strīdus gadījumos jautājumus par likumdošanas aktu piemērošanu izšķir Latvijas Republikas Konstitucionālā tiesa.

Pārejas periodā jaunus likumdošanas aktus pieņem vai esošos aktus groza tikai Latvijas Republikas Augstākā Padome.

7. Izveidot komisiju, lai izstrādātu Latvijas Republikas Satversmes jaunu redakciju, kas atbilstu Latvijas pašreizējam politiskajam, ekonomiskajam un sociālajam stāvoklim.

8. Garantēt Latvijas Republikas un citu valstu pilsoņiem, kas pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā, sociālās, ekonomiskās un kultūras tiesības, kā arī politiskās brīvības, kuras atbilst vispāratzītām starptautiskām cilvēktiesību normām. Tas pilnā mērā attiecināms uz tiem PSRS pilsoņiem, kuri izteiks vēlēšanos dzīvot Latvijā, nepieņemot tās pilsonību.

9. Latvijas Republikas attiecības ar PSRS veidot saskaņā ar joprojām spēkā esošo 1920. gada 11. augusta Miera līgumu starp Latviju un Krieviju, kurā uz mūžīgiem laikiem ir atzīta Latvijas valsts neatkarība. Sarunām ar PSRS izveidot Valdības komisiju.

Deklarācija stājas spēkā ar pieņemšanas brīdi.

Latvijas PSR Augstākās
Padomes priekšsēdētājs paraksts A. Gorbunovs*

Latvijas PSR Augstākās
Padomes sekretārs paraksts I. Daudišs*

Rīgā 1990. gada 4. maijā

LR Saeimas arhīvs, LR Augstākās Padomes fonds, 10. apr., 2932. l., 42. lp. Oriģināls.

56.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes 21.08.1991. Konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu".

Latvijas Republikas Augstākās Padomes Konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu"

Apzinoties savu atbildību tautas priekšā, ņemot vērā 1990. gada 4. maija deklarācju "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu", 1991. gada 3. marta Vislatvijas tautas aptaujas rezultātus un to, ka 1991. gada 19. augustā PSRS valsts apvērsuma rezultātā ir beigušas pastāvēt PSRS konstitucionālās varas un pārvaldes institūcijas un nav iespējams realizēt 1990. gada 4. maija deklarācijas "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" 9. punktu par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanu sarunu ceļā,

Latvijas Republikas Augstākā Padome nolemj:

1. Noteikt, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika, kurā Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai un kuras valstisko statusu nosaka Latvijas Republikas 1922. gada 15. februāra Satversme.

2. Atzīt par spēku zaudējušu 1990. gada 4. maija deklarācijas "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" 5. punktu, kas noteica pārejas periodu Latvijas Republikas valsts varas atjaunošanai *de facto*.

3. Līdz okupācijas un aneksijas likvidēšanai un Saeimas sasaukšanai augstāko valsts varu Latvijas Republikā pilnībā realizē Latvijas Republikas Augstākā Padome. Latvijas Republikas teritorijā ir spēkā tikai tās augstāko valsts varas un pārvaldes institūciju likumi un lēmumi.

4. Konstitucionālais likums stājas spēkā ar tā pieņemšanas brīdi.

Latvijas Republikas Augstākās
Padomes priekšsēdētājs paraksts A. Gorbunovs*

Latvijas Republikas Augstākās
Padomes sekretārs paraksts I. Daudišs*

Rīgā 1991. gada 21. augustā

LR Saeimas arhīvs, LR Augstākās Padomes fonds, 10. apr., 3287 l., 189. lp. Oriģināls.

57.

Igaunijas Republikas Augstākās Padomes 22.08.1991. deklarācija par attiecībām starp Igaunijas Republiku un Latvijas Republiku.

Deklarācija par attiecībām starp Igaunijas Republiku un Latvijas Republiku

Es apsveicu latviešu tautu un tās likumdevēju varu ar 1991. gada 21. augusta Konstitucionālā likuma pieņemšanu, kas Latviju atjauno kā neatkarīgu demokrātisku republiku uz 1922. gada 15. februāra Satversmes pamata.

Igaunijas Republika atzīst Latvijas Republikas kā neatkarīgas valsts un starptautisko tiesību subjekta atjaunošanu un uzskata Latvijas Republikas Augstāko Padomi un valdības institūcijas par vienīgo un likumīgo varu Latvijas Republikas teritorijā.

Igaunijas Republika paziņo par gatavību atjaunot diplomātiskās attiecības starp Latvijas Republiku un Igaunijas Republiku.

Tallinā 1991. gada 22. augustā

*Arnold Rüütel**, paraksts
Igaunijas Republikas
Augstākās Padomes
priekšsēdētājs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Deklarācija igauņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

58.

Islandes Republikas ārlietu ministra 22.08.1991. vēstule par Latvijas neatkarības atzīšanu un diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Ārlietu ministrija

Dārgais kolēģi,

sakarā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes deklarāciju,[1] kas deklarē Latviju kā neatkarīgu, demokrātisku Republiku un atjauno 1922. gada 15. februāra Satversmes darbību, man ir tas gods valdības vārdā paziņot sekojošo:

Islandes valdība apstiprina, ka Latvijas neatkarības atzīšana ir pilnīgi likumīga, jo Islande nekad nav atzinusi Latvijas militāro okupāciju un nelikumīgo pievienošanu Padomju Savienībai;

atbildot Latvijas valdības lūgumam, ir gatava uzsākt sarunas par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp abām valstīm.

Pieņemiet, dārgais kolēģi, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Kopenhāgenā 1991. gada 22. augustā

paraksts
*Jon Baldvin Hannibalsson**,
ārlietu ministrs

Viņa Ekselence
Jānis Jurkāna* kungs,
Latvijas ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Domāts 21.08.1991. Konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu"

59.

Lietuvas Republikas Augstākās Padomes 22.08.1991. deklarācija par Lietuvas Republikas attiecībām ar neatkarīgo Latvijas Republiku.

Lietuvas Republikas Augstākās Padomes deklarācija "Par Lietuvas Republikas attiecībām ar neatkarīgo Latvijas Republiku"

Lietuvas Republikas Augstākā Padome,

apsveicot Latvijas tautu un visus Latvijas ļaudis sakarā ar 1991. gada 21. augustā Latvijas Republikas Augstākajā Padomē pieņemto Latvijas Valsts pamatlikumu "Par Latvijas Republikas valstisko statusu",

izsakot lietuviešu tautas solidaritāti ar latviešu tautu mūsu kopīgajā daudzus gadu desmitus ilgušajā cīņā par brīvību un neatkarību pret padomju okupāciju, spaidiem un teroru,

godinot visus cīņā par Latvijas brīvību un neatkarību bojā gājušos,

būdama pārliecināta par to, ka neatkarīgās Latvijas valsts atgriešanās demokrātisko valstu starptautiskajā sabiedrībā ir vēsturisks notikums,

svinīgi paziņo, ka atzīst Latvijas Republiku par neatkarīgu un suverēnu valsti un ir gatava atjaunot diplomātiskās attiecības starp Latvijas Republiku un Lietuvas Republiku un apmainīties ar diplomātiskajiem pārstāvjiem vēstnieku līmenī.

Lietuvas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētājs — paraksts V. Landsberģis*

Viļņā 1991. gada 22. augustā

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināta kopija. Deklarācija lietuviešu un krievu valodā. Tulkojums no lietuviešu valodas.

60.

Beļģijas Karalistes Ārlietu ministrijas 23.08.1991. preses paziņojums par Baltijas valstu atzīšanu.

Preses paziņojums

Briselē 1991. gada 23. augustā

Ārlietu ministrs, *Mark Eyskens** kungs, uzskata par nepieciešamu atgādināt, ka Beļģijai nav no jauna jāpārskata Baltijas valstu atzīšanas jautājums, jo tas iekļaujas šo valstu divdesmito gadu atzīšanas aktu pārmantojamībā.

Beļģija cer, ka diplomātiskās attiecības var tikt atjaunotas visdrīzākajā laikā. Tā cer, ka Padomju Savienība, kurā ir uzvarējuši demokrātiskie spēki un šo uzvaru ir nostiprinājusi prezidenta Gorbačova* atgriešanās pie savu pienākumu pildīšanas, veicinās priekšnoteikumu radīšanu šā jautājuma risinājumam.

Beļģija atbalsta saskaņotu divpadsmit valstu politiku attiecībām ar Baltijas valstīm, un no šā brīža uzsāk kontaktus ar Eiropas [Kopienas][1] dalībvalstīm šajā jautājumā.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 27.08.1991. saņemts LR ĀM no LR Pastāvīgās pārstāvniecības Maskavā. Tulkojums no franču valodas.

[1] Dokumentu tulkojumos Latvijā vairāk izplatīts termins Eiropas Kopiena. Lieto arī — Eiropas Asociācija.

61.

Dānijas Karalistes ārlietu ministra 24.08.1991. vēstule par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

Jānis Jurkāna* kungs,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs
Rīga

Dānijas Ārlietu ministrija, Kopenhāgena

Kopenhāgenā 1991. gada 24. augustā

Dārgais kolēģi,
ar lielu prieka sajūtu un dziļu atvieglojumu Dānijas Valdība un visa Dānijas tauta uzzināja par notikumiem, kas nozīmē, ka Jūsu valsts tagad var sākt veidot brīvu un demokrātisku sabiedrību saskaņā ar tās tautas vēlēšanos. Es vēlos sveikt Jūs un Latvijas Republikas Valdību ar šo vēsturisko notikumu, kura dēļ Jūs esat tik daudz strādājuši.

Man ir prieks apstiprināt, saskaņā ar Jūsu agrāk izteikto vēlēšanos, ka Dānija tagad ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības ar Jūsu valsti.

Ceru, ka ar Jūsu piekrišanu Dānijas pārstāvis Jūsu galvaspilsētā vistuvākajā nākotnē varēs izveidot pārstāvniecību.

Esmu devis rīkojumu nelielai delegācijai šajā lietā veikt praktiskos pasākumus. Ceru, ka delegācija varēs ierasties Jūsu valstī tuvāko dienu laikā.

Dānijas valdība ir pārliecināta, ka uzdevumu klāsts, ar ko Jums nāksies saskarties, turpinot reformu procesu, būs milzīgs. Dānijas Valdība lūgs parlamenta apstiprinājumu palīdzības un sadarbības programmas uzsākšanai ar Jūsu valsti, kas, cerams, kļūs par nozīmīgu ieguldījumu dažu sākotnējo problēmu atrisināšanā, kā arī ilgtermiņa sadarbībā ar Jūsu valsti.

Es vēlos ieteikt šo jautājumu apspriest tikšanās laikā vienā no Baltijas galvaspilsētām 1991. gada 9. septembrī.

Sirsnīgi jūsu
*Uffe Ellemann-Jensen**,
Dānijas ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 25.08.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

62.

Latvijas Republikas ārlietu ministra vietas izpildītāja personiskā nota par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Dānijas Karalisti no 24.08.1991.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija

Rīgā 1991. gada 27. augustā

Kungs,
man ir tas gods paziņot par Jūsu Ekselences 1991. gada 27. augusta notas saņemšanu, kurā teikts sekojošais:

"Kungs,
man ir gods atsaukties uz Kopīgo protokolu par sadarbību starp Dānijas Karalisti un Latvijas Republiku, kurš parakstīts 1991. gada 18. martā Kopenhāgenā un kurā vēlreiz apstiprināta Dānijas 1921. gadā pasludinātā Latvijas Republikas atzīšana par neatkarīgu valsti, kā arī paziņots, ka Dānija un Latvija labvēlīgā situācijā meklēs iespējas atjaunot diplomātiskās attiecības, un arī uz Dānijas 1991. g. 24. augusta vēstuli, ko parakstījis *Uffe Ellemann-Jensen**, Dānijas Karalistes ārlietu ministrs, par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp abām mūsu valstīm vistuvākajā laikā.

Man ir tas gods, rīkojoties saskaņā ar manas Valdības instrukcijām, apstiprināt 1991. gada 24. augusta vēstules saturu un ierosināt, lai šī nota un Jūsu Ekselences atbilde uz to tiktu uzskatītas par vienošanos starp mūsu valdībām, apstiprinot diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Dānijas Karalisti un Latvijas Republiku no 1991. gada 24. augusta.

Es izmantoju šo iespēju, lai izteiktu Jums, Kungs, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus."

Atbildot man ir gods paziņot, ka Latvijas Republikas Valdība pieņem Dānijas Karalistes Valdības priekšlikumu un piekrīt, ka Jūsu Ekselences nota un šī atbilde būs pamats nolīgumam starp abām valdībām.

Izmantojot šo iespēju, atļaujiet man izteikt Jums, Kungs, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Mārtiņš Virsis*,
Latvijas Republikas ārlietu
ministra vietas izpildītājs

Viņa Ekselencei
*Otto Rose Borch** kungam,
Dānijas vēstniekam

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Personiskā nota noformēta uz ministrijas veidlapas, nav parakstīta. Tulkojums no angļu valodas.

63.

Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas prezidenta 24.08.1991. dekrēts par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Dekrēts par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu

1. Sakarā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu par valstiskās neatkarības pasludināšanu atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.
2. KPFSR Ārlietu ministrijai veikt attiecīgas pārrunas un parakstīt vienošanos par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp KPFSR un Latvijas Republiku.
3. Aicināt PSRS prezidentu atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību un veikt pārrunas starptautisko attiecību nokārtošanai starp PSRS un Latvijas Republiku.
4. Aicināt starptautisko sabiedrību atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.

KPFSR prezidents paraksts B. Jeļcins*

Maskava, Kremlis
1991. gada 24. augustā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 24.08.1991. nosūtīts no Latvijas Pastāvīgās pārstāvniecības Maskavā uz LR Ārlietu ministriju. Tulkojums no krievu valodas.

Publicēts "Ведомости Съезда народных депутатов СССР и Верховного Совета СССР", 1991, № 35.

64.

Ungārijas Republikas Ārlietu ministrijas paziņojums par valdības 24.08.1991. lēmumu par Baltijas republiku neatkarības atzīšanu.

[Neoficiāls tulkojums.]

25.08.1991.

Ungārijas Republikas Ārlietu ministrijas paziņojums:

Ungārija atbalsta Igaunijas, Latvijas un Lietuvas tautu centienus atjaunot savu valstisko suverenitāti. Budapešta, 1991. gada 24. augusts (MTI).[1]

24. augustā Ungārijas Republikas Ārlietu ministrija pilnvaroja MTI publicēt Ungārijas Republikas paziņojumu attiecībā uz Baltijas republiku neatkarības centieniem.

Paziņojumā tiek konstatēts: Ungārijas Valdība un tauta pēdējās dienās deklarēja savu atbalstu Padomju Savienības demokrātiskajiem spēkiem, noteikti izteicās par Igaunijai, Latvijai un Lietuvai draudošo totalitārisma briesmu novēršanu.

Ungārijas Republikas Valdība Molotova—Ribentropa paktu uzskata par spēkā neesošu un nelikumīgu, līdzīgi Krievijai un citām valstīm, kuras atzīst Baltijas republiku neatkarību. Ungārija uzskata par likumīgiem un atbalsta Igaunijas, Latvijas un Lietuvas centienus atjaunot savu valstisko suverenitāti.

Ungārija atzīst un atbalsta likumīgi ievēlētos Baltijas republiku vadītājus un valsts varas orgānus. Ungārijas Republikas Valdība tic, ka Igaunijas Republika, Latvijas Republika un Lietuvas Republika saņems starptautiskās garantijas tam, ka tuvākajā laikā varēs sasniegt savu tautu deklarēto mērķi — patiesu suverenitāti, ko atbalsta pasaules demokrātiskie spēki.

Ungārijas Republikas Valdība pilnvaro Ārlietu ministriju paplašināt Ungārijas Republikas pārstāvniecību Igaunijā, Latvijā un Lietuvā un sagatavot iespēju šīm republikām attiecīgā līmenī veidot pārstāvniecības Ungārijā.

Ungārijas Republikas Ārlietu ministrija šo paziņojumu oficiāli iesniegs Baltijas republiku vadītājiem pa diplomātiskajiem kanāliem.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 25.08.1991. saņemts LR ĀM. Paziņojums ungāru valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma krievu valodā.

[1] MTI — Informācijas aģentūra.

65.

Argentīnas Republikas vēstnieka PSRS vēstule par Argentīnas valdības 25.08.1991. deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Neoficiāls tulkojums.

Viņa Ekselencei
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

Man ir tas gods uzrunāt Jūsu Ekselenci pēc Argentīnas Republikas prezidenta Dr. *Carlos Saul Menem** norādījuma un lūgt Jūs informēt Latvijas valsts galvu Anatoliju Gorbunovu*, ka apmēram plkst. 22.00 pēc Argentīnas laika svētdien, 25. augustā (pirmdien, 26. augustā, plkst. 04.00 pēc Maskavas laika), Argentīnas Valdība paziņos par Latvijas Republikas kā starptautisko tiesību subjekta pilnīgas neatkarības atzīšanu.

Tajā pašā laikā tiks paziņots, ka Argentīnas vēstnieks Maskavā vienlaikus tiks akreditēts par vēstnieku Rīgā.

Lūdzu pieņemt manas visaugstākās cieņas apliecinājumu.

*Gaston de Prat Gay**,
Argentīnas vēstnieks PSRS

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 26.08.1991. nosūtīts no Argentīnas vēstniecības PSRS uz LR ĀM. Dokuments spāņu un angļu valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

66.

Norvēģijas Karalistes ārlietu ministra 25.08.1991. nota par gatavību noslēgt diplomātiskās attiecības.

Norvēģijas vēstniecība

1991. gada 25. augustā

Viņa Ekselencei Jānim Jurkānam*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

Jūsu Ekselence,

man ir tas gods informēt Jūs, ka Norvēģijas Valdība vēlas nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republikas Valdību.

Šajā sakarā Norvēģijas puse ir gatava pēc iespējas ātrāk izskatīt attiecīgos praktiskos jautājumus.

Mēs vēlētos, lai kopīgā deklarācija par šo jautājumu tiktu parakstīta visdrīzākajā laikā. Šai sakarā man ir prieks Jūs ielūgt uz Oslo tuvākajā nākotnē.

Es drīzumā izsūtīšu uz Rīgu pārstāvi, kas kārtotu šos jautājumus.

Lūdzu, pieņemiet, Jūsu Ekselence, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

*Thorvald Stoltenberg**
(paraksts)

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Nota nosūtīta ar teleksu uz LR ĀM 25.08.1991. Tulkojums no angļu valodas.

67.

Somijas valdības 25.08.1991. paziņojums par Baltijas republiku neatkarību.

Somijas vēstniecība
PSRS

Somijas valdības 1991. gada 25. augusta paziņojums "Par Baltijas republiku neatkarības atgūšanu"

Somijas Valdības Ārlietu komisija šodien noturēja sēdi, Republikas prezidentam klātesot. Sēdē pieņemts šāds paziņojums:

Pēdējā laika notikumi acīmredzami veicinājuši Baltijas Republiku neatkarības atgūšanas procesu.

Somijas Valdība ir gatava uzsākt pārrunas par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Baltijas republikām.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. 26.08.1991. nosūtīts no PSRS Ārlietu ministrijas Latvijas Pastāvīgajai pārstāvniecībai Maskavā. Tulkojums no krievu valodas.

68.

Bulgārijas Republikas Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieka un ārlietu ministra nota par Ministru Padomes 26.08.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

[Neoficiāls tulkojums.]

Ārlietu ministrija

Sofijā 1991. gada 28. augustā

Jūsu Ekselence,

man ir prieks informēt Jūs, ka Bulgārijas Republikas Ministru Padome 1991. gada 26. augustā ir atzinusi Latvijas neatkarību.

Mūsu Valdība ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības ar Jūsu valsti. Šajā sakarā Bulgārijas Republikas Ārlietu ministrijai ir uzticēts veikt attiecīgās konsultācijas ar Jūsu ministriju.

Esmu pārliecināts, ka diplomātisko attiecību nodibināšana būs ieguldījums sakaru stiprināšanā un sadarbības veicināšanā starp mūsu valstīm, EDSA procesa paātrināšanā un miera un stabilitātes nodrošināšanā kontinentā.

Atļaujiet man izmantot šo izdevību, Jūsu Ekselence, lai nodotu savus vissirsnīgākos sveicienus un labklājības un augšupejas novēlējumus Jūsu tautai un izteiktu manas augstās cieņas apliecinājumus.

*Victor Valkov**,
Ministru Padomes priekšsēdētāja
vietnieks, ārlietu ministrs

V. E. Jānis Jurkāns*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Nota bulgāru valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

69.

Latvijas Republikas un Islandes Republikas 26.08.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Islandes Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Islandes Republikas Valdība, vēloties tālāk attīstīt draudzību un sadarbību, vienojas nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām valstīm, pamatojoties uz savstarpēju suverenitātes un līdztiesības ievērošanu un neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās.

Parakstīts Reikjavikā 1991. gada 26. augustā.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts Jānis Jurkāns*, ārlietu ministrs	Islandes Republikas Valdības vārdā paraksts *Jon Baldvin Hannibalsson**, ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

70.

Kanādas ārlietu valsts sekretāres 26.08.1991. paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Lietuvu, Latviju un Igauniju un to *de iure* atzīšanas atkārtotu apstiprināšanu.

Ārlietu valsts
sekretārs 1991. gada 26. augustā

Preses paziņojums Nr. 182

Kanāda nodibina diplomātiskās attiecības ar Lietuvu, Latviju un Igauniju

Kanādas ārlietu valsts sekretāre cienījamā *Barbara McDougall** šodien paziņoja par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Lietuvu, Latviju un Igauniju.

Kanādas Valdība 52 gadus ir atbalstījusi šīs trīs valstis varonīgajā cīņā par brīvības atgūšanu. Kanāda nekad nav atzinusi šo valstu aneksiju.

Kanāda uzturēja *de iure* atzīšanu līdz brīdim, kad Lietuva, Latvija un Igaunija būs brīvas, lai atkārtoti apstiprinātu to neatkarību. Šī diena ir pienākusi.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

71.

Maltas Republikas valdības 26.08.1991. deklarācija par Igaunijas, Latvijas un Lietuvas neatkarības atzīšanu.

Deklarācija

Malta atzīst Igauniju, Latviju un Lietuvu kā neatkarīgas valstis

Maltas Valdība ir cieši sekojusi nesenajiem notikumiem Padomju Savienībā. Valdība jau ir izteikusi savu apmierinātību par pagājušās nedēļas *coup d'etat*[1] neveiksmi.

Viens no notikumu virzošajiem momentiem bija arī nelokāmā un demokrātiskā Baltijas republiku — Igaunijas, Latvijas un Lietuvas — izvēle būt neatkarīgām.

Ņemot vērā šos notikumus, Maltas Valdība paziņo, ka ar šo tā atzīst Igauniju, Latviju un Lietuvu kā neatkarīgas valstis.

Pirmdien, 1991. gada 26. augustā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. Deklarācijas teksts nosūtīts ar 27.08.1991. Maltas premjerministra sekretariāta vēstuli. Tulkojums no angļu valodas.

[1] *coup d'etat* (franču val.) — valsts apvērsums.

72.

Moldovas Republikas prezidenta 26.08.1991. dekrēts par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Moldovas Republikas prezidenta dekrēts "Par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"

Saskaņā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu par valstiskās neatkarības pasludināšanu un paužot moldāvu tautas gribu un uzticību augstajiem brīvības, neatkarības un pašnoteikšanās ideāliem, nolemju:

1. Atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.

2. Moldovas Republikas Ārlietu ministrijai sarīkot atbilstošas pārrunas un parakstīt vienošanos par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Moldovas Republiku un Latvijas Republiku.

3. Aicināt starptautisko sabiedrību atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.

M. Snegurs*,
Moldovas Republikas prezidents

zīmogs

Kišiņevā 1991. gada 26. augustā
Nr. 166

LVA, 290. f., 8. apr., 1059. l., 17. lp. Apliecināts noraksts. Tulkojums no krievu valodas.

73.

Polijas Republikas premjerministra 26.08.1991. vēstule par gatavību atjaunot starpvalstu attiecības.

Polijas Republikas
Ministru Padomes priekšsēdētājs

Varšavā 1991. gada 26. augustā

Augsti Godātais premjera kungs,
Polijas Republikas Valdība ar prieku apsveic Latvijas Republikas Neatkarības deklarāciju.

Zinām, ka deklarācija ir visas tautas gūtās pieredzes, arī cilvēku dzīvību upuru, kas ziedoti pat pēdējo dienu laikā, apliecinājums. Gan sāpēs, gan arī cerībās solidarizējamies ar Jums. Visātrākajā laikā vēlamies atgriezties pie tām labajām un tuvajām savstarpējām attiecībām, kādas vienoja mūsu valstis pirms Otrā pasaules kara.

Man ir tas gods paziņot, ka šodien Polijas Republikas Ministru Padomes Prezidijs ir pieņēmis lēmumu, kurā ir izteikta gatavība nodibināt starpvalstu attiecības pilnā apjomā ar Latvijas Republiku.

Vēlos atgādināt, ka Polijas Republikas Valdība emigrācijā nekavējoties tūlīt pēc Jūsu valsts aneksijas, ko 1940. gadā veica PSRS, ne tikai neatzina šo aktu, bet stingri to nosodīja kā vardarbības un barbarisma izpausmi, kāda nav pieļaujama starp Eiropā dzīvojošām tautām.

Atsaucoties uz šo konsekvento Polijas nostāju, kā arī uz kopējām poļu un latviešu tradīcijām daudzināciju I Polijas Republikā tās tautas atmodas un garīgās atdzimšanas laikā XIX gadsimta beigās, vēlamies vispusēji atdzīvināt un nostiprināt mūsu tagadējās attiecības.

Mēs ceram, ka Latvijā dzīvojošie poļi, kas jau tagad aktīvi darbojas brīvības atgūšanas labā, neatkarīgajā Latvijā atradīs valsti, kura sargās viņu pamatintereses un nodrošinās viņiem brīvu kultūras attīstību, tā veicinot arvien labākas Latvijas Republikas un Polijas Republikas attiecības šodien un nākotnē.

Ar cieņu un vislabākajiem vēlējumiem
*Jan Krzysztow Belecki**

Viņa Ekselence
Jānis Godmanis,[1]
Latvijas Republikas premjers
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no poļu valodas.

[1] Jānis Godmanis — tā dokumentā, jābūt — Ivars Godmanis*.

74.

Rumānijas ārlietu ministra nota par valdības 26.08.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību un gatavību atjaunot diplomātiskās attiecības.

Rumānijas Ārlietu ministrija
Ministra kabinets

Ekselence,
man ir tas gods un prieks informēt, ka 1991. gada 26. augustā Rumānijas Valdība pieņēma paziņojumu, kurā apsveic Latvijas Republikas neatkarības proklamēšanu.

Apsveicu Jūs un Latvijas Valdību un tautu ar šo vēsturisko lēmumu, kas labo Jūsu valstij un tautai slepeni noslēgtā Ribentropa—Molotova pakta nodarīto netaisnību.

Atsaucot atmiņā draudzīgās attiecības, kas pastāvēja starp Rumāniju un Latvijas Republiku starpkaru periodā, Rumānijas Valdība ir gatava atjaunot diplomātiskās attiecības un veikt vēstnieku apmaiņu visā drīzumā, un attīstīt ciešas draudzības un sadarbības attiecības starp abām valstīm.

Ar vislabākajiem novēlējumiem
paraksts
*Adrian Nastase**,
Rumānijas ārlietu ministrs

Viņa Ekselencei
Jānim Jurkāna* kungam,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 27. 08. 1991. saņemts LR ĀM no Latvijas Pastāvīgās pārstāvniecības Maskavā. Tulkojums no angļu valodas.

75.

Sanmarīno Republikas ārlietu valsts sekretāra vēstule par Ministru Padomes 26.08.1991. sēdes lēmumu par Latvijas neatkarības atbalstīšanu un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

V. E. Jānim Jurkānam*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram
Rīgā

Man ir tas gods un prieks informēt Jūsu Ekselenci, ka Sanmarīno Republikas Ministru Padome tās 1991. gada 26. augusta sēdē ar prieku uzņēmusi ziņu, ka, lai izteiktu tautas likumīgos centienus pēc pašnoteikšanās, Latvijas Republika ir pasludinājusi neatkarību, kas tika zaudēta traģiskā un netaisnā ceļā.

Ņemot vērā to, ka neatkarības pasludināšana pilnībā atbilst Helsinku akta principam par brīvām tautu pašnoteikšanās tiesībām, pēc kā vienmēr vadījusies Jūsu tauta un Eiropas Padome, Sanmarīno Republikas Ministru Padome ir nolēmusi nodibināt oficiālas attiecības ar Latvijas Republiku.

Jūsu Ekselence, vienlaikus paziņoju par gatavību pēc iespējas drīzākā laikā juridiski noformēt [diplomātisko] attiecību nodibināšanu Jums pieņemamā kārtībā.

Lūdzu pieņemt manus vissirsnīgākos apsveikumus un novēlējumu atrast ātru un visaptverošu risinājumu problēmām, kas satrauc Latvijas Republikas iedzīvotājus.

Novēlu Jūsu tautai veiksmi ceļā uz demokrātiju, brīvību un attīstību, kam pievienojas jaunās, demokrātiskās Eiropas tautu draudzība un solidaritāte.

Lūdzu, pieņemiet, Ekselence, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

*Gabriele Gatti**,
Sanmarīno Republikas
ārlietu valsts sekretārs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 28.08.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

76.

Ukrainas Augstākās Padomes Prezidija 26.08.1991. lēmums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Ukrainas Augstākās Padomes Prezidija lēmums "Par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"

Ukrainas Augstākās Padomes Prezidijs nolemj:

1. Sakarā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu par valstiskās neatkarības pasludināšanu atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.
2. Ukrainas Ārlietu ministrijai veikt attiecīgās pārrunas un parakstīt vienošanos par Ukrainas un Latvijas Republikas diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Ukrainas Augstākās Padomes
priekšsēdētājs L. Kravčuks*

Kijevā 1991. gada 26. augustā
Nr. 1437-XII

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 27.08.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no ukraiņu valodas.

77.

Austrālijas Savienības vēstnieka PSRS vēstule ar premjerministra paziņojuma tekstu par Austrālijas 27.08.1991. lēmumu nodibināt diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm pilnā apjomā.

Austrālijas vēstniecība Maskavā
1991. gada 27. augustā

Jānim Petera* kungam,
Latvijas Republikas
pastāvīgajam pārstāvim
Čapligina ielā 3
Maskavā

Dārgais Petera kungs,

man ir tas gods darīt zināmu Jums, ka Austrālijas Valdība 1991. gada 27. augustā ir nolēmusi nodibināt diplomātiskās attiecības pilnā apjomā ar Latvijas Valdību.

Zemāk Austrālijas premjerministra preses paziņojuma pilns teksts.

Sākums...

Valdība ir nolēmusi šodien nodibināt diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm Igauniju, Latviju un Lietuvu pilnā apjomā.

Austrālija ir lepna atrasties starp pirmajām valstīm, kas spērusi šo soli.

Tas ir senlolota sapņa piepildījums daudzām Baltijas tautām, kuru pārstāvji atraduši mājas Austrālijā un ir devuši lielisku ieguldījumu mūsu nacionālās dzīves nozarēs.

Austrālija neatzina Baltijas valstu inkorporāciju Padomju Savienības sastāvā 1940. gadā, bet mēs līdz šai dienai pieņēmām kā realitāti padomju *de facto* kontroli Jūsu lietās.

Tagad, sakarā ar pagājušās nedēļas notikumiem, Baltijas valstis pirmo reizi kopš 1940. gada ir atguvušas kontroli pār savām lietām. Pēc mūsu domām, katra Baltijas valsts ir nodibinājusi pietiekamu kontroli pār tai piederošo teritoriju un atrodas pietiekami drošā stāvoklī, lai dibinātu diplomātiskās attiecības ar citām valstīm, kas atbilst starptautiski pieņemtiem valstu neatkarības kritērijiem.

Mēs ceram uz ciešāku attiecību veidošanu un efektīvāku sadarbību ar Baltijas valstīm. Austrālijas Valdība drīz akreditēs vēstnieku Kopenhāgenā par

vēstnieku Lietuvā un Latvijā un vēstnieku Stokholmā par vēstnieku Igaunijā. Viņi nekavējoties ieradīsies apspriest nepieciešamos praktiskos pasākumus ar Baltijas valdībām.

...Beigas.

Es būtu pateicīgs, ja Jūs varētu šo piedāvājumu oficiāli iesniegt Jūsu Valdībai.

Sirsnīgi Jūsu
paraksts
*Cavan Hogue**

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 27.08.1991. nosūtīts no Austrālijas vēstniecības Maskavā uz LR Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā. Tulkojums no angļu valodas.

78.

Eiropas Kopienas dalībvalstu 27.08.1991. deklarācija par Baltijas valstu neatkarību.

Deklarācija par Baltijas valstīm

Eiropas Kopiena un tās dalībvalstis sirsnīgi sveic Baltijas valstis ar 1940. gadā zaudētās neatkarības un ņuverenitātes atjaunošanu. Dalībvalstis konsekventi uzskata demokrātiski ievēlētos parlamentus un šo valstu valdības par likumīgiem Baltijas tautu pārstāvjiem. Tās aicina Baltijas valstis un Padomju Savienību savstarpējās problēmas risināt atklātās un konstruktīvās sarunās.

Šis ir laiks, kad pēc vairāk nekā piecdesmit gadiem Baltijas valstis atgūst savu likumīgo vietu Eiropas nāciju saimē, tāpēc Eiropas Kopiena un tās dalībvalstis apstiprina lēmumu nekavējoties nodibināt diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm. Apstiprināšanas procedūra būs individuāla katrai dalībvalstij.

Eiropas Kopiena un dalībvalstis cer, ka Baltijas valstis ātri iestāsies svarīgākajās starptautiskajās organizācijās, tādās kā Apvienoto Nāciju Organizācija, EDSA un Eiropas Padome.

Eiropas Kopiena un dalībvalstis uzsver savu atbalstu Baltijas valstu ekonomiskajai un politiskajai attīstībai. Kopiena izpētīs ekonomiskās sadarbības iespējas starp Eiropas Kopienu un Baltijas valstīm un iesniegs atbilstošus priekšlikumus.

Eiropas Kopiena un dalībvalstis sirsnīgi ielūdz Baltijas valstu Ārlietu ministrus uz nākamo sanāksmi septembra sākumā.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 28.08.1991. saņemts ĀM no Latvijas Informācijas biroja Briselē. Tulkojums no angļu valodas.

79.

Gruzijas Republikas prezidenta 27.08.1991. dekrēts par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Gruzijas Republikas prezidenta dekrēts "Par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"

Saskaņā ar Gruzijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu nolemju:

1. Pamatojoties uz 1991. gada 21. augusta aktu par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības pasludināšanu, Gruzijas Republika atzīst Latvijas Republiku par neatkarīgu valsti un pilntiesīgu starptautisko tiesību subjektu.

2. Gruzijas Republikas Ārlietu ministrijai uzsākt pārrunas ar Latvijas Republikas Ārlietu ministriju par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp mūsu valstīm.

3. Gruzijas Republika aicina visas suverēnās valstis atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.

Gruzijas Republikas prezidents Z. Gamsahurdija*

Tbilisi 1991. gada 27. augustā
zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Tulkojums no krievu valodas.

80.

Luksemburgas Lielhercogistes ārlietu ministra vēstule par valdības 27.08.1991. lēmumu atjaunot Lietuvas, Latvijas un Igaunijas neatkarības atzīšanu.

Luksemburgā 1991. gada 29. augustā

Nr. 3076/91

Viņa Ekselencei
Jānim Jurkāna* kungam,
Latvijas ārlietu ministram
Rīgā

Saņemiet, lūdzu, šo ziņu, kas tuvākajās dienās Jums tiks nosūtīta vēstules formā.

Ministra kungs,
man ir tas gods Jums paziņot, ka Luksemburgas Valdība ir pieņēmusi sekojošu deklarāciju par Latvijas neatkarības atzīšanu:

"Eiropas politiskās sadarbības ietvaros notikušās ministru apspriedes rezultātā 1991. gada 27. augustā un pēc nesenajiem notikumiem PSRS Luksemburgas Valdība no šā datuma atjauno Lietuvas, Latvijas un Igaunijas neatkarības atzīšanu.

Tāpat kā lielākā daļa tās partneru un sabiedroto, Luksemburga nekad nav atzinusi triju Baltijas valstu varmācīgo inkorporāciju Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā 1940. gadā.

Neatkarības atzīšanas atjaunošana radīs priekšnoteikumus diplomātisko attiecību nodibināšanai ar visām trijām Baltijas republikām. Luksemburga uzskata, ka nesen atgūtā suverenitāte likvidēs šīm valstīm īpaši traģiskās Otrā pasaules kara sekas.

Luksemburga izsaka cerību, ka triju Baltijas valstu atdalīšanās no Padomju Sociālistisko Republiku Savienības notiks visdrīzākajā laikā dialoga un sarunu ceļā."

Es Jūs lūdzu, ministra kungs, pieņemiet manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Ārlietu ministrs
*Jacques F. Poos**

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 29.08.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no franču valodas.

81.

Latvijas Republikas un Norvēģijas Karalistes 27.08.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Latvijas Republiku un Norvēģijas Karalisti

Latvijas Republikas Valdība un Norvēģijas Karalistes Valdība, vēloties tālāk attīstīt draudzību un sadarbību, vienojās atjaunot diplomātiskās attiecības starp abām valstīm, pamatojoties uz savstarpēju suverenitātes un līdztiesības ievērošanu, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās un saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Parakstīta Oslo 1991. gada 27. augustā.

paraksts[1]
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

paraksts[2]
Norvēģijas Karalistes
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Jānis Jurkāns*.
[2] *Thorvald Stoltenberg**.

82.

Zviedrijas karaļa Kārļa Gustava vēstule par valdības 27.08.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republiku par suverēnu un neatkarīgu valsti.

Zviedrijas Karaliste

Viņa Ekselencei
Anatolijam Gorbunova* kungam,
Latvijas Republikas prezidentam[1]

Es vēlos paziņot Jūsu Ekselencei, ka Zviedrijas Valdība šodien nolēma formāli un oficiāli atzīt Latvijas Republiku par suverēnu un neatkarīgu valsti.

Šajā sakarā pieņemiet manus sirsnīgākos labklājības un uzplaukuma novēlējumus Latvijas Republikas tautai.

Stokholmā 1991. gada 27. augustā

*Carl Gustaf R**
Karaliskā pils
Stokholma

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par prezidentu.

83.

Zviedrijas Ārlietu ministrijas 27.08.1991. preses paziņojums par Baltijas valstu atzīšanu.

Ārlietu ministrija

Preses paziņojums 1991. gada 27. augustā

Zviedrija atzīst Baltijas valstis

Zviedrijas Valdība šodien atzina Igauniju, Latviju un Lietuvu par neatkarīgām valstīm. Lēmums tika pieņemts pēc konsultēšanās ar Ārlietu ministrijas Konsultatīvo padomi.

Šajā sakarā Valdība ir nolēmusi atvērt vēstniecības trijās Baltijas valstīs.

Valdība izlēma iecelt vēstniekus Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, tiklīdz tos apstiprinās šo trīs valstu valdības.

Zviedrijas vēstniecību Tallinā, Rīgā un Viļņā oficiāli atklās attiecīgi *Sten Andersson** kungs, ārlietu ministrs, *Anita Gradin** kundze, ārējās tirdzniecības ministre, un *Lena Hjelm-Wallén** kundze, starptautiskās sadarbības attīstības ministre, katrs savas vizītes laikā Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, trešdien, 29. augustā.[1]

[Valstu atzīšanas] priekšnosacījumi saskaņā ar starptautiskajām tiesībām.

Valdības lēmums pamatojas uz to, ka ir radušies priekšnoteikumi neatkarības atzīšanai atbilstoši starptautiskajām tiesībām. Jautājumā par atzīšanu Zviedrija vadās pēc tā saucamā universalitātes principa. Mēs atzīstam visas valstis, kas atbilst starptautisko tiesību kritērijiem par valsti, tas ir, viena teritorija, viena tauta un valdība, kas kontrolē noteikto teritoriju.

Tā kā Baltijas valstīm nebija iespējas kontrolēt savas teritorijas, tad arī Zviedrijai nebija iespējams atzīt tās par neatkarīgām valstīm. Šodien situācija ir mainījusies.

Visas trīs valstis ir paziņojušas par savu neatkarību. Tas ir ļoti nozīmīgi, ka prezidents Gorbačovs* ir paziņojis — Padomju vadībai vairs nav iebildumu par padomju republiku atdalīšanos no Savienības, ja tās to vēlas. Turklāt Krievijas Republika, kas ir galvenais politiskais spēks Padomju Savienībā, ir atzinusi trīs Baltijas republikas. Mēs uzskatām, ka tas nozīmē — arī Krievijai būs sava loma Baltijas valstu suverenitātes nodrošināšanā.

Tālāk — ir vairāki *de facto* kontroles noteikšanas piemēri trīs Baltijas valstu teritorijās. Tie ietver robežu kontroli un vīzu režīma ieviešanu. Tāpat policija, kas līdz šim bija pakļauta Maskavai, pāriet Baltijas pārvaldē. Jaunieceltais padomju aizsardzības ministrs solīja uzsākt sarunas par Padomju militāro spēku atrašanos Baltijas valstīs.

Pirms neilga laika Zviedrija bija vienīgā valsts, kurai bija savs personāls, kancelejas un rezidences visās Baltijas valstīs. Pašreiz Tallinā ir seši Zviedrijas diplomātiskie pārstāvji, Rīgā — pieci un Viļņā — viens.

Tas nozīmē, ka mūsu jaunajiem vēstniekiem ir labs pamats darba uzsākšanai. Tas ir sevišķi nozīmīgi laikā, kad mēs sākam attīstīt sakarus ar kaimiņiem Baltijas jūras otrā krastā.

Sadarbības komisijas

Mēs šeit, Zviedrijā, ceram, ka sadarbība, kas jau ir uzsākta Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, ļoti strauji paplašināsies. Tāpēc Valdība ieteiks izveidot sadarbības komisijas ar katru Baltijas valsti.

Šīs komisijas kopā ar Baltijas valstu pārstāvjiem būs atbildīgas par mūsu sadarbības un palīdzības izveidošanu un formulēšanu saskaņotā un sistemātiskā veidā vairākās jomās. No zviedru puses šīs trīs komisijas vadīs valsts sekretāra vietnieks, un ir paredzams, ka pirmā tikšanās notiks tuvāko pāris dienu laikā.

Sadarbība ārējā tirdzniecībā

Zviedrijas rūpniecībai un tirdzniecībai vajadzētu ieņemt lielāku vietu Baltijas valstu ārējās tirdzniecības attīstībā. Tiks veicinātas zviedru investīcijas šajās trijās valstīs. Valdība paredz sagatavot divpusējus tirdzniecības, nodokļu sistēmas un tarifu saskaņošanas līgumus ar trijām Baltijas valstīm.

Intensīva sadarbība Baltijas jūrā

Baltijas valstu neatkarība dod iespēju intensificēt un tālāk paplašināt sadarbību Baltijas jūras jautājumā. Ronnebi konference par Baltijas jūras vides aizsardzību, kas notika pagājušajā gadā, bija nozīmīgs solis uz priekšu, tagad ir uzlabojušies priekšnoteikumi praktiskiem pasākumiem.

Tagad, kad politiskās barjeras ir izzudušas, valdība veicinās Baltijas jūras valstu praktiskas dabas sadarbību. Transporta sektorā tagad radušies lieliski priekšnosacījumi agrāk plānotās transporta ministru sanāksmes sarīkošanai.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Latvijā ieradās tieslietu ministre Laila Freivalde*.

84.

Austrijas Republikas ārlietu ministra 28.08.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas suverenitāti un neatkarību.

Ārlietu ministrs
Dr. *Alois Mock**

Vīnē 1991. gada 28. augustā

Ļoti godātais ministra kungs!

Austrijas Republika ir pieņēmusi zināšanai Latvijas tautas gribu izmantot savas pašnoteikšanās tiesības, izveidojot neatkarīgu valsti.

Austrija pamatojas uz to, ka šī valsts būtībā balstās uz starptautiskajās tiesībās noteiktajiem demokrātijas, tiesiskas valsts un cilvēktiesību principiem, visu etnisko grupu tiesību pilnīgu ievērošanu, it īpaši visu iedzīvotāju grupu vienlīdzīgas līdzdarbošanās nodrošināšanu politiskās gribas veidošanā, kas ir priekšnoteikums uzņemšanai plurālistiski demokrātiskajā Eiropas valstu saimē. Austrija turpmāk vadīsies no tā, ka visi jautājumi, kas radīsies sakarā ar Latvijas Republikas neatkarību no Padomju Savienības, tiks risināti sarunu ceļā.

Atsaucoties uz Latvijas Republikas neatkarības pasludināšanu, man ir tas gods Austrijas Valdības vārdā darīt zināmu, ka Austrijas Republika atzīst Latvijas Republiku kā neatkarīgu un suverēnu valstu sadraudzības locekli, ar ko tiek ierosināta diplomātisko attiecību atjaunošana starp abām mūsu valstīm.

Šo paziņojumu es saistu ar cerību uz draudzīgu attiecību turpinājumu, kas jau līdz šim ir pastāvējušas starp Austrijas Republiku un Latvijas Republiku. Turpinot šīs attiecības, Austrija pamatosies uz turpināšanas principu attiecībā uz starpvalstu līgumiem un izsaka gatavību to pielietot galvenokārt pragmatiskā veidā.

Augstcienībā
paraksts[1]

V. E. Jānis Jurkāns*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no vācu valodas.

[1] *Alois Mock.*

85.

Čīles Republikas ārlietu ministra 28.08.1991. apsveikums sakarā ar Latvijas valsts atgriešanos starptautiskajā sabiedrībā.

Viņa Ekselence
Jānis Jurkāns*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs
Rīga

Oficiālais telekss Nr. 218. 1991. gada 28. augustā

Man ir tas gods vērsties pie Jūsu Ekselences ar mērķi sirsnīgi apsveikt Latvijas valsts atgriešanos starptautiskajā sabiedrībā.

Izsakot manas Valdības vēlmi uzturēt sadarbību ar Jūsu Ekselences Valdību, man ir tas gods paust Čīles tautas ilgas pēc Jūsu cienījamās tautas panākumiem un attīstības.

Izmantoju šo iespēju izteikt Jūsu Ekselencei manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

*Enrique Silva Cimma**,
Čīles ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 29.08.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no spāņu valodas.

86.

Jaunzēlandes vēstniecības PSRS paziņojums par valdības 28.08.1991. lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

1991. gada 2. septembrī

No: Jaunzēlandes vēstniecības Maskavā
Kam: Ārlietu ministrijai Latvijā

Nosūtām Jaunzēlandes premjerministra 28. augusta paziņojumu. Paziņojums tika izsūtīts pa faksu uz Latvijas Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā 28. augustā.

Jaunzēlandes premjerministra, cienījamā *J. B. Bolger**, preses paziņojums. 1991. gada 28. augustā.

Baltijas republikas.

"Esmu ļoti priecīgs apliecināt, ka Valdība ir nolēmusi atzīt triju Baltijas republiku neatkarības statusu," šodien teica premjerministrs.

"Starptautiskā sabiedrība ir atzinusi, ka Lietuva, Latvija un Igaunija tagad efektīvi kontrolē savas teritorijas un robežas un tās ir spējīgas noteikt savas ārlietas," teica *Bolger* kungs.

"Šo triju valstu tautas ir parādījušas ievērojamu drosmi un mērķtiecību, vairāk nekā pusgadsimtu atrodoties Padomju Savienības pārvaldē. Viņu nostāja ir izraisījusi apbrīnu pasaulē. Suverenitātes un neatkarības atgūšana ir vēsturisks notikums, kas pelna visu nāciju atbalstu." Trīs Baltijas republikas tika vardarbīgi inkorporētas Padomju Savienības sastāvā Otrā pasaules kara sākumā. Pirms tam tās bija pilnīgi neatkarīgas.

Premjerministrs piebilda, ka vēl nav pieņemts lēmums par iespēju nodibināt diplomātiskās attiecības ar visām trim Baltijas valstīm. "Tas ir jautājums, kuru mēs izskatīsim visdrīzākajā laikā. Iespējams, ka mēs akreditēsim vienu no mūsu vēstniekiem Eiropā attiecīgi visās trijās galvaspilsētās," teica *Bolger* kungs.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 02.09.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

87.

Latvijas Republikas ārlietu ministra 28.08.1991. vēstule par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Vācijas Federatīvo Republiku.

Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

Bonnā 1991. gada 28. augustā

Ministra kungs,

man ir tas gods Latvijas Republikas Valdības vārdā, atsaucoties uz iepriekšējām sarunām, paziņot:

starp Latvijas Republiku un Vācijas Federatīvo Republiku ar šo dienu tiek atjaunotas un stājas spēkā diplomātiskās attiecības. Šīs attiecības balstīsies uz vispārējiem starptautisko tiesību noteikumiem par diplomātiskajām attiecībām, kā tas noteikts 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvencijā "Par diplomātiskajām attiecībām".

Abas puses nekavējoties apmainīsies ar vēstniekiem. Tālāko kārtību noteiks atsevišķas vienošanās.

Es piekrītu Jūsu priekšlikumam, ka šī vēstule kopā ar Jūsu vēstuli veidos vienošanos starp abām valdībām, kas ar šo dienu stājas spēkā.

Pieņemiet, ministra kungs, manas augstās cieņas apliecinājumus.

paraksts
Jurkāns*

Viņa Ekselencei
Vācijas Federatīvās Republikas
ārlietu ministram
*Hans-Dietrich Genscher** kungam

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no vācu valodas.

88.

Latvijas Republikas un Zviedrijas Karalistes 28.08.1991. vienošanās par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Vienošanās starp Zviedrijas Karalisti un Latvijas Republiku par diplomātisko attiecību atjaunošanu

Zviedrijas Karaliste un Latvijas Republika,

vadītas no vēlmes nostiprināt, kā arī attīstīt sakarus starp Zviedrijas un Latvijas tautām saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem, kā arī Eiropas Drošības un Sadarbības Konferences Nobeiguma dokumenta mērķiem un būtību par drošību un sadarbību Eiropā,

ir vienojušās par sekojošo:

1. pants.

Zviedrija un Latvija atjauno diplomātiskās attiecības viena ar otru ar dienu, kad šī vienošanās stājas spēkā, un, cik ātri vien tas iespējams, apmainīs diplomātiskos pārstāvjus.

2. pants.

Šīs puses ir vienisprātis par to, ka 1961. g. 18. aprīļa Vīnes konvencija "Par diplomātiskajām attiecībām" būs spēkā diplomātiskajās attiecībās viņu starpā.

3. pants.

Šīs vienošanās puses ir vienisprātis par to, ka 1963. g. 24. aprīļa Vīnes konvencija "Par konsulārajām attiecībām" būs spēkā konsulārajās attiecībās viņu starpā.

4. pants.

Šīs vienošanās stājas spēkā parakstīšanas brīdī.

Pieņemts 1991. gada 28. augustā Stokholmā divos eksemplāros zviedru un latviešu valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds [juridiskais] spēks.

Zviedrijas Karalistes vārdā	Latvijas Republikas vārdā
paraksts[1]	paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] *Sten Andersson**.
[2] Jānis Jurkāns*.

89.

Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas valdības 29.08.1991. paziņojums par Latvijas neatkarības atzīšanu un gatavību atjaunot diplomātiskās attiecības.

Neoficiāls tulkojums.

Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas
Valdības paziņojums

Ar šo Čehijas un Slovākijas Federālās Republikas Valdība atzīst, ka Igaunijas, Latvijas un Lietuvas nācijas ir atjaunojušas savu neatkarību un atguvušas savu vietu starp suverēnām valstīm. Tādējādi netaisnība, kas tika nodarīta, tās anektējot, ir izlabota.

Valdība paziņo, ka atzīst Igaunijas, Lietuvas un Latvijas valdības, kas ir pēcteces agrāk demokrātisku vēlēšanu ceļā izveidotajām valdībām, un ir gatava attīstīt draudzīgas un visu veida sadarbības attiecības ar šīm valstīm, kas balstās uz savstarpējo cieņu un abpusēju labklājību, un saskaņā ar starptautisko tiesību standartiem izsaka vēlēšanos atjaunot diplomātiskās attiecības ar šīm valstīm, pilnīgi atbalsta Igaunijas, Latvijas un Lietuvas centienus iekļauties starptautiskajā sabiedrībā, ieskaitot šo valstu uzņemšanu par locekļiem starptautiskajās organizācijās.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Valdības paziņojuma teksts nosūtīts ar 29.08.1991. Čehijas un Slovākijas Republikas ārlietu ministra vēstuli LR ārlietu ministram. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

90.

Dienvidāfrikas Republikas vēstniecības Somijā nota par valdības 29.08.1991. lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

Diplomātiskā nota 40/91

Dienvidāfrikas Republikas vēstniecība Somijā izsaka savas cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods informēt ministriju, ka Dienvidāfrikas Valdība 1991. gada 29. augustā atzina visu triju Baltijas valstu — Latvijas, Lietuvas un Igaunijas — neatkarību. Vēstniecībai ir tas gods lūgt iespēju Dienvidāfrikas delegācijai tikties ar ārlietu ministru J. Jurkāna* kungu 1991. gada 24. septembrī.

Dienvidāfrikas delegācijas sastāvā būs *Luis Mullinder** kungs, atbildīgais par Baltijas valstīm Dienvidāfrikas Ārlietu ministrijā Pretorijā, un *Philip Riley** kungs, Dienvidāfrikas vēstniecības Somijā trešais sekretārs. Delegācija vēlas personīgi pasniegt J. Jurkāna kungam Dienvidāfrikas ārlietu ministra *R. F. Botha** kunga apsveikuma vēstuli sakarā ar Latvijas neatkarību. Paredzēts arī apspriest kopīgo interešu jautājumus.

Ja Jurkāna kungs ir aizņemts, būsim pateicīgi par tikšanos ar ministra vietnieku otrdien. Lūdzam būt tik laipniem un kontaktēties ar *Philip Riley* kungu Dienvidāfrikas vēstniecībā Helsinkos [telefona un faksa numuri], lai apstiprinātu tikšanos.

Dienvidāfrikas vēstniecība Somijā izmanto šo izdevību, lai atjaunotu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Helsinki
1991. gada 19. septembris zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

91.

Itālijas Republikas prezidenta 29.08.1991. paziņojums par atbalstu Latvijas neatkarības atjaunošanai.

Itālijas Republikas prezidents

1991. gada 29. augustā

Prezidenta kungs,

ziņa par Latvijas Republikas neatkarības proklamēšanu Itālijas Valdībai un man personīgi izraisīja patiesu prieku, vēl jo vairāk tāpēc, ka nesenā dramatiskā situācija, ko radīja valsts apvērsums Padomju Savienībā, atstāja arī dramatisku iespaidu uz Jūsu valsti. Esmu patiesi priecīgs, ka briesmas ir garām, un izsaku apbrīnu par Latvijas valdības rīcību un tautas izturēšanos.

Itālija, kura nekad nav atzinusi Baltijas valstu aneksiju Padomju Savienībā 1940. gadā, uzskata, ka Latvijas pilnīgas suverenitātes panākšana ir mērķis, kas jāatbalsta visai starptautiskajai sabiedrībai, un nešaubās, ka Latvijas Republikas nākotnes politika pamatosies uz visu Helsinku principu ievērošanu, arī to, kas attiecas uz nacionālajām mazākumgrupām. Tādā veidā tiks likti cieši pamati Jūsu valsts un citu Eiropas valstu sadarbībai, ko Itālijas Valdība aktīvi un pārliecinoši atbalstīs.

Ar šādām jūtām Itālija, kas jau 1921. gadā nodibināja diplomātiskās attiecības ar Latviju, ar interesi pievēršas visām jaunajām iespējām divpusējo attiecību plāksnē, kuras radušās, pateicoties pēdējiem notikumiem PSRS un demokrātisko spēku panākumiem. Šādā perspektīvā Itālija ir gatava veidot diplomātiskās attiecības ar Jūsu valsti.

Ar manas visaugstākās cieņas apliecinājumiem
Jūsu labais un dārgais draugs
paraksts[1]

V. E. Anatolijam Gorbunovam*,
Latvijas Republikas
Augstākās Padomes prezidentam[2]
Rīgā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no itāļu valodas.

[1] *Francesko Cossiga**.

[2] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par Latvijas prezidentu.

92.

Mongolijas Tautas Republikas vēstniecības PSRS 29.08.1991. nota par Latvijas Republikas suverenitātes un neatkarības atzīšanu.

Mongolijas Tautas Republikas
vēstniecība
Maskava

Nr. 91/248

Mongolijas Tautas Republikas vēstniecība PSRS apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un Mongolijas Tautas Republikas Valdības vārdā tai ir tas gods paziņot, ka Mongolijas Tautas Republika atzīst Latvijas Republikas suverenitāti un neatkarību un ir gatava attīstīt ar to draudzīgas attiecības.

Vēstniecība izmanto šo iespēju, lai izteiktu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai savas augstās cieņas apliecinājumus.

Maskavā 1991. gada 29. augustā

zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

93.

Slovēnijas Republikas ārlietu ministra nota par Asamblejas 29.08.1991. lēmumu par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.

Slovēnijas Republika
Ārlietu ministrija
Ļubļana, Gregorčičeva 25

Ļubļanā 1991. gada 30. augustā

Jūsu Ekselence,
man ir tas gods nosūtīt Jums līguma projektu par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp abām mūsu valstīm. Līguma projekts ir uzrakstīts, pamatojoties uz Slovēnijas Republikas Asamblejas 1991. gada 29. augusta lēmumu.

Mūsu Asambleja uzskata, ka Jūsu valsts suverenitātes un valstiskuma atzīšana bija jau spēkā kopš 1990. gada 16. maija Asamblejas rezolūcijas. Ņemot vērā Jūsu valsts attiecīgo lēmumu, abas valstis ir atzinušas viena otru. Slovēnijas Republikas Valdība līdz ar to ir Asamblejas pilnvarota nodibināt diplomātiskās attiecības ar Jūsu valsti.

Mēs iesakām parakstīt līgumu mūsu vizītes laikā Jūsu valstī.

Lūdzu, pieņemiet manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

paraksts
*Dimitrij Rupel**,
ministrs

zīmogs

Viņa Ekselencei
Jānim Jurkāna* kungam,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 04.09.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

94.

Latvijas Republikas ārlietu ministra 29.08.1991. nota Somijas Republikas ārlietu ministram par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Helsinki
1991. gada 29. augusts

Jūsu Ekselence,

es apliecinu, ka esmu saņēmis Jūsu 1991. gada 29. augusta vēstuli, kurā rakstīts:

"Man ir tas gods, atsaucoties uz manu 26.08.1991. telefaksu par Somijas Republikas Valdības nodomu atjaunot Somijas Republikas un Latvijas Republikas diplomātiskās attiecības, ierosināt, ka Somijas Republika un Latvijas Republika no šīs dienas atjauno diplomātiskās attiecības.

Diplomātiskās attiecības balstīsies uz starptautisko tiesību pamatprincipiem, ko nosaka 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvencija "Par diplomātiskajām attiecībām".

Apmaiņa ar diplomātiskajiem pārstāvjiem notiks iespējami ātri, tālāko saskaņojot atsevišķi.

Ja augstākminētais ir pieņemams Latvijas Republikas Valdībai, tad man ir tas gods ierosināt, ka šī vēstule un Jūsu atbilde veidos mūsu valstu valdību vienošanos šajā jautājumā."

Man ir tas gods paziņot, ka augstākminētais Latvijas Republikas Valdībai ir pieņemams un Jūsu vēstule un mana atbilde veidos mūsu valstu valdību vienošanos šajā jautājumā.

Izsaku Jums, Jūsu Ekselence, visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Jānis Jurkāns*
paraksts
ārlietu ministrs

Viņa Ekselencei
*Paavo Vayrynen**,
ārlietu ministram

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

95.

Svētā Krēsla valsts sekretāra 29.08.1991. vēstule sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības atgūšanu un gatavību atjaunot oficiālās attiecības.

1991. gada 29. augustā

Viņa Ekselencei
Ivaram Godmaņa* kungam,
Latvijas Republikas
Ministru Padomes priekšsēdētājam
Rīgā

Man ir tas gods paziņot Jūsu Ekselencei, ka Svētais Krēsls priecājas, redzot, ka daudzas starptautiskās sabiedrības dalībvalstis atzīst Jūsu valsts suverenitāti, ar to izbeidzot pārlieku ilgo aneksiju.

Apustuliskais Krēsls tāpat priecājas, ka jaunie apstākļi ļauj kopš šā brīža apmainīties ar diplomātiskajiem pārstāvjiem un tas ļauj atjaunot oficiālās attiecības, kas vardarbības rezultātā tika pārtrauktas.

Esmu laimīgs darīt Jums zināmu, ka Viņa Svētība Pāvests Jānis Pāvils II lūdz par visas Latvijas tautas labklājību. Es lūdzu Jūs pieņemt manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

*Angelo**, Sodano kardināls,
valsts sekretārs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. Tulkojums no franču valodas.

96.

Šveices Konfederācijas Bundesrāta 29.08.1991. paziņojums par diplomātisko attiecību uzsākšanu ar Baltijas valstīm.

Šveices vēstniecība PSRS
Kam: Latvijas Pastāvīgajai pārstāvniecībai Maskavā
No: Šveices vēstniecība, Maskava

Maskavā 1991. gada 29. augustā

Nosūtām Jums Šveices Bundesrāta preses paziņojumu par diplomātisko attiecību uzsākšanu pilnā apjomā ar Baltijas valstīm.

Citāta sākums:

Bundesrāts ir nolēmis, ka Šveice uzsāk diplomātiskās attiecības pilnā apjomā ar trīs neatkarīgajām Baltijas valstīm — Lietuvu, Latviju un Igauniju.

Bundesrāts ir atkārtoti apstiprinājis tautu tiesības uz pašnoteikšanos, arī attiecībā uz baltiešu prasībām. Pēc reformu spēku uzvaras Padomju Savienībā ir skaidrs, ka Baltijas republiku neatkarībai nekas nevar stāvēt ceļā. Bundesrāts ir pārliecināts, ka tagad visas vēl pastāvošās problēmas tiks atrisinātas sarunu ceļā, un sirsnīgi sveic neatkarīgās baltiešu valstis un to demokrātiski ievēlētos priekšstāvjus, pieņemot tās neatkarīgo valstu saimē.

Ārlietu ministrija
Prese un informācija

Citāta beigas.

Šveices pilnvarotā lietveža
vietas izpildītājs
paraksts
*S. Speck**

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. Tulkojums no vācu valodas.

97.

Azerbaidžānas Republikas Augstākās Padomes 30.08.1991. paziņojums par Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Moldovas, Gruzijas, Ukrainas un Baltkrievijas neatkarības atzīšanu.

Latvijas Ārlietu ministrijai

Azerbaidžānas Republikas Augstākās Padomes paziņojums

Azerbaidžānas Republikas Augstākā Padome, apliecinot suverēno PSRS republiku tiesības uz patstāvīgām, bez iejaukšanās no ārpuses tiesībām sava likteņa un valsts iekārtas izvēlē, brīvu savas politiskās, ekonomiskās, kultūras attīstības īstenošanu, atbalsta neatkarības deklarācijas, ko pieņēmušas Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Moldovas, Gruzijas, Ukrainas un Baltkrievijas republikas, un atzīst viņu neatkarību.

Balstoties uz daudzos gados uzkrāto auglīgo pieredzi ekonomiskajos un kultūras sakaros starp mūsu republikām, cieņā pret draudzīgajām šo republiku tautām, Azerbaidžānas Republikas Augstākā Padome cer uz turpmāku sadarbību starp Azerbaidžānu, Latviju, Lietuvu, Igauniju, Moldovu, Gruziju, Ukrainu un Baltkrieviju uz abpusēji izdevīgiem pamatiem.

Augstākā Padome aicina republikas, kuras pasludinājušas savu valstisko neatkarību, atzīt neatkarīgo Azerbaidžānas Republiku un nodibināt vispusīgus sakarus.

Neatkarīgā Azerbaidžānas Republika paziņo par apņēmību atjaunot ekonomiskos sakarus, konsekventi pildīt savus pienākumus un gatavību veikt pārrunas šajā virzienā ar visām republikām, kuras tagad ir PSRS sastāvā, ar noteikumu abpusēji atzīt suverenitāti, ievērot abpusēju cieņu un neiejaukšanos vienai otras lietās.

Azerbaidžānas Republikas
Augstākā Padome

Baku 1991. gada 30. augustā

ĀMA, sēr. Nr 210. Telekss. 30.08.1991. nosūtīts uz LR ĀM. Teleksa teksts krievu valodā ar latīņu burtiem. Tulkojums no krievu valodas.

98.

Latvijas Republikas un Francijas Republikas 30.08.1991. komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Rīgā 1991. gada 30. augustā

Komunikē

Francijas Republika un Latvijas Republika ir nolēmušas atjaunot diplomātiskās attiecības un akreditēt vēstniekus. Francijas vēstniecība Rīgā un Latvijas vēstniecība Parīzē tiks atvērtas, līdzko būs pabeigta praktiskā sagatavošana.

Tiks uzsākta divpusējās sadarbības programma, lai attīstītu valstu ciešu sadarbību ekonomikā, kultūrā, zinātnē un valsts pārvaldes jomā.

Sadarbībā ar Eiropas Kopienas dalībvalstīm Francija sekmēs Latvijas Republikas ātru iestāšanos dažādās starptautiskajās organizācijās, īpaši Apvienoto Nāciju Organizācijā, un ciešu attiecību nodibināšanu starp Latviju un Eiropas Kopienu.

Jānis Jurkāns*	*Roland Dumas**
paraksts	paraksts
Latvijas Republikas	Francijas Republikas
ārlietu ministrs	valsts ministrs,
	ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

99.

Latvijas Republikas un Itālijas Republikas 30.08.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Latvijas Republiku un Itālijas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Itālijas Republikas Valdība vienojas no šodienas atjaunot diplomātiskās attiecības, kas tika pārtrauktas 1940. gadā, Padomju Savienībai izdarot Latvijas aneksiju, ko Itālija nekad nav atzinusi.

Latvijas Republikas Valdība un Itālijas Republikas Valdība ir gatavas apmainīties vēstniekiem, cik ātri vien iespējams.

Paužot gandarījumu par nozīmīgām izmaiņām savstarpējās attiecībās, Latvijas Republikas Valdība un Itālijas Republikas Valdība apņemas attīstīt tās draudzības un sadarbības garā, balstoties uz savstarpējas cieņas, suverenitātes, līdztiesības un neiejaukšanās iekšējās lietās principiem.

Parakstīta Rīgā 1991. gada [30.] augustā.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts[1]	Itālijas Republikas Valdības vārdā paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Deklarācijas parakstīšanas datums oriģinālā izlaists. Datums konstatēts deklarācijas sagatavošanas materiālos. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Jānis Jurkāns*.
[2] *Claudio Vitalone**.

100.

Nīderlandes Karalistes ārlietu ministra 30.08.1991. nota par atbalstu Baltijas valstu neatkarības atjaunošanai.

Ārlietu ministrija

Hāgā 1991. gada 30. augustā

Dārgais ministra kungs,[1]

1991. gada 27. augustā Eiropas Kopiena un tās dalībvalstis paziņoja, ka sirsnīgi apsveic Baltijas valstu neatkarības un suverenitātes atjaunošanu. Tās apliecina lēmumu nekavējoties nodibināt diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm.

Sakarā ar šiem notikumiem Eiropas Kopiena un tās dalībvalstis ir nolēmušas 1991. gada 6. septembrī uzaicināt Igaunijas, Latvijas un Lietuvas ārlietu ministrus uz tikšanos ar dalībvalstu ārlietu ministriem Eiropas Kopienas Vispārējo Lietu Padomes sesijas ietvaros.

Es ļoti priecājos, ka varu nosūtīt Jums ielūgumu, un ceru visdrīzākajā laikā saņemt Jūsu piekrišanu.

Tikšanās paredzēta Briselē, *"Charlemagne Building" Rue de la Loi 170*, plkst. 13.00. Ministrus var pavadīt viens līdzstrādnieks.

Ar prieku gaidu mūsu tikšanos 6. septembrī.

paraksts
*Hans van den Broek**,
Nīderlandes Karalistes ārlietu ministrs

Viņa Ekselencei
Jānim Jurkāna* kungam,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Uzruna rokrakstā.

101.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 30.08.1991. nota par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Polijas Republiku.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Rīgā 1991. gada 30. augustā

Man ir tas gods paziņot Jums, ka sakarā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu un Polijas Republikas Valdības iesniegto oficiālo notu esam gatavi atjaunot starpvalstu attiecības un parakstīt līgumu par pilnvērtīgām[1] diplomātiskajām attiecībām starp Latvijas Republiku un Polijas Republiku sekojošā saturā:

Latvijas Republika un Polijas Republika,

ņemot vērā draudzīgās tradicionālās un vēsturiskās attiecības starp Latviju un Poliju,

pārliecībā, ka vislabākais starptautiskā miera un drošības stiprināšanas veids ir saprašanās un sadarbība starp tautām atbilstoši starptautiskajām normām un tiesībām, un īpaši saskaņā ar vienlīdzības, suverenitātes, teritoriālās integritātes, tautu pašnoteikšanās un neiejaukšanās citu valstu iekšējās lietās principiem,

izrādot ieinteresētību ciešākai sadarbībai, kā arī jaunu stimulu radīšanai mieram un stabilitātei Eiropā, kā arī kopīgai darbībai ekonomikas, tirdzniecības un kultūras jomās,

vadoties pēc Apvieno Nāciju hartas[2] mērķiem un principiem, kā arī Eiropas Drošības un sadarbības konferences[3] dokumentiem, īpaši Helsinku konferences Noslēguma akta un Parīzes Jaunās Eiropas hartas,[4]

darbojoties saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām mērķiem un principiem,

nolēma atjaunot diplomātiskās attiecības un apmainīties ar diplomātiskajiem pārstāvjiem ārkārtējo un pilnvaroto vēstnieku līmenī.

[Latvijas Republikas Valdības vārdā piekrītu Jūsu piedāvājumam, ka Polijas Republikas Valdības nota kopā ar šo atbildi uz to ir pamats līgumam, kurš stājas spēkā šīs atbildes saņemšanas dienā.][5]

Izmantojot iespēju, izsaku Jums, ministra kungs, savas cieņas visdziļākos apliecinājumus.

paraksts
Mārtiņš Virsis*,
ārlietu ministra pirmais vietnieks

Ekselence
Prof. *Krzystof Skubiszewski**,
ārlietu ministrs
Polijas Republika
Varšava

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija.

[1] Diplomātiskās attiecības pilnā apjomā.
[2] Statūtu.
[3] Apspriedes.
[4] Helsinku apspriedes Nobeiguma akta un Parīzes hartas "Jaunai Eiropai".
[5] Notas fragments tulkots no šīs pašas notas teksta poļu valodā, atbilstošā rindkopa notā latviešu valodā neatbilst notikumu secībai.

102.

Amerikas Savienoto Valstu prezidenta 31.08.1991. vēstule sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības atgūšanu.

BALTAIS NAMS
Vašingtona

1991. gada 31. augustā

Dārgais Prezidenta kungs!

Es priecājos paziņot, ka Amerikas Savienotās Valstis ir gatavas atjaunot diplomātiskās attiecības ar Jūsu Valdību.

Kā Jums zināms, Latvijas Republikas atzīšana no Amerikas puses turpinās bez pārtraukuma kopš 1922. gada. Savienotās Valstis nekad nav atzinušas vardarbīgo Latvijas inkorporāciju Padomju Savienībā, un mēs esam lepni, ka bijām kopā ar latviešu tautu daudzos grūtos brīžos pēdējo piecdesmit gadu laikā. Tāpēc esmu sevišķi priecīgs, ka nesenie notikumi deva Jums iespēju atjaunot neatkarīgas valsts statusu un mums apmainīties ar diplomātiem. Savienotās Valstis cer uz siltu un abpusēji labvēlīgu attiecību attīstību starp abām mūsu nācijām.

Pēdējo gadu laikā Latvijas tautas drosme un mērķtiecība ir bijis paraugs un iedvesmojums visiem mums, kas mīl brīvību. Pasaule neaizmirsīs Jūsu personīgo drosmi un disciplinēto vadību janvāra drūmajās dienās un nesenā apvērsuma laikā. Es vēlētos nākotnē ar Jums tikties un ceru uz regulāriem un auglīgiem kontaktiem starp mūsu abām valdībām turpmāko mēnešu un gadu laikā.

Amerikas tautas vārdā, lūdzu, pieņemiet mūsu apsveikumus Jums un visai latviešu tautai sakarā ar patiesi nopelnīto brīvību un neatkarību.

Sirsnīgi
paraksts
*G. Bush**

Viņa Ekselencei
Anatolijam Gorbunovam*,
Latvijas Republikas prezidentam[1]
Rīga
Latvija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par Latvijas prezidentu.

103.

Īrijas ārlietu ministra 31.08.1991. nota sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības un suverenitātes atjaunošanu.

Ārlietu ministra sekretariāts
Dublina

1991. gada 31. augustā

Latvijas ārlietu ministram
Jānim Jurkāna* kungam

Dārgais kolēģi!

Kā Īrijas ārlietu ministram man bija prieks kopā ar maniem Eiropas Kopienas kolēģiem 27. augusta sanāksmē Briselē sirsnīgi sveikt Latviju ar 1940. gadā zaudētās neatkarības un suverenitātes atjaunošanu. Kā Jūs zināt, Īrija un tās partneri Eiropas Kopienā konsekventi uzskata demokrātiski ievēlēto parlamentu un Latvijas Valdību par likumīgiem Latvijas tautas pārstāvjiem.

Lai apliecinātu Īrijas atbalstu Latvijai tās centienos sadarboties ar Eiropas Kopienu un tās dalībvalstīm, iestāšanos Apvienoto Nāciju Organizācijā un citās starptautiskajās organizācijās un lai apspriestu un attīstītu divpusējo sadarbību, esmu nolēmis kā manu personīgo pārstāvi sūtīt V. E. *Richard A. O'Brien**, Īrijas vēstnieku Polijā, lai vadītu sarunas ar Jums un ziņotu par tām man pirms Eiropas Kopienas Ministru Padomes 6. septembra sanāksmes, uz kuru Jūs esat uzaicināts.

Nobeigumā atļaujiet man pateikties par manam personīgajam pārstāvim parādīto laipnību un nosūtīt Jums labākos vēlējumus mūsu turpmākajai personīgajai un profesionālajai sadarbībai.

Ar cieņu
paraksts
*Gerald Collins T. D.**,
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

104.

Kirgizstānas Republikas Augstākās Padomes 31.08.1991. lēmums par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas neatkarības atzīšanu.

Kirgizstānas Republikas
Augstākā Padome

Kirgizstānas Republikas lēmums
"Par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valstiskās neatkarības atzīšanu"

Ņemot vērā Latvijas, Lietuvas un Igaunijas teritorijā dzīvojošo tautu brīvās gribas izpausmi un apzinoties šā lēmuma tiesiskumu un likumību, Kirgizstānas Republikas Augstākā Padome nolemj:

atzīt Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valstisko neatkarību ar sekojošu divpusējo attiecību noformēšanu atbilstoši starptautisko tiesību principiem.

Turklāt Kirgizstānas Republikas Augstākā Padome uzsver nepieciešamību ievērot nacionālo minoritāšu tiesības Latvijas, Lietuvas un Igaunijas teritorijā.

Kirgizstānas Republikas
Augstākās Padomes
priekšsēdētājs — M. Šerimkulovs*

zīmogs

Biškekā 1991. gada 31. augustā
Nr. 573-XII

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no krievu valodas.

105.

Amerikas Savienoto Valstu prezidenta 02.09.1991. paziņojums par Baltijas valstu neatkarību

Datums: 02.09.1991
Teksts:
ASV Valsts departamenta ziņu dienests, 2. sējums, 35. numurs
1991. gada 2. septembrī

Sabiedriskās lietas

ASV gatavojas nodibināt diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm. Prezidenta Buša atklāšanas runa ziņu konferencē Kennebunkportā, Mena.

Aptuveni pirms divām nedēļām pasaule ar apbrīnu vēroja padomju tautas drosmi ciniskā valsts apvērsuma laikā, kas, paldies Dievam, izgāzās. Esam sajūsmināti par tautas centieniem veidot jaunu un demokrātisku nākotni. Pašreiz Padomju Savienībā notiek lielas pārmaiņas, un nebūt ne maza nozīme ir jaunu attiecību veidošanai starp republikām un centrālo valdību. Kamēr gaidām galīgo atrisinājumu, es esmu gandarīts par prezidenta Gorbačova atbalstu republikām pašām brīvi nosacīt savu nākotni. Jaunais "desmit + viens" līgums to pārliecinoši apliecina.

Tā ir būtiska pārmaiņa padomju politiskajā domāšanā, tāpat kā uz demokrātiju un tirgus ekonomiku virzītās dramatisma pilnās pārmaiņas pašās republikās. Savienotās Valstis stingri atbalsta šos centienus. Baltijas tautas Igaunijā, Latvijā un Lietuvā un to demokrātiski ievēlētās valdības ir deklarējušas neatkarību un tagad rīkojas, lai kontrolētu savu teritoriju un noteiktu savu likteni. Savienotās Valstis vienmēr ir atbalstījušas Baltijas valstu neatkarību un ir gatavas nekavējoties nodibināt diplomātiskās attiecības ar to valdībām un darīt visu iespējamo, lai palīdzētu pašreizējo neatkarības atgūšanas procesu padarīt par realitāti. Lai to veicinātu, es sūtīšu uz Baltiju *Kamman** kungu, valsts sekretāra palīga vietnieku.

[Šeit rindkopa par palīdzību PSRS pārtikas apgādes un medicīnas jomā.]

Šorīt es runāju ar Igaunijas un Latvijas prezidentiem, tāpat kā pirms dažām dienām ar Landsberģa kungu Lietuvā, un paziņoju Amerikas Savienoto Valstu oficiālo nostāju.

Interneta adrese: http://pdq.usia.gov/scripts/cqcgi.exe/@pdqtest1.e

106.

Ekvadoras Republikas vēstnieka PSRS nota par Ārlietu ministrijas 02.09.1991. paziņojumu par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latviju, Igauniju un Lietuvu.

Maskavā 1991. gada 4. septembrī

Neoficiāls tulkojums angļu valodā.

Viņa Ekselencei
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

Man ir tas gods vērsties pie Jūsu Ekselences, lai informētu Jūs, ka šodien esmu iesniedzis verbālo notu Padomju Savienības Ārlietu ministrijai par to, ka 1991. gada 2. septembrī Ekvadoras Ārlietu ministrija ir publiski paziņojusi: "Ņemot vērā to, ka Latvija, Igaunija un Lietuva deklarējušas neatkarību, Ekvadoras Valdība ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības un draudzīgu sadarbību ar minētajām Baltijas valstīm, kas ir atguvušas neatkarību un suverenitāti."

Lūdzu, pieņemiet manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

*Pedro Saad**,
Ekvadoras vēstnieks PSRS

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 04.09.1991. saņemts LR ĀM. Nota spāņu valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

107.

Grieķijas Republikas premjerministra 02.09.1991. vēstule par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Grieķijas premjerministrs

Atēnās 1991. gada 2. septembrī

Premjerministra kungs![1]

Man ir tas gods paziņot, ka Grieķijas Republikas Valdība šodien atjauno diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku.

Šajā sakarā es gribu vēlreiz apliecināt, ka Grieķija nekad nav atzinusi Baltijas valstu pievienošanu PSRS, tāpēc Grieķijas izpratnē Latvijas Republikas suverenitāte un neatkarība juridiski nekad nav bijusi pārtraukta. Ir nolemts, ka Grieķijas vēstnieks Zviedrijā būs nerezidējošais vēstnieks Latvijas Republikā un agremāna[2] pieprasījums tiks drīzumā nosūtīts.

Ceru, ka svarīgākos jautājumus PSRS un Latvijas Republika risinās dialoga un mierīgu sarunu ceļā, ņemot vērā Eiropas Kopienas dalībvalstu 1991. gada 27. augusta deklarāciju un abām pusēm vienojoties uz savstarpēja izdevīguma pamata.

Jūsu

*Constantin Mitsotakis**

Viņa Ekselencei

Ivaram Godmanim*,

Latvijas premjerministram

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Uzruna rokrakstā.

[2] Starptautiskajās attiecībās kādas valsts valdības piekrišana citas valsts izvirzīta kandidāta iecelšanai par diplomātisko pārstāvi šajā valstī.

108.

Nikaragvas Republikas vēstnieka PSRS paziņojums par valdības 02.09.1991. lēmumu atzīt Igaunijas, Latvijas un Lietuvas neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.

Nikaragvas vēstniecība
PSRS

A(E)B 23/91 Maskavā 1991. gada 16. septembrī

Jānim Janovičam Petera* kungam,
Latvijas Republikas
Ministru Padomes
pastāvīgajam
pārstāvim Maskavā

Cienījamais Petera kungs!

Ar šo vēlos darīt zināmu Latvijas Republikas Valdības vadītājam manas Valdības, kuru es pārstāvu, oficiālo paziņojumu:

"Republikas Ārlietu ministrija paziņo, ka Nikaragvas Republikas Valdība atbilstoši starptautiskajām tiesībām ir pieņēmusi lēmumu atzīt Igauniju, Latviju un Lietuvu par neatkarīgām valstīm, kā arī nodibināt ar tām diplomātiskās attiecības.

Nikaragva kopā ar Latīņamerikas un citām pasaules valstīm pieņem lēmumu atbalstīt triju Baltijas valstu likumīgos centienus pēc neatkarības, suverenitātes un pašnoteikšanās."

Managvā 1991. gada 2. septembrī

Pieņemiet manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts
*Adolfo Evertsz Velez**,
Nikaragvas Republikas
zīmogs ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks PSRS

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Paziņojums spāņu un krievu valodā. Tulkojums no krievu valodas.

109.

Tunisijas Republikas ārlietu ministra nota par valdības 02.09.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Tunisijas Republikas
Ārlietu ministrija
Ministrs

Tunisā 1991. gada 9. septembrī

Ministra kungs,
man ir tas gods Jums paziņot, ka Tunisijas Valdība 1991. gada 2. septembrī ir nolēmusi atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Ar Jūsu Valdības laipnu piekrišanu mēs būsim gandarīti nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām mūsu valstīm, kas balstītos uz Apvienoto Nāciju Statūtos ietvertajiem principiem un raksturotu mūsu kopējo vēlmi strādāt brīvības, miera, demokrātijas un starptautiskās sadarbības uzvaras labā.

Esmu pilnvarojis *Abderraoufu Ounaies** kungu, Ārlietu ministrijas politisko direktoru un vēstnieku, noskaidrot Jūsu viedokli un svinīgos apstākļos Jums nodot laba vēlējumus attiecībā uz abu valstu attiecību attīstību.

Tunisijas Valdība un tauta ar lielu uzmanību ir sekojusi notikumiem un norādījusi uz dramatiskajiem apstākļiem, kādos latviešu tauta centusies miera ceļā atjaunot savu neatkarību un suverenitāti un nodibināt saprašanās, cieņas un labas kaimiņattiecības ar visām reģiona valstīm. Šī tautas kvēlā vēlēšanās ir īstenojusies; tā ieguvusi savu izpausmi, Latvijai pievienojoties starptautiskajai sabiedrībai un drīzumā plānotajai uzņemšanai Apvienoto Nāciju Organizācijā. Mēs ļoti ceram uz ciešu sadarbību jebkuros apstākļos, lai veicinātu un nostiprinātu draudzības saites starp abām mūsu tautām un lai brīvības, taisnīguma un tiesiskuma vērtības gūtu pārsvaru gan mūsu reģionos, gan visā pasaulē.

Tunisijas Valdības vārdā es vēlos izteikt Jums, mans dārgais kolēģi, vissirsnīgākos apsveikumus sakarā ar Latvijas neatkarības atjaunošanu, kas neapšaubāmi iezīmē uzvaras posmu ilgajā latviešu tautas vēsturē. Es novēlu panākumus Jūsu cildenajā misijā un sūtu vissirsnīgākos vēlējumus latviešu tautas uzplaukumam, progresam un labklājībai.

*Habib Ben Yahia**
paraksts

Jānis Jurkāna* kungs
Ārlietu ministrija
Rīga
Latvija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

110.

Latvijas Republikas un Ungārijas Republikas 02.09.1991. protokols par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Protokols par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Latvijas Republiku un Ungārijas Republiku

Latvijas Republika un Ungārijas Republika,

vēloties attīstīt savas attiecības, pamatojoties uz vēsturiskām tradīcijām un būdamas pārliecinātas, ka šis akts veicinās Eiropas mieru, drošību un stabilitāti, kā arī Helsinku Nobeiguma akta un Parīzes hartas principu realizāciju,

vēloties tālāk attīstīt un padziļināt tirdznieciskos, ekonomiskos un kultūras sakarus starp abām valstīm,

vēloties rosināt draudzīgo attiecību paplašināšanos starp abām tautām,

vienojas atjaunot diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī no šā protokola parakstīšanas brīža.

Apliecinot panākto vienošanos, apakšā parakstījušies Latvijas Republikas un Ungārijas Republikas konstitucionālās varas pārstāvji parakstīja šo protokolu divos eksemplāros, katru latviešu un ungāru valodā.

Parakstīts Budapeštā 1991. gada 2. septembrī.

Latvijas Republikas vārdā paraksts[1]	Ungārijas Republikas vārdā paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Jānis Jurkāns*.
[2] *Jeszensky, Geza**.

111.

Venecuēlas vēstniecības PSRS nota par valdības lēmumu no 02.09.1991. atzīt Latvijas neatkarību.

Venecuēlas vēstniecība
Nr. 397

Venecuēlas vēstniecība apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ministru Padomes Pastāvīgajai pārstāvniecībai, un tai ir tas gods paziņot, ka Venecuēlas Valdība ir paziņojusi par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu no 1991. gada 2. septembra saskaņā ar Valdības lēmumu, kura teksts ir šāds:

"Venecuēlas Valdība ar īpašu uzmanību sekoja politiskā procesa attīstībai Baltijas republikās — Lietuvā, Latvijā un Igaunijā —, kas noslēdzās ar to neatkarības pasludināšanu.

Venecuēla tradicionāli vienmēr ir atbalstījusi tautu cīņu par neatkarību, suverenitāti un nacionālo pašapziņu.

Ņemot vērā iepriekš teikto un nepārkāpjot neiejaukšanās principus otras valsts iekšējās lietās, Venecuēlas Valdība pieņēma lēmumu atzīt Lietuvas, Latvijas un Igaunijas republiku neatkarību.

Šajā sakarā Ārlietu ministrija nosūta detalizētu ziņojumu par šo lēmumu ANO ģenerālsekretāram un starptautiskās sabiedrības valstu valdībām.

Karakasā 1991. gada 2. septembrī."

Venecuēlas Valdība izmanto iespēju izteikt visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ministru Padomes Pastāvīgajai pārstāvniecībai.

Maskavā 1991. gada 10. decembrī

zīmogs

Latvijas Republikas
Ministru Padomes
Pastāvīgā pārstāvniecība
Maskava

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Nota spāņu un krievu valodā. Tulkojums no krievu valodas.

112.

Latvijas Republikas un Kanādas 03.09.1991. saprašanās memorands par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Saprašanās protokols starp Latvijas Republikas Valdību un Kanādas Valdību

Latvijas Republikas Valdība un Kanādas Valdība,

ņemot vērā Neatkarības deklarāciju, kuru Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņēma 1990. gada 4. maijā, un 1991. gada 21. augustā pieņemto Latvijas Republikas Konstitucionālo likumu par Latvijas Republikas valstisko statusu,

ievērojot, ka Kanāda kopš 1922. gada turpinājusi *de iure* atzīt Latvijas Republiku,

vēlreiz apstiprinot uzticību demokrātijai un tautu tiesībām aizstāvēt savu neatkarību miermīlīgām un demokrātiskām metodēm,

ar šo dokumentu pasludina savstarpēju piekrišanu nodibināt diplomātiskas attiecības pilnā apjomā;

apņemas vistuvākajā laikā iesākt sarunas par vēstniecību atvēršanu un vēstnieku akreditāciju, kā arī visiem pārējiem jautājumiem, lai nodibinātu un attīstītu draudzīgas savstarpējās attiecības;

vienojas apspriest Kanādas atbalstu Latvijas Republikas uzņemšanai Apvienoto Nāciju Organizācijā.

Parakstīts Rīgā 1991. gada 3. septembrī divos eksemplāros, katrs latviešu, angļu un franču valodā, pie kam visiem tekstiem ir vienāds juridiskais spēks.

paraksts[1]
Latvijas Republikas
Valdības vārdā

paraksts[2]
Kanādas Valdības vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Mārtiņš Virsis*.
[2] *Michael Wilson**.

113.

Turcijas Republikas vēstniecības PSRS 03.09.1991. nota par valdības lēmumu atjaunot diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku.

Turcijas vēstniecība
901-268

Turcijas Republikas vēstniecība apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un sakarā ar Valdības instrukciju tai ir tas gods informēt cienījamo ministriju, ka Turcijas Republika ir nolēmusi ar 1991. gada 3. septembri atjaunot diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku, kas *de facto* bija pārtrauktas no abām ieinteresētajām pusēm neatkarīgu apstākļu dēļ.

Vēstniecībai arī ir tas gods informēt ministriju, ka V. E. *Volkan Vural**, Turcijas Republikas ārkārtējam un pilnvarotajam vēstniekam Maskavā, kā speciālajam Turcijas Valdības sūtnim ir uzlikts par pienākumu paziņot šo lēmumu un apspriest ar attiecīgajām valsts varas iestādēm tā īstenošanas praktisko pusi.

Turcijas Republikas vēstniecība izmanto šo izdevību, lai atjaunotu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Maskavā 1991. gada 3. septembrī
zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

114.

Brazīlijas Federatīvās Republikas ārlietu ministra vēstule par valdības lēmumu ar 04.09.1991. atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Brazīlijā 1991. gada 4. septembrī

Viņa Ekselence
Jānis Jurkāns*,
Latvijas Republikas ārlietu ministrs
Rīga

Ekselence, saskaņā ar prezidenta *Fernando Collor** instrukciju man ir tas gods informēt Jūs, ka Brazīlijas Federatīvās Republikas Valdība ir atzinusi Latvijas Republikas neatkarību no šodienas, 1991. gada 4. septembra.

Es arī gribu izteikt Brazīlijas Valdības vēlēšanos nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latviju.

Es izmantoju šo izdevību nodot Jums, Ekselence, savas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

*Francisko Rezek**,
Brazīlijas Federatīvās Republikas ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 07.09.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

115.

Izraēlas Valsts ģenerālkonsulāta Maskavā nota ar ārlietu ministra 04.09.1991. paziņojumu par Baltijas valstu neatkarības atzīšanu.

Izraēlas Valsts ģenerālkonsulāts
B. Ordinka 56
Maskava

Izraēlas Valsts ģenerālkonsulāts apliecina savu cieņu Latvijas Republikas oficiālajai pārstāvniecībai. Lūdzu, iepazīstieties ar *David Levy**, Izraēlas valsts ārlietu ministra un premjerministra vietnieka, 1991. gada 4. septembra paziņojumu par Baltijas valstu neatkarības pasludināšanu:

"Lietuvas, Latvijas un Igaunijas valdību lūguma rezultātā un pēc saskaņošanas ar premjerministru šorīt mēs esam nolēmuši paziņot, ka Izraēlas Valdība atzīst to neatkarību. Tās ir nogājušas garu ceļu uz brīvību un beidzot sasniegušas neatkarību.

Tuvākajā nākotnē vienosimies, kādā veidā mēs nodibināsim diplomātiskās attiecības starp tām un Izraēlu, taču mums ir jāatceras notikumi holokausta periodā. Šīm valstīm ir jāmācās no pagātnes, it sevišķi jaunajai paaudzei jāsaprot, ka tas bija noziegums, kas atvēra strutojošu rētu, kura nekad nesadzīs. Mūsu vienīgais mierinājums būs jaunatnes zināšana par nežēlīgo izrēķināšanos ar mūsu tautu, piemērs, kas būs mācība nākotnei.

Mēs apsveicam Lietuvas, Latvijas un Igaunijas republikas ar viņu neatkarību. Šis notikums, kas tika gaidīts, ir īstenojies.

David Levy,
premjerministra vietnieks,
Izraēlas valsts ārlietu ministrs."

Izraēlas Valsts ģenerālkonsulāts izmanto šo izdevību, lai izteiktu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

1991. gada 5. septembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

116.

Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu valdības 05.09.1991. saprašanās memorands par diplomātiskajām attiecībām.

Saprašanās memorands starp Latvijas Republikas Valdību un Amerikas Savienoto Valstu Valdību par diplomātiskajām attiecībām

Latvijas Republikas Valdība un Amerikas Savienoto Valstu Valdība,

ievērojot, ka tās uzsāk diplomātiskās attiecības,

vēloties nodrošināt efektīvu diplomātisko un konsulāro attiecību darbību,

cerībā attīstīt attiecības starp savām tautām ekonomikas, kultūras un citās jomās,

apliecinot savu uzskatu vienotību par Helsinku Nobeiguma akta un citu EDSA saistību nozīmīgumu un apņemšanos pilnīgi izpildīt šīs saistības,

vienojas par sekojošo:

1. pants.

1. Abas valdības apmainīsies ar diplomātiskajiem pārstāvjiem ārkārtējo un pilnvaroto vēstnieku rangā, līdzko nosūtītājvalstī būs veikti visi nepieciešamie juridiskie un administratīvie sagatavošanas darbi.

2. Valdības uzturēs diplomātiskās un konsulārās attiecības saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" un 1963. gada 24. aprīļa Vīnes konvenciju "Par konsulārajām attiecībām". Kamēr Latvijas Republikā tiks akreditēti pastāvīgie Savienoto Valstu diplomāti, Latvijas Republikas Valdība pret personām, kam būs uzdots pildīt diplomātiskās vai konsulārās funkcijas, izturēsies kā pret diplomātiskās pārstāvniecības darbiniekiem.

2. pants.

Pēc diplomātisko attiecību nodibināšanas abas valdības, pēc vienas vai otras puses lūguma, uzsāks sarunas par tūlītēju prasību un citu finansiālu un īpašuma jautājumu izskatīšanu, kas savstarpēji nav atrisināti.

3. pants.

Valdības iespējami drīz tiksies, lai pārskatītu savstarpējo līgumattiecību statusu.

4. pants.

Saprašanās memorands stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Rīgā 1991. gada 5. septembrī divos autentiskos eksemplāros latviešu un angļu valodā, pie kam abi teksti ir [autentiski].

Latvijas Republikas	Amerikas Savienoto Valstu
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Mārtiņš Virsis*,	Kērtiss Kemons*,
ārlietu ministra	valsts sekretāra
pirmais vietnieks	palīga vietnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Kvadrātiekavās ierakstītais vārds tekstā izlaists, salīdzināts un tulkots no teksta angļu valodā.

117.

Latvijas Republikas un Beļģijas Karalistes 05.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgais komunikē

Mēs, Latvijas Republikas un Beļģijas Karalistes ārlietu ministri, šodien tikāmies Briselē, lai atzīmētu Latvijas suverenitātes un neatkarības atjaunošanu.

Mēs atsaucam atmiņā Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu no Beļģijas puses 1921. gada 26. janvārī.

1922. gada 4. aprīlī Beļģija nozīmēja savu ministru Varšavā pārstāvēt valsti arī Latvijā.

1924. gadā Latvija atvēra konsulātu Antverpenē un 1925. gadā ģenerālkonsulātu Briselē.

1927. gadā Beļģija iecēla ministru Rīgā un Latvija Briselē atvēra Beļģijā un Luksemburgā akreditētu sūtniecību. 1928. gadā Latvija iecēla konsulu Ģentē un 1929. gadā Lježā.

1991. gada 27. augustā Beļģija kopā ar tās Eiropas partneriem nolēma atsaukties uz triju Baltijas valstu prasību atjaunot diplomātiskās attiecības.

Šodien mēs atjaunojam diplomātiskās attiecības, apmainoties ar verbālām notām. Abas valstis viena otru informēs par diplomātisko pārstāvniecību izveidošanu katrā valstī.

Vairāk nekā piecdesmit gadus pēc padomju aneksijas, ko Beļģija nekad nav atzinusi, mēs apliecinām Latvijas pilnas neatkarības atjaunošanu, pamatojoties uz Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991. gada 21. augusta Latvijas nacionālās neatkarības rezolūciju,[1] kas izteic nemaldīgu Latvijas tautas vēlēšanos un pūles īstenot savas juridiskās tiesības. Mēs attiecīgi novērtējam arī neseno demokrātisko spēku centienu pozitīvo ietekmi, kas pretojās apvērsuma mēģinājumam Padomju Savienībā. Ārlietu ministri apliecina savu cieņu visiem šiem centieniem.

Ministri pievērš uzmanību nākotnei. Latvija ir uzsākusi plašas politiskās un ekonomiskās reformas, bet ir pilnīgi skaidrs, ka paliek daudz risināmu problēmu politikā, ekonomikā, tehniskajā un arī juridiskajā jomā.

Beļģija atbalsta pilnu un steidzamu Latvijas integrāciju starptautiskajās organizācijās noteiktā kārtībā. Beļģija kā Drošības Padomes locekle veicinās tās iekļūšanu Apvienotajās Nācijās. Saskaņā ar Divpadsmit [valstu] lēmumu Beļģija iestājas par ciešu sadarbību starp Latviju un Eiropas Kopienu, kā arī ar Eiropas Padomi. Latvijas kā pilntiesīga locekļa iekļūšanu EDSA vajadzētu

formāli pabeigt pirms Cilvēkdimensijas konferences, kas sākas 10. septembrī Maskavā.

Atsaucoties uz 31. maija Beniluksa valstu Starpparlamentārās Padomes sesijā Baltijas valstu prezidentu klātbūtnē pieņemto rezolūciju, Beļģija un Latvija vienojas par Beniluksa valstu pieredzes pārņemšanas nozīmīgumu ciešākas ekonomiskas integrācijas veidošanai trīs Baltijas valstīs. Tās vienojas turpmāk apspriest Beniluksa un Baltijas valstu sadarbības iespējas.

Atceroties Beļģijas nelokāmo protestu pret padomju armijas spēku vardarbīgajām akcijām Baltijā, Latvija pateicas Beļģijai par tās centieniem atbalstīt Latviju iepriekšējā grūtajā laika periodā. Latvijas Informācijas biroja klātbūtne Briselē un Beļģijas atklātā plašā sadarbība ar to bija ļoti svarīga.

Mēs esam pārliecināti, ka lieliskās attiecības pagātnē nodrošina stabilu pamatu atjaunotajai divpusējai sadarbībai nākotnē. Mēs izskatīsim agrāk noslēgtos divpusējos līgumus ar nolūku pielietot tos jaunajā šīsdienas starptautiskajā politiskajā un ekonomiskajā situācijā. Tuvākajā nākotnē tiks meklēti jauni sadarbības veidi.

Briselē 1991. gada 5. septembrī

paraksts	paraksts
*Mark Eyskens**,	Jānis Jurkāns*,
Beļģijas Karalistes	Latvijas Republikas
ārlietu ministrs	ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Domāts 21.08.1991. Latvijas Republikas Konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu".

118.

Meksikas Savienoto Valstu ārlietu sekretāra 05.09.1991. vēstule par valdības ierosinājumu nodibināt diplomātiskās attiecības.

[Neoficiāls tulkojums.]

Ārlietu sekretārs
Mehiko

Mehiko
1991. gada 5. septembris

Jānis Jurkāna* kungs,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

Ar lielu prieku informēju Jūs, ka Meksikas Valdība ir nolēmusi ierosināt Latvijas Republikas Valdībai nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām mūsu valstīm.

Ja Latvijas valdība šo piedāvājumu pieņems, tad Meksikas vēstnieks Zviedrijā tuvākajā nākotnē dosies uz Rīgu, lai spertu vajadzīgos soļus šo attiecību formālai īstenošanai.

Attiecības, kas tiks dibinātas, kalpos par labu tuvākām saitēm starp mūsu tautām un ļaus mums virzīties uz savstarpēji izdevīgu sadarbību. Bez tam šai laikā, kuru raksturo pieaugoša starptautiskā sadarbība un dialogs, Meksikas Valdība izsaka savu atbalstu Latvijas Republikai tās nodomā pievienoties Apvienoto Nāciju Organizācijai.

Es izmantoju šo izdevību, lai izteiktu manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

parakstīts
*Fernando Solana**,
Meksikas ārlietu
sekretārs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Vēstule nosūtīta ar Meksikas vēstnieka Stokholmā 09.09.1991. vēstuli LR Informācijas birojam Stokholmā. Vēstule spāņu valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

119.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 05.09.1991. nota par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Šveices Konfederāciju.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Rīgā 1991. gada 5. septembrī

Godātais kungs!

Latvijas Republikas Valdības vārdā man ir tas gods, atbildot uz Jūsu vēstuli, paziņot sekojošo:

Latvijas Republikas Valdība piekrīt Jūsu priekšlikumam atjaunot diplomātiskās attiecības starp Latvijas Republiku un Šveices Konfederāciju. Abu valstu diplomātiskās attiecības balstīsies uz 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" un 1963. gada 24. aprīļa Vīnes konvenciju "Par konsulārajām attiecībām".

Vēstnieku apmaiņa notiks visdrīzākajā laikā. Turpmāko sadarbību noteiks atbilstošas vienošanās.

Jūsu nota un mūsu atbildes nota ir uzskatāma par līgumu starp abām valdībām.

Izmantojot gadījumu, izsaku visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Mārtiņš Virsis*,
ārlietu ministra vietnieks

V. E. *Jeno C. A. Staehelin**,
vēstniekam
Šveices Konfederācijas
Federālajā ārlietu departamentā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

120.

Ēģiptes Arābu Republikas prezidenta kancelejas 06.09.1991. paziņojums Lietuvas, Igaunijas un Latvijas neatkarības jautājumā.

Republikas prezidenta kancelejas paziņojums

Ēģiptes Arābu Republika apsveic PSRS Valsts Padomes lēmumu par Lietuvas, Igaunijas un Latvijas neatkarības atzīšanu. Šis lēmums apliecina padomju vadības gudrību, tās tālredzību un patiesu atbildības uzņemšanos attiecībā pret tiem principiem, uz kuriem balstās PSRS iekšējā un ārējā politika.

Atzīstot šo triju valstu neatkarību kā visu tautu tiesības uz pašnoteikšanos un nākotnes izvēles apstiprinājumu, Ēģipte izsaka cerību, ka šī rīcība nodrošinās stabilitāti un nostiprinās labas kaimiņattiecības un sadarbību šai Eiropai svarīgajā reģionā, kalpos miera nostiprināšanai visā pasaulē.

Kairā 1991. gada 6. septembrī

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Paziņojuma teksts saņemts 10.09.1991. PSRS ĀM Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas valstu pārvaldē no ĒAR vēstniecības Maskavā. Tulkojums no PSRS ĀM apliecināta tulkojuma krievu valodā.

121.

Igaunijas Republikas Ārlietu ministrijas 06.09.1991. nota par gatavību apmainīties ar ārkārtējiem un pilnvarotiem vēstniekiem.

Igaunijas Republikas
Ārlietu ministrija — Tallina
1991. gada 6. septembris

Igaunijas Republikas Ārlietu ministrijai ir tas gods paziņot, ka, mainoties Igaunijas Republikas un Latvijas Republikas valstiskajam statusam un vēloties nostiprināt abu valstu un tautu labās kaimiņattiecības, Igaunijas Republikas Valdība vēlas atvērt vēstniecību Rīgā, ko vadīs ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks, un paziņo par gatavību uzņemt Latvijas Republikas vēstnieku Tallinā.

Igaunijas Republika garantē Latvijas Republikas diplomātiskajai misijai privilēģijas un imunitāti saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Igaunijas Republikas Ārlietu ministrija izsaka visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrijai — zīmogs
Rīgā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

122.

Japānas ārlietu ministra vēstule par valdības 06.09.1991. lēmumu atzīt Latvijas neatkarību un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

Tulkojums

Ārlietu ministrija
Tokija, Japāna

Tokijā 1991. gada 6. septembrī

Jūsu Ekselence,

man ir tas gods informēt Jūsu Ekselenci, ka Japānas Valdība atzīst Latvijas Republikas neatkarību no 1991. gada 6. septembra, un Japānas Valdība vēlas pēc iespējas ātrāk nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām valstīm.

Japānas Valdība un tauta sirsnīgi apsveic Latvijas Republikas Valdību un tautu sakarā ar tās neatkarību. Šajā labvēlīgajā brīdī es vēlos arī uzsvērt, ka Japānas Valdība un tauta sirsnīgi cer uz Latvijas Republikas labklājību, dedzīgi vēlas attīstīt draudzīgas un labvēlīgas attiecības starp abām valstīm.

Es izmantoju šo izdevību, lai izteiktu Jūsu Ekselencei manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

*Taro Nakayama**,
Japānas ārlietu ministrs

V. E. Jānis Jurkāns*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

123.

Kolumbijas vēstniecības Maskavā nota par valdības 06.09.1991. deklarāciju par Baltijas republiku atzīšanu.

Kolumbijas vēstniecība

Maskavā 1991. gada 9. septembrī

Nr. E. 222

Kolumbijas vēstniecība sveic godājamo Latvijas Republikas Ministru Padomes Pastāvīgo pārstāvniecību, un tai ir tas gods darīt zināmu Kolumbijas Valdības Deklarāciju:

"Kolumbijas Republikas Valdības Deklarācija par Baltijas republiku neatkarības atzīšanu.

Kolumbijas Valdība ar īpašu uzmanību ir sekojusi Baltijas republiku neatkarības attīstībai kopš 1989. gada februāra, kad Igaunija un, tai sekojot, Lietuva un Latvija uzsāka Padomju Savienības aneksijas rezultātā zaudētās autonomijas un neatkarības atgūšanas procesu.

Padomju Savienības pārveides un demokratizācijas procesi ir ļāvuši atjaunot triju Baltijas republiku likumīgos centienus.

Kolumbija tradicionāli ir aizstāvējusi neuzbrukšanu un konfliktu risināšanu mierīgā ceļā kā pamatprincipus, lai stiprinātu mieru, un vienmēr nosodījusi uzbrukšanas karus un teritoriju pievienošanu bruņotas iekarošanas ceļā.

Sekojot Padomju Savienības Valsts Padomes lēmumam, ņemot vērā vēsturiskos apstākļus, kuros notika Latvijas aneksija, un saskaņā ar Kolumbijas ārpolitikas principiem, Kolumbija paziņo savu lēmumu atzīt Baltijas tautu neatkarību, kuras atgūšana tām ļauj ieņemt sev pienākošos vietu starptautiskajā sabiedrībā.

Kolumbijas Valdība paziņo savu nodomu atbalstīt šo trīs valstu uzņemšanu Apvienoto Nāciju Organizācijā.

Kolumbija sazināsies ar Ārlietu ministrijām, lai nodibinātu diplomātiskās attiecības.

Iepriekšējo lēmumu mēs darām zināmu Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāra kungam.

Bogotā 1991. gada 6. septembrī."

Kolumbijas vēstniecība pateicas godājamajai Latvijas Republikas Ministru Padomes Pastāvīgajai pārstāvniecībai par tai veltīto uzmanību un izmanto gadījumu, lai vēlreiz izteiktu visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Maskavā 1991. gada 9. septembrī

zīmogs

Godājamajai Latvijas Republikas
Ministru Padomes Pastāvīgajai pārstāvniecībai

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no spāņu valodas.

124.

Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Valsts Padomes 06.09.1991. lēmums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

PSRS Valsts Padomes lēmums "Par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu"

Ņemot vērā konkrēto vēsturisko un politisko situāciju pirms Latvijas Republikas iekļaušanas PSRS sastāvā, PSRS Valsts Padome nolemj:

1. Atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

2. Vadoties pēc V (ārkārtas) PSRS Tautas deputātu kongresa lēmuma, organizēt sarunas ar Latvijas Republiku to problēmu atrisināšanai, kas saistītas ar PSRS pilsoņu tiesību un ar PSRS un to veidojošo valstu interešu nodrošināšanu ekonomiskajos, politiskajos, militārajos, robežu, humanitārajos un citos jautājumos.

Izveidot PSRS valsts delegāciju sarunām ar Latvijas Republiku, piešķirt tai nepieciešamās pilnvaras.

Ņemot vērā KPFSR un Baltkrievijas PSR, kas robežojas ar Latvijas Republiku, īpašo ieinteresētību, iekļaut to pārstāvjus minētajā PSRS valsts delegācijā.

3. Lemjot ar Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu saistītos jautājumus, ņemt vērā nepieciešamību pildīt PSRS saistības starptautiskās sabiedrības priekšā, kā arī vispāratzītās starptautisko tiesību normas cilvēktiesību un nacionālo minoritāšu tiesību un brīvību jomā, kas ir nostiprinātas starptautiskajos līgumos un aktos, kuros PSRS ir dalībvalsts.

4. Vadoties pēc Cilvēktiesību un brīvību deklarācijas, kas pieņemta V (ārkārtas) Tautas deputātu kongresā, atzīt, ka PSRS pilsoņi, kas izteikuši vēlēšanos palikt Latvijas Republikā vai pārcelties uz PSRS, atrodas PSRS un tās republikas tiesiskajā aizsardzībā, kuras pilsonību viņi pieņems.

5. PSRS Ārlietu ministrijai paziņot par atbalstu Latvijas Republikas lūgumam par tās iestāšanos ANO, kā arī izteikties par labu tās pievienošanai Eiropas Drošības un sadarbības apspriedei.

Maskava, Kremlis
1991. gada 6. septembrī

PSRS Valsts Padome

ĀMA, sēr. Nr. 210. TASS paziņojums. Tulkojums no krievu valodas.
Publicēts: Ведомости Съезда народных депутатов СССР и Верховного Совета СССР, № 37, 1991, 11 сент.

125.

Peru Republikas Ārlietu ministrijas nota par valdības 06.09.1991. lēmumu par atbalstu Baltijas republiku iesaistei starptautiskajā sabiedrībā.

Peru Republikas
vēstniecība

5-19-MO/02

Peru Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods darīt zināmu Peru Republikas 1991. gada 6. septembra oficiālo lēmumu Nr. 22.

"Peru Republikas Valdība atzīst Baltijas Republiku — Lietuvas, Latvijas un Igaunijas — neatkarīgo iekļaušanu starptautiskajā sabiedrībā tā procesa ietvaros, kas uzkrājis sevī dziļas un patiesas savu tautu cerības.

Šā procesa sekmīgs nobeigums ir brīvas pašnoteikšanās un neiejaukšanās apliecinājums, kas regulē suverēnu tautu savstarpējās attiecības.

Šajā sakarā Peru Republikas Valdība ar gandarījumu paziņo par drīzu diplomātisko attiecību nodibināšanu ar šīm republikām un par savu atbalstu šo republiku uzņemšanai ANO."

Peru Republikas Ārlietu ministrija izmanto pirmo iespēju apliecināt savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

zīmogs

Limā 1991. gada 12. septembrī

Cienījamajai Latvijas Republikas
Ārlietu ministrijai
Rīgā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Nota spāņu un krievu valodā. Tulkojums no krievu valodas. Notas teksts uzrakstīts uz Peru vēstniecības PSRS veidlapas.

126.

Singapūras Republikas Ārlietu ministrijas nota par valdības 06.09.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas suverenitāti un neatkarību.

Singapūras Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai labpatīk informēt, ka Singapūras Republikas Valdība 1991. gada 6. septembrī ir atzinusi Latvijas Republikas suverenitāti un neatkarību.

Ministrijai ir tas gods informēt Latvijas Republikas Ārlietu ministriju, ka Singapūras Republikas Valdība ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republikas Valdību. Pielikumā pievienota Singapūras Ārlietu ministrijas 1991. gada 6. septembra preses paziņojuma kopija.

Singapūras Republikas Ārlietu ministrija izmanto šo izdevību, lai izteiktu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Singapūra
1991. gada 9. septembris

Latvijas Republika
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Nota nosūtīta ar Singapūras vēstniecības Maskavā 09.09.1991. notu uz Latvijas Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā. Tulkojums no angļu valodas.

127.

Afganistānas Republikas 07.09.1991. paziņojums par Lietuvas, Latvijas un Igaunijas valstu neatkarības atzīšanu.

Neoficiāls tulkojums.

Afganistānas Republikas paziņojums par Lietuvas Republikas, Latvijas Republikas un Igaunijas Republikas neatkarības atzīšanu

07.09.1991.

Saskaņā ar savu neitrālo un miermīlīgo ārpolitiku, atbalstot nāciju tiesības uz pašnoteikšanos un cienot Lietuvas, Latvijas un Igaunijas republiku tautu gribu, Afganistānas Republika oficiāli atzīst šo valstu neatkarību un uzskata, ka šis solis pilnībā atbilst cilvēktiesību deklarācijai.

Afganistānas Republika ir neatkarīga valsts, kas vadās pēc starptautisko tiesību un ANO principiem, tiecas pēc abpusēji izdevīgiem politiskajiem un ekonomiskajiem sakariem ar neatkarīgajām republikām — Latviju, Lietuvu un Igauniju.

Mūsu valsts atbalsta Latvijas, Lietuvas un Igaunijas piederību ANO un ir patiesi pārliecināta, ka šis solis būs šo valstu tautu miera un stabilitātes interesēs.

Afganistānas Republika un tās tauta patiesi vēl Latvijas, Lietuvas un Igaunijas republiku tautām panākumus ceļā uz demokrātiju, uzplaukumu un progresu un cer, ka šīs valstis kā līdztiesīgi pasaules sabiedrības locekļi izpildīs savu lomu miera un drošības nostiprināšanā uz mūsu planētas.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma krievu valodā. Nav atrasts teksts afgāņu valodā.

128.

Albānijas Republikas ārlietu ministra 07.09.1991. paziņojums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Albānijas Republikas
Ārlietu ministrija — Tirānā 1991. gada 7. septembrī
Ministrs

Godājamais ministra kungs,
atļaujiet man Albānijas Valdības vārdā sveikt Jūs sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības proklamēšanu. Albānijas Valdība ir atzinusi Jūsu Republikas, tāpat kā pārējo Baltijas republiku, neatkarības proklamēšanu, ņemot vērā šo latviešu tautas vēlēšanos pašai likumīgi noteikt savu nākotni.

Ministra kungs,
man bija prieks uzzināt Jūsu vēlēšanos pievienoties EDSA procesam. Albānijas Republika uzskata Jūsu lūgumu uzņemt par pilntiesīgu locekli Helsinku procesā par likumīgu un taisnīgu. Albānija vēlas atbalstīt Jūsu uzņemšanu papildu sanāksmē, kas tiks organizēta speciāli par šo jautājumu Maskavā 1991. gada 10. septembrī.

Sirsnīgi Jūsu
paraksts
*Muhamet Kapllani**

V. E. Jānis Jurkāns*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 10.09.1991. nosūtīts no Albānijas vēstniecības Zviedrijā uz Latvijas Informācijas biroju Stokholmā un tajā pašā dienā no biroja uz LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

129.

Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas ārlietu ministra 07.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas neatkarību.

[Neoficiāls tulkojums.]

Latvijas Republikas
ārlietu ministram
Jānim Jurkāna* kungam

Cienījamais ministra kungs,
sūtu sirsnīgus apsveikumus sakarā ar Latvijas neatkarības sasniegšanu. Korejas Tautas Demokrātiskā Republika atzīst Latvijas Republikas neatkarību un pauž savu gribu visiem spēkiem attīstīt draudzības un sadarbības attiecības ar Jūsu valsti atbilstoši neatkarības, draudzības un miera ideāliem. Izmantojot iespēju, vēlu labklājību Jūsu valstij, laimi un panākumus darbā.

Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas
ārlietu ministrs
*Kim Jen Nam**
1991. gada 7. septembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Vēstule korejiešu valodā. Nosūtīta ar 08.09.1991. notu no Korejas TDR vēstniecības PSRS uz Latvijas Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma krievu valodā.

130.

Ķīnas Tautas Republikas valsts padomnieka un ārlietu ministra 07.09.1991. vēstule par Latvijas valdības atzīšanu un tūlītēju diplomātisko attiecību nodibināšanu.

[Neoficiāls tulkojums.]

V. E. Jānim Jurkānam*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram
Rīgā

Jūsu Ekselence,
man ir tas gods Ķīnas Tautas Republikas Valdības vārdā apsveikt Jūs ar Latvijas Republikas neatkarību. Izmantojot izdevību, vēlos Jums paziņot, ka Ķīnas Valdība ir nolēmusi atzīt Latvijas Republikas Valdību un nekavējoties nosūtīt ārlietu ministra vietnieku *Tian Zengpei** uz Latviju sarunām par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp abām valstīm.

Ķīnas Valdība vēlas attīstīt draudzīgas attiecības un sadarbību ar Latviju, kas balstītos uz pieciem mierīgas līdzāspastāvēšanas principiem. Lai draudzība starp Ķīnas un Latvijas tautām pieaug ar katru dienu.

*Cian Cichen**,
Ķīnas Tautas Republikas
ārlietu ministrs

Pekinā 1991. gada 7. septembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

131.

Bolīvijas Republikas vēstnieka PSRS vēstule par valdības 08.09.1991. deklarāciju par Igaunijas, Lietuvas un Latvijas neatkarības atzīšanu.

Bolīvijas Republika
Ārlietu un reliģijas lietu ministrija
Bolīvijas vēstniecība PSRS
Maskavā

Maskavā 1991. gada 9. septembrī

Jūsu Ekselence, ministra kungs,
man ir tas gods vērsties pie Jūsu Ekselences, lai darītu zināmu, ka Bolīvijas Republikas valdība, ko vada *Jaime Paz Zamora**, š. g. 8. septembrī ir izdevusi šādu Deklarāciju:

"Bolīvijas Valdība uzskata, ka Neatkarības deklarācija, ko proklamējusi Igaunijas Republika, Lietuvas Republika un Latvijas Republika, ir radusies kā daļa no procesa, kas stiprina demokrātiskās starptautiskās sabiedrības līdzāspastāvēšanu un kuras principu vārdā tā [Bolīvijas Republikas Valdība] paziņo savu vēlmi un priekšlikumu nodibināt un attīstīt ar minētajām Baltijas valstīm visplašāko sadarbību divpusējās attiecībās, draudzību un solidaritāti. Šodien šis lēmums tiek paziņots Igaunijas, Lietuvas un Latvijas valdībām."

Šai sakarībā man ir tas augstais gods manas valsts Valdības un manis vadītās vēstniecības vārdā izteikt vissirsnīgākos vēlējumus Latvijas Republikas uzplaukumam un sirsnīgajām attiecībām, kas tiks uzturētas starp mūsu valstīm.

Jūsu Ekselence, pieņemiet manus visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts
*Javier Murillo de La Rocha**,
vēstnieks

zīmogs
Jānim Jurkāna* kungam,
Latvijas ārlietu ministram

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. Nosūtīts 10.09.1991. no Bolīvijas vēstniecības PSRS. Tulkojums no spāņu valodas.

132.

Bangladešas Tautas Republikas vēstniecības Maskavā 09.09.1991. nota PSRS Ārlietu ministrijai par valdības lēmumu atzīt Igaunijas, Lietuvas un Latvijas neatkarību.

Bangladešas Tautas
Republikas vēstniecība
Maskavā

Nr. Pol. 1/2/79

1991. gada 9. septembrī

Bangladešas Tautas Republikas vēstniecība apliecina savu cieņu PSRS Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods paziņot, ka Bangladešas Valdība pieņēma lēmumu

atzīt neatkarīgās republikas — Igauniju, Lietuvu un Latviju.

Vēstniecība izmanto iespēju, lai vēlreiz izteiktu savas cieņas apliecinājumus.

PSRS Ārlietu ministrija
Dienvidāzijas valstu pārvaldei
Maskava[1]

Tulkoja paraksts A. Koliškins

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no krievu valodas.

[1] Notas tulkojumu krievu valodā no PSRS Ārlietu ministrijas LR Pastāvīgā pārstāvniecība Maskavā saņēmusi 10.09.1991.

133.

Latvijas Republikas un Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas 09.09.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Latvijas Republiku un Čehijas un Slovākijas Federatīvo Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Čehu un Slovāku Federatīvās Republikas Valdība,

vēloties tālāk attīstīt draudzību un sadarbību, vienojas atjaunot diplomātiskās attiecības starp abām valstīm, pamatojoties uz savstarpēju suverenitātes un līdztiesības ievērošanu, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās un saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Parakstīta Tallinā 1991. gada 9. septembrī.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts[1]	Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas Valdības vārdā paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Deklarācija latviešu, čehu un angļu valodā.

[1] Mārtiņš Virsis*.
[2] *Jiri Dienstbier**.

134.

Indijas Republikas vēstniecības Maskavā 09.09.1991. telefakss ar premjerministra paziņojumu par Latvijas neatkarības atzīšanu.

Caur Latvijas Ārlietu ministriju
Prezidenta kancelejai
Rīga
Latvija

Indijas vēstniecība
Maskava

Seko Indijas premjerministra *P. V. Narasimha Rao** vēstījuma teksts Viņa Ekselencei Anatolijam Gorbunovam*, Latvijas prezidentam.[1]

Teksta sākums:

Ekselence,

es esmu ar prieku uzzinājis par Padomju Savienības Valsts Padomes lēmumu par Latvijas valstisko neatkarību. Mēs apsveicam šo notikumu sevišķi tāpēc, ka tas ir abu ieinteresēto pušu miermīlīgu sarunu rezultāts.

Paziņojot Jūsu Ekselencei mūsu lēmumu atzīt Latviju par suverēnu un neatkarīgu valsti, es vēlos nosūtīt savus vissirsnīgākos sveicienus šajā sakarā. [Tālāk apsveikuma frāzes nobeigums, nesalasāms teksts.] Lūdzu pieņemt, Ekselence, manus visaugstākās cieņas apliecinājumus.

P. V. Narasimha Rao

Teksta beigas.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 09.09.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par Latvijas prezidentu.

135.

Kubas Republikas Ārlietu ministrijas 09.09.1991. nota par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

[Neoficiāls tulkojums.]

Kubas vēstniecība
Maskavā

Kubas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods darīt zināmu Kubas Republikas gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības un akreditēt vēstniekus.

Kubas Republikas Ārlietu ministrija paziņo Latvijas Ārlietu ministrijai par Kubas Valdības gatavību parakstīt vienošanos par diplomātisko attiecību nodibināšanu, abām pusēm iepriekš vienojoties par parakstīšanas laiku un formu.

Kubas Republikas Ārlietu ministrija izmanto šo iespēju, lai vēlreiz apliecinātu savu visaugstāko cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Havanā 1991. gada 9. septembrī

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Nota spāņu valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma krievu valodā.

136.

Sīrijas Arābu Republikas ārlietu ministra 09.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.

Sīrijas Arābu Republikas
Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā

Neoficiāls tulkojums.

V. E. Jānis Jurkāna* kungs,
Latvijas ārlietu ministrs

Jūsu Ekselence,

man ir prieks informēt Jūsu Ekselenci par Sīrijas Arābu Republikas Valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Atļaujiet man šajā sakarā nodot manus vissirsnīgākos sveicienus par vēsturisko notikumu Lietuvas [tā dokumentā] tautas dzīvē un izteikt Jums manas Valdības vēlēšanos nodibināt diplomātiskās attiecības ar Jūsu draudzīgo valsti. Bez tam es vēlos informēt Jūs par Sīrijas Arābu Republikas atbalstu Latvijas vēlmei pievienoties Apvienoto Nāciju Organizācijai. Šis lēmums izriet no Sīrijas ticības tautas pašnoteikšanās tiesību principiem un tās tiesībām izvēlēties savu politisko sistēmu atbilstoši nacionālajiem centieniem un brīvai gribai. Esmu pārliecināts, ka Jūsu valsts līdzdalība Apvienoto Nāciju Organizācijā būs ieguldījums pasaules miera procesa un taisnīguma konsolidācijā, kā arī sapratnē par taisnīgu miera procesu Vidējo Austrumu reģionā un mieru, kas balstās uz starptautisko tiesību normām un ir saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas rezolūcijām.

parakstīts
*Farouk Al-Shara**,
Sīrijas Arābu Republikas
ārlietu ministrs

Damaskā 1991. gada 9. septembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 12.09.1991. saņemts LR Informācijas birojā Stokholmā no Sīrijas Pastāvīgās pārstāvniecības ANO. Vēstule arābu valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

137.

Taizemes Karalistes vēstnieka Stokholmā 09.09.1991. nota ar premjerministra paziņojumu par atbalstu Latvijas suverenitātei un neatkarībai.

498/2534 1991. gada 9. septembrī

Kungs,
man ir tas gods nodot šādu ziņojumu, kuru es tikko saņēmu no Viņa Ekselences *Anand Panyarachun** kunga, Taizemes premjerministra vēstījumu, kas adresēts Anatolijam Gorbunovam*, Latvijas prezidentam.[1]

Sākums.
Viņa Ekselence
Anatolijs Gorbunova kungs,
Latvijas prezidents

Ekselence,
Taizemes Valdības un tautas vārdā man ir tas gods nodot Jūsu Ekselencei un ar Jūsu starpniecību Valdībai un Latvijas drosmīgajai tautai manus vissirsnīgākos apsveikumus sakarā ar šo priecīgo notikumu — Latvijas suverenitātes un neatkarības miermīlīgo atjaunošanu. Mēs Taizemē sirsnīgi atbalstām Latvijas pilntiesīgu iekļaušanos pasaules brīvo un neatkarīgo nāciju sabiedrībā un ceram uz ievērojamu sadarbību ar Jūsu valsti visās iespējamās jomās par labu abām mūsu valstīm un tautām.

Pieņemiet, Ekselence, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Anand Panyarachun,
Taizemes premjerministrs

Beigas.

Es būtu ļoti priecīgs, ja Jūs būtu tik laipns un nodotu augstāk minēto ziņojumu adresātam.

Pieņemiet, kungs, manas visaugstākās cieņas apliecinājumu.

paraksts
*Chaiya Chindawongse**,
Taizemes vēstnieks

Imants Grosa* kungs,
Informācijas biroja vadītājs
Latvijas Informācijas birojs
Stokholma

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Dienesta atzīme uz dokumenta kopijas "Vēstules oriģināls nosūtīts A. Gorbunovam". Tulkojums no angļu valodas.

[1] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par Latvijas prezidentu.

138.

Vjetnamas Sociālistiskās Republikas ārlietu ministra 09.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Neoficiāls tulkojums.

Hanojā 1991. gada 9. septembrī

Godājamais Jurkān Nikolaj Sergejevič,[1] Latvijas Republikas ārlietu ministra kungs, man ir tas gods Jums paziņot, ka Vjetnamas Sociālistiskās Republikas Valdība, vadoties no vēlmes saglabāt un stiprināt Latvijas Republikas un Vjetnamas tautu draudzību un tradicionālo sadarbību, paziņo par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu un izsaka gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku.

Ceru, ka Vjetnamas Republikas un Latvijas Republikas draudzība un izveidojusies sadarbība arī turpmāk attīstīsies.

Ar cieņu
Vjetnamas Sociālistiskās Republikas
ārlietu ministrs
*Nguyen Manh Cam**

ĀMA, sēr. Nr. 210. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma krievu valodā.
Vēstules teksts nosūtīts ar Vjetnamas vēstniecības PSRS 10.09.1991. notu uz LR Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā. Oriģināls.

[1] Jurkān Nikolaj Sergejevič — tā dokumentā, jābūt — Jānis Jurkāns*.

139.

Latvijas Republikas un Bulgārijas Republikas 10.09.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu[1] starp Latvijas Republiku un Bulgārijas Republiku

Latvijas Republika un Bulgārijas Republika,
vadoties no vēlēšanās attīstīt savstarpēji izdevīgas attiecības un sadarbību starp divām valstīm, cienot starptautisko tiesību principus un Apvienoto Nāciju [Organizācijas] Statūtus,
ir vienojušās nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Vienošanās stājas spēkā ar kopīgās deklarācijas parakstīšanas brīdi.
Vadoties no augšminētā, savu attiecīgo konstitucionālo varas orgānu pilnvarotie ir parakstījuši šo kopīgo deklarāciju.

Sastādīts un parakstīts Maskavā 1991. gada 10. septembrī divos eksemplāros latviešu un angļu valodā.

Latvijas Republikas vārdā paraksts[2]	Bulgārijas Republikas vārdā paraksts[3]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Kopīgās deklarācijas tekstā angļu valodā — "atjaunošana", latviešu valodā — "nodibināšana".
[2] Jānis Jurkāns*.
[3] *Victor Valkov**.

140.

Irānas Islama Republikas ārlietu ministra [10.09.1991.] nota par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības un atbalstu Latvijas neatkarībai.

Neoficiāls tulkojums.

Žēlsirdīgā, līdzjūtīgā Allāha vārdā

Viņa Ekselence
Jānis Jurkāna* kungs,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

Jūsu Ekselence,

es vēlos Jūs apsveikt sakarā ar Latvijas Republikas tikko atgūto neatkarību.

Sekojot ārpolitikas principiem, Irānas Islama Republika respektē tautu gribu un vēlēšanos.

Tāpat kā 1929. gada 15. janvārī, kad mana valsts noslēdza draudzības līgumu ar Latvijas Republiku, tagad arī es paziņoju, ka mana valsts ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku.

Es izmantoju šo izdevību, lai vēlētu panākumus Jums un labklājību Latvijas valstij un tautai.

Es ceru, ka tuvākajā nākotnē mēs piedzīvosim divpusējo attiecību nodibināšanu un nostiprināšanu.

*Ali Akbar Velayati**,
Irānas Islama Republikas
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Nota farsi valodā, oriģināls parakstīts. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā. Notas datums noteikts pēc Irānas valdības paziņojuma par Latvijas Republikas atzīšanu 1991. gada 10. septembrī; skat. dok. Nr. 215.

141.

Pakistānas Islama Republikas premjerministra 10.09.1991. vēstule par atbalstu Latvijas valsts neatkarības atjaunošanai.

Ekselence,

Pakistānas Islama Republikas valdības un tautas vārdā man ir liels prieks nodot sirsnīgus sveicienus un apsveikt Jūsu Ekselenci un Latvijas Republikas tautu šajā vēsturiskajā brīdī, kad Jūsu tautas centieni atjaunot neatkarību ir piepildījušies un Latvija ieņem pilntiesīgu vietu nāciju kopienā.

Pakistāna vienmēr ir atbalstījusi tautu pašnoteikšanās tiesības un apsveic Latviju ar neatkarīgas valsts atjaunošanu, un izsaka atbalstu tās atzīšanai. Mēs ceram nodibināt attiecības visās jomās ar Jūsu valsti un attīstīt abpusēji auglīgu sadarbību starptautiskajā arēnā.

Lūdzu pieņemt, Ekselence, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

*Mohammad Nawaz Sharif**,
Pakistānas Islama Republikas
premjerministrs

V. E. Anatolijs Gorbunova* kungs,
Latvijas Republikas
Augstākās Padomes
priekšsēdētājs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Vēstule nosūtīta ar Pakistānas vēstniecības Maskavā 10.09.1991. notu uz LR ĀM, tā datēta pēc pavadnotas datuma. Tulkojums no angļu valodas.

142.

Malaizijas vēstnieka Maskavā vēstule par valdības 11.09.1991. lēmumu par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Malaizijas vēstniecība
Mosfiļmovskaja iela 50
Maskava

Nr. 110/91 1991. gada 12. septembrī

Adresāts:
Ārlietu ministrija
Latvija
V. E. Jānim Jurkānam*,
ārlietu ministram

No: *M. Haron**, vēstnieks

Ekselence,
man ir prieks informēt Jūsu Ekselenci, ka Malaizijas Valdība vakar paziņoja par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu. Malaizijas Valdība atbalstīs arī Latvijas Republikas uzņemšanu Apvienoto Nāciju Organizācijā.

Malaizijas Valdība cer uz drīzu diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Malaiziju un Latvijas Republiku. Līdz tam mēs nekavējoties esam gatavi nodibināt politisku un ekonomisku sadarbību ar Latvijas Valdību un tautu.

Pieņemiet, Ekselence, visaugstākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 12.09.1991. saņemts LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

[1] *M. Haron.*

143.

Armēnijas Republikas Augstākās Padomes 12.09.1991. lēmums par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu.

Armēnijas Republikas Augstākās Padomes lēmums "Par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu"

Sakarā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumu par valstiskās neatkarības pasludināšanu Armēnijas Republikas Augstākā Padome nolemj:

1. Atzīt Latvijas Republikas valstisko neatkarību.

2. Armēnijas Republikas Ārlietu ministrijai organizēt attiecīgas pārrunas vienošanās noslēgšanai par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Armēnijas Republiku un Latvijas Republiku.

Armēnijas Republikas
Augstākās Padomes
priekšsēdētājs L. Ter-Petrosjans*

Armēnijas Republikas
Augstākās Padomes
sekretārs A. Saakjans*

zīmogs

1991. gada 12. septembrī
Erevānā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināta noraksta kopija. Nosūtīta ar Armēnijas Republikas AP sekretāra 16.09.1991. vēstuli Latvijas Republikas AP. Tulkojums no krievu valodas.

144.

Latvijas Republikas un Ķīnas Tautas Republikas 12.09.1991. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Ķīnas Tautas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Ķīnas Tautas Republikas Valdība saskaņā ar abu tautu interesēm un vēlēšanos nolēma nodibināt no 1991. gada 12. septembra diplomātiskās attiecības starp abām valstīm vēstnieku līmenī.

Abas valdības vienojas attīstīt draudzīgas attiecības un sadarbību starp abām valstīm, pamatojoties uz šādiem principiem: savstarpējas suverenitātes un teritoriālās integritātes ievērošana, neuzbrukšana, neiejaukšanās iekšējās lietās, līdztiesība, abpusējs izdevīgums un mierīga līdzāspastāvēšana.

Latvijas Republikas Valdība atzīst Ķīnas Tautas Republikas Valdību par Ķīnas vienīgo valdību un Taivanu par neatņemamu Ķīnas teritorijas sastāvdaļu. Latvijas Republikas Valdība apņemas nedibināt oficiālas attiecības un nestāties oficiālos kontaktos ar Taivanu.

Ķīnas Tautas Republikas Valdība atbalsta Latvijas Republikas Valdības centienus aizsargāt nacionālo neatkarību un attīstīt ekonomiku.

Abas valdības vienojas sniegt visu nepieciešamo palīdzību diplomātiskajiem pārstāvjiem viņu darbības veikšanai, pamatojoties uz līdztiesību un savstarpēju izdevīgumu, saskaņā ar starptautisko praksi.

Latvijas Republikas	Ķīnas Tautas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Sandra Kalniete*	*Tian Zengpei**

Parakstīts Rīgā 1991. gada 12. septembrī.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Kopīgais paziņojums latviešu, ķīniešu un angļu valodā.

145.

Laosas Tautas Demokrātiskās Republikas Ārlietu ministrijas 12.09.1991. paziņojums par triju Baltijas republiku neatkarības atzīšanu.

Neoficiāls tulkojums.

Laosas Tautas Demokrātiskās Republikas Ārlietu ministrijas paziņojums par triju Baltijas republiku neatkarības pasludināšanu

Laosas Tautas Demokrātiskās Republikas Valdība vērīgi seko Padomju Savienībā notiekošajām pārmaiņām, to skaitā Baltijas reģiona valstu — Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas un Igaunijas Republikas — neatkarības pasludināšanai.

Laosas Tautas Demokrātiskā Republika uzskata, ka šo republiku neatkarības pasludināšana atbilst šo tautu miera, stabilitātes un sadarbības centieniem reģionā un arī reālajai situācijai Padomju Savienībā.

Laosas Tautas Demokrātiskā Republika oficiāli atzīst neatkarības pasludināšanu Latvijas Republikā, Lietuvas Republikā un Igaunijas Republikā un vēlas nodibināt ar šīm republikām diplomātiskās attiecības.

Vjentjanā 1991. gada 12. septembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināta kopija. Paziņojums laosiešu valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma krievu valodā.

146.

Jemenas vēstniecības Maskavā 13.09.1991. nota par valdības lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

Jemenas Republikas
vēstniecība
Maskavā

AO/246-15-40

Jemenas Republikas vēstniecība Maskavā apliecina savu cieņu Latvijas pilnvarotajam pārstāvim, un tai ir tas gods nodot Jums šādu Jemenas Republikas paziņojumu:

"Jemenas Republikas Valdība ar lielu interesi sekoja notikumu gaitai PSRS un, atzīstot tiesības uz pašnoteikšanos, nolēma atzīt Baltijas republiku — Lietuvas, Igaunijas un Latvijas — pilnīgu neatkarību un izsaka vēlēšanos nodibināt ciešas, daudzpusīgas attiecības Jemenas Republikas un šo valstu savstarpējās interesēs, sadarbības, miera un starptautiskās drošības nostiprināšanai."

Jemenas Republikas vēstniecība Maskavā izmanto iespēju, lai vēlreiz izteiktu augstas cieņas apliecinājumus Latvijas pilnvarotajam pārstāvim.

1991. gada 13. septembrī
zīmogs

Latvijas Pilnvarotā pārstāvniecība[1]
Maskava

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

[1] Tā dokumentā, pārstāvniecības nosaukums — Latvijas Republikas Ministru Padomes Pastāvīgā pārstāvniecība Maskavā.

147.

Latvijas Republikas un Rumānijas 13.09.1991. vienošanās par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Vienošanās starp Latvijas Republikas Valdību un Rumānijas Valdību

Vēloties attīstīt sadarbības attiecības starp Latvijas Republiku un Rumāniju, abu valstu valdības nolēma no 1991. gada 13. septembra atjaunot Molotova—Ribentropa pakta slepeno protokolu rezultātā pārtrauktās diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī un apmainīties ar vēstniekiem iespējami tuvākā laikā.

Parakstīts Rīgā 1991. gada 13. septembrī.

paraksts	paraksts
Jānis Jurkāns*,	*Adrian Nastase**,
Latvijas Republikas	Rumānijas
ārlietu ministrs	ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

148.

Filipīnu Republikas prezidenta 16.09.1991. paziņojums par Latvijas Republikas suverenitātes un neatkarības atjaunošanas atzīšanu.

Malakananas pils
Manila
1991. gada 16. septembrī

Ekselence,

Filipīnu Valdības un tautas vārdā es vēlos paziņot Jums un varonīgajai latviešu tautai, ka oficiāli atzīstam Latvijas Republikas suverenitātes un neatkarības atjaunošanu.

Filipīnas, kas vēsturiski vairākas reizes ir izcīnījušas, zaudējušas un atjaunojušas brīvību un neatkarību, pievienojas latviešu tautas cerībām un centieniem.

Esmu pārliecināts, ka turpmāk draudzīgās attiecības starp abām valstīm stiprināsies. Sūtu Jums visaugstākās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Ekselencei
Anatolijam Gorbunovam*,
Latvijas Augstākās Padomes
priekšsēdētājam

LVA, 290. f., 8. apr., 1112. l., 21. lp. Oriģināls. Paziņojums nosūtīts ar Filipīnu vēstniecības PSRS 11.10.1991. notu uz LR ĀM, notas oriģināls glabājas ĀMA, sēr. Nr. 210. Tulkojums no angļu valodas.

[1] *Corozon C. Aquino**.

149.

Indonēzijas Republikas ārlietu ministra 16.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas suverenitātes un neatkarības atjaunošanu.

Indonēzijas Republikas
Ārlietu ministrija

Džakartā 1991. gada 16. septembrī

Ekselence,

Indonēzijas Republikas Valdības un tautas vārdā man ir tas gods nodot Jūsu Ekselencei un ar Jūsu starpniecību Latvijas Republikas Valdībai un tautai sirsnīgākos sveicienus Latvijas suverenitātes un neatkarības atjaunošanas brīdī un sveikt Latvijas atgriešanos tās pilntiesīgajā vietā brīvo un neatkarīgo nāciju kopienā.

Saskaņā ar Valdības instrukciju man ir tas gods informēt Jūs par Valdības lēmumu atzīt Latviju par atjaunotu suverēnu un neatkarīgu valsti.

Indonēzija cer uz draudzīgu un savstarpēji izdevīgu attiecību nodibināšanu starp abām valstīm.

Es informēju Jūs, ka Indonēzijas Republika atbalsta lūgumu uzņemt Latvijas Republiku Apvienoto Nāciju Organizācijā.

Pieņemiet, Ekselence, manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

paraksts
*Ali Alatas**

Viņa Ekselence
Jānis Jurkāna* kungs,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

150.

Senegālas Republikas vēstniecības PSRS 17.09.1991. nota par Senegālas valdības lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

Senegālas Republikas vēstniecība PSRS

ASM no 185/ 2 Bmf

Maskavā 1991. gada 17. septembrī

Senegālas Republikas vēstniecība apliecina savu cieņu Latvijas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods nosūtīt paziņojuma tekstu, ar kuru Senegālas Valdība ir atzinusi Baltijas valstu neatkarību.

"Senegālas Republikas Valdība, kas ir uzticīga starptautisko tiesību principiem, ar labvēlību ir uzņēmusi Baltijas valstu (Latvijas, Igaunijas un Lietuvas) neatkarības deklarāciju.

Šajā sakarā Senegālas Republikas Valdība izsaka savu gatavību kopā ar iepriekšminētajām valstīm strādāt miera, taisnības un starptautiskās sadarbības paplašināšanas ideju labā."

Vēstniecība izmanto šo iespēju, lai paziņotu Latvijas autoritatīvām amatpersonām, ka Senegāla ir pieņēmusi lēmumu atbalstīt tās kandidatūru Apvienoto Nāciju Organizācijā Ģenerālās Asamblejas nākamās sesijas laikā.

Senegālas Republikas vēstniecība izsaka pateicību par atsaucību Ārlietu ministrijai un izmanto šo iespēju, lai vēlreiz tai izteiktu savas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

Latvijas Ārlietu ministrija zīmogs
Rīgā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

151.

Jordānijas Hašemītu Karalistes vēstnieka Maskavā 18.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Jordānijas Hašemītu
Karalistes vēstniecība
Maskava

B/I/636
1991. gada 18. septembrī

Viņa Augstībai
Latvijas ārlietu
ministram

Man ir tas gods ar lielu prieku paziņot Jordānijas Hašemītu Karalistes Valdības lēmumu atzīt Jūsu valsts — Latvijas Republikas — neatkarību un mūsu Valdības centienus nodibināt diplomātiskās attiecības mūsu valstu starpā.

Ceram uz stipru attiecību izveidošanos starp mūsu valstīm mūsu tautu un starptautiskās sadarbības un miera nostiprināšanas interesēs.

Jordānijas Hašemītu Karaliste veicinās divpusējo attiecību nostiprināšanu un attīstību starptautisko un reģionālo organizāciju ietvaros mūsu tautu interesēs.

Ar cieņu
paraksts
Jordānijas vēstnieks
*M. Al Advan**

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

152.

Latvijas Republikas un Mauritānijas Islama Republikas 18.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas
Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā

Mauritānijas Islama Republikas
Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā

Kopīgais komunikē

Latvijas Republikas Valdība un Mauritānijas Islama Republikas Valdība, vēloties tālāk attīstīt jau esošās draudzīgās attiecības, ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu, sākot ar šo datumu.

Ņujorkā 1991. gada 18. septembrī

Latvijas Republikas
Valdības vārdā[1]
Jānis Jurkāns*,
ārlietu ministrs
V. E. Dinbergs*,
ārkārtējais un
pilnvarotais vēstnieks,
pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju
Organizācijā

Mauritānijas Islama Republikas
Valdības vārdā
paraksts
V. E. *Mohamedou Ould Mohamed Mahmoud**,
ārkārtējais un
pilnvarotais vēstnieks,
pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju
Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Dokumenta tekstā ierakstīts Anatola Dinberga vārds, dokumentu parakstījis J. Jurkāns, vārdi "ārlietu ministrs" rokrakstā.

153.

Spānijas karaļa Huana Karlosa I 20.09.1991. apsveikums sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu.

Zarzuelas pils
1991. gada 20. septembrī

Ekselence,
sakarā ar attiecību atjaunošanu starp mūsu valstīm un Ārlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieka vizīti Rīgā man ir tas prieks nosūtīt Jūsu Ekselencei sirsnīgus apsveikuma vārdus laikā, kad Latvijas Republika ir atguvusi savu suverenitāti un laimīgi atgriezusies starptautiskajā sabiedrībā kā neatkarīga valsts.

Pieņemiet manus vislabākos novēlējumus Jūsu valsts uzplaukumam un Jūsu Ekselences personīgajai labklājībai.

paraksts[1]

Viņa Ekselencei
Anatolijam Gorbunovam*,
Latvijas Republikas
prezidentam[2]
Rīga

LVA, 290. f., 8. apr., 1112. l., 27.—28. lp. Oriģināls. Tulkojums no spāņu valodas.

[1] *Juan Carlos I**.

[2] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par Latvijas prezidentu.

154.

Omānas Sultanāta Ārlietu ministrijas 22.09.1991. paziņojums par valdības lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

Neoficiāls tulkojums.

Omānas Sultanāta
vēstniecība PSRS
Maskava

Omānas Sultanāta Ārlietu ministrijas paziņojums

Omānas Sultanāta Ārlietu ministrijas vārdā oficiāla amatpersona paziņoja par triju Baltijas valstu (Latvija, Lietuva un Igaunija) neatkarības atzīšanu.

Tāpat tika teikts, ka, atzīstot Baltijas valstu neatkarību, Omānas Sultanāts parāda savu cieņu tautu tiesībām uz pašnoteikšanos un savas nākotnes izvēli.

Omānas Sultanāts cer, ka šis solis veicinās drošības un stabilitātes nostiprināšanos šajā reģionā.

Omānas Sultanāts apsveic draudzīgo attiecību nodibināšanu ar šīm valstīm un tiecas pēc pozitīvas un ražīgas sadarbības ar tām par labu kopīgām interesēm un kontinenta mieram un drošībai.

Omānas Sultanāts
1991. gada 22. septembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Paziņojuma teksts nosūtīts ar Omānas sultanāta 09.01.1992. notu uz LR ĀM. Oriģināls. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma krievu valodā.

155.

Marokas Karalistes ārlietu un sadarbības ministra 24.09.1991. vēstule par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

Marokas Karaliste
Ārlietu un sadarbības ministrija

1991. gada 24. septembrī

Ministra kungs,

man ir tas gods Jums paziņot, ka Viņa Majestātes Marokas karaļa Valdība ar gandarījumu ir uzņēmusi ziņu par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu.

Marokas Karaliste priecājas, redzot, ka Latvija ieņem savu vietu starptautiskajā sabiedrībā, kas dod pozitīvu ieguldījumu saprašanās un mieru veicinošu attiecību veidošanā starp valstīm.

Pieņemot zināšanai Latvijas pievienošanās faktu starptautiskajai sabiedrībai, es ierosinu nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām mūsu valstīm.

Es lūdzu Jūs, ministra kungs un dārgais kolēģi, pieņemt visdziļākās cieņas apliecinājumus.

*Abdellatif Filali**,
ārlietu un sadarbības
valsts ministrs

Jānim Jurkāna* kungam,
ārlietu ministram
Rīgā
Latvijas Republika

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. 04.10.1991. nosūtīts no Marokas vēstniecības Maskavā uz LR Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā. Tulkojums no franču valodas.

156.

Latvijas Republikas un Argentīnas Republikas 26.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Argentīnas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Argentīnas Republikas Valdība,

balstoties uz savstarpējas cieņas, suverenitātes, līdztiesības un neiejaukšanās iekšējās lietās principiem,

ar kopīgu pārliecību, ka demokrātija ir vienīgā civilizētā pārvaldes sistēma,

saprotot nepieciešamību darboties kopīgi ar visas pasaules valstīm globālu jautājumu risināšanā kopīgās interesēs,

iedvesmoti ar vēlēšanos pastiprināt draudzības un labvēlīgas sadarbības saites starp savām tautām un gribu veicināt mieru un stabilitāti Eiropā un visā pasaulē,

vienojas nodibināt diplomātiskās attiecības.

Parakstīts Rīgā 1991. gada 26. septembrī divos eksemplāros, katrs spāņu un latviešu valodā, pie kam visiem eksemplāriem ir vienāds juridiskais spēks.

paraksts[1]	paraksts[2]
Latvijas Republikas	Argentīnas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Jānis Jurkāns*.
[2] *Gaston de Prat Gay**.

157.

Latvijas Republikas un Čīles Republikas 26.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas	Čīles Republikas
Pastāvīgā pārstāvniecība	Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā	Apvienoto Nāciju Organizācijā

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latviju un Čīli

Latvijas Republikas Valdība un Čīles Republikas Valdība, būdamas pārliecinātas, ka saprašanās, sadarbība un draudzīgas attiecības ir labākais miera un starptautiskās drošības nostiprināšanas veids, vienojas par oficiālu diplomātisko attiecību nodibināšanu nerezidējošo vēstnieku līmenī no 1991. gada 26. septembra. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Abas valdības pauž pārliecību, ka šī vienošanās veicinās ekonomisko, tautsaimniecisko un kultūras attiecību attīstību starp abām valstīm, kam ir vienādi mērķi miera, demokrātijas, taisnīguma un solidaritātes stiprināšanā savstarpējās attiecībās atbilstoši starptautisko tiesību principiem un normām.

Parakstīts Ņujorkā 1991. gada 26. septembrī.

Latvijas Republikas	Čīles Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Anatols Dinbergs*,	*Juan Somavia**,
vēstnieks, Latvijas pastāvīgais	vēstnieks, Čīles pastāvīgais
pārstāvis	pārstāvis

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Komunikē spāņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

158.

Latvijas Republikas un Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas 26.09.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Korejas Tautas Demokrātisko Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas Valdība, vēloties attīstīt draudzību un sadarbību visās iespējamās jomās, vienojas par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp abām valstīm vēstnieku līmenī, pamatojoties uz savstarpēju suverenitātes un līdztiesības ievērošanu un neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās.

Parakstīta Rīgā 1991. gada 26. septembrī divos eksemplāros angļu valodā.

Latvijas Republikas	Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Jurkāns*,	*Son Song Pil**,
ārlietu ministrs	ārkārtējais un pilnvarotais
	Korejas Tautas Demokrātiskās
	Republikas vēstnieks
	PSRS

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

159.

Latvijas Republikas un Slovēnijas Republikas 30.09.1991. vienošanās par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Vienošanās par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp Latvijas Republikas Valdību un Slovēnijas Republikas Valdību

Latvijas Republikas Valdība un Slovēnijas Republikas Valdība saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" ir vienojušās par diplomātisko attiecību atjaunošanu un par diplomātisko pārstāvju apmaiņu visdrīzākajā laikā.

Latvijas Republikas Valdība un Slovēnijas Republikas Valdība uzskata par savu pienākumu attīstīt abu valstu savstarpēju draudzību un sadarbību, pamatojoties uz abpusēju cieņu suverenitātes un līdztiesības ievērošanu un neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās.

Kamēr nav notikusi diplomātisko pārstāvju apmaiņa, attiecības uzturēs Ārlietu ministrijas.

Šī vienošanās tiks pasludināta Rīgā un Ļubļanā 1991. gada 30. septembrī.

Parakstīta Rīgā 1991. gada 3. septembrī divos eksemplāros angļu valodā.

Latvijas Republikas	Slovēnijas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Mārtiņš Virsis*,	Dr. *Dimitrij Rupel**,
ārlietu ministra vietnieks	ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

160.

Uzbekistānas Republikas Augstākās Padomes 30.09.1991. lēmums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Uzbekistānas Republikas Augstākās Padomes lēmums "Par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu"

Uzbekistānas Republikas Augstākā Padome nolemj: atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Uzbekistānas Republikas
Augstākās Padomes
priekšsēdētājs Š. Juldaševs*

Taškentā
1991. gada 30. septembrī
Nr. 361-XII

Uzbekistānas Republikas Augstākās Padomes paziņojums Latvijas Republikas Augstākajai Padomei

Uzbekistānas Republikas Augstākā Padome sveic Latvijas Republikas Augstāko Padomi, visu Latvijas tautu ar pilnīgas neatkarības iegūšanu, tās starptautisko atzīšanu un uzņemšanu Apvienoto Nāciju Organizācijā. Latvijas un Uzbekistānas attiecības ir tradicionāli draudzīgas un balstās uz abu republiku suverenitātes atzīšanu. Neatkarīgā Uzbekistāna vēlas arī turpmāk attīstīt draudzīgu ekonomisko un kultūras sadarbību, balstoties uz līdztiesību un savstarpēju cieņu.

Vēlam panākumus patstāvīgas demokrātiskas valsts veidošanā, laimi un uzplaukumu Latvijas tautai.

Uzbekistānas Republikas Augstākā Padome

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. Tulkojums no krievu valodas.

161.

Latvijas Republikas un Svētā Krēsla 01.10.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgā deklarācija

Vēloties oficiāli atjaunot savstarpējās draudzības un sadarbības saites, kas kādreiz pastāvēja starp Latvijas Republiku un Svēto Krēslu, Svētais Krēsls, ko pārstāv īpašais sūtnis, Metas arhibīskaps *+Audrys J. Backis**, un Latvijas Republika, ko pārstāv tās ārlietu ministrs Jānis Jurkāns*, ir vienojušies, ka diplomātiskās attiecības, kas tika vardarbīgi pārtrauktas 1940. gada 5. augustā, ir atjaunotas no šīs dienas, 1991. gada 1. oktobra.

Attiecības tiek veidotas Apustuliskās Nunciatūras līmenī no Svētā Krēsla puses un vēstniecības līmenī no Latvijas Republikas puses.

Savstarpējo attiecību jautājumi abpusējo līgumu jomā tiks risināti, abām pusēm vienojoties.

Parakstīta Rīgā 1991. gada 1. oktobrī divos eksemplāros angļu valodā.

Svētā Krēsla vārdā paraksts *+ Audrys J. Backis,* titulārais Metas arhibīskaps, īpašais sūtnis	Latvijas Republikas vārdā paraksts Jānis Jurkāns, ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

162.

Latvijas Republikas un Portugāles Republikas 02.10.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgais komunikē starp Latvijas Republiku un Portugāles Republiku

Latvijas Republika un Portugāles Republika vienojas atjaunot diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šajā īpaši nozīmīgajā brīdī, kad Latvija atgūst savu likumīgo vietu starptautiskajā sabiedrībā, Latvijas Republika un Portugāles Republika izsaka vēlēšanos attīstīt divpusējās attiecības un balstīt tās uz savstarpēju cieņu un suverenitātes, līdztiesības un neiejaukšanās otras valsts iekšējās lietās principiem, kā arī stiprināt sadarbību visās jomās, it īpaši politikā, ekonomikā un kultūrā.

Parakstīts 1991. gada 2. oktobrī Rīgā divos eksemplāros angļu valodā.

Latvijas Republikas vārdā	Portugāles Republikas vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Jurkāns*,	*Luis Oliveira Nunes**,
ārlietu ministrs	vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

163.

Latvijas Republikas un Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas 04.10.1991. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Krievijas Padomju Federatīvo Sociālistisko Republiku

Latvijas Republika un Krievijas Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika, balstoties uz Konstitucionālo likumu par Latvijas Republikas valstisko statusu un uz KPFSR Prezidenta 1991. gada 24. augusta Dekrētu "Par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu",

vienojas par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstniecību līmenī.

Puses ir pārliecinātas, ka tas stiprinās labas kaimiņattiecības, savstarpēju sapratni un sadarbību abu valstu starpā.

Puses apliecina vēlēšanos savas attiecības veidot saskaņā ar ANO Statūtu principiem, EDSA 1975. gada Nobeiguma aktu, 1990. gada Parīzes hartu Jaunai Eiropai, kā arī 1991. gada 13. janvāra līgumu "Par Latvijas Republikas un KPFSR starpvalstu attiecību pamatiem".

Protokols stājas spēkā tā parakstīšanas brīdī.

Parakstīts Maskavā 1991. gada 4. oktobrī divos eksemplāros krievu valodā.

Latvijas Republikas	KPFSR
ārlietu ministrs	ārlietu ministrs
paraksts	paraksts
J. Jurkāns*	A. Kozirevs*

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

164.

Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas 05.10.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko pārstāvju apmaiņu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko pārstāvju apmaiņu vēstnieku līmenī starp Latvijas Republiku un Lietuvas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Lietuvas Republikas Valdība, vēloties tālāk attīstīt draudzību un sadarbību, vienojas par diplomātisko pārstāvju apmaiņu vēstnieku līmenī.

Viļņā 1991. gada 5. oktobrī

Latvijas Republikas Valdības vārdā Jānis Jurkāns*, ārlietu ministrs	Lietuvas Republikas Valdības vārdā *Algirdas Saudargas**, ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

165.

Latvijas Republikas un Spānijas Republikas 09.10.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

Kopīgais komunikē starp Latvijas Republiku un Spānijas Karalisti

Latvijas Republika un Spānijas Karaliste izsaka vēlēšanos attīstīt divpusējās attiecības draudzības un sadarbības garā, kas balstītos uz savstarpēju cieņu, suverenitāti, vienlīdzību un neiejaukšanos valstu iekšējās lietās. Tās paziņo, ka sekmēs starptautiskās sabiedrības attīstību saskaņā ar mierīgas līdzāspastāvēšanas un starptautisko tiesību principiem.

Latvijas Republika un Spānijas Karaliste vienojas no šīs dienas atjaunot diplomātiskās attiecības un iespējami ātri akreditēt vēstniekus.

Valstis ir pārliecinātas par plašām sadarbības iespējām politikā, ekonomikā, kultūrā un citās jomās, pamatojoties uz abpusēju izdevīgumu un virzību uz Eiropas stabilitāti un uzplaukumu.

Parakstīts Rīgā 1991. gada 9. oktobrī divos eksemplāros angļu valodā.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts Jānis Jurkāns*, ārlietu ministrs	Spānijas Karalistes Valdības vārdā paraksts *Maximo Cajal**, Ārlietu ministrijas valsts sekretārs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

166.

Japānas ārlietu ministra vēstule par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku no 10.10.1991.

Tokijā 1991. gada 4. oktobrī

Ekselence,

man ir tas gods Japānas Valdības vārdā apliecināt Jūsu Ekselencei, ka saskaņā ar abu valdību vienošanos Japānas un Latvijas diplomātiskās attiecības tiek dibinātas no 1991. gada 10. oktobra. Visdrīzākajā iespējamajā laikā notiks diplomātisko pārstāvju apmaiņa vēstnieku līmenī.

Ticot, ka tikko nodibinātās attiecības veicinās abu valstu tālāku draudzību un sadarbību, es izmantoju izdevību izteikt Jūsu Ekselencei manas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

paraksts
*Taro Nakayama**,
Japānas ārlietu ministrs

V. E. Jānis Jurkāns *,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

167.

Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas Ārlietu ministrijas 10.10.1991. nota par valdības lēmumu par Latvijas Republikas diplomātisko atzīšanu.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija
Rīga

Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods informēt, ka Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas Valdībai ir liels prieks paziņot tās lēmumu par Latvijas Republikas kā valsts diplomātisku atzīšanu.

Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas valdība cer uz diplomātisko un konsulāro pārstāvju akreditāciju abām valstīm izdevīgā laikā.

Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas Valdība izmanto šo izdevību, lai nodotu Latvijas Republikas valdībai un tautai tās sirsnīgākos apsveikumus un izteiktu savu pārliecību par abu valstu savstarpēji izdevīgu attiecību attīstību.

Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas Ārlietu ministrija izmanto šo izdevību, lai atjaunotu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas
Ārlietu ministrija

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. 10.10.1991. nota nosūtīta no Šrilankas vēstniecības Maskavā uz LR Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā. Tulkojums no angļu valodas.

168.

Latvijas Republikas un Mongolijas Tautas Republikas 15.10.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas un Mongolijas Tautas Republikas kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu

Latvijas Republikas Valdība un Mongolijas Tautas Republikas Valdība ar savu kompetento pārstāvju starpniecību veica pārrunas. Balstoties uz tautu pašnoteikšanās un attīstības ceļa brīvas izvēles tiesībām, vadoties no vispāratzītiem starptautisko attiecību principiem, vadoties no vēlēšanās attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, tās nolēma no 1991. gada 15. oktobra dibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī starp Latvijas Republiku un Mongolijas Tautas Republiku.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts[1]	Mongolijas Tautas Republikas Valdības vārdā paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

[1] Jānis Peters*.
[2] Paraksts nav salasāms.

169.

Padomju Sociālistisko Republiku Savienības ārlietu ministra 15.10.1991. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.

PSRS ārlietu ministrs

Maskavā 1991. gada 15. oktobrī

Ministra kungs,

apliecinu, ka esmu saņēmis Jūsu 1991. gada 15. oktobra šāda satura notu:

"Man ir tas gods paziņot, ka Latvijas Republikas Valdība, pamatojoties uz Latvijas Republikas 1991. gada 21. augusta Konstitucionālo likumu par valsts statusu, ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības ar Padomju Sociālistisko Republiku Savienību vēstnieku līmenī.

Izsaku pārliecību, ka par attiecību pamatu starp mūsu valstīm kļūs starptautisko tiesību pamatprincipi un Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūti.

Apliecinu Latvijas Republikas gatavību tuvākajā laikā uzsākt pārrunas diplomātisko attiecību praktisko jautājumu atrisināšanai.

Piekrišanas gadījumā šī nota un atbildes nota kļūs par vienošanos šinī jautājumā un tā stāsies spēkā notu apmaiņas brīdī."

Man ir tas gods paziņot, ka esam gatavi uzskatīt Jūsu notu un mūsu atbildi uz to par vienošanos minētajā jautājumā un tā stājas spēkā ar šodienu.

Pieņemiet, ministra kungs, manas augstās cieņas apliecinājumus.

paraksts[1]

Viņa Augstībai
Jānim Jurkāna* kungam,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

[1] Boriss Pankins*.

170.

Latvijas Republikas un Korejas Republikas 22.10.1991. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Korejas Republiku

Latvijas Republika un Korejas Republika, vēloties nodibināt savstarpēji izdevīgas attiecības un sadarbību starp abām valstīm un ievērojot starptautisko tiesību principus, ir vienojušās nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī no šā protokola parakstīšanas dienas.

To apliecinot, šo protokolu Rīgā 1991. gada 22. oktobrī divos eksemplāros angļu valodā parakstījuši katras puses atbilstošās konstitucionālās iestādes pilnvaroti pārstāvji.

Latvijas Republikas vārdā	Korejas Republikas vārdā
Jānis Jurkāns*	*Tak Che Han**
paraksts	paraksts
ārlietu ministrs	vēstnieks padomnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

171.

Latvijas Republikas un Turcijas Republikas 22.10.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Turcijas Republiku

Latvijas Republika un Turcijas Republika, pamatojoties uz Turcijas Republikas 1991. gada 3. septembra paziņojumu par diplomātisko attiecību atjaunošanu un būdamas pārliecinātas, ka valstu savstarpēja sapratne, sadarbība un draudzīgas attiecības ir labākais miera un drošības nostiprināšanas veids, vienojas nodibināt oficiālas diplomātiskās attiecības no 1991. gada 22. oktobra. Šīs attiecības atbildīs 1961. gada Vīnes konvencijai par diplomātiskajām attiecībām.

Abas valdības izsaka pārliecību, ka vienošanās veicinās savstarpēju sadarbību ekonomikas, tautsaimniecības un kultūras jomā starp abām valstīm, kam ir vienoti mērķi un idejas miera, demokrātijas, cilvēktiesību, taisnīguma un solidaritātes veicināšanā savstarpējās attiecībās, atbilstoši starptautisko tiesību normām un principiem.

Parakstīts Rīgā 1991. gada 22. oktobrī.

Latvijas Republikas vārdā	Turcijas Republikas vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Jurkāns*,	*Volkan Vural**,
ārlietu ministrs	vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

172.

Dienvidāfrikas Republikas Ārlietu departamenta apstiprinājums diplomātisko attiecību pastāvēšanai starp Latvijas Republiku un Dienvidāfrikas Republiku no 04.11.1991. saskaņā ar iepriekšēju mutisku vienošanos.

400/041/411

Dienvidāfrikas Republikas Ārlietu departaments apliecina cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai un atsaucas uz departamenta 1991. gada 29. oktobra notu 400/041/411 un neseno Dienvidāfrikas Republikas ārlietu ministra *R. F. Botha** vizīti sakarā ar diplomātisko attiecību nodibināšanu ārkārtējā un pilnvarotā vēstnieka līmenī.

Ārlietu departaments vēlas apstiprināt Dienvidāfrikas Republikas un Latvijas Republikas ārlietu ministru 1991. gada 4. novembra mutisko vienošanos par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Dienvidāfrikas Republiku un Latvijas Republiku.

Dienvidāfrikas Republikas Ārlietu departaments apliecina visaugstāko cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Pretorijā zīmogs
1991. gada 13. novembrī

ĀMA, sēr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

173.

Gvinejas Republikas valdības 23.11.1991. deklarācija par trīs Baltijas republiku neatkarību.

Gvinejas Republikas valdības deklarācija par trīs Baltijas valstu neatkarības atzīšanu

Gvinejas Republikas Valdība, pieņemot zināšanai triju Baltijas valstu — Lietuvas, Latvijas un Igaunijas — neatkarības deklarācijas, kas pieņemtas attiecīgi 1991. gada martā[1] un augustā[2], kā arī Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Valsts Padomes lēmumu[3] par šo valstu atzīšanu;

ievērojot vispārējo starptautisko tiesību principus, ko nosaka Apvienoto Nāciju mērķi un principi un kas attiecas uz tautu tiesību vienlīdzību un to tiesībām pašām lemt savu likteni;

pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas 46. sesijas 1991. gada 21. septembra[4] rezolūcijām 46/4, 46/5, 46/6, ar kurām valstis uzņem par starptautiskās organizācijas loceklēm;

ņemot vērā izmaiņas, kuras notikušas ar Padomju Sociālistisko Republiku Savienību un kuru rezultātā ir realizējušās Baltijas tautu pašnoteikšanās tiesības, un redzot, ka šīs tautas spēj veidot valstis ar starptautisku nozīmi;

paliekot uzticīga saviem brīvības, taisnīguma un miera ideāliem,

ir nolēmusi atzīt trīs neatkarīgās Baltijas valstis: Latviju, Lietuvu un Igauniju.

Konakrī 1991. gada 23. novembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Nosūtīts ar Gvinejas Ārlietu ministrijas 10.02.1992. notu uz LR Ārlietu ministriju. Tulkojums no franču valodas.

[1] Iespējams, domāts Lietuvas Republikas Augstākās Padomes 11.03.1990. "Akts par Lietuvas valsts atjaunošanu".

[2] Iespējams, domāta Igaunijas Republikas Augstākās Padomes 20.08.1991. "Rezolūcija par Igaunijas valsts neatkarību" un Latvijas Republikas Augstākās Padomes 21.08.1991. konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu".

[3] PSRS Valsts Padomes 06.09.1991. lēmums, skat. dok. Nr. 124.

[4] Rezolūcijas pieņemtas 17.09.1991.

174.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Meksikas Savienotajām Valstīm no 27.11.1991.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

1991. gada 29. novembrī

Viņa Ekselencei
*Fernando Solana**,
Meksikas Ārlietu ministrijas
sekretāram

Jūsu Ekselence,

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina Jums savu cieņu, un tai ir tas gods atsaukties uz Jūsu 1991. gada 27. novembra notu.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai ir tas gods paziņot, ka Latvijas Valdība piekrīt priekšlikumam nodibināt diplomātiskās attiecības ar Meksiku no 1991. gada 27. novembra notu apmaiņas ceļā. Ārlietu ministrija piekrīt, ka Meksikas Valdību Latvijā pārstāvēs Meksikas diplomātiskā pārstāvniecība Zviedrijā. Latvijas Valdība cer attīstīt savstarpēji izdevīgas attiecības ar Meksiku.

Ārlietu ministrija izmanto gadījumu izteikt Jums visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Jānis Jurkāns*, paraksts
ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

175.

Lībijas Arābu Tautas Sociālistiskās Džamahīrijas Tautas biroja Stokholmā 12.12.1991. nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Lībijas Arābu Tautas Lielās Sociālistiskās
Džamahīrijas
Tautas birojs
p.o. box 10133
s-10055 Stokholma

608-4-10 1991. gada 12. decembrī

Lībijas Arābu Tautas Lielās Sociālistiskās Džamahīrijas Tautas birojs izsaka savus cieņas apliecinājumus Latvijas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods paziņot ministrijai, ka Lielā Džamahīrija sirsnīgi sveic un atzīst Latvijas Republikas neatkarību un ir gatava nodibināt attiecības ar Latvijas valsti un uzsākt ciešu sadarbību, pamatojoties uz savstarpējo cieņu un nacionālo interešu ievērošanu.

Lībijas Arābu Tautas Lielās Sociālistiskās Džamahīrijas Tautas birojs Zviedrijā izmanto šo izdevību, lai atjaunotu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Ārlietu ministrijai.

Stokholma, decembris

zīmogs

Ārlietu ministrija
Latvija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

176.

Trinidadas un Tobago Republikas pārstāvniecības ANO 16.12.1991. nota ar premjerministra vēstījumu par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu.

Trinidadas un Tobago pārstāvniecība Apvienoto Nāciju Organizācijā
820 Otrā Avēnija
Ņujorka
10017 ASV

Nr. 140

Trinidadas un Tobago Pastāvīgā pārstāvniecība Apvienoto Nāciju Organizācijā sveic Latvijas Republikas Pastāvīgo pārstāvniecību Apvienoto Nāciju Organizācijā un lūdz nosūtīt Latvijas Republikas prezidentam,[1] Viņa Ekselencei Anatolijam Gorbunovam, godājamā Trinidadas un Tobago premjerministra *A. N. R. Robinson** vēstījumu.

"Trinidadas un Tobago Republikas Valdības un tautas vārdā man ir tas gods apsveikt Latvijas Republiku ar suverenitātes un neatkarības atjaunošanu.

Jūsu neatkarība ir uzvara cīņā pret apspiedējiem un apliecinājums Jūsu varonīgās tautas garaspēkam un vienotībai. Tā ir neapstrīdams pierādījums tam, ka starptautiskajās attiecībās ir notikušas dziļas, dramatiskas un neatgriezeniskas izmaiņas.

Trinidada un Tobago nelokāmi atbalsta tautu pašnoteikšanās principu ievērošanu un priecājas par Latvijas Republikas pievienošanos tiem, kas paši nosaka savu likteni. Mēs apsveicam Latvijas iestāšanos starptautiskajās organizācijās un ceram uz daudzveidīgu un savstarpēji izdevīgu abu valstu sadarbību.

Latvijas Republika ir atguvusi brīvību un cīnās par savas tautas dzīves uzlabošanu un attīstību, tāpēc Trinidada un Tobago apliecina pilnīgu sadarbību un atbalstu un novēl mieru un labklājību nākotnē.

A. N. R. Robinson,
Trinidadas un Tobago Republikas
premjerministrs."

Trinidadas un Tobago Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība Apvienotajās Nācijās apliecina visaugstāko cieņu Latvijas Republikas Pastāvīgajai pārstāvniecībai Apvienoto Nāciju Organizācijā.

Ņujorkā 1991. gada 16. decembrī

zīmogs

LVA, 290. f., 8. apr., 1112. l., 50. lp. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par prezidentu.

177.

Latvijas Republikas un Filipīnu Republikas 17.12.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē

Filipīnu Republikas Valdība un Latvijas Republikas Valdība, vēloties attīstīt draudzīgas divpusējās attiecības starp valstīm un pamatojoties uz savstarpējās suverenitātes, teritoriālās neaizskaramības un abpusēja izdevīguma principu ievērošanu, ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības no 1991. gada 17. decembra un abpusēji izdevīgā laikā veikt valstu pārstāvju apmaiņu nerezidējošo vēstnieku līmenī.

Parakstīts Ņujorkā 1991. gada 17. decembrī.

Latvijas Republikas
Valdības vārdā
Aivars Baumanis*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks

Filipīnu Republikas
Valdības vārdā
*Sedfrey A. Ordonez**,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

178.

Latvijas Republikas un Jamaikas 18.12.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgā deklarācija

Lai padziļinātu Jamaikas Valdības un Latvijas Republikas Valdības draudzīgās attiecības un sadarbību kopējo interešu jomā un abu valstu labklājību un lai kopīgi atbalstītu starptautiskās sabiedrības miera centienus saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu mērķiem un principiem un atbilstoši Vīnes konvencijas nosacījumiem par diplomātiskajām attiecībām, Jamaikas Valdība un Latvijas Republikas Valdība ir nolēmušas no 1991. gada 18. decembra nodibināt diplomātiskās attiecības.

Parakstīts Ņujorkā 1991. gada 18. decembrī.

Jamaikas Valdības vārdā
paraksts
*Herbert S. Walker**,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks,
Jamaikas
pastāvīgais pārstāvis ANO
Ņujorkā

Latvijas Republikas Valdības vārdā
paraksts
Aivars Baumanis*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks,
Latvijas Republikas
pastāvīgais pārstāvis ANO
Ņujorkā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

179.

Jaunzēlandes vēstniecības Krievijas Federācijā nota par ārlietu un tirdzniecības ministra 19.12.1991. paziņojumu par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Baltijas valstīm.

Jaunzēlandes vēstniecība sveic Latvijas Republikas vēstniecību un nosūta ārlietu un tirdzniecības ministra, godātā *Don McKinnon, 1991. gada 19. decembra paziņojumu:**

Jaunzēlande nodibina diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm.

"Valdība ir nodibinājusi diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm — Latviju, Lietuvu un Igauniju," šodien teica ārlietu un tirdzniecības ministrs, godātais *McKinnon*. Viņš paziņoja, ka Jaunzēlandes vēstnieks Padomju Savienībā *Gerald McGhie** ir akreditēts visās trijās valstīs un janvārī dosies savās pirmajās vizītēs.

"Pēdējos divpadsmit mēnešos Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs notikušas dramatiskas pārmaiņas. Baltijas valstis beidzot ir atguvušas suverenitāti. Mēs Jaunzēlandē apbrīnojam Baltijas tautu drosmi cīņā par neatkarību," teica ministrs.

Mc Kinnon piebilda, ka Jaunzēlande sadarbosies ar Latviju, Lietuvu un Igauniju un vēstnieks *McGhie* apspriedīs ar triju Baltijas valstu vadītājiem politiskās un ekonomiskās sadarbības iespējas.

"Jaunzēlande un Baltijas valstis ir relatīvi mazas, un interešu līdzība jau ir pamats labām politiskajām attiecībām; intensīvas ekonomiskās un tirdzniecības attiecības jāveido, un to kopā darīs Jaunzēlandes valdība un privātās struktūras," teica ministrs.

McKinnon pieminēja ESAO G-24[1] lēmumu par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas iekļaušanu ekonomiskās palīdzības programmā Austrumeiropai.

"Jaunzēlande kā G-24 locekle ir apmierināta ar šo lēmumu, jo palīdzības programmas ietvaros varēs veicināt ekonomisko attīstību Baltijas valstīs, ciešāku sadarbību starp Jaunzēlandi un Baltijas valstīm," ministrs secināja.

Jaunzēlandes vēstnieks apliecina visaugstāko cieņu Latvijas vēstniecībai.

Jaunzēlandes vēstniecība
Maskava zīmogs

1992. gada 20. janvārī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Tulkojums no angļu valodas.

[1] ESAO G-24 (angļu val. — OECD Group of 24) — Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, G-24.

180.

Latvijas Republikas un Kipras Republikas 20.12.1991. komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Kipras Republiku un Latvijas Republiku

Kipras Republikas Valdība un Latvijas Republikas Valdība, būdamas pārliecinātas, ka labākais veids, kā nostiprināt mieru un starptautisko drošību, ir savstarpēja sapratne, sadarbība un draudzīgas attiecības starp pasaules valstīm, ir vienojušās par formālu diplomātisko attiecību nodibināšanu nerezidējošu vēstnieku līmenī no 1991. gada 20. decembra. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Abas valdības izsaka pārliecību, ka šī vienošanās veicinās savstarpēju sadarbību ekonomikā, tirdzniecībā un kultūrā starp divām valstīm, kam ir vienādi mērķi un ideāli miera, demokrātijas, taisnīguma un solidaritātes veicināšanā savstarpējās attiecībās, atbilstoši starptautisko tiesību normām un principiem.

Kipras Republikas
Valdības vārdā
V. E. *Andreas Mavrommatis**,
vēstnieks,
Kipras Republikas
pastāvīgais pārstāvis ANO

Latvijas Republikas
Valdības vārdā
V. E. Aivars Baumanis*,
vēstnieks,
Latvijas Republikas
pastāvīgais pārstāvis ANO

Ņujorkā 1991. gada 20. decembrī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

181.

Latvijas Republikas un Kubas Republikas 20.12.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgā deklarācija

Kubas Republikas Valdība un Latvijas Republikas Valdība, vēloties attīstīt un veicināt attiecības un sadarbību starp savām tautām un valdībām, vadoties no ANO Statūtu principiem, īpaši par nacionālās neatkarības, teritoriālās neaizskaramības un suverenitātes ievērošanu, ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī no 1991. gada 20. decembra.

Parakstīts Ņujorkā 1991. gada 20. decembrī.

Kubas Republikas
Valdības vārdā
*Ricardo Alarcón de Qesada**,
pirmais ārlietu viceministrs,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks,
Kubas Republikas pastāvīgais
pārstāvis ANO
Ņujorkā

Latvijas Republikas
Valdības vārdā
Aivars Baumanis*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks,
Latvijas Republikas pastāvīgais
pārstāvis ANO
Ņujorkā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Deklarācija spāņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

182.

Kazahstānas Republikas prezidenta paziņojums par Augstākās Padomes 23.12.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Kazahstānas Republikas prezidents
Np. N-834

1991. gada 27. decembrī

Latvijas Republika
Augstākās Padomes priekšsēdētājam
Anatolijam Valerjanovičam Gorbunovam*

Kazahstānas Republikas vārdā man ir tas gods paziņot, ka 1991. gada 23. decembrī Republikas Augstākā Padome atzina Latviju par suverēnu neatkarīgu valsti.

Kazahstānas Republika paziņo par savu gatavību nekavējoties nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku.

Izsaku cerību, ka mūsu valstis attīstīs draudzības un sadarbības attiecības miera un saprašanās interešu nostiprināšanai.

paraksts
Nursultans Abiševičs
Nazarbajevs*

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no krievu valodas.

183.

Tadžikistānas Augstākās Padomes 25.12.1991. lēmums par Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas un Igaunijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Tadžikistānas Republikas Augstākās Padomes lēmums "Par Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas un Igaunijas Republikas neatkarības atzīšanu"

Tadžikistānas Republikas Augstākā Padome, pamatojoties uz 1991. gada 9. septembra paziņojumu par Tadžikistānas Republikas valstisko neatkarību,

paužot republikas tautas gribu un centienus pēc brīvības, neatkarības un demokrātijas;

apliecinot uzticību Apvienoto Nāciju Organizācijas, Cilvēktiesību deklarācijas, Helsinku Nobeiguma Akta, Parīzes hartas, EDSA dokumentu mērķiem un principiem;

apliecinot etnisko grupu un nacionālo minoritāšu tiesības atbilstoši EDSA;

iestājoties par pienākumu izpildi atbruņošanās un kodolieroču neizplatīšanā, drošības un reģionālās stabilitātes jautājumos;

atbalstot miera politiku, labas kaimiņattiecības un draudzību ar visām valstīm, kuras ir šo principu piekritējas,

svinīgi paziņo par Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas un Igaunijas Republikas neatkarības atzīšanu un vēlas nodibināt diplomātiskās attiecības starp Tadžikistānas Republiku un iepriekšminētajām valstīm.

Tadžikistānas Republikas
Augstākās Padomes priekšsēdētājs — paraksts — zīmogs S. Kendžajevs*

1991. gada 25. decembrī
Dušanbe
Nr. 465

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

184.

Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas Ārlietu ministrijas 27.12.1991. paziņojums par Latvijas Republikas, citu Baltijas valstu, Neatkarīgo Valstu Sadraudzības dalībvalstu un Gruzijas oficiālo atzīšanu.

Alžīrijas Ārlietu ministrijas preses sekretāra paziņojums

Ņemot vērā Neatkarīgo Valstu Sadraudzības dibināšanas aktu, Alžīrija oficiāli atzīst katru no valstīm, kas to dibinājušas, tāpat kā tā atzīst Gruziju un katru no Baltijas valstīm. Alžīrija ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības ar visām šīm valstīm.

Tā priecājas par Neatkarīgo Valstu Sadraudzības dalībvalstu vēlmi nodibināt tiesiskas valstis, kas balstītas uz suverēnas vienlīdzības principiem un neatņemamām pašnoteikšanās tiesībām, neiejaukšanos valstu iekšējās lietās, spēka nelietošanu un teritoriālās integritātes un robežu neaizskaramības ievērošanu.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Paziņojuma teksts nosūtīts ar Alžīrijas vēstniecības PSRS. 27.12.1991. notu uz LR ĀM. Tulkojums no franču valodas.

185.

Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija 27.12.1991. lēmums par suverēno valstu neatkarības atzīšanu.

Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija lēmums Par Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes paziņojumu "Par suverēno valstu neatkarības atzīšanu"

Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs nolemj: pieņemt Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija paziņojumu "Par suverēno valstu neatkarības atzīšanu" (pielikumā).

Baltkrievijas Republikas
Augstākās Padomes priekšsēdētājs
S. Šuškevičs*

1991. gada 27. decembrī
Minskā

Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija paziņojums par suverēno valstu neatkarības atzīšanu

Cienot suverēno valstu tautu tiesības pašām noteikt savu likteni un valsts iekārtu, brīvi realizēt savu politisko, ekonomisko, sociālo un kultūras attīstību, Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs atbalsta tiesiskos aktus par neatkarību, kurus pieņēmušas Azerbaidžānas Republika, Armēnijas Republika, Gruzijas Republika, Kazahstānas Republika, Latvijas Republika, Lietuvas Republika, Moldovas Republika, Kirgizstānas Republika, Krievijas Federācija (Krievija), Tadžikistānas Republika, Turkmenistānas [Republika], Uzbekijas[1] Republika, Ukraina, Igaunijas Republika, un atzīst viņu neatkarību.

Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs, balstoties uz daudzos gados starp mūsu tautām izveidotajām auglīgajām ekonomiskajām un kultūras saitēm, izsaka cieņu šīm draudzīgajām valstīm un cerības tālākai to sadarbībai ar Baltkrieviju uz abpusēji izdevīgiem pamatiem.

Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs aicina valstis, kuras ir paziņojušas par savu valstisko neatkarību, atzīt Baltkrievijas Republikas neatkarību un nodibināt ar to daudzpusējus sakarus.

Neatkarīgā Baltkrievijas Republika paziņo par savu apņemšanos stiprināt ekonomiskos sakarus, konsekventi pildīt savas līgumsaistības ar nosacījumu abpusēji atzīt suverenitāti, valsts teritoriālo integritāti, savstarpēju cieņu un neiejaukšanos vienai otras iekšējās lietās.

Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Nosūtīts ar Baltkrievijas ĀM 22.01.1992. notu uz LR ĀM. Tulkojums no krievu valodas.

[1] Tā dokumentā.

186.

Libānas Republikas vēstniecības Maskavā nota par valdības 30.12.1991. lēmumu atzīt Latviju un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

Libānas vēstniecība
Maskava

Nr. 17/1/2

Libānas Republikas vēstniecība Maskavā izsaka savu cieņu Latvijas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods paziņot, ka Libānas Republikas Valdība ar 1991. gada 30. decembra lēmumu atzīst Latviju un apliecina gatavību nodibināt diplomātiskās un konsulārās attiecības.

Sakarā ar augstākminēto Valdības lēmumu no šā brīža Libānas Republikas vēstniecībai Maskavā ir uzticēts nodrošināt visus Libānas un Latvijas kontaktus un sakarus.

Libānas Republikas vēstniecība Latvijā izmanto šo izdevību, lai izteiktu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Ārlietu ministrijai.

Maskavā 1992. gada 8. janvārī

zīmogs

Latvijas Ārlietu ministrija
Kopija: Latvijas pārstāvniecība
Maskava

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

187.

Irākas Republikas valdības 01.01.1992. paziņojums par Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Gruzijas neatkarības atzīšanu.

Irākas Republikas valdības paziņojums

Pamatojoties uz triju Baltijas republiku — Latvijas, Igaunijas un Lietuvas —, kā arī Gruzijas Republikas paziņojumu par viņu kā suverēnu valstu pilnīgu neatkarību no bijušās PSRS un balstoties uz to, ka Irāka atzīst tautu tiesības uz brīvību sava ceļa izvēlē un savas gribas izpausmē, Irākas Republikas Valdība paziņo par šo republiku oficiālo atzīšanu.

Laikā, kad Irāka apsveic minēto valstu iesaistīšanos starptautiskajā sabiedrībā, tā tiecas pēc konstruktīvas un auglīgas sadarbības ar šīm valstīm, balstoties uz abpusēju cieņu taisnīga miera uzturēšanā visā pasaulē un konstruktīvu attiecību veidošanā starp valstīm un tautām.

Bagdādē 1992. gada 1. janvārī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Paziņojums nosūtīts ar Irākas vēstniecības Maskavā 02.01.1992. notu LR vēstniecībai Maskavā. Tulkojums no krievu valodas.

188.

Latvijas Republikas un Maltas Republikas vienošanās par diplomātisko attiecību nodibināšanu no 01.01.1992.

Maltas Valdība un Latvijas Valdība, vēlēdamās attīstīt sakarus starp abām valstīm miera un starptautiskās sadarbības interesēs, pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu principiem un mērķiem un saskaņā ar Helsinku Nobeiguma aktu un Parīzes hartu Jaunai Eiropai ir vienojušās nodibināt diplomātiskās attiecības no 1992. gada 1. janvāra.

Parakstīta Ņujorkā 1991. gada 20. decembrī.

Maltas Valdības vārdā	Latvijas Valdības vārdā
paraksts	paraksts
V. E. *Victor Camilleri**,	V. E. Aivars Baumanis*,
vēstnieks un pastāvīgais	vēstnieks un pastāvīgais
pārstāvis ANO	pārstāvis ANO

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

189.

Burundi Republikas valdības 06.01.1992. paziņojums par bijušās PSRS vietā izveidoto neatkarīgo valstu neatkarības un nacionālās suverenitātes atzīšanu.

Burundi Republikas valdības paziņojums par bijušās PSRS vietā izveidoto neatkarīgo valstu neatkarības un nacionālās suverenitātes atzīšanu

Burundi Republikas Valdība,

atsaucoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem, īpaši uz pantiem par valstu neatkarības un suverenitātes atzīšanu,

atsaucoties uz draudzības un sadarbības saitēm, kas saistīja Burundi ar bijušo Padomju Savienību,

atsaucoties uz Alma-Atas deklarāciju, ar kuru neatkarīgās valstis — Krievijas Federācija, Ukraina, Baltkrievija, Armēnija, Azerbaidžāna, Moldova, Turkmenistāna, Uzbekistāna, Tadžikistāna, Kazahstāna un Kirgīzija[1] — nolēma dibināt Neatkarīgo Valstu Sadraudzību un nodot Krievijai tiesības ieņemt PSRS pastāvīgā pārstāvja vietu Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības Padomē,

nolemj sekojošo:

1) atzīt valstis, kas veido Neatkarīgo Valstu Sadraudzību: Krievijas Federāciju, Ukrainu, Baltkrieviju, Armēniju, Azerbaidžānu, Moldovu, Turkmenistānu, Uzbekistānu, Tadžikistānu, Kazahstānu un Kirgizstānu;

2) atzīt Baltijas valstis — Igauniju, Latviju un Lietuvu;

3) atzīt Gruziju;

4) Burundi Valdība gatava uzturēt un nostiprināt draudzības un sadarbības saites ar katru no neatkarīgajām valstīm un to veidotajām kopīgajām institūcijām;

5) Burundi Valdība pilnvaro savu vēstnieku Maskavā nodibināt kontaktus ar katru no neatkarīgajām valstīm, lai nodibinātu diplomātiskās attiecības.

Burundi Valdība apsveic jauno neatkarīgo valstu centienus, lai konsolidētu to savienību un lai pastiprinātu sadarbību ekonomiskajos un drošības jautājumos.

Burundi Valdība jaunajām neatkarīgajām valstīm novēl panākumus atjaunošanas darbā un miera saglabāšanas un starptautiskās drošības veicināšanas centienos.

Bužumburā 1992. gada 6. janvārī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Nosūtīts ar Burundi vēstniecības Maskavā 08.01.1992. notu uz LR ĀM. Tulkojums no franču valodas.

[1] Kirgizstāna.

190.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 06.01.1992. nota Izraēlas Valsts Ārlietu ministrijai par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Nr. 30 a

Note verbale[1]

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina cieņu Izraēlas Valsts Ārlietu ministrijai un ir pagodināta paziņot, ka Latvijas Republikas Valdība piekrīt nodibināt diplomātiskās attiecības vēstniecību līmenī, pamatojoties uz 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" un vispārpieņemtajiem starptautisko tiesību principiem.

Ministrija piekrīt, ka diplomātisko attiecību oficiālās nodibināšanas datums būs diena, kad tiks apliecināta šīs notas saņemšana.

Attiecību nodibināšanas praktiskie aspekti, ieskaitot vēstnieku akreditāciju, tiks apspriesti, izmantojot diplomātiskos kanālus.

Ārlietu ministrija izsaka Izraēlas Valsts Ārlietu ministrijai visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Rīgā 1992. gada 6. janvārī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Verbālā nota. *(Tulk. no lat. val.)*

191.

Burkinafaso valdības 16.01.1992. paziņojums par Latvijas Republikas atzīšanu.

Latvijas Republikas atzīšana

Burkinafaso Valdība ir saņēmusi aktu par Latvijas Republikas neatkarības proklamēšanu un paziņo, ka atbilstoši starptautisko tiesību normām tā atzīst jaunās valsts pastāvēšanu.

Burkinafaso pozitīvi novērtē Latvijas Republikas pievienošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem un apņemas uzturēt draudzības un sadarbības attiecības ar jauno Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalsti.

Vagodugu 1992. gada 16. janvārī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināts noraksts. Paziņojums nosūtīts ar Burkinafaso vēstniecības Maskavā 20.02.1992. notu uz LR ĀM. Tulkojums no franču valodas.

192.

Latvijas Republikas nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Singapūras Republiku no 20.01.1992.

[Latvijas Republikas Ārlietu ministrija]

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija sveic Singapūras Republikas Ārlietu ministriju un paziņo par tās 1992. gada 8. janvāra notas saņemšanu. Notas teksts ir:

"Singapūras Republikas Ārlietu ministrija sveic Latvijas Republikas Ārlietu ministriju un, atsaucoties uz pēdējo — 1991. gada 9. septembra notu, ierosina 1992. gada 20. janvārī plkst. 10.00 pēc Griničas laika Singapūrā un Rīgā vienlaikus paziņot par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Singapūras Republiku un Latvijas Republiku.

Singapūras Republikas Ārlietu ministrija būtu gandarīta, ja Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apstiprinātu Latvijas Republikas Valdības piekrišanu kopīgajam preses paziņojumam 1992. gada 20. janvārī plkst. 10.00 pēc Griničas laika.

Singapūras Republikas Ārlietu ministrijai ir tas gods paziņot, ka Jūsu nota un mūsu atbildes nota ir uzskatāmas par apstiprinājumu kopīgajam līgumam."

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai ir tas gods paziņot, ka Jūsu nota un mūsu atbilde uz to apstiprina kopīgo vienošanos.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina visaugstāko cieņu Singapūras Republikas Ārlietu ministrijai.

Rīgā 1992. gada 16. janvārī

Singapūras Republikas
Ārlietu ministrija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

193.

Latvijas Republikas un Ēģiptes Arābu Republikas 23.01.1992. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Ēģiptes Arābu Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Ēģiptes Arābu Republikas Valdība, vēloties izveidot draudzīgas attiecības un savstarpēju sadarbību starp abām valstīm, pamatojoties uz savstarpēju suverenitātes un teritoriālās neaizskaramības ievērošanu, kā arī uz abpusēji izdevīgu sadarbību, ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī. Šīs attiecības stāsies spēkā 1992. gada 23. janvārī, un abpusēji izdevīgā laikā notiks valstu pārstāvju, kas būs nerezidējoši vēstnieki, apmaiņa.

Parakstīts Stokholmā 1992. gada 23. janvārī divos eksemplāros angļu valodā.

Ēģiptes Arābu Republikas	Latvijas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
*Ibrahim Allam**,	Imants Gross*,
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks	vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

194.

Mali Republikas valdības 25.01.1992. lēmums par Neatkarīgo Valstu Sadraudzības un Baltijas valstu neatkarības atzīšanu.

1992. gada 25. janvārī

Visām diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām

Pēc Padomju Sociālistisko Republiku Savienības likvidēšanas, kuras rezultātā tika izveidota Neatkarīgo Valstu Sadraudzība, Mali valdība ir nolēmusi atzīt šādas valstis:

Krievijas Federāciju, Ukrainu, Baltkrieviju, Moldovu, Armēniju, Azerbaidžānu, Kazahstānu, Kirgizstānu, Uzbekistānu, Tadžikistānu, Turkmenistānu.

Turklāt Mali vēstnieks Maskavā, kas bija akreditēts PSRS, kļūst par Mali vēstnieku Krievijas Federācijā.

Mali valdība vienlaikus ir atzinusi arī trīs Baltijas valstis — Lietuvu, Latviju un Igauniju.

Mali Ārlietu ministrija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Telekss. 25.01.1992. nosūtīts ar Mali vēstniecības PSRS notu uz LR Pastāvīgo pārstāvniecību Maskavā. Tulkojums no franču valodas.

195.

Santomē un Prinsipi Demokrātiskās Republikas Ārlietu un sadarbības ministrijas 28.01.1992. paziņojums par Latvijas Republikas atzīšanu un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

Neoficiāls tulkojums.

Santomē un Prinsipi Demokrātiskā Republika, starptautiskās sabiedrības daļa, savā ārpolitikā vienmēr ir aizstāvējusi nāciju un tautu draudzīgu attiecību attīstības principu, pamatojoties un respektējot suverenitāti, vienlīdzību, pašnoteikšanos un mieru pasaulē.

Mēs esam pārliecināti, ka, respektējot šos principus, starpvalstu attiecībām arī vajadzētu balstīties uz taisnīgumu, savstarpējo labvēlību un cieņu neatkarīgi no to teritorijas lieluma un iedzīvotāju skaita un tām ir jāizvairās no negatīvās pieredzes, kas tagad jau ir pagātne.

Ņemot vērā to, ka Baltijas republikas ilgi ir cīnījušās par demokrātiju, brīvību, nacionālo identitāti un suverenitāti, starptautiskā sabiedrība tās ir atzinusi, ieskaitot Santomē un Prinsipi, kas oficiāli paziņo par Latvijas Republikas atzīšanu un izsaka gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības un uzsākt abu valstu sadarbību.

Ārlietu un sadarbības ministrija
Santomē 1992. gada 28. janvārī

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Paziņojums nosūtīts ar Santomē un Prinsipi Pastāvīgās pārstāvniecības ANO 20.02.1992. notu uz LR Pastāvīgo pārstāvniecību ANO. Paziņojums portugāļu valodā. Tulkojums no neoficiālā tulkojuma angļu valodā.

196.

Luksemburgas Lielhercogistes ārlietu ministra 29.01.1992. nota par diplomātisko un konsulāro pārstāvību Latvijas Republikā.

Luksemburgas Lielhercogiste

Ārlietu ministrija — Luksemburgā 1992. gada 29. janvārī

Ministra kungs,
atsaucoties uz savu 1991. gada 29. augusta vēstuli, man ir tas gods Jums paziņot, ka Luksemburgas Lielhercogiste ir iecerējusi nekavējoties akreditēt Latvijas vēstnieku.

Līdz tam Luksemburgas diplomātisko interešu pārstāvība Jūsu valstī uzticēta Rīgā akreditētajai Nīderlandes diplomātiskajai pārstāvniecībai saskaņā ar Luksemburgas Lielhercogistes un Nīderlandes līgumu par sadarbību diplomātiskās pārstāvības jomā, kas parakstīts Hāgā 1964. gada 24. martā un stājies spēkā 1965. gada 8. septembrī.

Šis starptautiskais līgums ir reģistrēts Apvienoto Nāciju Ģenerālsekretariātā 1965. gada 17. novembrī un publicēts Apvienoto Nāciju Līgumu krājuma 548. sējumā, 537. lappusē. Līguma teksta kopija pievienota pielikumā.

Es atļaujos Jūs informēt ar šo, ka, ņemot vērā Konvenciju starp Luksemburgas Lielhercogisti un Beļģijas Karalisti attiecībā uz sadarbību konsulārajā jomā, kas parakstīta Briselē 1965. gada 30. septembrī, Beļģijas konsulārais dienests uzņemas Luksemburgas konsulāro interešu aizsardzību vietās, kur Lielhercogistei nav pašai sava konsulārā dienesta.

Ceru, ka Jūs pieņemsiet šo priekšlikumu, un izmantoju izdevību, ministra kungs, lai vēlreiz izteiktu Jūsu Ekselencei visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts
*Jacques F. Poos**

Viņa Ekselencei
Jānim Jurkāna* kungam,
Latvijas Republikas
ārlietu ministram
Rīgā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss.

197.

Beninas Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā 31.01.1992. nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republiku.

Beninas Republikas vēstniecība
Uspenskij pereulok 4 A
Maskavā

Nr. 037A/ABM/CM/MC

Beninas Republikas vēstniecība apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods paziņot:

Beninas Republika, paliekot uzticīga saviem ārpolitikas principiem, sakarā ar nesenajām izmaiņām bijušajā PSRS nolēmusi atzīt Latvijas Republiku.

Beninas Republikas vēstniecība būtu pateicīga Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, ja tā notikušo darītu zināmu Latvijas kompetentām amatpersonām.

Beninas Republikas vēstniecība izmanto šo iespēju, lai vēlreiz apliecinātu savu visdziļāko cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Maskavā 1992. gada 31. janvārī
zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

198.

Latvijas Republikas un Ukrainas 12.02.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Ukrainu

Latvijas Republika un Ukraina,

vadoties no vēlēšanās tālāk attīstīt savas attiecības un no pārliecības, ka ar šo soli tiks veicināts miers, drošība un stabilitāte Eiropā, kā arī to mērķu un principu realizācija, kas izteikti ANO Statūtos, Helsinku Nobeiguma aktā un Parīzes hartā Jaunai Eiropai,

izejot no tiekšanās stiprināt politiskos, tirdznieciskos, ekonomiskos un kultūras sakarus starp abām valstīm un piedot tiem jaunu kvalitāti,

veicinot draudzīgu sakaru attīstību starp abu valstu pilsoņiem un tautām,

apstiprinot savu cieņu cilvēku tiesībām un brīvībām, tajā skaitā nacionālo mazākumu tiesībām,

balstoties uz nolikumiem, kas ietverti 1961. gada Vīnes konvencijā par diplomātiskajām attiecībām,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības ar šā protokola parakstīšanas brīdi un apmainīties ar diplomātiskajām pārstāvniecībām sūtniecību[1] līmenī abu pušu saskaņotā termiņā.

Protokols parakstīts divos eksemplāros, katrs latviešu un ukraiņu valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds [juridiskais] spēks.

Parakstīts Kijevā 1992. gada 12. februārī.

Latvijas Republikas vārdā	Ukrainas vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Jurkāns*,	Anatolijs Zlenko*,
ārlietu ministrs	ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām pārstāvniecību valstī sauc vēstniecība.

199.

Latvijas Republikas un Vjetnamas Sociālistiskās Republikas 12.02.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Vjetnamas Sociālistisko Republiku

Vēlēdamās attīstīt draudzības un sadarbības attiecības starp abām valstīm politiskajā, tirdzniecības, ekonomikas, kultūras un citās sfērās, Latvijas Republika un Vjetnamas Sociālistiskā Republika nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī no šā protokola parakstīšanas dienas.

Puses vienojušās veidot savstarpējās attiecības, neiejaucoties viena otras iekšējās lietās, balstoties uz neatkarības, suverenitātes, teritoriālās integritātes, vienlīdzības un savstarpējā izdevīguma principiem saskaņā ar ANO Statūtiem un 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Puses izsaka pārliecību, ka diplomātisko attiecību nodibināšana starp Latvijas Republiku un Vjetnamas Sociālistisko Republiku atbilst abu valstu interesēm un veicinās starptautiskās sadarbības un vispārējā miera nostiprināšanos.

Parakstīts Maskavā 1992. gada 12. februārī divos eksemplāros, katrs latviešu un vjetnamiešu valodā, turklāt abiem tekstiem ir vienāds [juridiskais] spēks.

Latvijas Republikas	Vjetnamas Sociālistiskās
vārdā	Republikas vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Peters*	*Doan Thang**

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

200.

Latvijas Republikas un Jemenas Republikas 13.02.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē

Vēloties padziļināt jau esošās draudzīgās attiecības starp abām valstīm, Latvijas Republikas Valdība un Jemenas Republikas Valdība vienojas saskaņā ar ANO Statūtu principiem un normām nodibināt diplomātiskās attiecības, kas stāsies spēkā 1992. gada 13. februārī.

Saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" abas valdības ir vienojušās par vēstnieku apmaiņu.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts[1]	Jemenas Republikas Valdības vārdā paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Komunikē angļu un arābu valodā. Komunikē parakstīts Jemenā Latvijas delegācijas vizītes laikā no 1992. gada 12. februāra līdz 15. februārim, iespējamais parakstīšanas datums 1992. gada 13. februāris. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Edvīns Inkēns*.
[2] Paraksts nav salasāms.

201.

Horvātijas Republikas Ārlietu ministrijas 14.02.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Horvātijas Ārlietu ministrija
41 000 Zagreb, Visoka ulica 22

Horvātijas Ārlietu ministrija sveic Latvijas Republikas Ārlietu ministriju un paziņo par 1991. gada 14. decembra notas saņemšanu. Notas saturs:

"Latvijas Republikas Ārlietu ministrija sveic Horvātijas Republikas ārlietu ministru Viņa Ekselenci *Zvonimir Šeparovič**, un tai ir tas gods paziņot:

"Latvijas Republikas Ārlietu ministrija ir pagodināta par Horvātijas Republikas ārlietu ministra izteikto interesi nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām nācijām. Ārlietu ministrija tādā veidā cer veicināt ekonomisko, politisko, kultūras un citu sadarbību starp abām republikām, kas kopumā sekmēs saprašanos un draudzību starp pasaules tautām un nācijām.

Ārlietu ministrijai ir tas gods ierosināt, ka šī nota un Horvātijas valdības atbilde būs diplomātisko attiecību nodibināšanas pamatā starp Latvijas un Slovākijas valdībām. Izmantojot izdevību, Ārlietu ministrija apliecina visaugstāko cieņu Horvātijas Republikas Ārlietu ministrijai."

Horvātijas Republikas Ārlietu ministrijai ir tas gods paziņot, ka tā piekrīt iepriekšminētās notas saturam. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas nota un šī nota veido līgumu par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Horvātijas Republiku un Latvijas Republiku, kas stājas spēkā šīs notas saņemšanas dienā.

Horvātijas Ārlietu ministrija apliecina visaugstāko cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Zagrebā 1992. gada 14. februārī zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Fakss. Tulkojums no angļu valodas.

202.

Madagaskaras Demokrātiskās Republikas vēstniecības Maskavā nota par valdības 04.03.1992. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību un suverenitāti un nodibināt diplomātiskās attiecības.

Madagaskaras[1] vēstniecība
Kursovoj pereulok 5
Maskavā

Nr. 92/ 122 / AMBA Mosc / 1

Note verbale[2]

Madagaskaras vēstniecība Krievijas Federācijā (Maskavā) apliecina savu cieņu Latvijas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods paziņot, ka Malgašu[3] Valdība savā 1992. gada 4. marta sēdē ir pieņēmusi lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību un suverenitāti un nodibināt diplomātiskās attiecības.

Tāpēc Madagaskaras Valdība cer, ka Madagaskaras vēstniecība Krievijas Federācijā (Maskavā) varēs vienlaikus pildīt savu misiju arī Latvijas Republikā.

Madagaskaras vēstniecība Krievijas Federācijā (Maskavā) izmanto šo iespēju izteikt savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Ārlietu ministrijai.

Maskavā 1992. gada 26. martā

zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija
Rīgā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] No 19.08.1992. Madagaskaras Republika.
[2] Verbālā nota. *(Tulk. no lat. val.)*
[3] Oriģinālā "Gouvernement Malgache".

203.

Zimbabves Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā nota par valdības 17.03.1992. paziņojumu par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

Zimbabve

ZIMOS/POL/8

Zimbabves Republikas vēstniecība Krievijas Federācijā izsaka cieņu Latvijas Republikas vēstniecībai Krievijas Federācijā, un tai ir tas gods lūgt nodot šādu ziņojumu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai:

Citāta sākums.

Zimbabves Republikas Ārlietu ministrija izsaka cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods oficiāli paziņot par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu. Zimbabves Republika akceptē Latvijas Republikas atbilstību starptautiskajiem neatkarīgas valsts kritērijiem. Zimbabve cer uz savstarpēji labvēlīgu sadarbību ar Latviju.

Zimbabves Republikas Ārlietu ministrija izmanto šo gadījumu, lai izteiktu visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Hararē 1992. gada 17. martā

Citāta beigas.

Zimbabves Republikas vēstniecība Krievijas Federācijā izmanto šo gadījumu, lai atjaunotu savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas vēstniecībai Krievijas Federācijā.

Maskavā 1992. gada 31. martā

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

204.

Taizemes Karalistes premjerministra 19.03.1992. paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.

Paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Taizemes Karalisti un Latvijas Republiku

Vēloties veicināt gan draudzīgas attiecības, gan divpusēji izdevīgas saiknes starp Taizemes Karalisti un Latvijas Republiku, Taizemes Karalistes Valdība un Latvijas Republikas Valdība vienojas par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstniecību līmenī no 1992. gada 19. marta un diplomātisko pārstāvju apmaiņu vēstnieku līmenī.

1992. gada 19. martā

paraksts
*Anand Panyarachun**,
Taizemes premjerministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināta kopija. Paziņojums nosūtīts ar Taizemes Karalistes vēstniecības Maskavā 30.03.1992. notu Latvijas vēstniecībai Maskavā. Tulkojums no angļu valodas.

205.

Paragvajas Republikas Ārlietu ministrijas paziņojums par valdības 01.04.1992. lēmumu atzīt Latvijas un citu valstu neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.

Ārlietu ministrija

Diplomātisko attiecību nodibināšana

Paragvajas Republikas Valdība sakarā ar jaunu starptautisko tiesību subjektu rašanos Padomju Savienības sadalīšanās rezultātā atzīst par brīvām un neatkarīgām valstīm Krievijas Federāciju, Ukrainu, Baltkrieviju, Igauniju, Latviju un Lietuvu.

Paragvajas Valdība, ņemot vērā šo valstu solījumus meklēt konfliktu risinājumus mierīgā ceļā, pildīt reģionālās un starptautiskās drošības vienošanās un atzīt Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu principus un normas un citas starptautiskās vienošanās, paziņo savu lēmumu nodibināt diplomātiskās attiecības ar tām. Diplomātiskās attiecības tiks kārtotas tuvākajā iespējamā laikā, savstarpēji vienojoties ar minētajām valstīm.

Asjunsonā 1992. gada 1. aprīlī
paraksts[1]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Apliecināta kopija. Lēmums nosūtīts ar Paragvajas Pastāvīgās pārstāvniecības ANO 07.04.1992. notu uz LR Pastāvīgo pārstāvniecību ANO. Tulkojums no spāņu valodas.

[1] *Alexi Frutos Vaezken.*

206.

Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas 07.04.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Baltkrievijas Republiku

Latvijas Republika un Baltkrievijas Republika,

apstiprinot savu vēlēšanos veidot savstarpējās attiecības atbilstoši ANO Statūtiem, Eiropas drošības un sadarbības apspriedes Nobeiguma aktam, Parīzes hartai Jaunai Eiropai un citiem šīs apspriedes dokumentiem,

balstoties uz 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām,

izsakot savstarpēju ieinteresētību stiprināt labas kaimiņattiecības, savstarpēju saprašanos un sadarbību starp abām valstīm,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstniecību līmenī abu pušu saskaņotā termiņā.

Protokols stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi.

Protokols parakstīts Rīgā 1992. gada 7. aprīlī divos eksemplāros, katrs latviešu un baltkrievu valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds [juridiskais] spēks.

Latvijas Republikas	Baltkrievijas Republikas
vārdā	vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Jurkāns*,	Pjotrs Kravčenko*,
ārlietu ministrs	ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

207.

Latvijas Republikas un Nepālas Karalistes 20.04.1992. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Viņa Majestātes Nepālas Valdību un Latvijas Republikas Valdību

Viņa Majestātes Nepālas Valdība un Latvijas Republikas Valdība, vēloties tālāk attīstīt draudzību un sadarbību, vienojas par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī. Diplomātiskās attiecības stājas spēkā šodien un balstīsies uz Apvienoto Nāciju Statūtu principiem un normām.

Parakstīts Ņujorkā 1992. gada 20. aprīlī divos eksemplāros angļu valodā.

paraksts
Aivars Baumanis*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks
Latvijas Republikas
Valdības vārdā

paraksts
*Jayaraj Acharya**,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks
Viņa Majestātes
Nepālas
Valdības vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

208.

Latvijas Republikas un Venecuēlas Republikas kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu no 23.04.1992.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Venecuēlas Republiku

Venecuēlas Republikas Valdība un Latvijas Republikas Valdība, ņemot vērā draudzīgās attiecības, kas pastāv starp abām valstīm, un vēloties pastiprināt politiskos, ekonomiskos, kultūras un sadarbības sakarus starp tautām, ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības vēstniecību līmenī.

Šajā nolūkā ir notikusi notu apmaiņa starp abu valstu Ārlietu ministrijām, tādējādi vienošanās par attiecību nodibināšanu formāli ir spēkā no 1992. gada 23. aprīļa.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Komunikē spāņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

209.

Latvijas Republikas un Albānijas Republikas 29.04.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē

Latvijas Republikas Valdība un Albānijas Republikas Valdība, vēloties izveidot draudzīgas attiecības un sadarbību starp abām valstīm, pamatojoties uz savstarpēju suverenitātes un teritoriālās neaizskaramības ievērošanu, kā arī abpusēji izdevīgu sadarbību, ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī, sākot no 1992. gada 29. aprīļa, un abpusēji izdevīgā laikā apmainīties ar vēstniekiem kā šo valstu pārstāvjiem.

Parakstīts Stokholmā 1992. gada 29. aprīlī.

Latvijas Republikas	Albānijas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Imants Gross*,	*Afrim Karagjozi**,
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks	vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija. Tulkojums no angļu valodas.

210.

Latvijas Republikas un Mozambikas Republikas 29.04.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Mozambikas Republiku un Latvijas Republiku

Mozambikas Republikas Valdība un Latvijas Republikas Valdība, vadoties pēc ANO Statūtu principiem un 1963. gada[1] Vīnes konvencijas par diplomātiskajām attiecībām, vēloties izveidot un pastiprināt brālīgas draudzības un sadarbības saiknes starp abām valstīm un tautām, pamatojoties uz savstarpēju līdztiesību, cieņu un neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās,

ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī no kopīgā komunikē parakstīšanas datuma.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts Aivars Baumanis*, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO	Mozambikas Republikas Valdības vārdā paraksts *Pedro Comissario Afonso**, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO

Parakstīts Ņujorkā 1992. gada 29. aprīlī.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Pareizi — 1961. gada Vīnes konvencija par diplomātiskajām attiecībām.

211.

Latvijas Republikas un Paragvajas Republikas 03.06.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas	Paragvajas Republikas
Pastāvīgā pārstāvniecība	Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā	Apvienoto Nāciju Organizācijā

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Paragvajas Republiku

Latvijas Republika un Paragvajas Republika, vēloties attīstīt draudzību un sadarbību starp abām valstīm, pamatojoties uz savstarpēju cieņu un ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī no 1992. gada 3. jūnija.

Parakstīts Ņujorkā 1992. gada 3. jūnijā.

Latvijas Republikas	Paragvajas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
Aivars Baumanis*,	*B. Hugo Saguier-Caballero**,
vēstnieks,	vēstnieks,
Latvijas Republikas pastāvīgais	Paragvajas Republikas pastāvīgais
pārstāvis ANO	pārstāvis ANO

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Komunikē spāņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

212.

Latvijas Republikas un Senegālas Republikas 09.06.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Senegālas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Senegālas Republikas Valdība,

vadoties no Apvienoto Nāciju Organizācijas Hartā[1] nospraustajiem principiem un vēloties nostiprināt draudzības saites starp abu zemju tautām un veicināt abpusējas saprašanās garu,

ir nolēmušas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju nodibināt diplomātiskās attiecības, kas stājas spēkā ar šā kopīgā komunikē parakstīšanu, kā arī apmainīties ar neklātienes[2] vēstniekiem.

Parakstīts Stokholmā 1992. gada 9. jūnijā.

Latvijas Republikas	Senegālas Republikas
uzdevumā	uzdevumā
paraksts zīmogs	paraksts zīmogs
V. E. Imants Gross*,	V. E. *Absa Claude Diallo**,
Latvijas Republikas	Senegālas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējā un pilnvarotā
vēstnieks	vēstniece
Zviedrijas	Zviedrijas
Karalistē	Karalistē

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Kopīgais komunikē latviešu, franču un angļu valodā.

[1] Statūtos.
[2] Nerezidējošiem.

213.

Latvijas Republikas un Tunisijas Republikas 26.06.1992. vienošanās protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Vienošanās protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Tunisijas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Tunisijas Republikas Valdība,

vēloties īstenot dzīvē draudzīgas attiecības un attīstīt sadarbību politiskajā, ekonomiskajā, tirdzniecības, zinātnes, kultūras un sociālajā jomā,

nolēma saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajiem sakariem nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī ar šā protokola parakstīšanas brīdi.

Puses apņemas attīstīt savas attiecības, pamatojoties uz ANO Statūtu principiem un uzdevumiem.

Puses ir pārliecinātas, ka diplomātisko attiecību nodibināšana starp Latvijas Republiku un Tunisijas Republiku atbilst abu valstu interesēm un veicina starptautiskās sadarbības, miera un drošības nostiprināšanu visā pasaulē.

Latvijas Republikas un Tunisijas Republikas pilnvarotie pārstāvji parakstīja šo protokolu latviešu un franču valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds juridiskais spēks.

Parakstīts Rīgā 1992. gada 26. jūnijā.

paraksts[1]	paraksts[2]
Latvijas Republikas	Tunisijas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Māris Gailis*.

[2] Paraksts nav salasāms.

214.

Latvijas Republikas un Urugvajas Austrumu Republikas 06.07.1992. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas
Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā

Urugvajas
Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā

Kopīgais paziņojums

Latvijas Republikas Valdība un Urugvajas Austrumu Republika saskaņā ar abu tautu vēlmēm un interesēm ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī no 1992. gada 6. jūlija.

Abas valdības ir vienojušās, ka attīstīs draudzīgās attiecības, kas pastāv starp abām valstīm un balstās uz savstarpējiem suverenitātes, teritoriālās integritātes, neuzbrukšanas, spēka nelietošanas, vienlīdzības, savstarpēja izdevīguma un mierīgas līdzāspastāvēšanas principiem.

Latvijas Republikas valdība un Urugvajas Austrumu Republikas Valdība ir vienojušās par nerezidējošo vēstnieku apmaiņu saskaņā ar starptautiskajām tiesībām un praksi.

Ņujorkā 1992. gada 6. jūlijā

Latvijas Republikas Valdības vārdā
Aivars Baumanis*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks, pastāvīgais
pārstāvis ANO
zīmogs

Urugvajas Valdības vārdā
*Ramiro Piriz Ballón**,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks, pastāvīgais
pārstāvis ANO
zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Paziņojums spāņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

215.

Latvijas Republikas un Irānas Islama Republikas 07.07.1992. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas un Irānas Islama Republikas kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu

Latvijas Republika un Irānas Islama Republika, pamatojoties uz 1991. gada 10. septembra Irānas Islama Republikas Valdības paziņojumu, kas attiecas uz Latvijas Republikas atzīšanu un diplomātisko attiecību nodibināšanu starp abām valstīm, un apzinoties, ka valstu savstarpēja saprašanās, sadarbība, draudzība stiprina starptautisko mieru un drošību, nolēma 1992. gada 7. jūlijā nodibināt formālas diplomātiskās attiecības.

Abas valdības ir pārliecinātas, ka šī deklarācija un Irānas Islama Republikas ārkārtējā un pilnvarotā vēstnieka Zviedrijas Karalistē akreditācija arī Latvijas Republikā veicinās abu valstu sadarbību diplomātijas, parlamentārajā un kultūras jomās.

Abas puses ir vienisprātis par to, ka mūsu kopējie mērķi ir virzīti uz miera un demokrātijas nostiprināšanu saskaņā ar abu valstu Konstitūcijām un balstās uz starptautisko tiesību likumiem un principiem.

Abas valdības piekrīt, ka būtu lietderīgi organizēt konsultatīvas tikšanās dažādos līmeņos, lai apspriestu divpusējus, reģionālus un starptautiskus jautājumus.

Parakstīts Rīgā 1992. gada 7. jūlijā, kas atbilst 1371. gada Tira mēneša 16. dienai.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
Jānis Jurkāns*,
ārlietu ministrs

Irānas Islama Republikas vārdā
paraksts
*Morteza Bank**,
Ārlietu ministrijas
Politiskā departamenta
ģenerāldirektors

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Deklarācija latviešu un angļu valodā.

216.

Latvijas Republikas un Brazīlijas Federatīvās Republikas kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu no 18.07.1992.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Brazīlijas Federatīvo Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Brazīlijas Federatīvās Republikas Valdība, vēloties attīstīt draudzību un sadarbību uz ANO Statūtos ietvertajiem principiem, ir vienojušās par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstniecību līmenī.

Starp abu valstu Ārlietu ministrijām ir notikusi notu apmaiņa, kas ir oficiāla vienošanās par diplomātisko attiecību nodibināšanu no 1992. gada 18. jūlija.

Abas valdības izsaka pārliecību, ka šī vienošanās attīstīs divpusēju sadarbību ekonomikā, tirdzniecībā un kultūras jomā starp abām valstīm, kam ir vienādi mērķi miera, demokrātijas, cilvēktiesību, taisnīguma un solidaritātes veicināšanā saskaņā ar starptautisko tiesību normām un principiem.

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

217.

Latvijas Republikas un Armēnijas Republikas 22.08.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Armēnijas Republiku

Latvijas Republika un Armēnijas Republika, apstiprinot savu vēlmi veidot savstarpējās attiecības atbilstoši ANO Statūtiem, Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes Nobeiguma aktam, Parīzes hartai Jaunai Eiropai un citiem šīs apspriedes dokumentiem,

balstoties uz 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām,

izsakot savstarpēju ieinteresētību stiprināt labas kaimiņattiecības, savstarpēju saprašanos un sadarbību starp abām valstīm,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstniecību līmenī.

Protokols stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi.

Protokols parakstīts Rīgā 1992. gada 22. augustā divos eksemplāros, katrs latviešu un armēņu valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds juridiskais spēks.

Latvijas Republikas	Armēnijas Republikas
vārdā	vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Jurkāns*,	Raffi Ovannisjans*,
ārlietu ministrs	ārlietu ministrs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

218.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 01.09.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Moldovas Republiku.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Nr. 2567

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Moldovas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods paziņot par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Moldovas Republiku vēstniecību līmenī. Latvijas Republika uzskata, ka diplomātiskās attiecības stājas spēkā ar dienu, kad notiek notu apmaiņa. Latvijas Republika apliecina savus centienus attīstīt savstarpējās attiecības, balstoties uz ANO Statūtu, EDSA Nobeiguma akta, Parīzes hartas Jaunai Eiropai mērķiem un principiem. Vēloties stiprināt valstu savstarpēju sadarbību un uzticību, Latvijas Republika apņemas divpusējās attiecības attīstīt uz līdztiesības un neiejaukšanās otras valsts iekšējās lietās principiem.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija izmanto iespēju izteikt savu visdziļāko cieņu Moldovas Republikas Ārlietu ministrijai.

Rīgā 1992. gada 1. septembrī

Moldovas Republikas
Ārlietu ministrijai
Kišiņevā

ĀMA, sēr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

219.

Latvijas Republikas un Marokas Karalistes 05.10.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas	Marokas Karalistes
Pastāvīgā pārstāvniecība	Pastāvīgā pārstāvniecība
Apvienoto Nāciju Organizācijā	Apvienoto Nāciju Organizācijā

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Marokas Karalisti

Latvijas Republika un Marokas Karaliste, vēloties izveidot un attīstīt draudzību un sadarbību starp abām valstīm, vienojas par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī. Šīs attiecības stājas spēkā no kopīgā komunikē parakstīšanas brīža un atbildīs 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvencijai "Par diplomātiskajām attiecībām" un Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos pieņemtajiem principiem.

Parakstīts Ņujorkā 1992. gada 5. oktobrī divos eksemplāros angļu un arābu valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds juridiskais spēks.

Latvijas Republikas vārdā	Marokas Karalistes vārdā
Aivars Baumanis*,	*Ahmed Snoussi**,
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks,	vēstnieks,
pastāvīgais pārstāvis ANO	pastāvīgais pārstāvis ANO

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

220.

Latvijas Republikas un Ekvadoras Republikas 21.10.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Ekvadoras Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Ekvadoras Republikas Valdība, ievērodamas ANO Statūtu principus un vēloties veicināt savstarpēju draudzību un sadarbību, kas balstītos uz starptautisko tiesību principiem, īpaši uz vienlīdzības, neatkarības, nacionālās suverenitātes, teritoriju neaizskaramības principu, un neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā un neatzīstot vardarbīgu teritoriju pievienošanu, ir vienojušās no 1992. gada 21. oktobra nodibināt diplomātiskās attiecības.

Abas valdības ir nolēmušas iecelt vēstniekus kā savus pārstāvjus, izdarot to abpusēji izdevīgā datumā.

Latvijas Republikas
Valdības vārdā
paraksts
Aivars Baumanis*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks un pastāvīgais
pārstāvis ANO

Ekvadoras Republikas
Valdības vārdā
paraksts
*Jose Ayala-Lasso**,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks un pastāvīgais
pārstāvis ANO

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Komunikē spāņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

221.

Latvijas Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā 21.10.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Kaboverdes Republiku.

Latvijas Republikas vēstniecība
Maskavā Čapligina ielā 3

Nr. 445/92

Latvijas Republikas vēstniecība Krievijas Federācijā apliecina savu cieņu Kaboverdes Republikas vēstniecībai Maskavā, un tai ir tas gods paziņot:

Latvijas Republikas vēstniecība pilnīgi pievienojas Kaboverdes Republikas vēstniecības 1992. gada 21. oktobra notas (Nr. 249/92) ieteikumiem par diplomātisko attiecību nodibināšanu vēstnieku līmenī saskaņā ar ANO Statūtu principiem un 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Latvijas Republikas vēstniecība Krievijas Federācijā pieņem, ka ar šīs notas saņemšanu Kaboverdes vēstniecībā Krievijas Federācijā tiek noslēgts līgums par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Kaboverdes Republikas Valdību, kas stājas spēkā ar šīs notas datumu.

Latvijas Republikas vēstniecība Krievijas Federācijā izmanto gadījumu, lai nosūtītu Kaboverdes vēstniecībai Krievijas Federācijā savas visaugstākās cieņas apliecinājumus.

Maskavā 1992. gada 21. oktobrī

Kaboverdes Republikas vēstniecība
Maskavā

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

222.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 03.11.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Uzbekistānas Republiku.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Nr. 3543

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Uzbekistānas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods darīt zināmu, ka [Latvijas Republika] izsaka gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Uzbekistānas Republiku vēstniecību līmenī.

Latvijas Republika uzskata, ka diplomātiskās attiecības tiek nodibinātas no notu apmaiņas brīža. Latvijas Republika apliecina centienus abpusējās attiecības attīstīt atbilstoši ANO Statūtu, EDSA Nobeiguma akta, Parīzes hartas Jaunai Eiropai un Vīnes konvencijas par diplomātiskajām attiecībām idejām un principiem.

Vēloties stiprināt abu valstu sadarbību un abpusējo uzticību, Latvijas Republika izsaka apņēmību attīstīt abpusējās attiecības uz līdztiesības un neiejaukšanās iekšējās lietās principiem.

Ministrija izmanto iespēju apliecināt savu cieņu Uzbekistānas Republikas Ārlietu ministrijai.

Rīgā 1992. gada 3. novembrī

Uzbekistānas Republikas
Ārlietu ministrijai
Taškentā

zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

223.

Latvijas Republikas un Mali Republikas 26.11.1992. vienošanās par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Vienošanās par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Mali Republiku

Latvijas Republikas Valdība, no vienas puses, un Mali Republikas Valdība, no otras puses, vēloties uzturēt draudzības un sadarbības attiecības, balstītas uz principiem un normām, kas regulē attiecības starp suverēnām valstīm, ir vienojušās par sekojošo:

I pants.

Latvijas Republikas Valdība un Mali Republikas Valdība nolemj nodibināt diplomātiskās attiecības.

II pants.

Šī vienošanās stājas spēkā ar parakstīšanas dienu.

Parakstīts Rīgā 1992. gada 26. novembrī.

Latvijas Republikas
valdības vārdā
paraksts
V. E. Mārtiņš Virsis*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministra vietnieks

Mali Republikas
valdības vārdā
paraksts
V. E. *Cheick Amadou Cisse**,
Mali Republikas ārkārtējais
un pilnvarotais vēstnieks
Krievijas Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Vienošanās latviešu un franču valodā.

224.

Kazahstānas Republikas Ārlietu ministrijas 30.12.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.

Kazahstānas Republikas
Ārlietu ministrija

Nr. 6869

Kazahstānas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods apliecināt gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku pilnā apjomā.

Kazahstānas Republika attīstīs draudzīgus sakarus ar Latvijas Republiku saskaņā ar ANO Statūtu principiem, EDSA Nobeiguma aktu, Parīzes hartu Jaunai Eiropai un Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Uzskatot šo notu par atbildi uz Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 1992. gada 10. decembra notu Nr. 4245, Kazahstānas Republikas Ārlietu ministrija uzskata to [30.12.1992.] par diplomātisko attiecību nodibināšanas datumu starp divām valstīm.

Kazahstānas Republikas Ārlietu ministrija izmanto iespēju apliecināt savu augsto cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Alma-Atā 1992. gada 30. decembrī

Latvijas Republikas zīmogs
Ārlietu ministrijai
Rīgā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

225.

Čehijas Republikas Starptautisko attiecību ministrijas nota par Čehijas Republikas valdības aicinājumu no 01.01.1993. atzīt Čehijas Republiku.

Nr. 113.984/92

Čehijas Republikas Ārlietu ministrija sveic Latvijas Republikas vēstniecību un lūdz vēstniecību nosūtīt Latvijas Republikas Valdībai Čehijas Republikas deklarāciju.

"Čehijas Republika 1993. gada 1. janvārī, balstoties uz Konstitucionālo aktu par Čehijas un Slovākijas Federatīvo Republiku sadalīšanu, kļūs neatkarīga un suverēna valsts. Čehijas Republika būs Čehoslovākijas federācijas pēctece.

Čehijas Republikas Valdība atbilstoši Nacionālās Padomes paziņojumam pasaules parlamentiem un valdībām politikā un ārpolitikā balstīsies uz demokrātiskajās valstīs pieņemtajām vērtībām — cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, demokrātisko plurālismu un likumību, kas ir pamats brīvībai, taisnīgumam un mieram.

Čehijas Republikas Valdība starptautiskās attiecības balstīs uz starptautiskajām tiesībām, ievēros ANO Statūtu principus un normas, Helsinku Nobeiguma aktu un sekojošos dokumentus, stiprinās sadarbību, veidojot stabilu drošības sistēmu Eiropā.

Čehijas Republikas Valdība ievēros un pildīs starptautisko tiesību normās iekļautās prasības nacionālo mazākumtautību tiesību jomā.

Čehijas Republikas Valdība ievēros atbruņošanās un kodolbruņojuma neizplatīšanas saistības, samazinās bruņotos spēkus un bruņojumu līdz aizsardzībai nepieciešamajam līmenim, centīsies stiprināt stabilitāti, balstoties uz daudzpusējo un divpusējo sadarbību. Saskaņā ar starptautiskajām tiesībām pēc Čehoslovākijas federācijas sadalīšanās 1993. gada 1. janvārī Čehijas Republika ievēros pēctecības principu Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas līdz šai dienai noslēgto daudzpusējo un divpusējo līgumu izpildē.

Saskaņā ar konstitucionālo aktu par federācijas īpašumu sadali Čehijas Republika finansiālo saistību jautājumu risināšanu starp Čehijas un Slovākijas Federatīvo Republiku uzticēs trešajai pusei vai starptautiskajām organizācijām.

Čehijas Republikas Valdība, vēloties ātrāku Čehijas Republikas iekļaušanos starptautiskajā sabiedrībā, lūdz visas valstis atzīt Čehijas Republikas neatkarību, kā arī vēlas nodibināt ar tām diplomātiskās attiecības vēstniecību

līmenī no 1993. gada 1. janvāra. Divpusējās attiecības balstīsies uz suverenitāti, neiejaukšanos iekšējās lietās, tiesiskās un politiskās neatkarības ievērošanu, robežu neaizskaramību, konfliktu mierīgu atrisināšanu un citām vispāratzītām starptautisko tiesību normām.

Čehijas Republikas Valdība, nodibinot diplomātiskās attiecības, paziņo, ka saskaņā ar daudzpusējām vienošanām atzīst Čehijas un Slovākijas Federatīvajā Republikā akreditētās diplomātiskās pārstāvniecības un saskaņā ar Vīnes konvenciju ievēros to akreditācijas secību."

Čehijas Republikas Ārlietu ministrija un Čehijas Republikas Valdība cer, ka Latvijas Republikas Valdība atbalstīs deklarāciju.

Čehijas Republikas Ārlietu ministrijai ir tas gods pievienot Čehijas Nacionālās Padomes 1992. gada 17. decembra Deklarācijas pasaules parlamentiem un valdībām tekstu.

Čehijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina visaugstāko cieņu Latvijas Republikas vēstniecībai.

Prāgā 1992. gada 18. decembrī

Latvijas Republikas vēstniecība
Viļņa

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Nosūtīta ar Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas vēstniecības Viļņā 22.12.1992. notu uz LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

226.

Slovākijas Republikas Ārlietu ministrijas nota par Slovākijas Republikas valdības aicinājumu no 01.01.1993. atzīt Slovākijas Republikas neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.

Nr. 1395 /92-23

Slovākijas Republikas Ārlietu ministrija sveic Latvijas Republikas vēstniecību, un tai ir tas gods paziņot, ka 1993. gada 1. janvārī Slovākijas Republika, pamatojoties uz Konstitucionālo aktu par Čehijas un Slovākijas Federatīvo Republiku sadalīšanu, kļūs par neatkarīgu un suverēnu valsti. Slovākijas Republika izveidosies, sadaloties Čehoslovākijas federācijai.

Slovākijas Republikas Valdība atbilstoši Nacionālās Padomes paziņojumam pasaules tautām un parlamentiem iekšpolitikā un ārpolitikā balstīsies uz demokrātiskajās valstīs pieņemtajām vērtībām — cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, demokrātisko plurālismu un likumību, kas ir pamats brīvībai, taisnīgumam un mieram.

Slovākijas Republikas Valdība starptautiskajās attiecībās balstīsies uz starptautisko tiesību un Apvienoto Nāciju Statūtu principiem un normām, Helsinku Nobeiguma aktu un citiem starptautiskajiem dokumentiem. Slovākijas Republika stiprinās sadarbību Eiropā, veidojot stabilu drošības sistēmu.

Slovākijas Republikas Valdība ievēros atbruņošanās un kodolbruņojuma neizplatīšanas saistības, samazinās bruņotos spēkus un bruņojumu līdz aizsardzībai nepieciešamajam līmenim, sekmēs stabilitāti divpusējās un daudzpusējās attiecībās.

Slovākijas Republikas Valdība saskaņā ar starptautisko tiesību normām ievēros etnisko minoritāšu tiesības.

Slovākijas Republika, no 1993. gada 1. janvāra sadaloties Čehoslovākijas Federatīvajai Republikai, saskaņā ar starptautisko likumdošanu ievēros pēctecības principu Čehoslovākijas Federatīvās Republikas iepriekšnoslēgto daudzpusējo un divpusējo līgumu izpildē.

Slovākijas Republika saskaņā ar Konstitucionālo aktu un Īpašuma sadalīšanas līgumu starp Slovākijas Republiku un Čehijas Republiku finansiālo saistību jautājumu risināšanu uzticēs trešajai pusei vai starptautiskajām organizācijām.

Slovākijas Republikas Valdība, vēloties ātrāku Slovākijas Republikas iekļaušanos starptautiskajā kopienā, lūdz Latvijas Republikas valdību atzīt Slovākijas Republikas neatkarību, kā arī vēlas nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republikas Valdību vēstniecību līmenī no 1993. gada 1. janvāra.

Savstarpējās attiecības balstīsies uz suverenitāti, neiejaukšanos iekšējās lietās, teritoriālās un politiskās neatkarības ievērošanu, konfliktu mierīgu risināšanu un citām vispāratzītām starptautisko tiesību normām.

Slovākijas Republikas Valdība paziņo, ka no 1993. gada 1. janvāra tā saskaņā ar Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām atzīst Čehijas un Slovākijas Federatīvajā Republikā akreditēto diplomātisko pārstāvniecību privilēģijas un imunitāti un nepieprasīs jaunu agremānu[1] Čehijas un Slovākijas Republikā akreditētajiem vēstniekiem, pieņemot to vēlēšanos tikt akreditētiem Slovākijas Republikā pēc 1993. gada 1. janvāra. Čehijas un Slovākijas Republikā akreditētā diplomātiskā korpusa esošā akreditācijas kārtība, kāda tā būs 1992. gada 31. decembrī, tiks saglabāta Slovākijas Republikā arī pēc 1993. gada 1. janvāra.

Slovākijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina visaugstāko cieņu Latvijas Republikas vēstniecībai.

Bratislavā 1992. gada 18. decembrī

Latvijas Republikas vēstniecība
Viļņā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Nota adresēta LR vēstniecībai Viļņā, lai gan 22.12.1992. nosūtīta no Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas vēstniecības Viļņā uz LR ĀM. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Agremāns — starptautiskajās tiesībās kādas valsts valdības piekrišana citas valsts izvirzīta kandidāta iecelšanai par diplomātisko pārstāvi šajā valstī.

227.

Čadas Republikas vēstniecības Maskavā 12.01.1993. nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

Čadas Republikas
vēstniecība Maskavā 1993. gada 12. janvārī
Maskavā

Čadas Republikas vēstniecība Maskavā apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods nosūtīt zināšanai divus nozīmīgus Čadas Valdības lēmumus:

1. Čadas Valdība atzīst Latvijas Republiku ar visiem valsts atribūtiem kā neatkarīgu valsti atbilstoši starptautisko tiesību normām.

2. Čadas Valdība izsaka vēlēšanos nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku atbilstoši starptautisko tiesību principiem. Čadas Valdība, saņemot Latvijas Republikas Valdības piekrišanu, piedāvā diplomātisko attiecību nodibināšanu veikt abu valstu vēstniecībām Maskavā.

Čadas Republikas vēstniecība Maskavā izsaka savu pateicību Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai un izmanto šo iespēju, lai vēlreiz izteiktu savas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

228.

Latvijas Republikas un Gvatemalas Republikas 14.01.1993. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais paziņojums

Vadoties no kopīgās vēlēšanās stiprināt un attīstīt draudzīgas attiecības un sadarbību starp abām valstīm, Latvijas Republikas Valdība un Gvatemalas Republikas Valdība ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām valstīm vēstnieku līmenī no 1993. gada 14. janvāra.

Parakstīts Ņujorkā 1993. gada 14. janvārī.

Latvijas Republikas	Gvatemalas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Aivars Baumanis*,	*Julio Armando Martini Herrera**,
Latvijas Republikas	Gvatemalas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
pārstāvis ANO	pārstāvis ANO

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Paziņojums spāņu un angļu valodā. Tulkojums no angļu valodas.

229.

Latvijas Republikas un Bangladešas Tautas Republikas 21.01.1993. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Bangladešas Tautas Republiku

Latvijas Republika un Bangladešas Tautas Republika, abpusēji vēloties attīstīt draudzību un sadarbību starp abām valstīm politiskajā, ekonomiskajā un citās jomās, ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās un konsulārās attiecības no šā protokola parakstīšanas brīža un apmainīties ar diplomātiskajām misijām vēstniecību līmenī.

Saskaņā ar ANO Statūtiem puses piekrīt attīstīt savas attiecības uz vienlīdzības, savstarpējas cieņas, suverenitātes, teritoriālās nedalāmības un savstarpējās neiejaukšanās principiem.

Puses vienojušās balstīt savas diplomātiskās un konsulārās attiecības uz 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajiem sakariem" un 1963. gada 24. aprīļa Vīnes konvenciju "Par konsulārajiem sakariem".

Šo apstiprinot, pilnvarotie Latvijas Republikas un Bangladešas Tautas Republikas pārstāvji ir parakstījuši šo dokumentu divos eksemplāros, katru latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Parakstīts Rīgā 1993. gada 21. janvārī.

Latvijas Republikas	Bangladešas Tautas Republikas
vārdā	vārdā
paraksts	paraksts
Georgs Andrejevs*,	*Mustafizur Rahman**,
Latvijas Republikas ārlietu ministrs	Bangladešas vēstnieks Maskavā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

230.

Latvijas Republikas un Omānas Sultanāta 05.02.1993. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas Republikas un Omānas Sultanāta kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu

Latvijas Republika un Omānas Sultanāts, vēlēdamies attīstīt abu valstu attiecības un sadarbību dažādās jomās, ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī, kas stājas spēkā no šā kopīgā komunikē parakstīšanas dienas.

Attiecības starp Latvijas Republiku un Omāmas Sultanātu balstīsies uz mierīgas līdzāspastāvēšanas, savstarpējas suverenitātes atzīšanas un neiejaukšanās otras valsts iekšējās lietās, kā arī uz vienlīdzības un savstarpēja izdevīguma principiem saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem.

Latvijas Republika un Omānas Sultanāts, parakstot šo kopīgo komunikē, patiesi cer, ka diplomātisko attiecību nodibināšana palīdzēs stiprināt draudzības un sadarbības saites abu valstu starpā.

Parakstīts Maskavā 1993. gada 5. februārī divās valodās — latviešu un arābu, pie tam abi teksti ir vienlīdz saistoši.

Latvijas Republikas vārdā paraksts Jānis Peters*, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Krievijas Federācijā	Omānas Sultanāta vārdā paraksts Davuds Hamdans Al-Hamdans*, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Krievijas Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

231.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 05.02.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Turkmenistānas Republiku.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Nr. 682

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Turkmenistānas Republikas Ārlietu ministrijai un paziņo par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Turkmenistānu vēstniecību līmenī.

Latvijas Republika uzskata, ka diplomātiskās attiecības tiek nodibinātas no notu apmaiņas brīža. Latvijas Republika apliecina vēlmi attīstīt abpusējās attiecības, pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas, EDSA Nobeiguma akta, Parīzes hartas Jaunai Eiropai un Vīnes konvencijas par diplomātiskajām attiecībām mērķiem un principiem.

Latvijas Republika, vēloties stiprināt sadarbību un abpusēju uzticību abu valstu starpā, izsaka apņēmību abpusējās attiecības attīstīt uz līdztiesības un neiejaukšanās otras valsts iekšējās lietās principiem.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija izmanto iespēju apliecināt visaugstāko cieņu Turkmenistānas Republikas Ārlietu ministrijai.

Rīgā 1993. gada 5. februārī

zīmogs

Turkmenistānas Republikas
Ārlietu ministrijai
Ašgabatā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

232.

Latvijas Republikas 11.03.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Gruzijas Republiku.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Nr. 1527

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Gruzijas Republikas Ārlietu ministrijai un paziņo, ka ir gatava nodibināt diplomātiskās attiecības ar Gruzijas Republiku vēstnieku līmenī.

Apliecinot atbalstu Apvienoto Nāciju Organizācijas, EDSA Nobeiguma akta un Parīzes hartas Jaunai Eiropai mērķiem un principiem, vēloties nostiprināt sadarbību, savstarpēju sapratni un uzticību starp Latvijas Republiku un Gruzijas Republiku, vēloties attīstīt divpusējo sadarbību uz līdztiesības un neiejaukšanās otras valsts iekšējās lietās principiem, piedāvā nodibināt diplomātiskās attiecības starp Latvijas Republiku un Gruzijas Republiku.

Ministrija izmanto iespēju apliecināt cieņu Gruzijas Republikai.

Rīgā 1993. gada 11. martā

zīmogs

Gruzijas Republikas
Ārlietu ministrija
Tbilisi

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

233.

Kirgizstānas Republikas Ārlietu ministrijas 18.03.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kirgizstānas Republikas
Ārlietu ministrija

Nr. 795

Kirgizstānas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods darīt zināmu, ka Kirgizstānas Republika, atsaucoties uz Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 1992. gada 10. decembra notu Nr. 4244, pauž gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku vēstniecību līmenī.

Kirgizstānas Republika uzskata, ka diplomātiskās attiecības tiek nodibinātas no notu apmaiņas brīža.

Kirgizstānas Republika apliecina savus centienus abpusējās attiecības attīstīt saskaņā ar ANO Statūtu principiem un mērķiem, EDSA Nobeiguma aktu, Parīzes hartu Jaunai Eiropai un Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Vadoties no vēlēšanās stiprināt abu valstu sadarbību un uzticību, Kirgizstānas Republika izsaka apņēmību abpusējās attiecības balstīt uz līdztiesības un neiejaukšanās viena otras iekšējās lietās principiem.

Kirgizstānas Republikas Ārlietu ministrija izmanto iespēju izteikt savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

Biškekā 1993. gada 18. martā

zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

234.

Latvijas Republikas un Antigvas un Barbudas 19.03.1993. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Antigvu un Barbudu

Antigvas un Barbudas Valdība un Latvijas Republikas Valdība, vēloties attīstīt un nostiprināt attiecības miera un sadarbības interesēs, pamatojoties uz suverenitātes, neatkarības, teritoriālās nedalāmības principiem, kā arī neuzbrukšanas un spēka nelietošanas principu ievērošanu starptautiskajās attiecībās, strīdu jautājumu risināšanu mierīgu sarunu ceļā un ANO Statūtu principiem, nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām valstīm nerezidējošo vēstnieku līmenī no 1993. gada 19. marta.

Ņujorkā 1993. gada 19. martā

Antigvas un Barbudas	Latvijas Republikas
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
V. E. *Lionel A. Hurst**,	Aivars Baumanis*,
Antigvas un Barbudas	Latvijas Republikas
pastāvīgais pārstāvis ANO	pastāvīgais pārstāvis ANO

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

235.

Ruandas Republikas prezidenta 01.04.1993. vēstule par Ruandas valdības lēmumu atzīt Latvijas neatkarību un suverenitāti.

Ruandas Republika
Republikas Prezidents

Kigali 1993. gada 1. aprīlī

Viņa Ekselencei
Anatolijam Gorbunova* kungam,
Latvijas Republikas
Augstākās Padomes
priekšsēdētājam
Rīgā

Ekselence, Prezidenta kungs,[1]

Ruandas Republikas Valdība, uzticīga starptautisko tiesību principiem, ar gandarījumu uzņēma Latvijas Republikas Neatkarības deklarāciju.

Tāpēc Ruandas Republikas Valdība atzīst Latviju par neatkarīgu un suverēnu valsti un izsaka gatavību kopā ar Latvijas Republikas Valdību strādāt miera, taisnīguma un pasaules sadarbības ideju nostiprināšanas garā.

Lūdzu, pieņemiet, Ekselence, Prezidenta kungs, manas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

paraksts
*Habyarimana Juvenal**,
ģenerālmajors,
Republikas Prezidents
zīmogs

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

[1] Sarakstē ar citu valstu pārstāvjiem A. Gorbunovu no 1991. gada līdz 1993. gadam bieži dēvēja par prezidentu.

236.

Latvijas Republikas un Burundi Republikas 24.05.1993. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Burundi Republiku

Latvijas Republika un Burundi Republika, abpusēji vēloties attīstīt partnerattiecības un sadarbību politikā, kultūras, ekonomikas un citās jomās, balstoties uz starptautisko tiesību — īpaši uz ANO Statūtu — principiem, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstniecību līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" un 1963. gada 24. aprīļa Vīnes konvenciju "Par konsulārajām attiecībām".

Latvijas Republika un Burundi Republika ir pārliecinātas, ka savstarpējo diplomātisko attiecību nodibināšana atbilst abu valstu nacionālajām interesēm un sekmēs starptautisko sadarbību un vispārējā miera nostiprināšanu.

Parakstīts Maskavā 1993. gada 24. maijā divos eksemplāros, katrs latviešu un franču valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
Jānis Peters*,
Latvijas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Maskavā

Burundi Republikas vārdā
paraksts
*Ndihokubwayo Gabriel**,
Burundi Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Maskavā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

237.

Latvijas Republikas un Sīrijas Arābu Republikas 25.05.1993. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Sīrijas Arābu Republiku

Latvijas Republika un Sīrijas Arābu Republika, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstniecību līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Sīrijas Arābu Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols sekmēs un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Sīrijas Arābu Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Maskavā 1993. gada 25. maijā divos eksemplāros, katrs latviešu un arābu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā	Sīrijas Arābu Republikas vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Peters*,	Mohamads Isams Naibs*,
Latvijas Republikas	Sīrijas Arābu Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Krievijas Federācijā	vēstnieks Krievijas Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

238.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 12.06.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Malaizijas Federāciju.

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

Note verbale[1]

Nr. 96 a

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija sūta cieņas apliecinājumus Malaizijas ĀM, un tai ir tas gods paziņot:

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija jūtas pagodināta par Malaizijas Ārlietu ministrijas izteikto vēlēšanos nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām valstīm. Latvijas Republikas Ārlietu ministrija cer, ka tas veicinās ekonomisko, kultūras, politisko un cita veida sadarbību starp abām republikām un kopumā šī sadarbība sekmēs saprašanos un draudzību starp pasaules tautām.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai ir tas gods paziņot, ka šī atbilde un Malaizijas ĀM nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ir vienošanās par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Valdību un Malaizijas Valdību.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija izsaka savas visaugstākās cieņas apliecinājumus Malaizijas Ārlietu ministrijai.

Rīgā 1993. gada 12. jūnijā

Malaizijas Ārlietu ministrija
Kualalumpura

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

[1] Verbālā nota. *(Tulk. no lat. val.)*

239.

Latvijas Republikas un Indonēzijas Republikas 25.08.1993. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republikas Valdību un Indonēzijas Republikas Valdību

Latvijas Republikas Valdība un Indonēzijas Republikas Valdība,

vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības un sadarbību starp abām valstīm un tautām, balstoties uz vienlīdzības, suverenitātes un teritoriālās nedalāmības principiem, kā arī neiejaukšanos iekšējās lietās,

vadoties no Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu principiem un mērķiem, kā arī 1961. gada Vīnes konvencijas par diplomātiskajām attiecībām, ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī no kopīgā komunikē parakstīšanas brīža.

Vēstnieku akreditācijas kārtību noteiks īpaša vienošanās.

Parakstīts Stokholmā 1993. gada 25. augustā divos autentiskos eksemplāros angļu valodā.

Latvijas Republikas	Indonēzijas Republikas
valdības vārdā	valdības vārdā
paraksts	paraksts
Imants Gross*,	*H. I. Jasin**,
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Zviedrijas Karalistē	Zviedrijas Karalistē

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

240.

Togo Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā nota par valdības 10.11.1993. deklarāciju par Latvijas neatkarības atzīšanu.

Togo vēstniecība
Krievijā
Sčuseva ielā 1
Nr. 175 / ATM / 93

Togo vēstniecība Krievijas Federācijā apliecina savu cieņu Latvijas Republikas vēstniecībai, un tai ir tas gods nosūtīt Latvijas Republikas Valdības zināšanai 1993. gada 10. novembra deklarācijas tekstu, ar kuru Togo Republikas Valdība ir nolēmusi atzīt Latvijas Republiku.

Citāts:

"Togo Republikas Valdības deklarācija.

Dziļās izmaiņas, kas pēdējos gados ir norisinājušās Austrumeiropā pēc PSRS sabrukuma, ir novedušas pie jaunu suverēnu un neatkarīgu valstu rašanās.

Saskaņā ar apņemšanos ievērot starptautiskās kopienas dalībvalstu pienākumus atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem un starptautisko tiesību principiem Togo valdība savā Ministru Padomes 1993. gada 10. novembra sēdē ir nolēmusi atzīt Latvijas Republiku.

Izsakot simpātijas un solidaritāti Latvijas Republikai, šis atzīšanas akts izsaka ciešu Togo apņēmību kopā ar Latviju strādāt stabilākas, taisnīgākas un plaukstošākas pasaules radīšanai un savstarpēji izdevīgas sadarbības veicināšanai.

Lomē 1993. gada 10. novembrī."

Citāta beigas.

Togo Republikas vēstniecība Krievijā jau iepriekš izsaka pateicību Latvijas Republikas vēstniecībai par tās laipnu sadarbību un izmanto šo iepēju, lai vēlreiz izteiktu savas visdziļākās cieņas apliecinājumus.

zīmogs

Maskavā 1993. gada 16. decembrī

Latvijas Republikas vēstniecība
Maskava

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no franču valodas.

241.

Latvijas Republikas un Azerbaidžānas Republikas 11.01.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Azerbaidžānas Republiku

Latvijas Republika un Azerbaidžānas Republika,

apņēmībā sekot ANO Statūtu, Helsinku Nobeiguma akta, Parīzes hartas Jaunai Eiropai un citu EDSA dokumentu mērķiem un principiem,

pārliecībā, ka savstarpējās attiecības tiks veidotas uz līdztiesības, suverēnas vienlīdzības, neiejaukšanās iekšējās lietās, teritoriālās nedalāmības, pastāvošo robežu neaizskaramības principiem un citām vispāratzītām starptautisko tiesību normām,

tiecoties paplašināt draudzīgās saiknes starp to pilsoņiem un tautām,

ievērojot to, ka diplomātisko attiecību nodibināšana starp abām valstīm sekmēs politisko, tirdzniecisko, ekonomisko un kultūras sakaru nostiprināšanu, radīs labvēlīgus apstākļus auglīgai un savstarpēji izdevīgai sadarbībai,

balstoties uz 1961. gada un 1963. gada Vīnes konvencijām par diplomātisko un [konsulāro] attiecību normām,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības un veikt diplomātisko pārstāvniecību apmaiņu vēstniecību līmenī.

Protokols parakstīts Baku 1994. gada 11. janvārī divos eksemplāros, katrs latviešu un azerbaidžāņu valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds juridiskais spēks.

Latvijas Republikas vārdā paraksts[1]	Azerbaidžānas Republikas vārdā paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr 210. Oriģināls.

[1] Ojārs Kehris*.
[2] Paraksts nav salasāms.

242.

Latvijas Republikas un Panamas Republikas 22.03.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Panamas Republiku

Latvijas Republika un Panamas Republika, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Panamas Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Panamas Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts 1994. gada 22. martā trijos eksemplāros, katrs latviešu, spāņu un angļu valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā	Panamas Republikas vārdā
paraksts	paraksts
Aivars Baumanis*,	*Carlos Arosemena A.**,
Latvijas pastāvīgais pārstāvis	Panamas pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju Organizācijā	Apvienoto Nāciju Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

243.

Latvijas Republikas un Seišeļu Republikas 23.03.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Seišeļu Republiku

Latvijas Republika un Seišeļu Republika, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Seišeļu Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Seišeļu Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Ņujorkā 1994. gada 23. martā divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
Aivars Baumanis*,
Latvijas pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju Organizācijā

Seišeļu Republikas vārdā
paraksts
*Marc Michael Marengo**,
Seišeļu pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

244.

Tadžikistānas Republikas Ārlietu ministrijas 11.05.1994. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Tadžikistānas Republikas
Ārlietu ministrija

7-1(1106)

Tadžikistānas Republikas Ārlietu ministrija apliecina savu cieņu Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai un, atbildot uz cienījamās ministrijas 1994. gada 5. aprīļa notu Nr. 352, viņai ir tas gods paziņot: Tadžikistānas Republikas Valdība, apstiprinot savu vēlmi sekot ANO Statūtu, EDSA Nobeiguma akta, Parīzes hartas Jaunai Eiropai un 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvencijas "Par diplomātiskajām attiecībām" mērķiem un principiem, izsaka gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku un apmainīties ar diplomātiskajām pārstāvniecībām vēstniecību līmenī.

Šī nota un Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 1994. gada 5. aprīļa nota Nr. 352 būs vienošanās šajā jautājumā, kura stāsies spēkā pēc notu apmaiņas.

Ministrija izmanto šo izdevību, lai vēlreiz apliecinātu savu visaugstāko cieņu Latvijas Republikai.

Dušanbē 1994. gada 11. maijā
zīmogs

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no krievu valodas.

245.

Latvijas Republikas un Maldivu Republikas 20.06.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Maldivu Republiku

Latvijas Republika un Maldivu Republika, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Latvijas Republika un Maldivu Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Maldivu Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Ņujorkā 1994. gada 20. jūnijā divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā	Maldivu Republikas vārdā
paraksts	paraksts
Aivars Baumanis*,	*Ahmed Zaki**,
Latvijas pastāvīgais pārstāvis	Maldivu pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju Organizācijā	Apvienoto Nāciju Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

246.

Latvijas Republikas un Nikaragvas Republikas 20.06.1994. protokols par diplomātiskajām attiecībām.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Nikaragvas Republiku

Latvijas Republika un Nikaragvas Republika, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Nikaragvas Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Nikaragvas Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Ņujorkā 1994. gada 20. jūnijā trijos eksemplāros, katrs latviešu, spāņu un angļu valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
Aivars Baumanis*,
Latvijas pastāvīgais
pārstāvis
Apvienoto Nāciju
Organizācijā

Nikaragvas Republikas vārdā
paraksts
*Erich C. Vilchez Asher**,
Nikaragvas pastāvīgais
pārstāvis
Apvienoto Nāciju
Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

247.

Latvijas Republikas un Kuveitas Valsts 15.07.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Kuveitas Valsti

Latvijas Republikas Valdība un Kuveitas Valsts Valdība,

vēloties attīstīt attiecības un sadarbību starp abām valstīm,

apliecinot uzticību Apvienoto Nāciju [Organizācijas] Statūtu mērķiem un principiem,

vadoties no vēlēšanās saglabāt mieru un drošību pasaulē,

nolēma nodibināt diplomātiskās un konsulārās attiecības starp abām valstīm, balstoties uz mierīgas līdzāspastāvēšanas, abpusējas suverenitātes cienīšanas un neiejaukšanās otras valsts iekšējās lietās principiem, kā arī uz vienlīdzības principu un abpusēju izdevīgumu un saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" un 1963. gada 24. aprīļa Vīnes kovenciju "Par konsulārajām attiecībām".

Šajā nolūkā, apakšā parakstījušies, savu valdību pilnvaroti, parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Maskavā 1994. gada 15. jūlijā, kas atbilst 1415. hidžras gada sestajai dienai, divos eksemplāros, katrs latviešu, arābu un angļu valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas	Kuveitas Valsts
Valdības vārdā	Valdības vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Peters*,	*Fawzi Abdulaziz Al-Jasem**,
Latvijas Republikas	Kuveitas Valsts
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks	vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

248.

Latvijas Republikas un Santomē un Prinsipi Demokrātiskās Republikas 26.07.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Santomē un Prinsipi Demokrātisko Republiku

Latvijas Republika un Santomē un Prinsipi Demokrātiskā Republika, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Santomē un Prinsipi Demokrātiskā Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Santomē un Prinsipi Demokrātiskās Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Ņujorkā 1994. gada 26. jūlijā trijos eksemplāros, katrs latviešu, portugāļu un angļu valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas	Santomē un Prinsipi
vārdā	Demokrātiskās Republikas vārdā
paraksts	paraksts
Aivars Baumanis*,	*Domingo Ferreira**,
Latvijas pastāvīgais	Santomē un Prinsipi
pārstāvis	Demokrātiskās Republikas
Apvienoto Nāciju	pagaidu pilnvarotais lietvedis
Organizācijā	Apvienoto Nāciju Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija.

249.

Latvijas Republikas un Jordānijas Hašemītu Karalistes 12.09.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Jordānijas Hašemītu Karalisti un Latvijas Republiku

Jordānijas Hašemītu Karaliste un Latvijas Republika,

vadoties no ANO Statūtu principiem,

vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību,

balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Jordānijas Hašemītu Karaliste un Latvijas Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību.

Šajā nolūkā pilnvaroti Jordānijas Hašemītu Karalistes un Latvijas Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts 1994. gada 12. septembrī Maskavā divos eksemplāros, katrs arābu un latviešu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Jordānijas Hašemītu Karalistes	Latvijas Republikas
vārdā	vārdā
paraksts	paraksts
Khaldouns Ahmads Al-Dhahir*,	Jānis Peters*,
ārkārtējais un pilnvarotais	ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks	vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

250.

Latvijas Republikas un Laosas Tautas Demokrātiskās Republikas 27.04.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Laosas Tautas Demokrātisko Republiku

Latvijas Republika un Laosas Tautas Demokrātiskā Republika, vadoties no abpusējiem centieniem attīstīt draudzības un sadarbības attiecības politiskajā, ekonomiskajā, tirdzniecības, kultūras, humanitārajā un citās jomās, nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības abu valstu starpā kopš minētā protokola parakstīšanas brīža.

Izsakot atzinību abu pušu attiecību evolūcijai, tās nolēmušas attīstīt šīs attiecības, balstoties uz abpusējas cieņas, suverenitātes, līdztiesības, teritoriālās vienotības un neiejaukšanās otras valsts iekšējās lietās principiem saskaņā ar ANO Statūtiem, starptautisko tiesību normām, kā arī Vīnes 1961. gada 18. aprīļa un 1963. gada 24. aprīļa konvencijām par diplomātiskajām un konsulārajām attiecībām.

Abas puses ir pārliecinātas, ka diplomātisko attiecību nodibināšana starp Latvijas Republiku un Laosas Tautas Demokrātisko Republiku atbilst abu valstu nacionālajām interesēm un veicinās draudzības un starptautiskās sadarbības, vispārējā miera un drošības nostiprināšanu visā pasaulē.

Parakstīts Maskavā 1995. gada 27. aprīlī divos eksemplāros, katrs latviešu, laosiešu un krievu valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas
vārdā
paraksts
Jānis Peters*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Krievijas Federācijā

Laosas Tautas Demokrātiskās
Republikas vārdā
paraksts
*Soukthavone Keola**,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Krievijas Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

251.

Latvijas Republikas un Kolumbijas Republikas 19.07.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Kolumbijas Republiku

Latvijas Republika un Kolumbijas Republika, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Kolumbijas Republika ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Kolumbijas Republikas pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Ņujorkā 1995. gada 19. jūlijā trijos eksemplāros, katrs latviešu, spāņu un angļu valodā, turklāt visi trīs teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas	Kolumbijas Republikas
vārdā	vārdā
paraksts	paraksts
Aivars Baumanis*,	*Julio Londono-Paredes**,
Latvijas pastāvīgais pārstāvis	Kolumbijas pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju Organizācijā	Apvienoto Nāciju Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

252.

Latvijas Republikas un Neatkarīgā Militārā Maltas Ordeņa 15.08.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Neatkarīgo Militāro Maltas Ordeni

Latvijas Republika un Neatkarīgais Militārais Maltas Ordenis, ņemot vērā kopīgās intereses attīstīt divpusējo sadarbību, ir nolēmis no šīs dienas nodibināt diplomātiskās attiecības.

Latvijas Republika un Neatkarīgais Militārais Maltas Ordenis apmainīsies ar pārstāvjiem ārkārtējā un pilnvarotā vēstnieka rangā un balstīsies uz atbilstošajām starptautisko tiesību normām.

Protokolu parakstījuši Latvijas Republikas un Neatkarīgā Militārā Maltas Ordeņa pilnvarotie divos eksemplāros angļu valodā.

Rīgā 1995. gada 5. augustā

Latvijas Republikas
vārdā
paraksts
Valdis Birkavs*,
Latvijas Republikas
ārlietu ministrs

Neatkarīgā Militārā Maltas Ordeņa
vārdā
paraksts
*Peter Freiherr von Fürstenberg**,
Neatkarīgā Militārā Maltas
Ordeņa ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Lietuvā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

253.

Latvijas Republikas un Apvienoto Arābu Emirātu 18.09.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Apvienotajiem Arābu Emirātiem

Vadoties no abpusējas vēlēšanās stiprināt un attīstīt abu valstu draudzīgās attiecības un sadarbību, Latvijas Republikas Valdība un Apvienoto Arābu Emirātu Valdība nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības starp valstīm vēstnieku līmenī no 1995. gada 18. septembra.

Latvijas Republikas vārdā	Apvienoto Arābu Emirātu vārdā
paraksts	paraksts
Jānis Peters*,	*Ibrahim Mohamed Juma Al-Mansouri**,
ārkārtējais un pilnvarotais	pagaidu pilnvarotais
vēstnieks	lietvedis

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Protokols latviešu, arābu, angļu valodā parakstīts Maskavā.

254.

Latvijas Republikas un Kambodžas Karalistes 22.09.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Kambodžas Karalisti

Latvijas Republika un Kambodžas Karaliste, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Kambodžas Karaliste ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Kambodžas Karalistes pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Ņujorkā 1995. gada 22. septembrī divos eksemplāros, katrs latviešu, angļu un khmeru valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
Aivars Baumanis*,
Latvijas pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju
Organizācijā

Kambodžas Karalistes vārdā
paraksts
Karaliskā Augstība princis
*Sisowath Sirirath**,
Kambodžas Karalistes
pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju
Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

255.

Bijušās Dienvidslāvijas republikas Maķedonijas Ārlietu ministrijas 14.03.1996. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Maķedonijas Republikas
Ārlietu ministrija
Broj/Nr. 1104-1485/1

Maķedonijas Republikas Ārlietu ministrija sūta sveicienus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, un tai ir tas gods paziņot par 1996. gada 13. februāra notas Nr. 21/109-226 saņemšanu. Piekrītot diplomātisko attiecību nodibināšanai, tā vēlas informēt par sekojošo:

šī nota un iepriekšminētā nota ir vienošanās pamatā par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Maķedonijas Republiku un Latvijas Republiku.

Maķedonijas Republika un Latvijas Republika nodibina diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības balstīsies uz 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām un starptautisko tiesību principiem.

Maķedonijas Republikas Ārlietu ministrija cer, ka diplomātisko attiecību nodibināšana starp abām valstīm veicinās tālāku divpusējo attiecību attīstību, padziļinās sadarbību un nostiprinās draudzību starp abām valstīm.

Maķedonijas Republikas Ārlietu ministrija izmanto gadījumu, lai nosūtītu visaugstākās cieņas apliecinājumus Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai.

zīmogs

Skopjē 1996. gada 14. martā

Latvijas Republikas
Ārlietu ministrija
Rīga

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

256.

Latvijas Republikas un Bosnijas un Hercegovinas Republikas 19.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Bosnijas un Hercegovinas Republiku un Latvijas Republiku

Bosnijas un Hercegovinas Republika un Latvijas Republika, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības un sadarbību starp abām tautām, balstoties uz vienlīdzību, abpusēji ievērojot suverenitāti, neatkarību un teritoriālo nedalāmību, kā arī neiejaukšanos citu valstu iekšējās lietās, vadoties no ANO Statūtu principiem un mērķiem, kā arī 1961. gada Vīnes konvencijas par diplomātiskajām attiecībām un 1963. gada Vīnes konvencijas par konsulārajām attiecībām, ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī, kas stājas spēkā protokola parakstīšanas brīdī.

Parakstīts Stokholmā 1996. gada 19. aprīlī divos eksemplāros angļu valodā.

Bosnijas un Hercegovinas	Latvijas Republikas
Republikas vārdā	vārdā
paraksts	paraksts
V. E. *Izet Serdarevic**,	Imants Lieģis*,
Bosnijas un Hercegovinas	Latvijas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais	pagaidu pilnvarotais lietvedis
vēstnieks Zviedrijas Karalistē	Zviedrijas Karalistē

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Tulkojums no angļu valodas.

257.

Latvijas Republikas un Čadas Republikas 23.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Čadas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Čadas Republikas Valdība,

vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un sadarbību starp abām tautām, balstoties uz ANO Statūtiem un it īpaši vienlīdzības, savstarpējās cieņas, suverenitātes, neiejaukšanos valsts iekšējās lietās un strīdu atrisināšanu miermīlīgā veidā principiem,

nolemj nodibināt diplomātiskās attiecības starp Latvijas Republiku un Čadas Republiku, kas stājas spēkā no protokola parakstīšanas brīža.

Pie pirmās iespējas abas valdības apmainīsies ar vēstniekiem.

Parakstīts Maskavā 1996. gada 23. aprīlī divos oriģināleksemplāros latviešu un franču valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts V. E. Jānis Peters*, Latvijas Republikas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Krievijas Federācijā	Čadas Republikas Valdības vārdā paraksts V. E. *Mahamats Salehs Al- Hobbo**, Čadas Republikas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Krievijas Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

258.

Latvijas Republikas un Kenijas Republikas 23.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Kenijas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Kenijas Republikas Valdība, vadoties no ANO Statūtos deklarētajiem principiem un vēloties attīstīt draudzīgas un savstarpēji izdevīgas sadarbības attiecības starp Latvijas Republiku un Kenijas Republiku, nolemj nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām valstīm vēstnieku līmenī.

Protokols stājas spēkā no parakstīšanas brīža.

Parakstīts Maskavā 1996. gada 23. aprīlī divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
V. E. Jānis Peters*,
Latvijas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks
Krievijas Federācijā

Kenijas Republikas vārdā
paraksts
V. E. Diksons Ireri Katambana*,
Kenijas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks
Krievijas Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

259.

Latvijas Republikas un Pakistānas Islama Republikas 29.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Pakistānas Islama Republiku

Latvijas Republika un Pakistānas Islama Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Stokholmā 1996. gada 29. aprīlī divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

paraksts[1]	paraksts[2]
Latvijas Republikas vārdā	Pakistānas Islama Republikas vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Imants Lieģis*.
[2] *Abdul Sattar Baber**.

260.

Latvijas Republikas un Ziloņkaula Krasta Republikas (Kotdivuāras) 04.06.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Ziloņkaula Krastu

Latvijas Republika un Ziloņkaula Krasts, vadoties no ANO Statūtu principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības un abpusēji izdevīgu sadarbību, balstoties uz starptautisko tiesību principiem, tautu vienlīdzību, respektējot valstisko neatkarību un suverenitāti, teritoriālo neaizskaramību, neiejaukšanos otras valsts iekšējās lietās, strīdu izšķiršanu mierīgā ceļā, neatzīstot spēka lietošanu teritoriju sagrābšanai, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī. Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Latvijas Republika un Ziloņkaula Krasts ir pārliecinātas, ka šis protokols veicinās un nostiprinās abu valstu sadarbību diplomātiskajās, starpparlamentārajās, ekonomiskajās attiecībās un kultūras jomā.

Šajā nolūkā pilnvaroti Latvijas Republikas un Ziloņkaula Krasta pārstāvji parakstīja šo protokolu.

Parakstīts Ņujorkā 1996. gada 4. jūlijā divos eksemplāros, katrs latviešu, angļu un franču valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.[1]

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
Aivars Baumanis*,
Latvijas pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju Organizācijā

Ziloņkaula Krasta vārdā
paraksts
*Jean-MarieKacou Gervais**,
Ziloņkaula Krasta
pastāvīgais pārstāvis
Apvienoto Nāciju Organizācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Ir nenozīmīgas tekstuālas atšķirības starp tekstiem latviešu un abās pārējās valodās.

261.

Latvijas Republikas un Peru Republikas 23.07.1996. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē

Latvijas Republika un Peru Republika, būdamas pārliecinātas par to, ka sadarbība un savstarpēja sapratne starp tautām ir labākā garantija starptautiskajam mieram un drošībai, un saskaņā ar starptautisko tiesību un ANO Statūtu principiem un mērķiem, ir nolēmušas nodibināt diplomātiskās attiecības nerezidējošu vēstnieku līmenī.

Procedūra attiecību nodibināšanai starp abām valstīm tiks veikta saskaņā ar 1961. gada Vīnes konvenciju par diplomātiskajām attiecībām.

Parakstīts Stokholmā 1996. gada 23. jūlijā.

Paraksts[1]	paraksts[2]
Latvijas Republikas vārdā	Peru Republikas vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls. Komunikē latviešu, spāņu un angļu valodā.

[1] Imants Lieģis*.
[2] *Jose Emilio Romero**.

262.

Latvijas Republikas un Andoras Hercogistes 27.08.1996. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Andoras Hercogisti

Latvijas Republika un Andoras Hercogiste,

vēloties attīstīt un nostiprināt sakarus, draudzību un sadarbību starp [abām] valstīm un tautām, kas balstītos uz vienlīdzību, savstarpēju suverenitātes, neatkarības un teritoriālās integritātes ievērošanu, kā arī uz neiejaukšanos katras valsts iekšējās lietās,

vadoties no Apvienoto Nāciju [Organizācijas] Statūtu principiem un mērķiem, 1961. gada Vīnes konvencijas par diplomātiskajām attiecībām, 1963. gada Vīnes konvencijas par konsulārajām attiecībām,

nolemj šā kopīgā komunikē parakstīšanas dienā nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Parakstīts Parīzē 1996. gada 27. augustā divos eksemplāros, katrs latviešu, katalāņu un angļu valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā paraksts Aina Nagobads-Ābola*, Latvijas ārkārtējā un pilnvarotā vēstniece Francijā	Andoras Hercogistes vārdā paraksts *Meritxell Mateu Pi**, Andoras ārkārtējā un pilnvarotā vēstniece Francijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

263.

Latvijas Republikas un Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas 19.09.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Šrilankas Demokrātisko Sociālistisko Republiku

Latvijas Republika un Šrilankas Demokrātiskā Sociālistiskā Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Stokholmā 1996. gada 19. septembrī divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

paraksts[1]	paraksts[2]
Latvijas Republikas	Šrilankas Demokrātiskās
vārdā	Sociālistiskās Republikas vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Jānis Dripe*.
[2] V. E. *Alfred Kulendran David**.

264.

Latvijas Republikas un Gabonas Republikas 31.10.1996. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Gabonas Republiku

Latvijas Republika, no vienas puses, un Gabonas Republika, no otras puses,

pamatojoties uz kopīgu vēlmi attīstīt un stiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām,

vēloties radīt savstarpēji izdevīgu sadarbību starp abām valstīm, kas balstās uz kopīgām interesēm,

saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu principiem un idejām un 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām"

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības starp abām valstīm vēstnieku līmenī.

Vienošanās stājas spēkā kopš komunikē parakstīšanas brīža.

Kopīgais komunikē parakstīts divos eksemplāros latviešu un franču valodā, turklāt abiem tekstiem ir vienāds [juridiskais] spēks.

Maskavā 1996. gada 31. oktobrī

Latvijas Republikas vārdā paraksts V. E. Jānis Peters*, vēstnieks	Gabonas Republikas vārdā paraksts V. E. Bendžamins Legnongo-Ndumba*, vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

265.

Latvijas Republikas un Kataras Valsts 10.12.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Kataras Valsti

Latvijas Republika un Kataras Valsts, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šis protokols stājas spēkā no parakstīšanas brīža.

Parakstīts Maskavā 1996. gada 10. decembrī divos eksemplāros, katrs latviešu, arābu un angļu valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā paraksts Jānis Peters*, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks	Kataras Valsts vārdā paraksts *Bader Omar Al-Dafa**, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

266.

Latvijas Republikas un Gvinejas Republikas 17.01.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Gvinejas Republiku

Latvijas Republika un Gvinejas Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām". Šis protokols stājas spēkā no parakstīšanas brīža.

Parakstīts Maskavā 1997. gada 17. janvārī divos oriģināleksemplāros latviešu un franču valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
V. E. Jānis Peters*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Krievijas
Federācijā
Maskavā

Gvinejas Republikas vārdā
paraksts
V. E. Džigui Kamara*,
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Krievijas
Federācijā
Maskavā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

267.

Latvijas Republikas un Zambijas Republikas 27.02.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Zambijas Republiku

Latvijas Republika un Zambijas Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem un vēloties attīstīt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības un apmainīties ar nerezidējošiem vēstniekiem kā šo valstu pārstāvjiem.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Stokholmā 27.02.1997. divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

paraksts[1]
Latvijas Republikas vārdā

paraksts[2]
Zambijas Republikas vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Jānis Dripe*.
[2] Paraksts nav salasāms.

268.

Latvijas Republikas un Beninas Republikas 19.03.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Beninas Republiku

Latvijas Republika un Beninas Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu politisku, ekonomisku un kultūras sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām" un 1963. gada 24. aprīļa Vīnes konvenciju "Par konsulārajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā no parakstīšanas brīža.

Parakstīts Maskavā 1997. gada 19. martā divos oriģināleksemplāros latviešu un franču valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
V. E. Jānis Peters*,
Latvijas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks
Krievijas Federācijā

Beninas Republikas vārdā
paraksts
V. E. Žils Antuāns Lalejī*,
Beninas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks
Krievijas Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Kopija.

269.

Latvijas Republikas un Namībijas Republikas 11.04.1997. protokols par diplomātiskajām attiecībām.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republikas Valdību un Namībijas Republikas Valdību

Latvijas Republikas Valdība un Namībijas Republikas Valdība, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Stokholmā 1997. gada 11. aprīlī divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas Valdības vārdā paraksts V. E. Jānis Dripe*, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks	Namībijas Republikas Valdības vārdā paraksts V. E. *Monica Nashandi**, ārkārtējā un pilnvarotā vēstniece

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

270.

Latvijas Republikas un Tanzānijas Apvienotās Republikas 28.11.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Tanzānijas Apvienoto Republiku

Latvijas Republika un Tanzānijas Apvienotā Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Stokholmā 1997. gada 28. novembrī divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

paraksts[1]	paraksts[2]
Latvijas Republikas	Tanzānijas Apvienotās
vārdā	Republikas vārdā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Jānis Dripe*.
[2] Paraksts nav salasāms.

271.

Latvijas Republikas un Libānas Republikas 16.01.1998. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Libānas Republiku

Latvijas Republikas Valdība un Libānas Republikas Valdība, vēloties veicināt abu valstu un tautu savstarpējo izpratni, draudzību un sadarbību, balstoties uz ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, īpaši attiecībā uz starptautisko mieru un drošību, valstu juridisko vienlīdzību, respektējot nacionālo suverenitāti un neatkarību, starptautiskos līgumus, teritoriālo integritāti un neiejaukšanos valstu iekšējās lietās,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām", tām stājoties spēkā kopš kopīgā komunikē parakstīšanas brīža.

Ar savu parakstu to apliecina pilnvarotās personas, kuras kopīgo komunikē parakstījušas latviešu, arābu un angļu valodā.

Parakstīts Maskavā 1998. gada 16. janvārī.

Latvijas Republikas
Valdības vārdā
paraksts
V. E. Imants Daudišs*,
Latvijas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Krievijas Federācijā

Libānas Republikas
Valdības vārdā
paraksts
V. E. Selims Tadmouri*,
Libānas Republikas
ārkārtējais un pilnvarotais
vēstnieks Krievijas
Federācijā

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

272.

Latvijas Republikas un Gambijas Republikas 12.03.1998. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Gambijas Republiku

Latvijas Republika un Gambijas Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Parīzē 1998. gada 12. martā divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā paraksts V. E. Sandra Kalniete*, ārkārtējā un pilnvarotā vēstniece	Gambijas Republikas vārdā paraksts V.E. N'Jogu Saers Bahs*, ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

273.

Latvijas Republikas un Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas 29.04.1998. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Alžīrijas Tautas Demokrātisko Republiku

Latvijas Republika un Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību, nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajiem sakariem".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Varšavā 1998. gada 29. aprīlī trijos eksemplāros, katrs latviešu, arābu un franču valodā, turklāt visi teksti ir autentiski.

Latvijas Republikas vārdā paraksts[1]	Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas vārdā paraksts[2]

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

[1] Aivars Vovers*.
[2] *Amar Belani**.

274.

Latvijas Republikas un Malāvi Republikas 10.09.1998. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Malāvi Republiku

Latvijas Republika un Malāvi Republika, vadoties no ANO Statūtu un starptautisko tiesību principiem, vēloties attīstīt un nostiprināt draudzīgas attiecības starp abām tautām un izveidot abpusēji izdevīgu sadarbību,

nolēma nodibināt diplomātiskās attiecības vēstnieku līmenī.

Šīs attiecības tiks veidotas saskaņā ar 1961. gada 18. aprīļa Vīnes konvenciju "Par diplomātiskajām attiecībām".

Šis protokols stājas spēkā līdz ar parakstīšanas brīdi.

Parakstīts Ņujorkā 1998. gada 10. septembrī divos eksemplāros, katrs latviešu un angļu valodā, turklāt abi teksti ir vienlīdz autentiski.

Latvijas Republikas vārdā
paraksts
V. E. Dr. Jānis Priedkalns*,
vēstnieks ANO

Malāvi Republikas vārdā
paraksts
V. E. Prof. *David Rubadiri**,
vēstnieks ANO

ĀMA, sēr. Nr. 210. Oriģināls.

PIELIKUMI

Publicēto dokumentu hronoloģiskais rādītājs

I daļā
Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atzīšanu (1918. g.– 20. gadu beigas)

1. 11.11.1918. Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes ārlietu ministra 11.11.1918. nota par Latviešu Pagaidu Nacionālās padomes kā *de facto* neatkarīgas struktūras atzīšanu.
2. 18.11.1918. Izraksts no Latvijas Tautas Padomes 18.11.1918. sēdes protokola par Latvijas valsts pasludināšanu.
3. 25.11.1918. Vācijas ģenerālpilnvarotā Baltijas zemēs 25.11.1918. paziņojums par Latvijas Tautas Padomes un Pagaidu valdības atzīšanu.
4. 10.12.1918. Amerikas Savienoto Valstu Senāta 10.12.1918. rezolūcija par Lietuvas, Latvijas un Igaunijas tiesībām uz neatkarību.
5. 10.01.1919. Japānas Impērijas sūtņa Lielbritānijā 10.01.1919. paziņojums par valdības lēmumu atzīt Latvijas Tautas Padomi par *de facto* neatkarīgu struktūru līdz Miera konferences lēmumam.
6. 30.01.1919. Haiti Republikas ārlietu valsts sekretāra 30.01.1919. nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Tautas Padomi par neatkarīgu Latvijas Pagaidu valdību.
7. 21.07.1919. Latvijas Republikas Pagaidu valdības un Igaunijas Republikas Pagaidu valdības 21.07.1919. līgums.
8. 26.09.1919. Somijas Republikas ārlietu ministra 26.09.1919. nota par Latvijas Pagaidu valdības *de facto* atzīšanu.
9. 22.10.1919. Polijas Republikas ārlietu ministra 22.10.1919. nota par Latvijas Tautas Padomes kā neatkarīgas struktūras *de facto* atzīšanu.
10. 23.10.1919. Lietuvas Republikas Ministru prezidenta 23.10.1919. nota par Latvijas Republikas neatkarības un Latvijas Pagaidu valdības atzīšanu.
11. 11.11.1919. Krievijas Ziemeļrietumu apgabala ārlietu ministra 11.09.1919. nota par atbalstu Latvijas Pagaidu valdībai un gatavību nodibināt attiecības ar Latviju.

12. 10.12.1919. Ukrainas Tautas Republikas Direktorijas priekšsēdētāja 10.12.1919. nota par Latvijas Republikas neatkarības un Pagaidu valdības atzīšanu.
13. 15.07.1920. Latvijas Republikas un Vācijas 15.07.1920. Pagaidu līgums par sakaru atjaunošanu.
14. 11.08.1920. Latvijas Republikas un Krievijas Sociālistiskās Federatīvās Padomju Republikas 11.08.1920. Miera līgums.
15. 26.01.1921. Sabiedroto konferences prezidenta 26.01.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
16. 26.01.1921. Polijas Republikas ārlietu ministra [26.01.1921.] nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.
17. 26.01.1921. Somijas Republikas ārlietu ministra 26.01.1921. nota par Latvijas valsts un Latvijas Pagaidu valdības *de iure* atzīšanu.
18. 27.01.1921. Gruzijas Republikas ārlietu ministra 27.01.1921. apsveikums sakarā ar Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
19. 28.01.1921. Azerbaidžānas Republikas delegācijas vadītāja Miera konferencē Parīzē 28.01.1921. apsveikums sakarā ar Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.
20. 01.02.1921. Vācijas diplomātiskā pārstāvja Latvijā 01.02.1921. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.
21. 05.02.1921. Norvēģijas Karalistes konsula Rīgā 05.02.1921. nota par Latvijas valsts un valdības *de iure* atzīšanu.
22. 05.02.1921. Zviedrijas Karalistes konsula Rīgā 05.02.1921. nota par Latvijas Republikas kā brīvas un neatkarīgas valsts atzīšanu.
23. 07.02.1921. Dānijas Karalistes konsula Rīgā 07.02.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
24. 10.02.1921. Persijas Impērijas sūtņa Itālijā 10.02.1921. nota par Latvijas neatkarības atzīšanu.
25. 17.02.1921. Austrijas Republikas ārlietu ministra 17.02.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
26. 19.02.1921. Portugāles Republikas sūtņa Francijā 19.02.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
27. 26.02.1921. Rumānijas Karalistes sūtņa Dānijā un Zviedrijā 26.02.1921. telegramma par Latvijas neatkarības atzīšanu.
28. 08.03.1921. Japānas Impērijas vēstnieka Francijā 08.03.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
29. 24.03.1921. Nīderlandes Karalistes sūtņa Francijā 24.03.1921. nota par Latvijas valsts un tās valdības atzīšanu.

30. 09.04.1921. Spānijas Karalistes sūtņa Itālijā 09.04.1921. nota par valdības lēmumu atzīt Latviju par neatkarīgu un suverēnu valsti.
31. 23.04.1921. Šveices Konfederācijas Federālā politiskā departamenta 23.04.1921. nota par Latvijas valsts *de iure* atzīšanu.
32. 10.06.1921. Svētā Krēsla valsts sekretāra 10.06.1921. nota par Latvijas Republikas atzīšanu.
33. 06.07.1921. Panamas Republikas prezidenta 06.07.1921. lēmums par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.
34. 20.07.1921. Ungārijas Karalistes ārlietu ministra 20.07.1921. nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.
35. 11.08.1921. Siāmas Karalistes ārlietu ministra 11.08.1921. nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.
36. 10.09.1921. Kubas Republikas pilnvarotā lietveža Lielbritānijā nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republiku *de iure* ar 10.09.1921.
37. 12.09.1921. Čīles Republikas sūtņa Francijā 12.09.1921. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latviju par neatkarīgu valsti.
38. 05.12.1921. Brazīlijas Republikas vēstnieka Francijā nota par valdības lēmumu ar 05.12.1921. atzīt Latvijas Republikas neatkarību.
39. 05.01.1922. Čehoslovākijas Republikas Ministru Padomes prezidenta un ārlietu ministra 05.01.1922. nota par valdības lēmumu atzīt Latviju par suverēnu un neatkarīgu valsti.
40. 12.01.1922. Venecuēlas Savienoto Valstu sūtņa Francijā 12.01.1922. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.
41. 13.02.1922. Haiti Republikas ārlietu valsts sekretāra 13.02.1922. nota par Latvijas Republikas atzīšanu.
42. 28.03.1922. Argentīnas prezidenta 28.03.1922. lēmums par Latvijas valsts atzīšanu.
43. 23.05.1922. Grieķijas ārlietu ministra 23.05.1922. nota par Latvijas valsts atzīšanu.
44. 24.05.1922. Bulgārijas Karalistes sūtņa Francijā 24.05.1922. nota par Latvijas kā brīvas un neatkarīgas valsts atzīšanu.
45. 02.06.1922. Peru Republikas prezidenta 02.06.1922. lēmums par Latvijas Republikas atzīšanu.
46. 08.07.1922. Kolumbijas Republikas ārlietu ministra 08.07.1922. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.
47. 28.07.1922. Amerikas Savienoto Valstu konsula Rīgā 28.07.1922. nota par Latvijas valdības atzīšanu.

48. 14.10.1922. Luksemburgas Lielhercogistes pilnvarotā lietveža Francijā 14.10.1922. nota par Latvijas Republikas *de iure* atzīšanu.
49. 16.08.1923. Ķīnas Republikas sūtņa Lielbritānijā 16.08.1923. nota par Latvijas Republikas atzīšanu.
50. 03.01.1925. Latvijas Republikas un Turcijas Republikas 03.01.1925. Draudzības līgums.
51. 07.09.1926. Serbu, Horvātu un Slovēņu Karalistes pārstāvja Tautu Savienībā [07.09.1926.] nota par Latvijas neatkarības *de iure* atzīšanu.
52. 10.05.1927. Meksikas Savienoto Valstu pilnvarotā lietveža Zviedrijā 10.05.1927. nota par Latvijas Republikas un tās valdības atzīšanu.
53. 28.01.1928. Ārkārtējam sūtnim un pilnvarotajam ministram Pēterim Sējam 28.01.1928. izsniegtais akreditācijas raksts, akreditējoties Albānijas Republikā.
54. 16.02.1928. Latvijas Republikas un Afganistānas Karalistes 16.02.1928. Draudzības līgums.

III daļā
Dokumenti par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas atzīšanu un diplomātiskajiem sakariem (1991–1998)

55. 04.05.1990. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes 04.05.1990. deklarācija "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu".
56. 21.08.1991. Latvijas Republikas Augstākās Padomes 21.08.1991. Konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu".
57. 22.08.1991. Igaunijas Republikas Augstākās Padomes 22.08.1991. deklarācija par attiecībām starp Igaunijas Republiku un Latvijas Republiku.
58. 22.08.1991. Islandes Republikas ārlietu ministra 22.08.1991. vēstule par Latvijas neatkarības atzīšanu un diplomātisko attiecību atjaunošanu.
59. 22.08.1991. Lietuvas Republikas Augstākās Padomes 22.08.1991. deklarācija par Lietuvas Republikas attiecībām ar neatkarīgo Latvijas Republiku.
60. 23.08.1991. Beļģijas Karalistes Ārlietu ministrijas 23.08.1991. preses paziņojums par Baltijas valstu atzīšanu.

61. 24.08.1991. Dānijas Karalistes ārlietu ministra 24.08.1991. vēstule par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.
62. 24.08.1991. Latvijas Republikas ārlietu ministra vietas izpildītāja personiskā nota par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Dānijas Karalisti no 24.08.1991.
63. 24.08.1991. Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas prezidenta 24.08.1991. dekrēts par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu.
64. 24.08.1991. Ungārijas Republikas Ārlietu ministrijas paziņojums par valdības 24.08.1991. lēmumu par Baltijas republiku neatkarības atzīšanu.
65. 25.08.1991. Argentīnas Republikas vēstnieka PSRS vēstule par Argentīnas valdības 25.08.1991. deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.
66. 25.08.1991. Norvēģijas Karalistes ārlietu ministra 25.08.1991. nota par gatavību noslēgt diplomātiskās attiecības.
67. 25.08.1991. Somijas valdības 25.08.1991. paziņojums par Baltijas republiku neatkarību.
68. 26.08.1991. Bulgārijas Republikas Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieka un ārlietu ministra nota par Ministru Padomes 26.08.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.
69. 26.08.1991. Latvijas Republikas un Islandes Republikas 26.08.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.
70. 26.08.1991. Kanādas ārlietu valsts sekretāres 26.08.1991. paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Lietuvu, Latviju un Igauniju un to *de iure* atzīšanas atkārtotu apstiprināšanu.
71. 26.08.1991. Maltas Republikas valdības 28.08.91. deklarācija par Igaunijas, Latvijas un Lietuvas neatkarības atzīšanu.
72. 26.08.1991. Moldovas Republikas prezidenta 26.08.1991. dekrēts par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.
73. 26.08.1991. Polijas Republikas premjerministra 26.08.1991. vēstule par gatavību atjaunot starpvalstu attiecības.
74. 26.08.1991. Rumānijas ārlietu ministra nota par valdības 26.08.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību un gatavību atjaunot diplomātiskās attiecības.
75. 26.08.1991. Sanmarīno Republikas ārlietu valsts sekretāra vēstule par Ministru Padomes 26.08.1991. sēdes lēmumu par

Latvijas neatkarības atbalstīšanu un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

76. 26.08.1991. Ukrainas Augstākās Padomes Prezidija 26.08.1991. lēmums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

77. 27.08.1991. Austrālijas Savienības vēstnieka PSRS vēstule ar premjerministra paziņojuma tekstu par Austrālijas 27.08.1991. lēmumu nodibināt diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm pilnā apjomā.

78. 27.08.1991. Eiropas Kopienas dalībvalstu 27.08.1991. deklarācija par Baltijas valstu neatkarību.

79. 27.08.1991. Gruzijas Republikas prezidenta 27.08.1991. dekrēts par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

80. 27.08.1991. Luksemburgas Lielhercogistes ārlietu ministra vēstule par valdības 27.08.1991. lēmumu atjaunot Lietuvas, Latvijas un Igaunijas neatkarības atzīšanu.

81. 27.08.1991. Latvijas Republikas un Norvēģijas Karalistes 27.08.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

82. 27.08.1991. Zviedrijas karaļa Kārļa Gustava vēstule par valdības 27.08.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republiku par suverēnu un neatkarīgu valsti.

83. 27.08.1991. Zviedrijas Ārlietu ministrijas 27.08.1991. preses paziņojums par Baltijas valstu atzīšanu.

84. 28.08.1991. Austrijas Republikas ārlietu ministra 28.08.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas suverenitāti un neatkarību.

85. 28.08.1991. Čīles Republikas ārlietu ministra 28.08.1991. apsveikums sakarā ar Latvijas valsts atgriešanos starptautiskajā sabiedrībā.

86. 28.08.1991. Jaunzēlandes vēstniecības PSRS paziņojums par valdības 28.08.1991. lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

87. 28.08.1991. Latvijas Republikas ārlietu ministra 28.08.1991. vēstule par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Vācijas Federatīvo Republiku.

88. 28.08.1991. Latvijas Republikas un Zviedrijas Karalistes 28.08.1991. vienošanās par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

89. 29.08.1991. Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas valdības 29.08.1991. paziņojums par Latvijas neatkarības atzīšanu un gatavību atjaunot diplomātiskās attiecības.

90. 29.08.1991. Dienvidāfrikas Republikas vēstniecības Somijā nota par valdības 29.08.1991. lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

91. 29.08.1991. Itālijas Republikas prezidenta 29.08.1991. paziņojums par atbalstu Latvijas neatkarības atjaunošanai.
92. 29.08.1991. Mongolijas Tautas Republikas vēstniecības PSRS 29.08.1991. nota par Latvijas Republikas suverenitātes un neatkarības atzīšanu.
93. 29.08.1991. Slovēnijas Republikas ārlietu ministra nota par Asamblejas 29.08.1991. lēmumu par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.
94. 29.08.1991. Latvijas Republikas ārlietu ministra 29.08.1991. nota Somijas Republikas ārlietu ministram par diplomātisko attiecību atjaunošanu.
95. 29.08.1991. Svētā Krēsla valsts sekretāra 29.08.1991. vēstule sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības atgūšanu un gatavību atjaunot oficiālās attiecības.
96. 29.08.1991. Šveices Konfederācijas Bundesrāta 29.08.1991. paziņojums par diplomātisko attiecību uzsākšanu ar Baltijas valstīm.
97. 30.08.1991. Azerbaidžānas Republikas Augstākās Padomes 30.08.1991. paziņojums par Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Moldovas, Gruzijas, Ukrainas un Baltkrievijas neatkarības atzīšanu.
98. 30.08.1991. Latvijas Republikas un Francijas Republikas 30.08.1991. komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.
99. 30.08.1991. Latvijas Republikas un Itālijas Republikas 30.08.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.
100. 30.08.1991. Nīderlandes Karalistes ārlietu ministra 30.08.1991. nota par atbalstu Baltijas valstu neatkarības atjaunošanai.
101. 30.08.1991. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 30.08.1991. nota par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Polijas Republiku.
102. 31.08.1991. Amerikas Savienoto Valstu prezidenta 31.08.1991. vēstule sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības atgūšanu.
103. 31.08.1991. Īrijas ārlietu ministra 31.08.1991. nota sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības un suverenitātes atjaunošanu.
104. 31.08.1991. Kirgizstānas Republikas Augstākās Padomes 31.08.1991. lēmums par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas neatkarības atzīšanu.
105. 02.09.1991. Amerikas Savienoto Valstu paziņojums
106. 02.09.1991. Ekvadoras Republikas vēstnieka PSRS nota par Ārlietu ministrijas 02.09.1991. paziņojumu par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības ar Latviju, Igauniju un Lietuvu.
107. 02.09.1991. Grieķijas Republikas premjerministra 02.09.1991. vēstule par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

108. 02.09.1991. Nikaragvas Republikas vēstnieka PSRS paziņojums par valdības 02.09.1991. lēmumu atzīt Igaunijas, Latvijas un Lietuvas neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.

109. 02.09.1991. Tunisijas Republikas ārlietu ministra nota par valdības 02.09.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

110. 02.09.1991. Latvijas Republikas un Ungārijas Republikas 02.09.1991. protokols par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

111. 02.09.1991. Venecuēlas vēstniecības PSRS nota par valdības lēmumu no 02.09.1991. atzīt Latvijas neatkarību.

112. 03.09.1991. Latvijas Republikas un Kanādas 03.09.1991. saprašanās memorands par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

113. 03.09.1991. Turcijas Republikas vēstniecības PSRS 03.09.1991. nota par valdības lēmumu atjaunot diplomātiskās attiecības ar Latvijas Republiku.

114. 04.09.1991. Brazīlijas Federatīvās Republikas ārlietu ministra vēstule par valdības lēmumu ar 04.09.1991. atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

115. 04.09.1991. Izraēlas Valsts ģenerālkonsulāta Maskavā nota ar ārlietu ministra 04.09.1991. paziņojumu par Baltijas valstu neatkarības atzīšanu.

116. 05.09.1991. Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu valdības 05.09.1991. saprašanās memorands par diplomātiskajām attiecībām.

117. 05.09.1991. Latvijas Republikas un Beļģijas Karalistes 05.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

118. 05.09.1991. Meksikas Savienoto Valstu ārlietu sekretāra 05.09.1991. vēstule par valdības ierosinājumu nodibināt diplomātiskās attiecības.

119. 05.09.1991. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 05.09.1991. nota par diplomātisko attiecību atjaunošanu ar Šveices Konfederāciju.

120. 06.09.1991. Ēģiptes Arābu Republikas prezidenta kancelejas 06.09.1991. paziņojums Lietuvas, Igaunijas un Latvijas neatkarības jautājumā.

121. 06.09.1991. Igaunijas Republikas Ārlietu ministrijas 06.09.1991. nota par gatavību apmainīties ar ārkārtējiem un pilnvarotiem vēstniekiem.

122. 06.09.1991. Japānas ārlietu ministra vēstule par valdības 06.09.1991. lēmumu atzīt Latvijas neatkarību un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

123. 06.09.1991. Kolumbijas vēstniecības Maskavā nota par valdības 06.09.1991. deklarāciju par Baltijas republiku atzīšanu.
124. 06.09.1991. Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Valsts Padomes 06.09.1991. lēmums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.
125. 06.09.1991. Peru Republikas Ārlietu ministrijas nota par valdības 06.09.1991. lēmumu par atbalstu Baltijas republiku iesaistei starptautiskajā sabiedrībā.
126. 06.09.1991. Singapūras Republikas Ārlietu ministrijas nota par valdības 06.09.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas suverenitāti un neatkarību.
127. 07.09.1991. Afganistānas Republikas 07.09.1991. paziņojums par Lietuvas, Latvijas un Igaunijas valstu neatkarības atzīšanu.
128. 07.09.1991. Albānijas Republikas ārlietu ministra 07.09.1991. paziņojums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.
129. 07.09.1991. Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas ārlietu ministra 07.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas neatkarību.
130. 07.09.1991. Ķīnas Tautas Republikas valsts padomnieka un ārlietu ministra 07.09.1991. vēstule par Latvijas valdības atzīšanu un tūlītēju diplomātisko attiecību nodibināšanu.
131. 08.09.1991. Bolīvijas Republikas vēstnieka PSRS vēstule par valdības 08.09.1991. deklarāciju par Igaunijas, Lietuvas un Latvijas neatkarības atzīšanu.
132. 09.09.1991. Bangladešas Tautas Republikas vēstniecības Maskavā 09.09.1991. nota PSRS Ārlietu ministrijai par valdības lēmumu atzīt Igaunijas, Lietuvas un Latvijas neatkarību.
133. 09.09.1991. Latvijas Republikas un Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas 09.09.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.
134. 09.09.1991. Indijas Republikas vēstniecības Maskavā 09.09.1991. telefakss ar premjerministra paziņojumu par Latvijas neatkarības atzīšanu.
135. 09.09.1991. Kubas Republikas Ārlietu ministrijas 09.09.1991. nota par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.
136. 09.09.1991. Sīrijas Arābu Republikas ārlietu ministra 09.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.
137. 09.09.1991. Taizemes Karalistes vēstnieka Stokholmā 09.09.1991.

nota ar premjerministra paziņojumu par atbalstu Latvijas suverenitātei un neatkarībai.

138. 09.09.1991. Vjetnamas Sociālistiskās Republikas ārlietu ministra 09.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

139. 10.09.1991. Latvijas Republikas un Bulgārijas Republikas 10.09.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

140. 10.09.1991. Irānas Islama Republikas ārlietu ministra [10.09.1991.] nota par gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības un atbalstu Latvijas neatkarībai.

141. 10.09.1991. Pakistānas Islama Republikas premjerministra 10.09.1991. vēstule par atbalstu Latvijas valsts neatkarības atjaunošanai.

142. 11.09.1991. Malaizijas vēstnieka Maskavā vēstule par valdības 11.09.1991. lēmumu par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

143. 12.09.1991. Armēnijas Republikas Augstākās Padomes 12.09.1991. lēmums par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atzīšanu.

144. 12.09.1991. Latvijas Republikas un Ķīnas Tautas Republikas 12.09.1991. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

145. 12.09.1991. Laosas Tautas Demokrātiskās Republikas Ārlietu ministrijas 12.09.1991. paziņojums par triju Baltijas republiku neatkarības atzīšanu.

146. 13.09.1991. Jemenas vēstniecības Maskavā 13.09.1991. nota par valdības lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

147. 13.09.1991. Latvijas Republikas un Rumānijas 13.09.1991. vienošanās par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

148. 16.09.1991. Filipīnu Republikas prezidenta 16.09.1991. paziņojums par Latvijas Republikas suverenitātes un neatkarības atjaunošanas atzīšanu.

149. 16.09.1991. Indonēzijas Republikas ārlietu ministra 16.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas suverenitātes un neatkarības atjaunošanu.

150. 17.09.1991. Senegālas Republikas vēstniecības PSRS 17.09.1991. nota par Senegālas valdības lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

151. 18.09.1991. Jordānijas Hašemītu Karalistes vēstnieka Maskavā 18.09.1991. vēstule par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

152. 18.09.1991. Latvijas Republikas un Mauritānijas Islama Republikas 18.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

153. 20.09.1991. Spānijas karaļa Huana Karlosa I 20.09.1991. apsveikums sakarā ar Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu.

154. 22.09.1991. Omānas Sultanāta Ārlietu ministrijas 22.09.1991. paziņojums par valdības lēmumu atzīt Baltijas valstu neatkarību.

155. 24.09.1991. Marokas Karalistes ārlietu un sadarbības ministra 24.09.1991. vēstule par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

156. 26.09.1991. Latvijas Republikas un Argentīnas Republikas 26.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

157. 26.09.1991. Latvijas Republikas un Čīles Republikas 26.09.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

158. 26.09.1991. Latvijas Republikas un Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas 26.09.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

159. 30.09.1991. Latvijas Republikas un Slovēnijas Republikas 30.09.1991. vienošanās par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

160. 30.09.1991. Uzbekistānas Republikas Augstākās Padomes 30.09.1991. lēmums par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

161. 01.10.1991. Latvijas Republikas un Svētā Krēsla 01.10.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

162. 02.10.1991. Latvijas Republikas un Portugāles Republikas 02.10.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

163. 04.10.1991. Latvijas Republikas un Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas 04.10.1991. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

164. 05.10.1991. Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas 05.10.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko pārstāvju apmaiņu.

165. 09.10.1991. Latvijas Republikas un Spānijas Republikas 09.10.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību atjaunošanu.

166. 10.10.1991. Japānas ārlietu ministra vēstule par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku no 10.10.1991.

167. 10.10.1991. Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas Ārlietu ministrijas 10.10.1991. nota par valdības lēmumu par Latvijas Republikas diplomātisko atzīšanu.

168. 15.10.1991. Latvijas Republikas un Mongolijas Tautas Republikas 15.10.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

169. 15.10.1991. Padomju Sociālistisko Republiku Savienība ārlietu ministra 15.10.1991. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.

170. 22.10.1991. Latvijas Republikas un Korejas Republikas 22.10.1991. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

171. 22.10.1991. Latvijas Republikas un Turcijas Republikas 22.10.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

172. 04.11.1991. Dienvidāfrikas Republikas Ārlietu departamenta apstiprinājums diplomātisko attiecību pastāvēšanai starp Latvijas Republiku un Dienvidāfrikas Republiku no 04.11.1991. saskaņā ar iepriekšēju mutisku vienošanos.

173. 23.11.1991. Gvinejas Republikas valdības 23.11.1991. deklarācija par trīs Baltijas republiku neatkarību.

174. 27.11.1991. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Meksikas Savienotajām Valstīm no 27.11.1991.

175. 12.12.1991. Lībijas Arābu Tautas Sociālistiskās Džamahīrijas Tautas biroja Stokholmā 12.12.1991. nota par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

176. 16.12.1991. Trinidadas un Tobago Republikas pārstāvniecības ANO 16.12.1991. nota ar premjerministra vēstījumu par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu.

177. 17.12.1991. Latvijas Republikas un Filipīnu Republikas 17.12.1991. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

178. 18.12.1991. Latvijas Republikas un Jamaikas 18.12.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

179. 19.12.1991. Jaunzēlandes vēstniecības Krievijas Federācijā nota par ārlietu un tirdzniecības ministra 19.12.1991. paziņojumu par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Baltijas valstīm.

180. 20.12.1991. Latvijas Republikas un Kipras Republikas 20.12.1991. komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

181. 20.12.1991. Latvijas Republikas un Kubas Republikas 20.12.1991. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

182. 23.12.1991. Kazahstānas Republikas prezidenta paziņojums par Augstākās Padomes 23.12.1991. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

183. 25.12.1991. Tadžikistānas Augstākās Padomes 25.12.1991. lēmums par Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas un Igaunijas Republikas neatkarības atzīšanu.

184. 27.12.1991. Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas Ārlietu ministrijas 27.12.1991. paziņojums par Latvijas Republikas, citu Baltijas valstu, Neatkarīgo Valstu Sadraudzības dalībvalstu un Gruzijas oficiālo atzīšanu.

185. 27.12.1991. Baltkrievijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija 27.12.1991. lēmums par suverēno valstu neatkarības atzīšanu.

186. 30.12.1991. Libānas Republikas vēstniecības Maskavā nota par valdības 30.12.1991. lēmumu atzīt Latviju un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

187. 01.01.1992. Irākas Republikas valdības 01.01.1992. paziņojums par Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Gruzijas neatkarības atzīšanu.

188. 01.01.1992. Latvijas Republikas un Maltas Republikas vienošanās par diplomātisko attiecību nodibināšanu no 01.01.1992.

189. 06.01.1992. Burundi Republikas valdības 06.01.1992. paziņojums par bijušās PSRS vietā izveidoto neatkarīgo valstu neatkarības un nacionālās suverenitātes atzīšanu.

190. 06.01.1992. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 06.01.1992. nota Izraēlas Valsts Ārlietu ministrijai par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

191. 16.01.1992. Burkinafaso valdības 16.01.1992. paziņojums par Latvijas Republikas atzīšanu.

192. 20.01.1992. Latvijas Republikas nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Singapūras Republiku no 20.01.1992.

193. 23.01.1992. Latvijas Republikas un Ēģiptes Arābu Republikas 23.01.1992. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

194. 25.01.1992. Mali Republikas valdības 25.01.1992. lēmums par Neatkarīgo Valstu Sadraudzības un Baltijas valstu neatkarības atzīšanu.

195. 28.01.1992. Santomē un Prinsipi Demokrātiskās Republikas Ārlietu un sadarbības ministrijas 28.01.1992. paziņojums par Latvijas Republikas atzīšanu un gatavību nodibināt diplomātiskās attiecības.

196. 29.01.1992. Luksemburgas Lielhercogistes ārlietu ministra 29.01.1992. nota par diplomātisko un konsulāro pārstāvību Latvijas Republikā.

197. 31.01.1992. Beninas Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā 31.01.1992. nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republiku.

198. 12.02.1992. Latvijas Republikas un Ukrainas 12.02.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

199. 12.02.1992. Latvijas Republikas un Vjetnamas Sociālistiskās Republikas 12.02.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

200. 13.02.1992. Latvijas Republikas un Jemenas Republikas 13.02.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

201. 14.02.1992. Horvātijas Republikas Ārlietu ministrijas 14.02.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

202. 04.03.1992. Madagaskaras Demokrātiskās Republikas vēstniecības Maskavā nota par valdības 04.03.1992. lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību un suverenitāti un nodibināt diplomātiskās attiecības.

203. 17.03.1992. Zimbabves Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā nota par valdības 17.03.1992. paziņojumu par Latvijas Republikas neatkarības atzīšanu.

204. 19.03.1992. Taizemes Karalistes premjerministra 19.03.1992. paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.

205. 01.04.1992. Paragvajas Republikas Ārlietu ministrijas paziņojums par valdības 01.04.1992. lēmumu atzīt Latvijas un citu valstu neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.

206. 07.04.1992. Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas 07.04.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

207. 20.04.1992. Latvijas Republikas un Nepālas Karalistes 20.04.1992. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

208. 23.04.1992. Latvijas Republikas un Venecuēlas Republikas kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu no 23.04.1992.

209. 29.04.1992. Latvijas Republikas un Albānijas Republikas 29.04.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

210. 29.04.1992. Latvijas Republikas un Mozambikas Republikas 29.04.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

211. 03.06.1992. Latvijas Republikas un Paragvajas Republikas 03.06.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

212. 09.06.1992. Latvijas Republikas un Senegālas Republikas 09.06.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

213. 26.06.1992. Latvijas Republikas un Tunisijas Republikas 26.06.1992. vienošanās protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

214. 06.07.1992. Latvijas Republikas un Urugvajas Austrumu Republikas 06.07.1992. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

215. 07.07.1992. Latvijas Republikas un Irānas Islama Republikas 07.07.1992. kopīgā deklarācija par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

216. 18.07.1992. Latvijas Republikas un Brazīlijas Federatīvās Republikas kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu no 18.07.1992.

217. 22.08.1992. Latvijas Republikas un Armēnijas Republikas 22.08.1992. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

218. 01.09.1992. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 01.09.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Moldovas Republiku.

219. 05.10.1992. Latvijas Republikas un Marokas Karalistes 05.10.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

220. 21.10.1992. Latvijas Republikas un Ekvadoras Republikas 21.10.1992. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

221. 21.10.1992. Latvijas Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā 21.10.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Kaboverdes Republiku.

222. 03.11.1992. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 03.11.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Uzbekistānas Republiku.

223. 26.11.1992. Latvijas Republikas un Mali Republikas 26.11.1992. vienošanās par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

224. 30.12.1992. Kazahstānas Republikas Ārlietu ministrijas 30.12.1992. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Latvijas Republiku.

225. 01.01.1993. Čehijas Republikas Starptautisko attiecību ministrijas nota par Čehijas Republikas valdības aicinājumu no 01.01.1993. atzīt Čehijas Republiku.

226. 01.01.1993. Slovākijas Republikas Ārlietu ministrijas nota par Slovākijas Republikas valdības aicinājumu no 01.01.1993. atzīt Slovākijas Republikas neatkarību un nodibināt diplomātiskās attiecības.

227. 12.01.1993. Čadas Republikas vēstniecības Maskavā 12.01.1993. nota par valdības lēmumu atzīt Latvijas Republikas neatkarību.

228. 14.01.1993. Latvijas Republikas un Gvatemalas Republikas 14.01.1993. kopīgais paziņojums par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

229. 21.01.1993. Latvijas Republikas un Bangladešas Tautas Republikas 21.01.1993. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

230. 05.02.1993. Latvijas Republikas un Omānas Sultanāta 05.02.1993. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

231. 05.02.1993. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 05.02.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Turkmenistānas Republiku.

232. 11.03.1993. Latvijas Republikas 11.03.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Gruzijas Republiku.

233. 18.03.1993. Kirgizstānas Republikas Ārlietu ministrijas 18.03.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

234. 19.03.1993. Latvijas Republikas un Antigvas un Barbudas 19.03.1993. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

235. 01.04.1993. Ruandas Republikas prezidenta 01.04.1993. vēstule par Ruandas valdības lēmumu atzīt Latvijas neatkarību un suverenitāti.

236. 24.05.1993. Latvijas Republikas un Burundi Republikas 24.05.1993. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

237. 25.05.1993. Latvijas Republikas un Sīrijas Arābu Republikas 25.05.1993. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

238. 12.06.1993. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas 12.06.1993. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu ar Malaizijas Federāciju.

239. 25.08.1993. Latvijas Republikas un Indonēzijas Republikas 25.08.1993. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

240. 10.11.1993. Togo Republikas vēstniecības Krievijas Federācijā nota par valdības 10.11.1993. deklarāciju par Latvijas neatkarības atzīšanu.

241. 11.01.1994. Latvijas Republikas un Azerbaidžānas Republikas 11.01.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

242. 22.03.1994. Latvijas Republikas un Panamas Republikas 22.03.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

243. 23.03.1994. Latvijas Republikas un Seišeļu Republikas 23.03.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

244. 11.05.1994. Tadžikistānas Republikas Ārlietu ministrijas 11.05.1994. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

245. 20.06.1994. Latvijas Republikas un Maldivu Republikas 20.06.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

246. 20.06.1994. Latvijas Republikas un Nikaragvas Republikas 20.06.1994. protokols par diplomātiskajām attiecībām.

247. 15.07.1994. Latvijas Republikas un Kuveitas Valsts 15.07.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

248. 26.07.1994. Latvijas Republikas un Santomē un Prinsipi Demokrātiskās Republikas 26.07.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

249. 12.09.1994. Latvijas Republikas un Jordānijas Hašemītu Karalistes 12.09.1994. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

250. 27.04.1995. Latvijas Republikas un Laosas Tautas Demokrātiskās Republikas 27.04.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

251. 19.07.1995. Latvijas Republikas un Kolumbijas Republikas 19.07.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

252. 15.08.1995. Latvijas Republikas un Neatkarīgā Militārā Maltas Ordeņa 15.08.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

253. 18.09.1995. Latvijas Republikas un Apvienoto Arābu Emirātu 18.09.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

254. 22.09.1995. Latvijas Republikas un Kambodžas Karalistes 22.09.1995. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

255. 14.03.1996. Maķedonijas Republikas Ārlietu ministrijas 14.03.1996. nota par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

256. 19.04.1996. Latvijas Republikas un Bosnijas un Hercegovinas Republikas 19.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

257. 23.04.1996. Latvijas Republikas un Čadas Republikas 23.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

258. 23.04.1996. Latvijas Republikas un Kenijas Republikas 23.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

259. 29.04.1996. Latvijas Republikas un Pakistānas Islama Republikas 29.04.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

260. 04.06.1996. Latvijas Republikas un Ziloņkaula Krasta Republikas (Kotdivuāras) 04.06.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

261. 23.07.1996. Latvijas Republikas un Peru Republikas 23.07.1996. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

262. 27.08.1996. Latvijas Republikas un Andoras Hercogistes 27.08.1996. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

263. 19.09.1996. Latvijas Republikas un Šrilankas Demokrātiskās Sociālistiskās Republikas 19.09.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

264. 31.10.1996. Latvijas Republikas un Gabonas Republikas 31.10.1996. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

265. 10.12.1996. Latvijas Republikas un Kataras Valsts 10.12.1996. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

266. 17.01.1997. Latvijas Republikas un Gvinejas Republikas 17.01.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

267. 27.02.1997. Latvijas Republikas un Zambijas Republikas 27.02.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

268. 19.03.1997. Latvijas Republikas un Beninas Republikas 19.03.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

269. 11.04.1997. Latvijas Republikas un Namībijas Republikas 11.04.1997. protokols par diplomātiskajām attiecībām.

270. 28.11.1997. Latvijas Republikas un Tanzānijas Apvienotās Republikas 28.11.1997. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

271. 16.01.1998. Latvijas Republikas un Libānas Republikas 16.01.1998. kopīgais komunikē par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

272. 12.03.1998. Latvijas Republikas un Gambijas Republikas 12.03.1998. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

273. 29.04.1998. Latvijas Republikas un Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas 29.04.1998. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

274. 10.09.1998. Latvijas Republikas un Malāvi Republikas 10.09.1998. protokols par diplomātisko attiecību nodibināšanu.

Latvijas valsts atzīšanas, neatkarības atjaunošanas, diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi valstu alfabētiskā secībā

Valsts nosaukums	Latvijas valsts atzīšanas un neatkarības atjaunošanas atzīšanas datumi	Diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi
Afganistāna	07.09.1991.	16.02.1928.
Albānija	07.09.1991.	28.01.1928.
		29.04.1992.
Alžīrija	27.12.1991.	29.04.1998.
Amerikas	10.12.1918.	
Savienotās Valstis	28.07.1922.	
	31.08.1991.	
	02.09.1991.	05.09.1991.
Andora		27.08.1996.
Antigva un Barbuda		19.03.1993.
Apvienotie Arābu Emirāti		18.09.1995.
Argentīna	28.03.1922.	
	25.08.1991.	26.09.1991.
Armēnija	12.09.1991.	22.08.1992.
Austrālija		27.08.1991.
Austrija	17.02.1921.	
	28.08.1991.	
Azerbaidžāna	28.01.1921.	
	30.08.1991.	11.01.1994.
Baltkrievija	27.12.1991.	07.04.1992.
Bangladeša	09.09.1991.	21.01.1993.
Beļģija	26.01.1921.	
	23.08.1991.	
	27.08.1991.	05.09.1991.
Benina	31.01.1992.	19.03.1997.
Bolīvija	08.09.1991.	
Bosnija un Hercegovina		19.04.1996.

Valsts nosaukums	Latvijas valsts atzīšanas un neatkarības atjaunošanas atzīšanas datumi	Diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi
Brazīlija	05.12.1921.	
	04.09.1991.	18.07.1992.
Bulgārija	24.05.1922.	
	26.08.1991.	10.09.1991.
Burkinafaso	16.01.1992.	
Burundi	06.01.1992.	24.05.1993.
Čada	12.01.1993.	23.04.1996.
Čehija		01.01.1993.
Čehijas un Slovākijas Federatīvā Republika	29.08.1991.	09.09.1991.
Čehoslovākija	05.01.1922.	
Čīle	12.09.1921.	
	28.08.1991.	26.09.1991.
Dānija	07.02.1921.	
	24.08.1991.	
	27.08.1991.	24.08.1991.
Dienvidāfrika	29.08.1991.	04.11.1991.
Eiropas Kopienas dalībvalstis	Eiropas Kopienas dalībvalstu 27.08.1991. deklarācija par Baltijas valstu neatkarību.	
Ekvadora	02.09.1991.	21.10.1992.
Ēģipte	06.09.1991.	23.01.1992.
Filipīnu Republika	16.09.1991.	17.12.1991.
Francija	26.01.1921.	
	27.08.1991.	30.08.1991.
Gabona		31.10.1996.
Gambija		12.03.1998.
Grieķija	23.05.1922.	
	27.08.1991.	02.09.1991.
Gruzija	27.01.1921.	
	27.08.1991.	11.03.1993.
Gvatemala		14.01.1993.
Gvineja	23.11.1991.	17.01.1997.
Haiti	30.01.1919.	
	13.02.1922.	

Valsts nosaukums	Latvijas valsts atzīšanas un neatkarības atjaunošanas atzīšanas datumi	Diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi
Horvātija		14.02.1992.
Igaunija	21.07.1919.	
	22.08.1991.	06.09.1991.
Indija	09.09.1991.	Nav dok.
Indonēzija	16.09.1991.	25.08.1993.
Irāka	01.01.1992.	
Irāna	[10.09.1991.]	07.07.1992.
Īrija	27.08.1991.	
	31.08.1991.	Nav dok.
Islande	22.08.1991.	26.08.1991.
Itālija	26.01.1921.	
	27.08.1991.	
	29.08.1991.	30.08.1991.
Izraēla	04.09.1991.	06.01.1992.
Jamaika		18.12.1991.
Japāna	10.01.1919.	
	26.01.1921.	
	08.03.1921.	
	06.09.1991.	10.10.1991.
Jaunzēlande	28.08.1991.	19.12.1991.
Jemena	13.09.1991.	13.02.1992.
Jordānija	18.09.1991.	12.09.1994.
Kaboverde		21.10.1992.
Kambodža		22.09.1995.
Kanāda	26.08.1991.	03.09.1991.
Katara		10.12.1996.
Kazahstāna	23.12.1991.	30.12.1992.
Kenija		23.04.1996.
Kipra		20.12.1991.
Kirgizstāna	31.08.1991.	18.03.1993.
Kolumbija	08.07.1922.	
	06.09.1991.	19.07.1995.
Korejas Tautas Demokrātiskā Republika	07.09.1991.	26.09.1991.
Korejas Republika		22.10.1991.
Krievijas Ziemeļrietumu apgabals	11.09.1919.	

Valsts nosaukums	Latvijas valsts atzīšanas un neatkarības atjaunošanas atzīšanas datumi	Diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi
KSFPR	11.08.1920.	
Krievijas Federācija	24.08.1991.	04.10.1991.
Kuba	10.09.1921.	
	09.09.1991.	20.12.1991.
Kuveita		15.07.1994.
Ķīna	16.08.1923.	
	07.09.1991.	12.09.1991.
Laosa	12.09.1991.	27.04.1995.
Libāna	30.12.1991.	16.01.1998.
Lībija	12.12.1991.	
Lielbritānija	11.11.1918.	
	26.01.1921.	
	27.08.1991.	Nav dok.
Lietuva	23.10.1919.	
	22.08.1991.	05.10.1991.
Luksemburga	14.10.1922.	
	27.08.1991.	29.01.1992.
Madagaskara	04.03.1992.	
Maķedonija (FYROM)		14.03.1996.
Malaizija	11.09.1991.	12.06.1993.
Malāvi Republika		10.09.1998.
Maldivu Republika		20.06.1994.
Mali	25.01.1992.	26.11.1992.
Malta	26.08.1991.	01.01.1992.
Maltas Ordenis		15.08.1995.
Maroka	24.09.1991.	05.10.1992.
Mauritānija		18.09.1991.
Meksika	10.05.1927.	
	05.09.1991.	27.11.1991.
Moldova	26.08.1991.	01.09.1992.
Mongolija	29.08.1991.	15.10.1991.
Mozambika		29.04.1992.
Namībija		11.04.1997.
Nepāla		20.04.1992.
Nīderlande	[05.03.1921.]	
	27.08.1991.	
	30.08.1991.	Nav dok.

Valsts nosaukums	Latvijas valsts atzīšanas un neatkarības atjaunošanas atzīšanas datumi	Diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi
Nikaragva	02.09.1991.	20.06.1994.
Norvēģija	05.02.1921.	
	25.08.1991.	27.08.1991.
Omāna	22.09.1991.	05.02.1993.
Pakistāna	10.09.1991.	29.04.1996.
Panama	06.07.1921.	22.03.1994.
Paragvaja	01.04.1992.	03.06.1992.
Persija (Irāna)	10.02.1921.	
Peru	02.06.1922.	
	06.09.1991.	23.07.1996.
Polija	22.10.1919.	
	[26.01.1921.]	
	26.08.1991.	30.08.1991.
Portugāle	19.02.1921.	
	27.08.1991.	02.10.1991.
PSRS	06.09.1991.	15.10.1991.
Ruanda	01.04.1993.	
Rumānija	26.02.1921.	
	26.08.1991.	13.09.1991.
Sanmarīno	26.08.1991.	
Santomē un Prinsipi	28.01.1992.	26.07.1994.
Seišeļu Republika		23.03.1994.
Senegāla	17.09.1991.	09.06.1992.
Serbu, Horvātu un Slovēņu Karaliste	07.09.1926.	
Siāma (Taizeme)	11.08.1921.	
Singapūra	06.09.1991.	20.01.1992.
Sīrija	09.09.1991.	25.05.1993.
Slovākija		01.01.1993.
Slovēnija	29.08.1991.	30.09.1991.
Somija	26.09.1919.	
	26.01.1921.	
	25.08.1991.	29.08.1991.
Spānija	09.04.1921.	
	27.08.1991.	
	20.09.1991.	09.10.1991.
Svētais Krēsls	10.06.1921.	
	29.08.1991.	01.10.1991.

Valsts nosaukums	Latvijas valsts atzīšanas un neatkarības atjaunošanas atzīšanas datumi	Diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi
Šrilanka	10.10.1991.	19.09.1996.
Šveice	23.04.1921.	
	29.08.1991.	05.09.1991.
Tadžikistāna	25.12.1991.	11.05.1994.
Taizeme (Siāma)	09.09.1991.	19.03.1992.
Tanzānija		28.11.1997.
Togo	10.11.1993.	
Trinidada un Tobago	16.12.1991.	
Tunisija	02.09.1991.	26.06.1992.
Turcija	03.01.1925.	
	03.09.1991.	22.10.1991.
Turkmenistāna		05.02.1993.
Ukraina	10.12.1919.	
	26.08.1991.	12.02.1992.
Ungārija	20.07.1921.	
	24.08.1991.	02.09.1991.
Urugvaja		06.07.1992.
Uzbekistāna	30.09.1991.	03.11.1992.
Vācija	25.11.1918.	
	15.07.1920.	
	01.02.1921.	28.08.1991.
Venecuēla	12.01.1922.	
	02.09.1991.	
Vjetnama	09.09.1991.	12.02.1992.
Zambija		27.02.1997.
Ziloņkaula Krasts (Kotdivuāra)		04.06.1996.
Zimbabve	17.03.1992.	
Zviedrija	05.02.1921.	
	27.08.1991.	28.08.1991.

Biogrāfiskais rādītājs

Acharya, Jayaraj Nepālas vēstnieks ANO (1992)

Advan, M. Al Jordānijas vēstnieks Maskavā (1991)

Aijello, S. ASV prezidenta Dž. Kārtera speciālais padomnieks etniskajos jautājumos (1977–1980)

Akuraters, Jānis (1876–1937), rakstnieks, skolotājs, sabiedrisks darbinieks. Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes, Tautas Padomes loceklis (1918–1920), Mākslas departamenta direktors (1918–1920), Rīgas radiofona direktors (1930–1934), Tēvzemes balvas laureāts (1937)

Al-Jasem, Fawzi Abdulaziz Kuveitas vēstnieks Maskavā (1994)

Alatas, Ali (dz.1922), Indonēzijas ārlietu ministrs. Diplomātiskā darbā (1954). Strādājis vēstniecībās Taizemē un ASV, Indonēzijas Ārlietu ministrijā, ANO Sekretariātā. Indonēzijas pastāvīgais pārstāvis ANO Ženēvā (1976–1978), valsts viceprezidenta sekretārs (1978–1982), pastāvīgais pārstāvis ANO (1982–1988), ārlietu ministrs (no1988)

Albats, Hermanis (1879–1942), jurists un diplomāts. LR Ārlietu ministrijas Ekonomiski konsulārā departamenta Konsulārās nodaļas vadītājs (1919), Juridiskā departamenta direktora v. p. i. un ĀM juriskonsults (1919–1920), ārlietu ministra biedrs (1920–1923), ĀM ģenerālsekretārs (1923–1933) un vienlaikus ĀM pārvaldnieks (1925–1926), Latvijas sūtnis Vatikānā (1925–1940). PSRS okupācijas varas represiju upuris, miris ieslodzījumā PSRS.

Al-Dafa, Bader Omar (dz. 1950), Kataras vēstnieks Spānijā, Ēģiptē, Francijā, Grieķijā (1982– 1995), Krievijas Federācijā (1996)

Al-Dhahir, Khaldoun Ahmad (dz. 1940), Jordānijas vēstnieks Krievijas Federācijā, nerezidējošais vēstnieks Somijā, Lietuvā, Polijā (no 1993)

Alfaro, R. J. Panamas valdības un tieslietu sekretārs, ārlietu pilnvarotais lietvedis (1921)

Al-Hamdans, Davuds Hamdans (dz. 1950), Omānas vēstnieks Japānā (1988–1990), ārlietu ministrijā (1990), vēstnieks Krievijas Federācijā (1993)

Al-Hobbo, Mahamats Salehs Čadas vēstnieks Krievijas Federācijā (1996)

Allam, Ibrahim Ēģiptes vēstnieks Stokholmā (1992)

Al-Mansouri, Ibrahim Mohamed Juma Apvienoto Arābu Emirātu pagaidu pilnvarotais lietvedis Maskavā (1995)

Al-Shara, Farouk (dz.1938), Sīrijas diplomāts. Vēstnieks Itālijā (1977–1980),

ārlietu valsts ministrs (1980–1984), ārlietu ministrs (no 1984)

Altanugua, Rodriguez Kubas sūtnis Lielbritānijā (1921)

Andersson, Sten (dz. 1923), Zviedrijas politiskais un valsts darbinieks. Zviedrijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas sekretārs (1962), parlamenta deputāts (1966). Zviedrijas sociālo lietu ministrs (1982–1985), ārlietu ministrs (1985–1991)

Andrejevs, Georgs (dz. 1932), ārsts, diplomāts. LR AP deputāts, LR 5. Saeimas deputāts, LR ārlietu ministrs (1992–1994), vēstnieks Kanādā (1995–1997), vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis Eiropas Padomē (1998)

Andrīsens, *(Andriessen)* Francs (dz.1929), Nīderlandes finansu ministrs (1977–1980), Nīderlandes parlamenta Pirmās palātas loceklis (1980). Eiropas Asociācijas loceklis (1981), Eiropas Asociācijas ārējo sakaru *(External Relations and Trade Policy, Cooperation with Other European Countries)* pilnvarotais (1989)

Aquino, Corozon C. (dz. 1933), Filipīnu politiķe, Apvienotās Nacionālistu Demokrātiskās organizācijas (UNIDO) locekle, Filipīnu prezidente (1986)

Arosemena, Carlos Panamas pastāvīgais pārstāvis ANO (1994)

Asher, Erich C. Vilchez Nikaragvas vēstnieks, pilnvarotais pārstāvis ANO (1994)

Ayala-Lasso, Jose Ekvadoras vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1989–1994), Ekvadoras pastāvīgais pārstāvis Drošības Padomē (1991–1992) un Drošības Padomes prezidents (1991. g. augusts, 1992. g. septembris)

Baber, Abdul Sattar Pakistānas vēstnieks Stokholmā (1996)

† *Backis, Audrys J.* Svētā Krēsla titulārais Metas arhibīskaps, īpašais sūtnis (1991)

Bahs, N'Jogu Saers (dz.1951) Gambijas vēstnieks Senegālā, Kaboverdē, Burkinafaso, Gvinejā, Mali, Mauritānijā, Alžīrijā, Tunisijā, Marokā (1994), vēstnieks Francijā (1998)

Ballón, Ramiro Piriz Urugvajas vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1992)

Balodis, Antons (1880–1941), diplomāts, Latvijas ārkārtējais sūtnis Kauņā (1924–1928), ārlietu ministrs (1928 – 1931). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Balodis, Jānis (1881–1965), Latvijas valsts militārais un politiskais darbinieks. Latvijas armijas virspavēlnieks (1919–1921), ģenerālis (1920), Saeimas deputāts (1925–1934). Latvijas kara ministrs (1931–1940). PSRS okupācijas varas represiju upuris, atgriezies Latvijā

Baltazzi, George (1866–1922), Grieķijas valsts un politiskais darbinieks. Transporta ministrs (1915), ārlietu ministrs (1908, 1921–1922), revolūcijas laikā 1922. g. kara tribunāls piesprieda nāvessodu

Banffy Ungārijas ārlietu ministrs (1921)

Bank, Morteza Irānas Ārlietu ministrijas Politiskā departamenta ģenerāldirektors (1992)

Bankavs, Jānis (1886–?), žurnālists, politiķis. Laikrakstu "Dzimtenes Atbalss" un "Latvija" redaktors. Darbojies Latviešu Pagaidu Nacionālajā Padomē (1917–1918), Latvijas Tautas Padomes loceklis (1918–1920), a/s "Linols" valdes loceklis. PSRS okupācijas varas represiju upuris

Baray, V. Haiti ārlietu valsts sekretārs (1922)

Barreto, H. Peru sūtniecības Francijā sekretārs (1922)

Baumanis, Aivars (dz.1937), jurists, žurnālists, diplomāts. Strādājis laikrakstā "Jūrmala", APN Latvijas nodaļā, Latvijas telegrāfa aģentūrā LETA. LR vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā (1991–1997), vēstnieks Dānijā (1998)

Beikers *(Baker)*, Džeimss Edisons (dz. 1930), ASV valsts un politiskais darbinieks. Tirdzniecības ministra vietnieks (1975–1976), finansu ministrs (1985–1988), ASV valsts sekretārs (1989)

Belani, Amar (dz. 1953), Alžīrijas vēstniecības Maskavā padomnieks (1986–1989), Ārlietu ministrijas vadošajos amatos (1989–1993), Alžīrijas vēstniecības Francijā padomnieks (1993–1996), vēstnieks Polijā (1996)

Belecki, Jan Krzysztow (dz. 1951), Polijas Republikas Ministru Padomes priekšsēdētājs (1990–1991), Ministru Padomes loceklis (1992–1993)

Belfūrs *(Balfour)*, Arturs Džeimss (1848–1930), Lielbritānijas valsts darbinieks un diplomāts. Britu parlamenta Pārstāvju palātas loceklis (1874–1922) no Konservatīvo partijas, lordu palātas loceklis (1922). Dažādos ministru amatos (1886), Lielbritānijas premjerministrs (1902–1905), Admiralitātes pirmais lords (jūrlietu ministrs) (1915–1916), ārlietu ministrs (1916–1919). Lielbritānijas vārdā atzina Latviju *de facto* (1918. g. 11. novembrī). Britu delegācijas vadītāja vietnieks Parīzes Miera konferencē (1919), vadīja Lielbritānijas delegāciju Tautu Savienībā (1920) un Vašingtonas konferencē (1921–1922)

Ben Yahia, Habib Tunisijas ārlietu ministrs (1991)

Beneš, Edward (1884–1948), Čehoslovākijas politiķis un valsts darbinieks.

Čehoslovākijas ārlietu ministrs (1918–1935), premjerministrs (1921–1922). Čehoslovākijas valsts prezidents (1935–1938). Emigrējis uz ASV (1938). Londonā izveidotās Čehoslovākijas trimdas valdības vadītājs. Čehoslovākijas prezidents (1946–1948)

Benoit G. Haiti ārlietu valsts sekretārs (1919)

Bērents *(Berendt)* Vācijas diplomāts, ministeriāldirektors (1920)

Bergs *(Bergh)*, G. van der Eiropas Padomes Parlamentārās Asamblejas pārstāvis (1987)

Berģis, Pēteris (1882–1942), jurists, ekonomists. Piedalījās Latvijas Republikas delegācijā miera sarunās ar Padomju Krieviju (1920), Latvijas un Lietuvas robežas šķīrējtiesas loceklis, Saeimas deputāts, iekšlietu ministrs (1923). Vēlāk strādāja par advokātu. PSRS okupācijas varas represiju upuris

Bermonts-Avalovs, Pāvels (1877–1972), Krievijas armijas virsnieks. 1919. g. februārī izveidoja un vadīja "Sevišķo krievu korpusu". 1919. g. septembrī izsludināja sevi par Krievijas brīvprātīgo armijas (Rietumu armijas) pavēlnieku. 1919. g. oktobrī – novembrī īstenoja neveiksmīgu militāru avantūru Latvijā un Lietuvā. Emigrēja uz Vāciju, vēlāk uz ASV

Bērnss *(Byrnes)*, Džeimss Frensiss (1879–1972), ASV valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. Pārstāvju palātas loceklis (1911–1925), senators (1930–1941), ASV Augstākās tiesas loceklis (1941–1942), Ekonomiskās stabilizācijas pārvaldes direktors (1942–1943), Militārās mobilizācijas pārvaldes direktors (1943–1945), piedalījās Jaltas, Potsdamas u. c. konferencēs, ASV valsts sekretārs (1945–1947), Dienvidkarolīnas štata gubernators (1951–1955)

Bīlmanis, Alfrēds (1887–1948), Latvijas politiskais darbinieks, diplomāts, vēsturnieks un publicists. LR Ārlietu ministrijas Preses nodaļas vadītājs (1920–1932), Latvijas sūtnis PSRS (1932–1935), sūtnis ASV (1935–1948). Pēc Latvijas okupācijas sarakstījis daudzus publicistiskus un dokumentālus darbus par Latvijas un Krievijas attiecībām un Baltijas jautājumu starptautiskajā politikā

Birkavs, Valdis (dz.1942), Latvijas valsts un politiskais darbinieks. LVU Juridiskās fakultātes dekāna vietnieks (1986–1990), LR AP deputāts (1990–1993), LR AP priekšsēdētāja vietnieks (1992–1993), LR 5., 6., 7. Saeimas deputāts. LR ministru prezidents (1993–1994), ārlietu ministrs (no

1994). Parlamentu savienības Latvijas nacionālās grupas priekšsēdētājs (1992–1993). Starpparlamentārās asamblejas vicepriekšsēdētājs (1993), Baltijas valstu Ministru Padomes priekšsēdētājs (1993–1994), Baltijas jūras valstu padomes priekšsēdētājs (1996–1997). Partijas "Latvijas Ceļš" priekšsēdētājs (1993–1997)

Bisenieks, Georgs (1885–?), Latvijas politiskais darbinieks un diplomāts. Latvijas diplomātiskais pārstāvis – sūtniecības vadītājs Lielbritānijā (1919–1921), sūtnis Lielbritānijā (1921–1924). Latvijas Lauksaimnieku ekonomiskās sabiedrības direktors – rīkotājs un valdes priekšsēdētājs. Latvijas konsuls Ļeņingradā (1933–1935). Latvijas Hipotēku bankas direktors. PSRS okupācijas varas represiju upuris

Bite, Erasts (1880–1942), jurists, valsts un politiskais darbinieks, Latvijas Tautas Padomes sekretārs (1918–1920), LR tieslietu ministrs (1926–1927), Senāta prokurors. PSRS okupācijas varas represiju upuris. Miris izsūtījumā Molotovas apg., nometnē "Usoļlag"

Blanks, Ernsts (1894–1972), Latvijas publicists un politiskais darbinieks. Bija "Dzimtenes Atbalss", "Latvijas Sargs" un citu laikrakstu redakcijas loceklis. 1944. g. devās trimdā uz Vāciju

Bolger, James (dz.1935), Jaunzēlandes politiķis. Parlamenta loceklis. Dažādos ministru amatos (1977–1981). Nacionālās partijas līdera vietnieks (1984–1985), parlamenta līderis (1985–1990), premjerministrs (1991)

Borch, Otto Rose (dz.1921), Dānijas diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1948).Dānijas pastāvīgais pārstāvis ANO (1967–1974), ĀM sekretāra vietnieks politiskajos jautājumos (1974–1976), vēstnieks ASV (1976–1983), pastāvīgais pārstāvis Ziemeļatlantijas Padomē (1983–1988), vēstnieks Zviedrijā (1988–1991), Dānijas speciālo uzdevumu vēstnieks Baltijas valstīs (1991)

Bosenkets *(Bosanquet)*, Vivjens (1872–1943), angļu diplomāts. Konsuls Rīgā (1911), britu Baltijas admirāļa politiskais padomnieks (1918–1919), ģenerālkonsuls Tallinā (1919)

Botha, Roelof Frederik (dz.1932), Dienvidāfrikas valsts darbinieks, diplomāts. Ārlietu dienestā (1953). Strādājis DĀR misijā Zviedrijā (1956–1960), VFR (1960–1963), DĀR ĀM vadošos amatos (1966–1970). Parlamenta deputāts (1970–1974, 1977). DĀR pastāvīgais pārstāvis ANO (1974–1977), vienlai-

kus vēstnieks ASV (1975–1977). Ārlietu ministrs (1977), informācijas ministrs (1980–1986)

Bouffal Polijas īpašās misijas Rīgā vadītājs (1919). Misijas uzdevums bija nodibināt attiecības ar Latvijas valdību

Briāns *(Briand)*, Aristīds (1862–1932), Francijas valsts un politiskais darbinieks, diplomāts, publicists. Vairākkārt premjerministrs (1909–1911, 1913, 1915–1917, 1921–1922, 1927–1929) un ārlietu ministrs (1915–1917, 1921–1922, 1925, 1925–1926, 1926–1932), bijis arī tieslietu, iekšlietu, izglītības, kultu ministrs. Lokarno līguma (1925) un Keloga–Briāna pakta (1928) noslēgšanas un "Paneiropas" idejas ierosinātājs. Briāna ietekmē Francija un citas Rietumeiropas valstis atzina Latviju *de iure* (1921), Nobela miera prēmijas laureāts (1926).

Broek, Hans van den Nīderlandes Ārlietu ministrijas valsts sekretārs (1981–1982), ārlietu ministrs (1982–1992), Eiropas Parlamenta loceklis (1993)

Brozs-Tito *(Broz-Tito)*, Josips (1892–1980), Dienvidslāvijas valsts un politiskais darbinieks. Dienvidslāvijas KP vadītājs (no 1937). Dienvidslāvijas Tautas atbrīvošanas armijas augstākais virspavēlnieks (1941–1945). Dienvidslāvijas Federatīvās Tautas Republikas Ministru Padomes priekšsēdētājs (1946–1953), prezidents (1953–1963). DSFR prezidents (1963), DSFR Prezidija priekšsēdētājs (1971)

Bruhere *(Brucher)*, H. VFR valsts ministre (1979)

Burhards *(Burchard)*, Vilhelms (1878–1957), Vācijas jurists. Vācu pārvaldes darbinieks Kurzemē un Rīgā (1915–1919), Vācijas pilnvarotais pārstāvis Latvijā (1918)

Buševics, Ansis (1878–1942), advokāts, valsts un politiskais darbinieks, Latvijas Tautas Padomes (1918–1922), Satversmes sapulces, I un IV Saeimas loceklis, finansu ministrs (1922 – 1923)

Bušs *(Bush)*, Džordžs Herberts Vokers (dz.1924), ASV politiskais darbinieks. ASV Kongresa Pārstāvju palātas loceklis (1967–1971), ASV pastāvīgais pārstāvis ANO (1971–1972). Republikāņu partijas Nacionālās komitejas priekšsēdētājs (1973–1974), ASV sakaru misijas Pekinā vadītājs (1974–1975). CIP direktors (1976–1977). ASV viceprezidents (1981–1989), ASV prezidents (1989–1993)

Cajal, Maximo Spānijas Ārlietu ministrijas valsts sekretārs (1991)

Cam, Nguyen Manh Vjetnamas ārlietu ministrs (1991)

Camilleri, Victor Maltas pastāvīgais pārstāvis ANO (1991)

Carl Gustaf R (sk. Kārlis Gustavs XVI)

Castillo, Mariano Armandariz del (1881–?), Meksikas diplomāts, ārlietu dienestā dažādos diplomātiskos rangos (1907–1954), pilnvarotais lietvedis Zviedrijā (1927. g. februāris–jūnijs), vēlāk diplomātiskos amatos PSRS, Spānijā, Latīņamerikas valstīs, vēstnieks (1942) Urugvajā, Itālijā, Kolumbijā u. c.

Chagas (1863–1925), Portugāles valsts un politiskais darbinieks. Viens no Portugāles Republikas dibinātājiem (1910), pirmais premjerministrs, sūtnis Francijā (1911–1923)

Chinda, S. Japānas diplomāts, sūtnis Lielbritānijā (1919)

Chindawongse, Chaiya (dz.1932), Taizemes diplomāts. Diplomātiskā dienestā (1954), Taizemes vēstnieks Laosā (1985–1987), Bangladešā un Butānā (1987–1991), Zviedrijā un Somijā (1991–1992)

Chu, Chao-Hsin Ķīnas sūtnis Lielbritānijā (1923)

Cichen, Cian (dz.1928), Ķīnas TR diplomāts un valsts darbinieks. Vēstniecības PSRS 2. sekretārs (1955–1962), padomnieks (1972–1974), vēstnieks Gvinejā un Gvinejā–Bisavā (1974–1976). Ārlietu ministrijas Informācijas departamenta direktors (1977–1982), ārlietu viceministrs (1982–1988), ministrs (1988. g. aprīlis), vicepremjers (1991)

Cielēns, Fēlikss (1888–1964), valsts un politiskais darbinieks, publicists, diplomāts. Latvijas Tautas Padomes un Satversmes sapulces loceklis, I – IV Saeimas deputāts, Saeimas Ārlietu komisijas priekšsēdētājs (1922–1933, ar pārtraukumiem). Latvijas delegācijas loceklis Parīzes Miera konferencē un Ārlietu ministrijas padomnieks (1919), ārlietu ministra biedrs (1923), Latvijas ārlietu ministrs (1926–1928), sūtnis Francijā, Spānijā un Portugālē (1933–1934). No 1944 emigrācijā Zviedrijā.

Cimma, Enrique Silva (dz.1918), jurists, zinātnieks, Čīles valsts un politiskais darbinieks, Konstitucionālās tiesas prezidents (1971–1973), ārlietu ministrs (1991)

Cisse, Cheick Amadou Tidian (dz.1938), Mali diplomāts, pastāvīgās pārstāvniecības ANO padomnieks (1981–1987), Ārlietu ministrijas ģenerālsekretārs (1989–1991), vēstnieks PSRS un Krievijas Federācijā (1991–1993), vēstnieks Mauritānijā (1993–1996)

Collor de Mello, Fernando Affonso Brazīlijas prezidents (1991)

Comissario Afonso, Pedro (dz. 1953), Mozambikas ārlietu ministrs (1985–1989), vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1989–1996), vēstnieks Portugālē (1996)

Cossiga, Francesco (1928), jurists, Itālijas valsts un politiskais darbinieks, Itālijas Republikas premjerministrs (1979–1980), Senāta prezidents (1983), Itālijas prezidents (1985–1992)

Cunha, Gastao da Brazīlijas sūtnis Francijā (1921)

Čakste, Jānis (1859–1927), Latvijas sabiedriski politiskais darbinieks, jurists. Latviešu Bēgļu apgādāšanas CK priekšsēdētājs (1917), LPNP Ārlietu nodaļas darbinieks (1918), Latvijas delegācijas priekšsēdētājs Parīzes Miera konferencē (līdz 1919. g. maijam). Latvijas Tautas Padomes (1918–1920) un Latvijas Satversmes sapulces (1920–1922) priekšsēdētājs. Pirmais Latvijas Valsts prezidents (1922–1927)

Čemberlens *(Chamberlain)*, Ostins (1863–1937), Lielbritānijas valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. Britu parlamenta Pārstāvju palātas loceklis (no 1892), dažādos ministru posteņos (no 1895). Ministrs Indijas lietās (1915–1917), lords zīmogglabātājs (1921–1922), ārlietu ministrs (1924–1929), jūras lietu ministrs (1931)

Čērčils *(Churchill)*, Vinstons (1874–1965), Lielbritānijas valsts un politiskais darbinieks. Lielbritānijas premjerministrs (1940–1945, 1951–1955), Konservatīvo partijas līderis (1940–1955), dažādu resoru ministrs (1908–1924, ar pārtraukumiem), aizsardzības ministrs (1940–1945, 1951–1952). Piedalījies antihitleriskās koalīcijas veidošanā, Teherānas, Jaltas un Potsdamas konferencēs, akceptēja pēckara starptautiskās sistēmas izveidi ar Eiropas sadalīšanu. Publicists un memuāru autors, Nobela miera prēmijas laureāts (1953)

Dalless *(Dulles)*, Džons Fosters (1888–1959), ASV valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. ASV delegāciju loceklis Sanfrancisko konferencē (1945), ANO Ģenerālās Asamblejas sesijās (1946–1948, 1950). Aktīvi piedalījies "Māršala plāna" izstrādē un NATO izveidē. ASV valsts sekretārs (1953–1959), ASV prezidenta speciālais konsultants (1959)

Daudišs, Imants (dz.1945), LR AP deputāts, LR AP sekretārs, LR 5. un 6. Saeimas deputāts, LR 5. un 6. Saeimas sekretārs, LR ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Krievijas Federācijā (1997)

David, Alfred Kulendran Šrilankas vēstnieks Stokholmā (1996)

Dēliņš, Emīls (dz. 1921), žurnālists, diplomāts. Latvijas goda vicekonsuls (1979), goda konsuls (1982) un ģenerālkonsuls (1992) Austrālijā, goda konsuls Jaunzēlandē (1993).

Deņikins, Antons (1872–1947), Krievijas militārais darbinieks. Ģenerāļleitnants, Krievijas augstākās virspavēlniecības štāba priekšnieks (1917). Piedalījās Korņilova dumpja (1917) un baltgvardu Brīvprātīgo armijas organizēšanā, bija tās vadītājs (1918). "Dienvidkrievijas bruņoto spēku" virspavēlnieks (1918.g. rudenī). Pēc baltgvardu sagrāves Ziemeļkaukāzā emigrējis (1920)

Deņisovs, A. PSRS misijas ANO diplomāts (1991)

Derevjanskis, Vladimirs (1902–1980), padomju valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. PSRS pilnvarotais pārstāvis Somijā (1938–1940), Latvijā (1940). Piedalījies Latvijas iekļaušanā PSRS, pēc tam (1940–1941) VK(b)P CK un PSRS TKP pilnvarotais Latvijā (1940–1941). LK(b)P CK loceklis (1940). Diplomātiskā (1942), saimnieciskā darbā Maskavā (1943)

Devawongse princis, Siāmas ārlietu ministrs (1921)

Diallo, Absa Claude (dz.1942), Senegālas diplomāte. Ministre padomniece vēstniecībā Bonnā, Austrijā un Šveicē (1972–1977), Senegālas pastāvīgā delegāte UNESCO (1977–1980), ĀM Politisko un kultūras lietu direktore (1981–1988), pastāvīgā pārstāve ANO (1988–1991), Senegālas vēstniece Zviedrijā (1992)

Dienstbier, Jiri (dz.1937), Čehoslovākijas valsts un sabiedriskais darbinieks. Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas ārlietu ministrs (1989)

Dimā *(Dumas)*, Rolāns (dz.1922), Francijas politiskais darbinieks, advokāts, žurnālists. Pretošanās kustības dalībnieks. Vairākkārt Francijas parlamenta deputāts (1956). Nacionālās sapulces priekšsēdētāja vietnieks (1968), Nacionālās sapulces Āārlietu komisijas priekšsēdētājs (1986). Francijas ārlietu ministrs (1983–1984, 1988), ārējo sakaru ministrs (1984–1986), Francijas Republikas valsts ministrs, ārlietu ministrs (1988–1993)

Dinbergs, Anatols (1911–1993), Latvijas diplomāts. Sekretārs Latvijas goda konsulātā Lodzā (1933–1934), strādājis LR Ārlietu ministrijas Rietumu (1934–1935) un Juridiskajā (1935–1937) nodaļā, vicekonsuls ģenerālkonsulātā Ņujorkā (1937–1941), LR sūtniecības Vašingtonā atašejs un

	konsulārās daļas vadītājs (1941–1948), sūtniecības vadītājs un pagaidu pilnvarotais lietvedis (1948–1949, 1953–1954), sūtniecības 1. sekretārs (1949–1953), padomnieks (1954–1970), Latvijas pilnvarotais lietvedis ASV, sūtniecības vadītājs un Latvijas diplomātiskā dienesta vadītājs (1970–1991). Latvijas vēstnieks ASV (1991–1992), vienlaikus LR pastāvīgais pārstāvis un vēstnieks ANO Ņujorkā (17.09.1991. – 05.12.1991.) LR vēstniecības ASV padomnieks (1991)
Dinēvičs, Jānis	LR AP LTF frakcijas vadītājs (1991)
Dripe, Jānis	(dz. 1953), arhitekts, diplomāts. LR kultūras valsts ministrs (1994–1995), LR vēstnieks Zviedrijā (no 1996)
Dubiņins, Jurijs	(dz.1930), PSRS un Krievijas diplomāts. Diplomātiskajā darbā (1955). PSRS ĀM I Eiropas nodaļas vadītājs (1971–1978), PSRS ĀM Kolēģijas loceklis. PSRS vēstnieks Spānijā (1978–1986). PSRS pastāvīgais pārstāvis ANO (1986. g. februārī–maijā). PSRS vēstnieks ASV (1986–1990), Francijā (1990–1991)
Dzeduns *(Tse-Tung)*, Mao	(1893–1976), Ķīnas valsts un politiskais darbinieks. Ķīnas Komunistiskās partijas CK priekšsēdētājs (1943). ĶTR Centrālās tautas valdības padomes priekšsēdētājs (1949–1954), ĶTR priekšsēdētājs (1954–1959)
Džeksons *(Jackson)*, Roberts H.	ASV galvenais tiesnesis Nirnbergas kara noziedznieku prāvā (1945–1946)
Eberhards, M.	vācu ģenerālleitnants
Ēberts *(Ebert)*, Frīdrihs	(1870–1925), vācu politiskais darbinieks, Sociāldemokrātu partijas vadītājs, ievēlēts Reihstāgā (1912), izveidoja Vācijas pagaidu valdību (1918), Vācijas Republikas prezidents (1919–1925)
Eizenhauers *(Eisenhower)*, Dvaits Deivids	(1890–1969), ASV valsts un politiskais darbinieks. Sabiedroto ekspedīcijas karaspēka augstākais virspavēlnieks Rietumeiropā (no 1943. g. dec.). NATO bruņoto spēku augstākais virspavēlnieks Eiropā (1950–1952), ASV prezidents (1953–1961)
Elemans-Jensens, *(Ellemann-Jensen)* Uffe	(dz.1941), Dānijas valsts darbinieks, žurnālists. Dānijas ārlietu ministrs (1982)
Eyskens, Mark	(dz. 1933), Beļģijas politiķis. Finansu ministrijas padomnieks (1962–1965), finansu ministrs (1980–1981, 1985–1988), Eiropas Kopienas Ekonomisko lietu un rūpniecības ministru padomes priekšsēdētājs (1982), EK fi-

nansu ministru padomes priekšsēdētājs (1987), EK ārlietu ministru padomes priekšsēdētājs (1988–1992)

Feldmanis, Jūlijs (1889–1953), Latvijas diplomāts. Latvijas pastāvīgais delegāts Tautu Savienībā (1930–1946), sūtnis Šveicē (1938–1940), Dānijā (1939–1940), pilnvarotais pārstāvis ASV (1949–1953)

Ferreira, Domingo Santomē un Prinsipi pagaidu pilnvarotais lietvedis ANO (1991)

Filali, Abdellatif (dz. 1928), Marokas valsts un politiskais darbinieks, vairākās valdībās ārlietu un sadarbības u. c. resoru ministrs (1957–1995), pastāvīgais pārstāvis ANO (1958–1959, 1978–1980), vēstnieks Francijā (1961–1962), Beniluksa valstīs (1962–1963), Ķīnā un Alžīrijā (no 1967), Madridē (1974), Londonā (1980), Marokas premjerministrs un ārlietu un sadarbības ministrs (1994–1995)

Fortoul, Gil (1861–1943), Venecuēlas jurists, zinātnieks un politiķis. Diplomātiskajā dienestā (1886), sūtnis Vācijā (1908), Valsts prezidents (1913). Vēlāk Venecuēlas sūtnis Francijā u. c.

Fredēns, Larss Zviedrijas diplomāts. Zviedrijas ģenerālkonsulāta Ļeņingradā Rīgas nodaļas konsuls, Zviedrijas pagaidu pilnvarotais lietvedis Latvijā (1991), Zviedrijas vēstniecības Latvijā padomnieks (1991. g.–1992. g. janvāris), Zviedrijas premjerministra analītiskās grupas ārpolitiskajos jautājumos darbinieks (1992)

Freivalde, Laila (dz.1942), Zviedrijas politiķe. Strādājusi Riksdaga Informācijas birojā (1975–1976), Zviedrijas tieslietu ministre (1988)

Frēzers *(Fraser)*, Malkolms Džons (dz.1930), Austrālijas politiskais darbinieks. Dažādos ministru amatos (1966–1972), Austrālijas premjerministrs (1975–1983)

Fürstenberg Peter Freiherr von Neatkarīgā Militārā Maltas Ordeņa ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Lietuvā (1995)

Gailis, Māris (dz.1951), LR MP Ārējo ekonomisko sakaru departamenta direktors (1990–1992), LR ārlietu ministra vietnieks ekonomiskajos jautājumos (1992), LR ĀM valsts sekretārs (1992–1993), LR 5., 6., 7. Saeimas deputāts, LR ministru prezidenta biedrs, valsts reformu ministrs (1993–1994), LR ministru prezidents (1994–1995), LR vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs (1995 – 1996)

Galvanauskas, Ernestas (1882–1967), Lietuvas Republikas ministru prezidents (1919 – 1920)

Gamsahurdija, Zviads (1939–?), Gruzijas valsts un politiskais darbinieks. Gruzijas prezidents (1991–1992)

Gaņeckis, Jakovs (1879–1937), Padomju Krievijas un PSRS diplomāts. Diplomātiskajā darbā (1920). KSFPR delegācijas loceklis miera sarunās ar Latviju (1920), vēlāk – KSFPR pilnvarotais pārstāvis un tirdzniecības pārstāvis Latvijā. Krievijas–Polijas sarunu dalībnieks (1920–1921). Ārējās tirdzniecības TK Kolēģijas loceklis (1920–1922), Ārlietu TK Kolēģijas loceklis (1921–1923). PSRS Ārējās tirdzniecības TK Kolēģijas loceklis (1923–1929)

Gasparri, Pietro (1852–1934), Svētā Krēsla valsts sekretārs, kardināls (1921)

Gatti, Gabriele Sanmarīno ārlietu valsts sekretārs (1991)

Gaus, Friedrich Otto fon (1881–1955), Vācijas diplomāts, ministeriāldirektors Vācijas Ārlietu ministrijā (1923), ĀM Tiesību departamenta direktors, ĀM valsts sekretāra vietnieks, vēstnieks

Gegechkori, Eugene (1879–1954) – Gruzijas politiķis – meņševiks. Aizkaukāza komisariāta priekšsēdētājs, Gruzijas ārlietu ministrs (1918–1921)

Genšers *(Genscher)*, Hanss Dītrihs (dz.1927), VFR vicekanclers un ārlietu ministrs (1974), VFR iekšlietu ministrs (1969–1974). Brīvās demokrātiskās partijas priekšsēdētājs (1974–1985)

Gervais, Jean-Marie Kacou Ziloņkaula Krasta Republikas pastāvīgais pārstāvis ANO (1996)

Ginters *(Gunther)*, Kristiāns Ernsts (1885–1966), Zviedrijas diplomāts, sūtnis Argentīnā, Čīlē, Urugvajā un Paragvajā (1931–1934), Norvēģijā (1937–1939, 1945–1949), Itālijā (1949–1951). Zviedrijas Ārlietu ministrijas pastāvīgais sekretārs (1934–1937), ārlietu ministrs (1939–1945)

Godmanis, Ivars (dz.1951), Latvijas valsts un sabiedriskais darbinieks. LTF priekšsēdētāja vietnieks (1989–1990). LR AP deputāts (1990–1993). Latvijas MP priekšsēdētājs (1990–1993). Strādājis a/s "SWH Rīga", Latvijas Komercbanku asociācijā. "Latvijas Kuģniecība" padomes loceklis, "Latvijas Krājbanka" prezidents (1995), LR 7. Saeimas deputāts

Golcs *(Goltz R. v. der)*, Rīdigers fon der (1865–1946), Vācijas militārais darbinieks, ģenerālis. Vācu bruņoto spēku komandieris Somijā (1918). Vācu 6. rezerves korpusa Kurzemes dienvidrietumos un

Dienvidlietuvā komandieris (1919. g. febr.). Kapa puča dalībnieks Vācijā (1920). Vācijas rezerves virsnieku savienības vadītājs (1934–1939)

Gorbačovs, Mihails (dz.1931), PSRS valsts un PSKP darbinieks. PSKP CK sekretārs (1978–1985), Politbiroja loceklis (1980–1991), ģenerālsekretārs (1985–1991), PSRS Aizsardzības padomes priekšsēdētājs (1985–1991), PSRS Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs (1988–1989), PSRS Augstākās Padomes priekšsēdētājs (1989–1990), PSRS prezidents (1990–1991). Nobela miera prēmijas laureāts (1990)

Gorbunovs, Anatolijs (dz.1942), Latvijas valsts darbinieks. LKP CK sekretārs (1985–1988), LR APP priekšsēdētājs (1988–1990), LR AP priekšsēdētājs (1990–1993), LR 5., 6., 7. Saeimas deputāts. LR 5. Saeimas priekšsēdētājs (1993–1995), Eiropas lietu komisijas priekšsēdētājs (1996), LR vides un reģionālās attīstības ministrs (1996)

Gradin, Anita (dz.1933), Zviedrijas politiķe. Parlamenta locekle (1986). Eiropas Padomes Migrācijas, bēgļu un demogrāfisko jautājumu komitejas priekšsēdētāja (1978–1982), ministre Labklājības ministrijā imigrācijas un vienlīdzības jautājumos (1982–1986), ministre Ārlietu ministrijā ārējās tirdzniecības jautājumos (1986–1991)

Grauči *(Grauci)*, Viktors (dz.1931), Maltas diplomāts. Maltas delegāts ANO (1965). Maltas Ārlietu un sadraudzības lietu ministrijas padomnieks (1966–1970), Maltas pastāvīgās misijas ANO padomnieks (1966–1970), vēstniecības Romā padomnieks un ģenerālkonsuls (1971–1973), pastāvīgais pārstāvis ANO Ženēvā (1973, 1986–1987), pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā (1979–1985), vēstnieks Austrālijā (1987–1991), vienlaikus akreditēts arī Jaunzēlandē, Japānā un Korejas Republikā (1988–1991)

Grjū *(Grew)*, Džozefs Klārks (1880–1965), ASV diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1904). ASV delegācijas Parīzes Miera konferencē ģenerālsekretārs (1919–1920), delegācijas vadītājs Lozannas konferencē (1922–1923), ASV valsts sekretāra vietnieks (1924–1927, 1944–1945), ASV valsts sekretāra speciālais palīgs (1942–1944)

Gross, Imants (dz. 1953), diplomāts, LR pilnvarotais lietvedis Zviedrijā (1991–1992), LR vēstnieks Zviedrijā (1992–1995) un Norvēģijā (1993–1995)

Grosvalds, Oļģerts	(1884–1962), diplomāts un publicists. LPNP Ārlietu nodaļas sekretārs (1917–1918), Latvijas delegācijas sekretārs Parīzes Miera konferencē (1919), Latvijas diplomātiskais pārstāvis Francijā (1919–1921), sūtnis Francijā, Beļģijā, Nīderlandē (1921–1924). ĀM Rietumu nodaļas vadītājs (1925), sūtnis Somijā (1925–1930), Polijā un Rumānijā (1930–1934), Austrijā (1930–1933), Ungārijā (1932–1934), Francijā, Spānijā un Portugālē (1934–1940)
Habsburgs, Oto fon	(dz.1912), Lotringas Habsburgu dinastijas pārstāvis. Paneiropas savienības loceklis (1936) un Starptautiskās Paneiropas savienības prezidents (1973). Eiropas Parlamenta deputāts (1979). Eiropas Parlamenta priekšsēdētāja vietnieks (1989). Ilgus gadus iestājies par Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu un ANO dekolonizācijas deklarāciju īstenošanu Baltijā
Habyarimana, Juvenal	(1937–1994), Ruandas prezidents, vienlaikus valdības vadītājs un nacionālās aizsardzības ministrs (1973–1994)
Hadsons *(Hudson)*, Dž. G.	Kanādas Ārlietu ministrijas parlamentārais sekretārs (1987)
Halifakss *(Halifax)*, Edvards	(1881–1959), Lielbritānijas valsts darbinieks. Lielbritānijas parlamenta loceklis (1910), izglītības ministrs (1922–1924, 1932–1935), Indijas vicekaralis (1926–1931), Lielbritānijas premjerministra vietnieks (1935–1938), ārlietu ministrs (1938–1940), vēstnieks ASV (1941–1946)
Halls *(Hull)*, Kordels	(1871–1955), ASV politiskais darbinieks un diplomāts. ASV Kongresa Pārstāvju palātas loceklis (1907–1921, 1923–1931), senators (1931–1933), ASV valsts sekretārs (1933–1944). Nobela miera prēmijas laureāts (1945)
Han, Tak Che	Korejas Republikas vēstnieks padomnieks (1991)
Hanejs *(Hannay)*, Deivids Hjūdžs Aleksandrs	(dz.1935), Lielbritānijas diplomāts. Strādājis vēstniecībās Teherānā (1959–1961), Kabulā (1961–1963), Ārlietu ministrijas Austrumu departamenta 2. sekretārs (1963–1965), Apvienotās Karalistes delegācijas pie Eiropas Asociācijas 2. un 1. sekretārs Briselē (1965–1970), AK sarunu grupas ar Eiropas Asociāciju 1. sekretārs (1970–1972), EA Komitejas viceprezidenta kabineta vadītājs (1973–1977), Ārlietu un sadraudzības lietu ministrijas Enerģētikas, zinātnes un kosmosa departamenta padomnieks (1977–1979), Vidējo Austrumu departamenta padomnieks un vadītājs (1979), Lielbritānijas

vēstniecības Vašingtonā ministrs (1984–1985), AK pastāvīgais pārstāvis pie Eiropas Asociācijas (1985–1990), Lielbritānijas pastāvīgais pārstāvis ANO (1990)

Hannibalsson, Jon Baldvin (dz.1939), Islandes žurnālists, politiķis. Altinga deputāts (no 1982), finansu ministrs (1987–1988), ārlietu un ārējās tirdzniecības ministrs (1988–1995), Altinga Ekonomikas un tirdzniecības komitejas loceklis (1995). EFTA Ministru Padomes priekšsēdētājs (1989, 1992, 1994)

Hansen, Folmer Dānijas konsuls Rīgā (1921)

Haron, M. Malaizijas vēstnieks Maskavā (1991)

Hennmarck Nīderlandes konsuls Rīgā (1921)

Herrera, Julio Armando Martini Gvatemalas ārkārtējais un pilnvarotais pārstāvis ANO (1993)

Hjelm-Wallén, Lena (dz.1943), Zviedrijas valsts un politiskā darbiniece. Parlamenta deputāte (1968), ministre bez portfeļa – atbildīgā par skolām (1974–1976), izglītības un kultūras lietu ministre (1982–1985), starptautiskās attīstības un sadarbības ministre (1985–1991)

Hogue, Cavan Austrālijas vēstnieks PSRS (1991)

Holmgreen, Ernst Zviedrijas konsuls Rīgā (1921)

Holsti *(Holsti)*, Rūdolfs Eino Voldemārs (1881–1945), Somijas diplomāts, valsts darbinieks un politologs. Somijas parlamenta deputāts (1913–1918, 1922–1923). Somijas pārstāvis Lielbritānijā (1917–1919), ārlietu ministrs (1919–1922, 1936–1938), sūtnis Igaunijā (1923–1927) un Latvijā (1923–1926), Šveicē un pastāvīgais delegāts Tautu Savienībā

Hovards *(Howard)*, Esme Lielbritānijas diplomāts. Parīzes Miera konferences ietvaros izveidotās Baltijas komisijas vadītājs (1919)

Huans Karloss I *(Juan Carlos I)* (dz.1938), Spānijas karalis (1975)

Hurst, Lionel Alexander (dz. 1950), Antigvas un Barbudas diplomāts. Vēstniecības Vašingtonā 1. sekretārs (1985–1986), Antigvas un Barbudas tirdzniecības misijas Maiami direktors (1986), konsuls Maiami (1987–1988), pastāvīgais pārstāvis ANO (1988)

Hūvers *(Hoover)*, Herberts Klārks (1874–1964), ASV valsts darbinieks un lielrūpnieks. ASV tirdzniecības ministrs (1921–1928), ASV prezidents (1929–1933)

Ibañez, Maximilliano Čīles sūtnis Francijā (1921)

Īdens *(Eden)*, Antonijs Roberts (1897–1977), Lielbritānijas valsts darbinieks un diplomāts. Lielbritānijas premjerministra vietnieks (1951–1955), ārlietu ministrs (1935–1938, 1940–1945, 1951–1955). Ārlietu ministra parlamentārais sekretārs (1926–1929), ārlietu ministra vietnieks parlamentā (1931–1933), lords zīmogglabātājs (1934–1935), ministrs (bez portfeļa) Tautu Savienības lietās (1935), domīniju lietu ministrs (1939–1940), kara ministrs (1940). Pārstāvju palātas loceklis (1923–1957), Lielbritānijas premjerministrs (1955–1957), Lordu palātas loceklis (1961)

Inkēns, Edvīns (dz.1958), LR Ministru Padomes priekšsēdētāja padomnieks (1994–1995), LR īpašo uzdevumu ministrs (1993–1994), LR 5., 6., 7. Saeimas deputāts

Ishii, Kikujiro (1866–1945), Japānas diplomāts. Japānas pārstāvis Tautu Savienībā (1920–1927)

Jakovļevs, Aleksandrs (dz.1923), PSRS politiskais un valsts darbinieks, zinātnieks un diplomāts. PSRS vēstnieks Kanādā (1973–1983), PSRS ZA Pasaules ekonomikas un starptautisko attiecību institūta direktors (1983–1985), PSKP CK sekretārs (1986–1990). PSRS prezidenta vecākais padomnieks (1991), PSRS prezidenta padomes loceklis (1990–1991), PSRS prezidenta speciālais pārstāvis (1991), PSRS prezidenta Politiski konsultatīvās padomes loceklis (1991). Demokrātisko reformu kustības līdzpriekšsēdētājs (1991), PSRS delegācijas vadītājs sarunām ar Latviju (1991). Gorbačova fonda Starptautiskā politoloģisko un sociāli ekonomisko pētījumu fonda viceprezidents (1992)

Jāksons *(Jaakson)*, Ernsts Rūdolfs (1905–1998), Igaunijas diplomāts. Igaunijas sūtniecības Rīgā darbinieks (1919–1926), Igaunijas Ārlietu ministrijas Informācijas departamenta darbinieks (1928–1929), darbinieks Igaunijas ģenerālkonsulātā Sanfrancisko (1929–1932). Ģenerālkonsulāta Ņujorkā sekretārs (1932–1939) un konsuls (1939–1965). Igaunijas ģenerālkonsuls Ņujorkā (Igaunijas sūtniecības vadītāja — pilnvarotā lietveža statusā; 1965–1991), vēstnieks ASV (1991–1993), pārstāvis un vēstnieks ANO Ņujorkā (1991–1994), Igaunijas vēstnieka ANO speciālais padomnieks (1998)

Jasin, H. I (dz. 1933), Indonēzijas vēstnieks Irānā (1986–1990), Zviedrijā un Latvijā (1993–1996)

Jeļcins, Boriss (dz. 1931), PSRS un Krievijas valsts darbinieks. PSKP

CK sekretārs (1985–1986), PSKP Maskavas pilsētas komitejas sekretārs (1985–1987), KPFSR AP priekšsēdētājs (1990–1991), Krievijas Federācijas prezidents (1991)

Jeszensky, Geza (dz. 1941), Ungārijas valsts un politiskais darbinieks. Ārlietu ministrs (1990–1994). Ungārijas Nacionālās Asamblejas loceklis

Joffe, Ādolfs (1883–1927), Padomju Krievijas un PSRS valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. Padomju Krievijas delegācijas vadītājs sarunās ar Vāciju Brestļitovskā, KSFPR pilnvarotais pārstāvis Vācijā. Vadīja Padomju Krievijas delegāciju miera sarunās ar Igauniju, Latviju, Lietuvu un Poliju. PSRS pārstāvis Ķīnā (1922–1924), pilnvarotais pārstāvis Austrijā (1924–1925)

Juan Carlos I (sk. Huans Karloss I)

Juldaševs, Š. Uzbekistānas Republikas AP priekšsēdētājs (1991)

Jurkāns, Jānis (dz.1946), Latvijas valsts un sabiedriskais darbinieks. LVU pasniedzējs (1974–1977), LTF Ārējo sakaru komitejas loceklis (1988–1990), LR ārlietu ministrs (1990–1992), LR 5., 6., 7. Saeimas deputāts

Kalniete, Sandra (dz. 1952), Latvijas sabiedriskā darbiniece, diplomāte, LR ĀM protokola vadītāja, LR ārlietu ministra vietniece (1990–1991), LR pilnvarotā lietvede ANO Ženēvā (1993–1995), LR vēstniece pastāvīgajā pārstāvniecībā ANO Ženēvā (1995–1997), LR vēstniece Francijas Republikā (1997)

Kalniņš, Eduards (1876–1964), militārs darbinieks, Latvijas armijas Galvenās artilērijas pārvaldes priekšnieks (1919–1920), pulkvedis, vēlāk ģenerālis

Kalniņš, Pauls (1872–1945), Latvijas sabiedriski politiskais darbinieks. Latviešu sociāldemokrātiskās strādnieku partijas CK priekšsēdētājs (1920–1922), tās CK loceklis (1922–1934). Latvijas Satversmes sapulces un 1.–4. Saeimas deputāts. Saeimas priekšsēdētājs (1925–1934)

Kamara, Džigui (dz.1947), padomnieks Gvinejas vēstniecībā Senegālā, Gambijā, Mauritānijā, Kaboverdē, Saūda Arābijā, Kuveitā, Apvienotajos Arābu Emirātos, Katarā, Omānā, Bahreinā, Irākā, Irānā (1983–1996), vēstnieks Krievijas Federācijā, Somijā, Mongolijā, Indijā (1996)

Kameņeckis, V. Polijas pilnvarotais pārstāvis Latvijā (1921)

Kampe, Andrejs (1905–1942), diplomāts. Latvijas Ārlietu ministrijas dienestā (1927). LR ĀM Administratīvās un protokola nodaļas vadītājs (1934–1935), Juridiskās nodaļas vadītājs

(1936–1938), Līgumu departamenta direktors (1938–1940). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Kampuss, Roberts (1899–1969), diplomāts. Ārlietu dienestā (1928), bijis ĀM sekretārs, vēlāk sekretārs Latvijas sūtniecībās Romā, Maskavā, Stokholmā un Londonā. Latvijas diplomātiskais pārstāvis Spānijā (1953–1969)

Kapllani, Muhamet Albānijas ārlietu ministrs (1991)

Karagjozi, Afrim Albānijas vēstnieks Stokholmā (1992)

Kārlis Gustavs *(Carl Gustaf R)* XVI (dz.1946), Zviedrijas karalis (1973), Bernadotu dinastijas pārstāvis. Prinča Gustava Ādolfa un princeses Sibillas dēls, karaļa Gustava VI Ādolfa mazdēls

Karlsons *(Carlsson)*, Ingvars (dz.1934), Zviedrijas valsts un politiskais darbinieks. Zviedrijas izglītības ministrs (1969–1973), dzīvokļu celtniecības ministrs (1973–1976), apkārtējās vides lietu ministrs (1985–1986), premjerministra vietnieks (1982–1986), premjerministrs (1986)

Kārters *(Carter)*, Džeimss Ērls ASV valsts darbinieks. Džordžijas štata gubernators (1971–1975). ASV prezidents (1977–1980)

Katambana, Diksons Ireri (dz.1945), Kenijas vēstnieks PSRS (1991–1992), Ungārijā, Krievijas Federācijā (1992), Ukrainā, Kazahstānā, Baltkrievijā (1994)

Kehris, Ojārs (dz. 1956) LR AP deputāts (1990–1993) 5. Saeimas deputāts (1993–1995) ekonomikas ministrs, ministru prezidenta biedrs (1993–1994)

Kelogs *(Kellogg)*, Frenks (1856–1937), ASV valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. ASV senators (1917–1923), vēstnieks Lielbritānijā (1923–1925). ASV valsts sekretārs (1925–1929), viens no Keloga–Briāna pakta (1928) iniciatoriem

Kemons, Kērtiss ASV valsts sekretāra palīga vietnieks (1991)

Kendžajevs, Safarali Tadžikistānas politiskais darbinieks. Tadžikistānas AP deputāts, AP priekšsēdētājs (1991)

Keola, Soukthavone (dz.1940), Laosas vēstnieks Mongolijā (1981–1984), vēstnieks Kubā, Nikaragvā (1985–1987), Ārlietu ministrijas pārvaldes priekšnieks (1987–1991), vēstnieks Maskavā un Rumānijā (1992–1996), vēstnieks Ķīnā (1996)

Kerstens *(Kersten)*, Čārlzs J. (1903–1972), amerikāņu jurists un politisks darbinieks. Ievēlēts ASV Kongresa Pārstāvju palātā (1946), Kongresa speciālās izmeklēšanas komisijas vadītājs, kura izmeklēja Baltijas valstu iekļaušanu PSRS. Baltijas valstīm svarīgie izmeklēšanas materiāli ASV 83. kongresa 1. un 2. sesijas rezolūciju Nr. 346 un 438 ietvaros publicēti

četros sējumos (1953–1954). ASV valsts prezidenta biroja konsultants

Kērzons *(Curzon)*, Džordžs Natenjels (1859–1925), Lielbritānijas valsts darbinieks un diplomāts. Indijas vicekaralis (1899–1905), Lordu palātas loceklis (no 1911), Lielbritānijas ārlietu ministrs (1919–1924)

Khan, Isaac Persijas (Irānas) sūtnis Itālijā (1921)

Kirhenšteins, Augusts (1872–1963), mikrobiologs, LU profesors mikrobioloģijā (1923–1939). Latvijas tuvināšanās biedrības ar PSRS tautām valdes loceklis. PSRS pilnvaroto sastādītās valdības (Tautas valdības) ministru prezidents un ārlietu ministra v. i. (1940), LPSR APP priekšsēdētājs (1940–1952), PSRS APP priekšsēdētāja vietnieks (1941–1952). PSRS AP deputāts (1941–1962), LPSR AP deputāts (1940–1962). LK(b)P CK biroja loceklis (1949–1952)

Kjūkels *(Kuchel)*, Tomass H. ASV valsts darbinieks. Kalifornijas štata valsts kontrolieris (1946–1953). ASV senators (1961)

Klārks *(Clark)*, Čārlzs Džozefs (dz.1939), Kanādas valsts darbinieks, žurnālists. Kanādas premjerministrs (1979–1980), ārlietu ministrs (1984)

Klemanso *(Clemensceau)*, Žoržs (1841–1929), Francijas valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. Francijas premjerministrs (1906–1909, 1917–1920). Parīzes Miera konferences priekšsēdētājs (1919–1920), ievērojama loma Antantes izveidē un Versaļas miera līguma (1919) izstrādē

Kociņš, Fricis (1895–1941), Latvijas diplomāts un armijas pulkvedis. Latvijas militārais atašejs Lietuvā (1932–1936), Latvijas sūtnis PSRS (1936–1940), PSRS okupācijas varas represiju upuris

Kolčaks, Aleksandrs (1874–1920), Krievijas militārais darbinieks. Piedalījies krievu–japāņu un Pirmajā pasaules karā, Melnās jūras kara flotes pavēlnieks (no 1916. g. jūlija). Admirālis (1917), Sibīrijā, Tālajos Austrumos un Urālos nodibināja militāro režīmu (1918. g. nov.)

Kopteļcevs, Valentīns (dz.1933), PSRS diplomāts. PSRS ģenerālkonsuls Hamburgā, sūtnis padomnieks vēstniecībā Berlīnē, PSRS delegācijas vadītājs sarunās ar Vāciju un Poliju par PSRS bruņoto spēku izvešanu no šīm valstīm. PSRS Ārējo attiecību ministrijas 2. Eiropas pārvaldes priekšnieka vietnieks (1991), A. Jakovļeva vadītās PSRS delegācijas sarunām ar Latviju (1991.g. sept.–dec.) loceklis. Bija apstiprināts par PSRS delegācijas vadītāju sarunām ar Latviju (1991. g. dec.)

Kozirevs, Andrejs (dz.1951), PSRS un Krievijas valsts un sabiedriskais darbinieks, diplomāts. PSRS diplomātiskajā dienestā (1974), PSRS ĀM Starptautisko organizāciju pārvaldes vadītājs (1974–1990). Krievijas ārlietu ministrs (1990–1996), Krievijas Drošības padomes loceklis (1992–1996), Krievijas Valsts Domes deputāts (1993)

Krastiņš, Andrejs (dz. 1951), jurists, LR Augstākās Padomes priekšsēdētāja vietnieks (1991–1993), LR 5. Saeimas priekšsēdētāja biedrs (1993–1995), LR 6. Saeimas deputāts (1995–1998), ministru prezidenta biedrs (1995–1996), LR aizsardzības ministrs (1995–1997), iekšlietu ministrs (1997–1998)

Kravčenko, Pjotrs (dz.1950), Baltkrievijas ārlietu ministrs (1990–1994), Augstākās Padomes Ārlietu komitejas priekšsēdētājs (1996)

Kravčuks, Leonīds (dz.1934), Ukrainas valsts darbinieks. Ukrainas KP Centrālās Komitejas Propagandas un Ideoloģiskā darba nodaļu vadītājs. Ukrainas AP priekšsēdētājs (1990–1991), Ukrainas prezidents (1991–1994)

Krieviņš, Edgars (1884–1971), diplomāts. Latvijas ārlietu dienestā (1920), Politiski diplomātiskā departamenta Viduseiropas valstu nodaļas vadītājs (1920), turpmāk dažādos amatos Latvijas sūtniecībā Berlīnē, ģenerālkonsulātā Londonā un sūtniecībā Parīzē. Sūtnis Vācijā (1932–1935, 1938–1940), Austrijā (1933–1935), Nīderlandē (1933–1935, 1938–1940), Igaunijā (1935–1938)

Kviesis, Alberts (1881–1944), valsts un politiskais darbinieks, Latvijas Tautas Padomes loceklis (1918–1920), Latvijas valsts prezidents (1930 – 1936)

Ķeniņš, Atis (1874–1961), dzejnieks, pedagogs, sabiedriskais darbinieks, diplomāts, zvērināts advokāts. Pirmā pasaules kara laikā darbojies latviešu bēgļu organizācijās. Latvijas Tautas Padomes loceklis, piedalījies Latvijas valsts proklamēšanā. Latvijas pārstāvis Polijā (1919–1921), izglītības un tieslietu ministrs (1931–1933). Pēc Otrā pasaules kara strādāja Rīgas Pedagoģiskajā institūtā

La Rocha, Javier Murillo de Bolīvijas vēstnieks PSRS (1991)

Laicens, Linards (1883–1938), LR 3. Saeimas deputāts, emigrējis uz PSRS (1932)

Lalejī, Žils Antuāns Beninas vēstnieks Krievijas Federācijā (1997)

Landsberģis *(Landsbergis)*, Vītauts (dz.1932), Lietuvas sabiedriski politiskais darbinieks, muzikologs. Lietuvas AP priekšsēdētājs (1990), Lietuvas Seima priekšsēdētājs(1996)

Leclére, M. E. Luksemburgas pilnvarotais lietvedis Francijā (1921)

Legnongo-Ndumba, Bendžamins (dz.1943), Gabonas vēstnieks Ķīnā un Korejā (1990–1994), vēstnieks Krievijas Federācijā (1994)

Leopolds (1846–1930), Bavārijas princis, ģenerālfeldmaršals, Pirmajā pasaules karā vācu Austrumu frontes pavēlnieks

Levy, David Izraēlas premjerministra vietnieks, ārlietu ministrs (1991)

Lianosoff, St. (1872–1951), uzņēmējs. Pēc 1917. gada oktobra lielinieku apvērsuma politisks darbinieks krievu balto kustībā, Ziemeļrietumu Krievijas apgabala valdības ārlietu ministrs

Lieģis, Imants Viesturs (dz.1955), Latvijas diplomāts. Padomnieks LR vēstniecībā Lielbritānijā (1992–1993), LR ĀM valsts sekretāra vietnieks (1993), padomnieks LR vēstniecībā Zviedrijā (1994), LR pilnvarotais lietvedis Beļģijā, Nīderlandē un Luksemburgā (1996–1997), vēstnieks Beļģijā, Nīderlandē un Luksemburgā (1997), vēstnieks sakariem ar NATO galveno mītni Briselē (1998)

Livitzky, A. (1879–1954), Ukrainas politiskais darbinieks, diplomāts, diplomātiskās misijas vadītājs Polijā (1919–1920)

Lodge, Henry Cabot V. (1850–1924), ASV politiķis, senators. Viens no Republikāņu partijas līderiem

Loids Džordžs, Deivids (1863–1945), Lielbritānijas valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. Pārstāvju palātas loceklis (1890–1945), lordu palātas loceklis (1945). Piedalījies Parīzes Miera konferencē (1919–1920) un Versaļas miera līguma (1919) izstrādē. Lielbritānijas premjerministrs (1916–1922)

Londono-Paredes, Julio (dz.1938), Kolumbijas valsts un politiskais darbinieks. ĀM ģenerālsekretārs (1979–1982), ārlietu ministra vietnieks (1982–1983), vēstnieks Panamā (1983–1986), ārlietu ministrs (1986), pastāvīgais pārstāvis ANO (1995)

Lozoraitis *(Lozoraitis)*, Stasis, seniors (1898–1983), Lietuvas diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1923). Lietuvas ĀM Politiskā departamenta direktors (1932–1934), ĀM ģenerālsekretārs (1934), ārlietu ministrs (1934–1938), sūtnis Itālijā (1939–1940?) un Lietuvas diplomātiskā dienesta vadītājs (1940–1983)

Lozoraitis *(Lozoraitis)*, Stasis, juniors (1924–1994), Lietuvas diplomāts. Dažādos amatos sūtniecībā Vatikānā, Lietuvas pilnvarotais lietvedis ASV

(1983–1991), vēstnieks ASV (1991), Lietuvas prezidenta amata kandidāts (1993), vēstnieks Itālijā (1993)

Ļitvinovs, Maksims (1876–1951), Padomju Krievijas un PSRS valsts darbinieks, diplomāts. KSFPR ĀTK Kolēģijas loceklis (1918–1921), KSFPR pilnvarotais pārstāvis Igaunijā (1920), KSFPR (no 1923 – PSRS) ārlietu tautas komisāra vietnieks (1921–1930). PSRS ārlietu tautas komisārs (1931–1939), vienlaikus – PSRS pārstāvis Tautu Savienībā (1934–1938). PSRS ārlietu tautas komisāra vietnieks (1941–1946), vienlaikus – vēstnieks ASV (1941–1943) un sūtnis Kubā (1942–1943)

Mahmoud, Mohamedou Ould Mohamed Mauritānijas vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1991)

Maksis (Bādenes princis) (1867–1929), Bādenes princis, Vācijas ķeizaristes pēdējais kanclers (1918), Vācijas demokrātiskās koalīcijas valdības vadītājs

Malcans *(Maltzan)*, Ādolfs fon (1877–1927), Vācijas diplomāts

Marengo, Marc Michael Seišeļu pastāvīgais pārstāvis ANO (1994)

Masirevich, Constantin de Ungārijas ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs Vīnē (1921)

Mavrommatis, Andreas V. (dz.1932), Kipras diplomāts. Darba un sociālās nodrošināšanas ministrs (1970–1972), advokāts (1954–1958). Kipras prezidenta speciālais padomnieks ārējās un juridiskajās lietās (1972–1975), Kipras pastāvīgais pārstāvis ANO birojā Ženēvā (1975–1978), ANO Ņujorkā (1979–1982), ANO Cilvēktiesību komitejas priekšsēdētājs. Bijis ANO Ekonomiskās un sociālās padomes prezidents. Kipras pastāvīgais pārstāvis ANO (1991)

Mayr Austrijas ārlietu ministrs (1921)

McDougall, Barbara (dz.1937), Kanādas politiķe, finansiste, žurnāliste. Finansu valsts ministre (1984–1986), privatizācijas ministre (1986–1987), nodarbinātības un imigrācijas ministre (1988–1991), ārlietu ministre (1991)

McGhie, Gerald Jaunzēlandes vēstnieks PSRS (1991)

McKinnon, Don Jaunzēlandes politiķis. Ārējo attiecību un tirdzniecības ministrs, ārlietu ministrs, premjerministra vietnieks (1990), Klusā okeāna salu lietu ministrs

Meidžers *(Major)*, Džons (dz.1943), Lielbritānijas politiskais un valsts darbinieks. Parlamenta Pārstāvju palātas loceklis (1979). Sociālās nodrošināšanas valsts ministrs (1986–1987), Finansu

ministrijas galvenais sekretārs (1987–1989), ārlietu un sadraudzības lietu ministrs (1989. g. jūlijā–oktobrī), finansu ministrs (1989). Lielbritānijas premjerministrs (1990)

Meierovics, Gunārs (dz.1920), Latvijas politiskais un sabiedriskais darbinieks. Darbojies ALA valdē (1952–1968, 1970–1975), viens no Apvienotās Amerikas Baltiešu komitejas (JBANC) aktīvistiem, Apspiesto Eiropas tautu asamblejas (ACEN) loceklis, Madrides latviešu radioraidījumu vadītājs, PBLA valdes priekšsēdētājs (1988–1993). Pēc atgriešanās Latvijā LR 5. Saeimas deputāts, Baltijas un Ziemeļvalstu valsts ministrs

Meierovics, Zigfrīds Anna (1887–1925), Latvijas politiķis, valsts darbinieks, diplomāts. LR ārlietu ministrs (1918–1924, 1924–1925), ministru prezidents (1921–1923. g. janv., 1923. g. jūn. – 1924). Latvijas Tautas Padomes, Satversmes sapulces un Saeimas deputāts. Kā LPNP pilnvarotais Londonā panāca Latvijas *de facto* atzīšanu no Lielbritānijas (11.11.1918). Latvijas delegācijas loceklis (1919) un tās vadītājs Parīzes Miera konferencē (1919. g. maijā–jūlijā). Piedalījās miera sarunās ar Padomju Krieviju (1920). Sekmējis Latvijas Republikas nodibināšanu, starptautisko atzīšanu un uzņemšanu Tautu Savienībā. Vadījis LR Ārlietu ministrijas izveidošanu, iedibinājis Latvijas ārpolitikas pamatvirzienus un diplomātiskās tradīcijas

Mekkomass *(McComas)*, Roberts Galbraits LR goda konsuls Melburnā (1931–1974, 1975–1982)

Menders, Fricis (1885–1971), Latvijas politiskais darbinieks, sociāldemokrāts, jurists. Latvijas Tautas Padomes un Satversmes sapulces loceklis, Saeimas deputāts (1922–1934), Saeimas Ārlietu komisijas un Juridiskās komisijas loceklis, vairākkārt Saeimas Ārlietu komisijas priekšsēdētājs. Latviešu sociāldemokrātiskās strādnieku partijas CK loceklis (1918–1934). Latvijas delegāciju loceklis, kuras noslēdza mieru ar Padomju Krieviju un Berlīnē parakstīja Latvijas–Vācijas pagaidu vienošanos par attiecību atjaunošanu (1920). Padomju represijas pret viņu (no 1948) ieguva Padomju Savienībai nevēlamu starptautisku rezonansi

Menem, Carlos Saul (dz.1935), Argentīnas prezidents (1989)

Meri *(Meri)*, Lennarts (dz.1929), Igaunijas valsts darbinieks, rakstnieks.

Nodibinājis Igaunijas Institūtu (1988). Ārlietu ministrs (1990–1992), vēstnieks Somijā (1992. g. aprīlī–septembrī), Igaunijas valsts prezidents (1992)

Merimē, Ž. B. — Francijas vēstnieks ANO (1991)

Metloks *(Matlock)*, Džeks — (dz.1929), ASV diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1956). Strādājis vēstniecībā Vīnē (1958–1960), ģenerālkonsulātā Minhenē (1960–1961), vēstniecības Maskavā (1961–1963, 1974–1978), Akrā (1963–1966), konsulātā Zanzibārā (1967–1969), vēstniecībā Daresalamā (1969–1970). ASV vēstniecības PSRS pilnvarotais lietvedis (1980–1981), vēstnieks Čehoslovākijā (1981–1983). ASV prezidenta vecākais konsultants (1983–1986), Nacionālās drošības padomes Eiropas un padomju nodaļas vecākais padomnieks, ASV vēstnieks PSRS (1987–1991)

Miljerāns *(Millerand)*, Aleksandrs — (1859–1943), Francijas valsts darbinieks. Vairākkārt ministrs (1899–1915), Ministru Padomes priekšsēdētājs un ārlietu ministrs (1920), Francijas valsts prezidents (1920–1924)

Millers, H. — Vācijas ārlietu ministrs (1919)

Miterāns *(Mitterand)*, Fransuā — (1916–1996), Francijas Sociālistiskās partijas 1. sekretārs (1971–1981), Francijas prezidents (1981–1995)

Mitsotakis, Constantin — (dz.1918), Grieķijas politiķis. Otrā pasaules kara laikā Pretošanās kustības dalībnieks. Laikrakstu redaktors. Finansu ministrs (1963–1964), ekonomiskās koordinācijas ministrs (1963), militārās huntas arestēts (1967), bēdzis, dzīvojis trimdā, atgriezies Grieķijā (1974). Jaunās Demokrātiskās partijas līderis (1984), ekonomiskās koordinācijas ministrs (1978–1980), ārlietu ministrs (1980–1981), premjerministrs (1990)

Mock, Alois — (dz.1934), Austrijas politiskais darbinieks. Austrijas misijas OECD loceklis (1962–1966), federālā kanclera privātsekretārs (1966), privātā biroja vadītājs (1968). Izglītības ministrs (1969–1970). Parlamenta deputāts (1970). Austrijas vicekanclers (1987–1989) un ārlietu ministrs (1987). Eiropas demokrātiskās savienības priekšsēdētājs Vīnē (1979). Starptautiskās demokrātiskās savienības priekšsēdētājs Londonā (1983), ārlietu ministrs (1991)

Mohameds, Mirza — Afganistānas sūtnis PSRS (1928)

Molotovs, Vjačeslavs — (1890–1986), PSRS valsts un PSKP darbinieks. PSRS Tau-

tas komisāru padomes priekšsēdētājs un 1. vietnieks un MP priekšsēdētāja vietnieks un 1. vietnieks (1930–1957), Valsts aizsardzības komitejas priekšsēdētāja vietnieks (1941–1945), ārlietu tautas komisārs (1939–1946), ārlietu ministrs (1946–1949, 1953–1956). PSRS vēstnieks Mongolijā (1957–1960), pastāvīgais pārstāvis Starptautiskajā atomenerģētikas aģentūrā Vīnē (1960–1962).

Motta, Giuseppe Šveices Federālā politiskā departamenta Ārlietu daļas vadītājs (1921)

Mullinder, Luis Dienvidāfrikas Ārlietu ministrijas atbildīgais par Baltijas valstīm (1991)

Munters, Vilhelms (1898–1967), Latvijas diplomāts. Ārlietu dienestā (1920). Latvijas Ārlietu ministrijas Politiski ekonomiskā departamenta Baltijas valstu nodaļas vadītājs (1925–1930), Administratīvi juridiskā departamenta direktors (1931–1933), ģenerālsekretārs (1933–1936), ārlietu ministrs (1936–1940). LR pārstāvis Tautu Savienības Padomē (1936–1939), padomes 101. sesijas (1938) prezidents. PSRS okupācijas varas represiju upuris. Atgriezies Latvijā.

Nagobads-Ābola, Aina (dz. 1920), LR vēstniece Francijā (1992–1997), Spānijā un Portugālē (1993–1997), vēstniece UNESCO (1998)

Naibs, Mohamads Isams Sīrijas vēstnieks Krievijas Federācijā (1993)

Nakayama, Taro (dz.1924), Japānas politiķis. Japānas valsts ministrs, premjerministra biroja ģenerāldirektors un Okinavas Attīstības aģentūras ģenerāldirektors (1980–1981), ārlietu ministrs (1989–1991)

Nam, Kim Jen (dz.1928), Korejas TDR valsts darbinieks. Korejas TDR Administratīvās padomes premjera vietnieks (1983), ārlietu ministrs (1991)

Nashandi, Monica (dz.1959), Namībijas vēstniece Stokholmā (1996)

Nastase, Adrian (dz.1950), Rumānijas politiskais darbinieks. Juridisko pētījumu institūta pētnieks (1974–1990). Starptautisko tiesību un starptautisko attiecību asociācijas (ADIRI) viceprezidents. Ārlietu ministrs (1990)

Nazarbajevs, Nursultans (dz.1940), Kazahijas KP CK 1. sekretārs (1989–1991), Sociālistiskās partijas 1. sekretārs (1991). Kazahijas PSR AP priekšsēdētājs (1989–1990), Kazahijas PSR prezidents (1990–1991), Kazahijas Republikas prezidents (1991)

Ndihokubwayo, Gabriel Burundi vēstnieks Maskavā (1993)

Niedra, Andrievs (1871–1942), politiskais darbinieks, rakstnieks, mācītājs. 1919. g. aprīlī–jūnijā ar vācu militāro spēku palīdzību izveidotās valdības vadītājs. 1919. g. beigās emigrēja, 1924. g. atgriezās Latvijā, tika tiesāts par valsts nodevību un izraidīts no Latvijas. Pēc tam dzīvojis Austrumprūsijā. Vācu nacistiskās okupācijas laikā atgriezies Latvijā.

Nintchitch, Momtilo Serbu, horvātu un slovēņu karalistes sūtnis Tautu Savienībā (1926)

Nukša, Mārtiņš (1878–1942), Latvijas arhitekts un diplomāts. Diplomātiskajā dienestā sūtniecībā Parīzē (1920–1921). Sūtnis Polijā (1921–1930), Rumānijā (1922–1930), Čehoslovākijā (1923–1930, 1933–1939), Austrijā (1925–1930), Zviedrijā, Dānijā un Norvēģijā (1930–1933), Dienvidslāvijā (1933–1939) un Rumānijā (1934–1939). Ārlietu ministrijas ģenerālsekretārs (1939–1940). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Nunes, Luis Oliveira Portugāles vēstnieks (1991)

Oliņš, Pēteris Ziedonis (1890–1962), Latvijas diplomāts. Latvijas diplomātiskajā dienestā (1919). LR Ārlietu ministrijas Rietumu nodaļas vadītājs (1927–1929), sūtniecības Maskavā padomnieks (1929–1930), ĀM Austrumu nodaļas vadītājs (1930–1933), Latvijas ģenerālkonsuls Riodežaneiro (1933–1934, 1935), Finansu ministrijas Tirdzniecības un rūpniecības departamenta direktors (1934–1935), Latvijas pilnvarotais lietvedis Argentīnā (1935–1946) un Brazīlijā (1935–1961)

Ordonez, Sedfrey A. (dz.1921), Filipīnu jurists un sabiedriskais darbinieks. Filipīnu pastāvīgais pārstāvis ANO (1990)

Ounaies, Abderraoufu Tunisijas Ārlietu ministrijas politiskais direktors un vēstnieks (1991)

Ovannisjans, Raffi Armēnijas ārlietu ministrs (1992)

Ozoliņš, Nikolajs (1904–?),diplomāts. LR Finansu ministrijas Muitas departamenta darbinieks (1922–1928). LR goda konsulāta Ķelnē 3. sekretārs (1928–1930), ģenerālkonsulāta Berlīnē 3. sekretārs (1930–1932) un sūtniecības Berlīnē 3. sekretārs (1932–1934), atašejs (1934–1938), Administratīvās un protokolu nodaļas atašejs (1938–1939), Preses nodaļas 2. sekretārs (1939–1940), sūtniecības Kopenhāgenā 2. sekretārs un sūtniecības lietu pārzinis (1940)

Ozoliņš, Osvalds (1888–1942), jurists. Rīgas apgabaltiesas loceklis (1920), Latvijas Tiesu palātas loceklis (1925), Latvijas Tieslietu ministrijas Senāta civildepartamenta priekšsēdētājs (1931–1940), PSRS okupācijas varas represiju upuris

Pacliano, Michael (1873–1938), Rumānijas diplomāts, sūtnis Zviedrijā un Dānijā (1919–1927)

Paderewski, I. J. (1860–1941), Polijas politiķis, Polijas ministru prezidents (1919)

Pankins, Boriss (dz.1931), PSRS un Krievijas valsts darbinieks, žurnālists, rakstnieks, diplomāts. Diplomātiskajā darbā (1982). PSRS vēstnieks Zviedrijā (1982–1990), Čehoslovākijā (1990–1991). PSRS ārlietu ministrs (1991). PSRS prezidenta Politiski konsultatīvās padomes loceklis (1991). PSRS prezidenta Aizsardzības padomes loceklis (1991). Krievijas vēstnieks Lielbritānijā (1991)

Panyarachun, Anand (dz.1932), Taizemes diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1955). Ārlietu ministra sekretārs (1959), Taizemes pastāvīgās misijas ANO 1. sekretārs (1964), padomnieks (1966), pastāvīgā pārstāvja v. i. (1967–1972), vienlaikus vēstnieks Kanādā. Vēstnieks ASV, vienlaikus pastāvīgais pārstāvis ANO (1972–1975), Pastāvīgais ārlietu valsts sekretāra vietnieks (1975–1976). Vēstnieks VFR (1977). Premjerministra v. i. (1991), premjerministrs (1992)

Pauļuks, Kārlis (1870–1945), politiķis, Tautas Padomes (1918–1922), Satversmes sapulces loceklis, tieslietu ministrs (1919–1920)

Peress, de Kueljars Havjērs *(Perez de Cuellar Javier)* (dz. 1920), Peru valsts darbinieks. Diplomātiskajā dienestā (1940). Dažādos amatos vēstniecībās Francijā, Lielbritānijā, Bolīvijā, Brazīlijā (1944–1960). Peru ĀM Juridiskā un kadru jautājumu departamenta direktors (1961–1963), Administratīvo, protokola un politisko jautājumu departamenta direktors (1963–1964). Peru vēstnieks Šveicē, vienlaikus sūtnis Austrijā (1964–1966). ĀM ģenerālsekretārs, ārlietu ministra vietnieks (1966–1969). Vēstnieks PSRS un Polijā (1969–1971). Pastāvīgais pārstāvis ANO (1971–1975) un pārstāvis ANO Drošības Padomē (1973–1974). ANO ģenerālsekretāra speciālais pārstāvis Kiprā (1975–1977), vēstnieks Venecuēlā (1977–1978), ANO ģenerālsekretāra palīgs speciālos politiskos jautājumos (1978–1979), ANO ģenerālsekretāra viet-

nieks speciālos politiskos jautājumos (1979–1981), ANO ģenerālsekretārs (1982–1991)

Perons *(Peron)*, Huans Domingo (1895–1974), Argentīnas valsts un politiskais darbinieks. Piedalījās valsts apvērsumā (1943). Kara ministrs, darba ministrs, viceprezidents (1943–1945). Argentīnas prezidents (1946–1955, 1973). Dibinājis Peronistisko partiju (1947). 1955. g. valsts apvērsumā Perona valdība tika gāzta. Līdz 1973. g. dzīvoja emigrācijā Spānijā

Petēns *(Petain)*, Henrijs Filips Omērs (1856–1951), Francijas darbinieks, maršals, pronacistiskās Višī valdības vadītājs

Peters, Jānis (dz. 1939), Latvijas valsts un sabiedriskais darbinieks, dzejnieks un diplomāts. LR MP pastāvīgais pārstāvis Maskavā (1990–1992), LR vēstnieks Krievijas Federācijā (1992–1997)

Petļjura, Simon (1879–1926), Ukrainas politiķis. Ukrainas Tautas Republikas armijas galvenais atamans (1918), II – Direktorijas priekšsēdētājs (1919)

Pi, Meritxell Mateu (dz.1933), Andoras vēstniece Francijā, pārstāve UNESCO, Eiropas Padomē (1995–1997), vēstniece Beniluksa valstīs (1997)

Pil, Son Song Korejas TDR vēstnieks PSRS (1991)

Pilhauss, Ādolfs Pilārs fon (1851–1925), politiķis. Vidzemes landmaršals (1908–1918), Vidzemes, Igaunijas, Rīgas un Sāmsalas apvienotās zemes padomes priekšsēdētājs (1918. g. nov.), dzīvoja Vācijā(1919–1921), vēlāk Pērnavā (Igaunijā)

Pilsudskis *(Pilsudski)*, Jozefs (1867–1935), Polijas valsts darbinieks. Polijas prezidents (1918–1922), premjerministrs (1926–1928, 1930–1935), maršals (1930)

Poos, Jacques F. (dz.1935), Luksemburgas valsts darbinieks. Luksemburgas ārlietu ministrs (1984), vienlaikus dažādos ministru amatos (1984–1989), Bruņoto spēku ministrs, ārējās tirdzniecības un sadarbības ministrs (1989)

Porras, Belisario (1860–1942), Panamas valsts prezidents (1912–1916, 1920–1924)

Prat Gay, Gaston de (dz.1934), Argentīnas diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1959). Argentīnas pārstāvja vietnieks ANO Drošības Padomē (1971–1976) un Argentīnas pastāvīgā pārstāvja ANO vietnieks. Argentīnas pastāvīgais pārstāvis Amerikas valstu organizācijā (1984–1988). Ārlietu un kulta lietu ministra vietnieks (1988–1989). Vēstnieks PSRS (1989)

Priedkalns, Jānis (dz.1934), Latvijas valsts darbinieks, diplomāts. LR 6. Saeimas deputāts. LR pastāvīgais un pilnvarotais vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1997)

Qesada, Ricardo Alarcón de (dz.1937), Kubas diplomāts. Kubas ĀM Latīņamerikas valstu nodaļas vadītājs (1962). Kubas pastāvīgais pārstāvis ANO (1966–1978), vienlaikus vēstnieks Trinidadā un Tobago, un Bahamu salās. Kubas ārlietu ministra vietnieks (1978). Kubas pirmais ārlietu viceministrs, vēstnieks, pilnvarotais pārstāvis ANO (1991)

Quarton, Harold ASV konsuls Rīgā (1922)

Rahman, Mustafizur (dz.1941), Bangladešas vēstnieks PSRS un Krievijas Federācijā, vienlaikus akreditēts Mongolijā un Somijā (1990–1993), Bangladešas ārlietu sekretārs (1997)

Rainis, Jānis (1865–1929), Latvijas dzejnieks un sabiedriskais darbinieks. Satversmes sapulces un 1.–3. Saeimas deputāts, izglītības ministrs (1926–1927)

Ranka, J. Latvijas Atjaunošanas komitejas Eiropas centra (LAK EC) priekšsēdētājs (1984)

Rao, P. V. Narasimha (dz.1921), Indijas politiskais un valsts darbinieks. Ārlietu ministrs (1980–1985), ārējo sakaru ministrs (1988–1990), bijis citos ministru amatos. Indijas premjerministrs (1991–1996)

Reigans *(Reagan)*, Ronalds Vilsons (dz.1911), ASV valsts un politiskais darbinieks. Kalifornijas štata gubernators (1967–1975). ASV prezidents (1981–1989; no Republikāņu partijas)

Restrepo, Antonio Gomes Kolumbijas ārlietu ministrs (1922)

Rezek, Judge Francisko (dz.1944), Brazīlijas ārlietu ministrs (1991–1992)

Ribentrops *(Ribbentrop)*, Joahims fon (1893–1946), nacistiskās Vācijas valsts darbinieks, diplomāts, Vācijas Nacionālsociālistiskās partijas biedrs (1932), Ā. Hitlera galvenais padomnieks ārlietās. Ribentropa biroja vadītājs, Vācijas vēstnieks Lielbritānijā (1936–1938). Vācijas ārlietu ministrs (1938–1945), vadīja Vācijas agresijas aktu diplomātisko sagatavošanu. Nirnbergas procesā notiesāts uz nāvi (1946)

Riley, Philip Dienvidāfrikas vēstniecības Somijā 3. sekretārs (1991)

Rinks *(Rink)*, Jāns (1886–1927), Igaunijas militārs darbinieks, armijas štāba priekšnieks (1919–1920)

Rītels *(Rüütel)*, Arnolds (dz.1928), Igaunijas valsts darbinieks. Igaunijas Lauksaimniecības institūta rektors (1969–1972), IKP CK sekretārs (1977–1979), Igaunijas PSR MP priekšsēdētāja

1. vietnieks (1979–1983), AP Prezidija priekšsēdētājs (1983–1990), PSRS APP priekšsēdētāja pirmais vietnieks (1984–1989), PSKP Centrālās Kontroles Komisijas loceklis (1986–1989), Igaunijas AP priekšsēdētājs (1990)

de Riviera *(de Riviera)*, Primo — Spānijas vēstnieks Londonā (1952)

Robinson, Arthur Napoleon Raymond — (dz.1926), Trinidadas un Tobago advokāts, ekonomists un politiķis. Finansu ministrs (1961–1967), ārlietu ministrs (1967–1968), premjerministrs (1986)

Romero, Jose Emilio — Peru vēstnieks Portugālē (1992–1995), Zviedrijā (1996–1997)

Rozenbergs, Eduards — (1878–?), jurists. Latvijas Tautas Padomes loceklis. Valsts kontrolieris Latvijas Pagaidu valdībā. Vēlāk Latvijas Republikas valdības delegāts (1920–1922) un pilnvarotais lietvedis (1922–1925) Austrijā

Rubadiri, David — Malāvi vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1998)

Rupel, Dimitrij — Slovēnijas ārlietu ministrs (1991)

Rūzvelts *(Roosevelt)*, Franklins Delano — (1882–1945), ASV valsts darbinieks. ASV jūras ministra vietnieks (1913–1920), Ņujorkas štata gubernators (1929–1933), ASV prezidents (1933–1945; no Demokrātu partijas). Sekmēja antihitleriskās koalīcijas izveidošanu, piedalījās Atlantijas hartas izstrādē, atbalstīja ideju par lielvalstu sadarbību pēc kara, par ANO nodibināšanu. Piedalījies Teherānas un Jaltas konferencēs, akceptēja pēckara starptautiskās sistēmas izveidi ar Eiropas sadalīšanu.

Saad, Pedro — Ekvadoras vēstnieks PSRS (1991)

Saakjans, A. — Armēnijas Republikas AP sekretārs (1991)

Salnais, Voldemārs — (1886–1948), Latvijas politiskais darbinieks, diplomāts, statistiķis. 1. Saeimas deputāts (1922–1925). Ārlietu viceministrs (1921–1923), tautas labklājības ministrs (1925), ārlietu ministrs (1933–1934), Valsts statistikas pārvaldes direktora v. i. (1934–1937). Latvijas sūtnis Zviedrijā, Norvēģijā (1937–1940) un Dānijā (1937–1939). 1940. g. jūlijā ierosināja Latvijas atbrīvošanas komitejas izveidošanu, 1943. g. nodibināja sakarus ar nelegālo Latvijas Centrālo Padomi

Sapieha, Eustachy — (1881–1963), Polijas politiķis. Sūtnis Londonā (1919), ārlietu ministrs (1920–1921)

Saudargs *(Saudargas)*, Aļģirds — (dz.1948), Lietuvas valsts un politiskais darbinieks. Lietuvas Kristīgi demokrātiskās partijas priekšsēdētāja

vietnieks, AP deputāts. Lietuvas ārlietu ministrs (1990–1992, 1996)

Savisārs *(Savisaar)*, Edgars (dz.1950), Igaunijas valsts un politiskais darbinieks. Igaunijas PSR Valsts plāna komitejas priekšsēdētājs. IPSR MP priekšsēdētāja vietnieks (1989–1990). Igaunijas Tautas frontes vadītājs. PSRS AP deputāts (1989–1991), Igaunijas AP deputāts. Igaunijas premjerministrs (1990–1992)

Savoff, Michael ģenerālleitnants, Bulgārijas sūtnis Francijā (1920–1923)

Sēja, Pēteris (1880–1940), Latvijas diplomāts. ĀM Ekonomiski konsulārās un Rietumu nodaļas vadītājs (1920), sūtniecības padomnieks Parīzē (1921–1925), kur kādu laiku bija arī pilnvarotais lietvedis Francijā, Beļģijā un Nīderlandē. Strādājis Ārlietu ministrijā (1925–1927), sūtnis Itālijā (1927–1933), Albānijā, Bulgārijā un Grieķijā (1928–1933), sūtnis Zviedrijā, Dānijā un Norvēģijā (1933–1937). A/s "Vairogs" padomes loceklis

Seljamā *(Seljamaa)*, Jūliuss F. (1883–1936), Igaunijas diplomāts. Igaunijas sūtnis Latvijā (1922–1928), ārlietu ministrs (1934–1936)

Serdarevic, Izet Bosnijas un Hercegovinas vēstnieks Zviedrijā (1996)

Seskis, Jānis (1877–1941), žurnālists un diplomāts. Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes Ārlietu nodaļas sekretārs Pēterburgā un LPNP pārsīāvis sakaros ar Antantes valstu diplomātiem (1917–1918), Latvijas delegācijas loceklis (vēlāk – tās vadītājs) Parīzes Miera konferencē (1919), Latvijas diplomātiskais pārstāvis – sūtniecības vadītājs Šveicē (1920), rezidējošais ministrs (1921–1922) un sūtnis Igaunijā (1922–1929), sūtnis Maskavā (1929–1932). ĀM Preses nodaļas vadītājs (1932–1934), ģenerālkonsuls Klaipēdā (1934–1940). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Sikorskis *(Sikorski)*, Vladislavs (1881–1943), Polijas militārais un politiskais darbinieks, ģenerālis. Polijas premjerministrs (1922–1923), kara ministrs (1924–1925). Pēc J. Pilsudska organizētā militārā apvērsuma atvaļināts (1928), Polijas emigrācijas valdības Londonā premjerministrs, kara ministrs un poļu bruņoto spēku virspavēlnieks

Sirirath, Prince Sisowath Taizemes premjerministrs (1992)

Skubiszewski, Krzystof (dz.1926), Polijas ārlietu ministrs (1989)

Skujenieks, Marģers (1894–1941), Latvijas politiskais darbinieks, statistiķis un publicists. Latvijas delegācijas loceklis Parīzes Miera

konferencē. Latvijas Tautas Padomes priekšsēdētāja biedrs, Latvijas Satversmes sapulces un 1.–4. Saeimas deputāts (1920–1934), ministru prezidents (1926–1928, 1931–1933), iekšlietu ministrs (1926–1928, 1931–1932), finansu ministrs (1932–1933), ministru prezidenta biedrs (1934–1938). Latvijas Statistikas pārvaldes direktors (1919–1940, ar pārtraukumiem). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Smetona *(Smetona)*, Antanas — (1874–1944), Lietuvas valsts un politiskais darbinieks, publicists. Lietuvas Padomes (Taryba) priekšsēdētājs (1917–1919), piedalījies Lietuvas Republikas proklamēšanā (1918). Lietuvas valsts prezidents (1919–1920, 1926–1940). Lietuvas pilnvarnieks Klaipēdas apgabalā (1923). Lietuvas universitātes Kauņā lektors (1923–1927). Pēc 1926. g. 17.decembra valsts apvērsuma nodibināja autoritāro režīmu. Pēc PSRS valdības ultimatīvās notas Lietuvas valdībai (1940. g. 14. jūnijā) devās uz Vāciju, vēlāk dzīvoja ASV

Smoļins, Viktors — PSRS diplomāts. Apstiprināts par PSRS delegācijas vadītāju sarunām ar Lietuvu (1991)

Snegurs *(Snegur)*, Mirča — (dz.1940), Moldovas valsts darbinieks. Moldāvijas KP CK sekretārs (1985–1989), Moldāvijas AP Prezidija priekšsēdētājs (1989–1990), Moldāvijas AP priekšsēdētājs (1990. g. aprīlī–septembrī), Moldovas prezidents (1990–1996)

Snoussi, Ahmed — Marokas vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1992)

Sobčaks, Anatolijs — (dz.1937), Krievijas valsts un politiskais darbinieks, jurists. Sanktpēterburgas mērs (1991–1996), PSRS tautas deputāts (1989–1991), PSRS prezidenta Politiski konsultatīvās padomes loceklis (1991. g. septembrī–decembrī), PSRS delegācijas vadītājs sarunām ar Igauniju (1991). Krievijas demokrātisko reformu kustības līdzpriekšsēdētājs (1991)

Solana, Fernando — Meksikas ārlietu sekretārs (1991)

Somavia, Juan — (dz.1941), Čīles diplomāts. Dienvidamerikas Miera komitejas ģenerālsekretārs (1987), Čīles opozīcijas organizāciju darbinieks (1988–1989). Čīles vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1990)

Speck, S. — Šveices Konfederācijas pagaidu pilnvarotais lietvedis Maskavā (1991)

Staehelin, Jeno C. A Šveices Konfederācijas Federālā ārlietu departamenta vadītājs (1991)

Staļins, Josifs (1878–1953), PSRS darbinieks. Padomju Savienības maršals (1943), ģenerālisimuss (1945). CK Politbiroja loceklis (1919–1952), CK ģenerālsekretārs (1922–1952), CK sekretārs (1952–1953). No 1941. g. PSRS TKP (no 1946. g. – MP) priekšsēdētājs, arī Valsts aizsardzības komitejas priekšsēdētājs (1941–1945), PSRS aizsardzības tautas komisārs (1941–1947), PSRS bruņoto spēku augstākais virspavēlnieks (no 1941). Bija viens no antihitleriskās koalīcijas organizētājiem, kā PSRS valsts galva piedalījās Teherānas, Jaltas un Potsdamas konferencēs, īstenoja ekspansionistisku ārpolitiku, panāca Eiropas sadalīšanu ietekmes sfērās (1939 un 1945)

Starkenborgh, Tjarda van Nīderlandes sūtnis Francijā (1921)

Stimsons *(Stimson)*, Henrijs Lūiss (1867–1950), ASV valsts darbinieks. ASV kara ministrs (1911–1913, 1940–1945), ASV prezidenta speciālais sūtnis Nikaragvā (1927), Filipīnu ģenerālgubernators (1928–1929), ASV valsts sekretārs (1929–1933)

Stoltenberg, Thorvald (dz.1931), Norvēģijas politiķis, diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1959). ĀM valsts sekretāra vietnieks (1971–1972, 1976–1979). Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra vietnieks (1973–1974), strādājis Tirdzniecības ministrijā. Norvēģijas ārlietu ministrs (1991)

Stučka, Pēteris (1865–1932), padomju valsts un KP darbinieks, tiesību zinātnieks. Viens no jaunstrāvnieku idejiskajiem vadītājiem, laikraksta "Dienas Lapa" redaktors (1888–1891, 1895–1897). LSDSP CK loceklis. KSFPR tieslietu tautas komisārs. Latvijas padomju valdības priekšsēdētājs (1918–1920). KSFPR tieslietu tautas komisāra vietnieks, Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Latvijas komunistu pastāvīgais pārstāvis Komunistiskajā Internacionālē

Sviderskis, Aleksejs (1878–1933), padomju valsts darbinieks un diplomāts. Krievijas revolucionārās kustības darbinieks. PSRS sūtnis Latvijā (1929–1933)

Šeisons *(Cheysson)*, Klods (dz.1920), Francijas valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. Diplomātiskajā dienestā (1948), Francijas ārlietu ministrs (1981–1984), Eiropas Asociācijas Komisijas loceklis

Šerimkulovs, M. Kirgizstānas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētājs (1991)

Ševardnadze, Eduards (dz.1928), PSRS un Gruzijas valsts un sabiedriskais darbinieks, diplomāts. Gruzijas KP CK 1. sekretārs (1972–1985), PSRS ārlietu ministrs (1985–1990), PSRS prezidenta padomes loceklis (1990–1991), Ārpolitiskās asociācijas prezidents (1991–1992), PSRS prezidenta Politiski konsultatīvās padomes loceklis (1991), PSRS delegācijas vadītājs sarunām ar Lietuvu (1991), PSRS ārējo sakaru ministrs (1991). Gruzijas Republikas Valsts Padomes priekšsēdētājs (1992. g. marts–oktobris), Gruzijas Valsts aizsardzības padomes priekšsēdētājs (1992. g. oktobris), Gruzijas Republikas AP priekšsēdētājs un Valsts Galva (1992–1995), Gruzijas prezidents (1995)

Štrēzemans *(Stresemann)*, Gustavs (1878–1929), Vācijas valsts un politiskais darbinieks, diplomāts. Vācijas reihstāga deputāts (1907–1912, 1914–1929), reihskanclers (1923), ārlietu ministrs (1923–1929). Vācijas nostiprināšanas interesēs panāca Versaļas miera līguma revīziju

Šūmanis, Vilis Roberts (1887–1948), diplomāts. LR Ārlietu ministrijas Vispārējā departamenta, vēlāk Administratīvi juridiskā departamenta direktors (1919–1921), Politiski ekonomiskā departamenta direktors (1921–1924), Latvijas sūtnis Itālijā (1924–1926), Francijā (1926–1933), Spānijā un Portugālē (1928–1933), Somijā (1933–1938), Igaunijā (1938–1940)

Šuškevičs, Staņislavs (dz.1934), Baltkrievijas valsts darbinieks. Baltkrievijas PSR AP priekšsēdētāja pirmais vietnieks (1990–1991), Baltkrievijas AP priekšsēdētājs. PSRS tautas deputāts (1989–1991)

Tadmouri, Selims (dz.1938), Libānas vēstnieks Ķīnā (1983–1985), Turcijā (1987–1990), Krievijas Federācijā (1990)

Taliy Bey, Ibrahim Turcijas diplomāts, sūtnis Polijā (1925)

Tenisons *(Tönisson)*, Jans (1868–1941) Igaunijas valsts un politiskais darbinieks, jurists. Krievijas I Valsts domes loceklis. Igaunijas Pagaidu valdības ministrs bez portfeļa (1918), Satversmes sapulces loceklis (1919), Igaunijas ārlietu ministrs (1931–1932). Vairrākkārt bijis Igaunijas valsts vecākais. PSRS okupācijas varas represiju upuris

Ter-Petrosjans, Levons (dz.1945), Armēnijas politiskais darbinieks. Armēnijas Republikas AP priekšsēdētājs (1990), Armēnijas prezidents (1991)

Thang, Doan Vjetnamas pagaidu pilnvarotais pārstāvis Krievijas Federācijā (1992)

Timošenko, Semjons (1895–1970), Padomju Savienības maršals (1940), PSRS aizsardzības tautas komisārs (1940–1941)

Toptchibacheff, A. Viens no valdošās azerbaidžāņu nacionālistu partijas "Musavat" vadītājiem. Azerbaidžānas delegācijas vadītājs Miera konferencē Parīzē (1919)

Traubergs, Eduards (1883–?), jurists, politisks darbinieks. Demokrātiskā bloka loceklis (1917–1918), Latvijas Tautas Padomes loceklis. Zvērināta advokāta palīgs Liepājā (1919), 20. gados juriskonsults ārzemju tirdzniecības uzņēmumos

Trumens *(Truman)*, Harijs S. (1884–1972), ASV valsts un politiskais darbinieks. ASV viceprezidents (1945), prezidents (1945–1953). Viens no NATO dibināšanas iniciatoriem

Tuomainens *(Tuomainen)*, Ilmari Somijas Ārlietu ministrijas Politiskā departamenta Austrumeiropas nodaļas vadītājs (1979)

Ulmanis, Kārlis (1877–1942), Latvijas sabiedriski politiskais darbinieks. Viens no "Zemnieku Savienības" dibinātājiem (1917), ilggadējs tās priekšsēdētājs. Izcila nozīme Latvijas valsts proklamēšanas sagatavošanā un brīvības cīņās. Latvijas ministru prezidents (1918–1921, 1925–1926, 1931, 1934–1940), ārlietu ministrs (1926, 1931, 1934–1936). Latvijas valsts prezidents (1936–1940). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Upītis, Kārlis (1894–?), Latvijas žurnālists. Viens no laikraksta "Dzimtenes Atbalss" vadītājiem (1915–1918), laikraksta "Dzelzceļnieks" redaktors (1924–1940). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Vagnoris *(Vagnorius)*, Ģedimins (dz.1957), Lietuvas politiskais darbinieks. Lietuvas AP deputāts (1990), Lietuvas MP priekšsēdētājs (1991)

Valdemārs, Krišjānis (1825–1891), publicists, progresīvs sabiedriskais un politiskais darbinieks, viens no jaunlatviešu kustības vadītājiem

Valkov, Victor (dz.1936), Bulgārijas Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks un ārlietu ministrs (1990–1991), vēstnieks Turcijā (1993–1998)

Valters, Miķelis (1874–1968), latviešu dzejnieks, publicists, sabiedriskais un politiskais darbinieks, diplomāts. Latvijas iekšlietu ministrs (1918–1919), diplomātiskais pārstāvis Itālijā (1919–1921), sūtnis Itālijā (1921–1924), Francijā (1924–

1925), konsuls Kēnigsbergā (1928–1934), sūtnis Polijā (1934–1938) un Ungārijā (1936–1938), Beļģijā un Luksemburgā (1938–1940)

Vayrynen, Paavo (dz.1946), Somijas valsts darbinieks. Premjerministra politiskais sekretārs (1970–1971), parlamenta deputāts (1970), parlamenta ārlietu komisijas loceklis. Izglītības ministrs (1975–1976), ārlietu ministrs (1976–1982). Premjerministra vietnieks un ārlietu ministrs (1983), Somijas ārlietu ministrs (1991)

Velayati, Ali Akbar (dz.1945), Irānas valsts darbinieks. Veselības aizsardzības ministra vietnieks (1979–1980), ārlietu ministrs (1981)

Velez, Adolfo Evertsz Nikaragvas vēstnieks PSRS (1991)

Velss *(Welles)*, Samners (1892–1961), ASV diplomāts. ASV valsts departamenta Latīņamerikas nodaļas vadītājs (1921–1922), ASV valsts sekretāra palīgs (1933, 1933–1937), valsts sekretāra vietnieks (1937–1943)

Vesmanis, Jānis (1878–1942), Latvijas tautsaimnieks, politiķis, diplomāts. Latvijas delegācijas priekšsēdētājs miera sarunās ar Krieviju (1920), parakstīja Latvijas–Padomju Krievijas miera līgumu. Latvijas sūtnis Krievijā (1920–1921), Saeimas loceklis (1922–1925). PSRS okupācijas varas represiju upuris

Villaumbia, de Spānijas sūtnis Itālijā (1921)

Vilsons *(Wilson)*, Vudro (1856–1924), ASV valsts un politiskais darbinieks. ASV prezidents (1913–1921). Pēc viņa iniciatīvas ASV iesaistījās Pirmajā pasaules karā. Izvirzīja (1918) miera programmu ("Vilsona 14 punkti"). Viens no Tautu Savienības izveidošanas iniciatoriem, aktīvi piedalījās Parīzes Miera konferencē (1919–1920)

Vinnigs *(Winnig)*, Augusts (1878–1956), Vācijas sabiedriski politiskais darbinieks, labējais sociāldemokrāts. Vācijas valsts komisārs (1918. g. sept.), ģenerālpilnvarotais Baltijā (no 1918. g. dec.). Austrumprūsijas oberprezidents (1919). Piedalījās valsts apvērsuma mēģinājumā (Kapa pučā) Vācijā (1920)

Virsis, Mārtiņš (dz.1959), Latvijas vēsturnieks un diplomāts. LR MP priekšsēdētāja padomnieks politiskajos jautājumos (1990), LR ārlietu ministra pirmais vietnieks (1991), ārlietu ministra vietnieks (1991–1993), LR ĀM parlamentārais sekretārs (1993–1995), 5. Saeimas deputāts. LR vēstnieks

	Austrijā (1995), Šveicē, Ungārijā (1996), Lihtenšteinā un Slovēnijā (1997)
Višinskis, Andrejs	(1883–1954), padomju valsts darbinieks, jurists un diplomāts. Darbojies prokuratūras un tieslietu orgānos. PSRS ģenerālprokurors (1933–1939), PSRS TKP priekšsēdētāja vietnieks (1939–1944), PSRS ārlietu tautas komisāra pirmais vietnieks (1940–1946), ārlietu ministra vietnieks (1946–1949), ārlietu ministrs (1949–1953), PSRS pastāvīgais pārstāvis ANO (1953–1954). Piedalījies Jaltas, Potsdamas u.c. konferencēs. PSRS TKP pārstāvis Latvijā (1940. g. jūnijs – jūlijs). 1940. g. organizēja Latvijas aneksiju
Vitalone, Claudio	Itālijas ārlietu ministra vietnieks (1991)
Vitlams *(Whitlam)*, Edvards Gofs	(dz.1916), Austrālijas diplomāts un politiķis, Austrālijas premjerministrs (1972–1975), ārlietu ministrs (1972–1973), Austrālijas pārstāvis UNESCO (1983–1986)
Vovers, Aivars	(dz. 1958), Latvijas diplomāts. LR ĀM valsts sekretāra vietnieks (1992–1994), LR ĀM īpašo uzdevumu vēstnieks (1994), LR vēstnieks Polijā (1996).
Vrangelis, Pjotrs	(1878–1928), Krievijas militārais darbinieks, ģenerāļleitnants (1917). Piedalījies soda ekspedīcijā Baltijā (1906), Pirmajā Pasaules kara laikā kavalērijas korpusa komandieris. Pēc 1917. g. boļševiku apvērsuma baltgvardu brīvprātīgo armijas komandieris (1919.g. dec.–1920. g. janv.). Krievu armijas virspavēlnieks Krimā (1920), pēc baltgvardu armijas sakāves aizbēdzis uz ārzemēm
Vural, Volkan	(dz.1941), Turcijas diplomāts. Turcijas vēstnieks Maskavā (1998)
Walker, Herbert Samuel	(dz.1924), Jamaikas diplomāts, Jamaikas vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO (1991)
Wever, Karl O. H.	(1882–1922), Vācijas pilnvarotais lietvedis Latvijā (1920–1921)
Vilhelms II *(Wilhelm)*	(1859–1941), Hoencolernu dinastijas pārstāvis, Vācijas imperators un Prūsijas karalis (1898–1918), atteicies no troņa (1918), aizbēdzis uz Nīderlandi
Wilson, Michael	Kanādas ārējās tirdzniecības ministrs (1991)
Young, Evan E.	ASV sūtnis Latvijā, Igaunijā, Lietuvā
Yrigoyen, Ipolito	(1852–1933), Argentīnas prezidents (1916–1922, 1928–1930)
Zaki, Ahmed	Maldivu pastāvīgais pārstāvis ANO (1994)

Zālītis, Jānis (1874–1919), Latvijas sabiedriski politiskais darbinieks, jurists. Krievijas IV Valsts domes loceklis. Piedalījies latviešu strēlnieku bataljonu organizēšanā (1915). Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes un Latvijas Tautas Padomes loceklis. Latvijas apsardzības ministrs (1918–1919)

Zamora, Jaime Paz (dz. 1939), Bolīvijas prezidents (1989)

Zariņš, Kārlis Reinholds (1879–1963), Latvijas diplomāts. Piedalījies LPNP dibināšanā (1917), LPNP Ārlietu nodaļas loceklis (1917–1918), Latvijas Tautas Padomes loceklis (1918), Latvijas delegācijas atašejs Parīzes Miera konferencē, Latvijas diplomātiskais pārstāvis Zviedrijā (1919). Latvijas diplomātiskais pārstāvis (1919–1921) un sūtnis Somijā (1921–1925), sūtnis Zviedrijā, Norvēģijā, Dānijā (1923–1930), Igaunijā (1930–1931). Ārlietu ministrs (1931–1933), sūtnis un ģenerālkonsuls Lielbritānijā (1933–1963), Latvijas valdības ārkārtējo pilnvaru nesējs un Latvijas diplomātiskā un konsulārā dienesta vadītājs (1940–1963)

Zemgals, Gustavs (1871–1939), Latvijas politiskais darbinieks. Latvijas Tautas Padomes priekšsēdētāja biedrs (1918–1919), piedalījies K. Ulmaņa Pagaidu valdības izveidošanā un vadījis Latvijas Tautas Padomes 1918. g. 18. novembra svinīgo sēdi. Apsardzības ministrs (1921–1923), Latvijas valsts prezidents (1927–1930), finansu ministrs (1931–1932). Zvērināto advokātu padomes priekšsēdētājs. 1. un 4. Saeimas deputāts.

Zengpei, Tian Ķīnas TR ārlietu ministra vietnieks (1991)

Zimmermann Norvēģijas konsuls Rīgā (1921)

Zlenko, Anatolijs (dz.1938), Ukrainas valsts darbinieks. PSRS diplomātiskajā dienestā (1967), UNESCO Sekretariāta darbinieks Parīzē (1973–1979), Ukrainas komisijas UNESCO lietās atbildīgais sekretārs (1979–1983), Ukrainas ārlietu ministra vietnieks (1987–1989), Ukrainas ārlietu ministra 1. vietnieks (1989–1990), ārlietu ministrs (1990)

Zogu, Achmed (1889–1942), Albānijas premjerministrs (1922–1924), valsts prezidents (1924– 1928), Albānijas karalis (1928)

Žiskārs d'Estēns *(d'Estaing)*, Valerī (dz.1926), Francijas valsts un politiskais darbinieks, Francijas prezidents (1974–1981)

Personu rādītājs

Acharya, Jayaraj 380
Advan, M. Al 322
Aijello, S. 151
Akuraters, Jānis 18
Al- Jasem, Fawzi Abdulaziz 422
Alatas, Ali 320
Albats, Hermanis 41, 76
Al-Dafa, Bader Omar 440
Al-Dhahir, Khaldoun Ahmad 424
Alfaro, R. J. 100
Al-Hamdans, Davuds Hamdans 405
Al-Hobbo, Mahamats Salehs 432
Allam, Ibrahim 366
Al-Mansouri, Ibrahim Mohamed Juma 428
Al-Shara, Farouk 306
Altanugua, Rodriguez 103
Andersson, Sten 193, 248, 254
Andrejevs, Georgs 404
Andrīsens *(Andriessen)*, Francs 206
Angelo 261
Aquino, Corozon C. 319
Arosemena, Carlos 417
Asher, Erich C. Vilchez 421
Ayala-Lasso, Jose 393
Baber, Abdul Sattar 434
† *Backis, Audrys J.* 332
Bahs, N'Jogu Saers 447
Ballón, Ramiro Piriz 387
Balodis, Antons 121, 122
Balodis, Jānis 31
Baltazzi, George 110
Banffy 101
Bank, Morteza 388
Bankavs, Jānis 18
Baray, V. 108
Barreto, H. 112
Baumanis, Aivars 205, 349, 350, 352, 353, 361, 380, 383, 384, 387, 392, 393, 403, 409, 417, 418, 420, 421, 423, 426, 429, 435
Beikers *(Baker)*, Džeimss Edisons 194, 201, 205
Belani, Amar 448
Belecki, Jan Krzysztow 237
Belfūrs *(Balfour)*, Arturs Džeimss 21, 22, 61
Ben Yahia, Habib 276
Beneš, Edward 106
Benoit G. 67
Bērents *(Berendt)* 76
Bergs *(Bergh)*, G. van der 160
Berģis, Pēteris 79
Bermonts-Avalovs, Pāvels 31–34, 77
Bērnss *(Byrnes)*,
Džeimss Frensiss 149
Bīlmanis, Alfrēds 44, 131, 133, 134, 138, 141
Birkavs, Valdis 427
Bisenieks, Georgs 103
Bite, Erasts 62
Blanks, Ernsts 17, 18
Bolger, James 252
Borch, Otto Rose 192, 227
Bosenkets *(Bosanquet)*, Vivjens 26
Botha, Roelof Frederik 256, 343
Bouffal 72
Briāns *(Briand)*, Aristīds 41, 42, 48, 82
Broek, Hans van den 266
Brozs-Tito *(Broz-Tito)*, Josips 153
Bruhere *(Brucher)*, H. 154, 156
Burhards *(Burchard)*, Vilhelms 27
Buševics, Ansis 79
Bušs *(Bush)*, Džordžs Herberts Vokers 194, 195, 269
Cajal, Maximo 336

Cam, Nguyen Manh 309
Camilleri, Victor 361
Castillo, Mariano Armandariz del 120
Chagas 93
Chinda, S. 66
Chindawongse, Chaiya 308
Chu, Chao-Hsin 117
Cichen, Cian 300
Cielēns, Fēlikss 17, 41
Cimma, Enrique Silva 251
Cisse, Cheick Amadou Tidian 396
Collins, Gerald T. D. 270
Collor de Mello, Fernando Affonso 281
Comissario Afonso, Pedro 383
Cossiga, Francesco 257
Cunha, Gastao da 105
Čakste, Jānis 24, 28, 62
Čemberlens *(Chamberlain)*, Ostins 41
Čērčils *(Churchill)*, Vinstons 137, 140, 143
Dalless *(Dulles)*, Džons Fosters 149, 150
Daudišs, Imants 221, 222, 446
David, Alfred Kulendran 438
Dēliņš, Emīls 157
Deņikins, Antons 74
Deņisovs, A. 203
Derevjanskis, Vladimirs 128
Devawongse 102
Diallo, Absa Claude 385
Dimā *(Dumas)*, Rolāns 188, 194, 264
Dinbergs, Anatols 168, 195, 205, 323, 328
Dinēvičs, Jānis 198
Dienstbier, Jiri 303
Dripe, Jānis 438, 442, 444, 445
Dubiņins, Jurijs 200
Dzeduns *(Tse-Tung)*, Mao 155
Džeksons *(Jackson)*, Roberts H. 149
Eberhards, M. 31
Ēberts *(Ebert)*, Frīdrihs 22, 23
Eglītis, V. 18
Eizenhauers *(Eisenhower)*, Dvaits Deivids 150
Elemans-Jensens *(Ellemann-Jensen)*, Uffe 188, 192, 227, 228
Eyskens, Mark 226, 286
Feldmanis, Jūlijs 134, 157
Ferreira, Domingo 423
Filali, Abdellatif 326
Fortoul, Gil 107
Fredēns, Larss 193
Freivalde, Laila 249
Frēzers *(Fraser)*, Malkolms Džons 152
Fürstenberg Peter Freiherr von 427
Gailis, Māris 386
Galvanauskas, Ernestas 73
Gamsahurdija, Zviads 244
Gaņeckis, Jakovs 79, 81
Gasparri, Pietro 99
Gatti, Gabriele 239
Gaus, Friedrich Otto fon 76
Gegechkori, Eugene 85
Genšers *(Genscher)*, Hanss Dītrihs 192, 193, 201, 253
Gervais, Jean-Marie Kacou 435
Ginters *(Gunther)*, Kristiāns Ernests 159
Godmanis, Ivars 194, 237, 261, 274
Golcs *(Goltz R. v. der)*, Rīdigers fon der 27, 29–31
Gorbačovs, Mihails 153, 158, 163, 171, 187, 188, 194, 196–199, 226, 248
Gorbunovs, Anatolijs 174, 190, 193–195, 197, 200, 203, 221, 222, 231, 247, 257, 269, 304, 307, 312, 319, 324, 347, 354, 410
Gradin, Anita 248

Grauči *(Grauci)*, Viktors 155
Grjū *(Grew)*, Džozefs Klārks 149
Gross, Imants 308, 366, 382, 385, 414
Grosvalds, Oļģerts 28, 35, 93, 96, 104, 105, 107, 111, 153
Habsburgs, Oto fon 161
Habyarimana, Juvenal 410
Hadsons *(Hudson)*, Dž. G. 154
Haidens Dž. 23
Halifakss *(Halifax)*, Edvards 178
Halls *(Hull)*, Kordels 142
Han, Tak Che 341
Hanejs *(Hannay)*, Deivids Hjūdžs Aleksandrs 203
Hannibalsson, Jon Baldvin 224, 235
Hansen, Folmer 90
Haron, M. 313
Hernmarck 96
Herrera, Julio Armando Martini 403
Hjelm-Wallén, Lena 248
Hogue, Cavan 242
Holmgreen, Ernst 89
Holsti *(Holsti)*, Rūdolfs Eino Voldemārs 71, 84
Hovards *(Howard)*, Esme 28, 29
Huans Karloss I *(Juan Carlos I)* 324
Hurst, Lionel Alexander 409
Hūvers *(Hoover)*, Herberts Klārks 150
Ibañez, Maximilliano 104
Īdens *(Eden)*, Antonijs Roberts 143, 156
Inkēns, Edvīns 373
Ishii, Kikujiro 95
Jakovļevs, Aleksandrs 198
Jāksons *(Jaakson)*, Ernsts Rūdolfs 195
Jasin, H. I. 414
Jeļcins, Boriss 187, 191, 194, 198, 229
Jeszensky, Geza 277
Joffe, Ādolfs 79
Juldaševs, Š. 331
Jurkāns, Jānis 190, 194, 199, 201, 224, 228, 232, 234, 235, 238, 239, 245, 246, 250, 251, 253, 254, 256, 259, 260, 264–266, 276, 277, 281, 286, 287, 291, 298–300, 301, 306, 309–311, 313, 318, 320, 323, 326, 327, 329, 332–337, 340–342, 345, 369, 371, 379, 388, 390
Kalniete, Sandra 315, 447
Kalniņš, Eduards 79
Kalniņš, Pauls 22, 79
Kamara, Džigui 441
Kameņeckis, V. 83
Kampe, Andrejs 49
Kampuss, Roberts 157
Kapllani, Muhamet 298
Karagjozi, Afrim 382
Kārlis Gustavs *(Carl Gustaf R)* XVI 193, 247
Karlsons *(Carlsson)*, Ingvars 193
Kārters *(Carter)*, Džeimss Ērls 151
Katambana, Diksons Ireri 433
Kehris, Ojārs 416
Kelogs *(Kellogg)*, Frenks 42, 48
Kemons, Kērtiss 195, 284
Kendžajevs, Safarali 355
Keola, Soukthavone 425
Kerstens *(Kersten)*, Čārlzs J. 150
Kērzons *(Curzon)*, Džordžs Natenjels 33, 36
Khan, Isaac 91
Kirhenšteins, Augusts 51, 128, 130
Kjūkels *(Kuchel)*, Tomass H. 150
Klārks *(Clark)*, Čārlzs Džozefs 154
Klemanso *(Clemenseau)*, Žoržs 28
Kociņš, Fricis 49, 51
Kolčaks, Aleksandrs 28, 31
Kopteļcevs, Valentīns 200
Kozirevs, Andrejs 198, 324
Krastiņš, Andrejs 189
Kravčenko, Pjotrs 379
Kravčuks, Leonīds 240

Krieviņš, Edgars 158
Kviesis, Alberts 76
Ķeniņš, Atis 33
La Rocha, Javier Murillo de 301
Laicens, Linards 18
Lalejī, Žils Antuāns 443
Landsberģis *(Landsbergis)*, Vītauts 174, 200, 225
Leclére, M. E. 116
Legnongo-Ndumba, Bendžamins 439
Leopolds 22
Levy, David 282
Lianosoff, St. 74
Lieģis, Imants Viesturs 431, 434, 436
Livitzky, A. 75
Lodge, Henry Cabot V. 65
Loids Džordžs, Deivids 36, 37
Londono-Paredes, Julio 426
Lozoraitis *(Lozoraitis)*, Stasis 195
Mahmoud, Mohamedou Ould Mohamed 323
Maksis (Bādenes princis) 22, 23
Malcans *(Maltzan)*, Ādolfs fon 76
Marengo, Marc Michael 418
Masirevich, Constantin de 101
Mavrommatis, Andreas V. 352
Mayr 92
McDougall, Barbara 236
McGhie, Gerald 351
McKinnon, Don 351
Meidžers *(Major)*, Džons 194
Meierovics, Gunārs 201
Meierovics, Zigfrīds Anna 21, 22, 28, 29, 31, 32, 35–37, 39, 61, 66, 67, 71, 72, 82–84, 86, 87, 91, 94, 98, 101, 106
Mekkomass *(McComas)*, Roberts Galbraits 152
Menders, Fricis 22, 76
Menem, Carlos Saul 231
Meri *(Meri)*, Lennarts 190
Merimē, Ž. B. 202
Metloks *(Matlock)*, Džeks 164
Miljerāns *(Millerand)*, Aleksandrs 36
Millers, H. 31
Miterāns *(Mitterand)*, Fransuā 153, 202
Mitsotakis, Constantin 274
Mohameds, Mirza 122
Mock, Alois 250
Molotovs, Vjačeslavs 51
Motta, Giuseppe 98
Mullinder, Luis 256
Munters, Vilhelms 45, 46, 48, 49, 131
Nagobads-Ābola, Aina 437
Naibs, Mohamads Isams 412
Nakayama, Taro 291, 337
Nam, Kim Jen 299
Nashandi, Monica 444
Nastase, Adrian 238, 318
Nazarbajevs, Nursultans 354
Ndihokubwayo, Gabriel 411
Niedra, Andrievs 27, 29, 30
Nintchitch, Momtilo 119
Nukša, Mārtiņš 118
Nunes, Luis Oliveira 333
O, Brien, Richard A. 270
Oliņš, Pēteris Ziedonis 117, 134, 152
Ordonez, Sedfrey A. 349
Ounaies, Abderraoufu 276
Ovannisjans, Raffi 390
Ozoliņš, Nikolajs 153
Ozoliņš, Osvalds 49
Pacliano, Michael 94
Paderewski, I. J. 72
Pankins, Boriss 198, 199, 340
Panyarachun, Anand 307, 377
Pauluks, Kārlis 79
Peress, de Kueljars Havjērs *(Perez de Cuellar Javier)* 202, 203, 205
Perons *(Peron)*, Huans Domingo 152
Petēns *(Petain)*, Henrijs Filips Omērs 153
Peters, Jānis 198, 241, 275, 339, 372,

405, 411, 412, 422, 424, 425, 428, 432, 433, 439–441, 443
Petljura, Simon 75
Pi, Meritxell Mateu 437
Pil, Son Song 329
Pilhauss, Ādolfs Pilārs fon 23
Pilsudskis *(Pilsudski)*, Jozefs 33
Poos, Jacques F. 245, 369
Porras, Belisario 100
Prat Gay, Gaston de 231, 327
Priedkalns, Jānis 449
Pu, Wai-Chias 117
Pueyrredoni H. 109
Qesada, Ricardo Alarcón de 353
Quarton, Harold 115
Rahman, Mustafizur 404
Rainis, Jānis 17
Ranka, J. 155
Rao, P. V. Narasimha 304
Reigans *(Reagan)*, Ronalds Vilsons 151, 157
Restrepo, Antonio Gomes 113
Rezek, Judge Francisko 281
Ribentrops *(Ribbentrop)*, Joahims fon 48
Riley, Philip 256
Rinks *(Rink)*, Jāns 70
Rītels *(Rüütel)*, Arnolds 174, 191, 200, 223
de Riviera *(de Riviera)*, Primo 157
Robinson, Arthur Napoleon Raymond 347
Romero, Jose Emilio 436
Rozenbergs, Eduards 92, 101
Rubadiri, David 449
Rupel, Dimitrij 259, 330
Rūzvelts *(Roosevelt)*, Franklins Delano 140, 142–144
Saad, Pedro 273
Saakjans, A. 314
Saguier-Cabballero, Hugo B. 384
Salnais, Voldemārs 158
Salomon 122
Sapieha, Eustachy 83
Saudargs *(Saudargas)*, Aļģirds 190, 335
Savisārs *(Savisaar)*, Edgars 194
Savoff, Michael 111
Sēja, Pēteris 116, 121
Seljamā *(Seljamaa)*, Jūliuss F. 44
Serdarevic, Izet 431
Seskis, Jānis 28
Sikorskis *(Sikorski)*, Vladislavs 156
Sharif, Mohammad Nawaz 312
Sirirath, Prince Sisowath 429
Skubiszewski, Krzystof 268
Skujenieks, Marģers 17, 22, 24
Smetona *(Smetona)*, Antanas 50
Smoļins, Viktors 200
Snegurs *(Snegur)*, Mirča 238
Snoussi, Ahmed 392
Sobčaks, Anatolijs 198
Solana, Fernando 287, 345
Somavia, Juan 328
Speck, S. 262
Staehelin, Jeno C. A. 288
Staļins, Josifs 48, 142–144, 156
Starkenborgh, Tjarda van 96
Stimsons *(Stimson)*, Henrijs Lūiss 42
Stoltenbergh, Thorvald 231, 246
Stučka, Pēteris 19, 26, 30
Šeisons *(Cheysson)*, Klods 153
Šeparovič Zvonimir 374
Šerimkulovs, M. 271
Ševardnadze, Eduards 198
Štrēzemans *(Stresemann)*, Gustavs 41
Šūmanis, Vilis Roberts 119
Šuškevičs, Staņislavs 357
Tadmouri, Selims 446
Taliy Bey, Ibrahim 118
Tenisons *(Tönisson)*, Jans 70

Ter-Petrosjans, Levons 314
Thang, Doan 372
Toptchibacheff, A. 86
Traubergs, Eduards 22
Trumens *(Truman)*, Harijs S. 149
Tuomainens *(Tuomainen)*, Ilmari 157
Ulmanis, Kārlis 22, 24–27, 29–31, 43, 45, 49–51, 62, 70, 128, 129
Upītis, Kārlis 18, 19
Vaezken, Alexi Frutos 378
Vagnoris *(Vagnorius)*, Ģedimins 194
Valdemārs, Krišjānis 15
Valkov, Victor 234, 310
Valters, Miķelis 16, 17, 22, 97
Vayrynen, Paavo 260
Velayati, Ali Akbar 311
Velez, Adolfo Evertsz 275
Vellss *(Welles)*, Samners 136
Vesmanis, Jānis 79
Villaumbia, de 97
Vilsons *(Wilson)*, Vudro 41
Vinnigs *(Winnig)*, Augusts 23, 25–27, 64
Virsis, Mārtiņš 192, 195, 227, 268, 279, 284, 288, 303, 330, 396
Višinskis, Andrejs 128, 129
Vitalone, Claudio 265
Vitlams *(Whitlam)*, Edvards Gofs 152
Vovers, Aivars 448
Vrangelis, Pjotrs 35
Vural, Volkan 280, 342
Walker, Herbert Samuel 350
Wever, Karl O.H. 87
Vilhelms II *(Wilhelm)* 21
Wilson, Michael 279
Yahia, Habib Ben 276
Young, Evan E. 114
Yrigoyen, Ipolito 109
Zaki, Ahmed 420
Zālītis, Jānis 26
Zamora, Jaime Paz 301
Zariņš, Kārlis Reinholds 51, 120, 131–133, 137, 138, 141, 148, 157, 159
Zemgals, Gustavs 24, 25, 62, 121
Zengpei, Tian 300, 315
Zimmermann 88
Zlenko, Anatolijs 371
Zogu, Achmed 121
Žiskārs d'Estēns *(d'Estaing)*, Valerī 153

Bibliogrāfija

Dokumentu publikācijas

1. Akten zur Deutschen auswärtigen Politik 1918—1945, Ser. B, 1925—1933; Ser. D, 1937—1945. — Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1930—1969.
2. Baltic States: A Study of Their Origin and National Development; Their Seizure and Incorporation into the U.S.S.R. Third Interim Report of the Select Committee on Communist Aggression, House of Representatives, Eighty-Third Congress, Second Session, 1954, Under the Authority of H. Res. 346 and H. Res. 438; International Military Law & Reprint Series, Vol. IV / Editors: Igor I. Kavass, Adolph Sprudzs. — Buffalo, New York, 1972.
3. Cilvēka tiesības: Starptautisko dokumentu krājums / J. Bojāra zin. red. — R.: Zvaigzne, 1992.
4. The Conferences at Malta and Yalta, 1945 // Foreign Relations of the United States. Diplomatic Papers. — Washington, 1955.
5. The Conference of Berlin (The Potsdam Conference), 1945 (In Two Volumes) // Foreign Relations of the United States. Diplomatic Papers. — Washington, 1955.
6. Deklarācija par Latvijas okupāciju // Latvijas Vēstnesis, 1996, 27. aug., 1. lpp.
7. *Dēliņš E.* Konsuls bez valdības, 1979—1991: Piezīmes, dokumenti, materiāli. — Stokholma: Memento; R.: Zinātne, 1997.
8. Diktierte Option: Die Umsiedlung der Deutsch-Balten aus Estland u. Lettland, 1939—1941: Dokumentation / Zusgest. u. eingel. von Dietrich A. Loeber. — Neumünster: Wacholtz, 1972.
9. Diktierte Option: Die Umsiedlung der Deutsch-Balten aus Estland u. Lettland, 1939—1941: Dokumentation / Zusgest. u. eingel. von Dietrich A. Loeber. — Kiel, [S.n.], 1975.
10. Documents on British Foreign Policy, 1919—1939. Second Series, 1929—1939. Vol. I, V, VII. Ed. by Ernest Llewellyn Woodward, Rohan Butler. H. M. Stationery Office, London 1946—1958.
11. Documents on British Foreign Policy, 1919—1939. Third Series, 1938—1939. Vol. IV, V, VI, VII. Ed. by Ernest Llewellyn Woodward, Rohan Butler. H. M. Stationery Office, London 1951—1954.
12. Dokumenti stāsta: Latvijas buržuāzijas nākšana pie varas. — R., 1988.
13. Документы и материалы кануна второй мировой войны. — Министерство иностранных дел СССР, т. 1. — М., 1948.
14. Документы и материалы кануна второй мировой войны. 1937—1939, т. 1, 2. — М.: Политиздат, 1981.

15. Документы внешней политики: в 2 кн., т. 22. — М.: Международные отношения, 1992.
16. Год кризиса: 1938—1939, т. 1, 2. — М.: Политиздат, 1990.
17. Kārlis Ulmanis trimdā un cietumā: Dokumenti un materiāli / Ar I. Roņa ievadeseju "Kārlis Ulmanis Latvijas brīvvalsts likteņa stundās un viņa Golgātas ceļš" / Sast. I. Ronis, A. Žvinklis. — R.: Latvijas Vēstures institūta apgāds, 1994.
18. Kolektīvās konvencijas, kurām pievienojusies Latvija / H. Albata red. — R.: Latvijas Ārlietu ministrija, 1930.
19. Latvian-Russian Relations, Documents. / Compiled by Dr. A. Bilmanis. — Washington, D. C.: Latvian Legation, 1944.
20. Latviešu leģions: Varoņi, nacisti vai upuri? / Sast. A. Ezergailis. — R.: Latvijas Vēstures institūta apgāds, 1998.
21. Latvijas Republikas Ministru kabineta sēžu protokoli, 1940. gada 16. jūnijs — 19. jūlijs / Sast. un koment. aut. I. Šneidere, A. Žvinklis. — R.: Zinātne, 1991.
22. Latvijas okupācija un aneksija: 1939—1940: Dokumenti un materiāli / *I. Grava-Kreituse, I. Feldmanis, J. Goldmanis, A. Stranga.* — R., 1995.
23. Latvijas suverenitātes ideja likteņgriežos: Vācu okupācijas laika dokumenti, 1941—1945 / Sast. V. Samsons. — R.: Zinātne, 1990.
24. LTF 4. kongresa (1991. g. 17. novembrī) rezolūcija "Par okupācijas varu genocīdu pret latviešu nāciju un Latvijas tautu" // Atmoda, 1991, 10. dec.
25. Memorandum on Latvia addressed to the Peace conference by the Lettische delegation. [Paris, 1919.]
26. Minutes of the Baltic conference, held at Bulduri in Latvia in 1920. — Washington: The Latv. Legation, 1960.
27. Nazi-Soviet Conspiracy and the Baltic States, Diplomatic Documents and Other Evidence. — London: Boreas, 1948.
28. Nazi-Soviet Relations 1939—1941, Documents from the Archives of the German Foreign Office. Ed. by R. J. Sontag and J. S. Beddie. — Washington, D. C., 1948.
29. Neatkarības atgūšana: Atmodas laiks dokumentos / Sast. E. Pelkaus. — R.: Latvijas Valsts arhīvs, 1996.
30. The Occupation and Annexation of Latvia: 1939—1940. Documents and Materials / *I. Grava-Kreituse, I. Feldmanis, D. A. Loeber, J. Goldmanis, A. Stranga.* — R., 1995.
31. От пакта Молотова—Риббентропа до договора о базах: Документы и материалы. — Таллин: Периодика, 1990.
32. Padomju varas atjaunošana Latvijā un Latvijas PSR iestāšanās PSRS sastāvā: Dokumenti un materiāli. — R.: Zinātne, 1987.
33. Полпреды сообщают. Сборник документов об отношениях СССР с Латвией, Литвой и Эстонией. Август 1939 г.—август 1940 г. — М.: Международные отношения, 1990.

34. Recueil des principaux Traites conclus par la Lettonie avec Les Pays Etrangers, 1918—1928: 1. — R., 1928.
35. Recueil des principaux Traites conclus par la Lettonie avec Les Pays Etrangers, 1918—1930, 2-me ed., rev. er completee. — R., 1930.
36. Recueil des principaux Traites conclus par la Lettonie avec Les Pays Etrangers, 1930—1938: 2. — R., 1938.
37. Res Baltica: A Collection of Essays in Honor of the Memory of Dr. Alfred Bilmanis 1887—1948. — Leyden: A. W. Sijthoff, 1968.
38. Sociālistiskās revolūcijas uzvara Latvijā 1940. gadā: Dokumenti un materiāli. — R.: Latvijas Zinātņu Akadēmijas izdevniecība, 1963.
39. СССР в борьбе за мир накануне второй мировой войны (сентябрь 1938 г.—август 1939 г.): Документы и материалы. — Министерство иностранных дел СССР. Издательство политической литературы. — М., 1971.
40. Tauta. Zeme. Valsts: LNNK dokumenti. — R.: Latvijas Valsts arhīvs, 1995.
41. *Valters M.* Mana sarakste ar Kārli Ulmani un Vilhelmu Munteru Latvijas traģiskajos gados. — Vesterosa: Jaunā Latvija, 1957.
42. *Valters M.* 15. maija apvērsums un ārkārtējās pilnvaras. — Stokholma: Jaunā Latvija, 1951.
43. Внешняя политика СССР 1917—1944 гг. Сборник документов в 4 т. — М., 1944—1946.

Monogrāfijas un apkopojoša rakstura darbi

44. Abrene. Kas izvirza teritoriālas pretenzijas: jaundibinātā valsts vai atjaunotā Latvijas Republika? // Materiālu krāj. sakarā ar konferenci "Kā runāt ar Krieviju 21. gadusimtenī", Rīgā 1998. g. 28. febr. / Sast. Dītrihs Andrejs Lēbers. — R., 1998.
45. *Ahmann R. Nazy.* German Policies towards the Baltic States on the Eve of the Second World War // The Baltic and the Outbreak of the Second World War / Ed. by J. Hiden, T. Lhane. — Cambridge: Cambridge University Press, 1992, pp. 50—73.
46. *Andersons E.* Latvijas vēsture. 1920—1940. Ārpolitika: 2 sēj., 1. sēj. — Stokholma: Daugava, 1982; 2. sēj. — Stokholma: Daugava, 1984.
47. Ārlietu rokasgrāmata. — R.: Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, 1997.
48. Die Aussenpolitik der Baltischen Staaten und die internationalen Beziehungen im Ostseeraum. — Hamburg: Bibl. Baltica, 1994.
49. *Balodis A.* Latvijas un latviešu tautas vēsture. — R.: Kabata, 1991.
50. The Baltic and the Outbreak of the Second World War. — Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

51. The Baltic in International Relations Between the Two World Wars. — Stockholm, 1988.
52. The Baltic Path to Independence. An international Reader of Selected Articles /Ed. by Adolf Sprudzs. — William S. Hein & Co., Inc., Buffalo, New York, 1994.
53. The Baltic Republics: A Study in Russification. — Massachusetts: Rockville, 1983.
54. Baltic Sea, Peace or Death? / Publ. by: Sixth world Latvian youth congress. — [S.1.], 1985.
55. Baltic States. A domestic issue, an international problem. By Senator John W. Knight and Emīls Dēliņš. — Stockholm: Latvian National Foundation, 1980.
56. The Baltic States, 1940—1972: Documentary Background and Survey of Development presented to the European Security and Cooperation Conference. — Stockholm: The Baltic Committee in Scandinavia, 1972.
57. The Baltic States at Historical Crossroads. A Collection of Scholarly Articles / Edited by Dr. Tālavs Jundzis. — R.: Academy of Sciences of Latvia, 1998.
58. The Baltic States: Estonia, Latvia, Lithuania / Comp. Smith I. A., Grunts M. V. — Oxford, Clio Press Ltd, 1993 (World bibl. series; vol. 161).
59. The Baltic States: Yesterday Forgotten... Remembered Today. — Cleveland: Baltic-American Committee of Greater Cleveland, 1984.
60. Die baltischen Nationen. Estland, Lettland, Litauen. — Köln, 1991.
61. BATUN: Baltic appeal to the United Nations department of United Baltic appeal, 1966—1976. — New York, [1976].
62. *Bērziņš A.* Kārlis Zariņš dzīvē un darbā. — Londona: Rūja, 1959.
63. *Bilmanis A.* A History of Latvia. — Princeton: Princeton University Press, 1951.
64. *Bilmanis A.* Baltic Essays. — Washington: Latvian Legation, 1945.
65. *Bilmanis A.* Baltic Problem and United Nations. — Washington, 1947.
66. *Bilmanis A.* The Baltic States and the Problem of the Freedom of the Baltic Sea. — Washington: Latvian Legation, 1943.
67. *Bilmanis A.* Baltic States and World Peace and Security Organization. — Washington: Latvian Legation, 1945.
68. *Bilmanis A.* Facts about Latvia. — Washington, 1944.
69. *Bilmanis A.* The Baltic States in Postwar Europe. — Washington, 1943.
70. *Bīlmanis A.* Baltijas valstis un pasaules drošības organizācija / Tulk. no angļu val. — Washington: The Latvian Legation, 1945.
71. *Bilmanis A.* Latvia as an independent State. — Washington: Latvian Legation, 1947.

72. *Bilmanis A.* Latvia Between the Anvil and the Hammer. — Washington: The Latvian Legation, 1945.
73. *Bilmanis A.* Latvia under German Occupation, 1941—1943. — Published by the Latvian Legation, Washington, 1943, Vol. I; 1944, Vol. II.
74. *Bishop J. A.* F. D. R's Last Year. April 1944—April 1945. — New York: W. Morrow, 1974.
75. *Blanks E.* Latvju tautiskā kustība. — R., 1994.
76. *Bleiere D.* Latvija 1985.—1996. gadā. Notikumu hronika. — R., 1996.
77. *Bojārs J.* Starptautiskās tiesības, 2., labotais un papildinātais izd. — R., 1998.
78. *Bollow U.* Die baltische Frage in der Internationalen Politik nach 1945. — Berlin, 1993. (Materialien und Konfliktforschung.)
79. Bridge or Barrier?: The Baltic States in Soviet-Western Relations // Contact or Isolation?: Soviet-Western Relations in the Interwar Period. — Uppsala, 1991, Part A, pp. 309—442.
80. *Brunner G., Meissner B.* Nationalitäten — Probleme in der Sowjetunion und Osteuropa. — Köln: Markus Verlag, 1982.
81. *Blūzma V., Celle O., Jundzis T., Lēbers D. A., Levits E., Zīle Ļ.* Latvijas valsts atjaunošana. 1986—1993. — R., 1998.
82. *Chakste M.* Latvia and the Soviet Union. [Manuscript] — Published by the Latvian Legation in Washington, D. C. , January, 1947.
83. Chautauqua/Jurmala 1986. A Latvian-American Perspective. / Ed. Ojars Kalnins. — American Latvian Association in the United States, Inc., 1987.
84. *Cielēns F.* Baltijas starptautiskā problēma. — [Štutgarte]: V. Bumbēra apg. "Burtnieks", 1948.
85. Cross Road Country LATVIA / Ed. by Edgars Andersons. — Iowa: Latvju Grāmata, 1953.
86. *Crowe D.* The Foreign Relations of Estonia, Latvia and Lithuania, 1938—1939. — Athens: Georgia, 1974.
87. Digest of United States Practice in International Law. (J. Boyd ed.). — Washington, 1977.
88. *D. P. O'Connel.* The Law of State Succession, 1956.
89. *D. P. O'Connel.* State Succession in Municipal and International Law, 1967.
90. *Dreifelds J.* Latvia in Transition. — London: Cambridge University Press, 1996.
91. *Dribins L.* Nacionālais jautājums Latvijā 1850—1940. — R., 1997.
92. *Dugard J.* Recognition and the United Nations, 1987.
93. *Duhanovs M., Feldmanis I., Stranga A.* 1939: Latvia and the Years of Fateful Decisions. — R., 1994.

94. *Dulles F.* The Road to Teheran: the Story of Russia and America, 1781—1943. — Princeton: Princeton University Press, 1945.
95. *Dunsdorfs E.* The Baltic Dilemma: The case of the de jure recognition by Australia of the incorporation of the Baltic States into the Soviet Union, Vol. 1. — New York: Speller, 1975; Vol. 2. — Melbourne: Baltic Council of Australia, 1982.
96. *Dunsdorfs E.* Kārļa Ulmaņa dzīve: Ceļinieks. Politiķis. Diktators. Moceklis. — R., 1992.
97. *Eihenbaums K.* Eiropas Drošības un sadarbības apspriede: mainīgā loma. — R.: Latvijas Ārpolitikas institūts, 1993.
98. ELTA Information Bulletin. Special Issue: The Baltic Tribunal and the Baltic Peace and Freedom Cruise. August, 1985.
99. Estonia, Latvia and Lithuania: Country studies. — Washington: Federal Research Division, Libr. of Congress, 1996.
100. *Farr P.* Soviet Russia and the Baltic Republics. Russia Today. — London, 1944.
101. *Feiss H.* Churchill, Roosevelt, Stalin. The War They Waged and the Peace Sought. — Princeton: Princeton University Press, 1957.
102. *Feldmanis I., Stranga A.* The Destiny of the Baltic Entente, 1934—1940. — R.: Latv. Inst. of Internat. Affairs, 1994.
103. *Feldmanis I., Stranga A., Virsis M.* Latvijas ārpolitika un starptautiskais stāvoklis (30. gadu otrā puse). — Rīga: Latvijas Ārpolitikas institūts, 1993.
104. *Feldmanis I., Stranga A., Virsis M.* Krustceļi un sānceļi (Vācija—Latvija—PSRS 1939. gada kolīzijās) // Pretstatu cīņā. Latvija 1917 — 1950: Krājums / Sast. un priekšvārda autors V. Leitāns. — R.: Avots, 1990, 185.—207. lpp.
105. *Feltham R. G.* Diplomatic Handbook, 6th Edition — London, New York: Longman, [1992.]
106. The Foreign Policies of the Baltic Countries: Basic Issues. — R.: Centre of Baltic-Nordic History and political Studies, 1994.
107. *Forsberg T.* Contested Territory. Borders Disputes at the Edge of the Former Soviet Empire. — Helsinki, 1995.
108. *Gore I., Stranga A.* Latvija: neatkarības mijkrēslis. Okupācija. 1939. gada septembris—1940. gada jūlijs. — R.: Izglītība, 1992.
109. *Graham M.* The Diplomatic Recognition of the Border States. P. 3. Latvia. — Berkeley: University of California Press; London: Cambridge University Press, 1941.
110. *Graham M. W.* The recognition of Baltic States in the Configuration of American Diplomacy // Pro Baltica: Melanges dedies a Kaarel R. Pusta. — Stockholm, 1965, pp. 137—146.
111. *Grant-Watson Herbert A.* Latvian Republic. — London, 1965.
112. *Ģērmanis U.* Ceļā uz Latviju. Raksti par mūsu vēsturi. — R., 1993.

113. *Ģērmanis U.* Jaunie laiki un pagātnes ēnas: Fakti un vērtējumi. 1991—1995. — Stokholma: Memento; R.: Zinātne, 1995.
114. *Hiden J.* Baltic security problems between the two World Wars // The Baltic and the Outbreak of the Second World War / Ed. by J. Hiden, T. Lhane. — Cambridge, 1992, pp. 1—19.
115. *Hiden J., Loit A.* The Baltic in International Relations between the Two World Wars: Symposium organized by the Centre of Baltic Studies, Nov. 11—13, 1986. — Stockholm, 1988.
116. *Hiden J., Salmon P.* The Baltic Nations and Europe: Estonia, Latvia and Lithuania in the Twentieth Century. — London; New York: Longman, 1994.
117. *Hilger G.* The Incompatible Allies: A Memoir-History of German-Soviet Relations, 1918—1941. — New York: Macmillan, 1953.
118. Hitler-Stalin Pakt: Das Ende Ostmitteleuropas / Hsrg. E. Oberlander. — Frankfurt am Main, 1989.
119. *Hooker N.* The Moffet Papers. — New York: Harvard University Press, 1956.
120. *Jack F. Matlock, Jr.* Autopsy on an Empire: The American Ambassador's Account of the Collapse of the Soviet Union. — New York: Random House, 1995.
121. *Jundzis T.* Latvijas drošība un aizsardzība / Latv. ZA Baltijas stratēģisko pētījumu centrs. – R.: Junda,1995.
122. *Kaelas S. A.* Human Rights and Genocide in the Baltic States. — Stockholm, 1950.
123. *Kalme A.* Total Terror: An Explose of Genocide in the Baltics. — New York: Appleton—Century—Crofts, 1951.
124. *Kaslas B.* The Baltic Nations: The Quest. for Regional Integration and Political Liberty: Estonia, Latvia, Lithuania, Finland, Poland. — Pittston, 1976.
125. *Kissinger H.* Diplomacy. — New York: Simon & Shuster, 1994.
126. *Klesment J.* Legal sources and Bibliography of the Baltic States. — Praeger, New York, 1963.
127. *Krepp E.* The Baltic States of the International Relations of Estonia, Latvia and Lithuania. — Stockholm, 1968.
128. *Krepp E.* Security and Non-Aggression. Baltic States and U.S.S.R. Treaties of Non-Aggression. [Problems of the Baltic III]. — Stockholm, 1973.
129. *Kung Andres.* A Dream of Freedom: Four decades of national survival versus Russian imperialism in Estonia, Latvia and Lithuania 1940—1980. — Boreas Publishing House, Cardiff, New York, Stockholm, Sydney, Toronto, 1980.
130. *Laķis P.* Vara un sabiedrība: varas maiņa Latvijā astoņdesmito un deviņdesmito gadu mijā. — R.: Zvaigzne ABC, 1997.

131. *Landsmanis A.* Pastāvēt vai iznīkt: Baltijas tautu destrukcija Padomju Savienībā. — Stokholma: Latv. Nac. fonds, 1975.
132. *Landsmanis A.* Persist or Perish: Soviet Russia destroying Baltic Peoples. — Latvian National Foundation, Stockholm, 1976.
133. Latvia: Country and People. — Stockholm: Latvian National Foundation, 1967.
134. Latvia. — Washington: Amer. Latv. Assoc. in the US, 1968.
135. Latvian Deportations, 1940 — Present. — Rockville: The World Federation of Free Latvians, [s.a.]
136. Latvieši Lielbritānijā. — Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā, Daugavas Vanagu Fonds, 1995.
137. Latvija aiz dzelzs priekškara. — Stokholma: Latv. Nac. fonds, 1949.
138. Latvija ANO sistēmā. — R.: Apvienoto Nāciju Latvijas Asociācija, 1997.
139. Latvija meklē brīvo tribīni: Desmit latviešu deklarācijas okupētajā dzimtenē. — Bonna: Gaismas Akcija, 1978.
140. Latvija šodien 1984 / 1990. — ASV, 1990.
141. Latvija: Veltīts Latvijas 35 gadu neatkarības atcerei, 1918—1953. — Bruksela: Martineks, 1953.
142. Latvijas Centrālā Padome, LCP. Latviešu nacionālā pretestības kustība 1943—1945. — Upsala, 1994.
143. Latvijas Republikas noslēgto starptautisko līgumu saraksts. A List of International Treaties Concluded by the Republic of Latvia / Sast. LR ĀM Starptautisko tiesību nodaļa un Starptautisko līgumu nodaļa. — R.: LR ĀM, 1996.
144. Latvijas Zemnieku savienības vēsture / H. Strods, S. Točs, K. Karulis, V. Klīve, A. Zunda. — R., 1995.
145. Latvju Enciklopēdija: 3 sēj./Red. A. Švābe. — Stokholma: Trīs Zvaigznes, 1950—1955.
146. Latvju Enciklopēdija: 4 sēj./Galv. red. E. Andersons. — Rokvila: Amerikas latviešu apvienības Latviešu institūts, 1983.—1990.
147. *Lieven A.* The Baltic Revolution: Estonia, Latvia, Lithuania, and the Path to Independence. — New Haren; London: Yale University Press, 1993.
148. *Loeber Dietrich A.* Collected works on Baltic topics, 1951—1989. — Hamburg, 1989.
149. *Ludwig K.* Das Baltikum: Estland, Lettland, Litauen. — München: Beck, 1991.
150. *Macartney C. A., Palmer A. W.* Independent Eastern Europe. — London: Macmillan, 1962.
151. *Manning Clarence A.* The Forgotten Republics. — New York: Philosophical Libr., 1952.
152. *Mantenieks M.* Baltic States — a Moral Issue of the West. — [S.l.], [1988].

153. Z. A. Meierovics: Latvijas pirmā ārlietu ministra darbībai veltīts rakstu krāj. — R., 1935.
154. *Meiksins G.* The Baltic Riddle: Finland, Estonia, Latvia, Lithuania — Key Points of European Peace. — New York: L. B. Fischer, 1943.
155. *Meissner B.* Die Sowjetunion, die baltischen Staaten und das Völkerrecht. — Köln: Verl. für Politik und Wirtschaft, 1956.
156. *Meissner B.* Die Baltische Staaten im Weltpolitischen und Völkerrechtlichen Wandel. Beiträge 1954—1994. — Hamburg, 1995.
157. *Melvin N.* Russians Beyond Russia: The Politics of National Identity. — London: The Royal Institute of International Affairs, 1995.
158. *Misiunas R. J., Taagepera R.* The Baltic States: Years of Dependence. 1940—1990. — London: Hurst & Company, 1993.
159. *Morner M.* The Baltic Republics — Some Comparative Historical Perspectives // Towards a New History in the Baltic Republics: Historical Perspectives at the Time of the Recovery of Independence. — Gothenburg, 1993, pp. 9—44.
160. *Myllyniemi S.* Die baltische Krise, 1938—1941. — Stuttgart, 1979.
161. New Actors on the International Area: The Foreign Policies of the Baltic Countries. — Tampere: Tampere Peace Research Inst., 1993.
162. *Newman B.* Baltic Background. — London: R. Hale Publishers, 1948.
163. *Newman B.* The New Europe. — London: Macmillan, 1943.
164. *Page Stanley W.* The Formation of the Baltic States. — Harward University Press, Cambridge, Mass., 1959.
165. *Perko S.* Nordic-Baltic Region in Transition: New Actors, New Issues, New Perspectives. — Tampere: Tampere Peace Research Institute, 1996.
166. *Pick F. W.* The Baltic Nations. Estonia, Latvia and Lithuania. The History of Russia's Neighbours in the Baltic. — London: Boreas Publishing Co., 1945.
167. *Pilsudski R.* The Baltic, Britain and Peace: Free Europe Pamphlet No. 5. — London: Free Europe, 1942.
168. *Počs K.* Anglijas un Francijas politika Polijā un Baltijas valstīs 20. gadu pirmajā pusē. — R.: LVU, 1982.
169. *Počs K.* Sanitārā kordona valgos: Baltijas savienības jautājums buržuāziskās Latvijas ārpolitikā, 1918—1925. — R., 1971.
170. *Pradelle P. de la.* Le Statut de la Baltique a l'heure de la verite // Pro Baltica: Melanges dedies a Kaarel R. Pusta. — Stockholm, 1965, pp. 191—195.
171. Problems of Mininations: Baltic Perspectives. — San Jose: Assoc. for the Advancement of Baltic Studies, 1973.
172. *Pusta K. R.* The Soviet Union and the Baltic States. — John Felsberg, New York, 1942.

173. *Rauch G. v.* Geschichte der baltischen Staaten. — Stuttgart: Kohlhammer Verlag, 1970.
174. *Rauch G. v.* The Baltic States: The Years of Independence: Estonia, Latvia, Lithuania, 1917—1940. — Berkeley; Los Angeles: Univ. of California Press, [1974].
175. *Reddaway F.* Problems of the Baltic. — New York: McMillan, 1940.
176. *Rei A.* The Drama of the Baltic Peoples, 2nd ed. — Abo: Kirjastus Vaba Esti, 1972.
177. *Rei A.* Have the Baltic countries voluntarly renounced their freedom? — New York, 1944.
178. Regional Identity under Soviet Rule: The Case of the Baltic States. — New York: Hacket Stown, 1990.
179. *Renouf A.* Malcolm Fraser & Australian Foreign Policy. — Sydney: Australian Professional Publications, 1986.
180. *Rodgers H.* Search for Security: A Study in the Baltic Diplomacy, 1920—1934. — Hamden, 1975.
181. *Rychener H.* ...Und Estland, Lettland, Litauen? — Bern, Frankfurt: Herbert Lang, 1975.
182. *Scott John.* Duel for Europe. Stalin versus Hitler. — Boston: Houghton & Mifflin Co., 1942.
183. *Sherwood R.* Roosevelt and Hopkins. — New York: Harper & Brothers, 1948.
184. *Shirer W.* L. The Rise and Fall of the Third Reich. — New York: Simon and Shuster, 1960.
185. *Sīpols V.* Ceļā uz lielo uzvaru: Padomju diplomātija 1941.—1945. gadā. — R.: Avots, 1988.
186. *Sīpols V.* Dzimtenes nodevība: Buržuāziskās Latvijas ārpolitika no 1933. līdz 1940. g. — R., 1963.
187. *Sīpols V.* The Latvian bourgeois Diplomacy. — R.: Liesma, 1970.
188. *Sīpols V.* Latvijas buržuāziskā diplomātija. — R., 1969.
189. *Sīpols V.* Pirmskara politiskā krīze Eiropā, 1933—1939. — R.: Liesma, 1976.
190. *Sīpols* V. Slepenā diplomātija: Buržuāziskās Latvijas ārpolitika 1919—1932. — R., 1965.
191. *Сиполс В.* Тайная дипломатия: Буржуазная Латвия в антисоветских планах империалистических держав. 1919—1940 гг. — Р., 1968.
192. *Smith G.* The Baltic States: The National Self-Determination of Estonia, Latvia and Lithuania. — NewYork: St. Martin's Press, 1996.
193. The Soviet Occupation and Incorporation of Latvia, June 17 to August 5, 1940. The Baltic Review. — NewYork, 1957.
194. *Sozanski J.* International Legal Status of Lithuania, Latvia and Estonia in the years 1918—1994. — R.: [Poligrāfists], 1995.

195. *Spekke A.* History of Latvia. An outline. — Stokholma: Zelta Ābele, 1951.
196. *Spekke A.* Latvia and the Baltic Problem. — London: Latvian Inform. Bureau, [1954?].
197. *Spekke A.* Latvia and the Baltic States. — London, 1949.
198. *Spilners I.* Mēs uzvarējām! Pasaules Brīvo Latviešu Apvienība Eiropas Drošības un Sadarbības Konferencē un daži citi laikmetīgi notikumi. 1972—1986. — R., 1998.
199. *Stradiņš J.* Trešā atmoda: Raksti un runas 1988. — 1990. Latvijā un par Latviju. — R.: Zinātne, 1992.
200. *Strods H.* Latvijas nacionālo partizānu karš. 1944—1956. — R.: a/s Preses nams, 1996.
201. *Strods H.* Zem melnbrūnā zobena. Vācijas politika Latvijā 1939—1945. — R.: Zvaigzne, 1994.
202. *Sudoplatov P., Sudoplatov A.* Special Tasks. The Memoirs of an advanted witness — a soviet Spymaster. — Boston; New York, Toronto, London, 1994.
203. *Šilde Ā.* Pasaules revolūcijas vārdā. — Bruklina: Grāmatu Draugs, 1983.
204. *Šilde Ā.* Latvijas vēsture. 1914—1940. Valsts tapšana un suverēnā valsts. — Stokholma: Daugava, 1976.
205. *Šilde Ā.* Trimdinieka raksti, 1944—1990, 1. izd. — Minstere: Latvija, 1991.
206. *Švābe A.* The story of Latvia. A historical survey. — Stockholm, 1950.
207. *Swettenham J. A.* The Tragedy of the Baltic States. — London: Hollis and Carter, 1952.
208. *Tarulis A. N.* Soviet Policy toward the Baltic States, 1918—1940. — Indiana: Univ. of Notre Dame Press, 1959.
209. *Thomson C.* The Singing Revolution: A Political Journey Through the Baltic States. — London: Michael Joseph, 1992.
210. *Unāms Ž.* Dzīvā Latvija. — Lincoln: Pilskalns, 1964.
211. *Unāms Ž.* Laiku atspulgā. — Oldenburga: Loga apgāds, 1953.
212. *Unāms Ž.* Neatkarības saulrietā. Latvija pēc 17. jūnija. — A. Ziemiņa apgāds, Oldenburga, 1950.
213. *Valters M.* Latvija storptoutiskūs nūtykumūs. — Minhene: P/S Latgaļu izdevn., 1961.
214. *Vardys V. S.* The Baltic States in Peace and War. 1917—1945. — University Park & London: The Pennsylvania State Univ. Press, 1978.
215. *Варес П., Осипова О.* Похищение Европы или Балтийский вопрос в международных отношениях XX века. — Таллин: Эст. энциклопедия, 1992.
216. *Варславан А.* Английский империализм и буржуазная Латвия: Политико-дипломатические взаимоотношения, 1929—1933. — Р., 1975.
217. *Варславан А.* Английский капитал в буржуазной Латвии, 1920—1929. — Р., 1972.

218. *Варславан А., Зунда А.* Британский империализм и буржуазная Латвия в годы мирового экономического кризиса: Экономические и политико-дипломатические взаимоотношения. — Р., 1981.
219. *Варславан А.* Политика английского империализма в отношении буржуазной Латвии, 1920—1923. — Р., 1966.
220. *Vizulis I.* The Molotov—Ribbentrop Pact of 1939, The Baltic Case. — New York, 1988.
221. *Vizulis I.* Nations under Duress: The Baltic States. — Washington, 1985.
222. *Vigrabs J.* Valsts tapšana un starptautisko attiecību izveidošana // Latvija 20 gados. — R., 1938, 17.—52. lpp.
223. *Warner Oliver.* The Sea and the Sword. The Baltic 1630—1945. — London: Jonathan Cape, 1965.
224. *Welles S.* The Time for Decision. — New York: Harper & Brothers, 1944.
225. *William J. H. Hough, III.* The Annexation of the Baltic States and its Effect on the Development of Law Prohibiting Forcible Seizure of Territory // New York Law School, Journal of International and Comparative Law, Vol. 6, Number 2, Winter 1985.
225.a *Woodward E. L.* British Foreign Policy in the Second World War, I—III. H. M. Stationery Office, London, 1970—1971.
226. *Zemīte L.* Tautu Savienība un Latvija, 1930—1939: Māc. līdz. — R.: LU, 1992.
227. *Ziemiņš M.* Kā žņaudza Baltiju. — R.: Aut. izd., 1997.
228. *Zunda A.* Lielbritānija un Baltijas valstis, 1933. g. — 1935. g.: [Māc. līdz.]. — R.: P. Stučkas LVU, 1989.

Raksti periodiskos izdevumos

229. *Andersons E.* Baltijas valstu politiskais stāvoklis laikā no vācu iebrukuma Krievijā līdz angļu — krievu līgumam 1942. gada maijā // Universitas, 1959, Nr. 6, 28.—35. lpp.
230. *Andersons E.* British Policy Toward the Baltic States, 1940—1941 // Journal of Baltic Studies XI, 1980, No. 4, pp. 325—333.
231. *Andersons E.* Lielbritānijas attieksmes pret Baltijas valstīm // Daugavas Vanagu Mēnešraksts, 1975, Nr. 2, 16.—24. lpp.
232. Arhīvs: Raksti par latviskām problēmām / Red. E. Dunsdorfs. 4. sēj. (Diplomātija — dainoloģija). 2., paplaš. izd. — Elvuda: Pasaules Brīvo Latviešu Apvienība, Kārļa Zariņa fonds, 1973.
233. Arhīvs: Raksti par latviskām problēmām / Red. E. Dunsdorfs. 11. sēj. (Zelts. Tiesības.) — Melburna, 1971.

234. *Āmanis R.* Rusofils, anglofils vai germanofils: Neizprastais Latvijas ārlietu ministrs Vilhelms Munters nacionālsociālistu skatījumā // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1993, Nr. 3, 132.—136. lpp.
235. *Baade H. W.* Die Bundesrepublik Deutschland und die Baltischen Staaten // Jb. Für internationales Recht, Vol. 7, 1956, No. 1, S. 34—68.
236. The Baltic Question and the Right of Nations // Internationales Recht und Diplomatie. — Hamburg, 1956 , H. 3/4.
237. The Baltic States, the Soviet Union and the Netherlands: A historical note by W. A. Timmermans // Netherlands International Law Review, Vol. XXXII, 1985, No. 2.
238. *Bērziņš J.* Latvijas valstiskuma ideja 1905. gada revolūcijā // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1992, Nr. 3, 84.—116. lpp.
239. *Bilmanis A.* The Legend of the Baltic Barrier States // Journ. of Central European Affairs, 1964, No. 6, pp. 126—146.
240. *Dunsdorfs E.* Latvijas un Krievijas 1920. gada miera līgums // Ceļa Zīmes, 1978, Nr. 60, 387.—401. lpp.
241. *Dunsdorfs E.* Latvijas zelts Londonā // Archīvs XI, 27.—48. lpp.
242. *Grosvalds O.* Latvijas *de jure* atzīšana un diplomātiskais darbs Parīzē pirmajos neatkarības gados // Universitas, 1958, Nr. 5, 21.—27. lpp.
243. *Gulbis K.* Latvijas starptautiskais stāvoklis // Archīvs XI, 1971, 51.—72. lpp.
244. *Klīve Ā.* Pacts of Mutual Assistance Between the Baltic States and the USSR // The Baltic Review, 1959, No. 18, pp. 31—40.
245. *Knight J.* The Baltic States — Foreign Policy and Domestic Response 1974—1978 // The Australian Journal of Politics and History / University of Queensland Press, Vol. 25, April 1979, No. 1.
246. *Knudsen O.* F. The Foreign Policies of the Baltic States: Interwar Years and Restoration // Cooperation and Conflict: Nordic Jurn. of Inter. Studies. — Vol. 28, 1993, No. 1, pp. 47—72.
247. Latvijas Juristu biedrības un Latviešu juristu asociācijas Memorands sakarā ar Hitlera—Staļina pakta 50. gadskārtu // Atmoda, 1989, 28. aug., 8. lpp.
248. *Lēbers A. D.* Krievijas un Latvijas teritoriālais strīds Abrenes jautājumā // Latvijas Vēsture, 1996, Nr. 5 (24), 50.—60. lpp.
249. *Levits E.* Die baltische Frage in Europäischen Parlament // Acta Baltica, Bd. 22, 1983, S. 3—37.
250. *Levits E.* Jaunā pamatlikuma projektu analizējot (I). 4. maija deklarācija un Latvijas valsts iekārta // Diena, 1991, 8. aug.
251. *Loeber Dietrich A.* The Russian — Latvian Territorial Dispute Over Abrene // Parker School Journal of East European Law, Vol. 2, 1995, No. 4—5, pp. 537—560.
252. *Loeber Dietrich A.* Soviet Attitude toward Political Unions of States: The Case of the Baltic Republics, 1918—1940 // The Korean Journal of International Studies, Vol. VII, 1976, No. 4, pp. 33—45.

253. *McCraw D.* New Zealand and the Baltic States. Principle versus Pragmatism in Foreign Policy // Australian Outlook, Vol. 35, 1981, No. 2.
254. *Meissner B.* Die Baltische Frage in der Weltpolitik // Acta Baltica. — Konigstein im Taunus, Bd. 16, 1977, S. 111—123.
255. *Meissner B.* The Right of Self-Determination After Helsinki and its Significance for the Baltic Nations // Journal of International Law, Vol. 13, No. 2, Spring 1981, pp. 379—381.
256. *Peterss R. P.* Problems of the Baltic diplomacy in the League of Nations // Journal of Baltic Studies, 1983, pp. 128—149.
257. *Priedītis P.* Dr. Alfrēds Bīlmanis — diplomāts un tiesību cīnītājs // Universitas, 1974, Nr. 33, 23.—26. lpp.
258. *Priedītis P.* Tiesības vai vara: *de iure* atzīšanas 50 gadi // Universitas, 1971, Nr. 27, 4.—5. lpp.
259. *Ramans P.* Latvijas ārpolitika un mūsu nākotnes izredzes // Daugavas Vanagu Mēnešraksts, 1971, Nr. 3, 8.—14. lpp.
260. *Ronis I.* Latvijas drošība un aizsardzība // Brīvība, 1996, Nr. 8/9, 12. lpp.
261. *Ronis I.* Latvijas valsts izveidošanās vēsturiskie priekšnoteikumi // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1993, Nr. 3, 75.—88. lpp.
262. *Sinka J.* Jalta: Lielā nodevība pret Baltijas valstīm un Viduseiropu// Diena, 1998, 6. marts.
263. *Skultāns V.* Pirmo reizi pie Staļina // Universitas, 1974, Nr. 33, 26.—30. lpp.
264. *Skultāns V.* Pirms pēdējā cēliena // Daugavas Vanagu Mēnešraksts, 1985, Nr. 5.
265. *Skultāns V.* Viņa Majestātes triju amatpersonu spriedums // Universitas, 1973, Nr. 32, 34.—37. lpp.
266. *Strods H.* Genocīda galvenās formas un mērķi Latvijā. 1940—1985 // Latvijas Vēstnesis, 1996, 22. marts.
267. *Šilde Ā.* Mazo tautu tiesības politisko notikumu maiņās // Universitas, 1972, Nr. 30, 3.—6., 81.— 84. lpp.
268. *Šilde Ā.* Tautu tiesību aizstāvji padomju imperiālisma uzplūdu laikā // Universitas, 1973, Nr. 31, 37.—42. lpp.
269. *Tepfers J.* Ārlietu ministrs Z. A. Meierovics un cīņa par Latvijas valsts tiesisko atzīšanu // Universitas, 1973, Nr. 32, 29.—33. lpp.
270. *Trapans A.* The West and the Recognition of the Baltic States: 1919 and 1991 // Journal of Baltic Studies, Vol. 25, 1994, No. 2, pp. 153—173.
271. 1945. gads Latvijā: atbrīvošana vai jauna okupācija // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1994, Nr. 4, 143.—166.lpp.
272. *Vīķe-Freiberga V.* Latvijas valsts laiku maiņās: Latviešu tautai ir neatņemamas tiesības pašai lemt par savu likteni // Universitas, 1971, Nr. 28, 76.—79. lpp.
273. *Ziemele I.* Latvijas valsts pēctecība vai kontinuitāte // Latvijas Jurists, 1994, Nr. 3

Lietotie saīsinājumi

ACEN — Apspiesto Eiropas tautu asambleja
ADIRI — Starptautisko tiesību un starptautisko attiecību asociācija
ALA — Amerikas Latviešu apvienība
ĀM — Ārlietu ministrija
ĀMA — Ārlietu ministrijas arhīvs
ANO — Apvienoto Nāciju Organizācija
AP — Augstākā Padome
APN — Preses aģentūra "Novosti"
APP — Augstākās Padomes Prezidijs
apr. — apraksts
ASV — Amerikas Savienotās Valstis
ĀTK — Ārlietu Tautas komisariāts
ĀTTK — Ārējās tirdzniecības Tautas komisariāts
BANC — Apvienotā Amerikas Baltiešu komiteja
BATUN — Baltiešu padome pie Apvienotajām Nācijām
BBC — Britu radioraidījumu kompānija
ĒAR — Ēģiptes Arābu Republika
CIP — ASV Centrālā izlūkošanas pārvalde
CK — Centrālā Komiteja
DĀR — Dienvidāfrikas Republika
DSFR — Dienvidslāvijas Sociālistiskā Federatīvā Republika
EA — Eiropas Asociācija
ECOSOC — ANO Ekonomiskā un sociālā padome
EDSA — Eiropas Drošības un sadarbības apspriede
EDSO — Eiropas Drošības un sadarbības organizācija
EEA — Eiropas Ekonomiskā Asociācija
EFTA — Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija
EK — Eiropas Kopiena
ERAB — Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka
f. — fonds
G-24 — Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
ĢA — Ģenerālā Asambleja
IKP — Igaunijas Komunistiskā partija
IPSR — Igaunijas Padomju Sociālistiskā Republika
ĶTR — Ķīnas Tautas Republika
J. E. — Jūsu Ekselence
KP — Komunistiskā partija
KPFSR — Krievijas Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika

KSFPR — Krievijas Sociālistiskā Federatīvā Padomju Republika
l. — lieta
LAK EC — Latvijas Atjaunošanas komitejas Eiropas centrs
LETA — Latvijas Telegrāfa aģentūra
LK(b)P — Latvijas Komunistiskā (boļševiku) partija
LKP — Latvijas Komunistiskā partija
LNNK — Latvijas Nacionālās neatkarības kustība
LPNP — Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome
lp. — lapa
lpp. — lapaspuse
LPSR — Latvijas Padomju Sociālistiskā Republika
LR — Latvijas Republika
LSD — Latvijas Sociāldemokrātija
LSDSP — Latviešu sociāldemokrātiskā strādnieku partija
LTF — Latvijas Tautas fronte
LVU — Latvijas Valsts universitāte
LVA — Latvijas Valsts arhīvs
LVVA — Latvijas Valsts vēstures arhīvs
MP — Ministru Padome
MPP — Ministru Padomes Prezidijs
NATO — Ziemeļatlantijas Līguma Organizācija
NVS — Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
OECD — Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
OMON — Īpašo uzdevumu milicijas vienība
PBLA — Pasaules Brīvo latviešu apvienība
PSKP — Padomju Savienības Komunistiskā partija
PSR — Padomju Sociālistiskā Republika
PSRS — Padomju Sociālistisko Republiku Savienība
TDR — Tautas Demokrātiskā Republika
TKP — Tautas Komisāru Padome
UNESCO — Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija
V. E. — Viņa Ekselence
VĀSK — Valsts Ārkārtējā stāvokļa komiteja
VCIK — Viskrievijas Centrālā Izpildu komiteja
VFR — Vācijas Federatīvā Republika
VK(b)P — Viskrievijas [vai Vissavienības] Komunistiskā (boļševiku) partija

Summary

There comes a point in time, when one is almost inevitably led to subscribe to a Socratic world view, wherein it is held that there are two concurrent and simultaneously existing realities — on the one hand, the events and emotions one experiences on a daily basis via empirical evidence, and, on the other, a series of invisible "spheres", which exist on a purely metaphysical level, and reflect or predict these empirical events. At times, these two simultaneous realities collide, and events from the past fuse with those of the present — and, occasionally, with those yet to come.

Such is the history of the Baltic State of Latvia, and subsequently, such is the nature of this book.

Latvian history has always been subject to its geographical location, and has been the battleground of conflicting political interests for neighbour nations. WWI came upon Latvia in the spring of 1915, when German forces seized the Kurzeme region, and thus, changed Latvia forever. Latvia experienced a massive flow of war refugees, and sufferred considerable material loss. However, it was this very experience that provided the necessary spark for the initial flame of a sense of national identity, which, in turn, was the creative force behinf the founding of the ideological and political movements in Latvia.

From the onset of Latvia's journey towards becoming an independent and democratic state, the Latvians considered themselves a part of both the European and the world communities. Latvian foreign policy both in the very early years of its existence, as well as during the following 22 years of independent statehood was geared towards establishing close cooperation with the nations of the west; among these realations can be mentioned Latvia's membership in the League of Nations. By the time Latvia joined the League of Nations, most of the nations of the world had granted it official recognition as an independent state and thus, Latvia continued to develop as a civilized European state which promoted and cherished education, culture, agriculture, machinery, and, above all, its hard-won independence, which came at a very high price in terms of human sacrifice. Alas, this great sacrifice was not to be the last, as Latvia enjoyed national independence for only 22 years before it again became an object of desire in the eyes of Nazi Germany and the Soviet Union.

The collection of documents included in this book illustrates, without a doubt, that history has a way of repeating itself; the wise will utilize these repetitions as a means of changing the future — the indifferent will reject them as visions of a fading past. This work opens with introdution in

Latvia's history beginning with the 16th century and ending with Latvia's tragic loss of national independence in the summer of 1940 it offers thought-out and concise picture of the beginnings of Latvian national identity, of the events which led to the birth of the independent Republic of Latvia on the 18th of November, 1918, of the work of the fledgling Latvian diplomatic corps abroad, of Latvia's efforts for security guarantees and a place for itself on the stage of international politics, of its unsuccessful policy of absolute political neutrality (completely unfeasable at the time, due to geographic location), and of the tragic of Latvian sovereignity and independent statehood. The years 1939–1940 signaled the tragedy of an era in Latvian history, diplomacy and foreign policy. Although Latvia had signed agreements with both Germany and the Soviet Union that, from the Latvian point of view served as the cornerstone of Latvia's continued independence and existence, but upon the political marriage of Nazi Germany and the Soviet Union via the signing of the Molotov-Ribentropp Pact, these cherished agreements became null and void in the eyes of the agressor, and, unfortunately, in the face of the multiplying horrors of WWII, virtually insignificant to Latvia's one-time allies and/or friends in the west. This fact, combined with the League of Nations inability to guarantee peace were the moving forces that changed the face of not only Latvia, but of all of Europe both during the war, and, most visibly, after it.

The second part of the book examines the legal and political nuances of Latvia's new post–war status within the context of international law during the 50 years of Soviet occupation. Even though Latvia no longer existed as an independent state de facto, the majority of the free world continued to recognize its existence as a legally valid entity *de iure*. Mention should be made of the fact that both from a legal and a political point of view, this continued recognition was a precedent. The fact of the occupation and subsequent annexation of Latvia by the Soviet Union, as well as the internationally advertised mock elections via which Latvia was said to voluntarily have joined the U.S.S.R. was met with mixed emotions by the international community, which was still reeling from the war. There was variations in the degrees of support each nation was willing to offer the occupied Baltic States.

Though the 50 years of occupation have had long–lasting effects on Latvia, the third part of the book brings us to a Latvia survived 5 decades of Soviet occupation without loosing hope, and without sacrificing its mother tongue or its culture; It survivied the implementation of the massive Soviet policy of Russification, and the deportation of its native population. In 1991, Latvia once more raised the red–white and red flag and declared itself a free state and, once again, the nations of the free world

supported this gallant effort via rapeatedly (and, in some cases, initially) granting it their *de iure* recognition.

"A Document Collection On the International Recognition of Latvia, Renewed Independence, and Diplomatic Relations. 1918–1998" is a work that is an absolute original — it includes a large selection of authentic documents, both from the initial period of Latvian statehood (1918–1940) and from the second period of renewed Latvian independence (1991–1998), wherein one can examine documents relating to recognition of Latvia as a State, but also having to do with the establishment of diplomatic relations. Hence, this work is an absolute "must–read" for anyone in any way connected with the fields of diplomatic service history and international law, and can also be utilized as a text for political studies students at the middle and higher education levels.

ASTRA ALEXANDRA FREIMANIS

Saturs

Labi vārdi labam darbam, ko paveikuši labi cilvēki!
LR ārlietu ministrs *Dr.* V. Birkavs 5

Ievads. LR vēstnieks Somijā, *Dr. hum.* A. Sarkanis 7
Arheogrāfiskais priekšvārds. S. Šāvēja 9

I DAĻA
Latvijas valsts: rašanās, starptautiskā atzīšana un ārpolitiskās darbības galvenie virzieni (1918–1940) I. Feldmanis 15
Latviešu politiskā nacionālisma rašanās 16
Ceļā uz 1918. gada 18. novembri 18
Latvijas valsts proklamēšana 23
Attiecību noregulēšana ar Vāciju. Atbrīvošanās kara sākums 25
Latvijas starptautiskās atzīšanas jautājums
Parīzes Miera konferencē 28
Atbrīvošanās kara norise. Kara pieteikums Vācijai 29
Atbrīvošanās kara beigas 32
Cīņa par Latvijas starptautiski tiesisko atzīšanu 1920. gadā 33
Latvijas atzīšana *de iure* 35
Latvijas ārējās drošības problēma parlamentārisma periodā 39
Latvijas ārpolitiskās darbības galvenie virzieni
autoritārisma periodā 43
Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atzīšanu (1918. g.–20. gadu beigas) 59

II DAĻA
Latvijas valsts okupācijas gados (1940–1991)
I. Feldmanis, A. A. Freimanis, A. Lerhis, I. Ziemele 127
Latvijas okupācija un aneksija 1940. gadā 127
Latvijas diplomātu reakcija 131
Valstu reakcija 135
Rietumvalstu nostāja Baltijas valstu trimdas valdību jautājumā 138

1940. gada notikumu juridiskais novērtējums 139
Latvijas jautājums Otrā pasaules kara laikā 139
Baltijas valstu jautājums aukstā kara gados 146
Baltijas valstu jautājums tautu nacionālās atmodas gados 163

III DAĻA
Latvijas neatkarības atjaunošana un atgriešanās starptautiskajā sabiedrībā (1991–1998) A. Lerhis, I. Ziemele 187
Valsts apvērsums Padomju Savienībā 1991. gada augustā 187
Neatkarības starptautiskās atzīšanas pirmie soļi 1991. gadā 190
Neatkarības starptautiskās atzīšanas izvēršanās 192
PSRS nostājas evolūcija Baltijas valstu neatkarības jautājumā 196
Latvijas uzņemšana Eiropas Drošības un sadarbības apspriedē 201
Baltijas valstu iestāšanās ANO 202
Latvijas uzņemšana citās starptautiskajās organizācijās 205
Baltijas valstu neatkarības atgūšanas starptautiski tiesiskie aspekti 206
Latvijas valstiskās turpināšanās praktiskās sekas 209
Nobeigums 210
Dokumenti par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas atzīšanu un diplomātiskajiem sakariem (1991–1998) 215

PIELIKUMI
Publicēto dokumentu hronoloģiskais rādītājs 453
Latvijas valsts atzīšanas, neatkarības atjaunošanas, diplomātisko attiecību nodibināšanas un atjaunošanas datumi valstu alfabētiskā secībā 471
Biogrāfiskais rādītājs 477
Personu rādītājs 515
Bibliogrāfija 521
Lietotie saīsinājumi 535
Summary 537

Sagatavota iespiešanai izdevniecībā "Nordik".
Reģ. apl. Nr. 2–0792, Daugavgrīvas ielā 36—9, Rīgā, LV—1057, tālr. 7602672.
Noliktava — Jēzusbaznīcas ielā 7a, Rīgā, LV—1050, tālr. 7225669.
Iespiesta r/a "Latvijas karte", iesieta a/s "Paraugtipogrāfija".

Ls 10,–

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA
0309096588

99-5
L 26